

Questiones magistri Petri de
Ailliaco cardinalis cameracen
sis super libros sententiarū

Tabula questionum

Principium in primū sententiarum.

Commendatio

facre scripture et p̄sertim libro
rum sententiarum. A p̄torā
collationē.

Utrū doctrina xpi nona sit lex p̄fectissima. B
Perfectio doctrine siue legis xpi quadrupli
citer declaratur. L.
Diuidit̄ questio p̄dicta in quattuor partes.
scz̄ q̄ttuor libros sententiarum quibz̄ correspon
dent quattuor tituli questionū. L.
Utrū lex xpi sit in p̄ceptis rectissima. D.
Qualit̄ volūtas diuina in genere legis obli
gantis est lex prima seu regula. D. De ista
materia habet̄ infra in questione vesp̄iali.
Sicut diuina volūtas in genere cē efficien
tis est p̄ma efficiēs causa sic ip̄a in genere le
gis obligantis est p̄ma lex siue regula. D.
Sola volūtas diuina ē lex simpliciter p̄ma. D.
Impossibile est aliquē obligari ab aliqua le
ge et nō sic obligari a voluntate diuina. Ecō
tra vero possibile est. D.
Nulla res creata potest esse lex v̄l regula. ni
si sit diuine volūtatī cōsona. D.
Nulla doctrina falsa similiter nulla p̄ficiētia
erronea est lex obligatoria. E.
Quicquid est iustū aliquo iure est iustū diuino
iure. et quicquid diuino iure est iustū nullo iu
re est iustū. E.
Omne peccatū est omissio vel omissio p̄tra
legis p̄hibitionē vel p̄ceptū. E.
Nullū est ex se peccatū sed p̄cile quia lege p̄
hibitū. E.
Sicut diuina volūtas est efficiēs causa q̄a
vult aliquid ēē vel fieri. sic ip̄a est lex obliga
toria quia vult aliquid ad aliquāliter ēē vel
nō esse teneri. F.
Si diuina voluntas vult aliqd̄ ad aliquāli
ter ēē v̄l nō esse teneri. ad hoc p̄uertibiliter seq̄
tur obligari. F.
Quid ē obligari et teneri ad aliqd̄. F.
Non omne velle dei est obligatoriū. F.
Impossibile est naturā rationālē esse natu
raliter impeccabile. F.
An creatura rōnalis possit obligari ad im
possibile. B.
Probabile ē q̄ impossibile sit p̄m̄ nō fuisse. B.

An creatura rationalis ad q̄libz̄ possibile
potest a deo obligari. D.
Sicut volūtas diuina libere et p̄tingēter et i
tpe est causa efficiēs. sic etiā libere et in tpe
est lex obligans. J.
Deus nō potest velle teneri creaturā rōna
lem ad nō obediendū sibi. D.
Deus vult voluntate b̄n̄i placitū creaturā ad
aliquid teneri et tamē tali voluntate nō vult
id ab ea fieri. J.
Quomodo et in quo tenesse voluntas crea
ta p̄formare diuine voluntati. J.
Sicut voluntas diuina ē lex p̄fectissima ra
tionalis creature sicut lex xpi vel doctrina ē
p̄fectissimū signū volūtatī diuine. K.
Volūtas diuina ē potētia absoluta possz̄ cre
aturā rationālē obligare se sola. sed de potē
tia ordinata nō potest obligare creaturā nisi
mediāte lege creata. hoc ē p̄ aliq̄ signa ex q̄bz̄
sibi inotescere p̄t̄ dī volūtas obligatoria. K.
Aliqua sunt diuine volūtatī signa que nō
sunt creature rationalis obligatoria. K.
Quinqz̄ sunt diuine voluntatis signa. v̄l sic
volūtas dei est quintuplex. K.
Preceptum. Non solū sup
Prohibitio. ponit̄ p̄ diuine
Illi termi Cōsiliū volūtatī extrin
Permissio secōs̄ s̄ et p̄p̄
Opatio actu intrinseco. K.
Diuine volūtatī signa obligatoria sunt in
multiplici differētia scz̄ naturalia supnatu
ralia et. pulcherrime et late valde b̄ p̄sequitur
auctor. L.
Diuine voluntatis signū p̄fectissimū est lex
xpi siue eius doctrina. D. D.
Lex multipliciter accipitur. D.
Lex diuina multis modis accipit̄. A.
Lex xpi seu doctrina multipliciter sumit̄. D.
Quid et que est lex p̄fectissima creata. D.
Sicut virtus iusticie solū est in mēte et non
in scripto vel i voce. sic in ip̄a est p̄p̄rie lex seu
regula iuste vite. P.
Sicut vox audibilis nō est lex p̄p̄rie. sic nec
scriptura legibilis s̄ solū equo ce. P.
Ad legis xpi habitualē fidē om̄is viator si
ne vlla excusatiōe obligat̄. P.
A legis xpi actuali fidē nullū viator nisi so
la incapacitate excusat̄. P.
Sicut legis xpi credulitas nō est p̄tra rōez̄
sed p̄ rōnem p̄babilis. sic eius credulitas p̄p̄
rōnis p̄bationez̄ nō est deo cōtinuēliosa aut
displicibilis. P.

super sententias

Sicut legis ppi credulitas est i creature ra-
tionalis potestate libera. sic ipa est eterne sa-
lutis meritoria. P.

Sic sola diuina voluntas respectu ptingetis
futuri potest esse causa inimpedibilis. sic so-
lus diuinus intellectus respectu veri de fu-
turo ptingenti potest esse noticia infallibilis. Q.

Item in principio quarti sententiarum. D.

Sicut sola diuinitas aliquid potest no vo-
luisse qd voluit. sic solus diuinus intellectus
aliquid potest no iudicasse qd iudicauit. Q.

Item in principio quarti sententiarum. J.

Nulla ppositio negatiua de possibili cuius af-
firmatiua de preterito correspondens est ve-
ra est concedenda de creatura. nisi vbi p dica-
tum est ille terminus verum vel falsum aut ali-
us terminus includens alterum illoz in sua ra-
tione diffinitiuam. Q.

Item in principio quarti sententiarum. K.

Sicut diuine voluntati nihil est causa cen-
dis sic diuino intellectui nihil est ca sine cau-
salis ratio cognoscendi. R.

Sicut diuina voluntas no habet rationem
vlla ppter qua determinet vt velit sic diuinus
intellectus propter diuine voluntatis de-
terminationem non assentit q antichristus
erit. S.

Sicut diuina voluntas potest esse efficiens
causa solum respectu entitatis que potest ee
vel fieri. sic sola talis entitas potest esse ter-
minus siue effectus causalitatis dei. T.

Sicut nec negatio nec ppositio. sic nec pteri-
tio nec futuritio potest effici a deo. T.

Sicut diuina potestas no potest facere pte-
ritum no fuisse. sic nec futurum no fore. T.

Licet deus sit infinitus et imensus. cum solus
finite car quicqd agit ad extra. U.

Licet diuina causalitas sit impetibilis no m
equaliter sed inequaliter causas inequales.
effectus. U.

Non sequitur diuina causalitas fm totum suum
conatum imensum. pducit effectum. ergo pdu-
cit ipm imense. U.

Principium secundum

Principium secundum. Collatio.

Principium secundum sententiarum vbi sa-
cra scriptura commendat et generaliter materia
sedilibus pponit. A. B.

Perfectio legis ppi et quatuor solz declarari. C.

Item in tertio sententiarum. E.

Utrum lex ppi sit in credendis certissima. L.

Hec qstio no soluitur ab auctore.

Voluntas diuina et intellectus diuinus sunt ois
bus modis ide nec aliquit distinguunt. F.

Nullus alius ppositio e pcedenda nisi cogere fi-
dei auctoritate. cuius oppositum apparet euident
circumscripta fide. F.

Nulla ppositio ita difficilis ad sustinendum sic
ppositio de trinitate est pcedenda nisi cogente
fidei auctoritate. F.

Nullus syllogismus expositio debet negari ni-
si vbi cogit auctoritas fidei. F.

Nullus pcedi debet alius p contradictoria de aliis
verificari ex natura rei. nisi vbi cogit aucto-
ritas fidei. F.

Nullus pcedi debet alius p contradictoria veri-
ficari determinis supponitibus p eodem puer-
tibilitate conuersio regulata p qd quid seu alio
modo equalenti. F.

Qui istas ppositioes negat magis sunt eacchino
irridendi q argumenta reprobandi. F.

De istis ppositioibus et vide infra. q. v. pmi.

Quas intellectus diuinus et voluntas diuina sunt ois
bus modis ide. et alius alius appropriat vo-
luntati et no intellectui et conuerso. B.

Coniunctio qz aut alia facies ppositiois causa/
le dupliciter accipit. L. In quarto. A.

Nulla ppositio calis cuius consequens significat
talis significati otale deum vellet aut intelligere
est vera p pte. D.

Nullus libet peccatum est ptra deum. A.

Tertium sententiarum

Principium. Collatio.

Principium in tertium sententiarum de lapsu ho-
minis et reparatoe. vbi et summarie tota mate-
ria tertii libri vtiliter admodum pulchre. A. B.

Utrum ppi sit in meritis gressissima. L. D.

Omne qd e meritorium essentialiter est actus volu-
tatis fm volent. D.

Aliquod actus ee libera potestate voluntatis i-
telligit multipliciter. Et fm h respodet ad du-
bium affirmatiue. E.

Quarta sententiarum

Principium. Collatio.

Principium in quartum sententiarum in q generali-
ter totius quarti summat. A. B.

Auctor ppi pncipiauit in quartum qz in terti-
um sententiarum. L.

Idem patet in principio tertii. A.

Utrum ppi sit in pmiis iustissima. L. D.

Tota pena dampnati p actu de meritorio

Tabula questionum

mortali no est malum malum. qz sit bonum totum p-
mum beatificum alicuius saluati pro actu meri-
torio equali. D.

Nulla pena ptracta siue deordinatio culpe
vel peccati est maius malum qz sit bonum totum
pmum beatificum p actu meritorio sibi corre-
spondente. D.

Sola pena dampni siue punitio pmij beati-
fici no est tam malum qz bonum est totum pmum
beatificum correspondens ei. D.

Auctor reprehendit illos qui nihil reputat
dici subtile. nisi qd est inintelligibile. A.

Finis quattuor pncipioz
in libris sententiarum.

Questio prima

primi sententiarum.

Utrum possibile sit viator de veritatibus theo-
logicis habere noticia euidentem. A.

Articulus primus

Utrum possibile sit viator de aliqua
veritate habere noticia euidentem. B.

Viator siue creatura viatrix qd est. B.

Christus nunq fuit viator. B.

Stat aliquez ee no viatorz in ipm esse i sta-
tu merendi patz de ppo. B.

Paulus et si fuit viator in raptu habuit in
tuitum dei noticia. B.

Veritas qd sit. L.

Nulla veritas ppositiois est distincta a pposi-
tione. hac pbat multipliciter. L.

Alia est veritas extra aiam q no est. pposi-
tio creata. L.

Preter ppositiois creatam vel incretam nulla est
veritas extra aiam. L.

Sicut ois veritas creata est ppositio creata
Ita ois veritas increta q est deus est. pposi-
tio increta. L.

Probabiliter tenet auctor q de seu noticia di-
uina sicut est veritas Ita est ipi intellectui
diuino. ppositio vera. L.

Antiquum qd eet pter deum. verum erat mundus
fore. illa auctor distinguit. D.

Ab eterno fuit alius veritas cui nulla erit co-
tradictoria falsitas. D.

Euidentia seu noticia euidentis qd sit et quiplex
cu mebroz descriptoe. E.

Quauis ois euidentia est assensus. cu assen-
sus falsus siue errone no est euidentis s cu ve-

rus est euidentis. E. J. D.

Utrum possibile sit viator habere noticia eu-
dentem de aliq veritate de pponit duas opini-
ones. E.

Possibile est viator no solu d pmo pncipio
sz etia de mltis alijs veritatibus etia ptingeti-
bus hie noticia simpliciter euidentem. E.

Impossibile est viator aliqd ab eo extrinse-
cu sensibile euidenter cognoscere esse euidentia
absoluta s bñ adicienda. F. D.

Arguit ptra pma conclusioz multipliciter. B.

Soluit rones. D.

Aliquis potest euidenter scire aliqd pmi pnci-
pium et no scire euidenter tali euidentia q sciui
ab eo sit pmi pncipium. aut qd sit pmi pnci-
pium. D. Patet de homie illato.

Aliquis potest euidenter scire aliqd ppositiois et
no scire tanta euidentia q illa ppositio sit rati-
falsa. et an ita sit sic ppositio illa significat. D.

Nullus potest euidenter scire ppositiois aliquam et
nullatenus scire qd vlt qd p ea significat. D.

Primum pncipium n corde s ore negari p. D.

Licet aliqd posset dissentire pmo pncipio
no sequitur qd illud no sit euidentis s solus q p-
re no ee euidentis. D.

Licet aliqd dissentiendo pmo pncipio vel af-
fentiendo et pposito erraret in fide. cu q ali-
as possit dissentire primo pncipio vlt eius
opposito assentire no dicitur fidei nre. D.

Assentire opposito pmi pncipij no infert ali-
qd impossibile nec infert ipm pmi pncipium ee
falsum s potest oppositum. D.

Utrum deus possit i intellectu nro de sua oipo-
tencia causare dissensum pmi pncipij sunt opi-
niones due. J.

Ex impio voluntas pisse no habita aliq appa-
rentia vlt motiuo iductiuo no ptingit intellectu
credere alienti pplexo. J.

Nihil in fide nra traditu pntem vlt diuissim
claudit vlt infert pdictoz seu pmi pncipij op-
positus nec appropinquat saltem imo infini-
te distans eo. J.

Ad oppositum pmi pncipij nec impium voluta-
tis nec apparentia vlla potest sufficere nec ad hoc
aliq lex iusta obligare. J.

Ad ipa fidei nre credibilia qntu cuq ardua
cu impio vlt affectoe voluntatis potest memo-
rare apparentia vera et inspiratio diuina. J.

Impium voluntatis et pia affectio pl facit
assentire credibilibus nre fidei qz qntu assen-
sio possibilis opposito pmi pncipij. J.

Uidet pabile q intellectu ex impio voluta-

super sententias

tis et prava affectōne cū aliq̄ apparentia licet
falla p̄ naturalē dissentire p̄mo p̄ncipio. **I**
Quāvis habēs exp̄ientia de aliq̄ nō necessa
rio exp̄iat illā. p̄t tñ exp̄iri illaz et scire absq̄
motu nono. **R.**
Summa euidētia de aliq̄ hic nob̄ possibi
lis nō potest equari euidētie q̄ est in deo et an
gelis. **R.**
Euidētia nullū gradū formidinis aut du
bitatōis admittit. **R.**
Nō est necesse v̄ de eo de q̄ habem⁹ euidētia
euidētia sumā habeam⁹. q̄ sunt i ea grad⁹
diuersi. **R.**
In intellectib⁹ oīno sibi sibi dispositis
et ceteris p̄ib⁹. p̄mū p̄ncipiū de se et suis p̄clu
sionib⁹ equalē euidētia generabit. **R.**
Arguit cōtra p̄clusionē scōam. **L.**
Soluunt rōnes. **B.**
Forre nō ē possibile aliq̄ credere se eē cre
aturā nō cognitiuā vel intellectiua. **B.**
Possibile ē aliq̄ opinari q̄ nihil sit sibi eui
dens. **B.**
Posse aliq̄ dissentire illi Aliq̄ ē mihi eui
dens nō p̄cludit. qm̄ sit aliq̄ eē euidēs et eē
dubiu an sit euidēs. **B.**
Utrū aia possit cognoscere distincte quāli
bet cognitionē suā vel nō. **B.**
Nullus scies aliq̄ et idipm̄ p̄siderās nescit
se scire. **B.**
Quāvis exp̄iamur i nobis esse fidē nō tñ ex
perimur ipam eē fidem. **B.**
Possibile est q̄ viator euidēter cognoscat
suā fidē et ipam eē verā. et ita esse sicut signifi
cat. et tñ fides nō erit sibi noticia euidēs. **B.**
Nō sequit aia sensitua sentit igit̄ obiectū est
quia potētia sensitua potest sensatione exte
riori sentire sublato obiecto. et hoc p̄ diuinā
potentiā sup̄lentē vicē obiecti. **O.**
Sola diuina noticia est vniuersaliter infal
libilis. **O.**
Aliqua humana noticia de p̄tingenti vero
Itē de necessario et impossibili alit̄ se habere ē
infallibilis. **O.**
De eodem possunt eē due noticie idē signifi
cantes q̄rum vna est infallibilis alia nō. **O.**
Dis euidētia absoluta est noticia infalibi
lis sed nulla cōditionata euidētia est infal
libilis. **O.**
Null⁹ beatus scit euidēter q̄ sua beatitudo
p̄petuabit licet b̄ credat certitudinaliter. **P.**
Non stat q̄ aliq̄ sit beatus et dubitet de sue
beatitudinis p̄petuatōe. **P.**

De quolibet futuro p̄tingenti q̄d tamen non
erit possibile est q̄ creatura ei firmiter assen
tiat. secus est de deo. **P.**
Licet om̄is euidētia sit certitudo sed non
ecōuerso. **P.**
Possunt esse duo assensus oīno eiusdē rōis
quorū vn⁹ est euidēs alter vero nō. **P.**
Aliq̄s assensus q̄ nūc nō est euidēs p̄t fieri
euidēs et ecōuerso. **P.**
Nulli rōnes pbabiles cogūt ad assentiēduz
sine formidie p̄positōi quā pbant s̄ sola exp̄i
entia vel demonstratio. **P.**
Ex causis naturalib⁹ stāte cōi influentia dei
fieri p̄t q̄ nihil sentiat a sorte. et tñ q̄ fortes iu
dicet se sentire et ecōtra. Et q̄ bō sentiat a sor
te et fortes iudicet se nō sentire et ecōtra. **P.**
Solut⁹ sensus exterior nō interior p̄cipit ab
sentia vel p̄sentia obiecti. **O.**
Unde causat iudiciū erroneū in timoratis
Similiter et sensu iudificatio. **A. R.**
Sensus nō videt nisi que sunt et p̄sentia sūt
Et ideo sedēs in nauī nō videt arbores mo
ueri. **O.**
Naturaliter fieri potest q̄ aliquis credat se
habere exp̄ientia alicui⁹ de quo tñ nō habet
nisi erroneā apparentia. **O.**

Articulus secundus

Utrū possibile sit viatorē habere de ve
ritatib⁹ theologice noticiā maiore fide. **R.**
Quid est veritas theologica. Et q̄ sint veri
tates theologice. **R.**
Veritas theologica dupliciter accipit s̄ lar
ge et stricte. **R.**
Quid est fides. **S.**
Quō viator p̄t acq̄rere fidē. **S.**
Null⁹ cuiuscūq̄ secte nisi catholicus habet
fidē. q̄ fides solū est verorū. **S.**
In pie affectatis tñ faciunt p̄uasiōes quo
ad certitudinē sic demonstratōes in p̄his. **S.**
Aliq̄ in euidētia ita sunt nobis certa imo p̄
p̄ fide sic euidētia aliq̄. **S.**
Fidei p̄t subeē falsum. **S.**
Que noticia est maior fide. **T.**
Noticia ē duplex s̄ euidēs et nō euidēs. non
euidēs itē duplex s̄ nō euidēs cū formidi
ne. et nō euidēs sine formidie. **T.**
Uñ causent tales noticie. **T.**
Dis noticia euidēs ē maior noticia in euidē
ti. Et p̄ncipia p̄ se nota sūt maiora q̄ p̄clusio
nes deducte ex eis. **T.**
Noticia nō euidēs q̄ ex pbabilib⁹ colligit ma

Tabula questionum

ior ē rōe pbabilitatis q̄ noticia ex solo testi
monio causata. **Ta**
Et si rōe pbabilitat⁹ opinio sit maior fide. si
des tñ certior est opinione. **A. R.**
Naturaliter possibile est viatorē d multis the
ologicis veritatib⁹ h̄e opinionez. **U.**
Adducunt octo probatōis spēs q̄b articuli
fidei p̄bari p̄t. **U.**
Naturaliter possibile ē viatorē d multis ve
ritatib⁹ theologice h̄e noticiā euidēte. **X.**
Naturaliter impossibile ē viatorē de oib⁹ verita
tib⁹ theologice h̄e noticiā oī fide maiore. **X.**
Uiator manēs talis p̄t h̄e intuitiua dei no
ticiā. et fm̄ potētia dei absolutā de oib⁹ veri
tatib⁹ de deo formatis euidētia fm̄ qd et con
ditionatā s̄ nō simpliciter absolutā. **Y.**
Auctor arguit p̄dicta. **Y.**
Aliq̄d ē pbabile dupliciter. **Z.**
Exponit notificatio pbabilis fm̄ p̄m ibi
dem. **Z.**
Nulla rō pbabil⁹ seu dialectica ē falsigpha. **Z.**
Ratio pbabil⁹ sepe facit firmā adhesionē. **Z.**
Null⁹ p̄t fm̄ cōiez cursuz de sillogismo tho
pico noscere euidēter ipm̄ eē thopicū. **Z.**
Vult veritates theologice sūt pbabiles p̄
mo mō scōo mō p̄o oēs sūt pbabiles. **Z.**
De certitudine fidei et libertate credēdi et vñ
attendit certitudo. **AA.**
Quō fides ē certior opinioe et quō nō. **AA.**
Aliq̄ ita firmē inuitunt suis opiniōib⁹ ex ipe
rio voluntatis cū oppositū nō est euidēs sicut
ceteri p̄clusionib⁹ scitis. **AA.**
Intellect⁹ p̄t aliq̄ motiuo induci ad assen
tiēdu ex impio et affectōe voluntatis. **BB.**
Cōtra quēlibet assensum citra scientiā seu
euidētia p̄t voluntas intellectuz auertere ad
oppositū. Oppositū tamen pbabiliter sustineri
potest. **BB.**
Quā cognitionē p̄bit gentiles habuerūt de
deo. **LL.**

Articulus tertius

Utrū possibile sit viatorē de notici
is theologice h̄e noticiā p̄rie scientificā **DD**
Quid est theologia et de eā multiplici accepti
one. **DD.**
Quō theologia ē vna simpliciter vel aggre
gatiue. **DD.**
Stat aliq̄n aliq̄n eē infidelēz tamē theolo
gum. **DD.**
Que tenet theolog⁹ scire et credere. **DD.**
Discursus theolog⁹ et p̄clusio theologica

quid est. **EE.**
Que sunt p̄ncipia theologica et q̄ p̄clusiones
theologice. **EE.**
Et si p̄ma p̄ncipia aliq̄n h̄nt fidē p̄ alia q̄ sūt
aliq̄ mō cā eis assentiēdi. Aliq̄n tñ assensus il
lor est p̄ se cā assensus illoz p̄ncipioz. **FF.**
Exponitur illud dictū Augustini q̄ euāge
lio credidit per auctoritatem ecclesie sat⁹ pul
cre. **FF.**
Quid est scientia p̄rie dicta siue noticia sciē
tificā. **BB.**
Eodem modo acquiri potest noticia p̄nci
pij et cōclusionis. non obstante q̄ p̄clusio tñ
demonstratione acquirat. non autē p̄mū p̄in
cipiū. **BB.**
Noticia p̄clusionis acq̄sit p̄ demonstratōz
et eiusdē acq̄sit p̄ exp̄ientia sunt eiusdē spe
ciei et se se gradualiter intendunt Nec sunt due
scientie sed vna. **BB.**
Scientia quia. et p̄pter qd dupliciter accipit.
Et quādo distinguunt specie. quando vero
non. **BB.**
Quid est scibile p̄rie dictū. **HH.**
Que p̄positiones sciunt p̄rie. **HH.**
De obiecto scientie qd nō est res extra sed p̄
positio. **HH.**
Deus nō habet scientiā p̄rie dictā. q̄ talis i
cludit qndā impfectionē. **HH.**
Ostendit cōtra greg. q̄ p̄clusio demonstrati
onis mētalis nō est noticia adhesionē siue as
sensus p̄clusionis. **HH.**
Utrū de cōmuni lege et naturaliter possibile
sit viatorē p̄ discursum sillogisticū de verita
tib⁹ theologice h̄e scientiā p̄rie dictā. **JJ.**
Nulli scientie p̄ncipia sua sūt credita. **KK.**
Quō musica dicat scientia. cū tñ p̄ncipia sua
sunt credita et arismetica. **KK.**
Theologia potest dici scientia large capien
do scientia. **KK.**
Quinq̄ sunt habit⁹ veridici euidētes. **KK.**
Theologia p̄ discursum theologū naturali
ter acq̄sit nō est scientia p̄rie dicta sed est cer
ta adhesio sine formidine i aīo fidelis. **LL.**
An theologia in eodem subiecto et respectu
eiusdem secum patiatur scientiam vel opini
onem. **LL. BB.**
Actus actui p̄rariat et habitus habitui. s̄ nō
act⁹ habitui nec habit⁹ actui. **BB.**
Auctoritas dupliciter accipit. **AA.**
Quare p̄his et doctores iterdū p̄ demonstra
tōes iducūt auctates aut pbabiles rōes. **AA.**
Actum habitui esse p̄possibile intelligit du

super sententias

placiter. A.A.

Theologi suo studio theologico non deperdunt fidei infusam nec fidei meritum. A.A.

Opinio multipliciter accipitur. P.P.

Non oportet habentem opinionem de aliquo vero necessario estimare ipsum posse se aliter habere. non tamen sine formidine talis opinatur. P.P.

Aliud est timere de opposito. aliud possibile ipsum aliter se habere. P.P.

Unde puenit timor opinanti. P.P.

Opinio spiritus est cum formidine. Q.Q.

Noticia euidentis non est in infinitum certior opinione. Nec apparentia euidentie excedit in infinitum apparentiam opinionis. R.R.

Rationes probabiles ut tales nunquam generant noticiam euidentem quia semper stant cum formidine. R.R.

Simpliciter et absolute possibile est viatorem de multis veritatibus theologicis habere sententias proprie dictas. Non obstante quod deus non habet causam. R.R.

Dupliciter aliquae veritates dicuntur esse de deo. R.R.

Quomodo capiat causa in diffinitione philosophice. R.R.

Theologia non est scientia proprie dicta. R.R.

Questio secunda

Utrum nobis sit euidenter notum solum deum esse fruitionis obiectum. A.

Articulus primus

De multiplici acceptione usus et fruitionis. B.L.

Aliquid potest assumi in facultatem voluntatis multipliciter. B.

Quid est usus. D.

Quid est fruitio. D.

Aliquis actus voluntatis medius est inter fruitionem et usum. D.

Carentia circumstantie requisite ad bonitatem actus non spiritus reddit actum malum. D.

Actus aliquis voluntatis est simul fruitio et usus. D.

Quadrupliciter intelligitur vna res plura alia diligi. Et quomodo deus plus debet diligi quam creatura. E.

Aperitur intellectus precepti de dilectione dei et primi. F.

Quomodo deus diligit vnam creaturam plura aliam. F.

An rationalis creatura aliam plus seipsa debet diligere. F.

Non est idem diligere actu eque intenso et diligere eque intenso. B.

Fruitio beatifica est a solo deo et respectu soli dei. B.

Fruitio a beato elicita respectu dei clare visum non erit beatifica. B.

Utrum beatus habebit duos actus fruitionis an non. B.

Non repugnat nobilitati voluntatis. Nec ratione primi voluntatem se habere passiuere respectu beatifici. B.

Aliquid pati aliquo agere est nobilius. tamen respectu eiusdem quod respectu diuersorum. B.

Voluntas potest habere simul duos actus perfectos respectu eiusdem obiecti. B.

Idem actus respectu diuersorum potest dici amor et odium. B.

Articulus secundus

Utrum fruitio dei sit possibilis creaturae rationali. J.

Deus potest super omnia diligi ex puris naturalibus. J.

Arguit contra conclusionem. K.

Soluunt rationes. L.

Non sequitur in infinitum perfectius est diligere deum quam lapides ergo diligere deum est infinite perfectionis. hoc late probat. L.

Statim lege. homo non potest ex suis naturalibus implere legem. nec meritorie operari. nec recte agere. simpliciter et absolute. B.

Sine gratia potest quod moraliter recte agere. B.

Quid est moraliter recte agere. B.

Diligere accipitur multipliciter. A.

Diligere deum est deo velle bonum. Aut in mandatorum est obsequia persolvere. A.

Precedendum sit quod nullo alio a deo est fruendum. A.

Sicut quilibet alio a deo est vtendum. sic nullo alio est fruendum. A.

De obiectis usus et fruitionis ordinare. A.

Uidet probabile quod deus posset obligare creaturam ad vtendum deo et fruendum seipsa. A.

Aliquis idem actus est usus et fruitio. A.

Uti et frui multipliciter accipiuntur. P.

Alibi aliud a deo potest facere voluntatem obiectiue. D. R.

Solus actus fruendi dei est determinatus voluntati. D.

Intellectus illius topice sicut summum ad summum et cetera. R.

Utrum sit nobis euidenter notum solo deo esse

Tabula questionum

fruendum. concluditur quod non per quattuor propositiones. S.

Non est euidenter notum quod voluntas potest facere alicuique actum nec quod non potest facere alicuique actum contra deum. S.

Fruitionem dei nobis fore possibilem est creditum et non euidenter notum. S.

Fruitio proprie non succedit desiderio proprie. sed fruitioni viae que est amor amicitie dei. U.

De obiecto desiderii et fruitionis. U.

Fruitio non est fruendum tantum obiecto. U.

Non est euidenter notum quod sit aliquis finis ultimi summe diligendi in quibus omnia sunt referenda. U.

Bonum commune est magis diligendum quam bonum particulare dum bonum particulare includitur in bono communi et non alias. U.

Quis sit finis ultimi naturalis creature rationalis. An deus vel fruitio dei. E.

Utrum creatura rationalis appetat beatitudinem appetitu naturali distincte et absolute. E.

Creatura rationalis non appetit rationabiliter distincte et absolute sibi impossibile quod creditur esse tale. E.

Philosophi multa dixerunt. pauca probauerunt. paucissima demonstrauerunt. E.

Item questione tertia primi libri. B.B.

Quomodo intelligitur dictum apostoli Romanorum. I. Qui cum deum cognouissent etc.

Item inuisibilia dei etc. E.

Aliquid precipitur de iure naturali dupliciter. E.

Quomodo deus est obiectum proportionatum fruitionis. E.

Epilogantur summam in illo articulo de terminata. E.

Tertius articulus

Utrum rationalis creatura frui potest eternitatem diuinam non fruendo persona. Aut frui vna persona non fruendo alia.

Ridetur contra Scotum per quattuor propositiones negatiue. Y.

Viatorum diligere vel cognoscere personam intelligitur dupliciter scilicet proprie et per accidentem. Y.

Secundum istum modum dicendi procedunt mirabiles propositiones quod ponuntur in textu. Y.

Arguitur in oppositum. A.A.

Aliquid esse de intellectu alterius dupliciter intelligitur. A.A.

Quauis ois preceptus entitatis est preceptus persone et contra. tamen aliquis preceptus primo dicitur de

essentia quam de persona. Nec hoc inficit prius dicta. quia sequitur ex fide creditis. A.A.

Competere alicui primo vel non primo quid est. A.A.

Quid est aliquid esse conceptum alicui. A.A.

Quacumque cognitionem philosophi habuerunt de essentia habuerunt et de persona. B.B.

Philosophi aliquas propositiones de deo scire potuerunt et aliquas non. propter ignorantiam terminorum per eodem supponentium. B.B.

Trinitatem personarum philosophi cognouerunt ex puris naturalibus. sed non cognouerunt trinitatem personarum ex puris naturalibus. B.B.

Quomodo intelligitur quod philosophi naturaliter cognouerunt diuinam essentiam et non trinitatem personarum. B.B.

Nunquam de eadem re simplicissima dici possunt contradictoria nisi ubi fides ponit. B.B.

Utrum creatura rationalis tenetur magis diligere vnam personam quam aliam. Respondeatur negative per quattuor propositiones. E.E.

Et si filius nos redemit non tamen plus diligendus est patre et spiritu sancto. E.E.

Utrum rationalis creatura licite diligat deum propter aliquod aliud ab ipso et non precipue propter seipsum. D.D.

Li propter accipitur dupliciter. secundum et casualiter. D.D.

Diligere deum propter aliud tanquam propter finem intelligitur dupliciter. E.E.

Philosophi somnians de beatitudine locuti sunt. E.E.

Beatitudo est triplex. Obiectiua. Formalis. Status complectens utriusque. E.E.

Questio tertia

Utrum nobis sit euidenter notum in vniuersitate entium vnum esse deum. A.

Articulus primus

Utrum nobis sit naturaliter notum deum esse. B.

Quid est noticia. B.

Unde et per quid puenit alicui rei esse noticiam sine cognitione. B. E. D.

Nullum accidens est noticia per denominationem intrinsecam sed solum per extrinsecam. E.

Ex eo aliquid dicitur noticia. quia est a potentia vitaliter perceptiua effectiue. et est in ea informatiue. E. D.

super sententias

Differētia est int Inerere **E**
Inherere
Informare
Dens nō potest se solo intellectu creato ipso
nō coagente pducere cognitionē vel volutio
nem sed tamē cognitionē vel volitionē se so
lo potest pducere. **F.**
Utrū aliq̄ noticia possit alicui eē magis vlt̄ mi
nus noticia q̄ sit eēntialit̄ pfecta. **B.**
Quomodo pceptus huius vocis homo signi
ficat hominē reale. **B.**
Utrū diuina eēntia pōt eē intellectui vel volū
tati create formal̄ noticia vlt̄ dilectio. **D.**
Secūda pars articuli pmi.
Qualis noticia de deo ē nobis naturaliter
possibilis. **J.**
Duplex ē noticia scz sensualis intellectual̄. **J.**
Utrūq̄ est duplex scz cōplexa incomplexa. z
cōplexa est duplex scz distāta idistāta.
Noticia sensual̄ potest esse cōplexa sicut z in
tellectualis. **J.**
Noticia incomplexa ē duplex scz intuitiua ab
stractiua. **K.**
Abstractiua noticia qd̄ sit. **K.**
Intuitiua noticia qd̄ sit. **K.**
Respectu eiusdē obiecti eodē modo p̄senta
ti pōt eē talis duplex noticia. **K.**
A noticia intuitiua incipit expimentalis co
gnitio. **K.**
Quō differunt hee due noticie. **L.**
Noticia intuitiua tā intellectualis q̄ sensitua
potest simpliciter z absolute esse de re nō exi
stente. **D.**
De mere intelligibili h̄z noticia intuitiua. **D.**
Noticia intuitiua de deo nō est nobis natu
raliter possibilis in via. **D.**
Noticia abstractiua nob̄ naturalit̄ possibil̄
ē duplex scz rei in se in alio. **D.**
Itē qdā alie diuisiones eiusdē ibidē habent
Deus nō est a nobis cognoscibilis in via in
se sed in quodā pceptu vel simplici z absolu
to cōmuni sibi z creaturis. Aut cōplexo sibi
pprio vel simplici sibi pprio pnotatiuo vel ne
gatiuo. **A. D.**
Nulla substantia corporea exterior a nobis
naturaliter est in se cognoscibilis. **A.**
Dis noticia qua res cognoscit̄ in se ip̄a ē in
tuitiua vel ab intuitiua accepta. **A.**
De facto nō cognoscit̄ in sensu accidēs. **A.**
Plures habemus pcept̄ de deo quos non
scimus nisi p discursum. sed solum credim̄
esse pcept̄ dei. **D.**

Utrū deus possit a creatura cōprehēdi. **D.**
Dens potest a nobis totalit̄ cognosci sic q̄
nihil eplaret. **D.**
Dens infinite cognoscit creaturam quomo
do intelligit. **D.**
Utrum creatura possit creaturā cōprehē
dere. **D.**
De similitudine dei cogniti et mediū per qd̄
cognoscitur. **R.**
Similitudo in essendo representando. **R.**
Una creatura maiorem habet similitudinē
cum deo q̄ alia. **R.**
Similitudo dei z creature est triplex. **R.**
Quid est deum cognosci in se vel in conce
ptu. Similiter quid est deum cognosci nō
in se. **R.**
De proportionē obiecti ad potentiā ponun
tur quattuor positiones. **S.**
Intellectus noster fm suam facultatem nō
fm dei cognoscibilitatem deum cognoscit.
Et ideo cognitio nostra de deo finita dicit̄
ex parte nostri. **S.**
Cognitio nostra nō dicitur semper perfecti
or quia est de perfectioni obiecto. Nec infi
nita quia obiectum est infinitum. **S.**

Articulus secundus

Utrum deum esse sit nobis per se no
tum. **L.**
Quid est propositio per se nota. Et que cō
ditiones requiruntur ad propositionem p
se notam. **L.**
Propositio illa. deus est. quā nos formam̄
non est per se nota sed illa q̄ formant beat̄ i
patria. **L.**
Deum esse non est primum principium. **L.**
Quattuor ponit primi principij conditio
nes. **L.**
Utrum deus esse sit euidenter notus seu de
monstrabile. **X.**
Deus est. est naturaliter probabilis sed non
est nobis euidenter neq̄ demonstrabilis. **X.**
Deus non est implicat contradictionem si
cut contradictoriuz primi principij. licet nō
sit primum falsum. **X.**
Licet illa deus nō est implicat contradic
tionem. hoc tamen non est nobis euidenter no
tum. **Y.**
Exponitur illa auctoritas philosophi. Si
materia sit eadem z agens idē forma erit ea
dem de agente naturali zē. **AA.**

Tabula questionum

Obiectū terminare cognitionē qd̄ est. **AA.**
Soluunt plures auctoritates phoz z scō
rum. q̄ videt sonare q̄ deū esse sit demonstra
bile z p se notū. **AA.**
Quomodo intellectus potest intelligere im
possibile z contradictoria z assentire alicui im
possibili alicui vero nō. **BB.**

Articulus tertius

Utrum sit nobis euidenter notū tm̄
vnum deum esse. **CC.**
Quid est deus. **CC.**
Deus dupliciter diffinit̄. **CC.**
Tantū unū deum esse nō est nobis euidenter
in naturali lumine. tamē hoc est pbabile na
turali ratione. **DD.**
Quid est lumen naturale. **DD.**
Quid est ratio naturalis. **DD.**
Dpositiū articuloz fidei nō potest probari
in lumine naturali. **EE.**
Articulū de vnitāte dei crediderunt phi z p
bauerunt in lumine naturali. **EE.**
Improbatur dictum aliquorū scz q̄ phus
nūq̄ formauerit mētalē veram de deo. **EE.**
Articulus de vnitāte dei pōt esse magis eu
dens in lumine supiori beatis. q̄ nobis veri
tas pncipiū pmi in lumine naturali. **EE.**
Arguitur in oppositū q̄ vnitās dei possit d̄
monstrari. **FF.**
Et soluuntur rationes vsq̄ in finem questi
onis. **BB.**
In doctrina philosophi paucē sunt rationes
euidentes demonstratiue ideo doctrina sua
potius opinio q̄ scientia dicitur. Et sunt re
prehensibiles qui eius auctoritati nimis te
naciter adherēt. **DD.**
Item supra. q. ii. **X.**
Ratio phi de pmitate efficientis videt apa
rentior inter omēs rationes quas vnq̄ fecit
sed nō demonstrat. **DD.**
Primitas efficientis z eius vnitās apparen
tius pbatur per cōseruationē rei a sua causa
q̄ per pductionē. **DD.**
Ponitur differentia earundē rōnuz. **JJ.**
Et solum tenet in causis eēntialit̄ ordina
tis. **JJ.**
Differētia triplex in causis ordinatis eēntia
liter z accidentalit̄ assignatur. **JJ.**
Causas sic subordinatas esse solum est opi
natum z nō cognitū. **JJ.**
Omīs causa creata eēntialit̄ depēdet a dō
deus vero a nullo dependet. **JJ.**

Nihil creatū ab alio creato essentialiter de
pendet fm fidē. **JJ.**
Aliquid essentialiter dependere ab alio in
telligitur dupliciter. **KK.**
Alia nequaquā intelligit sine fantasmate. **LL.**
Dpōt̄ itelligētē fantasmata spectari. **LL.**
Cognitio intellectiua depēdet a sensitua.

Questio quarta

Utrum creatura rationalis sit vesti
gium z imago increate trinitatis. **A.**

Articulus primus

declarat terminos.

Vestigium z imago habēt aliq̄ uas p̄dictio
nes cōmunes aliquas pprias. **B.**
Aliqd̄ ducit in cognitionem alterius multa
pliciter. **B.**
Differunt imago z vestigium. **B.**
Vestigiū accipit tripliciter. **L.**
Imago tripliciter accipit. **L.**
Creatura rationalis dicitur vestigiū z trī
nitatis. **D.**
In quo consistit rō vestigiū. **D.**
Omīs creatura potest dici vestigiū sed so
la rationalis dicit̄ imago trinitatis. **D. E.**
In quo consistit completa ratio imaginis. **E.**
Declarat tāia imago trinitatis dupliciter. **F.**
Maior reperit dissimilitudo in aia q̄ simi
ludo cū trinitate increata. **B.**

Articulus secundus

Utrū imago consistat i substantia aie z duo
bus actibus eē. **H. J.**
Homē imago dupliciter accipit. **H. J.**
Utrū scōa ps imaginis scz cognitio pducit a
potētia. z ab his duobz volitio gignat. **K.**
Quid est intelligere ipius aie. **K.**
Licet aia eēntialit̄ sit intellectiua nō tamē es
sentialit̄ est intelligens. **K.**
Intellectio ē q̄litas distincta ab aia. **K.**
Aia p suā eēntiā possz cōscire se ip̄az. **K.**
Volūtas p̄t impare actualē cognitōz d̄ aliq̄
pus nō cogitato actu distincto. **K.**
Volūtas nō potest velle incognitū. **L.**
Volūtas vt eliciat sensu seruet actū volitōis
regit cognitōz actualē habitual̄ n̄ suffic. **L.**
Stat aliq̄ h̄z habituz z tm̄ palis ab hitu
moueri ad cogitādū d̄ obiecto illi h̄tus. **L.**
Habitibz vtimur cuz volum̄ s̄ nō volum̄
nisi cū de eoz vsu actualit̄ cogitam̄. **L.**
Utrū p̄tes imaginis create sint eq̄les int̄ se. **D.**

super sententias

Questio quinta

Utrū positio fidei de dei unitate et persona trinitate probabiliter valeat sustineri. **A.** Quid pcedat positio fidei de trinitate explicat summam et subiectivam. **B.** Nomina significantia dei sunt in multiplici differentia. **B.** Plures ponit regulas ostendentes quomodo illa nomina et verba de se invicem predicantur. Et que positiones in hac materia sunt concedende et quæ non. **E.** Ponit et auidationes ne aliquis innuat pcepto capiti in hac materia salutari. in qua periculo erratur. **D.** Positio fidei de trinitate non potest evidenter probari nec ex scripturis canonicis evidenter concludi. **E.** Ecclesia plura determinavit sola fide credita et credenda ei divinitus revelata. quæ ex scripturis canonicis non sunt evidenter deducibilia. **E.** Positio de trinitate potest a nobis aliquantulum imaginari et probabiliter sustineri. **F.** Instatur contra predictam positionem multipliciter. **F.** Aliquid dicitur simplex multipliciter. Et quomodo essentia vel persona dicitur simplex. **B.** Nomine de dupliciter accipitur. **D.** Utrū potest aliquo modo pcedi quod sunt tres dei. **H.** Deitas et deus utrum sint termini synonymi. **J.** An persone divine finite vel infinite distinguantur. **J. K.** Nomine distinctio per quo supponit. **K.** Nomine similitudo per quo supponit. **K.** Esse patre est esse filium. an illa possit pcedi. **I.** Una est omnium trium personarum perfectio. nec vlla perfectio puenit vni persone et non alteri. Et si quelibet ad omnem operationem exteriorē sufficit relique tamē non supflunt. **I.** Utrū positio de trinitate posset sustineri sine contradictione. **D.** Quid est contradictio. Quotuplex est ibidem. **D.** Contradictio reperitur in voce scripto et mente. **D.** Quid requiritur ad hoc ut aliquam positio sit sufficienter universalis vel singularis. **D.** Suppositio terminorum in divinis est duplex. mediata et immediata. **D.** Qui termini supponunt mediate et quod immediate. **D.** Et quod sit supponere mediate et immediate. **D.** Nota ibidem plures regulas de terminorum

suppositione. **A.** Qui termini dicuntur de deo in singulari et in plurali. **D.** Positio de trinitate concedit terminos contradictorios de terminis supponitibus per eodem sed non positiones contradictorias. nec vllam implicat contradictionem. **P.** Positiones de trinitate non implicare non possunt propter eundem evidenter probari. **P. D.** Licet per divinam potentiam vna res esse tres res creatas possit sine contradictione sustineri. tamen hoc debet a fidelibus negari. **R.** Aliquam positionem posse sine contradictione sustineri non est ratio sufficiens quod talis positio non debeat negari. **R.** Dis illa positio debet ab omnibus negari cuius oppositum circumscribitur fide apparet evidens in lumine naturali. **R.** Item in principio sententiarum. **F.** Non sunt digni vocari philosophi qui vnam speciem vel genus vnum dicunt esse plura individua realiter et eorum hoc difficiliter possit saluari quod articulus de trinitate. **R.** Arguitur quod positio de trinitate implicet. **S.** Nomine de quibus supponit per natura quibus pro supposito. **Z.** Deus generat deum. pcedit. **U.** Deus non generat deum potest sine periculo concedi secundum auctorem. **U.** Omnis deus generat deum negat. **U.** Deus generat et idem deus non generat negatur. **U.** Aliquid sustineri probabiliter sine contradictione. quid est. **X.** Non minus difficile est sustinere secundum scho. can. dem humanitatem esse plures homines quam articulum de trinitate. **X.** De hoc in principio secundi sententiarum. **F.** Periculosum est impios de trinitate aliquid determinare. Comendat studiū ibidem de trinitate. **X.** Utrū positio de trinitate posset sustineri siue forme sillogistice et alterius bone consequentie negatione. **Y.** Ponunt plures consequentie quæ frequenter negantur et tamē videntur formales quæ vere sunt palogismi et sophistici. **Y.** Datur ergo modus respondendi ad omnes. **Z.** Quid requiritur ad bonum sillogismum expositum. **Z.** Terminus essentialis nunquam potest esse medium in sillogismo expositio quia se significat

Tabula questionum

cat plura. **Z.** Nullus sillogismus expositio est consequentia formalis quia non tenet in divinis. et sicut catholicus eum negat in divinis sic philosophus posset eum negare in creaturis si vna res esset tres res. **Z.** Quomodo excusari debent sillogismi in divinis ex terminis eorum positi. **AA. BB. CC. DD. EE. FF.** Regula omnium sillogismorum ex terminis eorum est dici de omni et dici de nullo. **AA.** Quid est dici de omni et dici de nullo. **AA.** Quomodo sillogismi regulantur illi principis. **AA.** Quid est positio sufficienter et simpliciter vltis. **CC.** Que sunt signa sufficienter distributiva in divinis et in creaturis. **CC.** Omne generans est essentia divina per duplicem ex poni. **FF.** Imaginari accipit dupliciter. **BB.** Quomodo trinitas potest imaginari et quomodo non. **BB.**

Questio sexta

Utrū distinctio sit in deo pcedenda alia a distinctio reali trium personarum in vna essentia. **A.** Distinctio quadruplex potest imaginari. **B.** Que ex illis repunt in divinis et quomodo non. **B.** Essentia idem significat realiter omnibus quæ sunt in divinis. **B.** Auctor videtur negare distinctio formalem in divinis. **U.** et ad hoc arguitur. **D.** et ponitur eam sibi statim suam retractat opinionem per concordam cum Ockam. **L. D.** Distinctio formalis non est nisi ratione distinctiois realis. quomodo intelligitur. **F.** Distinctio formalis non reperitur in creaturis. **F.** Doctrina siue regula quomodo aliquid predicari posset distinguere formaliter. **F.** Personæ non distinguuntur inter se formaliter sed realiter. **F.** Trinitas est in preteritis an posset pcedi. **F.** Distinctio formalis non est distinctio formarum seu formalitatum. Nec sequitur distinguuntur formaliter quod non sunt idem. **B.** Dis formalitas est realitas est falsa. **D.** Essentia non est formaliter relatio quæ valet. **D.**

Striculus secundus

Utrū in deo sit aliquam distinctio inter essentiam et perfectioes attributales. **J.** Perfectio attributalis multipliciter accipitur et secundum hoc dupliciter respondetur. **J.** Quid est attributum divinum. Et quid ratio attributalis. Et quid perfectio attributalis. **J.**

Attributa divina quomodo distinguuntur. **J.** Attributa divina per quod supponunt. **J.** Differunt perfectio simpliciter et denotatio perfectiois simpliciter. **K.** Ut terminus sit denominatio perfectiois simpliciter quod requiritur. **K.** Ad quæ sensum pcedit quod intellectus divinus et voluntas divina distinguuntur ratione. **L.** Deitas et intellectus divinus siue voluntas non sunt distincte formalitates. **L.** Deitas et intellectus divinus siue voluntas sunt omnibus modis idem. sicut deitas omnibus modis est eadem sibi ipsi. nec distinguuntur formaliter contra Scotum. **D.** De omnibus distinctis possunt contradictoria verificari. **D.** Quia contradictoria equaliter habent repugnantiam. **D.** Quare pcedit distinctio formalis inter essentiam et personam et non inter intellectum et essentiam siue voluntatem et essentiam. **D.** Distinctio emanationum divinarum presupponit distinctionem principiorum elicitorum quomodo intelligitur. **D.** Ad quæ sensum pcedit quod filius producat per modum intellectus et spiritus sancti per modum voluntatis. **D.** Ad quæ sensum pcedit quod filius producat naturam liter et spiritus sanctus libere. **R.** Aliquid per se puenire intellectui divino intelligitur dupliciter. **R.** De intellectu intellectu et non per voluntatem et eorum. quomodo intelligitur. **R.** Sicut deus intelligit per intellectum ita intelligit per voluntatem. **R.** De intellectu naturaliter et libere vult. **R.** De intellectu mala pcedit. sed non illa de vult mala. **S.** Idem omnibus modis indistinctum potest producere diversa. **S.** Ex distinctioe productorum non sequitur distinctio realis nec formalis in deo. **S.** Intellectus et voluntas licet supponunt per eodem tamen pnotant diversa in creaturis id non sunt synonyma. **S.** De intellectu non est oratio nugatoria et sic de alijs. **S.**

Striculus tertius

Utrū in deo sit aliquam distinctio inter essentiam et ideam siue rationes causales. **Z.** Idea quod est descriptiva. **Z.**

super sententias

Comendat Ockam q̄ plurimū in hac ma-
teria ad quētiā auctor seremittit. **L.**
Idea creature est ipamet creatura. **U.**
Idee ponunt in artifice creato et creato. **U.**
Que est necessitas ponendi ideas. **E.**
Quo pcedit in deo ēē plures ideas. **Rūdet p**
tres notabiles positiones. y.
Qm rerū pducibilū distincte sunt idee. **Z.**
Idee sunt singulariū nō vniuersaliū. **Z.**
Idee creaturarū nō sunt in deo realiter sed
in obiectiue. **AA.**

Eterne quō intelligit
Immutabiles
Infatigabiles
Idee sunt. **Hec oriuntur AA.BB.**
Hec intereunt
Res principales
Uere sunt

Utrū res vocat idea qm eam de actualiter
pducit. **LL.**
Quomodo aīa sit beata visione ideaz. **LL.**
Utrū anima sancta et non sancta equalit in
tueantur ideas. **LL.**
Utrū idem potest esse exemplar et causa sui
ipsius. **DD.**

Questio septima

Utrū pcedendū sit a catholicis vna
rem generare et alia generari in diuinis.

Articulus primus

Utrū in diuinis eētia generet aut
generet. **B.**

Essentia in diuinis nec generat nec generat s̄
bū in creaturis. **B.**
Essentia nō est subiectū vel q̄ subiectū gene-
ratiois diuine. **L.** nec q̄ materia. **B.**
Filius est de substantia patris sibi substantia et
nō vt de materia vel q̄ materia. **L.**
Diuina eētia nō est terminus formalis diuine
generatiois. **D.**
Quid est terminus formalis generatiois. **D.**
Idē qm est terminus formalis et totalis. **D.**
Persona diuina est terminus originis et termi-
nus formalis pductionis in diuinis. **D.**
Relatio est terminus formalis generatiois. **E.**
Actioes sūt inpositioz nō inuenit in p̄ho et
quō debet exponi. **F.**
Forma per se agit. compositū vero per acci-
dens. **F.**
Essentia est generans. **F.**
Essentia h̄c totū esse p̄p̄ū p̄p̄ū origine q̄

sit in filio quō intelligit. **B.**
Aliqd cōicari alteri p̄ p̄ductionē intelligit on-
plicit. **B.**
Quo ēē nō cōicat filio. **B.**
Pater genuit filiū natura. voluntate. intelle-
ctu. quō sunt pcedende. **H.**

Articulus secundus

Utrum in diuinis sit vera generandi
potentia. **J.**

In diuinis est generandi potentia sed illa nō ē
diuina eētia s̄ p̄sona. **J. R. L.**
Potentia et p̄ncipiū generandi sumunt duplici-
ter quo et qd. **K.**
De p̄ncipio elicito plura ponit Ockam
s̄ min⁹ sufficienter ponēs q̄ ipm debeat rea-
liter distingui a producto. iō p̄sona sine pro-
prietate p̄sonalis q̄ est om̄ib⁹ modis idē p̄so-
ne est p̄ncipiū elicitiuū. **L.**
Potentia generandi nō potest communica-
ri filio. **L.**
Sicut non conceditur q̄ pater est in patre sic
nec concedendū est q̄ potentia generandi acti-
ue sit in patre sed in filio. quia esse in alio cō-
notat distinctionē. **A.**
Potentia generandi est in patre et nō in filio.
id est est pater nō est filius. **A.**
Perfectio simpliciter dupliciter accipit. **A.**
Utrū aliq̄ p̄fectio sit in patre que non est in
filio. **A.**

Articulus tertius

Utrum in diuinis sit generatio p̄-
p̄dicta. **D.**

In diuinis est generatio p̄p̄dicta Itē ge-
neratio eterna sed nō successiua. **D.**
Assignantur multi termini et eorum multi-
plex cōnotatum et qui sunt ponendi in diuinis
et qui nō. **P.**
Generatio est productio de non esse ad esse.
nō est vniuersaliū vera. **P.**
Generatio equiuoce dicit de generatioe eter-
na et tpali in creaturis. **P.**
Mutatio est gen⁹ ad generationem in crea-
turis tm. **P.**
Mutatio dupliciter accipitur. **D.**
Quomodo de⁹ est immutabilis. **D.**
Utrum solus deus sit immutabilis. **D.**
In diuinis est generatio cōtinua sed nō suc-
cessiua nec subita nec instantanea tempora-
lis. **R.**
Instantans eternitatis est deus eternus. **R.**

Tabula questionum

Articulus secundus

Utrū spū sanctus pcedat a p̄re et filio tā-
q̄ ab vno p̄ncipio. **F.**
Pater et filius producant spiritum sanctum
tanq̄ vnum principium. non tanq̄ duo p̄n-
cipia. **F.**
Pater et filius producant spiritum sanctum non
inquantū distincta principia. nec inquantū
vnu p̄ncipiū. **F.**
Pater et filius non sunt omnino respectu spi-
ritus sancti sicut respectu effectus creati vnu
principiū. **F.**
Pater et filius sunt vnu p̄ncipiū spirās spi-
ritus sancti.
Pater et filius sunt vnus spirator. de illis re-
citatur sex opiniones an debeat concedi. **B. D.**
J. R.

Opinio p̄p̄ia auctoris.
Termin⁹ p̄ncipiū et trinitas p̄ quo et quō
supponit. **K.**

Quomodo differunt ille. Pater est principi-
um spirans. **K.**
Pater et filius sunt vnum principium spi-
rans. **K.**

Sicut terminus trinitas est nomen colle-
ctiuum supponens immediate pro tribus p̄-
sonis et pro nulla illorum. sicut principium
supponit immediate pro patre et filio et p̄ nul-
la eorum. **K.**

Articulus tertius

Utrum concedendum sit q̄ spū sancti
p̄cessio sit generatio. **L.**

Passiua spiritus sancti processio non est ge-
neratio nec spiritus sanctus ē genitus aut ge-
nerabilis. **L.**

Passiua spiritus sancti processio et filij gene-
ratio ac ipsarum distinctio non est a nobis
in via perfecte cognoscibilis sed aliquo mō
solum. **L.**

Omne qd̄ possumus aliq̄ mō intelligere pos-
sumus aliquo modo explicare. **L.**

Explicatio harum duarū pductionū a diuer-
sis diuersimode assignat. **D. A.**

Ostendit auctor q̄ processio spiritus sancti et
generatio filij potest aliquo mō a nobis expli-
cari. **L. D. A.**

Generatio sumit q̄ dupliciter. **A.**

Quid est generatio. **A.**

Quid est spiratio. **A.**

Licet deus sit a nobis incomprehensibilis

Quare deus pater dicitur instans eternita-
tis. **R.**

Utrū pater possit concedi prior filio aliqua
p̄p̄itate alia a p̄p̄itate durationis. **S.**

Modus loquendi Scoti de prioritate i di-
uinis per signa et instatia nature et originis ē
simpliciter falsus et nimis abusiu⁹. **S.**

Diuerſi sunt modi prioritatis. et posteriori-
tatis. **L.**

De p̄p̄atione p̄dictorū modorū ponunt regu-
le quorū. **U.**

Quo pcedendū sit q̄ pater est prior origine
filio. **U.**

Qui modi prioritatis reperiant in diuinis
et qui nō. **E.**

Que in diuinis possunt pcedi priora alijs et
quo mō p̄p̄itatis. **y.**

Questio octaua

Utrū spū sanctus pcedat a p̄re et filio
tanq̄ ab vno p̄ncipio.

Articulus primus

Utrū pcedendū sit q̄ spū sanctus pce-
dit a patre et filio. **A.**

Spū sanctus pcedit a patre eternaliter et vni-
formiter. **B.**

Pater et filius spirant vniuniformiter. duplicē
habent sensum. **B.**

An debeat pcedi q̄ pater spirat spū sanctū p̄us
origine q̄ spū filius. **B.**

Si spiritus sanctus nō procederet a filio nō
distingueretur ab eo realiter. **B.** Quis sit
sensus p̄clusionis ibide.

Si spū sanctus nō pcederet a filio distingue-
retur ab eo p̄t pcedi. **B.**

De cōstitutione et distinctione personarum
plures breuissime recitat opiniones quas re-
mittit ad Ockam.

Improbat dicētes p̄sonas p̄stitui et distingui
p̄ relatioes originis. **L. D.**

Paternitas nō p̄stituit ex patre. **L.**

Aliqd distingui ab alio intelligitur duplici-
ter. **D.**

Quo persone distinguunt et p̄ quid multuz
pulcre. **D.**

Processio spiritus sancti a filio non est preci-
sa ratio distinctionis eius ab eo. **D.**

Utrum ex hoc q̄ spiritus sanctus distingui-
tur a filio posset concludi q̄ procedit ab eo.

E.

super sententias

forte quilibet creatura nihilominus dare pos-
sumus de eis diffinitione pueribile. A.
Absurdum est dicere quod credamus aliquam verita-
tem et non possumus dare quod nois terminorum
ipsi seu descriptores pueribile. A.
Per quod sufficienter potest fieri explicatio differē-
tie generatois a spiratoe. D.
Quo intelligenda sunt dicta doc. quod dicunt
quod spiritus sanctus est charitas, amor dilectio patris
et filii.
Amor iocundus, nequus, mutus et cetera. Et per quod sup-
ponunt illa noia.
Utrum illa causal sit vera, pater et filius quod dili-
gant se mutuo producant. ff. q.
Cur pater et filius et filius se diligendo non producant
quarta personam. D.
Utrum pater et filius diligant se spiritus sancto et quo-
modo. D.
Diligere capit quandoque essentialiter quicquid no-
cionaliter. D.
Utrum pater est sapiens sapientia genita. R.
Multiplex eiusdem propositiois resolutio expli-
cat secundum d. petri pictaueñ. R.
Nihil in hac materia affirmandum est vel negan-
dum sine distinctioe. R.
Utrum filius et filius est sapientia ingenta. R.
Ingenui sumit dupliciter. S.

Questio nona

Utrum sola persona sit charitas i-
fusa quod dicitur amor dei. A.

Articulus primus

Utrum charitas quod datur amicis dei sit
persona spiritus sancti. B.
Processio sumitur quandoque passive qua-
doque notat creaturam aliquam in qua persona il-
la a nouo existit. B.
Processio temporalis creatio et sic de aliis quodlibet
illorum significat plures scilicet deum et crea-
turam. B.
Licet illa nomina processio temporalis et p-
cessio eterna pro eodem supponunt, concedi-
tur tamen quod vna differt ab alia Et quod duplex
est spiritus sancti processio. B.
Differunt. Processio
Diffusio
Datio
Quid est mittere et dare. L.
Quid est mitti et dari. L. D.
Non solum dona creata sed et increata dantur ho-
mini sed spiritus sancti persona imo trinitas tota. D.

Quamuis amicis dei possit dari. ff. persona sine
dono creato. hoc tamen nihil est sit. D.
Charitas increata non datur amicis dei de vir-
tute sermonis. E.
Charitas quod formaliter diligimus deum et primum
non est spiritus sanctus. E.
Quomodo spiritus sanctus cum sit ubique di-
citur esse in bonis tantum et iustis et non in ma-
lis Et quomodo explicat ille modus eundem in
iustis. F.
Spiritus sanctus dupliciter est in rebus cre-
atis. F.
Utrum spiritus sanctus detur in donis suis Et si sic
in quibus. F.
Utrum spiritus sanctus mittatur visibiliter
B.
Diffusio alicuius persone visibilis sit dupli-
citer. B.
Quid est diffusio visibilis Et quid significat.
B.
Quando facta est in noua vel veteri lege. B.
Quibus facta est quales fuerint illeres visibiliter
per ipsum et apostolos. B.

Articulus secundus

Utrum charitas quod datur amicis dei sit quod
litas infusa menti. D.
De consuetudine nullus acceptus ad vitam sine chari-
tate infusa sibi inherere quod dicitur charitas vel
gratia. D.
Magister oppositum videtur tenuisse sed potest sal-
uari dictum suum a pio interprete. D.
Respondet ad auctoritates quas magister
per se adducit. D.
De potentia absoluta potest aliquid esse amicus dei non
habendo aliquam qualitatem infusam que sit chari-
tas vel gratia. J.

Amicum
Eam deo intelligit dupliciter. J.
Acceptum
Esse
Aliquid habens qualitatem infusam quod dicitur charitas
potest de potentia absoluta esse non amicus dei. R.
Charitas est qualitas infusa sed in nulla talis quod
litas est intrinsece charitas vel gratia. R.
Non est possibile hominem diligere deum meri-
torie sine charitate infusa de lege ordinata. se-
cus de potentia absoluta. R.
Utrum ille dicatur vere mereri vitam eternam quod enun-
tians persequatur. L.
Stat aliquid esse dignum vitam eternam et ea nunquam
persequi. B.
Transitus contradictionis qua de non acce-

Tabula questionum

potest acceptus potest saluari sola temporis transiti-
one. D.
Sola acceptatio diuina facit que precipue di-
gnum vitam eternam. D.
Aliquis dicitur amicus dei vel acceptus deo siue ca-
rus multipliciter. D.
Dilectio dei generalis et specialis quomodo termi-
nat ad res creatas aliter et aliter. P.
Que requiruntur et sufficiunt ad saluandum transi-
tum de contradictorio in contradictum. D.
Lapsus temporis sufficit ad verificationem tradi-
ctoriorum quando determinatio temporis cadit sub
statuto. D.
Pura priuatio charitatis precipue non habet ra-
tionem culpe. R.
Utrum homo ex puris naturalibus potest vitare pec-
catum. R.
Ex puris naturalibus aliquem vitare peccatum
intelligit dupliciter. R.
Si quis decederet sine gratia et sine debito habere
dei quod pueniet. R.
Quicquid diligit vel odit deus precipue diligat
et odit. R.
Nulli actui ex sua bonitate vel malicia intri-
seca debetur vita eterna aut pena eterna. S.
Ex ordinatione dei aliquid acceptus iuste est merito-
rius vite eterne et aliis pene eterne. S.
Non est in libera potestate rationalis creature quod
actus suus bonus sit meritorius vite eterne vel
actus eius malus sit demeritorius pene eter-
ne. S.
Creatura rationalis obligatur ad habere gratiam
et elidere actum meritorium hec enim sunt sibi pos-
sibilia. S.

Articulus tertius

Utrum aliqua forma potest augeri vel mi-
nui. T.
Forma sumit dupliciter. T.
Qualitas sumit tripliciter. T.
Augmentatio accipit tripliciter. T.
Augmentatio extensiva est duplex. T.
Augmentatio intensiva potest dupliciter ima-
ginari. T.
Augmentatio tam intensiva quam extensiva potest
imaginari fieri vel instanti vel successiue. T.
Quid est aliquid fieri instanti. T.
Augmentatio continua dupliciter potest fieri. T.
Quid est aliquid continue successiue generari. T.
Tripliciter potest aliquid formam successiue co-
tinue fieri vel augeri siue accipi. T.
Responsus ad dubium motum plures permittit

suppositioes. T. X.
Quid est latitudo. X.
Quid est latitudo intensiva. X.
Quid est latitudo extensiva. X.
Quantitas siue quantum est multiplex. X.
Dispositio forma intensa est extensa aut extensibilis
sed non e contra. Y.
Licet forma extensa possit esse et non esse extensa.
nulla tamen forma intensa potest esse et non esse inten-
sa. Y.
Quare vna forma est intensibilis et alia non. Y.
Aliqua forma potest augeri secundum extensionem et secundum
intensionem. Y.
Aliqua forma augmentari intelligit duplici-
citer. Y.
Forma augmentatur
Forma minuitur
Forma suscipit magis et minus
Forma augmentatur est equaliter vna copu-
latiua et non de copulato extremo. Y.
Arguitur contra aliqua prius dicta et solui-
tur rationes. Z.

Secundus pun-

ctus articuli tertij.

Utrum gratia vel charitas possit augeri. AA.
Charitas in infinitum potest augeri non solum sub-
ito et instantanee sed etiam in tempore continue. AA.
Augmentatio extensiva potest fieri in infinitum per ad-
ditionem prius ad prius. BB.
Aliquid in infinitum augeri intelligit extensue et
intensue et vtriusque dupliciter. AA.
Augmentatio extensiva per rarefactionem posse
fieri in infinitum est plenissima neutrum. BB.
Augmentatio forme sepe intensiva potest fieri
in infinitum secundum deum puncta siue entia in subiecto
quod de se est plenissima neutrum. BB.
Probabiliter potest teneri quod deus non potest aliquam
formam in subiecto intendere in infinitum. BB.
Alia est dupliciter capax alicuius forme scilicet po-
tentialiter et vitaliter et secundum hanc de latitudine inte-
nsione charitatis plures ponit propositioes. CC.
Potest dari tanta charitas quantum capax est ab-
solute anima vitaliter recipere. CC.
Licet in nullo subiecto possit in infinitum au-
geri charitas tamen in infinitum potest augeri cha-
ritas in subiecto. DD.
Sicut dictum est de capacitate determinata
respectu charitatis ipsius anime sic per formam
dicendum est de omni qualitate quod potest poten-
tiam preceptiua vitaliter imutare. DD.
Arguit in oppositum Scotus. EE.

super sententias

Ad quē sensum pcedit q̄ charitas intensa ē
pfectior remissa. *FF.*

Et si in infinitū charitas posset augeri nūq̄
dabit charitas infinita. *FF.*

Charitas christi fuit maxima sibi possibilis
de potentia ordinata et non de potentia abso-
luta. *FF.*

Charitas christi fuit tanta quantum illa anima
vitaliter potuit recipere etiam de potentia ab-
soluta. *FF.*

Dēs ptes charitatis creabiles demonstrari i-
telligunt dupliciter. *BB.*

Nō semp de omnibz simul verificat terminus
pluralis numeri d̄ quoz q̄libet verificat sin-
gulare illius pluralis. *BB.*

Nō oportet sp̄ oēm ppositōz de possibili ve-
ra poni in esse. *BB.*

Punctus tertius

Articuli tertij.

U. charitas vel gratia possit minui. *HH.*
Quelibet charitas creata p̄ diuinā potētiā
absolutā pot̄ minui. *HHJJ.*

Charitas creata ē duplex i fusa et acq̄sita. *HH.*
Lupiditas est duplex actualis et habitualis.

Ite venialis et mortalis. *HH.*

Charitas infusa et habitus cupiditatis nō cō-
trariant. *HH.*

Actui charitatis cupiditas habitualis est cō-
possibilis. *HH.*

Charitati infuse et actui sola mortalis cu-
piditas nō venialis est. *HH.*

Que dicuntur p̄raria. *HH.*

Quelibet charitas acquisita pot̄ p̄ potentia
agentis creati minui. *JJ.*

Nulla charitas infusa p̄ ordinatā d̄i potēti-
am potest minui. *JJ. KK. LL. AA.*

Licet charitas infusa fm̄ ordinatā dei potē-
tiam quo ad eius essentiam minui nō potest

tamen quo ad feruorem eiusdem per pecca-
tum veniale minui v̄l totaliter corrumpitur.

LL. DD.

Quid ē feruor charitatis et quomodo remit-
titur. *LL.*

Arguit in oppositum. *DD.*

Soluit. *AA.*

Deum punire citra p̄dignū intelligit dupli-
citer. *DD.*

Peccatum mortale fm̄ Gregorium de arin-
no non solum demeretur puniri eternaliter

sed et p̄sus si possibile esset annihilari. *DD.*

Utrū possibile sit q̄ aliquis p̄mittat infini-

ta venialia peccata. *DD.*

Propter veniale p̄ctm̄ p̄cipue nō min⁹ diligit
quis a deo. *DD.*

Amor dei dicitur maior et minor nō in se s̄ fm̄
effectus suos eternos v̄l t̄pales. *DD.*

Quale bonū et quantum adimit p̄ctm̄. *DD.*

De plura facit p̄ plura q̄ possz facere p̄ pau-
ciora qz sic sue placet voluntati. *DD.*

Questio decima

Utrū persone diuine sint oibz modis
eq̄les inter se. *A.*

Equale et ineq̄uale accipitur quadruplici-
ter. *B.*

Magnum et magnitudo accipit quadrupli-
citer. *B.*

Differentia iter modos magnitudinis et eq̄li-
tatis. *L.*

Secū illas diuersas acceptōes diuerse po-
nunt ad q̄stionē r̄sue p̄positōes. *L. D.*

Quid dicat illa noīa similitudo. eq̄litas. et p̄ q̄
supponit. et vtrū sint synonyma. *D.*

Articulus secundus

Utrū p̄sone diuine sint in se inuicē per
mutuā circūincessionē. *E.*

Triplex imaginat̄ in eternitā. p̄ p̄tinentiā. p̄ p̄-
sentia et indistinctā. p̄ p̄sentia et substantia lita-
te idempnicā. *E.*

Quid ē eē in alio p̄ circūincessionē. *E.*

Ponunt q̄tuor p̄positōes quō p̄sona vna d̄
eē vel nō eē in alia. *E.*

Articulus tertius

U. p̄sone diuine sint eq̄les sibi inuicē
fm̄ potētiā seu p̄ductiuitatē. *F.*

Exponit intellectus tituli q̄stionis. *F.*

Quid dic̄ nomē potētiā et oipotēs. *FF. HH.*

Quomodo differunt potētiā et potentia ge-
nerandi. *B. H. J.*

Declarat p̄ aliq̄t p̄positiones q̄ fuerit itētiō
beati Augustini de hac materia. *H. J.*

Questio undecima

U. cū dei oīscietia stet rei p̄tingētia. *A.*

Articulus primus

Utrū de⁹ sit p̄scietia futurorū p̄tin-
gentiū. *A.*

Utrū aliq̄ p̄positio singularis de inēe cathe-
gorica in materia de fuso p̄tingētiā ad vtrūli-
ber sit determinate vera et ei⁹ p̄ractoria de

Tabula questionum

terminate falsa. *A.*

Distendit q̄ fuerit opinio phi d̄ hac materia.

A.

P̄bus in multis errauit et sibi p̄radoxiz. *A.*

Quid sit fm̄ veritatē r̄ndendū ad articulos
p̄missum. *B.*

Quid ē p̄tingens ad vtrūlibet. *B.*

Aliqd eē futurū p̄tingēs intelligit dupl̄r. *B.*

Aliqd eē determinate v̄r̄ intelligit dupl̄r. *B.*

Que p̄positōes sint determinate vere vel fal-
se aut inenitabiliter et necessario vere vel false.

B. L.

Que p̄positio dicitur imutabiliter v̄l mutabiliter
vera vel falsa. *L.*

Quid est p̄positōz incipere eē verā. *L.*

Plura valde pulcra eliciunt correlaria de p̄-
positionis veritate. *D.*

Ista regulā p̄positio de p̄terito vera est ne-
cessaria. et oīs falsa est ip̄possibilis nō est vni-
uersaliter vera et quō h̄z veritatē. *D.*

Quādo p̄tingēs debet dici p̄tingēs vel q̄n ē
et q̄n nō est. *E.*

Quid est p̄tingens. *E.*

Ad quē sensum pcedit p̄tingens eē indeter-
minatū ad eē et nō esse. *E.*

Utrū q̄n res est possit nō eē vel q̄n ip̄a nō est
E.

Quelibet kathegorica singularis de possibi-
li cut⁹ subiectū est nomē p̄p̄iū vel p̄nomē de
mōstratiū p̄cipue si est vera in sensu diuiso

est etiā vera in sensu p̄posito. *E.*

Copulativa de possibili nō requirit ad eē ve-
ritatē v̄nā copulatiua de inēe possibilē s̄z suf-
ficat q̄ vtrāq̄ p̄s sit possibilis. *E.*

Aliquid esse in aliquo instanti et posse nō eē
illo istatit et eōuerso pot̄ intelligi tripliciter. *F.*

Quō intelligit dictū phi. omē qd̄ est q̄n ē ne-
cesse est eē. *B.*

Utrū q̄nq̄s valet si. et sic facit p̄ditionalē. *B.*

Utrū p̄teritū possit nō fuisse. *H.*

Uel sic vtrū sicut pcedit p̄tingentia respectu
futurorū et p̄sentū sic etiā pcedēda sit respe-
ctu p̄teritorū. *H.*

Auctor p̄babiliter tenet p̄tē affirmatiua. *H.*

Articulus secundus

Utrū de⁹ sit scientia omnium rez existen-
tium. *R.*

Recitant opiniones phi et p̄metatoris aucto-
ris de scientia dei. *R.*

Probabile est rōne naturali q̄ de⁹ intelligit
aliud a se. sed nō est euidens neq̄z demōstra-

bile. *R.*

Deus intuitiue oīa cognoscit existētia et pos-
sibilia. *R.*

Quō deus dicit cognoscere i eēntia sua. Et
quō in deo sicut in speculo relucet et reprēsen-
tant oīa. *L.*

Intellect⁹ diuin⁹ nō p̄cipit nec p̄fect⁹ cogno-
scit suā eēntiā q̄z creaturā. *L.*

Utrū de⁹ sit p̄scietia omnium futurorū p̄tingē-
tium. *D.*

Futurorū p̄tingentiū q̄dā sunt incōplete si
gnificabilia q̄dam cōplete verius cōplete si
gnificatia. *D.*

De est p̄scietia oīm rez futurorū et oīm enū-
ciabiliū futurorū. *D.*

Deus est infallibilis sciētia certitudinaliter et
infallibiliter cognoscens oīa entia et oīa enun-
ciabilia futura. *A.*

Explicat modus huius infallibilis scie di-
uine fm̄ D̄ckaz reprobatis p̄us opinionibz
Scoti et aureoli. *A.*

Utrū de⁹ sit scientia omnium verorū enūciabiliū
um. *D.*

Scientia dei et scire accipiunt mltipl̄r. *D.*

Respectu quorū ē scientia dei an respectu rez.
an etiā respectu enūciabiliū. *D.*

Quō differūt scientia dei intuitiua et scientia vi-
sionis. *D.*

Deus oīm rez possibilium et enūciabilium ne-
cessario est simplex et app̄hēnsua cognitio. *P.*

Plura inferunt correlaria de dei scientia et co-
gnitione. *D.*

Utrū de plura scit q̄z scit. *D.*

Quō differūt scire et p̄scire. *D.*

Articulus tertius

Utrū cū dei oīscietia stet cōtingētia
futurorū. *R.*

Ad quē sensum dicit aliqd futurū p̄tingens
ad vtrūlibet. *R.*

Scientia dei de futuris dupl̄r p̄t accipi. *R.*

Licet cuiuslibet futuri deus sit necessario i-
ruitio tamē nulli⁹ enūciabilis p̄tingentis de
futuro est necessario iudiciū siue iudicatiua
sciētia. *R.*

Arguit p̄tra responsionē ad dubiū. *L.*

Solunt rōnes. *U.*

Utrū deū esse p̄sciū sit p̄fectio simplicit̄ deo
attribuenda. *E.*

Utrū de⁹ p̄scit futura quia futura sunt vel
vtrū ideo futura sunt quia de⁹ p̄scit illa. *Y.*

Utrū illa sit vera quia aliqua sunt futura de

super sententias

us pscit illa esse futura. Z.

Nulla propositio causalis cuius psequens tan-
q signu totale significat deū velle vel intelli-
gere ē vera de pte pmonis. Z.

Nō est inēconueniēs aliqd idē diuersis res-
pectibz ē ptingēs z necessariū. Z.
De naturaliter z nō libere ē pscientia futu-
roz. tamē nulli futuri ptingentis ē natura-
liter aut necessario sed ptingent iudiciū aut
iudicatura sciētia. Z.

Questio duodecima

Utrū cū eterna pdestinatōe z reprobato-
tione dei sit pdestinatu posse dāpnari z re-
probatū saluari. A.

Quid est pdestinatio. B.

Quid ē reprobatio. B.

Quis ē effectus pdestinationis aut reprobati-
onis. B.

Licet creatura rōnalis a deo fuerit eternali-
ter reprobata vlt pdestinata. nihilominus pde-
stinata pōt dāpnari z reprobata saluari. L.

Licet pdestinatio dei sit necessaria. nō de-
necessario s; ptingent ē pdestinatio. D.

Pro quo supponit terminū pdestinatio z re-
probatio. D.

Licet pdestinatio dei sit immutabilis z de-
sit immutabiliter pdestinatio nō tamē inēuita-
biliter. D.

Pdestinatō nō pōt deleri de libro vite quō
pcedit. E.

Utrū numerus pdestinatorz posset augeri
vel minui. Et an sit deo certus z determina-
tus. E.

Articulus secundus

Utrū pdestinationis z reprobationis
dei sit in pdestinato vlt reprobato aliqua ra-
tionabilis causa. F.

Aperit intellectus qstionis. F.

Nulli pdestinatus ē ppter bonuz vsu li. ar.
quē de pscit illū habituz. B.

Nulli est pdestinatus qz pscit fore finalit sine
obice habituali gratie. B.

Quēcumqz de pdestinatus ē pure misericor-
diter z gratis pscit pdestinatus. D.

Nullus ē reprobatus ppter maluz vsu li. ar.
quē de pscit illū habituz. D.

Nulli ē reprobatus qz pscit fore finalit cū ob-
ice grē diuine. D.

Quēcumqz reprobatus ē deus sine omni causa
in ipso reprobato reprobatus ē. D.

Utrū pdestinatio includat electionē. de de-
ctione dupliciter loq possumus. J.

Agens vniuersale agit in omne qd nō habet
impedimentū quō intelligit. J.

Deus nullā crudelitātē exercet suā creatu-
ram eternaliter dampnādo nec iniuste facit
J.

Qui vult miseret z quē vult idurat quō in-
telligit. J.

Obduratio dupliciter accipit. J.

In peccatoribz pcedit aliqd quo digni sunt
iustificatōe quō intelligit. J.

Auctor hic recitat opinionē Ockam q dis-
tinguit de causa z fm aliq modo affirmati-
uer rēdet ad qstū cū opinionē pmetat tā
qz subtile z succinē. Subiungens nūlo-
minus alium modum dicendū sine assertio-
ne temeraria. R.

In quo discrepant Ockam z Greg. in illa
materia. Z.

Opinio ppta auc. D.

Volitio dei sumit multipliciter. D.

An pdestinatio sit tantū respectu glorie vlt
an sit etiā respectu mediōz naturalū z gra-
tuitoz. D.

Pdestinatio z reprobatio accipiuntur dupli-
citer. D.

Auctor responder fm opinionem ppta mul-
tum z fere p totum pcordando cum Ockam
fm aliaz z aliā acceptionē pdestinationis
z reprobationis similiter z volitionis dei. et
fm q pdestinatio est solū respectu glie. vlt
gratie z glie simul. D.

Exponitur titulus qstionis. D.

Utrū deū velle aliquid alicui possit esse cō-
sequens alicui vere causalis Et qle erit illū
antecedens. A.

Iste dictiones qui ppter z filies dictiones cau-
sales accipiunt dupliciter. D.

Nulla propositio causalis ppta dicta cuius cō-
sequens totale significat deū aliqd velle vel
intelligere est vera. D.

Deū velle aliqd vlt intelligere pte cōsequens ali-
cuius propositio causalis vere. D.

Articulus tertius

Utrum reuelatio dei de veris futu-
ris ptingentibz sit possibilis intellectui crea-
to infallibilis. P.

Uterozum contingentū de futuro est possi-
bilis intellectui creato vera certa sed nō in-
falloibilis reuelatio. P.

Tabula questionum

Reuelare accipit multipliciter. P.

Certitudo accipit dupliciter. D.

Noticia infallibilis quid est. D.

Nōlibet vez ptingens de futuro potest de-
absoluta z determinata reuelatōe intellectui
creato reuelare. D.

Reuelatio nō tollit ptingentiā reuelari nec fa-
cit ipsum p reuelationē necessariū. R.

Improbatur opinio Adā tenens q facta re-
uelatione de articulis fidei nō potest eueni-
re oppositum. R.

Noticia creata que fuit reuelatio veri pting-
gentis de futuro licet possit nō esse aut nō fu-
isse noticia vera. nō potest nō fuisse noti-
cia iudiciaria siue adhesio. S.

Nulla noticia creata vel creabilis est res-
pectu futuri ptingentis simpliciter infallibilis
S.

Opinio tenens q noticia creata sicut diuina
reuelatio de futuro ptingenti ē infallibilis. ZU
Quid est aliquid videri siue representari in
verbo. X.

Udens verbum non necessario videt oia q
verbi videt. X.

Utrum xps possit fallere z falli. y.

Itē infra. EE. vsqz in finē qstionis.

Utrum deus possit rationali creature secu-
ritatē eterne sue beatitudinis reuelare. AA.

Beatitudo sumit dupliciter. AA.

Quid est securitas. BB.

Risio ad dubiū. BB.

Ude possit rōnali creature eternitatē sue fi-
nalis dampnationis reuelare. LL.

Talis reuelatio possit fieri existenti in cha-
ritate. LL.

Ude possit extiti in charitate suū futurū la-
psu in peccatū mortale reuelare. LL.

U. facta reuelatione de dampnatione futu-
ra homo peccet per desperationē pdat cha-
ritatē. DD.

Utrum talis potest licite pro salute sua ora-
re. DD.

Nulli de cō lege pōt firmiter assentire se esse
dāpnandū sine peccato. LL.

Deus potest homini siue i gra siue extra gra-
tiam pstituito lapsu in peccatū siue suā eter-
nā dāpnationē reuelare. LL.

Desperatio accipit dupliciter. DD.

U. deus possit rōnali creature falsitatē dice-
re vel ea decipere. EE.

Recitantur opiniones hibernici adam z bol-
kot. EE.

Opinio Gregorij. FF.

Dicere accipit dupliciter. FF.

Dicere falsum accipit duplr. FF.

Dicere falsum pōt ēē assertorie vlt solum re-
citatiue. FF.

Assertio falsi potest fieri cū intētiōe vt alit
assentiat vel simpliciter. FF.

Risio ad dubiū fm Greg. FF.

Opinio auc. ppta. BBHJJ.

Isti termini decipe fallere dupliciter accipi-
untur. BB.

Ponunt quatuor regule satis vtilis ad cogno-
scendū veritates propositioz in hac materia
currentiū. KK.

Quid est pphētia. LL.

Questio tredecima

Utrū deus sit prima causa simpliciter
oipotens z vniuersali oifaciens. A.

Utrū deus dicat oipotens Et quid dicat no-
men oipotens. AB.

An oipotentia dicat pfectionē simpliciter. B.

Utrū omne qd fieri nō implicat cōradicti-
onē deus possit de potentia sua absoluta fa-
cere. L.

Aliquid dicat possibile multipliciter. L.

Facere dicat multipliciter. L.

Deū aliqd posse facere intelligit vel de potē-
tia absoluta vel ordinata quomodo hoc in-
telligitur. D.

Responsio ad dubiū p ppositōes z correla-
ria. EF.

Deū oipotens nō solū quo ad effectū sed
etiā quo ad efficiendū modū. B.

Articulus secundus

Utrum deus sit causa pma vniuersali-
ter oifaciens. D.

Respondet ad dubiū p multas propositioes
quid de hoc tenendū fm fidem. D.

Deinde quid dicendum sit fm rōem natura-
lem. J.

An quicquid deus facit mediāte causa scōa
potest facere seipso. DJ.

An de agat libere vel naturaliter vel cōin-
genter. DJ.

Articulus tertius

Utrum deus sit potētia vigoris infi-
niti siue infinite pductiua. L.

Infiniti accipit quadupliciter. L.

An deus possit aliquid mouere in instanti. D.

super sententias

Notus vel mouere accipit dupliciter. D.
Deus potest subito corp⁹ aliq⁹ de extremo
ad extremū mutare nō mutādo ipm p medi
um vel q⁹ corp⁹ in illo instanti eēt simul in oī
b⁹ p⁹ib⁹ spaci⁹ z post instans nō nisi in ter
mino. D.
Utrū deus sit potētia alicui⁹ entis infiniti ab
solute pductiua. A.
Nō est evidens vel demonstrabile in lumine
naturali q⁹ impossibile sit magnitudinē actu ī
finitā eē. A.
Probabile est deū posse aliquā magnitudi
nē aut mltitudinē actu infinitā facere vel p
ducere in eē. A.
Simile videt^r pbabile de latitudine intēue
infinita. A.
Si eēt corp⁹ īfinitū qūo moueret. alit^r rūdet
Breg. alit^r anc. D. P.
Utrū totū z pars reperiuntur in infinitis.
P.
An magis z min⁹ dicant^r de infinitis ad ini
cem. P.
Aliqd equari alteri intelligit^r dupl^r D.
An creatura in aliquo possit equari deo. D.
Creatura pōt agere vel mutare aliquid in
stantanee. D.
Deus possit facere vnā grauitatē vel calozē
īfinitū qui subito moueret vel calefaceret.
D.
De⁹ possit facere qualitātē īfinitā etiā q⁹ il
la nō ageret nisi successiue. D.
Utrū de⁹ sit potētia alicui⁹ entis finiti īfiniti
re pductiua. R.
Utrū quicqd⁹ de⁹ pducit īfinitē pducit. R.
Recitat^r opinioib⁹ oīd^r quid ipōtant il
li terminipducere. facere. pcurrere. significā
tes actōz dei. R.
Licet de⁹ sit potētia īfinita nō tū eqli^r nec ī
finite pducit oīa. R.
Utrū de⁹ possit aliquid facere melius q⁹ fa
cit. S.
Aliquid posse fieri mel⁹ alio intelligit^r mul
tipliciter. S.
Vel⁹ refert^r vel ad faciendi modū vl⁹ ad ef
fectū factū. S.
Recitant^r plures opiniones. tandē auc. suaz
adiūgit. Z.
Penes quid attendit^r excessus z pfectio spēz
An penes accessuz ad deū vl⁹ penes recessuz
a nō gradu eēndi. Z.
Primo recitat^r imaginatio fantastica mgti
iobis de ripa sequētis Scoti. T. U.

Opinio auc. X. Y. Z.

Perfectio est duplex simpliciter z fm qd. X.
Termini specifici de p⁹dicamēto substantie
sunt denotatōes pfectōis fm qd. y.
Quō intelligit^r illud p⁹mune dictuz oīa sunt
magis vel minus pfecta fm q⁹ magis vl⁹ mi
nus distant aut appropinquāt pmo. z.

Questio decima quar

ta q⁹ est vltima hui⁹ pmi.

Utrū volūtas diuina īpedibilis sit pma lex
obligatoria create volūtat⁹. A.

Articulus primus

Utrū volūtas diuina sit īpedibil^r z sp⁹ ī
pleat^r a causa create. B.

De volūtatē diuina plura habent^r supius in
pncipio pmi sentētiar. fere p totū.

Volūtas dei est duplex signi z bñplaciti. B.
Volūtas signi ē quintuplex. B.

De b⁹ sup in pncipio pmi sentētiar. R.
Quō intelligēdesunt hec locutiōes de volū
tate. B. De b⁹ sup. R. in pncipio pmi sniay.

Pro q⁹ supponit^r illa noīa volūtas signi. vo
lūtas bñplaciti. B.

An de⁹ pmitat mala culpe fieri. B.
Aliq⁹ dupl^r dicit^r pmittere aliqd. B.

Volūtas dei bñplaciti est duplex scz simpli
cis p⁹lacitē vel displicētē p⁹cutōis vel fu
ge. Z.

Hec nō est distinctio realis in deo. s; tū ter
mino. Z.

Quō pceptū obligat. D.
In pcepto vl⁹ phibitione duo aliqñ pcurrūt
scz pceptū vl⁹ phibitio z intentio p⁹ipientis.

D.
Volūtas bñplaciti est duplex scz āncedēs z
psequēs. D. E.

Quid est volūtatē dei īpleri. E.
Volūtas dei signi nō semp implet. F.

Volūtas dei bñplaciti psequēs sp⁹ implet s; vo
lūtas bñplaciti āncedēs nō sp⁹ implet. F.

Volūtatē dei signi siue p⁹litū implet ītel
ligit^r dupl^r. F.

Prohibitio dei nō significat deū nolle effica
citer aliqd fieri qd phibet. F.

Volūtatē dei āncedētē īpleri intelligit^r du
plicit^r. F.

Volūtatē dei āncedētē īpleri intelligit^r du
plicit^r. F.

Articulus secūdus

U. volūtas diuina sit regula cui vnuer
salit^r pformare se tenet^r volūtas create. B.

Tabula questionum

De qua volūtatē intelligit^r ista pformitas B

Volūtatē creatā se difformare volūtatē bñ
placiti diuine intelligit^r dupl^r. B.

Quid est rōnalē creaturā eē pformē diuine
volūtat⁹. B.

Quid ē rectitudo volūtat⁹ create. B.
Quid ē volūtatē creatā eē cōformē volūtatē
diuine bñplaciti. B.

Quid ē obligatō volūtat⁹ create. B.
Volūtas create sic tenet^r se pformare volū
tati diuine bñplaciti vt velit vel nolit quic
qd de⁹ eam vult tali voluntate teneri velle. J

An deus possit ab aliquo auferre voluntatē
rectitudinē. J.

Volūtas create nō tenet^r velle quicqd⁹ deus
vult tali volūtatē. nec etiā quicqd⁹ de⁹ vult eaz
velle. R.

Volūtatē creatā velle quicqd⁹ de⁹ vult intel
ligit^r dupliciter. R.

Volūtas create non tenet^r velle q⁹quid scit
aut vider deū tali volūtatē velle. R. D.

An stante reuelatione alicui⁹ de sua dāpnati
one liceat ei p sua salute orare. D. P.

An omne qd⁹ de⁹ vult sit lex. D.
Null⁹ viator tenet^r credere se ppetuo dāpnā
dū etiā stāte q⁹cūq⁹ reuelatōe. A. D.

Quid est oratio. P.
In oī orōne viatoris includi debet circū
stantia diuini bñplaciti. P. Et h⁹ pōt fieri du
plicit^r ibidem.

Aliquis potest in casu orare p aliquo qd⁹ fir
mū sit se nō impetraturū nec est talis orō
ociosa z stulta.

Articulus tertius

U. volūtas diuina sit pma lex a q⁹ de
riuat^r oīa lex create. D.

Dō nō deriuat^r z volūtatē diuina tāq⁹ a lege
pma nō est lex p⁹rie. D.

Utrū volūtas diuina possit creaturā rōnale
z ad ipōssibile obligare. D.

Creaturā rōnalē obligari ad ipōssibile ītel
ligit^r multipliciter. R.

Creatura rōnalis nō potest obligari ad faci
endū vel volēdū ipōssibile. Obligat^r tū ad
habendū aliqd qd⁹ nō est in sua p⁹ate. R.

Volūtas rōnalis nūq⁹ tenet^r se pformare sue
p⁹cie erronee imo obligat^r etiā se illiū diffor
mare sed debet illā dēponere. S.

Plus est obediendū deo q⁹ plato. S.
Utrū voluntas diuina possit rōnalē creatu
rā ad qd⁹libet possibile obligare. Z.

Deus non potest rationalem creaturam ad
quodlibet possibile obligare nec qd⁹libz pos
sibile sibi p⁹cepe. Z.

Deus non potest obligare creaturā vt teneat
tur sibi nō obedire. Z.

U. q⁹s odiendo deū in certo casu possit me
reri. T. U.

Utrum voluntas diuina possit rationalem
creaturā in esse producere z ipsam non obli
gare. X.

Rūio est affirmatiua. X. y.
Utrū deus potest producere aliquam cre
aturam rationalem per naturā simpliciter ī
peccabilē. y. Z.

Tractatur opinio De kam z cōmendatur li
cet auctor oppositum probabiliter tenere vi
deat. Z.

Incipit collectu

ra super tertio sententiar. De se
cundo nihil habetur.

Questio unica

Utrum melius sit anime chzisti per
unionem realem verbī incarnati q⁹ per in
tensionalem alicuius doni creati. A.

In xpo multiplex est vnio verbī ad naturā
humanā. A.

Articulus primus

de vnione ipostatica z cōicatōe ideomatū.
Personā pbi assumpsit hūanitatē in supposi
tū vnitatem. B.

Quid ē suppositū. B.
Quid ē psona. B.

Dis psona est suppositū s; nō ecōuerso. B.
De pōt aliqd assumere in vnitatē suppositi z
nō psonē. B.

Quelibet psona diuina potest assumere hu
manitatē vnā vel plures simul vel successiue
in vnitatē suppositi. B.

Persona diuina potest omnem naturā q⁹ est
suppositum assumere in vnitatem suppositi si
nerōnalē siue irrōnalē. B.

Sola psona verbī assumpsit humanitatem
licet nō sola potuit assumere. B.

Licet sola psona pbi incarnata ē tū incarna
tionē tota trinitas opata ē. B.

Quid dicit^r hō. Z.
Quid dicit^r nomē hūanitas. E.

Dō ē nomē suppositi hūanitas nōm nate. Z.

De ē nomē suppositi hūanitas nōm nate. Z.

De ē nomē suppositi hūanitas nōm nate. Z.

super sententias

Xps nō dicit omnino vniuoce hō cū alijs ho-
minibz. **L.**
Filius dei assumpsit hoīez ē falsa. **L.**
Quia psona pbi in vnitatē suppositi assumē-
do humanitatē sit hō iō in xpo sit ideomatū
cōicatio. **D.**
Quid ē cōicatio ideomatū. **D.**
Quo p̄dicata diuina dicunt de hoīe et econ-
uerso. **D.**
An ille sunt pcedēde diuinas ē incarnata.
Diuitas siue diuina natura facta ē hō. **E.**
Persona pbi vnita hūanitati nō actuat ipaz
formaliter. **E.**
Cū assimilatur dependētia hūanitatis ad ver-
bum. **F.**
Quo intelligit similitudo athanasij in symbo-
lo. **F.**
Querit si natura hūana nunc assumpta di-
mitteret ap̄bo an eēt pur? hō Et si ille hō fuit
B.
Utr in casu p̄misso h sit vera h est fili? virgi-
nis demonstrato filio dei. **D.**
U. in casu p̄misso h sit vera h est fili? virginis
demonstrato hoīe dimisso. **J.**
U. hūanitas relicta a p̄bo sit hō siue supposi-
tū sine acq̄sitiōe v̄l dep̄ditiōe alicui? absoluti i
ip̄a hūanitate. **R.**
Natura humanā vniri diuine intelligit du-
pliciter. **R.**
Recitat opinio Ockē et commendat. **R.**
Unio quid dicit. q nō addit aliqd vltra ex-
tremā vnita. **R.**
Quot vniones ponere oportet in xpo. **R.**
Auc. videt negare oēm respectū in creatur
qui ē entitas ab absolutis distincta. **R.**
Plures ponit casus dubitabiles insolitos
m̄ltū. q̄s soluit. **L.**
Si xps assumeret tres hūanitates vtz eēt
tres hoīes. **B.**
Si tres psonē diuine assumerent eandē hūa-
nitatē an eēt vn? hō v̄l tres hoīes. **B.**
Eadē natura p̄t assumi a tribz psonis. **B.**
Idē effect? pōt h̄e duas causas totales. **B.**
Si xps nō dimissa hūanitate quā nūc assū-
psit assumeret hūanitatē sue matris. vtrum
ille eēt vere. xps est maria. h psona est xps et
maria. xpus est vir et mulier. xpus genuit se.
A.
Sit casus q xpus genuit petrū ex femina
et eum assumat vtrū in tali casu xps sit pater
petri. **A.**
In eodē casu si xps assumeret humanitatez

p̄rij filij ab instanti sue p̄ceptōis vtz eadē p-
sona sit pat̄ et fili? **A.**
Utrum in certo casu idem possit se genera-
re. **D.**
Aliqs hō fuit ab eterno qui tamē incepit eē
homo. **D.**
Aliquis hō nō pōt nō esset tū pōt eē q null?
sit homo. **D.**
Hō sequit de? fact? est hō igit homo fact? est
de? **D.**
De fact? est hō ergo fact? est aliquid. non va-
let. **D.**

Secūdus articulus

U. xps habuit fidē et spem. **P.**
U. necessariū sit ponere tres p̄tutes theolo-
gicas in viatore. **P.**
U. fides sit p̄or spe. et spes p̄or charitate. **D.**
U. corrupti habitibz sup̄naturalibz possint
haberi naturales remanere. **D.**
U. fides et spes stēt cū scientia vel clara v̄si-
one. **R.**
U. spes distinguat ab alijs p̄tutibz theologi-
cis. **S.**
Quid est obiectū spei. **S.**
Quo idē pōt eē obiectū illaz triū virtutum.
S.
In qua potentia ponenda ē spes. **L.**
Quis est actus spei. **L.**
Cum fides et charitas inclinent ad actum
spei quomodo possunt esse p̄tutes distincte
a spe. **U.**
Quomodo actus spei distinguitur ab acti-
bus credendi et diligendi. **X.**
Utrum sit tantum vna fides acquisita sicut
est tantum vna spes et vna charitas. **X.**
Utruz sit tantum vna fides infusa respectu
oīm articulorū sicut vna charitas respectu
oīm diligendōz. **Y.**
Quomodo est eadem fides. fides patz et mo-
dernoz hominū. **Y.**
Fides infusa nō repugnat scie siue demon-
strationi. **Z.**
Quot sunt articuli. tot sunt fides acquisite.
Z.
Quo potest saluari vnitas fidei respectu cō-
clusionū oppositarū. **Z.**
Spei obiectum est duplex. **Z.**

Finis tertij.

Tabula questionum

Sequitur quarti

sentētiarū. **Questio** p̄ma
Utrū ex lege xpi recepta sit sūma p̄fectio sa-
cramentorū. **A.**

Articulus primus

Utrū sacramēta legis noue habent
causalitatē effectiua respectu gr̄e. **B.**
Ad quē sensum dicit q sacramēta sunt effe-
ctiua gr̄e. **B. L.**
Sūma opinio sc̄i Thome q̄ oñdit m̄lti-
plicit̄ irrōnabilis positioz improbat. **B. L.**
Dis positio ponēs pluralitatē sine necessita-
te irrōnabilis ē. **L.**
Dupliciter aliqd dicit cā. **D.**
Causa sine qua n̄ quare dicit causa et vbi re-
perit. **D.**
Nō libet sacramētū nō. le. solū est cā gr̄e et
ne qua nō. **D.**
Nullū sacramētū nō. le. p̄tutē sibi p̄p̄ia aut
collatā ē cā dispositiōis p̄uie ad gr̄am. **D.**
Quo de? agit mediāte cā sc̄da. **E. F.**
An cā sc̄da p̄p̄ie sit cā. **E. F.**
An ad positioē cause sc̄de sequat effectū eē
E. F.
De agēdo cū sc̄da cā pl? agit q̄s cū sc̄po ali-
qd pducit. **E. F.**

Articulus secūdus

Utrū posse creare simpliciter repugnet
creature. **B.**
Creare siue creatio accipit q̄drupl̄r. **B.**
Annihilare sumit q̄drupl̄r. **B.**
R̄ndet ad dubiū p̄ tres positōes. **B. J.**
De potētia naturalit̄ ordinata nulla creatu-
ra p̄t creare. i. aliqd facere sine subiecto con-
creta nō p̄t annihilare. **J.**
U. de? possit creare mediāte creatā ip̄a crea-
tura pure naturalit̄ agēte. **R.**
Deū creare mediāte creatura intelligit du-
pliciter. **R.**
U. creatura possit annihilare. **L.**
Quādo gr̄a annihilat. **L.**
Quo p̄ctm destruit gr̄am et infidelitas fidei. **L.**
U. agēs nafale p̄t pducere infinita. **L. B.**
Per qd determinat agēs naturale ad pdu-
cendū pl? h̄q̄ illud. **B.**
Stat aliqd pducī in subiecto et non ex sub-
iecto. **B.**
U. agēs creatū absolute possit aliqd face-
re in subiecto et nō ex subiecto. **B.**

Sicut de? dicit aliqd posse de potētia abso-
luta et nō de potētia ordinata. sic et creatura.
Creatura de potētia absoluta p̄t creare. i. n̄
supposito subiecto aliqd post nō eē in eē p-
ducere et cōtra annihilare. **A. D. P.** Ad lon-
gum pducit aut. solūēs rōes in oppositū.
Conseruatio alicui? rei est eiusdē cōtinua p-
ductio. **D.**
Conseruare aliqd et nō ex subiecto est crea-
re. **D.**
Quo differunt isti termini productio conser-
uatio. **D.**
Solunt auctoritates q̄ dicūt creaturā nō
posse creare. **D.**

Articulus tertius

Utrū sacramēta legis noue sunt p-
fectiora sac̄is legis antiq̄. **D.**
Quē ē sacramēti diffinitio. **D.**
Duplex ē diffinitio. qd nois et qd rei. **D.**
Declaratio clausulaz diffinitōis sac̄i. **D.**
U. de? possit dimittere culpā quācūq̄ sine
gr̄e aut cuiuscūq̄ alter? positū collatōe. **R.**
Quid antiq̄? p̄ferbat circūcisio. **S. T. U.**
Tractant opiniones. **S.**
In q sac̄a noue legi sunt p̄fectiora alijs cū
v̄trobiz p̄ferat gr̄a. **T. U. X.**
Sacramētū capis p̄p̄ie et ip̄op̄ie. **L.**
Quo soluant auctoritates q̄ vident negare
gr̄am a sac̄is antiq̄s. **T. U.**
Quo sac̄a nō. le. p̄ferūt gr̄am et quō sac̄a le-
gis veteris. **T. U.**
De institutiōe sacramentorū. **X.**

Questio secunda

Utrum baptism? xpi sit ad salutē ne-
cessari? cui libet viatori. **A.**
Solutio infra. **A. D.**
Quid est baptis? **B.**
Quid ē materia baptismi. **B.**
Utr baptismus potius sit in aqua q̄s in aere
B.
Quid agendum cum puero adhuc in ma-
tris vtero sc̄dm omnes vel aliquas partes
principales vel minus principales remanē-
te. **L.**
Quid de puero inuoluto corio quē aqua tā-
gere nō p̄t h̄z coriū solū. **L.**
Quid de puero p̄ecto de ponte et subito ex-
tincto. **L.**
An liceat puerū nō baptizatū etiā cū piculo

super sententias

vite pñcere de ponte vt baptiset. **L.**
 Quid de puero in calato posito z cuz corda
 misso in puteu. **L.**
 An aq̄ ibibita spōgie sit materia baptismi. **D.**
 Que est forma baptismi. **D.**
 Que sunt de necessitate forme. **D.**
 De forme multiplici mutatione que impedi
 at z que nō docet in sex regulis. **L.**
 In omni ideomate pōt fieri baptismus. **L.**
 Quid si sacerdos mori ante cōpletionē ba
 ptismi. **L.**
 Quid si aliqua verba interponit. **L.**
 Quis ē mīster idoneus huius sacramēti. **F.**
 Quatuor ditiones requirunt ex pte mīstri
 An angelus potest baptizare. **F.**
 An beatus in celo potest baptizare. **F.**
 An mulier potest baptizare. **F.**
 An mīster potest baptizare presente viro an
 vir presente clerico an clericus pñte p̄byter
 ro an p̄byter pñte ep̄o. **F.**
 An hereticus z infidelis pōt baptizare. **F.**
 Si mancus pferret verba z cecus ablueret
 an puer sit baptizatus. **F.**
 De vnitāte ablutōis z platōis p̄boz. **F.**
 De intentōe mīstri. **F.**
 Que debet ēē psona suscipiēs baptismū. **B.**
 An requiratur ad baptizandū cōsensus. **B.**
 An pueri possunt rapi z inuitio pentibus ba
 ptizari. **B.**
 Quid de stultis furiosis amētibz z infanti
 bus adultis. **B.**
 Simpliciter coact⁹ baptizari nō baptizat. p
 metū aut induc⁹ recipit sacramētū s; nō rē
 sacramēti. **B.**
 De sicte accedente ad baptismū. **D.**
 Aliq̄s habens puerū alicuius indei penes
 se depositū videns eū piclitari dicit dñtio
 naliter. Ego te baptizo zc. si par tu⁹ cras con
 sentiat. an ille sit baptizatus. **F.**
 Duo sacerdotes sup eodē puero dicūt siml
 Ego te baptizo zc. vñ sic ego te baptizo si nul
 lus alius te baptiset an puer sit baptizatus. **K.**
 Sacerdos de pluribz sibi oblati intendit
 vñū baptizare nec aduertit q̄ duo sibi offe
 runt. nec plus intendit hunc vel illū bap
 tizare. q̄s est baptizatus. **L.**
 Sacerdos intendit baptizare masculū z ca
 su offert sibi femina. nūq̄d erit baptizata. **L.**
 Aliquis facit se sub cōditiōe baptizari qui
 tamē scit se baptizātū. an talis peccet z sit ir
 regularis. **D.**
 Aliquis credens se baptizātū z tamē nō est

baptizatus ordinat⁹ in sacerdotē nunquid cō
 secrauit absoluit zc. An fuit sacerdos. Si
 mori an saluabit. an summ⁹ sacerdos xpus
 neglecta p eū suppleuit. **D.**

Articulus secundus

De cōi lege ordinata cuiuslibz viatori ē
 ad salutē necessari⁹ baptism⁹ xpi. **A.**
 Baptism⁹ est triplex. **A.**
 U. iā iustificati teneat⁹ ad baptismū. **A. D.**
 Nō baptizatus et martyrisatus si resurget teneat⁹
 ad baptismū. **D.**
 U. bñ ego z apli fuerint baptizati. **D.**
 An sola fides sufficiat ad salutē. **D.**
 An fides pentū suffic ad salutē puulor. **P.**
 An puuli ab herode occisi non circūcisi sal
 uabant. **P.**
 An ipotētia z ignorātia infantū eos excusat
 ab obfuitātia pcepti de bñdo baptismō. **P.**
 U. p baptismi institutōz euacuata fuerit cir
 cūcisiō baptismi. **D.** cūcisiō. **D.**
 Quādo incipit baptismi obligatio. **R.**
 Institutio baptismi pcessit p mulgatōz. pro
 mulgatio obligationē. **R.**
 Cōgruū fuit p mulgatōz baptismi pmo fie
 ri p modū p̄sili. deñ p modū pcepti. **R.**
 De euacuatiōe circūcisiōis. **S.**
 Quā circūcisiō fuit vñl. qñ necessaria. qñ vñl
 z nō necessaria. qñ mortifera z letal. **S.**
 De facto petri si errauerit rep̄bēsus a paulo
 galathaz. **ij. T.**
 An baptizati a iohāne erāt rebaptizandi. **U.**

Questio tertia

U. oēs suscipiētes baptismū eq̄litr reci
 piant baptismi effectū. **A.**

Articulus primus

U. in baptismō caracter iprimatur. **B.**
 Quid ē caracter. **B.**
 De caracteris ditiōe. **B.**
 De impressiōe caracteris. **L.**
 Quid cogit caracterē ponere. **L.**
 In q̄ potētia ponit⁹ caracter. **L.**
 Caracter est forma absoluta nō relatiua. **L.**
 An in diuersis sacris sit idē caracter. **L.**

Articulus secundus

U. in baptismō grā infundat⁹ sūt z ce
 tere virtutes theologicē spes z fides. **D.**
 Cuiuslibz rite suscipiēti baptismū infundit⁹ grā
 ac p̄vites theologicē alie f̄m morales. **D. E.**

Tabula questionum

Utrū charitas sine ceteris virtutibz theolo
 gicis possit infundi in baptismō. **L.**
 Quare virtutes theologicē infundūt in ba
 ptismo ipsis puulis cū nondū possunt exer
 cere act⁹ illorū habitū. **F.**

Articulus tertius

Utrum in baptismō omnis culpa di
 mitat⁹. **B.**
 Gratia z culpa non sunt proprie contraria.
B.
 Nō pōt pbari naturali rōne oēm culpaz in
 baptismō dimitti. **D.**
 Utrū culpa originalis in adulto possz dimit
 ti in baptismō sine culpa actuali. **D.**
 An rite suscipiēti baptismū oīs pena dimit
 tatur. **J.**
 Quare baptism⁹ nō iterat⁹. **K.**
 Nō oēs suscipiētes baptismū equalitr re
 ciipiunt omnē baptismi effectū. quia licet ca
 racterē oēs recipiant sed nō gratiam. z illā
 differēter. **L.**
 Peccatū veniale nullo mō phibet gratiā in
 fundi. **L.**
 Stat vñū puerū in baptismō maiore grati
 am alio recipere ppter deuotōz pentū mīni
 stri zc. sed nō virtute baptismi. **D.**
 Utrū de lege ordinata gratia vñi adulti pos
 sit esse equalis vel minor q̄ grā baptismalis
 vñi puuli. **D.**
 Stat adultū k̄thecuminū ante baptismū
 mereri tantam gratiā quantā pferet puulo in
 baptismō. **D.**
 An grā baptismi z gratia meriti puulis sint
 p̄pabiles. **D.**

Questio quarta

Utrum sacramentū z confirmationis
 sit sacramētū nō. **le. A. E.**
 Confirmatio qd est. **B.**
 De materia huius sacramēti z ei⁹ forma ac mī
 nistro z suscipiente. **B. D.**
 De effectu huius sacramēti. **B.**
 De differētia effectū huius sacramēti ab ali
 is. z si pferat gratiā. **D.**
 De institutiōe huius sacramēti. **E. F. B.**
 Quare hoc sacramētū dicit⁹ manuū imposi
 tiō. **F.**
 Quibz pculit xps hoc sacramētū. an puulis
 aut adultis. z qñ. **B.**
 Utrū hoc sacramētū sit necessarium ad sa
 lutem. **D.**

Utrū hoc sacramētū sit iterabile. **D.**
 Que sit pena iterantium hoc sacramētū. **J.**

Questio quinta

Utrū idē corp⁹ xpi localitr sit in celo et
 realiter in eukaristie sacramētō. **A.**
 Quid est eukaristia. **B.**
 De materia huius sacramēti. **B.**
 De forma huius sacramēti. **B.**
 Que sit p̄cisa forma p̄secrati onis panis z vi
 ni. **B.**
 De p̄bis p̄cedētibz z seq̄ntibz p̄secrationē ad
 qd pferunt. **B.**
 Quis est mīster huius sacramēti. **L.**
 Ut creat⁹ sacramētū eukaristie p̄ficiat. tres
 requirunt ditiones. **L.**
 Ad rite p̄ficiendū hoc sacramētū aliq̄ req̄
 runtur ex pte sacramēti aliq̄ ex pte mīstri.
 Ex pte mīstri plura requirunt.
 Quis est suscipiēs huius sacramēti. **D.**
 Sacramētū eukaristie p̄t sumi qd duplitr. **D.**
 De effectibz eukaristie. **L.**
 De differētia z excellētia huius sacramēti sup
 alia. **F.**
 An panis azim⁹ vñl fermētatur vñl vterq̄ sit ma
 teria huius sacramēti. **B.**
 An xps p̄fecit in azimo vel fermētato. **B.**
 An liceat p̄ficere in azimo z fermētato. **B.**
 U. apponere aquā sit de necessitate sacri.
 Quādo xps huius sacramētū instituit aut qñ p̄
 mo p̄secrauit. **D.**
 Quid demonstrat⁹ p li b̄ in illa p̄positiōe hoc ē
 corp⁹ meū z qd significat. **D.**
 U. mīster p̄ficiēs i peccato mortali vñl sine
 p̄fessōe de mortali. peccet mortalitr. **J.**
 U. mīster obligat⁹ duabz psonis cuiuslibz sub
 hac forma. dicā p te vñā missaz possit satisfā
 cere p vñā. **R.**
 Sacerdotē p̄ncipalit celebrare p grā alicu
 ius intelligit duplicitr. **R.**
 U. missa celebrata p pluribz generalitr tñ va
 leat vñicūq̄ ac si p q̄libz eoz celebraret. **L.**
 Opus aliq̄d factū in ecclia p aliq̄ intelligit
 valere duplicitr. **L.**
 U. huius sacrm tñ d̄z sumi a ieiunis. **D.**
 Quid si sacerdos ex negligētia sumit aquaz
 p vino. **D.**
 U. a q̄libz d̄z sumi sub vtrazq̄ specie. **D.**
 U. de necessitate salutis sit sumere sacrame
 tum sanguinis. **A.**
 Utrū corp⁹ xpi sit in sacramētō adorandū
 simpliciter z absolute vel sub p̄ditiōe. **D.**

super sententias

Articulus secundus

Utrum idē corp⁹ xpi localiter sit in celo
et realiter in eucharistie sacramento. **P.**
Corpus multipliciter accipitur scilicet de sub/
stantia quantitate et qualitate. **P.**
Secundum illā acceptiōem autem infertur per a corpa d
habitudine alia et alia corporis xpi. **Q.**
Si aliquid in triduo psecrasset ibi fuisset cor/
pus de genere qualitatis et non quantitatis vel substantie. **Q.**
Licet idē corp⁹ xpi sit realiter in sacramento et lo/
caliter in celo tamen in sacramento solū ē diffinitive et
in celo circūscriptive. **R. S.** h. conclusio ipu/
gnat. **Trisolutioz. A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.**
Aliquid ē diffinitive in loco quid est. **R.**
Aliquid esse in loco circūscriptive quid est. **R.**
Dicitur lecturā sententiarum addidit oratione. **R.**
Fecit et reprobationem. **R. R.**
Quo idē corp⁹ nūtero per se totū ē in diuer/
sis locis. **S.** hoc dictū multipliciter ipugnat
et adducunt multa inconuenientia. **Z.** qz solu/
tionē vide ibi. **B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.**
Quo multae partes eiusdem corporis possunt ē in eodē
loco simul. **S.**
Licet corp⁹ xpi quātū in celo sit in sacrame/
to. tamen non est in sacramento quātū. **Z.**
Licet corp⁹ xpi quātū et corpea xpi quantitas sit
in celo et in sacramento tamen non est corp⁹ xpi quātū
aut corpea quantitas in sacramento. **R. h.** conclusio
ipugnat. **F. F.** Soluuntur rationes. **B. B. F. F.**
H. H. J. J.
Opinio venerabilis inceptoris qz ponit qz qn/
tias idem significatur rei quāte magis psonat
positioni fidei quā opinio scoti opposita. **U.**
Nulla res est eēntialiter seu d rōe sua extrin/
ca quantitas continua. **U.**
Auctor sumit nom quātū generaliter per quā/
ritate discreta. et ideo ponit aliqz positiones q
videntur repugnare verbaliter positōi Ockam
s; in nullo penitus discordat attendēdo qd nois
terminor quātū et quantitas. **X.**
Licet corp⁹ xpi habeat in celo ordinē priūm
in toto et ordinē partiū in loco sed nullo mō
talem ordinē habet in sacramento. **V.** hanc im/
probat adam. **R. R.** Auc. vero tenet opposi/
tum. **L. L.**
Corpus xpi existens in sacramento non ē ibi
sūaliter. **V.**
Possibilis est ordo priū in toto absqz ordie
partium in loco sed non habet locum in sa/
cramento. **V.**
In sacramento stat organica priū distinctio

et psequens priū pfectionalis ordo et nulla
pulsio. **V.**
Auc. arguit ptra pdicta inducēdo multa in/
conuenientia. **Z.** qz soluit. **A. A.**
Quo corp⁹ xpi existens in celo et manens ibi
dem incipit esse in sacramento an moueat lo/
caliter de celo per mediū. **A. A.**
Aliquid moueri localiter potest tripliciter ima/
ginari. **A. A.**
Sicut corpus xpi est in diuersis locis diffi/
nitue ita possz esse in diuersis locis circūscri/
ptiue. **B. B.**
Contraria simul loco et tpe in eē idēz subiecto
fm se totū ē possibile per diuinā potentia. **B. B.**
Que est diffinitio prior. **B. B.**
Impossibile ē priuatiue aut pdictorie opposi/
ta verificari de eodē. **B. B.**
An motū et quiescens sint tibi priuatiue op/
positi. **B. B.**
In eodem possunt esse simul actus adulte/
ri et actus peccati. p eodem tpe et non em re/
pugnant ut act⁹ sunt sed non sequit⁹ q ideo idē
peccet mortaliter. et mereat vitā eternā siml
tpe in eodē siue diuersis locis. **L. L.**
Aliqz etiam rome siml tpe pt ē in Turvingē
n. dubitet se ē i turvingē pstruē rome. **D. D.**
Stat aliqz ē ē vbiqz d potētia dei. et appare
re mille hoies vincere in bello mille hoies.
h saltare alibi comedere. **D. D.**
Licet ē vbiqz soli deo de facto cōueniat tū
non est priū dei qz pot ei non puenire patet an
creationē mōi. **D. D.**
Quomodo saluatur transitus cum de exten/
so fit non extensum et econuerso aut cum ali/
quid existēs circūscriptiue in loco sit diffini/
tue in loco. **E. E.**
De extēso fieri non extensum et econuerso intel/
ligit multipliciter. **E. E.**
Quantū priū vel quantitas priua quid est
an substantia vel accidens. **F. F.**
Omnes res priue vna habens prem distantes
a parte est quanta priua p suas ptes eēntia/
les vel integrales et non p accidens inherens
distinctū realiter a substantia et qualitate qd di/
cat quantitas. **F. F.**
Omnes quantitas cōtinua est substantia vel
qualitas habens prem ab alia pre distantes
et econuerso. **B. B.**
Quantitas priua est extensio siue extra po/
sitiō vel distantia priū facientium vnū to/
tum. **B. B.**
Ad extra positionē siue extensionē priū non

Tabula questionum

Articulus tertius

Utrum ois actio et passio et ois accidēs
qd inest corpi xpi extēsi in celo possit eidē in eē
extēsi in eucharistie sacro. **Solutio**
dat. **R. R.** p cordat cū Ockā in reprobatio. **u. u.**
q. v. q. vbi cū sequit⁹ auc. in hac materia.
Actio et passio sumunt⁹ multipl. **B. B.**
Questio intelligit⁹ d posse naturali. **B. B.**
Nō ē inconueniens idē agere in seipm tā actōe
spūali qz corpali. **B. B.**
Utrum xps in sacramento posset habere omnē
actionē et passionē terminatā ad formā abso/
lutā inherētē passo cui⁹ pncipiū est natura
corpalis. **B. B.**
Recitatis opinionibz duabz qruz vna ē scoti
et eis improbat. **B. B.**
Ridet auc. affirmative. **A. A.**
Corp⁹ xpi pot in ostia videri oculo corpali ex/
istente extra ostia. **A. A.**
Corp⁹ xpi pot in ostia calefacere ostia et cale/
fieri ab ea. **A. A.**
Utrum xps in sacramento posset habere omnē
actionē et passionē terminatā ad vbi cui⁹ pnci/
piū est natura corpalis. **O. O.**
Recitatis opinionibz ridet ad dubiū qz cor/
pus xpi p moueri localiter in sacramento a cre/
atura mouēte et nō solū a deo. **O. O.** **P. P.**
Alia xpi nō pot corp⁹ suū in sacramento moue/
re localiter organice. **P. P.**
Quid est potētia organica et potētia nō orga/
nica. **P. P.**
Quid ē mouere organice et nō organice. **O. O.**
Nota ostia aia intellectiua xpi mediāte volū/
tate mouet corp⁹ xpi sub ostia vna cū volun/
tate diuina. **O. O.**
Siaia xpi suspēderet actū volūtatis sue de/
motu corporis tunc moueret corp⁹ xpi a solo
deo et nō a sacerdote ostia mouēte. **O. O.**
An anima xpi potest corpus suū separare
ab ostia ita q nō moueat motū ostie. **O. O.**
Utrum christus in sacramento posset habe/
re omnem actionem et passionem ad formā
absolutam et ad vbi terminatā cuius pncipi/
um est natura pure specialis. **R. R.**
Utrum quicquid corpus agit vel patitur vbi
ē quantitate necessario agat et patiat⁹ vbi nō
ē quantitate. **S. S.**
Utrum quicquid conuenit corpori replica/
to ad diuersa vbi conuenit ei vbiqz est.
S. S.
Quomodo corpus christi sub ostia potest vi/
requirunt nisi ille ptes distantes et cause ea/
rū eēntiales intrinsecē habet et cause extri/
sece puta faciētes et finis nec requirit aliqz quā/
titas supaddita. **B. B.**
Licet isti termini substantia qualitas quantitas
p eodē supponit p hoc tū nō pfundunt nec
diminuunt p dicamēta. **B. B.**
Ockā p mendat in elegantī tractatu suo quē
edidit de venerabili eucharistie sacramento
vbi omnis illa materia per auctore collecta
latetractat a caplo. xij. vsqz in finē. **B. B.**
Improbatur multipliciter illa ppositio im/
plicans. quando cūqz aliqua sunt idem re/
aliter vbiqz est vnum ibi est et reliquum.
B. B.
Quantitas est accidens. ad quē sensum con/
ceditur. nō obstante q aliqz quantitas idem/
pificat substantia quāte. **B. B.**
Homē accidēs tripliciter accipitur fm Ockā
et Anf in monologion. et per hāc distinctiōz
multe saluant⁹ ppositiones q pluribz vident⁹ ab/
surde. **B. B.**
An plura corpa naturaliter pnt esse fil. **J. J.**
Corp⁹ caput dupliciter. **J. J.**
De penetratione dimensionū quō pceditur et
quō nō. **J. J.**
Quare aliqz dimensionibz repugnat ē fil.
alijs vero nō repugnat. **J. J.**
Adā tenet q corp⁹ xpi in sacramento habz or/
dinē priū in toto absqz ordine priū in loco Et
sic corp⁹ xpi est quātū priū in sacramento. s;
nō extēsiuz qz extēsiō pnotat vltra quātū vel
quantitas priua ptes situat⁹ distare. licet nō
sit accidens. **R. R.**
Qui⁹ oppositū tenet auctor p cordando cum
Ockam. **L. L.** Et sup. **V.**
In sacramento caput xpi nō magis vnū corpi/
aut priuatiū collo qz pedibz vel digito contra
Adam. **L. L.**
Sicut qlibet ps charitatis in aia vnū cū q
liber. ita qlibet ps substantie corporis xpi vel al/
bedinis ei⁹ in sacramento vnū cū qlibet nō tū
ēqliter. **L. L.**
Nec substantia corporis xpi nec corpea ei⁹ qli/
tas ē quantū priū in eucharistia plus quā
charitas in aia. **L. L.**
Quicquid est quātū priū ē extensum nec pnt
imaginari priuitas siue extēsiōne. **L. L.**
Quicquid habet ordinē priū in toto habet or/
dinē siue positiōz in loco si totū sit in loco iō nec
corp⁹ xpi nec aliqd ei⁹ hz in sacramento positi/
ōne priū in toto absqz ordine priū in loco. **L. L.**

super sententias

deri oculo corporali. cū non posset ps a pte discerni. **LL.**

Quomodo excusant ille locutiones. hodie vidi corpus xpi. **UU.**

Utrū christus potest seipm videre in ostia sicut si esset in diuersis locis circūscriptiue. **UU.**

An oporteat ut qd distet a se localit cū vult se videre. **UU.**

Loc⁹ est eglis locato circūscriptiue existēti in loco nō diffinitiue.

Questio sexta

Utrū pane in corp⁹ xpi transsubstantiato accidentia eius remaneant sine subiecto. **A.**

Quid est transsubstantiatio fm Scotum. **B.**

Quid ē trāsubstantiatio fm auc. **D.**

Aliquid dicit trāsubstantiari vel pueri i alud dupliciter. **D.**

Utrū panis transsubstantietur in corpus xpi. **E. F.**

Utrū trāsubstantiatio sit aliq mutatio zad qd terminat. **B.**

Utrum transsubstantiatio possit esse alicuius substantie remanentis in eē reali in aliā persistētē. **D.**

Utrū oportet substantiam i quā sit trāsmutatio mutare locū. **J.**

Esse in loco sine circūscriptiue siue diffinitive accidit transsubstantiatiōi. **J.**

An panis defacto annihilē. **K.**

Articulus tertius

Utrum accidentia panis mancant in subiecto recipientis plurib⁹ opinionib⁹ z improbat⁹ eisdem. **J.**

Rūdet auc. **K.**

Terminus accidēs sumit dupliciter. **R.**

Utrū accidens separatū potest eē pncipiū generandi substantiā. **L.**

Utrū accidens separatū pōt eē pncipiū corripienti substantiā. **L.**

Utrū posset trāsmutari ad quantitātē. **D.**

Utrū ad substantiā. **A.**

Utrū accidentia in sacramēto possunt corripī ab agente creato. **A.**

Utrū illis posset substantia generari a deo. **A.**

Utrū posset trāsmutari ad qūlitātē. **D.**

Utrū illa accidentia possint nutrire. **P.**

Finis qñtionū librorū sentētiarū vna cum pncipijs eorūdem.

Recomendatio sacre scripture oñdēs q xpus edificauit eccliam suā sup sacra scripturam tanq⁹ sup firmā petrā p totū.

Principium biblie

in marcum.

Recomendatio theologie per modū collationis per totum.

Questio in uesperti

is determinata p eūdē d. petrū zc.

Utrū petri ecclia lege regulet. **A.**

Responsio ad dubiū in fine qñtionis. **R.**

Digna hui⁹ qñtionis ps habet sup in pncipio pmi sentētiarū. fere p totū.

Lex multipliciter accipit. **B.**

Sic volūtas diuina ē simpliciter pma cā in genere cause efficientis sic ipa est lex simplr pma in genere legis obligantis. **B.**

Sicut nulla causa scda pōr agere pma causa nō agente sic nulla lex pōt obligare ipa nō obligātē. **B.**

Lex diuina multipliciter accipitur. **L.**

Lex xpi accipit multipliciter. **D.**

Quō lex seu regula ē rōnali creature p statu vie pfectissima lex creata. **D.**

In principio primo. **D.**

Lex naturalis vel humana vel etiā lex diuina mosaica viatori nō est lex pfectissima creata. **E.**

In principio primo. **D.**

Lex xpi vocalis mentalis vel scripta apprehensua vel adhesua si non sit ex fide infusa nō est viatori pfectissima lex creata. **E.**

Item in principio primo. **D.**

Lex xpi sola seu doctrina. i. fidei infusa se habet ut act⁹ quē viator hz de ea ē sibi pfectissima lex creata. **E.** In pncipio pmo. **D.**

Sic virt⁹ iusticie solū ē in mēte z nō in scpto vl in voce. sic i ipa ē ppe lex seu regla iustie vite. **F.** Item in principio primo. **P.**

Sic vox audibil⁹ nō ē lex ppe sic nec scripta legibil⁹ s; solū equo ce. **F.** In pncipio pmo. **P.**

Sic ad legē xpi bituale fide ois viator obligat⁹ Sic ab ei⁹ actuali fide null⁹ adult⁹ capax excusat. **F.** Itē in pncipio pmo. **P.**

Ecclia valde mltis modis accipit. **B.**

Ecclia militans accipit plurib⁹ modis. **D.**

Quid est ecclia militans. **D.**

Tabula questionum

Ecclia petri duplr sumit. **J.**

Petrus apostolus ex institutione xpi prima tum habuit vniuersalis ecclie ac epatus te nuit romane ecclie. **J. L.**

Petrus apostolus pns tpe summus pontifex fuit q⁹ eps romane ecclie. **J. L.**

In petro z alijs apostolis fuit potestas ordinis z potestas regiminis ligandi z soluēdi z subiectos salubriter ordinandi. **L.**

In petro z ceteris apostolis fuit equalis potestas ordinis sed non equalis potestas regiminis. **L.**

Pontificatus summus z pōtificatus romanus sunt pontificatus distincti z possent se parari z tunc ecclia romana non eēt caput oim eccliarū. **D.**

Aliquid regulari lege intelligitur dupliciter. **A.**

Legi pformari vel difformari intelligit⁹ dupliciter. **A.**

Ex sacra scriptura conuincitur q⁹ sp est aliq ecclia q xpi lege regulet. **P.**

Ex sacra scriptura nō conuincitur q⁹ semper est aliqua ecclia particularis que xpi lege regule confirmetur. **P.**

Ex sacra scriptura conuincitur q⁹ semper est aliqua vniuersalis ecclia quo nūq⁹ xpi legis regule difformet. **P.**

Semper in ecclia vniuersali erunt plures adulti illustrati veritate fidei et plures iusti formati veritate spei z plures electi inflama⁹ ti charitate dei. **D.**

In q⁹ consistit pformitas ecclie ad xpi legē siue regulam. **R.**

Questio de resūpta

Utrū petri ecclia fide pfirmet. **A.** re sponso est in. **D.**

Ecclia petri quid est Et q⁹ accipitur multipliciter. **B.**

Fides accipit multipliciter. **B.**

Confirmatio accipit multipliciter. **L.**

Licet tam xps q⁹ eius vicarius petrus i qñtum caput ecclie habuit monarchiam spē ciale nō tñ regā tpalem. **D.**

Regnū xpi siue ei⁹ regale dñūm multipliciter imaginatur. **D.**

De paup⁹ tate xpi. **J.** multa ante z post habetur.

Licet ad salubriter credendū req⁹ritur fides infusa tamē ipa nō sufficit ad actum credendi producendum sūerationis apparētia. **K.**

Licet xpi seu petri ecclia ex fide sola non sit ad credendum sufficienter confirmata tamē ex fidei auctoritate principaliter cludit⁹ confirmatio ecclie in fide xpiana. **D.**

Ex sacra scriptura non conuincitur q⁹ semper est aliqua particularis ecclia q xpi lege regule pfirmet. **A.**

Itē in qñtione vespiaz. **P.**

Ex sacra scriptura pbabile est q⁹ ante diem iudicij erit aliq⁹ tempus in quo nulli erunt fideles viui. Et illo tempore consummationis nulla erit ecclia militans siue vniuersalis siue picularis. **D.**

In die iudicij nulli homines reperientur viui qui obuiant xpo venienti qui prius nō fuerint mortui. **D. P.** Plura de hoc habentur.

Exponunt plures auctoritates d iudicio extremi loquentes. **P.**

De psumptione seculi. **P.**

An ecclia posset saluari i vno supposito. **D.**

An conciliū posset contra fidem creare. Et an sic liceat ab eo ad aliud appellare. **R.**

An ois errans in fide siue persona siue cōgregatio omni alteri non erranti in causa fidei sit subiectus. **R.**

An tota multitudo clericorum posset difformari legi xpi. **S.**

An romana ecclia possz legi christi difformari. **L.**

Principiū in primū sententiarū

Incipit principiū in dñm sententiarū reuerendi in xpo patris et dñi magistri Petri de aillyaco In sacra pagina pfefforis fama sup ethera noti. necnō cardinalis quondā cameracen. meritissimi. q̄ olim i hūanis ad huc degēs. resolutissimi doctoris. magistri Johis gerson. parisiēsis cancellarij. p̄cepropter erat colēdissimus et q̄ venerādus

A Quenā doctri na hec noua.

Ista questio mouet Barci. p̄mo. capitulo. quā aliq̄s in eiusdē libri principio assumpta p̄ thēmatē iterū resumō Reuerēdi p̄res magistri ac dñi carissimi Ego sensu puer et imbecillus intellectu. paup̄ et mēdī. cui⁹ mētis acies ignorātie nebulis inualida. cui⁹ mētis facies culpe maculis sordida est. cui⁹ aspectus ignorantie cecitate ad ima deijcitur. cui⁹ affect⁹ culpe grauitate trahit ad infima. dū in excellentē lucē doctrine xp̄i nouē p̄spice/re cogito. dū ad transcendētē apicē nouē legis euāgelice assurgere cupio. sane ad h̄ insufficiens penit⁹ deficio. sed offendit splendor oculos. mentēq̄ stupor. ac tāte rei nouitate percussus tot⁹ in admirationē rapior et in admirationē q̄stionis cogor. prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Hec mirū qualiter em̄ noctua lucē intueor. in cui⁹ fulgore aquile visus limpidissim⁹ tenebrescit. Qualiter fontales solis radios intueor talia. si in eorū aspectu lince⁹ ocul⁹ obrundat. Qualiter sublime p̄gmea breuitas tangere pyramidis sufficit ad cacumē ubi gygātea p̄ceritas nō attingit. Qualiter inq̄s ingēni mei moles ad illi⁹ doctrine verticē plumbea transuolabit. cui⁹ tāta est altitudo ut sup̄ sidera ad montē seraphi extollat. Sane h̄ nō video yllō posse fieri modo Quare mētē cōfusus erubescō. et in admirationē q̄stionis cogor. prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Quid igit dilectissimi. qd̄ in tāto laberinto posuit⁹ factur⁹ sim ignoro. quid dicturus sim nescio. imo plane scio. Cōuertā em̄ me ad Jesum deū meū et implorabo misericordiā ei⁹. Cui⁹ ei⁹. Eius certe cui⁹ misericordie nō est finis. Cui⁹ misericordie non

est numer⁹. Cui⁹ miseratōes sup̄ oīa opera eius. in ps. Cui⁹ ei⁹. Ei⁹ qui humilibus dat gratiā. Jac. iij. q̄ xpc̄ est omnib⁹ inuocantib⁹ eū. in ps. Cui⁹ ei⁹. Ei⁹ a quo omnia. imo p̄ quē omnia et in quo oīa. ad Coll. i. A q̄ omne datū optinū et omne donū p̄fectū Jacobi. i. Cui⁹ ei⁹. Ei⁹ sine quo factū est nīl. Joh. i. Sine quo ut ait Plato nullū recte format⁹ exordū. Cōuertā igit p̄uertā me ad eum. et ei⁹ misericordiā corde et ore his p̄bis suppliciter implorabo. Summe parens eterne dei⁹ uiuentis potestas. Unica forma boni. recti. via. limes honesti. Fons vite. sol iusticie. p̄teritis asilū. Rerū causa. manēs ratio. noua alma. sophia vera. salus verusq̄ dies lux ne scia noctis. Tu dñe Jesu magister bone doctor optime. cui data est potestas i celo et in terra. cui thesaur⁹ gratiarū. cui clauis sciariū cui distributio doctrinarū indulta est. q̄ sol⁹ aperis et nemo claudit. q̄ solus claudis et nemo aperit. Tu dñe irroza terrā aridā. secunda sterile. doce cordis ista. solue labia peccatorū. Tu dñe da lumē in corde. da verbum in ore. da celestē menti conscendere sedē. da fontē lustrare boni. da luce repta in te p̄spicuos animi defigere visus. da blefo tua verba loqui murosq̄ loquelā. Ego nāq̄ peccator indignissim⁹. culpa onustior. indigentior gratia. apud te bone Jhu lachrymis suppli co. singulitib⁹ interpello. ut me erudias i doctrina tua. ut me doceas i lege tua. Alit̄ em̄ in admirationē cōfundor. et in admirationē q̄stionis cogor. prumpe verba dicēs. Quenā doctrina hec noua. Vibi igit carissimi mihi talia supplicati deuoti⁹. et attent⁹ deprecanti misericordis miserator⁹ misericordia. misero misericorditer miseret. Enimvero dū sic apud dñm p̄ccō fundo. ecce videre videor senē venerabilē italica grauitate seuerū. sed gallica venustate serenū. Qui tāq̄ hostiarius euāgelice scole p̄ aperit⁹ p̄is auditorib⁹ sanus claua portās qui tāq̄ bedell⁹ euāgelice scole p̄ castigādis hereticis virgā gestans q̄ tanq̄ euāgelice scole pedagog⁹ p̄ informādis scolarib⁹ inter utrāq̄ manū sententiarū libz ferēs. omēs ad doctrinā xp̄i nouam suauiter allicit verba hec p̄ferēs. Accedite inq̄t vos logici. quoniam hic docet oīm sciendorū summa veritas. Nā summa v̄itas atq̄ lumen rationalis aīc nō nisi de⁹ est. Accedite vos phisici. quoniam hic docet omnium p̄ductor p̄ma causalitas. Nā oīs oīm

Principium

naturarū cause in deo sunt et omnium rerum causa non nisi deus est. Accedite vos ethyici. quoniam hic docet omnium agendorum vera honestas. Nam bona et honesta vita non aliunde for- matur quam cum charitas obseruat. hec autem deus est. Accedite politici. quoniam hic docet omnium regendorum recta equitas. Nam tunc regen- de reipublice salus optime custoditur cum comu- ne bonum diligitur. hoc autem summum atque verissi- mum deus est. Dic enim docentur logici qualiter deus nouit ut veritas. ego inquit veritates dico quare vos non creditis mihi. Job. viij. Dic docentur physici qualiter deus agit ut cau- salitas. Ego inquit sum alpha et omega. principi- um et finis. Apocal. i. Dic docentur ethyici quoniam deus amat ut charitas. quia deus charitas est et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. i. Job. iij. Dic docentur politici quoniam deus regnat ut equitas. quia ipse indica- turus est orbem in equitate. Actuum. xvij. Hec igitur noue christi doctrine summa hec est inquit huius libri sententiarum brevis sententia. His ita- que auditis summa cum exultatione accedo ego ad hunc venerabilem senem pedes ipsius multipli- ci osculoz impresse et consignans eidez viua voce salutatoris offero libamenta. ipsumque doctrina sua interrogans in admiratiue que- stionis cogor praeimpere verba dicere. Que- nam doctrina hec noua. que fuit questio a principio posita vestris reuerentis sepius re- perita. Ad quam quidem questionem praefatus ille venerabilis senex apertis suis sententiarum libro in quadripartito eiusdem voluminis sub quadru- plici conclusionem respondet. Prima est quod hec doctrina per quam summa dei mysteria secreti- revelantur in primo. Secunda est quod hec doctrina per quam noua mundi vestigia subtiliter de- clarantur in secundo. Tertia est quod hec doctrina per quam mira verbi commercia sublimius re- ferantur in tertio. Quarta est quod hec doctrina per quam pia lapsi remedia suauiter propinan- tur in quarto. Per ipsam namque reuelant secre- tius velata mysteria summe trinitatis quo ad primum. Per ipsam declarant subtiliter crea- ta vestigia noue entitatis. quo ad secundum. Per ipsam referant sublimiter sacra commercia mire charitatis. quo ad tertium. Per ipsam pro- pinant suauiter oblata remedia pie sanitatis. quo ad quartum. Nam in hoc quadripartito sententiarum libro tractat magister quadru- plex doctrine christi noue et euangelice legis archa- num euangeliste Jobani diuinitus inspiratus

Job. i. ca. Primum est quod in principio erat ver- bum et verbum erat apud deum et deus erat ver- bum. quod est beate trinitatis summum mysteri- um. in primo libro. Secundum est quod omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. quod est create entitatis nouum vestigium. in secundo libro. Tertium est quod verbum caro factum est. quod est diuine charitatis mirum commercium. in ter- tio libro. Quartum est quod habitauit in nobis et vidimus gloriam eius. quod est humane sanita- tis primum remedium. in quarto libro. Sic igitur per hanc doctrinam altius erigitur humanus pipe- ctus. quo ad primum. dulcius instruitur humanus aspectus. quo ad secundum. rectius dirigitur hu- manus profectus. quo ad tertium. minus corrigitur humanus defectus. quo ad quartum. Nam ma- gister in hoc sententiarum libro correspondenter ad praemissa ad erigendum prospectum hominis agit de cognitione dei perfecti luminis. in primo. Ad instruendum aspectum hominis agit de crea- tione mundi effecti germinis. in secundo. Ad dirigendum prospectum hominis agit de comu- nione ipsius affecti numinis. in tertio. Ad cor- rigendum defectum hominis agit de curatione la- psum infecti seminis. in quarto. Hec sunt igitur questiones responsales ad questionem posita. quas magister sententiarum pertractat. de qua- rum prima nunc solum dicendum est reservatis ali- is suis locis. Prima igitur conclusio est huius- modi libro sententiarum respondens. scilicet quod hec doctrina per quam summa dei mysteria secreti- reuelantur. per ipsam namque reuelantur secretius ve- lata mysteria summe trinitatis. Nam in hoc primo sententiarum libro tractat magister illud doctrine christi noue et euangelice legis archa- num euangeliste Jobani diuinitus inspiratus Job. primo. In principio erat verbum et ver- bum erat apud deum et deus erat verbum. Quod est beate trinitatis summum mysterium. Ubi quod si videte charissimi circa mysterium summe trinitatis quattuor secreti- reuelari. Primum est paternalis originatio. quia in principio. id est. in patre. Secundum est filialis emanatio. quia erat verbum. id est. filius. Tertium est personalis distinctio. quia verbum erat apud deum. Quartum est essentialis unitio. quia deus erat verbum. Hec est enim huius primi libri sen- tentiarum principalis materia et sententia gene- ralis. Sic igitur per hanc doctrinam altius eri- gitur humanus prospectus. Nam magister in hoc primo ad erigendum prospectum hominis agit de cognitione dei perfecti luminis. ostendens

in primum sententiarum

quantum humana patitur imbecillitas. quali- ter deus est sine qualitate bonus. sine diuer- sitate trinus. sine vicissitudine genitus. sine duratione productus. sine transmutatione mis- sus. sine commutatione datus. sine quantitate equaliter magnus. sine multiplicitate multi- pliciter nominatus. sine momento vndique sem- piternus. sine loco ubique totus. sine mutabili- tate omnia mutabilia faciens. sine necessita- te omnia contingentia praesciens. sine fatigatio- ne omnia potens. sine affectu omnia volens. sine repugnancia omnibus praesidens. sine falla- cia omnibus precipiens. Hec est itaque prime co- gnitionis sententia. hec est huius libri primi sen- tentiarum doctrina per quam ad dei cognitionem humanus prospectus altius erigitur. per quam de- us humano intellectui contemplandus osten- ditur. Huc quidem per speculum et in enigmate quousque facie ad faciem beatifice videatur. Quod nobis concedere dignetur. qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Extra thema co-

loris et circa materiam huius libri. imo generaliter circa totam doctrinam le- gis christi. talem formam titulum questionis. Circa doctrinam christi noua sit lex perfectissima. Ar- guitur quod non. quadruplici ratione. Primo quod ipsa non est in preceptis rectissima. Secundo quod ipsa non est in credendis certissima. Tertio quod ipsa non est in meritis gratissima. Quarto quod ipsa non est in premiis iustissima. Igitur ipsa non est lex perfectissima. consequentia est manifesta quia lex perfectissima debet habere illas quat- tuor conditiones. sed assumptum probatur per sin- gulas partes. Primo probatur quod lex christi non est in preceptis rectissima. quia illa lex non est in preceptis rectissima que precepit facere illa que voluntas diuina non vult fieri. et pro- hibet facere illa que voluntas diuina vult fi- eri. scilicet lex christi est huiusmodi. igitur et. maior pa- tet. quia lex rectissima debet esse conformis cum voluntate diuina. Sed minor probatur quia lex christi precipit multa bona opera que non fiunt. et multa mala prohibet opera que fiunt. Nam multi peccant obmittendo vel committendo contra legem christi. Sed omnia opera que non fiunt deus non vult fieri. et omnia opera que fi- unt vult fieri. Ideo dicit euangelista. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. Job. primo. quare et. Secundo probatur. quod lex christi non est in credendis certissima que do-

cet credere illa que sunt contra rationem et quo- rum opposita sunt consona rationi. Sed lex christi est huiusmodi. igitur et. maior patet. quia lex certissima debet esse probabilis et ratio- nis consona. sed minor probatur. quia lex christi do- cet credere unam essentiam simplicissimam esse tres res et quamlibet illarum unam. et eandem personam esse hominem et deum. unam rem indi- uiduam esse in pluribus diuersorum locorum distan- tium et alia multa que apparent manifeste con- tra rationem et quorum opposita apparent consona rationi. Ideo dicit apostolus. quod fides est argu- menti non apparentium. ad Hebr. xj. quare et. Tertio probatur quod lex christi non est in meritis gratissima. quia illa lex non est in meritis gra- tissima que imperat aliquid quod si non fiat demeritorium est. et si fiat non est meritorium. sed lex christi est huiusmodi. igitur et. Maior patet. quia lex gratissima debet esse levis et promptior ad merita quam ad demerita. Sed minor probatur. quia lex christi imperat credere articulos fidei. Unde apostolus ait. Sine fi- de inquit impossibile est placere deo. crede- re enim oportet accedente ad deum. et. ad He- breos. ij. sed non credere demeritorium est. quia qui non crediderit condemnabitur. Marci. xvi. mo. Credere vero non est meritorium. quod de- clarat sic. quia nullus actus meritorius est. qui non est liber seu in libera hominis potestate. sed actus credendi non est liber cum sit actus in- tellectus et non voluntatis. nec articulos fidei credere est in libera hominis potestate. quod pa- ri ratione esset in libera hominis potestate opi- nari quousque vellet cum difficillius sit causare assensum firmum et sine formidine sit causare assensum fidei quam assensum dubium et cum formi- dine qualis est assensus opinionis. et tamen ad experientiam patet quod homo non potest libe- re opinari quousque vult. quare et. Quarto probatur quod lex christi non est in premiis iustissima quia illa lex non est in premiis iustissima que tribuit malis maius supplicium quam bonis pre- mium. sed lex christi est huiusmodi. igitur et. maior patet. quia lex iustissima debet esse mitis et pro- nior ad premia quam ad supplicia. sed minor pro- batur. quia lex christi tribuit malis supplicium quod est maius malum quam premium beatificum sit bonum. Quod declaro sic. quia secundum legem christi dupletur est pena malorum. scilicet pena damni et pena sensus. Unde christus. Discedite inquit a me maledicti in ignem eternum. et. Matth. xxi. Ubi primo tangit pena damni que est

Principium

privatio premiij beatifici cum de. Discedite a me maledicti. Secundo tangitur pena sensus. que est afflictio infernalis tormēti. cum dicitur. in ignē eternum. Sed sola pena dāni siue privatio premiij beatifici est tam mala q̄ bonū est ipsum premiū beatificū. quia malicia alicuius privationis nō potest mensurari nisi ex quantitate boni quod ipsa privat et per cōsequens vtrāq; pena simul ē maius malū q̄ premiū beatificū sit bonū. Quare rē. Et hec pro parte negativa questionis. In oppositū vero pro parte affirmativa arguitur sic. Legislatoris p̄fectissimi debet esse lex p̄fectissima. sed christ⁹ fuit p̄fectissimus legislator qui ait. Non veni legē solvere sed adimplere. Matth. v. Igitur rē.

Pro dearticulatione propositę questionis animadvertendū est. q̄ licet doctrina legis christi multipliciter possit ostendi p̄fecta. tamē in speciali prout ad propositum sufficit. eius p̄fectio potest quadrupliciter declarari. Primo ex p̄fectione preceptorū que ab ipsa iubetur. Secundo ex p̄fectione credendorū que in ipsa docentur. Tertio ex p̄fectione meritorū que sub ipsa habentur. Quarto ex p̄fectione premiorū que ex ipsa debentur. Ideo iuxta quattuor p̄dicta puncta et correspondenter ad quattuor argumēta ante oppositū facta. titulū propositionis questionis dividat in quattuor titulos parciales. circa quattuor libros sententiarū divina fauente gratia pertractādos.

Primus erit vtrū lex christi sit in preceptis rectissima

Secundus erit vtrū lex christi sit in credendis certissima

Tertius erit vtrū lex christi sit in meritis gratissima.

Quartus erit vtrū lex christi sit in premiis iustissima.

Unde sub p̄dictis quattuor titulis i quattuor libris sententiarum principijs. quattuor tractabo difficultates tactas in quattuor argumētis factis. p̄ parte negativa questionis. Prima erit de legis christi et divine voluntatis recta cōformitate. Secūda erit de legis christi et sue veritatis certa p̄bilitate. Tertia erit de legis christi meritoria creantitate. Quarta erit de legis christi premiaria equalitate

D

Quantum igitur

ad primū articulū nunc tractandum in quo querit Utrum lex christi sit in preceptis rectissima

Uidendū est de legis christi et divine voluntatis recta cōformitate. Circa quē articulum tres difficultates querēde sunt. et tres cōclusiones declarāde. In prima videbitur qualiter voluntas divina in genere legis obligantis est prima lex seu regula. In secūda videbitur qualiter hec prima lex creature rationalis est obligatoria. In tertia videbitur qualiter huic prime legi summe cōformis est lex christi seu doctrina. Prima conclusio erit. Sicut divina voluntas in genere cause efficientis est prima efficiēs causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula. Secūda cōclusio erit. sicut divina voluntas est efficiēs causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliquā aliter esse vel non esse tēeri.

Tertia cōclusio erit. sicut divina voluntas est lex p̄fectissima rationalis creature. sic lex christi vel doctrina est signū p̄fectissimum voluntatis divine. Ad declarationem autē cuiuslibet p̄dictarū conclusionū sic p̄cedam. Primo premittā aliquas propositiones p̄ambulas. Secūdo inferā aliquas propositiones correlarias. Tertio proponā aliquas propositiones collatiuas. Prima igitur cōclusio est. sicut divina voluntas in genere cause efficientis est prima efficiēs causa. sic ipsa in genere legis obligantis est prima lex seu regula. prima pars autē huius cōclusionis communiter cōceditur ab omnib; philosophis. ideo supponit tanq̄ clara. sed ad declarationē secūde partis premitto aliquas p̄ambulas propositiones. Prima propositio est. q̄ inter leges obligantes vna est lex simpliciter prima. probatur. quia sicut non est processus in infinitū in causis efficientibus. vt probat philosoph⁹ scđo metha. c. iij. Sic nō est processus in infinitū in legibus obligantibus. Igitur sicut ē deuenire ad vnā primā causam efficiētem. sic est deuenire ad vnā primā legem obligantē. quia cōsimilis est ratio in vno et in alio. quare rē. Secūda propositio est. q̄ nulla lex creata ē simpliciter prima. probat. quia sicut nulla res creata habet ex se potestātē creandi. sic nulla lex creata habet ex se potestātē obligandi.

in primū sententiarū

quia vt ait apostolus Romanor. xij. Non est potestas nisi a deo rē. Igitur sicut nulla res creata est prima causa efficiēs. sic nulla lex creata est prima lex obligans. quia sicut prima causa est index est deus in causando. sic prima lex in obligando. Quare rē.

Tertia propositio est q̄ divina voluntas est lex simpliciter prima. probatur euidenter ex duabus p̄dictis. quia sicut attribuitur voluntati divine esse primam causam efficiētem. sic attribundū est eidē esse primam legem obligantē. quia sicut primū est p̄fectio omnis. sic et secūduz. quare rē. Item probat per Augustinū. xij. contra Faustū. vbi dicit q̄ lex eterna est divina mens seu voluntas ordinem naturāle seruari iubens. turbari vetans. sed lex eterna est lex simpliciter prima. similiter nihil est prius voluntate diuina. quare rē. Et sic patet secūda pars cōclusionis rē. Quarta propositio est. q̄ impossibile est rem aliquā obligari ab aliqua lege et non sic obligari a diuina voluntate. probatur. quia sicut impossibile est secūda causam agere. prima causa nō agente. sic impossibile est legē aliquā obligare. prima lege nō obligante. Nam sicut prima causa plus influat in effectū q̄ secūda. vt dicit actor de causis. sic prima lex plus obligat q̄ quouis alia. quare rē. Quinta propositio est q̄ possibile est rem aliquā obligari a diuina voluntate et non ab alia lege. Probatur. Quia sicut prima causa aliquid agit cum causa secūda non potest agere se sola. sic prima lex vel regula quidquid obligat cū lege alia potest obligare se sola. quia vtrūq; cōsimilis est ratio. quare rē. Sexta propositio est q̄ impossibile est q̄ aliqua res creata sit lex vel regula nisi sit diuine voluntati cōsona. Probatur. Quia sicut impossibile est q̄ aliqua res creata sit causa nisi a prima causa. sic impossibile est q̄ aliqua res creata sit lex vel regula nisi a lege prima. Igitur sicut impossibile est q̄ aliqua causa sit prime cause cōtraria. sic impossibile est q̄ aliqua lex vel regula sit prime legi dissona. quare rē. Sic igitur probate sunt p̄dictę sex propositiones p̄ambule. ex quib; patet declaratio totius conclusionis prime. E Sed ex p̄dicta conclusione et eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. Primum correlariū est q̄ nulla doctrina falsa ē lex obligatoria patet ex sexta propositione. quia

nulla falsitas est diuine voluntati consona cum voluntas diuina sit veritas summa. igitur. rē. Ex quo sequitur q̄ nec doctrina machometica. nec doctrina Mosayca literaliter intellecta est lex dicenda. De doctrina enim machometica certū est fidelibus q̄ sit falsa. de doctrina mosayca q̄ sit falsa literaliter intellecta satis patet. quia apostolus dicit. Littera occidit. Secūduz correlariū est. q̄ nulla cōscientia erronea ē lex obligatoria. patet sicut p̄cedens. Ex quo sequitur q̄ licet quilibet obligetur ad nō agēdum contra suā cōscientiā. tamen nullus obligatur ad agēdū fm suam cōscientiā erroneam. Primum patet. quia cōscientia agit contra suā cōscientiā p̄eat. sicut patet p̄ glosam magistri ad Romanos. xij. sup illo verbo. Omne quod nō est ex fide peccatum est. Secūdu patet. quia cōscientia erronea nullum obligat sicut dictum est. Tertiu correlariū est q̄ quidquid est iustum lege humana. est iustū lege diuina. patet ex quarta propositione. rē. Ex quo sequitur q̄ nullum principis edictū. p̄lati p̄ceptum. politicie statutū aut ecclesie decretū est iustum vel iuste obligatoriu. nisi sit diuine legi cōsonum. patet ex p̄dictis et similiter per Augustinum de vera religione. caplo. xij. et libro primo de libero arbitrio. vbi dicit q̄ in temporali legē nihil est iustum quod non ex eterna lege homines sibi diuinauerint. rē. Ideo sicut ostendit Iohānes salesberiensis in suo politicarico libro quarto. ca. vi. Omne legū inanis est censura. si non diuine legis imaginē gerat. Quartum correlariū est. q̄ quidquid est iustum iure poli. est iustum iure fori. et similiter contra. patet ex p̄dictis. Et similiter quia quidquid est iustum aliquo iure. est iustum iure diuino. Et quidquid diuino iure est iustum. nullo iure est iniustū. vt clarū est. quare rē. Ex quo sequitur q̄ quidquid est iustum in foro interiori. est iustum in foro exteriori. Et similiter cōtra patet ex p̄dictis. et similiter paritulum parisijs cōdemnatū contra quosdam philosophantes. q̄ dicebant creatio nem esse impossibile fm philosophiā. et esse possibilem fm fidē. Sic em in proposito irrationale esset dicere vnū contradictoriū esse iustū aliquo modo. et alterum alio modo. Quare rē. Quintū correlariū est q̄ omne peccatū est commissio vel obmissio con

Principium

tra legis prohibitionem vel preceptum Unde hec est propria descriptio peccati que patet ex predictis. Et similiter per Augustinum contra Faustum. ubi dicit quod peccatum est dictum factum vel concupitum contra legem eternam. Igitur etc. Sextum correlativum est quod nullum est ex se peccatum sed precise quia lege prohibetur. Unde hoc est contra hugolinum. quod ultima tertii libri. quod tamen patet ex dictis. Et similiter quia nullus est peccator nisi quia prevaricator. Unde psalmista ait. Prevaricatores reputant omnes peccatores terre. Prevaricatio autem est legis transgressio. Quia secundum apostolum Romanorum. iiii. Ubi non est lex nec prevaricatio. igitur etc. Sic igitur circa primam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule et inde illate sex propositiones correlative. Et hec de prima conclusione. **S**ecunda conclusio est. Sicut divina voluntas est efficiens causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliqualem esse vel non esse teneri. Prima pars huius conclusionis concorditer ponitur ab omnibus theologis. ideo supponitur tanquam clara. Sed ad declarationem secunde partis premitto aliquas propositiones preambulas. Prima propositio est quod divina voluntas aliquid vult esse vel fieri ad quod non sequitur aliquid obligari. Probat. Quia vult celum moveri. solem oriri. se esse deum. se esse trinum suppositum. et sic de aliis multis ad que non sequitur aliquid obligari. sicut patet intuitu. Igitur etc. Et tale velle dei siue divinum beneplacitum potest vocari velle non obligans. Secunda propositio est quod divina voluntas aliquid vult esse vel fieri. ad quod sequitur aliquid obligari. Probat. Quia vult quemlibet viatorem teneri ad habendum charitatem. teneri ad non mentendum. teneri ad non odendum deum aut proximum. Et sic de aliis multis ad que sequitur aliquid obligari. sicut patet et aliter nullus peccaret. Igitur etc. et tale velle dei seu divinum beneplacitum potest vocari velle obligatorium. Tertia propositio est quod divina voluntas si aliquid vult ad aliqualem esse vel non esse teneri ad hoc convertibiliter consequitur illud obligari. Probat. Quia sequitur Deus vult viatorem teneri ad esse in charitate. et ad non esse in cupiditate. ergo viator ad hoc obligatur

et similiter econtra sequitur. et sic est in aliis omnibus. Unde ad idem sensum posita est secunda pars predictae conclusionis. scilicet quod divina voluntas est lex obligatoria alicui rei. quia vult ipsam ad aliqualem esse vel non esse teneri. Nec enim propositio est una casualis. non quidem denotans antecedentis ad consequens causalitatem propriam. sed convertibilitatem per consequentiam mutua. et quod quid sit in primo sensu. tamen in secundo sensu ipsa est una. Et sic patet secunda pars conclusionis etc. Quarta propositio est quod divinum velle omne creaturam rationalem et solum tale potest obligare. Probat. quia deus potest velle omne creaturam rationalem et nullam aliam teneri ad aliqualem esse vel non esse. Igitur etc. tenet consequentia per iam dicta et antecedens quo ad utramque partem declaratur. Unde ad declarationem ipsius et similiter omnium precedentium et sequentium videndum est quid imponatur per ista verba obligari et teneri. Dico igitur quod obligari est teneri ad aliqualem esse vel non esse. siue ad aliquam dispositionem habendam vel aliqua dispositione carendam. Sed teneri est habere a suo superiori prohibitionem vel preceptum de aliquo existente in inferiorum libera potestate. Iste autem descriptiones sunt terminorum declarationes. ideo non possunt probari. sed apparent rationabiles cuilibet recte intuitu. Et inde patet clare posuitur.

Existis sequitur aliqua. Primo sequitur quod possibile est rationalem creaturam deo beatifice coniunctam vel etiam ypostatice unitam ad aliquid obligari. Secundo sequitur quod possibile est deum licet non secundum naturam divinam. tamen secundum humanas ad aliquid obligari. quodlibet istorum patet ex dictis. tamen pro ultimo facit specialiter illud quod Christus dicit de se ipso Luce duodecimo. Baptismo inquit habeo baptizari et quod modo coartor usque dum perficiatur. etc.

Tertio sequitur quod impossibile est naturam irrationalem esse peccabiliter culpabilem. Quarto sequitur quod impossibile est naturam rationalem esse naturaliter impecabilem. quodlibet istorum patet ex predictis. quia ubi non est arbitrii libertas. ibi esse non potest peccati difformitas. et ubi est arbitrii libertas. ibi esse non potest naturalis impecabilitas. **S** Quinta propositio est quod divinum velle ad nullum impossibile potest

in primum sententiarum

obligare. probatur ex predictis. quia nullum impossibile est in rationalis creature libera potestate. Igitur etc. Tamen ad declarationem istius distinguendum est quod creatura rationalis obligari ad impossibile dupliciter potest intelligi. Uno modo proprie. scilicet quod obligetur ad faciendum impossibile. Alio modo improprie. scilicet quod obligetur ad volendum impossibile. Primus autem modus multum differt a secundo modo. quia primus non est in alicuius potestate. secundus vero secundum multos est in libera potestate voluntatis create. quia secundum Aristotelem tertio ethicorum voluntas non solum est possibile sed etiam bene impossibile etc. Existis sequitur aliqua. Primo sequitur quod non bis est evidens quod nihil potest primo modo ad impossibile obligari. Patet. quia ad hoc evidenter sequitur contradictio. ut clare potest ostendi ex dictis. Secundo sequitur quod nobis non est evidens quod nihil possit secundo modo ad impossibile obligari. patet. quia ad hoc non sequitur evidenter contradictio. sicut iam patuit. imo aliqui de facto concedunt quod peccator illo modo obligatur ad volendum peccatum suum non fuisse. Hoc autem secundum articulum parisiensem est impossibile. quia impossibile est preteritum non fuisse. ut dicit articulus. Igitur etc. Tertio sequitur quod probabile est quod nullus de facto illo secundo modo obligatur ad impossibile. patet. quia talis obligatio videretur irrationalis. sicut alias magis ostendam. Item beatus Hieronimus dicit. Valedictus qui dicit hominem ad impossibile obligari. sed cum de primo non sit dubium videtur quod de secundo modo sit intelligendum.

Quarto sequitur quod probabile est quod nullus de facto sic obligatur de peccato suo penitere quod teneatur velle peccatum suum non fuisse. patet ex dictis. supposito quod impossibile sit preteritum non fuisse. quod est probabile. Quis non sit evidens. Sufficit ergo ad veram penitentiam dolere de peccato commisso sed ad hoc non requiritur velle ipsum non fuisse. sed non velle ipsum fuisse et ipsum deestari sed quia hoc alias magis ostendam. brevis pertransio. **S** Sexta propositio est. quod divinum velle non ad quodlibet possibile potest obligare. probatur ex predictis. quia aliquod est possibile ad quod deus non

potest velle rationalem creaturam teneri. igitur etc. Sed ad declarationem huius notandum est quod duplex est possibile. quoddam est quod non existit in creature rationalis libera potestate. sicut cum moveri vel solem oriri. Aliud est possibile quod existit in creature rationalis libera potestate. sicut diligere deum vel odire proximum. et sic de multis. Item dupliciter potest intelligi aliquid possibile existere in creature rationalis libera potestate. Uno modo stricte. quia tale potest fieri ab ea sicut velle vel nolle. diligere vel odire. Alio modo large. quia tale potest fieri vel ab ea vel in ea. sicut habere gratiam vel fidem infusam. hoc enim non existit in rationalis creature libera potestate primo modo. quia gratia vel fides infusa non potest fieri ab ea primo modo. sed secundo modo.

Qualiter autem distinctio hec debeat intelligi alias declarabo. Ideo breviter transeo. Existis sequitur aliqua. Primo sequitur quod deus non potest velle rationalem creaturam teneri ad aliquod possibile. quod non est in eius libera potestate. Patet ex dictis et specialiter ex descriptione huius termini teneri. ubi non capitur esse in libera potestate primo modo. sed secundo modo. quia de facto deus vult rationalem creaturam teneri ad aliquid possibile quod non est in eius libera potestate primo modo. Nam quolibet rationalis creatura tenetur habere gratiam. et quilibet viator etiam parvulus habere fidem infusam. quod tamen non est in eius libera potestate primo modo. sed bene secundo modo. ut iam dictum est et alibi declarandum. Secundo sequitur quod deus non potest rationalem creaturam velle teneri ad quodlibet possibile. quod est in eius libera potestate. patet. quia non potest velle ipsam teneri ad non obediendum sibi. vel etiam ad odium sui. quorum tamen quodlibet est possibile et in eius libera potestate. Ergo etc. Antecedens quo ad utramque partem patet. sed tamen quo ad primam eius est evidens. et non quo ad secundam. Evidenter enim est impossibile deum velle rationalem creaturam teneri ad non obediendum sibi. sed non sic est evidenter impossibile deum velle ipsam teneri ad odium sui. quia ad primum evidenter sequitur contradictio et non ad secundum. Nam ad primum sequitur. deus vult rationalem creaturam teneri

Principium

Sibi non obedire. ergo ipsa tenetur ad aliquid. et per consequens obligatur et similiter sequitur ergo ipsa tenetur sibi obedire. et per consequens non obligatur. Sed ad secundum non sic evidenter sequitur contradictio. Nam licet sit articulus parisiensis quod aliquis possit mereri odiendo deum: error. tamen ex opposito non sequitur evidenter contradictio. Unde multi illum articulum restringunt ad potestatem dei ordinatam. et multi doctores alterius studij tenent quod deus potest precipere odium sui. Et sic probabiliter sustinent partes oppositas. quare etc. Tertio sequitur quod non est evidenter impossibile deus velle rationalem creaturam esse. et ipsam non teneri ad aliquod possibile. Pater. Quia sicut de facto stat creaturam irrationalem esse et ipsam non obligari. sic videtur possibile creaturam rationalem esse et ipsam ad nihil teneri.

Quarto sequitur quod non est evidenter impossibile rationalem creaturam deum odire et tamen peccare. patet ex predictis. Et sic patet sexta propositio. Sic igitur probate sunt predictae sex propositiones preambule. ex quibus patet declaratio totius conclusionis secundae. **I** Sed ex predicta conclusio ne et eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. Primum correlarium est quod voluntas divina non est naturaliter lex sine regula. Pater. Quia sicut voluntas divina libere et contingenter est causa efficiens. sic ipsa libera et contingenter est lex obligans. Quare etc. Unde patet quod sicut voluntas divina potest non esse causa effectiva. sic ipsa potest non esse lex sine regula. Secundum correlarium est quod voluntas divina non fuit eternaliter lex sine regula. patet quia si cur sibi convenit ex tempore et per relationem ad creaturam esse causam efficientem sic esse legem obligantem. quare etc. Unde patet quod Augustinus. xxi. contra Faustum. et libro primo de libero arbitrio. dicens voluntatem divinam esse legem eternam. non capit eternum proprie sicut dicitur eternum vere sine principio et sine fine. sed capit eternum improprie sicut Matth. xxv. ignis inferni dicitur eternus. non quia fuerit sine principio. sed quia erit sine fine. sic igitur dicit voluntatem divinam esse legem eternam non quia eternaliter fuerit lex. nam ipsa temporaliter incepit esse lex. sed quia eternaliter erit lex. nec

mirum si hoc modo voluntas divina dicatur lex eterna. Nam sic etiam nova Christi doctrina dicitur evangelium eternum. Apocalip. xxiij. Vidi inquit angelum alterum volantem per medium celi habentem evangelium eternum. ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribus et linguam et populum. dicens magna voce. Time de dominum. etc. Tertium correlarium est. quod deus vult voluntate beneplaciti voluntatem creatam ad aliquid teneri. et tamen tali voluntate non vult illud ab ea fieri. patet de illa voluntate creatae que peccat obmittendo aliquem actum debitum fieri. Nam deus vult voluntate beneplaciti ipsam ad illum actum teneri: aliter non peccaret obmittendo. et tamen deus non vult voluntate beneplaciti illum actum ab ea fieri. quia ad tale velle sequeretur illum fieri etc.

Quartum correlarium est quod deus vult voluntate beneplaciti alicuius bone consequentie antecedens. et tamen tali voluntate non vult consequens. patet quia ista consequentia est bona. voluntas creatae tenetur ad aliquid. et non facit illud. ergo ipsa peccat. et deus voluntate beneplaciti vult antecedens ut dictum est et tamen non vult consequens secundum illam opinionem que ponit quod deus non vult peccatum nec est causa peccati. Igitur etc.

Utrum autem deus velit illam consequentiam esse bonam. nihil dico quia de hoc alibi tractabo. Quintum correlarium est quod voluntas creatae sic tenetur se voluntati divine conformare. ut velit quidquid deus vult ipsam teneri velle. et ut non velit quidquid deus vult ipsam teneri non velle. Pater. Quia omnis voluntas que sic se conformat voluntati divine est recta et iusta et nulla alia. sicut apparet ex supra dictis. et patet cuilibet intuitu. Igitur etc. Sed de hoc alibi tractabo. Sextum correlarium est quod voluntas creatae non sic tenetur se voluntati divine conformare ut velit quidquid deus vult eam velle vel ut velit quidquid scit aut videt deus velle. Unde de hoc est contra De kam Gregorij et Dugolinum. q. vltima primi libri. Quodlibet tamen istorum patet ex predictis. quia deum velle voluntatem aliquid velle. vel etiam deum velle aliquid quod ipsa voluntas scit ipsum velle non est lex obligans voluntatem causam sicut apparet intuitu. Igitur. Item per

in primum sententiarum

mun specialiter patet. quia stat voluntatem creatam peccare volendo aliquid quod deus vult eam velle. et per consequens stat voluntatem creatam teneri non velle aliquid quod deus vult ipsam velle. Igitur. Assumptum pro test ostendi ex dictis in tertio correlario. sed alibi declarabo. Item secundum specialiter patet. quia aliter sequeretur quod voluntas creatae teneretur velle aliquid antecedens ad quod formaliter sequeretur ipsam quandoque peccare mortaliter et damnari. vel esse miseram eternaliter. consequens videtur absurdum. sed consequentia patet in casu quo deus revelaret alicui quod ipse est predestinatus ad eternam penam. vel quod ipse non est habiturus finalem gratiam. Ad hoc enim sequitur ipsum finaliter peccare et miserum esse. Igitur etc. Sic igitur circa secundam conclusionem probate sunt sex propositiones preambule. et inde illate sex propositiones correlarie. Et hec de secunda conclusione. **R** Tertia conclusio est. Sicut divina voluntas est lex perfectissima rationalis creature. sic lex Christi vel doctrina est signum perfectissimum voluntatis divine. Prima pars autem huius conclusionis evidenter sequitur ex premissis. ideo presupponitur tanquam clara. Sed ad declarationem secundae partis premitto aliquas propositiones preambulas. Prima propositio est. quod divine voluntatis aliqua sunt signa que non sunt creature rationalis obligatoria. Ad cuius probationem aliqua sunt notanda. Primo notandum est. quod sicut voluntas divina quod quid potest producere mediante causa secundaria. potest producere se sola. sic ipsa de potentia absoluta posset rationalem creaturam obligare se sola. ut patet ex dictis supra in prima conclusione etc. Sed tamen ipsa de potentia ordinata non posset rationalem creaturam obligare nisi mediante aliqua lege creatae. hoc est per aliquod signum ex quibus sibi potest innotescere ipsa dei voluntas obligatoria. ut patet per illud verbum Christi Job. xv. Si locutus es non fuisset peccatum non haberent etc. Et per illud apostoli Rom. x. Quod credet ei quod non audierunt etc.

Secundo notandum est quod secundum magistrum lib. primo. dist. xlv. Quinque sunt divine voluntatis signa. scilicet preceptum. prohibitio. consilium. permissio. et operatio. Quorum sic potest haberi distinctio. Nam quoniam modis possumus imaginari deum aliquid velle. Primo modo deus vult aliquid debere fieri a creatura et

talis voluntatis signum est preceptum. Secundo modo vult aliquid debere non fieri et hoc signum est prohibitio. Tertio modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri sed expedire fieri. et hoc signum est consilium. Quarto modo vult aliquid nec debere fieri nec debere non fieri. sed licere fieri. et hoc signum est permissio. Quinto modo vult simpliciter aliquid esse vel fieri et hoc signum est operatio. unde quilibet ad extra dei operatio est signum voluntatis divine. sic effectus sue cause. Sic igitur voluntas divina precipit bona. sicut deum honorare. primum amare. prohibet mala. sicut deum odire. primum ledere. consilium maiora bona. sicut sunt paupertas. virginitas. permittit minora bona. sicut sunt rerum dominium. coniugium. sed operatur generaliter omnia etc. Unde ex his apparet primo quod voluntas divina solum duobus primis modis et non tribus alijs. est lex obligatoria. Secundo quod preceptum et prohibitio sunt signa obligatoria sed non consilium. permissio. aut operatio quod duo prima sunt signa legis obligantis et non alia tria. igitur etc. Tertio patet quod capiendum permissioem ut est signum voluntatis dei non est procedendum. quia deus permittit mala culpe fieri et hoc est contra magistrum in iaz ut magis alibi declarabo. Tertio notandum est quod predicti termini. scilicet preceptum. prohibitio. consilium. permissio. et operatio. non solum supponunt pro divine voluntatis extrinseco signo. sed etiam per ipsius actum intrinseco. Unde iste terminus preceptum non minus proprie supponit per actum intrinseco divine voluntatis quo precipit aliquid fieri seu vult aliquid debere fieri quam per signo extrinseco talis actus et ita de alijs etc. **I** Secunda propositio est quod divine voluntatis signa obligatoria sunt in multiplici differetia. ad cuius probationem aliquem huiusmodi signorum differetie sunt ponende. Prima differetia est quod signorum divine voluntatis quidam sunt naturalia seu naturaliter habita. alia sunt supernaturalia et supernaturaliter data. Signorum vero naturalium quidam sunt a natura immediate. sicut prima principia moralia solum per se habent et lumine naturalis rationis habita. alia sunt a natura mediate. sicut conclusiones morales mediantibus dictis principijs sola naturali ratiocinatione dicte. Sub primo membro continentur illa principia moralia quibus unusquisque compos mentis naturaliter assentit absque eruditione doctorum ut quod cuilibet reddendum est quod suum est quod nulli iniuriandum est. sed sub secundo membro continentur doctrine morales gentilium

Principium

philosophorum et regule vel constitutiones legales principum et maiorum. et de huiusmodi signis dicit apostolus. quod gentes que legem non habent naturaliter que legi sunt faciunt. Signorum autem supernaturalium quedam sunt a deo immediate. scilicet a solo deo data sicut doctrina Christi quo ad illa que ipse docuit in propria persona. De quibus dicit apostolus. Ex olim de loquens patribus in prophetis. nouissime locutus est in filio. etc. Alia sunt a deo mediate. scilicet mediante angelo vel homine puro diuinitus reuelata. sicut lex moysi doctrina Christi quo ad illa que docuerunt apostoli et discipuli eius auctoritate sua. et similiter determinatio ecclesie dei a spiritu sancto inspirata. de quibus dicitur quod spiritus sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. prima Petri primo. Omnia ergo predicta sunt diuine voluntatis signa obligatoria. quia per illa significatur ad que obligatur rationalis creatura. sicut potest ostendi. sed patet intuitu. Secunda differentia est quod signorum diuine voluntatis tam naturalium quam supernaturalium quedam sunt rationali creature interiora. sicut signa mentalia et est naturalis cognitio vel supernaturalis reuelatio mentis de agendis et non agendis in terius informas. Alia sunt exteriora sicut signa vocalia aut scripta. ut est vox audibilis vel scriptura legibilis humana. seu diuina per dictis signis mentalibus exterioribus correspondens. Et ista sunt signa signorum mentalium sicut patet. Tertia differentia est quod signorum interiorum siue mentalium quedam sunt solum apprehensiuia. alia iudicativa. Et iudicatiuum quedam sunt adhesionem cum formidine. alia sunt sine formidine. sed cum certitudine. Et istorum quedam sunt actus. alia sunt habitus. etc. et hec omnia possent ostendi in omnibus predictis signis sed satis patet intuitu. **¶** Tertia propositio est quod diuine voluntatis signum perfectissimum inter omnia est lex Christi seu doctrina. Ad cuius probationem aliquae distinctiones sunt premitte

Prima erit generalis de isto termino lex
Secunda specialis de isto termino lex diuina
Tertia specialior de isto termino lex Christi seu doctrina

Prima distinctio est quod iste terminus lex prout ad propositum pertinet. multipliciter et

pro diuersis sumitur. quandoque pro prima lege. que est lex increata. et sic diffinit Augustinus legem. cxxij. contra Faustum. ut supra dictum est. et libro primo de libero arbitrio. Lex eterna est summa ratio. cui semper obtemperandum est. etc. Quandoque sumitur lex per signum prime legis. quod est lex causata. et sic diffinit Tullius in philo. 5. quod lex nihil aliud est quam recta ratio a numine tracta. imperans honesta. prohibensque contraria. Sed capiendum istum terminum lex pro lege creata adhuc quandoque sumitur generaliter per quamlibet tali naturali lege humana vel diuina. scripta vel non scripta. et sic diffinit Tullius libro secundo de natura deorum. Quod est recti preceptio. prauitque depulsio. Quandoque vero sumitur pro lege naturali. Et sic diffinit Tullius libro de legibus. Quod est ratio insita a natura. que iubet que sunt facienda. prohibetque contraria. Quandoque etiam sumitur specialiter pro lege humana scripta. et sic diffinit Bractius de legibus. quod lex est constitutio scripta. et dist. secunda. Lex est constitutio populi qua maiores naturali cum plebibus aliquando sanxerunt. Et sic quantum iste terminus Lex sit generalis ad omnem legem creatam vel incretam naturalem humanam vel diuinam scriptam vel non scriptam. tamen quandoque restringitur ad unam speciem. **¶** Secunda distinctio est quod iste terminus lex diuina. ut supponit pro lege creata diuinitus inspirata. qualis est lex Moysi vel Christi. Uno modo potest sumi pro aliqua una regula data a deo aliquo precipiente vel prohibente. Alio modo pro aliqua una congregatione plures tales regulas continere. qualiter tota doctrina Christi dicitur lex Christi. Et isto modo sumitur in proposito. Sed capiendum sic adhuc potest sumi stricte pro aliqua tali congregatione solum continente precepta et prohibitiones. quia hec duo solum pertinent ad leges proprie. sicut patet ex dictis. Alio modo potest sumi large pro aliqua tali congregatione. non solum continente precepta et prohibitiones. sed etiam consilia et permissiones testimonialia historiarum verorum exempla imitabilium gestorum. parabolas. prophetias. miracula. sacramenta. permissiones premiorum. comminationes suppliciorum et multa huiusmodi. Que licet non omnia sint de substantia le-

in primū sententiarum

gis proprie. quia nec ligant nec obligant eo quod his nihil imperatur aut prohibetur. ipsa tamen sunt fortissima adiutoria ad legem sustinendam et obseruandam. Ideo ponuntur partes legis diuine communiter dicte. etc.

¶ Tertia distinctio est. quod iste terminus lex Christi seu doctrina Uno modo potest sumi stricte pro congregatione illorum que ipse docuit in propria persona. Alio modo large pro aliqua congregatione illorum et simul eorum que docuerunt. et apostoli et discipuli eius auctoritate sua. et sic sumitur hic. Uno de lex Christi seu doctrina dicitur tota doctrina euangelica. intelligendo per euangelium non solum doctrinam quatuor euangeliorum sed generaliter nouum testamentum. quemadmodum doctrinam suam vocat Paulus euangelium. secunda Thimoth. ij. Sed capiendum sic adhuc potest sumi Uno modo pro talis doctrine veritate. siue sit in mente. in scripto. vel in voce. Alio modo potest sumi pro talis veritatis seu obiecti intellectuali cognitione unde non minus proprie dicitur lex preceptum vel prohibitio ipsa cognitio agendum quam ipsa veritas enuncians quid agendum vel non agendum. Ideo Hugo de sacramento libro primo. par. vi. cap. vi. Quid cognitio faciendorum fuit nisi quedam ad cor hominis facta preceptio. Et quid rursum cognitio vitandorum nisi prohibitio. Nec autem cognitio potest esse multiplex. quia vel solum apprehensiuum vel iudicatum et adhesionem. Et si adhesionem. vel cum formidine vel sine formidine. et cum certitudine. et si cum certitudine. vel potest esse habitualis vel actualis. Et si habitualis vel acquisita vel infusa. Et si actualis vel in habitu acquisito solus. vel ab habitu etiam infuso. sicut posset facilliter declarari. sed patet loquendo. Igitur propriissime lex Christi potest dici fides infusa vel actus eius quo creatura rationalis assentit doctrine Christiane veritatibus. Uno de ad istum sensum posita est secunda pars conclusionis predicte. Et similiter tertia propositio. scilicet quod huiusmodi lex seu doctrina est signum perfectissimum voluntatis diuine. intelligendo de signis datis rationali creature pro statu vite. quia de illis solum loquitur in presenti conclusione et ad istum intellectum patebit propositum per propositiones immediate sequentes. Quarta propositio est quod nec lex naturalis nec lex aliqua humana. nec

lex moysaica spiritualiter intellecta. est perfectissima lex creata. Probatur primo: de lege naturali vel humana satis patet. quia nullus viator ex puris naturalibus sine fide potest perfecte omnia ad que tenetur cognoscere. Nam secundum apostolum. Sine fide impossibile est placere deo. Ad HebrEOS undecimo. Igitur ut supra. Secundo idem apparet de lege Moysaica secundum apostolum. Nihil ad perfectum adduxit lex. Ad HebrEOS septimo. Igitur propositum. etc. Quia propositio est quod nec lex Christi seu doctrina vocalis aut scripta. nec ipsa mentalis solum apprehensiuum. nec adhesionem si non sit ex fide infusa. sed perfectissima lex creata. Probatur. Quia nullus viator per legem Christi sine fidei credulitate potest perfecte omnia ad que tenetur cognoscere vel intelligere. Iuxta illud. Nisi credideritis non intelligetis. Sexta propositio est. quod sola lex Christi seu doctrina. id est. fidei infuse habitus vel actus que viator habet de ea. est sibi perfectissima lex creata. Probatur. Quia nullus viator per aliud signum seu directiuum creatum. nisi per huius fides vel eius actum. perfecte cognoscit omnia ad que tenetur. ut patet ex dictis. Et per huiusmodi signum hoc perfecte cognoscit. ut patet. quia si non tunc catholici fideles operantes secundum directionem fidei Christi non sufficienter operantur ad consequendum salutem. quod est contra illud. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Marci ultimo. quare etc. Unde ex predictis patet responsio ad principale questionis titulum. scilicet qualiter lex Christi seu doctrina est lex perfectissima. et qualiter non. Et similiter patet responsio ad primam questionis articulum scilicet quod lex Christi seu doctrina est in preceptis rectissima. Sic igitur probate sunt predicte propositiones preambule. Ex quibus patet declaratio totius conclusionis tercie. **¶**

Sed ex predicta conclusione et eius declaratione infero aliquas propositiones correlarias. Primum correlarium est quod sicut virtus iusticie solum est in mente et non in scripto vel in voce. sic in ipsa est proprie lex seu regula iuste vite. Patet. quia nullo existente scripto vel voce. adhuc lex esset. nec regule intellectuales que sunt rerum naturalium imagines minus essent seruande. nec homo minus obligaretur ad eas quam si eas legeret et audiret

Principium

Secundus correlarius est qd sicut vox audibilis non est lex proprie sic nec scriptura legibilis sed solum equivoce patet quia vox vel scriptura lex non dicit nisi ea figura vel tropo qua nomen rei vel veritatis signo imponitur vel imagini sicut imago regis rex dicitur. Ideo apparet qd iniuste diffinientes legem diffiniunt eam secundum eius impropriam acceptionem. Nam ut prius patuit gratianus et alij solum diffiniunt legem scriptam.

Tertium correlarius est qd ad legis christi habitalem fidem omnis viator sine ulla excusatione obligatur patet per illud *Matth.* ultimo. Qui non crediderit condemnabitur. Et illud apostoli. Sine fide impossibile est placere. Quartus correlarius est qd a legis christi actuali fide nullus viator nisi sola in capacitate excusatur. Patet quia licet inter homines alij alijs minus sint capaces propter brevitatem intellectus experientie paucitatem aut defectum doctrine vel gratie quare non omnes similiter obligantur ad credendum singula legis explicite et in particulari. Tamen nullus est genus hominum adeo tardum intellectu quod saltem implicite et in universali non possit omnia credere id est quiddam ibi asseritur esse verum. Ideo a tali credulitate actuali habenda loco et tempore nullus omnino excusatur nisi incapacitate parvulus autem et minores ac furiosos ceterosque passionibus mente captos incapaces voco tamque naturali impossibilitate prohibitos et omnino indociles dum his defectibus laborant. Quare sic credere non tenentur.

Quintus correlarius est qd sicut legis christi credulitas non est contra rationem sed per rationem probabilis sic eius credulitas propter rationis probationem non est deo contumeliosa aut displicibilis. Istud correlarium quo ad utramque partem est contra *8. par.* libro de fide et legibus per totum primum tractatum. Quod tamen posset probari ex predictis sed dimitto quia de hac materia tractabo in secundo principio. Sextum correlarium est qd sicut legis christi credulitas est in creature rationalis potestate libera sic ipsa est eterne salutis meritoria. Istud correlarium est quo ad utramque partem contra *Doct.* p. q. primi libri quod tamen posset probari ex predictis sed dimitto quia de hac materia tractabo in tertio principio. Sic igitur circa tertiam conclusionem probare

sunt sex propositiones preambule et inde illare sunt sex propositiones correlative. Et hec de tertia conclusione

Hinc descendo ad

collationem habendam cum duobus magistris meis reuerendis etc. Et intra materiam prime partis prime conclusionis ponam contra eos sex propositiones collativas. Prima et principalis est ista. Sicut sola divina voluntas respectu contingentis futuri potest esse causa inimpedibilis sic solus divinus intellectus respectu veri et futuro contingenti potest esse noticia infallibilis. Prima pars patet ex prima parte dicte conclusionis quia prima causa non potest impediri ab alia sed quilibet alia ab ipsa. Igitur etc.

Secunda probatur quia divinus intellectus respectu veri de futuro contingenti potest esse et de facto est noticia infallibilis et nihil aliud ab eo respectu talis veri potest esse noticia infallibilis igitur etc. consequentia patet et antecedens quo ad primam partem per nunc supponitur quia concedit ab omnibus catholicis. Sed antecedens quo ad secundam partem negat *Thomas Aquinas* etc. qui ponit istam conclusionem qd respectu futuri contingentis a deo potest humano intellectui noticia creata infallibilis communicari quia probat qd hoc si non implicat contradictionem igitur etc. imo videtur fidei consonum dicere qd tale habuerit ipse et etiam quilibet prophetia sit talis noticia.

Sed pro nunc probabiliter teneo oppositum et arguo contra eum sic. Quia ad hoc qd aliqua noticia sit infallibilis requiritur qd non possit esse falsa. Sed omnis noticia creata respectu veri de futuro contingenti potest esse falsa igitur etc. Antecedens quo ad primam partem patet manifeste. Sed quo ad secundam partem probatur qd omne verum de futuro contingenti potest esse falsum ergo omnis noticia creata qua tale indicat esse verum potest esse falsa antecedens patet et consequentia tenet qd non stat qd aliqua noticia sit indicium falsi et non sit falsa similiter ista consequentia conformabitur consequentia. Unde contra eundem magistrum sit hec secunda propositio. Sicut sola divina voluntas aliquid potest non voluisse quod voluit sic solus divinus intellectus aliquid potest non iudicasse quod iudicavit probatur et primo qd si sit verum de deo patet qd deus voluit et iudicavit ab eterno antequam fore et tamen

In primum sententiarum

potest nunquam hoc voluisse aut iudicasse si cur possibile est antequam existat non fore. Sed qd hoc sit verum de solo deo et de nullo alio negat dictus magister qui in secundo correlario predicte conclusionis ponit qd fidelis qui ex fide infusa iudicavit ultimum iudicium fore potest hoc non iudicasse. Quod probatur qd cum hoc quod iudicavit potest ultimum iudicium non fore et si non erit ergo ex fide infusa false iudicavit quod non est dicendum cum fidei non subsit falsum aut dabitur correlarium suum esse verum etc. Sed contra hoc arguo sic quia de nullo intellectu qui iudicavit antichristum vel iudicium fore concedendum est qd potest hoc non iudicasse nisi de illo de quo ista consequentia est bona ista intellectus sic iudicavit ergo sic erit sed de solo intellectu divino et de nullo alio ista consequentia est bona ut patet. Igitur etc. Unde per maiorem declarationem huius et contra eundem magistrum sit hec tertia propositio et est una regula satis utilis meo iudicio qd nulla propositio de possibili negativa cuius affirmativa de preterito correspondens est vera est concedenda de creatura nisi ubi predicatum est iste terminus verum aut falsum aut alius terminus includens alterum istorum in sua ratione diffinitiva. Verbi gratia si ista affirmativa de preterito sit vera Sortes iudicavit ultimum iudicium fore hec negativa de possibili sibi correspondens non est concedenda. Sortes potest non iudicasse ultimum iudicium fore. Quia hoc solum concedendum est de deo propter rationem prius tactam. Si autem hoc concederetur de creatura pari ratione sustineretur qd creatura que voluit a potest non voluisse a et similiter illa que peccavit potest non peccasse et sic qd preteritum potest non fuisse contra articulum parisiensem. Bene tamen concedendum est qd Sortes qui vere iudicavit ultimum iudicium fore potest non iudicasse verum etc. et qd illud quod fuit iudicium verum potest non fuisse iudicium verum et ratione diversitatis alibi ostendat etc. Ex his ergo patet qd ratio huius magistrum non valet quando dicit cum hoc qd fidelis iudicavit etc. stat etc. Concedo enim istud et nego ultra illam consequentiam iudicium non erit ergo talis ex fide false iudicavit sed bene concedo ergo false iudicavit. Unde dico primo qd non est possibile fidei subesse falsum patet quia fides includit qd sic vera et de vero. Dico tamen secundo qd fidei possibile est sub

esse falsum patet quia istud quod de facto subest fidei potest esse falsum. Dico tertio qd illa noticia que fuit fides licet non possit non fuisse noticia aut iudicium tamen potest non fuisse fides aut iudicium verum patet ex dictis et sic dictum contra istum remanet cui me recomendo etc. R. Quarta propositio et principalis est ista contra magistrum Bernardum etc. Sic divine voluntati nihil est causa essendi sic divino intellectui nihil est causa siue causalis ratio cognoscendi. Prima pars patet ex prima parte predicte conclusionis quia per illam cause nihil esse potest causa essendi etc.

Secunda pars sequitur ex prima quia cum in deo sit idem esse velle et intelligere si cur nihil est sibi causa siue causalis ratio essendi sic nec volendi aut intelligendi. Sed hanc secundam partem negat predicte magister qui in una conclusione ponit qd quantum ad divinum intellectum assentiat qd antichristus erit precise propter determinationem voluntatis tamen hoc non potest competere intellectibus creatis. Primam partem probat quia per determinationem divine voluntatis aliquid ponitur in esse futuri. Igitur per illam habet cognosci esse futuri a divino intellectu etc. et sic in hac parte concedit qd divine voluntatis determinatio est ratio cognoscendi intellectui divino. Secundam partem probat quia intellectui creato voluntas non potest esse ratio assentiendi alicui vero. Sed pro nunc non loquimur stare circa secundam partem probatamen qd illa non sit vera vel saltem non sit concedenda sed dubitanda et arguo sibi sic. Deus potest facere aliquem intellectum tante perfectionis et talis conditionis qd ex sola determinatione voluntatis sufficeret assentire qui buscumque veris sibi propositis. Igitur sic assentire potest competere intellectibus creatis consequentia est evidens et antecedens est sibi dubium quia non apparet qd talis intellectus a deo fieri implicet contradictionem et si dicat qd sic ostendat rationem etc. igitur consequens non est ab eo negandum etc. S.

Sed venio ad primam partem unde contra eam sit hec quinta propositio. Sicut divina voluntas nullam habet rationem propter quam determinet ut velit sic divinus intellectus propter divine voluntatis determinationem non assentit qd antichristus erit. Prima pars patet ex dictis secunda pars sequitur ex prima per simile. Secundo probatur quia aliter sequere

Principium

tor q̄ diuine voluntatis determinatio esset intellectui diuino causaliter ratio assentiendi q̄ antichristus erit. falsitas cōsequentis patet ex dictis. Sed cōsequentia tenet. q̄a ista dictio propter dicti habitudinē causales vt clarum est. Tercio probatur quia aliter sequeretur q̄ ista p̄positio causaliter esset vera quia diuina voluntas vult q̄ antichristus erit. diuinus intellectus assentit q̄ antichristus erit. cōsequentia patet. sed falsitas cōsequentis patebit. Unde pro isto et cōtra p̄dictum magister sic hec sexta p̄positio. quam pono pro regula generali. nulla p̄positio causaliter cōsequens signat tanq̄m signatus totale deum velle aut intelligere est vera. p̄prie patet. quia ad veritatem p̄positionis p̄prie causaliter requiritur q̄ ita esse sicut signatur per antecedens sit causa quare ita est sicut significatur p̄ consequens. Dico sic nō potest esse in p̄posito. vt patet ex dictis et alias magis declarabo si opus sit. Ex his ergo patet q̄ ratio dicti magistri non valet quādo ipse dicit per determinationē diuine voluntatis. et igitur per eā. Unde nego antecedens. cōsequentia. et cōsequens ad intellectum quē intēdit iste magister. Dico igitur primo. q̄ antecedens de virtute sermonis est falsum. quia ista oratio esse futuri. p̄ nullo supponit plus q̄ ista esse nibili vel chyme re. Ideo per nullā causam ponitur aliquid in esse futuri. Secundo dico q̄ illud antecedens est falsum ad sensum quē intēdit iste magister. Intelligit enim q̄ determinatio diuine voluntatis est causa q̄ aliquid est futurum sed postea ostēdam q̄ hoc est falsum. Tercio dico q̄ supposito q̄ illud antecedens esset verum ad p̄dictū sensum. tamē cōsequentia nō valet. intelligendo cōsequens ad sensum quē intēdit iste magister. vt patet ex dictis. Et hec sunt dicta contra. et c.

Hunc descēdo ad collationē habendam cū duobus alijs patribus meis reuerēdis. et c. et iuxta materiā primę partis secūde cōclusionis ponā cōtra eos sex p̄positiones collationes. Prima et p̄ncipalis est ista. Sicut diuina voluntas potest esse efficiēs causa solum respectu entitatis que potest esse vel fieri. sic sola talis entitas potest esse terminus seu effectus causalitatis dei. prima pars euidenter sequitur ex p̄ma parte dictę cōclusionis. et etiā secunda pars sequitur ex prima. Secunda p̄positio est sicut negatio et p̄-

uatio sic nec p̄teritio nec futuritio potest effici a deo. patet ex p̄cedenti. quia nullū tale est aliqua entitas siue effectus causalitatis. Tercia p̄positio est. sicut diuina potentia nō potest facere p̄teritū nō fuisse. sic nec futurū nō fore. patet ex p̄cedenti. Sed oppositū huius tenet frater Job. et c. qui in secūda cōclusionē primī articuli ponit istam p̄positionē. Et si summi entis infinita potentia possit facere futurū nō fore. nō potest tamen facere p̄teritū nō fuisse. Primā partē probat. quia nullū futurum necessario eueniet. imo quodlibet futurū nō fore est possibile. Igitur cū deus sit omnipotēs sequitur q̄ potest facere ipsum nō fore. Secūdam p̄bat. quia p̄teritū nō fuisse p̄teritū est impossibile. ergo hoc deus facere nō potest. p̄sequentia tenet et antecedens patet. quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud nō fuisse. et c. Si licet cōcedam istā secūdam partē. nō tamen propter p̄dictā probatōnē. vt patebit. Primam autē partē negant. et cōtra eam arguo sic. Quia futurū nō fore non potest esse aliqua entitas que sit terminus aut effectus causalitatis diuine. Igitur et c. antecedens est clarum et cōsequentia patet per p̄dicta. Secūdo illa oratio futurū nō fore nō supponit p̄ aliquo in illa p̄positioe. Igitur cū sit affirmatiua ipa est falsa. cōsequentia tenet. et antecedens patet. quia ista. deus facit futurū non fore. implicat cōtradictōnē vt patet. et c. Ex his ergo patet q̄ ratio sua nō valet quando dicit. quodlibet futurū potest nō fore. igitur et c. nego cōsequentiam. et ratio patet ex dictis. quando etiā dicit p̄teritū nō fuisse est impossibile. et c. igitur et c. cōcedo cōsequens sed nō p̄pter istam probatōnē quia supposito q̄ ego cōcederē q̄ p̄teritū nō fuisse esset possibile adhuc tamē nō cōcederē q̄ deus potest facere p̄teritū nō fuisse. Cōcedo em̄ antecedens. propter articulū parū et nō propter illā probatōnē. quia ad illud sequitur aliquid fuisse et illud nō fuisse. Nam licet illud sequatur ex eo. quia ad impossibile sequitur quodlibet. q̄ tamen hoc sequatur nō potest probari p̄ q̄ possit probari q̄ ad futurū posse nō fore. sequitur aliquid fore. et illud nō fore. Ideo et c. Et sic sit dictū p̄ra istum reuerēdū p̄p̄ et c.

Quarta p̄positio et p̄ncipalis sit ista cōtra fratrem Robertū et c. licet diuina causalitas sit infinita et immēsa. nō tamen immēse solum finitē causat quidquid agit ad extra.

In primū sententiarum

Prima pars patet ex dictis. quia diuina causalitas est diuina voluntas. que est infinita et immēsa. Sed oppositū secūde partis tenet dictus re. pater. qui in primo articulo ponit istam tertiā cōclusionē. Sicut prima causa est immēsa intrinsece formaliter sic eide correspōdet immēsum agere vere et realiter. cōsequentia probat. quia ipsa agit. et ad cuiuslibet effectū productionē cōcurrit per illud idē per qd ipsa est intrinsece et formaliter immēsa. Unde arguitur sic. Sit a. aliquis effectus productus. et sit b. virtus p̄me cause que producit illū effectum. vel igitur b. cōcurrit ad productionē ipsius a. s̄m suū totum conatū vel non. Secūdu non potest dari. quia talis virtus est impartibilis. igitur oportet dare primū. et per consequens talis virtus sicut est immēsa et immēsi conatus. sic immēse agit. Unde ex hoc infert q̄ omne pducere diuinū actiū est equaliter producere. id est omne quod deus agit equaliter producit. Ex quo vltius infert. q̄ hec cōsequentia nō valet. deus eque intēse producit a. et b. duos effectus. ergo a. et b. sunt eque intēsi. Sed contra ista arguo primo sic. nulla res plus vel minus producit ab aliqua causa. q̄ ipsa sit in sua natura. Sed omnis res ad extra producta solū finitē est. sicut ipsa ē finitā essentia. ergo nulla talis infinite producit a prima causa.

Secundo arguo ex dictis ipsius p̄ra eius. quia in primo correlative prime cōclusionis primī articuli ipse concedit. q̄ licet deus ad esse rei influat p̄ solū suū intelligere et velle eternale. suū tamen influere est solū temporale. Qui rationē ponit. quia omnis mensura in qua res ad extra est producta est temporalis. et per cōsequens deus temporaliter influit. ergo pari ratione deberet cōcedere q̄ licet pducere diuinū sit immēsum. tamen solū mēse et finitē producit. quia res pducta est finitā. Tercio si dicta eius essent vera et ratio sua bona. tunc ipse haberet cōcedere q̄ deus immēse et equaliter diligit omnia. et nō p̄ diligit seipsum q̄ creaturā. nec vnam creaturā plus q̄ aliam. cōsequens nō esset bene securū. Sed cōsequentia patet. quia dilectio qua deus diligit omnia. est immēsa et c. Unde contra eū sit hec quinta p̄positio. licet diuina causalitas sit impartibilis. nec possit esse maior et minor in diuersis effectibus. non tamen equaliter causat. sed inequaliter con-

currit ad inequales effectus. Patet per simile de diuina dilectione sicut iā tactum est.

Sexta p̄positio sit hec q̄ ista cōsequentia non valet. diuina causalitas s̄m suū totum conatū et cōcursum immēsum producit a. effectum. ergo immēse producit ipsam patet ex dictis. datur em̄ instantia de dilectione dei. Ite datur alia instantia. quia nō seculitur sciētia et voluntas dei. qua deus scit et vult antichristum fore est necessaria. Igitur deus necessario scit et vult antichristum fore. et ita non sequitur conatus vel concursus dei quo producit. a. est immēsus. ergo deus immēse producit a. Ex his ergo clare patet q̄ ratio huius re. pa. non concludit. Et hec sunt dicta cōtra. et c.

Principiū in secundo sententiarum

Benam doctri-

na hec bona. Ista questio mota est per me assumptā pro themate. Iterum nunc refutatio. reuerēdi patris magistri ac domini charissimi. Sicut christiana philosophia proficitur p̄ q̄ mūdus materialis vlt̄ eternalis diuine cōceptionis thalamo produce-

retur in esse. optimus eorū artifex et genitor deus per se omnino sufficiens nulla indigebat creatura. Erat quippe fons luminis. seminariū vite. thesaurus bonitatis. et summe plenitudo sciētie. in quo velut in speculo tersiori lucebant luce clarius vite viuentis imagines. notiones eterne. mūdus intellectualis. et idealis rerū omnīū cognitio p̄finita. nullo igitur indigebat. quoniam quidquid factū est in ipso vita erat. Jobis p̄mo. Unde liquet q̄ nulla prosus fuit mūdane creationis ratio nisi sola bonitas creatoris. Ipse em̄ summe bonus bona singula de sola bonitate creauit et tanq̄m optimus omnium artifex quod ab penetrabilibus mentis eternaliter conceperat quasi materiali verbo temporaliter euocans mūdī creationē quasi materiale p̄ceptū expressit. Dixit em̄ deus. fiat mūdus est. et factū est ita. Genes. i.

Nec est itaq̄ vera de mūdī creatiōe sententia quā xp̄iana phia p̄fitef imo quā inueterata phoz gētilū licet i tenebris abulāz

Principium

non tamē penit⁹ diffitet. Un̄ Plato phus. Opificē inquit genitorēq; vniuersitatis tā inuenire difficile q; inuentū digne profari. Sed attēdite queso dilectissimi qualiter p̄ missam sniam om̄is creatura dei solo hōie anormala exceptione secluso vnanimīter cōfiteatur z deū suū quantū in se est p̄dicat z fatetur. Cōsiderate p̄mitus celestia. Ecce em̄ solare corp⁹ diē illuminat. lunaris globus cū ceteris planetis ac stellis noctē irradiat. Et vt ego positōes sidereas celiq; leges breuiter enumerē. Satis patet ad oculū q; celi enarrant gloriā dei. z opa manū eius annūciat firmamentū. ps. xviij. Cōsiderate superius ethera. Ecce em̄ aer legib; obtemperans creatoris. nūc aura beniuola gratulat⁹ nūc nubib; fletib; quasi cōpatiēns lachrymat⁹. nūc plūis ventozū irascit⁹. nūc tonitruus cōcutit⁹. nūc calore decoquit⁹. nūc austeritate frigoz asperat⁹. Cōsiderate inferius terrestria. Ecce em̄ terra sui creatoris iussu implens. nūc fluitib; nūc gramīnib; nūc siluīs comātib; hylarescit. ps. frugib; ps. virefcit arborib; pars odoratis aspirat. pars victum animātib; subministrat. ps. gēmis. ps. metalloz generib; est fecūda. Cōsiderate vlt⁹ terius viuētia. Ecce em̄ volucres celi z aeris pisces aque z maris. ac singule bestie terre: dei ordinatōe z inspiratōe nature quantūz sensualitatis patit⁹ inertia q; possunt obsequijs creatori suo venerabiliter famulantur. Sed qd mee narratiōis curiculū vltra vagari pmitterē cū iam ad sensum pateat vniuersis qualiter creatori suo singule creature sue regulariter obsequunt⁹. qualiter eis auct⁹ celū. famulat⁹ aer. hūc colit tellus. veneratur vnda. hūc velut mūdi dñō tributum singula soluit. Et vt breuiter dicā qualiter sibi om̄e genu flectit celestū terrestriū et infernoz. Phil. ij. Sed aduertite charissimi. qualiter sol⁹ homo cū vniuersa lege sue originis diuinis legib; teneant⁹ obnoxia. hui⁹ vniuersitatē except⁹ a regula. irregulariter i dñi sui maiestate litigiosum ausus est excitare tumultū. Qualiter sol⁹ homo cui de⁹ om̄e nē dederat creaturā in iuridice dñatiōis sibi sectum. imo cui seipm creatorē dederat i beatifice dilectiōis obiectū. ingratiissim⁹ oim creaturaz. deo furtū sup̄st⁹ facies. in hostē suū p̄m̄ se suo trāstulit ab actore. z veri domini sui ausus p̄uacare preceptū ei debite honoris denegauit tributū. Qualiter solus

homo fact⁹ sui ad imaginē creatoris. in terram beu miser deposuit accepta diuinū insignia deitatis. z a sua generositate degenerans. om̄e gl̄iam suā sic in nihilū vsq; deduxit. vt in brutalis lapsus cecitas occasus illud horrendū audire mereret opprobriūz. Homo cū in honore esset nō intellexit comparat⁹ est iumētis z similit⁹ fact⁹ est ill⁹. ps. xlij.

Sed pensate q̄so dilectissimi qualiter homo iste sic cecus. sic errabūd⁹. sic deus. sic delir⁹ sola sui creatoris misericordia. ad viā reducit veritatē. Vidēs em̄ misericordē dei hōiem quē plasmauerat sic dānabiliter oberrare. nonā euāgelice legē doctrinā a regib; celi sedib; in terrā misericordit⁹ delegauit. vt p̄ ea edocet⁹ homo ab erroris deuio resiliat. z quē diu neglexerat suū recognosceret creatorē. Hec siquēdem est doctrina penetrans vt gladi⁹. cōterens vt malle⁹. ardēs vt facula. rutilās vt lucerna. que velut gladius oim erroz abscondit zizanas. Que velut malle⁹ hereses interimit vniuersos. Que velut facula nostroz fasciculos criminū caritatis feruore cōburit. Que velut lucerna p nocturna mūdi hui⁹ silētia lumē cōmeantib; exhibet ne pedē suū ad lapidē erroz exul homo z pegrin⁹ offendant. De qua optās ppheta dicebat. Lucerna pedib; meis p̄buz tuū. z lumē semitis meis. ps. cxvij. Nō igit dū ad hanc doctrinā nouā euerit intus ab erroris somnio excitat⁹. Sed turbato ad huc oculo rōis a tāte vici⁹ sublimitatis excellētia in admirationē rapit⁹ z in admiratiue q̄stionis cogit⁹ p̄mpe p̄ba dicens. Que nam doctrina hec noua. q̄ fuit questio v̄ris p̄posita reuerentijs a p̄ncipio B Ad quā q̄dem questionē sicut alias dicebat magister sniaz in q̄dripartito hui⁹ libri volumine sub quadruplici cōclusionē respōdet.

Prima est q; hec doctrina p quā summa dei mysteria secret⁹ reuelant⁹ in p̄mo Secunda est q; hec doctrina p quā noua mūdi vestigia subtilius declarant⁹ in secundo.

Tertia est q; hec doctrina p quā mīra b; bi cōmercia sublim⁹ referant⁹ in tertio.

Quarta est q; hec doctrina p quā pia lapsi remedia suau⁹ p̄p̄nant⁹ in quarto. Per ipsam nāq; reuelant⁹ secret⁹ velata mysteria sū me trinitatē quo ad p̄mū. p ipsam declarant⁹ subtilius creata vestigia nouē entitatē. quo ad secundū. p ipsam referant⁹ sublim⁹ sacra cōmercia mire charitatis. quo ad tertius

in secundū sententiarū

per ipsam p̄p̄nant⁹ suauis oblata remedia pie sanitatis q̄ ad quartū. Nā i hoc quadripartito sniaz libro tractat magister q̄dru plex xpi nouē z euāgelice legis archanū euangeliste Iohāni diuinū inspiratū Ioh. j. Primū est q; in principio erat verbum z verbum erat apud deū z de⁹ erat p̄bum. Nō est beate trinitatē summūz mysteriū in p̄mo libro. Secūm est. q; oia p ipm facta sunt et sine ipso factū est nihil. qd est create entitatis nouū vestigiū. in scdo libro. Terciū est. q; verbum caro factū est. qd est diuine caritatis mirūz dmeritū in tercio libro.

Quartū est z habitauit in nobis z vidimus gl̄iaz ei⁹. qd est humane sanitatis p̄m̄ remediū in q̄rto. Sic igit p hac doctrināz alit⁹ erigit⁹ humanus p̄spect⁹ q̄ ad p̄mū. Dulci⁹ instruit⁹ hūanus aspect⁹ q̄ ad secūduz. Rectius dirigit⁹ human⁹ p̄fectus q̄ ad terciū. Vni⁹ corrigit⁹ human⁹ defectus q̄ ad quartū. Nā magister in hoc sniaz libro cor̄spōdenter ad p̄missa Ad erigendū p̄spectū hōis agit de cognitōe dei p̄fecti luminis in p̄mo. Ad instruendū aspectū hōminis agit de creatōe mūdi effecti germinis in secūdo. Ad dirigendū p̄fectūz hōis agit de cōmunionē p̄bi affecti numinis in tercio. Ad corrigendū defectū hōis agit de curatōne lapsi infecti hōis in q̄rto. De sunt igit q̄tuor cōclusiones ad p̄positā q̄stionē respōdales q̄s m̄g⁹ sniaz p̄tractat. De q̄rū secunda nūc solū dicendū est. reseruat⁹ alijs suis locis. Secunda igit cōclusio est et hūc secūdo libro sniaz cor̄rūdes q; hec est doctrina p quam noua mūdi vestigia subtilius declarant⁹. Per ipsaz em̄ declarant⁹ subtili⁹ creata vestigia nouē entitatis. Nā in h secūdo sniaz libro tractat m̄g⁹ illud doctrine xpi nouē euāgelice legis archanū euangeliste iohāni diuinū inspiratū Ioh. j. Oia p ipsum facta sunt z sine ipso factum est nihil. Nō est create entitatis nouū vestigiū. Ubi queso videte carissimi circa vestigiū nouē entitatis q̄tuor subtilius dclari. Primū est vniuersoz p̄ductio. Quia oia p ipm zc. Secūdū est p̄ductoz creatio. q; p ipsum facta sunt. Terciū est creator auersio. quia factū est nihil id est p̄ctū. Quartū est auersioz conditio q; sine ipso factū est nihil. Tēstē fidem Augustino peccati p̄ditio est q; sicut ipm nihil ē sic a deo factū nō est. Hec

est em̄ secūdi libri sniaz principalis materia z sentētia generalis. Sic igit p hanc doctrinā dulci⁹ instruit⁹ humanus aspect⁹ Nā m̄g⁹ in hoc secūdo ad instruendū aspectū hōis agit de creatōe mundi effecti germinis. ostēdens q̄ntum ratio caput hūmana. qualiter ex mūdi creatione intelligatur creator oipotens. ex cōseruatōne om̄i faciens. ex dispositione om̄i sapiēs. ex regimine puidus. ex pulcritudine p̄fectus. ex magnitudine sempitern⁹. Sed inuile cēleo vt p plura discutamus cum oē qd aparet in vniuerso mūdo a summo vsq; deorsum z q̄quid est bonitatē in vniuersa serie seculoz non aliud sit q; vestigiū tenuissimē imp̄sionis z velut vmbra dissimil⁹ apparitiōis abyssalis illi⁹ bonitatis quāz nec assequi loq̄la nec attingit cogitatus. Hec est itaq; scdē cōclusiōis snia. hec ē hui⁹ secūdi libri sniaz doctria p quā homo ex aspectu creaturaz instruit⁹ in quālecūq; noticiā creatoris. p quā vt verbo apli vtar iuisibilia dī a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt intellecta p̄spiciunt. sempiterna quoq; virt⁹ eius z diuinitas Ro. j. Ad cuius cognitōne p̄fectam nos puenire concedat Qui sine fine viuit z regnat Amen.

Juxta thema collatiōis In p̄mo principio meo talē formaui titulū questiōis. Vt doctrina xpi noua sit lex p̄fectissima. Et q; p̄fectio legis xpi ex q̄tuor pōt specialiter declarari. Primo ex p̄fectione preceptoz que ab ipsa iubent⁹. Secdo ex p̄fectione credendoz que in ipsa docēt⁹. Tercio ex p̄fectione meritorū que sub ipsa habent⁹. Quarto ex p̄fectiōe p̄miorū q; ex ipsa debent⁹. Ideo iuxta hec q̄tuor p̄icta titulus p̄positē q̄stionis diuisus fuit i q̄tuor titulos p̄iales circa quatuor libros sententiaz p̄tractandos Primus est vtz lex xpi sit in p̄dictis rectissima. Secundus vtz lex xpi sit in credendis certissima. Tercius vtz lex xpi sit in meritis gratissima. Quart⁹ vtz lex xpi sit in p̄m̄is iustissima Unō sub his q̄tuor titulis in q̄tuor libri sniaz p̄ncipijs quatuor difficultates p̄positū p̄tractare. Prima est de legis xpi z diuine volūtatis recta z formitate. Secunda est de legis xpi et sue veritatē certa p̄babilitate. Tercia est de legis xpi meritoria credulitate. Quarta est de legis xpi p̄m̄iatoria equalitate. Expedito igit p̄mo titulo in p̄mo principio restat expedire scdm

Principium

Queritur ergo. vtrū lex xpi sit in creden-
dis certissima. Et arguit pmo q nō. Quia
illa lex non est in credēdis certissima q do-
cet credere illa q sunt cōtra rationē. et quo-
rū opposita sunt cōsona rōni. sed lex christi
est hmoi. igit rē. Maior patz. qz lex certis-
sima debet esse pbabilis et rōni psona. Sz
minor pbat. quia lex xpi docet credere vna
essentia simplicissima esse tres res. et quali-
bet illaz vna. et eandē psonā esse boiez et de-
um. vna rē indiuiduā esse in pluribz diuer-
soz locoz distantium. et alia multa q appa-
rent manifeste ptra rationē et quoz opposi-
ta apparēt cōsona rōni. Ideo dicit apłus
q fides est argumentū nō apparentiū. De.
p. quare rē. Secūdo arguit sic. qz lex il-
la non est in credēdis certissima q docet
credere aliqd qd nō est firmiter tenendum.
Et cuius oppositū est pbabiliter asserēdū.
Sed lex christi est hmoi. igit rē. Maior
patet. Sz minor pbat. qz lex christi docet
credere q volūtas diuina est lex seu regula
simpliciter prima sicut dclaraui in primo
principio meo. et tū istud nō est firmiter te-
nendū. imo oppositū est pbabiliter asseren-
dū sicut declarauerūt plures patres et ma-
gistri mei reuerēdi qui contra me in suo p-
mo pncipio oppositū tenuerūt vt ista pate-
bit. igit rē. In oppositū arguit p Augusti-
nū in libro de fide ad petruz. vbi de qlibet
veritate legis xpi dicit. firmitissime tene et nul-
latenus dubites. p hoc docēs q lex christi
ē in credēdis certissima et firmitissime firat.
D In ista qstione iuxta materiā duo-
rū argumentoz aū oppositū duo erūt arti-
culi. Primus erit positio et respōsiū ad
principale qstū. Secundus erit collatiū
et respōsiū ad secundū articulum. Di-
misso aut p nunc pmo et principali articulo
doq alias videbit solū dicam de secundo
in q querit vtz voluntas diuina sit lex seu
regula simpliciter prima. Et qntū ad istū ar-
ticulū solū recitabo illa q dclaraui in pri-
mo pncipio meo. et q arguerunt reuerendi
patres et mgi mei cū qbus indigno cur-
ro. dicta mea p posse a ptradictōe pbabi-
lit defendēdo. vñ in hac pñti actu solū intē-
do pferre cū illis magistris q in pmo pnci-
pio meo impugnaverūt rē. cum alijs q in
pmo pncipio ipugnant in alijs pncipijs
collaturus. Prima igit positio est q vo-
luntas diuina est lex seu regula obligatoria

in genere legis obligantis simpliciter pma.
Secunda est q voluntas diuina est lex
seu regula obligatoria alicui rei qz vult ip-
sam ad aliquā rem esse vel non esse teneri et
iste fuerūt due principales cōclusiones in
primo pncipio meo respōsales huic articu-
lo. Tercia positio est. q impossibile est
aliquā rem obligari alicui legē et non
sic obligari a diuina voluntate. Quar-
ta est q possibile est aliquā rem obligari a
diuina volūte et non ab alia lege. et iste se-
quunt ex pma. Quinta positio est q oē
peccatū est cōmissio vel omissio ptra legis
phibitionē vel pceptū. Sexta est q nul-
lum est ex se peccatū sed p se qz lege pbi-
tum. et iste sequunt correlarie et supradictz
rē. Oppositū tamē predictaz positionū
q ego posui et pbauit in primo pncipio
meo tenuerūt aliq reuerēdi patres et magi-
stri mei. Un pferēdo cum eis tenebo ordi-
nē quē materia exigit et fm q p dicit positio-
nes in se mutuo psequunt. Et igit
contra primam positionē arguit frat Jaco-
bus rē. Et pbauit tria dicta. Primū q vo-
luntas diuina nō debet p pte dici lex seu re-
gula. Secundū q voluntas diuina non sit
simpliciter pma lex seu regula. Tercū q p rōes
meas nō sufficienter pbat illa positio pri-
ma. Ad pmiū arguit tripliciter. Primo
qz voluntas diuina non pmo est rectū vt
oia sint ordinatissima. igit rē. psequētia tenet
qz fm Augusti. pmo d libero arbitrio. lex
pma et eterna est qua iustum est vt oia sint
ordinatissima. Et antecedens pbat. qz oīe
qd iustū et rectū est a rectitudine rōnis pma-
rie iustū et rectū est. ergo pns est iusticia et
rectitudine rationis esse qz iusticia et recti-
tudine voluntatis esse. et p psequēs prius
est rationē et legem esse qz voluntatē. Se-
cundo sic esse summā rationē p prius puer-
nit intellectui qz volūti ergo esse summā
legē. tenet psequētia p August. vbi supra dī-
centē q lex eterna est summa rō cui semper
obtpandū est. et antecedens apparēt. qz qz cō-
formiter se habet electio ad voluntatē taz
ratio ad intellectū rē. Tercio sic minus
p pte appropriat summo intellectui boni-
tas. igit et summe volūti veritas. et p pse-
quens esse legē eternā. tenet vltima psequē-
tia p bñm August. I de vera religione dicit
tē q apparēt sup mentē nostrā legē esse eter-
nam q veritas dicit. Et assumptū pbat qz

in secundū sententiarū

q olibet obiectū vnius potentie minus p-
prie assignat alteri potentie sibi non subor-
dinatē. Sed sic est q bonitas est obiectum
adequatū voluntatis. et veritas intellectus.
igit rē. F Iteratōes prima facie sūt
apparentes. Sed ad repellendū causas ap-
parentie et ostendēdo causam defectus po-
nā ptra istū reuerendū pa. qtuor positioes
Prima positio est. q volūtas diuina et
diuinus intellectus seu rō sunt oibz modis
idem tam formaliter qz realiter. nec distin-
guunt inter se aliquālit. Ad declaratōes
aut huius pmitto qtuor regias. Prima
est. q nunq aliq positio est cōcedenda nisi
cogente fidei auctoritate. cuius oppositū
apparēt euidens circūscripta fide. vñd pa-
tet q nulla positio ita difficilis ad sustinen-
dū sicut positio d trinitate est concedenda
nisi cogente fidei auctoritate. Secūda
est q nunq similis expōitō debet nega-
ri nisi vbi cogit auctoritas fidei. Tercia
est q nunq debet concedi aliq cōtradictō-
ria de eodē verificari et natura rei nisi vbi
cogit auctoritas fidei. patet. cū valde diffi-
cile sit sustinere aliqua ptradictoria de eo-
dē verificari etiaz in positione de trinitate
ad quā cogit auctoritas fidei. Quarta ē
q nunq debet pcedi aliq ptradictoria ve-
rificari de terminis supponentibz p eodez
puerbiliter puerione regulata p qdquid
seu alio mō equialēter. patet ex predictis
Et iste regule possunt declarari sz eas sup-
pono. qz nullus amator veritatis debet eas
negare. vñd q eas negat magis sunt cachin-
no irridendi qz argumēto reprobandi. sicut
diffuse alias dclaraui. Et his pbat ppo-
sitiō. pmo. qz positio cōcedens q volūtas
diuina et intellectus diuinus seu ratio nō
sunt oibz modis idem sed distinguunt for-
maliter est ita difficilis ad sustinendū sicut
positio de trinitate. imo difficilior. quia ita
difficile vel difficilior est ymaginari q plu-
res formalitates sint eadez res sicut q plu-
res res sint eadē essentia. qz inimaginabi-
le est q sit aliqua nō identitas siue distinctō
nisi pluriū distinctoz. et inimaginabilis ē
pluralitas nisi rez. Unde videt pbabile q
si ecclesia minorē nō identitatē siue distin-
ctionē potuisset ymaginari qz realem illam
ad minus apparēter obuiandū diuine sim-
plicitati. diuinis psonis attribuisz. Cum
igit ad ponendū talem distinctionē inter

voluntatem et intellectū nō cogat fidei au-
toritas. sed oia tradita in scriptura sacra et
determinatione ecclesie possint saluari nō
ponendo eā. imo eā nō ponere magis con-
sonet diuine simplicitati. sequitur p primaz
regulā q talis nō sit ponenda. qre rē. et ha-
bet positum rē. Secūdo arguit expōitō-
rie sic hec voluntas diuina est oibz modis
idem volūti diuine. hic intellectus diuinus
est hec volūtas diuina. ergo hic intellectus
diuinus est oibz modis idem voluntati di-
uine. pmissum sunt vere. et psequētia ē sillogis-
mus expōitōrius. q nō debet negari in p-
posito sicut patet p secundā regulā. igit rē
Tercio. Voluntas diuina et diuinus in-
tellectus sunt idem. et ista p dicitā sunt con-
tradictoria scz esse idem formaliter volun-
tati diuini. nō esse idem formaliter volun-
tati diuine. ergo nō debet pcedi de volūta-
te diuinā et intellectu diuino sicut patz per
secundā regulā rē. Quarto Quicqd est
volūtas diuina est intellectus diuinus. et
econtra. igit de ipsis nō debet pcedi p-
dicta cōtradictoria sicut patet p quartam
regulā. et p psequens apparēt pma positio
pbata. B Secūda positio est q qd
quid ex natura rei puenit diuine volunta-
ti puenit et diuino intellectui. Ista patz ex
pdictis et specialiter ex tertia et qtra regulā.
Aliter em pdicta ptradictoria verificaren-
tur de eodē. Tercia positio est. q si intel-
lectus diuinus est lex seu regula obligato-
ria etiam voluntas diuina et econtra. patet
ex pdictis etiam arguendo expōitōrie. Et
ideo patet q dicit reuerendus p in suis ra-
tionibz assumit multa falsa. Un pmo fal-
sus est qd assumit in prima ratōe. scz q pri-
us est iusticia et rectitudine ratōis esse qz iu-
sticia et rectitudine voluntatis esse. et qz p-
us est ratio legis esse qz voluntatis esse. quia
ratio diuina et volūtas diuina sunt penit
idem. et quicqd ex natura rei puenit ratioi
puenit volūti rē. Secundo falsus est
qd assumit in secūda ratōe scz q esse sum-
mam rationē p prius puenit intellectui qz
volūti. qz ita p pte et de virtute sermonis
verū est q voluntas diuina est ratio sum-
ma sicut q intellectus diuinus est ratio sum-
ma cui semp obtpandū est. rē. Tercio fal-
sum est qd assumit in tertia ratione. scilicet
q bonitas nō est obiectum intellectus di-
uini nec veritas obiectum voluntatis di-

Principium

uine qz quicqd est obiectu huius est obiectu illius. Quarta ppositio non obstat rñ pdictis est ista. qz p m moduz loquendi sanctorz et doctorz magis p pte appropriat voluntati diuine esse legē obligantē qz intellectui diuino. Ita qz hec ē de p se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. Et rō est qz sicut modus loquēdi doctorū est qz voluntas diuina est causa effectiua rerū et nō intellectus. et eo qz qdquid voluntas vult est vel fit. et nō qdquid intellectus intelligit. ita in pposito qdquid voluntas vult obligari obligat. et nō sic de intellectu. Unō hec psequētia est bona voluntas diuina vult forte obligari ad a. g. fortes obligat. et ideo ista est p se vera. voluntas diuina est lex obligatoria. et nō ista intellectus diuinus ē lex obligatoria. quia vtracqz sit vera. quare zc.

B Ad secundū principale pbandum arguit dictus reueren. pa. sic. qz ab omni lege simplr prima ois alia deriuat. sed a voluntate diuina nō ois alia lex deriuat. igit zc. Maior patz. qz a pmo in vnoquoqz genere oia alia eiusdē generis deriuant. et minor ē p pbat de legibz negatiuis que non emanat a diuina voluntate. sicut est ista. nō furtuz facies. Tum primo. qz si diuina voluntas nō esset. adhuc nō furtū facere esset. Tum secundo. qz nō furtū facere non habet rationē entis. igit nec boni nec volibilis. Tum tertio. qz talis negatio nō est obiectu diuine voluntatis. nā pari ratiōe quilibet alia negatio esset obiectu diuine voluntatis. qre zc. Aliquas alias ratiōes facit dicit reuerendus p. quas cā breuitatis dimitto. quia possunt solui sicut iste oino pari mō.

Unde breuiter ad istā dico negando minorē. Et ad pnam pbationē dico qz ad impossibile sequit quodlibet. ideo si diuina voluntas nō esset. nō furtū facere esset et nō esset. quare patz qz istud nihil facit oino ad ppositum sicut patet cuilibet intuenti. zc.

Ad secundā pbationē dico qz ista lex nō furtū facies habet rationē entis et boni et volibilis cum sit lex bona et iusta et a deo data nec oppositū habet aliquā apparentiam.

Ad terciā dico qz ista lex nō furtū facies est obiectu diuine voluntatis. nec est icōueniens qz negatio sit obiectu diuine voluntatis aut intellectui diuini. Aliter em intellectus diuinus nō intelligeret aliquā veri

tatem negatiuā. quod est absurdū. qre patet qz rōnes huius reuerēdi p. is nō pcludūt.

I Quantū ad terciū principale inq ipse probat ratiōes meas esse insufficiētes ad ppositū sciendū est qz in pmo principio meo primā ppositionē supradictā probauit tripliciter. Primo ex tribz ppositionibz preambulis. Quaruz prima est. qz inter leges obligantes vna est lex simplr prima. Secunda qz nulla lex creata est lex simpliciter pma. Secundo qz sicut attribuit voluntati diuine esse pnam cām efficientē. sic ac tribuendū est eidē esse primā legem obligantem. Nam sicut pma est pfectionis sic et secundū. qre zc. Tercio quia fm August. xij. ptra Faustū. lex eterna est diuina mēs seu voluntas ordinē naturālē seruari iubēs turbari vetans. sed nulla lex est prior voluntate diuina. igit zc. Ad istas aut ratiōes respondet re. pa. Unō ad pnam negat qz inter leges obligantes sit vna simplr prima nisi loqndo d pmentate institutōis. et negat qz nulla lex creata est simplr pma. loqndo de eadē pmentate institutōis. Sed ista responsio nō valet. qz sicut inter causas efficiētes est vna non creata. sic inter leges obligantes est vna nō instituta. et sicut causa nō creata est causa efficiēs simplr prima sic inter leges lex nō instituta est simplr prima. et illa est voluntas diuina. et non est aliq lex creata. Nō pbat sic. qz si nulla res creata habet ex se potētiam causandi. sic nulla lex creata habet ex se potētate obligandi. Nam sicut dicit ap. l. ad Ro. xij. Nō est potestas nisi a deo. igit sicut sola diuina voluntas est pma causa indepēdens in causando. sic ipsa est pma lex indepēdens in obligando. qre zc. Ad secundā ratiōē respōdet qz esse legem obligantē nec dicit pfectionem nec impfectionē. Unō nō furtuz facies esse legē. nec dicit pfectionē nec impfectionē nec diliges dñm deū tuū zc. dicit pfectionē vel impfectionē. licet diligere deū sup oia sit alicuius pfectionis. Sed ista responsio nō est mihi intelligibilis. Item ex hac ratiōe sequit qz staret rōnālē creaturā obligari ab aliqua lege et nō obligari a diuina voluntate vt patet satis. igit zc. Ad terciā ratiōē qz est auctoritas Augustini rñdet qz obligari varie ppetit legis p. ditor et ipsi legi. Nam legis p. ditor obligat principaliter et effectiue seu auctoritative. sed lex ipsa obli-

in secundū sententiarū

gat virtualiter et cōsecutiue. et ideo nomen legis aliquādo trāsfert ad signandū institutores legis. Et per hoc dicit qz hec ē falsa de virtute sermonis. voluntas diuina est lex eterna. sed hec est vera voluntas diuina est eternus p. ditor legis. quare zc. Sed tñ hec responsio nō valet. quia absolute staret qz voluntas diuina aliquā creaturā obligaret. et tamē qz nullā legem institutā cōderet. Nam ex hoc solo qz diuina voluntas vult aliquā creaturā ad aliqd obligari sequit illā creaturā obligari absqz hoc qz oporteat aliquā legem creatā institui. et tñ nō stat creaturā obligari sine lege obligante. igitur voluntas diuina p. ditor est lex obligatoria zc. et hec sint dicta ptra istū re. pa. zc.

K Contra secundā ppositionē arguit magister Egidius zc. et circa hoc tria facit. Unō primo arguit mēd improprietate sermonis. qz in secūda cōclusionē primi principij posui qz sicut diuina voluntas est causa efficiens quia vult aliqd esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria qz vult aliqd ad aliqualiter esse vel non esse teneri. Et limitat sensum secunde p. tis dicendo qz licet illa sit vna ppositio causalis que potest dñtate antecedentis ad psequētis causalitatem p. priā vel ipsoz pueritilitatē p. sequentiā mutua. tamē qdquid sit de primo sensu nihilomin⁹ in secundo sensu volui intelligere ipsaz. Unde cōtra istum pcessū instat nimis multis modis et quali in idē cōincidentibz et miror quomōdā restat se in h. zc.

Primo igit arguit qz ponere illā causālē et solum p illam intendere psequētē cōuertibilitatē est aburi ppositōibus. Nam eodē modo cōcederet qz ideo voluntas diuina est obligatoria quia viator est. Secundo eodē modo cōcederet qz deus est. quia si asinus volat asinus habet alas. Tercio miraret quare illo modo plus dico voluntatē esse pnam legem qz intellectus. cū eque bona sit psequētia. intellectus diuinus dicitur hunc obligari. ergo obligat. sicut de voluntate. Item p talē pueritilitatē psequētē nō plus habet qz voluntas diuina sit lex vel regula humane obligatiōis qz obligatio creata diuine voluntatis. cum eque sit pueritibilis psequētia vtrōbz. et tñ in toto pcessu meo vt dicit nihil speciali us pono p qd voluntas diuina debeat dici lex vel regula. quare insufficiēter respōdeo.

Hec enado ad difficultatē quesiti. qz difficultas est in quo p. sistit radit obligatiōis. Vado respondere p. cise p. sequentiā illam mutua nō sufficit. **S**z iste instat. tie sunt sophistice et falso innitunt fudamēto. Unō pro euidēti repulsionē ipsaz. Sciendū est qz ista iunctio quia. vel alia similis facies ppositionē causālē aliquā significat causā essendi. zc. facit ppositionem p. priē causālē. vt cum dicit. quia sol lucet dices est. qz homo habet materiā hō est corruptibilis. et sic de similibz. quādoqz hō talis iunctio nō significat causā essendi. vt cum dicit quia aliqua res in diuinis generat filium. aliq res in diuinis est pater. qz creature sunt a deo. deus est dñs creaturarū. Tales em ppositōes solent concedi etiam elaz est qz nō denotant antecedentis ad psequens causalitatem p. priā. quia sic essent false vt notū est inuēit. Ita ē in pposito qz do dicit. hec ppositio voluntas diuina est lex obligatoria. qz vult aliqd zc. non denotat antecedentis ad psequēs causalitatem p. priā sed pueritilitatē p. sequentiā mutua. Volui em p hoc excludere p. mū sum in quo illa dictio quia significat causā essendi. qz sic nihil est causa vt diuina voluntas sit lex obligatoria. sed p hoc qz dicit qz talis ppositio sicut et alie supradicte signat antecedentis ad psequēs pueritilitatē p. sequentiā mutua. nō volui excludere qn aliud requiratur seu qz hoc excludat ad veritatem talis causalis. sed dico qz hoc requiritur et sufficit mihi ad ppositum. Et si querat quid vltra hoc requirit querō etiā idem ab eo de alijs causalibz supradictis. et ita facilius respondebo sibi sicut ipse mihi. Hec aliud teneor respondere qz nō habeo hic tractare de veritate causalitū nisi aliter cogat vi argumētōz. et his patet qz due p. me instat nō faciūt ad ppositū. zc. Ad terciā instantiā dico qz ipse mirat si ne causa. Nam quia dixerim qz voluntas diuina sit prima lex seu regula nō propter hoc negauit hoc de intellectu diuino. imo ex pmo sequitur secunduz expositōe arguēdo. cū etiā voluntas et intellectus sint oino idem vt supra pbauit. Tamē quare magis appropriatur voluntati esse legem obligatoriam qz intellectui supra dicit. scilicet quia licet vtracqz istarū sit vera. voluntas est lex obligatoria. et intellectus est lex obligato

Principium

ria. tamē prima est vera p se et non secūda. Cuius rationē assignauī. qz quicqd volūtas diuina vult obligari obligat. sed nō dē quid intellectus intelligit zc. Et qz nō bñ sequat intellectus diuinus dicit hūc obligari. ergo obligat. sicut de voluntate zc. nō tñ sequit. intellectus diuinus intelligit hūc obligari. ergo obligat. vt patet cūlibet intuenti. quare zc. Ad quartā instantiam nego assumptū. z cum reuerentia dico qz satis assignat que sit radix obligationis. Nam illa est diuina volūtas. z illa satis explicat p hoc qd dicit zc. nec oppositū ipse probat. Et si aliquis doctor pfundius attēgat hanc materiam supplico qz ostendat.

Secundo dicitur magister principaliter descendēdo ad ppositum agit d il la ppositione vt est causalis p pte. et circa h ponit duas ppositiones. Prima est qz licz diuina voluntas vt sic nō sit qzūlibet effectuum ratio formaliter effectiua. est tñ diuinarū rationū causalitaz ad agendū ratio applicatiua. Prima pars pbat. quia vt sic nō est quozūlibet eminenter p tētiua. Secunda quia aliter nō saluaret qz ipsa esset oim rez causa. Sed nō insistēdo circa p ppositionē istā quia nō videt mibi facere ad ppositū. Dico breuiter qz est falsa. et arguo contra eā sic. quia vel ipse pcedit in deo dīffinctionē formale vlt non. si sic. cōtra hoc sunt illa que supra dixi. etiam ipsemet dixit se nō ponere tale dīffinctionē. Si ergo nō ponat eaz. patet clare qz illa ppositio nō potest esse vera. qz in deo nō sunt plures ratios causales. nec ratio causalis aliq modo distinguit a voluntate diuina. Nec est verū qd assumit in p batione. scz qz voluntas diuina nō sit quozūlibet effectuum eminenter cōtētiua. quare zc. Ex predicta ppositione intulit ptra me qz hec talis proprie nō est pcedenda. qz deus vult aliquid esse illud est. vel qz deus vult aliqd fieri illō sit put li quia dicit causalitātē formale. sed reuera istud nō est ptra me. quia bene pcedo qz si li quia dicit causalitātē formale. illa esset falsa cum deus ipse nullius rei sit formalis causa. S3 cum hoc stat qz illa causalis est vera. put li quia distinguit causalitatem efficientē. sed ptra hoc ipse arguit imponēdo mibi pego posui istā regulam qz omnis causalis est falsa vbi psequens includit deum aliqd facere aut scire aut velle. s3

hanc falsitatem aut potius puerilitatē nūqz posui. sed bene posui istam regulā qnūla ppositio causalis cuius psequens significat tanqz significatū totale deum velle aut intelligere est vera p pte. z p ppositionē proprie causalem intellecti illā in qua illa pūctio quia significat causaz essendū sicut de clarauī. modo videat ipse si iste differat. satis em claz est qz sic. quare zc. Secūda ppositio sua est qz licet voluntas diuina vt sit legis obligatione diuine ad extra obligādum sit ratio applicatiua. intellectus tñ diuinus magis p se est causa obligatōis qz voluntas. Primā partem pbat ex prima ppositione. sed ipsa etiā eodem modo potest improbari sicut ppositio illa. qz si nō ponatur dīffinctione formalis. nō potest sustineri qz ipsa sit vera. vt patet. quare zc. S3 secūda ptem ipse pbat sic. quia inter leges creatas magis de p se obligat ratio qz voluntas. igit ita est in deo. psequētia tenet p simile. et antecedens pbat. Primo p vñ dīctū meū in quo posui qz habitus fidei infuse est pfectissima lex creata qui tamē p tinct ad intellectū. igit zc. Secundo quia nullus actus dicitur rectus vel iustus nisi qz pncipaliter pformis ratioi. igit zc. Sed breuiter nego istam secūda partē. z ad p bationem quicqd sit de antecedente. nego psequētia z similitudinē. et ratio dīffimilitudinis pōt assignari. qz in deo inter voluntates et intellectū aut actū voluntatis z intellectus nulla est oīno dīffinctione. Non sic autē est in creatura. et istud possz deduci. sed dimitto zc. **A** Tercio principaliter dicit mgt ponit qz ista psequētia nō valet. deus vult aliquid obligari ergo illū immediate obligat qd pbat multipliciter. Primo. qz stat aliquid a creatura potēte obligare precipi et illud nō precipi a deo. igit zc. cōsequētia tenet vt dicit p descriptionē meā d obligari. z antecedens pbat. quia aliter oīs obligatō esset de iure diuino qd est falsum. Secundo aliquid est ciuile dominū qd nō est de iure diuino. igit etiam z obligatio zc. Tercio multe sunt iniuste obligatōes. z q sunt peccata in esse obligatōis. ergo deus illis nūc obligat. Item qrtō. si oīs obligatio esset a deo. sequeretur qz omnis obligatō obligatio nē nō adimplēs peccaret mortaliter. patet quia ptra deum obligantē. Quinto ad inuicem non concurrūt humana obligatio

in secundū sententiarū

z diuina. igitur zc. Antecedens patet. qz p se ad aliquid obligatus scz obligatōne diuina. amplius ad illud obligari nō pōt sicut pfecte dñs amplius fieri nō potest dominus. vnde si diuine obligatōi posset succedere alia obligatio cū illa primā nō confirmaret nec intenderet. videt qz supflueret. Item sexto. quia obligare vt videt aliud dicit qz efficere obligatōne p cise. ergo cum generali dei concursu effectiua stat et ipm nō obligare zc. Sed ptra predictam ppositionē arguo p bando qz illa psequētia sit bona. quia si nō. tunc oppositū cōsequētis stat cū antecedente. et sic stat qz deus vult aliquid obligari z tamē illū immediate nō obligat. qd est falsū. sicut nō stat qz deus vult aliqd fieri z tñ illud immediate nō faciat. aliter diuina volūtas nō esset immediate efficac. vniuersaliter oīm qz sit vel sunt. qd est ptra doctrinā sanctorū z ecclēsie. vt satis patet. igit zc. Nec valent. cū reuerentia. rōnes sue. Cū breuiter discurrendo p eas. Ad primā dico qz nō stat aliquid a creatura potēte obligare precipi pcepto iusto z obligatorio. z illud nō precipi a deo. ideo dicit christus loquēs ad pzelatos qz possunt obligare subditos. Qui vos audit me audit. qui vos spernit me spernit. **A**u. x. Ideo simul ad primā instantiaz z secūda dico qz ex hoc nō sequit qz oīs obligatio sit de iure diuino. et cōcedo qz sicut est aliquid ciuile dominū qd nō solet dici de iure diuino. ita etiam de aliqua obligatione. quia fm modū loquēdi cōmunes aliqua obligatio vel aliqd dominū nō dicitur de iure diuino. qz sit a deo approbante. nam sic quodlibet esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc dicit. sicut patet ex his qz dixi in tertia p c lusione primi principij sed ea nunc nō recito zc. Ad tertiā instantiaz dico qz nihil iniustū seu peccatū est lex obligans. sicut alias dixi. zc. Ad quartā nego psequētia. qz ex hoc qz aliqd est contra deum nō inferit qz sit mortale peccatū. Nam sic omne peccatū est mortale cum qd libet sit ptra deū. Ad qntā nego assumptū z ad p bationē nego aīns. Cū dico qz loquēdo de pfectione dñi fm qd et in genere qle attribuit creature. aliq pfecte dñs pōt fieri amplius dñs. Nam eiusdē rei plures possunt esse pfecti domini. sic rex et baro in eadē baronia. z tamē constat qz si in

eandem psonam concurrerēt ista duo dñminia ille esset amplius z pfectius dñs. nā sicut ostendit dñs armachan in primo libro de paupertate xpica. pmo. dominia fm qz magis aut minus habent de auctoritate p pta respectu actūz siue vsus dominij di cūnt magis aut minus dominia vlt pfecta quare zc. Nec valet qd dicit scz qz si diuine obligationi posset succedere alia obligatō cum illa pnam nō cōfirmaret nec intenderet quod ergo supflueret. Nam p similitudinem p baret qz si diuine causalitati coageret aliqua causa secunda qz illa causa secunda supflueret sicut clare patet. **D** Ad sextaz cōcedo qz obligare aliqd dicit qz efficere obligationē imo dico qz stat deū aliquid dñno obligare. z tñ nihil de nouo efficere. id istud magis est pro me qz ptra. quare zc.

Terū est qz ad declarationē p c lusionis mee in pmo principio meo posui descriptiones horū terminorū. obligari z teneri. et dicit qz obligari est teneri ad aliquā esse vlt nō esse. siue ad aliquā dispositionem habendā vlt aliqua dispositiōe carendū. S3 teneri est habere a suo supiori p bitiones vel pceptum de aliquo existente in inferioris libera potestate. Et istaz descriptionū declaratio magis patuit in tertia conclusiōne primi principij. vbi ostendi quid sit pceptum z quid p bitione. Contra hoc instat primo quia describere obligari p teneri est diffinire magis notum per minus notum. Secundo arguit qz teneri nō bene describitur. quia stat qz deus aliquē obliget. et tamen nihil precipiat vel prohibeat. Tercio ad idēz. quia tunc sequeretur qz creatura seipsam obligare nō posset cum sibipso nō sit superior. Quarto qz per hanc descriptionem euado dīfficultatem de obligatione ad impossibile. de qua doctores multi multum dubitant. modo ponere vñ mere voluntarium quid nominis sic euasium. dīfficultatum nō probatum. est irrationabile sicut patet. idēz. Sed ad ista voluntarie dicta non p bata respōdeo breuiter. vnde ad primā et secūdam instantiam nego antecedens. z mīroz qmodo ipse sic petit principium assumendo simpliciter illud quod est pbandum vt patet. Ad tertiā nego psequētia qz licet creatura nō sit superior tamē pōt seipsam obligare id ē aliqd facere vñ seqt ipaz esse

Principium

obligata. et habere a suo superiori prohibitionem vel preceptum de aliquo. de quo prius non habuit. sicut patet de illo qui venit pauperem vel virginitatem etc. Ad quartam dico quod illud quod nobis est rationale. nec per ipsum evadit illam difficultatem de obligatione ad impossibile. nisi sicut decet eas evadere. imo ex hoc sancti dicunt quod deus non potest obligare ad impossibile. sequitur quod illud quod nobis sit rationale. et si non placeat sibi de aliud melius et ego contentabor. Et hec sunt dicta contra istum reue. magistrum etc. Contra tertiam et quartam propositiones arguit frater petrus etc. Et in primo principio suo posuit istam conclusionem quod non stat creaturam rationalem peccare mortaliter et ipsam non committere vel omittere legi rationis vel nature dissimuliter. Quia probat supponendo quod talis creatura habeat notitiam ultimi finis et principiorum moralium. Unde arguit sic. Nam dato quod nullum esset preceptum creature datum adhuc creatura rationalis lege rationis seu recti dictaminis naturalis indispensablem obligaret sub pena peccati deo honorem reddere. et obedire. et ipse non odire. ergo non stat creaturam peccare etc. sequentia tenet. quod quod indispensable obligat necessarium obstat. stante constantia subiecti obligabilis. Sed ante probat. quia lex naturalis est immutabilis et indelebilis in suis principibus quod sunt bonum facere et malum fugere. ut ostendit thomas prima secundae. quod. c. lxxv. iij. et vi. articulis. Unde articulo. vi. allegat Augustinus. c. c. c. dicens. Lex scripta est in cordibus hominum quam nulla quidam delet iniquitas. Sed lex scripta in cordibus hominum est lex naturalis. ergo lex naturalis deleri non potest. Hec sancti thome ibidem. Secundo confirmatur conclusionem auctoritate beati Augustini libro secundo de sermone domini in monte capto. ij. ubi dicit. Nulla est anima quodam peruersa quod tamen rationari possit. in cuius conscientia non loquatur deus. Quis enim scripsit legem naturalem in cordibus hominum nisi deus etc. Ex hac conclusione intulit tertium correlativum. videlicet quod impossibile est creaturam rationalem obligari a diuino velle. et ea non obligari aliqua alia lege. patet ex conclusione. Et confirmatur. quia non stat creaturam rationalem omittere vel committere contra diuinum vel le. et non contra dictamen rationis. ergo non stat eam obligari ad aliquid per diuinum vel le quin ipsa ad illud obligetur per dictamen

legis naturalis seu rationis recte. Confirmatur. quia in mente rationalis creature est proprie lex seu regula iuste vite. Sed regula menti rationali intrinseca est lex naturalis rationis. que indissolubili obligat creaturam talem ad nihil agendum contra conscientiam. ergo correlativum verum. Antecedens est prima pars primi correlativi tertie conclusionis mee. ubi dicit. sicut virtus iusticie solum est in mente etc. Oppositum huius correlativi probatur sic sicut prima causa quicquid agit cum causa secunda potest agere se sola. sic prima lex vel regula etc. Ad hanc rationem dicit. quod inter obligare et causare effectus est magna dissimilitudo et differentia. quia non quodlibet obligare est agere vel actio. quia lex scripta obligat tamen nihil producit vel agit in obligando. ideo ad formam negatur secunda pars maioris seu antecedentis ratione dissimilitudinis que est inter causare effectum et obligare. Sed licet circa hec multa possent dici. tamen breuiter dico quod ista nullo modo sunt contra me. Unde primo concedo quod de potentia ordinata non stat creaturam rationalem peccare vel committere aut omittere contra diuinum vel le et non contra dictamen rationis seu legis nature aut alterius legis create. et nihil probant rationes predictae. sicut patet intrinsece. et hoc idem etiam concessi et probavi in tertia conclusione primi principii mei.

Secundo non obstantibus istis concedo quod de potentia absoluta stat creaturam rationalem peccare et committere vel omittere contra diuinum velle. et non contra dictamen alicuius legis create. et in hoc sensu eius conclusio est falsa nec sufficienter probata. nec responsio quam dat ad rationem meam videtur sufficere. quia quis inter obligare et causare effectum sit magna dissimilitudo et differentia. tamen ratio huius dissimilitudinis non evanescit ratio mea. quia quo ad hoc est simile quod sicut causa secunda non potest agere sine prima. sed bene prima sine secunda sic lex create non potest obligare sine prima. sed bene prima sine quacunque alia. ideo etc. Contra quintam et sextam propositiones arguit reuerendus pater frater michael etc. et ponit conclusionem contradictoriam supradictis propositionibus. Et primo probat quod non omne peccatum est commissio vel omisio contra legis prohibitionem vel preceptum

in secundum sententiarum

Tum primo quod aliqua ignorantia est peccatum quod nec est commissio nec omisio etc. Tum secundo quod peccatum veniale et negligentie. nec est commissio vel omisio contra legis prohibitionem. Tum tertio. quod si omne peccatum esset commissio vel omisio contra legis prohibitionem sequeretur quod quilibet transgressio precepti esset peccatum vel imputaretur ad culpam. quod est falsum. cum aliqui solum imputentur ad penam. Sed ad ista breuiter respondeo. vnde ad primam et secundam simul nego assumptum. et probatio sua consistit in quibusdam diuisionibus peccati et compositionibus peccatorum quas ipse assignat. sed illas nego. nec video quod habeant aliquam apparentiam. nisi equocando de istis terminis commissio et omisio. ideo etc. Ad tertiam dico quod omnis transgressio precepti proprie dicta que est contra preceptum ad intentionem precipientis est peccatum seu ad culpam imputabilis. nec opus positum ipse probat. ideo nihil plus dico.

Secundo principaliter dictus reuerendus pater probat quod aliquid est ex se peccatum et non precise quod lege prohibetur. Et arguit primo sic. quia possibile est hominem peccare nullo precepto sibi dato. scilicet neglectis eternis et spiritualibus bonis se conuertendo ad temporalia bona. quia hoc est peccare secundum Augustinum primo de libero arbitrio. Cum per hoc turbetur naturalis ordo. quem eterna lex seruari iubet et turbari verat. sed non minus potest hoc homo habito precepto nullo sicut cum precepto. igitur etc. Secundo ad hoc est auctoritas beati Augustini in eodem libro. ubi dicit. Non sane. ideo malum est adulterium. quod verat lege sed ideo verat lege quod malum est. Tercio ad hoc est auctoritas philosophi. ij. Ethic. ubi ait. Non omnis autem suscipit operatio neque omnis passio medietate. Quedam enim consistunt nominata conuoluta sunt cum malicia. puta gaudium de malo. inuidia. adulterium. homicidium. hec inquit omnia et talia dicuntur secundum ipsa mala esse. igitur sequitur contra me etc. Sed breuiter dico quod ista non sunt contra me. sed laborant in equoco. Unde bene concedo quod aliquid est peccatum non precise. quod lege prohibetur. intelligendo de lege scripta vel humana. et hoc nihil aliud probant auctoritates predictae. sed tamen cum hoc stat quod nihil est peccatum nisi quod lege prohibetur. id est nisi quia est contra legem eternam et voluntatem diuinam. Et per consequens nihil est ex se peccatum. quia nihil est ex se tale quod non est intrinsece tale. sed solum

per denominationem extrinsecam. Et oppositum huius non probant rationes predictae sicut clare cuilibet intuenti potest apparere. quare etc. R. Tercio principaliter dictus reuerendus pater ostendit rationes meas non sufficere. Unde quinta propositionem probauit.

Primo ex prima conclusionem primi principii in qua declarauit quod voluntas diuina est lex prima obligatoria. et per consequens omne peccatum est commissio vel omisio contra diuinam voluntatis obligationem. Secundo probauit eam per Augustinum. xxiij. contra Faustum ubi dicit quod peccatum est dictum factum vel concupitum contra legem eternam. quare etc. Sed ad hec responderet primo quod satis posset ostendi quod neutra illarum propositionum sequitur ex conclusione etc. Sed hoc ipse non ostendit. ideo etc. Secundo dicit ad auctoritatem Augustini quod illa descriptio quam ponit non est generalis et sufficiens descriptio peccati. sed ex parte solum materiam circa quam contingit esse peccatum actualiter. sed hec responsio non est ad propositum. quod si allegauit illam auctoritatem Augustini tanquam diffinitionem peccati. sed ut per illam concluderet quod omne peccatum est contra legis eterne seu voluntatis diuine obligationem. quare etc. Tercio ad probationem sextae propositionis quam dicit quod nullus est peccator nisi si quia peccator etc. Respondet quod sumendo large peruationem quodlibet potest dici peruationator qui agit contra legem communem loquendo de lege. et sic procedit maior et probationem. et sic intelliguntur auctoritates psalmiste. Peccatores reputauit omnes peccatores terre. Et illa auctoritas apostoli ad Romanos. iij. ubi dicit. Non est lex nec peruariatio. Sed sumendo proprie vel stricte peruationem. ille solum dicitur peruariator qui agit contra legem contractam sumptam. Et sic negat maiorem. quia aliquis est peccator qui non est peruariator contra legem stricte sumptam. ideo dicit quod ratio non procedit. Sed ista responsio est insufficientis. quod ipse non declarat quid ipse intelligit per legem communem sumptam. et quod per legem contractam vel stricte sumptam. vnde si per legem communem sumptam ipse intelligat indifferenter tam legem primam que est voluntas diuina quam legem secundam que est lex create. Et per legem stricte sumptam intelligat solum legem creatam. tunc cum lex prima que est voluntas diuina ita proprie vel magis sit lex obligatoria sicut que cunctis lex create. sequitur contra ipsum quod ita

Principium

proprie vel magis alijs est puaricator le-
gis. q. agit contra legem creatā qd est ipm.
quare zc. Sic igit ex oibus pdictis paret q
ser. ppositiōes supradicte stāt in veritate zc.
Incipit principiu in terciū libz sniaz.

Quena doctrina

q na hec noua. Ista questio
mouet Bar. j. ca. quas ali
as in eiusdē libri pncipio z
similiter in pmo sniaz exor
dio p me assumptā p themate itez nunc re
sumo. Reneredi ptes ingri ac dñi carissimi
sicut sacra testat hystoria. bonus oim arti-
fer rez deus q oia non nisi bona pduxit in
esse. hoies ipm specialis p rogatiua bonita-
tis creauit inter cetera vald bonū. eūq ad
ymaginē suam factū virtutibz singulis in-
signiuit. Sed vt de alijs taceamus qtuor
specialiter ptutibz videre mihi videor ami-
ctū fuisse hominē ab ipso sue creatōis exor-
dio. dederat em sibi deus misericordiam ad cō-
seruationē. hunc siqdem misericordia custodie-
bat. Dederat veritatē ad eruditiōē. hunc
veritas docebat. Dederat iusticiā ad dire-
ctionē. hūc iusticia regebat. Dederat et pa-
cem ad declarationē. hūc deniq par foue-
bat. Sed heu miser hō descēdēs de bierni-
saalem in hiericho incidit in latrones. Lu-
ra qd suis ptutibz miserabiliter spoliatus
accepta pdidit munera deitatz. pdidit enī
pietate z misericordiam. pdidit veritatē z sapiē-
tiam. pdidit eqtatem z iusticiā. pdidit etiā
pacē z concordiaz. Perdidit itaqz homo iste
pietate z misericordiam qñ sic exarsit in concu-
piscencia sua vt nec sibi nec filijs pceret na-
scituris. Sed in se impius z imisericors in
posteror. summoē terribili maledicto z ne-
cessitati mortis adiecit. Perdidit hō iste ve-
ritatē z sapientiā qñ diaboli credens men-
dacio immortalitatē fallaciter pmittebat. in-
sapiens factus diuini verbi infallibilē ve-
ritatē abiecit. Perdidit hō iste equitatē z iu-
sticiā qñ serpentis psuasioni z mulieris vo-
ci obediu potit q diuine. tūc em vt Qui-
dū verbo vtar. Terras astra reliquit. Per-
didit deniqz hō iste pacem z concordia qñ in-
cepit caro pcupiscere aduersus spūm z cō-
tra ipsum ois creatura q pri sibi subiecta
fuerat rebellare. tunc em intus pauor z fo-
ris timor inuasit. Sic igitur procheckboxoz

virtutes a terra passe sunt exilium. Sic in
celū coacte sunt capere refugium. sicq ipo
hoie derelicto ad deū q eas dederat redi-
erunt. Sed pensandū est carissimi et dili-
gentius pscrutandū qualiter summa crea-
toris sapiētia circa miserabilē creaturę sue
reparationē mirabiliter disposuerit prou-
dere. Factum est namq in celo consiliū vt
de causa lapsi hominis tractaret. in q me-
dius pater luminū iudicis fungēs officio
residebat. ante cuius pspēctum virtutes
ipse quē dicte sunt principaliter assistētes
sup hac re pariter conferebant z vtrqz ex
parte qd eis videbatur vtilius loquebant.
Siquidē veritas z iusticia hominē mise-
rum condēnabant. par vero z misericordia eū-
dem dulciter excusabant. veritas igitur ac
iusticia cōtra hominē parate ad faciendaz
vindictā his verbis iudicē affabant. Nun-
quid oportet impleri sermonem quem lo-
cutus es domie. Necesse est ergo vt totus
mortal Adam cum omibz qui in eo erāt
qua die veritū pomum in puaricatōe gu-
stauit. Nunquid si puaricator predictam
mortis sententiā euaserit non iam pmane-
bit in eternū veritas tua domine. Nunqd
in te ipsum iudicē partis huius merita re-
torquent. Cauendū em oīno est nefariū
ritum verbū tuū. ne sermo tuus viuus z ef-
ficax vlla occasione vincat. Pax vero z mi-
sericordia econtra p parte hominis pia iudi-
cis pulsantes viscera loquebant. Nunqd
obliuiscet misereri deus aut continebit in
ira sua misericordias suas. Nunquid domie in
eternū irasceris nobis aut extendes irā tu-
am a generatione in generationē. Jam ei
tua misericordia perijt z nulla est oīno si aliqua
do nō miserearis. Nunqd ergo domie mi-
sericordie recordaberis vt culpa hoīs qui
de fragili limo productus est qui a forti di-
abolo seductus est in foro tue pietatis va-
leat excusari. Eget em tua miseratiōe crea-
tura tua. qñ misera facta est z miserabilis
valde. venit autē ipus miserendi eius imo
iam pterijt tempus. Tu g domie miserere
Sic igit grandis erat cōtrouersia z intri-
cata numuz disceptatio. nec videbat quō
posset erga hoies veritas z iusticia ac siml
pax z inia pseruari. Sz audire dilectissimi
sup hac deceptatōe iudicē sniam. Sane lz
diu mltūqz vūus sit dissimilare p mifatio-
nū vt iteris satisfaceret zelo pītatz z iusticie

In terciū sententiarum

nō tñ infructuosa fuit patri misericordie suppli-
catio iportuna. sed exaudita fuit i tpe opor-
tuno. imo vt declamātis senece verbo vtar
Perierat totus orbis nisi sup irā fuisset mi-
sericordia. vñ tandē p p z clemēs iuder pa-
ci z misericordie pdescendēs sup pdicta ptenē-
talē pculit sniaz. Penitet inq me fecisse ho-
minē. Ben. vi. bonū em erat si nar nō fuisset
hō iste. mihi aut incūbit pnam agere p
hoie quē creauit. vadam ergo z naturam as-
sumens humanā p hoīs redemptiōe mor-
tem patiar ab hoie. Dis itaqz audis factū
est qd ppha dixerat. Discedia z veritas ob-
uiauerūt sibi. iusticia z par osculate sūt. ps.
lxxxiij. Tūc em indissolubili p iuncte fede-
re vnanimiter iudicis laudauerūt. ppositus
z sic plata snia facta est priuz concordia. Sz
attendite carissimi qualiter pmissa snia ex-
cutioni fuerit demādāta. venit em plenitu-
do tps. z iā pluribz tēpoz curriculum euo-
lutis qbus os suū dilatauerat infernus vt
nascētes recipet z mortis terminos ampli-
aret. Tandē pueroz vagit. voces iuuenū
senū lacrimas. vtriusqz sexus stridores dē-
cū. miseratio diuina pspexit. vñ ppter mise-
riā inopū z gemitū paupum. nunc exurgā
dicit dñs psal. r. Tolens g pssimus dñs
hoiem eripe ne ab inferni faucibz sorberet
z ei de misericordia reddere qd sibi fuerat de iu-
sticie ratioe sublatū. dignat. est ab arce ce-
li. a solio glie. in hōim coloniā. in seruilem
formā vīqz venire. sed z carnē peccati susci-
pere vt p hoīs redemptione fieret de hō.

Hec est igitur breuis noue tpi doctrine
summa. hec est breuis toti legis euāgelice
sentētia. hec est doctrina p quā lux in tene-
bris orit z salus nascit in peccatis. hec ē do-
ctrina tā singulariter mirabilis. z tā mira-
biliter singularis vt in ei ammiratione ra-
ptus hō nō immerito in admiratiue qstio-
nis cogat pūpe verba dicens. Quenā do-
ctrina hec noua. q fuit qstio vestris. pposita
reuerētis a principio. B Ad quā qui
de qstione sicut alias dicebat magister sen-
tentiaz in quadripartito hui libri volumi-
ne sub qdruplici pclusiōe respōdet. Pri-
ma est. q hec est doctrina p quā summa di-
uinitas secretis reuelant in primo. Se-
cunda est q hec est doctrina p quā noua
mundi vestigia subtili declarant in secu-
do. Tercia est q hec est doctrina p quas
mira verbi pmerita sublimius referantur

in tercio. Quarta est q hec est doctrina
p quas pia lapsi remedia suau ppinant in
quarto. Per ipsam namq reuelant secre-
tus velata misteria summe trinitatis quo
ad pmi. p ipsam declarant subtilius crea-
ta vestigia noue entitatis q ad secundū. per
ipsas referant sublimi sacra pmerita mi-
re caritatis. quo ad terciū. p ipsam ppinant
suau oblata remedia pie sanitatis q ad qr-
tum. Hā in qdripartito sniaz libro tractat
magr qdruplex doctrinē tpi noue z euange-
lice legis archani euāgeliste iohāni diui-
nitus inspiratū. Joh. j. ca. Primū est q in
principio erat verbū z verbū erat apud de-
um z deus erat verbū. Quod est beate tri-
nitatis summū misteriu in pmo libro. Se-
cundū est q oia p ipm facta sunt z sine ipo
factū est nihil. qd est create entitatis nouū
vestigiū in secundo libro. Terciū est q ver-
bū caro factū est. qd est diuine caritatz mi-
rū pmeritū in tercio libro. Quartum est q
habitauit in nobis. Et vidim glām eius
qd est humane sanitatis pium remediū in
quarto. Sic igitur p hanc doctrinā altius
erigit humanus pspēctus quo ad primū.
dulcius instruit humanus aspectus q ad
secundū. Rectius dirigit humanus pspē-
ctus. quo ad terciū. Vitius corrigit hu-
manus defectus quo ad quartū. Hā magi-
ster in hoc sententiaz libro correspondenter
ad pmissa Ad erigendū pspēctū hominis
agit de cognitione dei pfecti luminis in p-
mo. Ad instruendū aspectū hominis agit de
creatione mundi effecti germinis. in secun-
do. Ad dirigendū pfectū hominis agit de
cōmunionē pbi effecti numis in tercio. Ad
corrigenđū defectū hominis agit de cura-
tione lapsi infecti semis in quarto. Hec
sunt igitur qtuor conclusiones ad ppositā
qstionem respōsales quas magr sniaz ptra-
ctat. de quarū tercia nunc solū dicendū est
dimissis alijs suis locis. Tercia igitur cō-
clusio est huic tercio libro sniaz correspon-
dens. q hec est doctrina p quā mira ver-
bi commertia sublimi referantur. Per
ipsam namq referantur sublimius sacra-
ta commertia mire caritatis. Nam in hoc
tercio libro sententiarum tractat magister
illud doctrine christi noue et euangelice le-
gis archani euāgeliste iohānni diui-
nitus inspiratum iohānnis primo. Ver-
bū caro factū est quod est diuine caritatis

Principium

mirum 5merciū. Ubi queso videte carissimi mi circa cōmertiū mīre caritatē q̄tuor sublimius referari. Prīmū est p̄sonalis diuinitas. q̄z verbū. Secundū est naturalis humanitas. q̄z caro. Tercū est r̄p̄alis natiuitas. q̄z factū. Quartū est sup̄positalis vniuitas. q̄z est. Tēte si q̄dem p̄ho omne q̄d est ideo est q̄z vniū numero est. Nec est em̄ huius tēcij libri s̄niay p̄ncipalis materia z s̄niā generalis. Sic igit p̄ hanc doctrināz rectius dirigē hūanus p̄fect⁹. Hā m̄ḡ in hoc tēcio ad dirigendū p̄fectūz hōis agit de cōmunionē vbi effecti nūminis oīdēnt q̄ntum hūana s̄niū fragilitas q̄liter in x̄po deo z hōie salua p̄p̄ietate vtriusq̄ substantie. vniū cū maiestate hūilitas. cum virtute infirmitas. cūz eternitate mortalitas. caro cū verbo. homo cū deo. infimū cū summo. Sane vt q̄z p̄ ima nostra lōge distabam⁹ a summis in seip̄o iūgeret ima summis atq̄ ex eo nobis via redeūdi ad summa fieret. q̄ summis suis ima nostra copularet. Nec ē itaq̄z tēcie p̄clusionis s̄niā. Nec est huius tēcij libri s̄ntētiay doctrina p̄ quā hō prius a rectitudine dēn⁹. recto calle ad p̄fectū salūtis dirigē p̄ quā ipse q̄ p̄r ad iherusalem seducēte diabolo trahēbat mediatoze x̄po ducit ad sup̄na. Qd̄ ipse nobis p̄cedere dignetur q̄ benedictus est in secula seculorū Amen.

Juxta thema collationis in p̄mo p̄ncipio meo talē formam tituli quēstiois. vtz doctrina x̄pi noua sit lex p̄fectissima. Et q̄z p̄fectio legis x̄pi ex q̄tuor pōt specialiter declarari. Prīmū ex p̄fectione p̄ceptoz q̄ ab ipsa iubent. Secūdo ex p̄fectione credēdoz q̄ in ipsa docent. Tercio ex p̄fectione meritorū que sub ipsa habent. Quarto ex p̄fectione p̄mior q̄ ex ipsa debent. Ideo iuxta hec q̄tuor p̄dicta titulus p̄positus quēstiois diuinus fuit in quatuor titulos p̄iales circa q̄tuor libros s̄niay p̄tractandos. Prīm⁹ erat. vtrum lex x̄pi sit in p̄ceptis rectissima. Secūdus erat. vtz lex x̄pi sit in credendis certissima. Tercius erat. vtrum lex x̄pi sit in meritis gratissima. Quartus erat vtrū lex x̄pi sit in p̄mīs iustissima. Unde sub his q̄tuor titulis in q̄tuor libri s̄ntētiay p̄ncipis q̄tuor difficultates p̄posui p̄tractare. Prīma erat de legis x̄pi diuine voluntatis recta cōformitate. Scōda erat de legis x̄pi z sue veritatis certa p̄babilitate. Ter-

cia erat de legis x̄pi meritoria credulitate. Quarta erat de legis x̄pi p̄mioria equalitate. Expeditis p̄mior secundo articulo in alijs p̄ncipijs restat nūc expedire tēcij alias referatū. Querit igit. vtz lex x̄pi sit in meritis gratissima. Arguit p̄mo q̄ nō. q̄ illa lex nō est in meritis ḡratissima q̄ imperat aliqd q̄d si nō fiat demeritorū est. et si fiat nō est meritorū. sed lex x̄pi est h̄mōi. igit zc. maior patet. q̄ lex gratissima debet esse leuis z p̄mptior ad merita q̄ ad demerita. Sed minor p̄bat q̄ lex x̄pi impat credere articulos fidei. Un̄ aplūs. sine fide inquit impossibile est placere deo. credere ei oportet accedentē ad deū zc. Heb. xi. Sz nō credere demeritorū est. q̄z q̄ nō crediderit cōdenabit. Mar. vi. Credere hō non est meritorū q̄d declaro sic. q̄ nullus act⁹ est meritor⁹ q̄ nō est liber seu in libera hominis potestate. sed actus credendi nō est liber cū sit actus intellectus z nō voluntatis. nec articulos fidei credere est in libera hōis potestate. q̄z pari rōne eēt in libera hominis potestate opinari q̄cūq̄z vellet. cum difficilīus sit causare assensūz firmū z sine formidine q̄lis est assensus fidei q̄ assensū dubiūz z cū formidine qualis est assensus opinionis. z tū ad exp̄ientia patet q̄ hō nō pōt libere opinari q̄cūq̄z vult. q̄re zc. In oppositū arguit. q̄z sicut dici solet lex moysi est lex rigoris. lex autē x̄pi lex gratie z amoris iuxta illud Jo. i. Lex p̄ moysen data ē. gratia autē p̄ iesum christū facta est. q̄re zc. D In ista quēstione erunt duo articuli. Prīm⁹ erit breuiter responsiū. et secūdus erit aliquatiter collatiū. zc. Quātum igitur ad p̄mū respondeo breuiter ad quēstū tenendo simpliciter p̄tem affirmatiua quēstiois p̄ q̄ ad p̄ns sufficit ratio post oppositū. Sed p̄ solutiōe rōnis aū oppositū aliqua sunt dicēda. Prīmū igit sciendū est q̄ difficultas q̄ tangit in hac ratōe. vtz credere articulos fidei sit meritorū p̄sistit in tribz p̄positionibz. quarum alterā oportet p̄cedere z tū difficile est eligere. vel enīz oportet dicere q̄ actus credendi nō est meritorius q̄z nō est in potestate voluntatis. et contra hoc sunt assertōes pluriū doctorū. vel oportet dicere q̄ actus credendi sit meritorius. z i potestate voluntatis. z cōtra hē ratio supradicta. vtz videt cōis exp̄ientia. vtz oportet tēcio dicere q̄ actus credendi sit

in tēcium sēntētiarū

meritorius z tū q̄ nō sit in potestate voluntatis. z p̄tra hoc sunt multe auctoritates tā sanctorū q̄ p̄horū dicentū q̄ nullus actus est virtuosus vel viciosus meritor⁹ vtz de meritorius nisi sit a libero arbitrio. libere elicitus z impatus. p̄maz ergo p̄tem tenet Holkot z dicit q̄ velle assentire vel acceptare assensum z gaudere de assensu est meritorū p̄p̄ie. q̄z oē q̄d est meritorū essentia est act⁹ voluntatis. Igit p̄p̄ie z stricte loq̄ndo de merito dicit q̄ assentire articulis fidei nō est meritorū nec dissentire de meritorū q̄ actus credendi nō est impat⁹ a voluntate nisi sicut actus p̄sideradi vniū p̄clusionē geometricā vel p̄hiscā. Jo nō ē plus meritorius q̄ talis actus. Et eiusde sēntētie videt fuisse B. parisiensis in q̄da passu tractatus sui de fide z legibz q̄tū ad illud q̄d vltimo dictū est de actu p̄sideradi zc. Sed p̄dictay op̄ionē reputauit magister hugolin⁹ q̄tū ad aliq̄ esse hereticam z sibi p̄p̄ie repugnādo claudere repugnantia. E Dibi autē videt h̄mōi di sputatiōis difficultatē solum stare in quid nois z magis esse vocale q̄z reale. Pro q̄ scōdo sciendū est. q̄ aliquē actum esse libere sine esse in libera p̄tate voluntatis pōt tripliciter intelligi p̄m q̄ actus a voluntate p̄cedentes sunt in triplici differentia. Quiddā em̄ sunt q̄ sunt immediate ab ipsa voluntate z a q̄bus aia rōnalis denotat voluntas. si cut sunt actus volēdi. z isti sunt p̄mo p̄ncipaliter z p̄p̄issime liberi. Alij sunt act⁹ intelligēdi q̄ sunt ab intellectu mediāte actu volēdi z nolēdi z a q̄bus aia rōnalis denotat intellectus seu intelligēs. sicut sunt act⁹ credendi articulos fidei. q̄z vt ait August. Letera pōt hō nolens credere aut nō nisi volēs. Et ideo actus credendi licet sit act⁹ intellect⁹ seu actus intelligēdi tū sit p̄ticulariter a voluntate seu mediāte actu volēdi. Et p̄pter hoc licet intellectus intelligendo agat vt potētia naturalis z nō libere. tū aliq̄ actus eius p̄nt aliq̄ modo dici liberi q̄z aliq̄liter sunt mediāte actu libero voluntatis p̄currente ad hoc apparētia rōnis licet nō cogētis. Alij sunt actus potentiaz sensitiuarū impati a voluntate libera sicut currere. ambulare. ire ad ecclesiā. dare elemosynā. z sic de similibz. isti actus licet sint naturales tū p̄nt dici i potestate voluntatis p̄ quāto sunt ex eius impio z p̄b

potest p̄cordari p̄dicta cōtrarietas. Pro q̄ tēcio sciendū est q̄ licet nullus actus intelligēdi q̄ non sit a voluntate seu mediāte actu volēdi sit virtuosus vel meritorius aut etiā viciosus nec demeritor⁹. q̄z talis est pure z mere naturalis. tū actus intelligēdi q̄ sit mediāte actu volēdi pōt esse meritorius q̄z talis licet nō sit p̄p̄issime liber seu in libera p̄tate voluntatis tū est aliquo mō liber z in p̄tate voluntatis p̄ quāto de p̄ndet ab ea. et hoc sufficit ad hoc q̄ in eo cadat rō meriti vel demeriti. sicut etiā dicit pōt de actu exteriori. Et ita dicendū est q̄ actus credendi articulos fidei est meritorius z est in p̄tate voluntatis. iuxta secūdā viam supra tactay. nec oppositū p̄bat ratio vt patet ex p̄dictis zc. Ex p̄missis patz illd q̄d alias in tēcio p̄ncipio intuli p̄tra magistruz B. qui posuit in q̄daz correlario q̄ assentire alicui vero. p̄pter determinationē voluntatis nō pōt p̄petere intellectu creatis. Qd̄ p̄bat. q̄ intellectui creato voluntas nō potest esse rō assentiēdi alicui vero. z p̄ p̄seq̄ns nec eius determinatiō q̄uit hoc p̄cedat de intellectu diuino. hoc autē appareret de facto esse falsum. q̄z sepe h̄mōi determinatio est fidelibus causa credulitatis. z si nō causa efficiēs totalis tū p̄tialis. vt patet per p̄dicta z amplius declarauit circa p̄logum p̄mi. Et hec de p̄mo articulo.

F Quantum ad secūdū articulum ad habēdū collationē zc. resumā illas tres dubitationes quas tractauit in tēcio p̄ncipio scz supra q̄rtū libz. Prīma erat. vtz voluntas diuina sit diuino intellectui rō cognoscēdi sine assentiēdi respectu alicui⁹ veri zc. Secūda erat vtz voluntas diuina sit vel esse possit creato intellectui cā infallibilis iudici⁹ respectu p̄tingētis futuri. Tercia erat vtz voluntas diuina sit creature rōnali p̄ma lex sine regula obligādi respectu respectu cuiuslibet ab ea debiti fieri. Ad primā dubitationē r̄ndet magister B. tenēdo p̄tem affirmatiua. nā in q̄daz correlario posuit q̄ diuinus intellect⁹ assentit quantū p̄erit p̄cise p̄r determinatiōne diuine voluntatis aliqd ponit in esse futuri. igit p̄ illā habet p̄gnosci esse futurū ab intellectu diuino. z sic p̄cedit q̄ rō cognoscēdi intellectu diuino est diuine voluntatis determinatiō. Sz p̄ hoc arguēdo in p̄mo

Principium

principio meo posui tres propositiones. sed ut breuius faciam illas non recito. etiam quod respondendo ad eas dixi quod ego laboravi secum in equoco. Ad cuius declarationem in quibusdam notabili inter cetera posuit quod iste dictiones quia. propter. per. et huiusmodi. in omnibus locutionibus quibus notant non habent causam vel priam sed illationem illius ex alio cum cognoscatione cuiusdam praestantiae vel positivitatis secundum nostrum modum accipiendi vel alias inferentis respectu illarum. et ad aliquem talem intellectum ipse loquitur de causalitate in dictis suis. et. Sed in tercio principio posui quod iste modus respondendi non sufficit ad verificationem dicti sui.

Primo sic. quod ipse posuit correlatum suum per hoc quod per determinationem diuine voluntatis aliquid ponit in esse futuri. igitur per illa habet cognosci esse futurum a diuino intellectu. sed in antecedente per non solum dicit positam secundum nostrum modum accipiendi vel cognoscendi sed aliam causalitatem. igitur in consequente eodem modo debet capi. et. Ad hoc respondet. negando istam ultimam propositionem. sed vere non videtur huius negationis causa. et. Secundo arguebat sic. quod in materia de qua loquimur sicut cum dicitur de intellectu per ideas. vel quando iste magister dicit quod diuinus intellectus assentit quod a. erit. propter determinationem voluntatis per vel per propter non potest capi nisi altero istorum modorum. scilicet vel per notat circumstantiam esse motiue seu effectiue. sicut cum dicimus quod anima intelligit per habitum vel circumstantiam potentie intellectiue. sicut cum dicimus quod homo intelligit per intellectum. vel per notat circumstantiam formalis noticie. sicut cum dicimus quod homo intelligit per suam cognitionem. vel per notat circumstantiam sui obiecti mediantis. sicut cum dicimus quod homo intelligit deum in via per quendam conceptum sibi proprium. vel per notat circumstantiam obiecti immediate terminantis. sicut cum dicimus quod homo videbit deum in patria per suam essentiam propriam. Sed nullo predictorum modorum potest intelligi illud dictum. ut potest facilius ostendi in dictione. igitur illud non est verum nisi valde improprie. Tercio sic. quia non sufficit dicere quod per vel per propter notet ibi illam positam consequentem sine nostri modi intelligendi. Tum quod istud videretur improprie dici. Tum quod talis modus accipiendi esset fictus. nisi sibi correponderet aliquid prioritas ex parte rei. quod non potest dici. cum inter intellectum et voluntatem dei nulla possit posititas seu quicquid distinctio ex parte

rei assignari. Igitur non est verum quod sua voluntas sicut ratio assentiendi intellectui diuino per se conuerso. Quarto sic aliquid esse rationem quodre aliquid puenit alteri non potest nisi dupliciter intelligi. scilicet vel quod primo puenit illi ratione conuenit alteri. sicut anima est ratio quod homo est susceptibilis discipline. quod primo puenit anime. ratio puenit homini. vel quod non puenit sibi primo. ipsum tamen primo necessario erigitur ad hoc quod puenit illi. Et hoc potest esse dupliciter. vel quod ipsum est causa illius quod puenit alteri. sicut anima est ratio quodre homo mouetur non quod primo moueat. sed quod est causa sui motus. Vel quod est aliquid importatum per illud quod puenit illi siue de illo predicatur. sicut tamen materia quod forma est ratio quodre propositum est corruptibile quod per hoc predicatum corruptibilem materiam quod forma importat. ut patet ex eo quod notis.

Sed duobus primis modis non potest intelligi determinatio voluntatis dei esse sibi rationem essendi. ut clare patet. Nec etiam tercio modo quod patet sic. quod illo modo nunquam est ratio quodre b. pueniat ipsi c. nisi inter a. et b. et c. sit aliqua distinctio quod non est in proposito nisi ponatur distinctio formalis quam non concedit.

Pro solutione istarum rationum notauit e. in suo tercio principio. et primo dicit quod per exemplari declarationem huius materie sciendum quod artifex creatus constituto iam artificio in esse ydeali in mente sua licet habeat potentiam sufficientem et omnia necessaria ad ponendum illud in esse. tamen non erit in actu nisi prius ex consideratione quod bonum est illud esse superueniat sibi velle actuale ponendi illud. i. esse. Ex hoc enim incipit illud artificium esse futurum in tali vel tali tempore quantum est ex parte artificis. et. Sed quicquid sit de hoc exemplo. tamen falsum est quod ultimo dicit. scilicet ex hoc incipit illud artificium esse futurum. et. Nam impossibile est aliquid incipere esse futurum cum de futuro ab eterno sit futurum. et. Secundo applicando dictum exemplum ad propositum dicit quod licet in primo artifice deo nulla sit posititas vel ratio causalis inter volitionem et cognitionem respectu esse a. producibilis vel futuri. tamen quod inter cognitionem et volitionem similis rationis vel denominationis potest posititas reperiri in creaturis. ut dictum est. ideo quodammodo per volitionem esse ratio cognoscendi intellectui. et hinc est quod per modum nostrum accipiendi naturale procedendo a creaturis ad creatorem dicimus deum velle rationem esse intellectui diuino cognoscendi a. esse futurum et non conuerso. Sed istud magis facit per eum quod

in tercium sententiarum

pro eo. nam si ipse hoc attribuat deo propter similitudinem in creatura a fortiori hoc ipse deberet concedere de creatura deum propter unum quodque tale et illud. et. et tamen illud ipse negat de creatura. quod in secunda parte correlatum dicit quod hoc non potest competere intellectibus creatis. itez in creaturis sic est quod cognitio percedit volitionem. cum voluntas non ferat in incognitum. ergo secundum suum modum loquendi procedendo ex creaturis ad creatorem magis dicendum esset diuini intellectus esse rationem volendi quod conuerso. quodre et. Tercio dicit quod ex dicto notabili patet quod dicat per vel per propter. cum dicitur quod per vel per propter determinationem voluntatis respectu a. fore diuini intellectus intelligit a. fore. dicit enim modum improprie calitatis in talibus locutionibus apud doctores consuetum. in quo denotatur consequentia unum ad aliud cum connotatione cuiusdam prioritatis vel presentie. quod duo sunt de ratione cause reuera effectus. modo sequitur de vult a. esse futurum igitur intelligit a. esse futurum et in diffinitiva vel descriptiva resolutione vltima est quod est a. esse futurum. oportet tandem necessarium deuenire ad deum velle. Sed istud vltimum dictum est falsum. quod huiusmodi quod est a. esse futurum non est diffinitio vel descriptio. cum sit oratio infinitiui modi non supponens per aliquid. Iterum quod si eius esset aliquid diffinitio vel descriptio tamen in ea nullo modo includeret deum velle per se deum intelligere. vel deum esse imo plus quod deum erantur. ut patet intuitu. Nec oppositum sequitur ex dictis meis ut ipse mihi imponit. et. Quarto respondendo ad quodam rationem supradictam dicit quod ideo voluntas diuina est ratio cognoscendi diuino intellectui a. esse futurum. quod necessario erigitur ad esse futurum quod deus sit volitio respectu huius et eo quod sine hoc diuinus intellectus nihil est natus esse scire futurum. et hoc oritur ex formalis ratione habitudinis potentie volitiue ad intellectum. sicut patet cuilibet intuitu notabile permissum. Sed istud non valet. quod deus est cognitio quod a peccati est futurum. et tamen ad hoc quod illud a. sit futurum non est necessarium quod deus sit volitio respectu huius. cum per multos deus non possit velle per se. Itez quod sicut diuinus intellectus nihil est natus scire esse futurum nisi illud velit esse futurum secundum eum. sic diuina voluntas nihil est nata vel esse futurum nisi illud sciat esse futurum. quod ex hac formali ratione habitudinis potentie vo-

litiue ad intellectum non plus oritur quod voluntas diuina sit ratio cognoscendi intellectui diuino quod conuerso. Et sic patet quod ipse non sufficienter respondet ad rationes meas. nec habeo respondere ad ipsas. nec potest applicari causa/les quod concessi sicut per suum modum loquendi ut ipse mihi imponit. et. et hec dicta sunt cum reuerentia. B. Ad secundam dubitationem respondet B. A. tenedo partem affirmatiuam. unum in primo principio posuit istam conclusionem. quod respectu futuri contingens a deo potest habere no intellectui noticia creata infallibilis communicari. Sed per hoc posui in primo principio meo triplicem propositionem. sed ne oporteat singula repetere. punctus nostre difficultatis potest reduci ad triplicem rationem. Prima ratio fuit ista. quod ad hoc quod aliquid noticia sit infallibilis. requiritur quod non possit esse falsa. sed omnis noticia creata iudicaria respectu veri de futuro contingenti potest esse falsa. Igitur sua conclusio est falsa. Secunda ratio patet et antecedens quod ad primam premisam per quod notis. sed quod ad secundam partem probat quod oportet de futuro contingenti potest esse falsum. ergo omnis noticia creata quod tale iudicat esse verum potest esse falsa. Tertia ratio patet et antecedens. quod non stat quod noticia aliquid sit iudicium falsi et non sit falsa. igitur et. Ad istam rationem alias respondet concedendo maiorem et negando minorem. et ad probationem meam quod dico. quod oportet verum de futuro contingenti et. concedit antea. et quod infero. quod omnis noticia creata et. negat consequentiam. et dicit. quod instantia est de noticia diuina. et cum dico quod non stat quod aliquid noticia sit iudicium falsi et. concedit de noticia quod assentitur falso et. Sed istarum rationum alias ipse gnauit. Tum primo quod instantia quam dat ad consequentiam meam de noticia diuina non est ad propositum. quod in omni ponit noticia creata ut excludat noticia diuina Tum secundo. quod ratio sua ad probationem non sufficit. quod certum est quod non stat quod aliquid noticia sit iudicium falsi. quod ipsa assentiat falso. et per omnia quod sit falsa etiam secundum eum. quare et. Ad hec in quarto principio respondit. quod non posuit illam instantiam de noticia diuina nisi ad ostendendum quod non oportet quod omnis noticia quod est respectu illius quod potest esse falsum possit esse falsa. et sicut hoc de diuina ita per babilius videtur sibi posse dici de noticia creata et ita concedit quod licet non stat quod aliquid noticia sit iudicium falsi quod sit falsa. tamen bene stat quod sit iudicium illius quod potest esse falsum. et non possit esse falsum. et loquitur de noticia creata. Sed istam

Principium

soluone arguo sic. quia data quacūq; noticia creata que fuit iudiciū q̄ antichristi? erit. p̄bo q̄ sicut ipsa fuit iudiciū illius q̄d p̄esse falsum. ita potuit eē falsa. Nā bñ se- quit̄ hec fuit falsa antichristi? erit. ḡ illa noti- cia creata q̄ assentiebatur antichristi fore fuit falsa. 2. aūc est possibile q̄ 2. p̄ns. q̄re sequitur q̄ illa noticia nō fuit infallibilis 2c. 3.

Secunda rō principalis fuit 5. secundū correlariū p̄dicte p̄clusionis in q̄ posuit q̄ fidelis q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest hoc nō iudicasse. Un̄ 5. B. arguebā sic. q̄ de nullo intellectu q̄ iudi- cavit antichristi vel iudiciū fore cōcedendū est q̄ p̄t hoc nō iudicasse nisi de illo de q̄ ista p̄na est bona. iste intellectus sic iudica- nit. ergo sic erit. Sed de solo intellectu di- uino 2. de nullo alio. ista p̄na ē bona. vt p̄z igit̄ 2c. Ad istam rationē alias respōdit. Et p̄mo dicit. q̄ ista p̄positio nō facit cōtra correlariū suū q̄ posuit illud sic. vetula q̄ ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fo- re potest ex ea non sic iudicasse. 2. ratio mea arguit q̄ nō potest nō iudicasse q̄d non ne- gauit. Secundo dicit. q̄ falsum est illd q̄d assumo in illa rōne scz q̄ de nullo intel- lectu nisi diuino ista p̄na 2c. Nam fm ipm illa est bona de intellectu xpi q̄ aliter falle- ret. Cōtra quā rōnionē alias arguebā. Et p̄mo p̄tra p̄mū dictū. q̄ qñ dicit q̄ vetula ex fide infusa p̄t sic non iudicasse. vel itel- ligit q̄ p̄t sic nō iudicasse ex fide. eo scz q̄ fides p̄t non esse fides. 2. tūc bñ p̄cedo. 3. istud nō sufficeret ad saluandū illā fide 2c. noticiā infallibile p̄ter q̄d nō videt pone- re illud correlariū. vel ipse intelligit q̄ p̄t ex ea nō iudicasse. q̄ scz illa fides p̄t nō fu- ille iudiciū 2. tūc negat̄ istud. q̄ sicut ipsa non p̄t non iudicasse sicut ipse videt cōsen- tire. sic ipsa non p̄t non iudicasse p̄ illd iu- diciū. Secdo contra secundū dictum q̄ si de intellectu xpi creato illa p̄na est bo- na. iste iudicauit antichristi fore. ḡ antichristi- erit. tunc ex opposito p̄ntis infer̄ oppositū antecedentis. 2. p̄ cōsequēs sicut possibile est antichristi nō fore. ita possibile est aīaz xpi nō iudicasse antichristi fore. Ad ista rñdet in q̄rto p̄ncipio Un̄ qñ dico q̄ ipse intelligit q̄ vetula ex fide infusa 2c. vel q̄ fides p̄t nō fuisse fides. vel q̄ fides potest nō fuisse iu- diciū. rñdet q̄ neutz oportet ipm dare. sed dicit q̄ hoc est q̄ potest nō fuisse iudiciū

illius. Sz 5. hāc respōsionē arguo sic. q̄ si illa fides p̄t non fuisse iudiciū illius cui? fuit iudiciū. sequit̄ euidēt q̄ p̄t non fuisse iudiciū. Nā si p̄t non fuisse iudiciū illi- us 2. de facto non fuit iudiciū alicui? alte- rius nisi illius. sequitur q̄ p̄t non fuisse iu- diciū. Nā oē iudiciū est alicui? iudiciū. 2. p̄ p̄ns sicut oportet dicere q̄ illa fides non p̄t non fuisse iudiciū. ita non p̄t non fuisse il- lius cuius fuit. Nā vtrūq; est p̄teritū quo- rū neutz plus dependet ex futuro q̄ reli- quum. sicut patet cuilibet intuenti. q̄re 2c.

3. Tercia rō p̄ncipal fuit p̄firmatio p̄cedentiū in q̄ p̄babā q̄ ista affirmatiua d̄ p̄terito sit vera. hec vetula iudicauit iudi- cium fore. ideo hec negatiua de possibili nō est p̄cedēda. ipsa p̄t non iudicasse. 2c. Dico em̄ q̄ hoc solum p̄cedendū est d̄ deo p̄ter rationē alias tactā. Si aut̄ hoc p̄cederet de creatura. pari rōne sustineret q̄ creatu- ra q̄ voluit a. potest nō non voluit se a. 2. il- le q̄ peccauit p̄t non peccasse. 2. sic q̄ p̄teritū p̄t non fuisse 5. articulum parit̄ 2c. Ad ista rñdet q̄ istud nō facit 5. eū. q̄ ipse non dicit q̄ vetula q̄ iudicauit vltimū iudiciū fore possit nō iudicasse vltimū iudiciū fo- re vt iā tactū est in p̄dicta rōne. 2c. Sed 5. ista rñsionē p̄ter rationē iā factā arguo sic. Nā ipse alias p̄cessit q̄ for. q̄ vidit aliqd in p̄bo p̄t illd non vidisse. sic deus p̄t illd nō ostendisse. sed vidisse aliqd in p̄bo est ali- quid iudicasse. q̄re 2c. Et hec dicta sūt cū reuerentia de secūda dubitationē. q̄re 2c.

Ad terciā dubitationē alias rñdi. tenē- do p̄tem affirmatiuā sub triplici p̄positiōe Et 5. plura dicta mea multipliciter argu- it m̄gr Egidius in suis p̄ncipijs. Sz ne oportet singla repetere cum etiā ad p̄la illorū satis in alijs p̄ncipijs sit responsum. 3. do hic solū cā breuitat̄ repetā pauciora. 3. Igit̄ inter alia posuit 5. me dicit̄ m̄gr istā p̄- positionē. q̄ ista p̄na non valet deus vult aliquē obligari. igit̄ illū immediate obli- gat. quā licz m̄ltip̄l p̄banerit. tū extraz co- pioso rationū exercitu solū tres eligo fortī- ores. Prima igit̄ fuit ista. q̄ stat aliqd a creatura potēte obligare p̄cipi. et sic illd nō p̄cipi a deo. igit̄ 2c. p̄na tenet vt dicit p̄ de- scriptionē meā de obligari. 2. aīaz p̄bat. q̄ aliter oīs obligatio esset de iure diuino. q̄d est falsum. q̄re 2c. Ad hanc rñdi q̄ nō stat aliqd a creatura potēte obligare p̄cipi

in tertium sententiarū

p̄cepto iusto 2. obligatorio. 2. illud non p̄ci- pi a deo. ideo dicit̄ p̄ps loquens ad platos q̄ possunt obligare subditos. Qui vos au- dit me audit. 2. qui vos spernit me spernit. Luce. 1. Contra quā soluone ipse argu- it. quia quis ita foret. non tū deus imme- diate p̄cipit. 2. sic per diffinitionē meā de obligari non immediate obligat. Itēz ap- parer̄ 2. sibi q̄ vtendo de p̄cepto sicut cuili- bet videt sonare. assumptū est vez q̄ p̄ci- pere est aliqd mō impatiuo subdito di- cere. vel demonstrare. modo hoc est possibi- le de creatura 2. nō de deo. Item tūc oīs volitio esset p̄ceptum. quod nō videt̄ p̄rie dictum. q̄a em̄ quolibet creato intellectu ignorante potest obligari. 2. tunc sibi nihil esset p̄ceptum. igit̄ 2c. 2. Sz hec fa- ciliter 2. euidenter refellunt̄ ex illo q̄d dixi in declarationē tēcie p̄clusionis p̄mi p̄ncipij scz q̄ istū terminū p̄ceptum. p̄hibitiū. cōsti- tum 2c. nō solum supponit̄ pro diuine vo- luntatis extrinseco signo. sed etiam p̄ ipsi? actu intrinseco. Un̄ iste terminus p̄ceptū nō minus p̄rie supponit̄ p̄ actu intrinseco diuine volūtatis quo p̄cipit aliqd fieri. seu vult aliqd debere fieri q̄ p̄ signo extri- seco talis act̄. 2. sic de alijs 2c. Et ita si ali- quis obligat̄ de? illū immediate obligat. et illud q̄d obligat̄ immediate p̄cipit. p̄ce- pro scz sic volūtatis intrinseco. id ē actu q̄ vult talem obligari seu aliqd debere ab eo fieri. 2. per tale p̄ceptum possz creaturā obligare absq; q̄cūq; p̄cepto extrinseco si- ue a deo siue a creatura dato. licet h̄ nō fa- ciat cōmuniter. sicut alias dixi 2c. declara b̄ 2. pone exēplū de p̄cursu causę secunde 2c.

Secunda rō sua fuit hec. q̄ etiā in p̄ma rōne aliquāliter tangebatur. q̄ nisi ista p̄posi- tio esset vera. sequer̄ q̄ oīs obligatio foret de iure diuino 2c. Ad hanc rñdi. p̄cedē- do q̄ sicut est aliquod ciuile dominiū q̄d nō solet dici de iure diuino. ita etiam 2. ali- qua obligatio. q̄ fm modū loq̄ndi cōmu- nē aliq̄ obligatio v̄l aliquod dominiū nō dicit̄ de iure diuino. q̄ sit a deo approban- te. Nam sic q̄dlibet esset de iure diuino. sed ex alia radice hoc d̄z. quare 2c. Cōtra quā respōsionē ipse arguit q̄ ipse habet ad mi- nus q̄d ego p̄tradico mō loq̄ndi etiā sine rōne cogēte. 2. vltra p̄cedit̄ mihi q̄ nō dici- tur obligatio diuina quia p̄cise a deo appro- bante. sed q̄ ab eo obligante vel ab ei? le-

ge. 2. illa est p̄pria virtus sermonis ex q̄ qd nōis concessio p̄cedētī infer̄t̄ p̄est aliqua obligatio vel sibi alia causa quare obliga- tio aliqua dicat̄ esse ab aliq̄. Sed hec oīa nego sibi. 2. ratio patz ex his q̄ dixi in decla- ratione secūde p̄positiōis tercię p̄clusionis p̄mi p̄ncipij vbi distinctionēs posui de si- gnis diuine voluntatis obligatorijs quo- rū quedam sunt naturalia seu naturaliter habita. de q̄b ap̄lus Ro. ij. Sentēs que le- gem nō hñt naturaliter q̄ legis sunt faciūt̄ 2c. Alia sunt sup̄naturalia siue sup̄naturaliter data. sicut eēt lex moisi v̄l xpi. aut̄ alia quis signa diuine obligatiōis diuinitus in- spirata. De quibus loquit̄ ap̄lus. j. Pet. j. Spūs sancto inspirati locuti sunt sancti di- hoies 2c. Dico ergo q̄ aliqua obligatio di- cit̄ de iure diuino. nō q̄ sit a deo approbā- te vel obligante. q̄ sic q̄libet esset d̄ iure vi- uio. sed q̄ talis innotescit nobis p̄ signa sup̄naturaliter 2. diuinitus inspirata sicut per scripturam legis xpi v̄l Moyfi. Et sic Bracian? vocat̄ ius diuinū q̄d in lege vel in euangelio p̄ntet̄. Et sic patz q̄ ipse ma- le mihi imponit̄ q̄ ego p̄tradico mō loq̄n- di sincerōne. q̄re 2c. 3. Tercia rō fuit q̄ multe sunt iniuste obligatiōes 2. q̄ sunt peccata in eē obligatiōis. ḡ deus illis min- me obligat. Ad hanc rñdi q̄ nihil iniustū seu peccatū est lex obligas. sicut dixi in p̄- mo p̄ncipio. Sed 5. hoc ipse arguit quia stat q̄ aliq̄ creatura se obliget alicui 2. in se obligādo peccet. nam stat ipsam se obliga- re deo p̄hibente. quo dato illius obligatō erit p̄ctm. vñ arguit̄ sic. de? nullū obligatō obligationē q̄ illi foret p̄ctm. sed stat q̄ ali- q̄ obligatio sit creature p̄ctm. ḡ stat esse ob- ligationē q̄ deus immediate nō obligat. Sed hic dico q̄ illa p̄pō scz stat creaturaz obligare deo p̄hibente est trūcata. Et du- pliciter p̄t̄ intelligi. q̄ vel ipse intelligit q̄ creatura p̄t̄ se obligare ad aliqd facien- dū deo p̄hibēte ne illd fiat. 2. ad istū faciēz faceret ad p̄positū. sed ego nego. vel intelli- git q̄ p̄t se obligare ad aliqd deo prohibē- te ne se obliget ad illd. 2. adhuc istd ego ne- go. quo tamē p̄cesso adhuc nullū sequeret̄ incōueniens 5. me. nā solū sequeret̄ q̄ de? vellet aliquem obligari ad aliqd ad q̄d ille seipm obligaret obligatiōne q̄ esset sibi peccatum. 2. de? illū obligaret obligatiōne q̄ esset actus intrinsec? sibi. hoc est p̄ suum

Principium

diuini velle obligatorii. nec istud videatur impossibile. quare etc. Ad alias autem rationes satis arbitror fuisse responsum. si magister meus nihil respondit ad rationem quam feci contra predictam positionem. probando quod illa non sit bona quam negat. quia si non. tunc oppositum consequens stare cum antecedente. et sic stare quod deus vellet aliquem obligari. et tamen illi immediate non obligaret. quod est falsum. quod sicut non stare quod deus vellet aliquid fieri et tamen illud immediate non faceret. aliter enim diuina voluntas non esset immediate efficax omnino quod vellet esse vel fieri. ita in proposito. quare etc. Et beatus reuerentia de tercia etc.

A

Quena doctri-

q

na hec noua. Ista questio mota est a magistro. et ca. quam alias in eiusdem libri principio et similiter in primo inquit exordio per me assumpta per the matheum etc. Reuerendi patres magistri ac domini carissimi sicut diuinis testimoniis edocemur. Cum ex primorum parentum lapsu miserabili per peccatum humanum genus multas incurreret miseria et multiplicia damna recepit. tamen ut de ceteris taceam quantum specialiter incommoda ipsi videre possumus incurrere. Primo moriendi necessitatem inuitabilem. Secundo peccandi infirmitatem miserabilem. Tercio exulandi egestatem lamentabilem. Quarto mendicandi paupertatem despicibilem. Peccauit enim adam et hinc factum est ut homo qui manere poterat in mortalitatis stipendia mortis acciperet. Ecce unde homini moriendi necessitas. Peccauit adam et hinc factum est ut homo inferni reciperet incolatum. et infelici paradisi commercio mutaretur. Ecce unde homini exulandi egestas. Peccauit itaque adam. et hinc factum est ut terra suos sponte fructus offerre parata. et quod ut verbo virgilii utar omnia libertus nullo poscente ferrebat nunc sterilis laboris vomere in spinas et tribulos secundum. Ecce unde homini medicandi paupertas. Sic igitur propter dolorem homini primus viuis datus. vigore postea factus est mortalitatis semis. Hinc est illud per unum hominem in hunc mundum peccatum intrauit et per peccatum mors. Ro. v. Non prius sanus et sine languore postea factus est debilis et infirmus. Hinc est illud Miserere mei domine quoniam infirmus sum sana animam meam quod peccavi tibi

per. Non prius cinis vallat honore. postea factus est exul et peregrinus. Hinc est illud. beatus meus. quod incolatus meus prolongatus est. ps. cxix. Non prius diues et sine labore postea factus est pauper et mendicus. Hinc est illud. Pauper sum ego in laboribus a iuuetute mea. ps. lxxviii. Videtis igitur videtis carissimi videtis per dolorem hominis miserabilem lapsum. Sed iam quod de repatione lapsi inuestigare non pigeat. Queramus itaque et diligenter inquiramus doctrinam illam salubrem in qua pertractet de vita mortui. de salute infirmi. de reditu exilis. de ea pauperis. Queramus igitur inter doctrinas humanitas adiuuentas si forte in eis illa poterit inueniri. Interrogemus philosophos et medicos politicosque causidicos consulamus. Et proculdubio videbimus ipsos non posse nostre satisfacere questioni. Inueniemus siquidem quod de vita mortui desperant philosophi. de salute infirmi formidant medici. de reditu exilis silent politici. de ea pauperis tacent causidici. Ab his itaque proorsus consulo. recedendum et de nostre solutione questionis nihil penitus inquirendum. hoc quippe nimis arduum est negotium et non nisi altiori expediendo consilio. Queramus igitur dilectissimi queramus inter doctrinas non humanas sed diuinas inspiratas. Et primum ad diuinam illam sed antiquam doctrinam moysi recurramus. Sane inueniemus ea contra premissa hominis incommoda salubria promittere remedia. promittit enim mortui adiutorium. viuificabit nos inquit per duos dies et in tercia die suscitabit et viuemus in prospectu eius. Nunc. vi. Promittit infirmis sanatorium. Sanabo inquit contritiones eorum et diligam eos spontaneum. Nunc. xiiij. Promittit exilibus refugium. Educam inquit oves meas de omnibus populis et congregabo eas de vniuersis terris. et inducam eas in terram suam. Ezech. xxxij. Promittit denique pauperibus subsidium. Liberabit inquit dominus pauperem a potestate et pauperem cui non erat adiutor. ps. lxxij. Promittit igitur antiqua doctrina moysi si non perficit quod promittit. et si ad ea proficit non tamen efficit nec ea sufficit adimplere. Quoniam ut docet apostolus per illam moysi neminem ad perfectum adduxit. Iusticie autem dei per fidem iesu christi in omnes et super omnes qui credunt in eum. Heb. viij. Ideo dimissa antiqua doctrina moysi ad nouam christi doctrinam venimus. Recurramus igitur carissimi ad nouam doctrinam christi et certe inueniemus ea

in quartum sententiarum

predicta remedia non solum promittere sed perficere. non solum perficere sed offerre. Habui doctrinam nouam summus doctor et magister christus tanquam immensus deus mortuos suscitauit. tanquam medicus per infirmos visitat. tanquam doctor rectus exiles reuocat. tanquam defensor equus pauperes vocat. Audiamus itaque hunc doctorem ac magistrum noue legis euangelice de vita mortui. de salute infirmi. de reditu exilis. de causa pauperis docentem salubriter ac fideliter informantem. Non desperet inquit mortuus in exitu suo. Ego sum immensus deus mortuos suscitans. Ego inquit sum resurrexio et vita. qui credit in me etiam si mortuus fuerit uiuet. Jo. xi. Non trepidet infirmus in morbo suo. Ego sum medicus pius visitans infirmos. Ego inquit missus sum sanare contritos corde. Lu. xiiij. Non formidet exul aut peregrinus in via sua. Ego sum conductor rectus exiles reuocans. Ego inquit sum via et nemo venit ad patrem nisi per me. Joh. i. Non hesitet pauper aut medicus in sua causa. Ego sum defensor equus pauperes vocans. Ego inquit missus sum euangelizare pauperibus. Lu. xiiij. Hec sunt ergo dilectissimi hec sunt que christus in doctrina sua noua in lege euangelica predicat et docet. que si homo diligenter consideret sane in admiratione rapit et in admiratione questionis cogit. primum verba. dicens. Quena doctrina hec noua. Que fuit questio vestra. posita reuerentibus a principio. B Ad quam quidem questionem sicut alias dicebat magister sententiarum in quadripartito huius libri volumine sub quadruplici conclusionem redit. Prima est quod hec est doctrina per quam summa dei misteria secretius reuelantur. in primo. Secunda est quod hec est doctrina per quam noua mundi vestigia subtiliter declarantur. in secundo. Tercia est quod hec est doctrina per quam mira verbi peritiam sublimius referantur. in tercio. Quarta est quod hec est doctrina per quam pia lapsi remedia suauiter propinantur. in quarto. Per ipsas namque reuelantur secreti velata misteria summe trinitatis que ad primum. Per ipsam namque declarantur subtilius creata vestigia noue entitatis quo ad secundum. Per ipsas referantur sublimiter sacra peritiam mire caritatis que ad tertium. Per ipsam propinantur suauiter oblata remedia pie sanitatis que ad quartum. Nam in hoc quadripartito sententiarum libro tractat magister illud doctrine christi noue euangelice legis archanum euangeliste iohanni diuinitus inspiratum. Jo. i. Habitu in nobis et vidimus gloriam eius. quod est humane sanitatis primum remedium. Ubi queso videte carissimi circa remedium pie sanitatis quatuor suauiter propinari. Primum est diuina benignitas que habitauit in nobis secundum per gratiam. Secundum est curata infirmitas que erat in nobis secundum per culpam. Tercium est restaurata sanitas que videtur quod primo cecideramus. Quartum est collata felicitas que videtur gloriam eius quam desideramus. Hec est enim huius quarti libri sententiarum principalis materia et sententia generalis. Sic igitur per hanc doctrinam mirum corrigitur humanus defectus. Nam magister in hoc quarto ad corrigendum defectum hominis agit de curatione lapsi infecti seminis. ostendens quatuor et euangelice legis archanum euangeliste

Johanni diuinitus inspiratum. Primum est. in principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. quod est vere trinitatis summum misterium. in primo libro. Secundum est quod omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nihil. quod est create entitatis novum vestigium in secundo libro. Tercio quod verbum caro factum est quod est diuine caritatis mirum commercium. in tercio libro. Quartum est quod habitauit in nobis. et vidimus gloriam eius. quod est humane sanitatis primum remedium in quarto libro. Sic igitur per hanc doctrinam altius erigitur humane spectus quo ad primum. Dulce instruit humanus aspectus quo ad secundum. Recte dirigit humanus defectus que ad tertium. Vnde corrigitur humane defectus que ad quartum. Nam in hoc sententiarum libro corripit spondenter ad premissa. Ad erigendum spectum hominis agit de cognitione dei perfecti luminis in primo. Ad instruendum aspectum hominis agit de creatione mundi perfecti germinis in secundo. Ad dirigendum perfectum hominis agit de cognitione verbi effecti numinis in tercio. Ad corrigendum defectum hominis agit de curatione lapsi infecti seminis in quarto. Hec sunt igitur quatuor conclusiones ad prepositam questionem responsales que magister sententiarum pertractat. De quarta nunc solum dicendum est. expeditis alij suis locis. Quarta igitur conclusio est huiusmodi. Quarto libro sententiarum corripit quod hec est doctrina per quam pia lapsi remedia suauiter propinantur. Per namque propinant suauiter oblata remedia pie sanitatis. Nam in hoc quarto sententiarum libro tractat magister illud doctrine christi noue euangelice legis archanum euangeliste iohanni diuinitus inspiratum. Jo. i. Habitu in nobis et vidimus gloriam eius. quod est humane sanitatis primum remedium. Ubi queso videte carissimi circa remedium pie sanitatis quatuor suauiter propinari. Primum est diuina benignitas que habitauit in nobis secundum per gratiam. Secundum est curata infirmitas que erat in nobis secundum per culpam. Tercium est restaurata sanitas que videtur quod primo cecideramus. Quartum est collata felicitas que videtur gloriam eius quam desideramus. Hec est enim huius quarti libri sententiarum principalis materia et sententia generalis. Sic igitur per hanc doctrinam mirum corrigitur humanus defectus. Nam magister in hoc quarto ad corrigendum defectum hominis agit de curatione lapsi infecti seminis. ostendens quatuor et euangelice legis archanum euangeliste

Principium

benignissima creatoris p ipsius curatione
hois infecti semialiter. corrupti actualiter
pcussi spualiter. lesi corporaliter. lapsi culpa
biliter. ac damnabiliter vulnerati. pias sa
cramentoz exhibuit medicinas. Dec e ita
qz quarte pclusionis snia. Dec est huius qz
si libri sniaz doctrina p quam huius corri
gunt defectus ta originalis qz actualis pec
cati. p qua infirmitates curant humaneta
culpabiles qz penales. vt tandem ho oi proz
sus infirmitate semora. pfectam eterne glo
rie recipiat sanitatem. Ad quam nos pueni
re ccedat qui sine fine viuit z regnat.

E Juxta thema collationis in primo
pncipio meo talem formam tituli questio
nis. vtru doctrina xpi noua sit lex pfectissi
ma. Et qz pfectio legis xpi ex quatuor spe
cialiter pot declarari. Primo ex pfectione p
ceptoz q ab ipsa habent. Secdo ex pfectione
credendoz q in ipsa docent. Tercio ex pfe
ctione meritorz q sub ipsa habent. Quarto
ex pfectione pmoz q ex ipsa debent. Ideo
iuxta hec qtuor puncta titulus posite qsti
onis diuisus fuit in qtuor partiales titulos
circa qtuor libros sniaz ptractandos. Pri
mus erat. vtru lex xpi sit in pceptis rectissi
ma. Secundus erat vtru lex xpi sit in creden
dis certissima. Tercius erat vtru lex xpi sit
in meritis gratissima. Quartus erat vtru
lex xpi sit in pmijs iustissima. Unde sub his
qtuor titulis in qtuor libri sniaz pncipijs
qtuor difficultates posui ptractare. Pri
ma erat de legis xpi z diuine voluntatis re
cta conformitate. Secunda erat de legis xpi
z sue veritatis certa probabilitate. Tercia
erat de legis christi meritoria credulitate
Quarta erat de legis xpi pmiatoria equa
litate. Expeditis igit duobus primis titulis
in alijs pncipijs z referuato tercio. restat
nunc expedire quartum. Querit igitur
vtru lex xpi sit in pmijs iustissima. Et argu
itur pmo q no. qz illa lex no est in pmijs in
stissima q tribuit malis maius suppliciu qz
bonis pmiu. sed lex xpi est hmoi. igit zc.
Maior patet. qz lex iustissima debet ee mi
nis z pmo ad pma qz ad supplicia. Sz mi
nor pbat. qz lex xpi tribuit malis suppliciu
qz est maius malum qz pmiu beatificu sit bo
nu. qd declaro sic. qz fm lege xpi duplex e
pena maloz. scz pena dani z pena sensus.
Un xps. Discedite a me maledicti in igne
eternu. Secdo tangit pena sensus que e af

flictio infernalis tormeti. cu dicit. in igne
eternum. sed sola pena dani sine puatio p
miu beatificu est ta mala qz bonu est ipm p
miu beatificu. qz malicia alicui puatiois
no pot mesurari nisi ex quantitate boni. qd
ipsa puat. z psequens vtraqz pena simul
est maius malum qz pmiu beatificu sit bonu
quare. zc. In oppositu arguit. qz iustissimi
legislatoris debet esse lex in penis et pmijs
iustissima. sed xps fuit pfectissimus legisla
tor z oim legislatorum iustissim. Nam fm
aplm lex Moyfi nemine ad pfectionem iu
sticie adduxit. Iusticie aut dei p fidem Je
su xpi in oes z sup omnes q credut in eum.
ad Heb. vii. igit zc. **D** In ista qstione
erunt duo articuli. Primus erit respouus.
secundus erit collatiu. In pmo declarabo
tres pclusiones. in scdo mouebo tres dubi
tationes. Quantu igit ad pimum articulu
rnde breuiter ad qstiu tenendo simplr p
tem affirmatiua qstionis. pro qua ad pns
sufficit ro post oppositu. sed p solutioe ratio
nis an oppositu pono aliqs ppositiones Un
circa materias ipsius pmiu breuiter tres
pclusiones. Prima est q tota pena dam
nati sine puatio p actu demeritorio mor
tali no est maius malum qz sit bonu totum p
miu beatificu alicuius saluati p actu meri
torio equali. Ista pclusio patz ex iusticia le
gis xpi. qui cum sit iustis in penis z in pre
mijs liberalis no debet ee abundantiore i se
ueritate penaz qz in suauitate pmoz. igit.
zc. Secunda pclusio est q nulla pena co
tracta sine deordinatio culpe vl pti est ma
ius malum qz sit bonu totu pmiu beatificu
p actu meritorio sibi corrdete seu pposito
nabili. Ista pclusio patz ex pma qz ois tal
culpa vel pti seu deordinatio culpabilis
est pialis pena ipsi dani seu peccati. iux
ta illud vulgatu verbu ex libro pfectionis
Augustini. Iussisti dñe z ita est vt pena sit
supps ois inordinatus animus zc. Terc
ia pclusio est q sola pena dani sine puatio
tio pmiu beatifici no est ta malum qz bonu
est totu pmiu beatificu corrdes ei. Ista
pclusio patet ex pma sicut z pcedens. Sz
tuc quando arguit oppositu per hoc q ma
licia alicuius puationis non potest mensu
rari nisi ex quantitate boni qd ipsa puat.
pro quo em videt facere Ancelm. q. Cur
deus homo. caplo. xiiij. dicens. q ome bo
num tam bonum est qz mala est ei corru

in quartum sententiaru

ptio. Pro isto dico aliquas ppositiones. vñ
primo dico q licet quantitas boni puati
sit potissima mensura malicie puationis ta
lis boni. tñ non sequit qz bonum est illd
tam mala sit eius puatio. z hoc si ly tantu
z quantu notent equalitate. Secundo di
co q illud est verum si ly tantu z quantum
notent pportionem. ita q pportionabiliter et
ceteris paribz omisio seu puatio maioris
boni quando deberet haberi est por omis
sione seu puatione minoris boni. Exem
pli. pfectior intellectus ceteris paribz pot
impfectione intellectus respectu eiusde
obiecti. Et comuniter ex quantitate effecti
um pcedenti ex causis suis fm vltimu po
tentie mensuratur quantitas virtutis i cau
sis tamē non oportet effectum equari sue
cause. similiter puatio boni actus merito
rii quado qd no tenetur ad illum. z tñ mul
tu meret in habendo ipm nullo mo est cul
pabiliter mala. ergo a fortiori huius puatio
tio pot esse modicu mala. licet positio omis
si esset valde bona et meritoria. Tercio di
co ad auctoritate Ancelmi q ipse non loq
tur de pura puatione boni. sed de e cor
ruptione. Generatio autē corruptio sunt
contraria. z non solum puatioe opposita. mo
do de contrarijs bñ ccedo assumptum. sed
non de puatioe oppositis. Verbi gra. dico
q cecitas no est ita mala sicut visus est bo
nus. imo si visus haberet contrariu illud eet
peius qz cecitas. z tamen no esset peius qz
visus esset bonus. Similiter pura puatio
delectationis no est ita mala. sicut illa dele
ctatio est bona. sed tristitia ei contraria z eq
lis in gradu esset tam mala z illa est magis
mala qz pura puatio. Sic etiā no dilige
re deuz qñ quis ad hoc tenet no est ita ma
lum sicut diligere deum est bonu. sed odi
re deum est maius malum qz diligere deū sit
bonum. aliter nullus posset ita bñ facere si
cut alius male. quare zc. Quarto dico q li
cet pura puatio sit ppter tanta z quata. tñ
comuniter loquedo est rata in omisioe de
biti quanta est positio omisii. Et hoc nihil
aliud est dicere nisi q tantum bonu debe
ret fieri z nihil eius sit. sed ex hoc no sequit
q ergo tam mala sit vel tam grauis culpa
qz bonu esset vel meritorium illud qd omit
tatur. Sic ergo est in pposito. quare zc. Et
licet circa istam materiam multa possent di
ci. z ex dictis multa inferri. tamē pñc bre

uiter transeo Et hec de primo articulo.

E Quantu ad scdm articulu ad bñdū
collatoz cum aliqbo re. ma. meis mouebo
tres dubitationes. Prima erit. vtru volūtas
diuina sit diuio intellectui rō agnoscedi seu
essendi respectu alicui veri. Secda vtru
volūtas diuina sit vel possit esse creato itel
lectui cā infallibilis iudici respectu cōtin
gentis futuri. Tercia erit. vtru voluntas
diuina sit creature rōnali pma lex siue re
gula obligandi respectu cuiuslibet ab ea de
biti fieri. Ad pma dubitationē rñdet ma
gister B. tenedo pte affirmatiua. vñ i pmo
pncipio posuit istud correlatiu. qz quā
diuina intellectus assentiat qz antixps erit p
cise ppter determinationē volūtat. tñ hñ no
pōt ppetere intellectu creati. Primā pte p
bat. qz p determinationē diuine volūtat ali
quid ponit in esse futuri. igit p illam habet
cognosci esse futuri a diuio intellectu. et sic
in hac pte ccedit qz diuine volūtat deter
minatio est rō agnoscedi intellectui diuio
Secundā pte pbat. qz intellectui creato
volūtas non pte assentiedi alicui vero.
z psequens nec ei determinatio. zc. Sed
ista respōsione arguebā in pmo pncipio
meo. z pmo p primā ptem q est directe re
spōsua ad pdictam dubitationē posui tñc
triplicē pte. Prima erat qz sicut diuine
volūtat nihil est causa essendi sic diuio in
tellectui nihil est cā siue causalis rō agno
scendi. patz. qz cū in deo sit idēz penitus ex
oīno esse velle z intelligere. sicut nihil ē si
bi cā siue causalis rō essendi. sic nec volen
di aut intelligedi. Secda fuit qz sicut di
uina voluntas nullam habet rationē p
pter quam determinetur vt velit. sic diu
nus intellectus propter diuine volunta
tis determinationē non assentit qz anti
christus erit. Prima pars patet ex dictis.
Secunda pars sequitur ex prima per simi
le. Secundo probatur. quia aliter seq
tur qz diuine voluntatis determinatio eet
intellectui diuino causalis ratio assentien
di qz antichristus erit. falsitas consequen
tis patet ex dictis Sed psequētia tenet qz
ista dictio propter dicit habitudinē causa
lem vt clarum est zc. Tercio pbat. qz
aliter sequitur qz ista ppositio causalis esset
vera. quia diuina voluntas vult qz anti
christus erit. diuinus intellectus assentit
qz antichristus erit. consequentia patz. sed

Principium

salitas consequentis patebit. Un pro isto t
pra dictum fuit hec tertia positio. Lau
salis cuius sequens signat tanq significatu
rotale deū velle aut itelligere est vera p
pater. quia ad veritatē positionis proprie
causalis requiritur q ita esse sicut significa
tur p antecedes sit causa qre ita est sicut si
gnificat per pns. modo sic non pōt ee in p
posito zc. vt patet ex dictis. Ex his g pa
tet q rō dicti magistri nō valet qn ipse di
cit q per determinationē diuine volunta
tis zc. igit p eam zc. Un nego aū sequē
tiam z consequens ad intellectū quē inten
dit iste mgr. Dicit ergo pmo q antecedes de
virtute sermonis est falsus. quia ista rō esse
futura p nullo supponit plusq ista esse nū
li vel chymere vel hircocerui. ideo p nullā
causam ponit aliquid in esse futuri. Se
cundo dicit q antecedes est falsum ad sen
sum quē intendit magister. Intelligit enī
q determinatio diuine voluntatis ē causa
q aliquid est futurū sed ostendi q hoc ē fal
sum. zc. Tercio dicit q supposito q illud
antecedes esset verū ad pdictum sensū. tū
consequētia nō valet. intelligendo psequē
ad sensum quem intendit iste mgr. quare zc.
Sed ad hoc breuiter respondet dicendo q
ego laboro secum in equoco pro quo pmi
sit q ista dictio propter non semp denorat
causalitatem proprie dictā vnius rei ad aliā.
vt cum dicit q corpus aiatum est aīal qz
sensitiuū. Et cum dicunt doctores q ppter
limitationē illimitationē diuine nature si
ue ratione huius illimitatōis oritur deum
esse psonaliter trinum. non q ibi sit aliqua
causalis ratio seu realis derinatio vni⁹ re
alitatē ab alia. Sed q quid sit de istis ex
plis quia pmo est falsum z secundus est
dubium. tamē conordo secū in illo dicto
pambulo zc. **S** Secundo dicit q il
la dictio propter qnq denorat illationem
vnius ex alio cum conotatione cuiusdā p
stantie vel pōitatis fm nostrū modum cō
siderandi. vt cum queritur propter qd res
aliqua est talis vel q est rō essendi eā talem
nō em queritur ibi que sit causa realis que
facit eam essentialiter talē. Et quicqd etiā
sit de isto exemplo conordo tamē secū in
isto dicto. Tercio applicando pdicta ad
ppositum dicit q quia nō sequit diuina na
tura est immēsa vel omnipotēs igit ipa est
assensus q a erit. sed bene sequit. est volitō

q a. erit. igit scit q a. erit. z esse libere volū
tum dicit magis pfectionē simpliciter q
esse intellectiū vt dicit mlti qz ad ipm oz
dinat esse intellectiū tanq deseruēs. ideo
natura diuina est assensus q a. erit. eo q ipa
est volitio q a. erit. Sed qd sit de aīce
dente ostendat q illd nō sufficit ad veri
tatē illius causalis. Quarto in tra predi
cta ponit talē pōem q respectu cuiuslibet
denotatōis vel pdicati nō generalissimi ē
aliqud pdicatū cāle fm modū loquēdi me
thaphisicū vl logicū assignare. patz. qz cui
liber tali corrūdet aliqd genus z differētia
sine qbo illud plete cōcipi non potest. z ad
talem intellectū diuina volitio q a. erit est
rō intellectui diuino assentiēdi q a. erit. qz
ly volitio respectu a. est denotatio nō gene
ralissima. igit. zc. Et qz oēs ratios mee cō
tra pma prem correlariū pcedunt vt dīc de
causalitate alia a pdicta quā nullus pone
ret inter intellectum diuinū z voluntatem
eius. ideo nō oportet dicere ad eas. zc.

S Sed quicqd sit de pdicta ppositio
ne z ei⁹ pbatōne q nō videt mibi vera cuz
nō qdlibet pdicatū nō generalissimū z ma
ximale pdicatū intellect⁹ diuin⁹ vl volū
tas diuina habeat gen⁹ z differētiāz pzie
dictā. ex eo qd tā talis sp supponit p aliq
pposito pnotādo aliquā ei⁹ ptem essentia
lem. ideo em differētia pdicat in qle fm ve
ram logicā z methaphisicā. tū nō stādo in
hoc ostēdo q iste modus rūdendi nō suffi
ciat. Prio sic. qz dicit mgr pbatat pma
ptem correlariū sui p hoc qz p determinatio
nē diuine volūtat aliqd ponit in esse futu
ri. igit p illā habet pgnosci esse futurū a di
uino intellectu. sed in antecedente ly ppter
non solum dicit pnotatē fm modum no
strum cōcipiendi vel cognoscēdi. sed aliāz
causalitatem. igitur z in consequēte eodez
modo debet capi. zc. Secundo confir
matur. quia in materia de qua loquimur.
sicut cum dicitur. deus intelligit p ydeas.
vel quādo iste magister dicit q diuinus in
tellectus assentit q a. erit propter determi
nationē volūtatē. ly p vel ly ppter nō pōt
capi nisi altero istoz modoz scilicet vl put
notat circūstantiā cause motiue seu effecti
ue. sicut cum dicimus q aīa intelligit p ba
bitum vel circūstantiā potētiē intellecti
ue. sicut cū dicimus q bō intelligit p intel
lectū. vel put dicit circūstantiā formalis

in quartum sententiarū

noticie. sicut cum dicimus q bō intelligit
p suam cognitionē. vel put notat circūstan
tiā obiecti mediantis. sicut cū dicim⁹ q bō
intelligit deū in via p quendā cōceptū sibi
pprium. vel put notat circūstantiāz obiecti
immediate trinitatis. sicut cū dicim⁹ q bō
videbit deū in pīa p suam essentia. sz nul
lo pdictoz modoz pōt intelligi illud dictūz
vt pōt faciliter ostendi inductiue. Igit illd
nō est vez nisi valde improprie. Tercio
sic. qz nō sufficit dicere q ly p vel ly pte no
tet ibi illā pnotatē pclusiue sine nri modi
intelligendi. Tum qz istud videt improp
rie dici. tū qz talis modus picipiēdi est si
ctus nisi sibi corrūderet aliq pnotatē ex
pte rei. qd nō pōt dici. cū inter intellectū et
voluntatē dei nulla possit pnotatē seu quā
distinctō expte rei assignari. Igit nō est ve
rū q sua volitio sit rō assentiēdi intellectui
diuino plus qz cōuerso. Quarto sic ali
quid esse rōnez qre aliqd puenit alteri non
pōt intelligi nisi duplr. sz vel qz pmo pue
nit illi z ideo puenit alteri. sicut aīa est rōq
bō est susceptibilis discipline. qz hoc pmo
puenit aīe. z ideo cōuenit homini. vel quia
nō puenit sibi primo. ipm tū necessario ex
git ad hoc q cōueniat illi. et hoc pōt ee du
pliciter. vel qz ipm est causa illius qd cōue
nit alteri sicut aīa est rō quare bō mouetur
nō quia pmo moueat. sed qz est cā mor⁹ sui
vel qz est aliqd importatū p illud qd cōue
nit illi. sine de illo pdicat. sicut tā forma qz
materia est rō quare cōpositū est corrupti
bile. qz p hoc pdicatū corruptibile tā mate
ria qz forma importat. vt patet ex qd nois.
sed duobz pms modis nō pōt intelligi de
terminationē volūtatē de q esse sibi ratōez
essendi vt clare patet. Nec etiam tercio mō
qd patet sic. quia illo mō nunq a. est rō q
b. conueniat ipsi c. nisi inter a. b. z c. sit aliq
distinctio qd nō est in pposito. nisi forte di
cat iste mgr sicut scotus q ibi est distinctio
formalis. z q determinatio voluntatis est
ipsi deo ratō assentiēdi alicui ptingēti ve
ro p hunc modū sz. qz diuinus intellect⁹
in pmo instanti offert voluntati simplicia
illius cōplexi quoz vno est cōtinens in re
aut si offert ppletionē offert eaz tanq neu
tram sibi z in secundo instanti volūtas eli
gens vnā partem sz pūctionēz illoz facit
illud determinate esse vez. z sic est intel
lectui diuino rō pgnoscēdi illud vez zc. Sz

qz istū modū nōdū ponit iste mgr. ideo nō
arguo hoc. sed ex pdictis infero q su⁹ mo
dus dicēdi nō sufficit nisi pcurrat in hoc.
qre zc. Tū est qd cōtra secundā ptem
correlariū suū arguebā q illa nō sit vera vel
saltē nō sit pcedēda sed dubitāda. Et argu
ebam sic. deus pōt facere aliquē intellectu
creatū talis pditionis qre determinatōe vo
luntatis sufficet assentire qbuscunqz veris
sibi ppositis igit sic assentire pōt ppetere in
tellectibz creatis. pna est euīdēs z aīas est si
bi dubiū. qz nō apparet q talē intellectu
a deo fieri implicet contradictionē. z si dicat q
sic. ostēdat rōnez. Igit pns nō est ab eo ne
gandū. zc. Ad hoc rūdet negando assum
ptū quia impossibile est ee aliquā creabile
rōnalē creaturā volūtūā de q nō possit sil
stare q esset volitio q a. erit. z tū q a. nō erit.
Igit nullius talis volitio pōt esse sibi ratō
infalibilis sciēdi q a. erit quēadmodū est
in deo. z sic aīas nō est dubiū sicut dicit. sed
implicat contradictionē. nec oppositū pbanī
qre zc. Sed hec rūsio nō sufficit imo vari
ata pposito. qz tūc ipse nihil dixit de ratioē
infalibilis sciēdi. sed p se posuit in suo cor
relario q in intellectu creato voluntas seu
volūtatē determinatio nō pōt esse rō assen
tiēdi alicui vero. hoc autē de facto est fal
sum. qz sepe huius determinatio est cā effi
ciens. et si non totalis tamē partialis assen
sus seu credulitatis. sicut patz de assensu fi
dei p expientia z p sanctorz doctrinā. Ali
ter em qd sibi vult illud dictum cōe Augu
stini z alia similia. Cetera p bō nolēs. cre
dere aut nō nisi volens. Igit sequit q nō ita
pprie potest dici determinationē volunta
tis esse rationem assentiēdi intellectui di
uino sicut intellectui creato. cum non sit il
li sicut isti causalis ratio. Quare zc. Et hec
de prima dubitatōe dicta sint contra istūz
reuerendum magistrum zc. Ad secun
dam dubitationēz responder magister R.
tenendo partem affirmatiuā. Unde in pri
mo principio posuit istam conclusionem.
q respectu futuri contingentis a deo potest
humano intellectui noticia creata infalli
bilis pmaneri. Quam probat. quia hoc
fieri non implicat contradictionē. Igit zc.
imo videtur consonum dicere q talem ha
buerit christus et q quelibet prophetia sit
talīs noticia.

S Sed contra istam responsionem po

Principium

fui in pmo principio pbabiliter triplice ppositione. Prima est q solus diuinus intellectus respectu veri de futuro ptingenti potest esse noticia infallibilis iudicii. Et pma pars affirmatiua huius exclusiue satis pater. Sed pars negatiua ptra eū probat sic. qz ad hoc q aliqua noticia sit infallibilis requirit q non possit esse falsa. sed omnis noticia creata iudiciaria respectu veri de futuro ptingenti potest esse falsa. igitur zc. psequētia pater q antecedens quo ad pma partem per quid nomis. sed quo ad secundam pbat. quia omne verum d futuro cōtingenti pōt esse falsum. ergo omnis noticia creata qua tale iudicatur esse verū pōt esse falsa. consequens pater. psequētia tenet quia non stat q noticia aliq sit iudiciū falsi z non sit falsa. Ad istā rationē respōdet pcedendo maiore. et dicit q minor potest esse falsa z psequens eam negat quia cum ipsa sit d possibilis si sit vera est necessaria. z per consequens non potest esse falsa. Et tunc ad probationē meam quando dico. omne verū de futuro zc. pcedit antecedens. z quādo infero. ergo omnis noticia creata zc. negat psequētia. et dicit q in istā est de noticia diuina. Et cum dico q n stat q aliqua noticia sit iudiciū falsi zc. cōcedit de noticia qua assentit falso. z sic negat meam pma ppositionē. Sed ista responsio nō valet. Tum primo. quia instātia quam dat ad psequētiā meā de noticia diuina non est ad ppositum. quia in psequēte ponitur noticia creata vt excludat noticia diuina. Tū secundo. quia respōsio sua ad probationē consequēte nō sufficit. qz certum est q nō stat q aliqua noticia sit iudiciū falsi quin ipsa assentiat falso z p cōsequens q sit falsa etiam p m eum. qre zc.

Secunda ppositio fuit q solus diuinus intellectus aliquid potest non iudicasse quod iudicauit fore. z primo pars affirmatiua exclusiue pater quia deus iudicauit ab eterno antixpm fore. z tamē pōt h nūq iudicasse sicut possibile est antixpm non fore. Sed pars negatiua exclusiue. s. q hoc nō pueniat alicui intellectui nisi diuino. negat ab eo. Unde in secundo correlario predictę conclusionis ponit. q fidelis qui ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest hoc nō iudicasse. quod probat. quia cū h q iudicauerit zc. potest vltimūz

iudiciū non fore. et si nō erit. ergo ex fide infusa falsē iudicauit. qd non est dicendū. cum fidei non subsit falsum. aut dabit correlariū suū esse verum zc. Sed cōtra h arguebā sic. quia de nullo intellectu q iudicauit antixpm vel iudiciū fore. cōcedendū est q pōt hoc nō iudicasse nisi de illo de q ista consequētia est bona. Iste intellectus sic iudicauit q sic erit. sed d solo intellectu diuino z de nullo alio ista psequētia ē bona. vt patz. igitur zc. Ad istam rōnem rīdet. et pmo dicit. q ista ppositio nō facit contra correlariū suū. quia posuit illud sic. vt tula que ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore potest ex ea non sic iudicasse. z ratio mea arguit q non pōt non iudicasse. quod non negauit. Secundo dicit q falsum est illud quod assumo in illa ratione. scz q de nullo intellectu nisi diuino ista cōsequētia zc. Nam p m ipm illa est bona d intellectu christi. quia aliter falleret. Sed ptra istam respōsionē arguit primo ptra primum dictum. quia quādo dicit q verū la ex fide infusa potest sic non iudicasse vel intelligit q potest sic nō iudicasse ex fide. ex eo scz quia fides potest non esse fides. z tūc bene pcordarem secum. sed non sufficeret ad saluandum illam fidem esse noticiā infallibilem. ppter quod tamen videtur ponere illud correlariū. vel intelligit q potest ex ea nō iudicasse quia scilicet illa fides potest non fuisse iudiciū. et tunc negare istud. qz sicut ipsa nō potest non iudicasse sic ipse videt p sentire sic ipsa nō pōt nō iudicasse p illud iudiciū sic patebit p psequētiā argumentū. z in h est pūc huius difficultas.

Secundo arguit q secundū dictū in q ponit q de intellectu xpi illa pma est bona zc. qz vlt ipse intelligit de intellectu xpi diuino z sic nō est p me. vel de intellectu xpi creato. z tūc arguo p h. qz sic pma est bona. aia xpi iudicauit antixpm fore. q antixps erit. tūc ex opposito pntis sequit oppositū a ncedens. et p pntis sicut possibile est antixpm nō fore ita possibile est aniam xpi iudicasse antixpm fore. s. falsitas pntis patebit et dicendū. nec valet pbatio qn dicit q nisi illa pma est bona alit pps falleret. Tū pmo qz ista pma valde apparēter p negari. Tū secundo qz pntis valde pbabiliter a multis conceditur esse possibile per cōcationem ydionmatum z per noticiā creatam. quare zc.

in quartum sententiarū

Tercia ppositio fuit ista regula. Nulla ppositio de possibili negatiua cuius affirmatiua de pterito correspōdēs est vera est pcedenda de creatura nisi vbi pdicatum est iste terminus verus aut falsus aut alius terminus includēs alterutro in sua rōne diffinitiuā. verbi grā. si ista affirmatiua de pterito p sit. for. iudicauit vltimūz iudiciū fore. hec negatiua de possibili non est pcedenda. for. potest nō iudicasse zc. qz hoc solum pcedendū est de deo ppter rationē prius tactā. si aut hoc pcederet de creatura pari ratione sustinerē q creatura que voluit a. pōt nō voluisse a. z similiter quilla q peccauit potest nō peccasse. et sic q pteritum potest nō fuisse. cōtra articulū parisie sem zc. Bene tamē pcedendū est q sortes q vere iudicauit vltimū iudiciū fore pōt nō iudicasse vere zc. qz illud qd fuit iudiciūz verus potest nō fuisse iudiciū verū. Et rō diuersitatis est qz in pmo exemplo ppositio d pterito vera. nullo mō dependet ex futuro sed in secundo exemplo eius veritas dependet ex futuro. sicut patet intueri. ideo pma est necessaria z nō secunda p regulā cōm in hac materia. quare zc. Ad istā rōnem nihil rīdet que tamē apparet mihi difficilis supposito illo articulo cōter pcesso. Sed d illam regulam instat. Primo de istis ppositionibus. sortes est pscitus. for. potest nō esse pscitus. Secundo de ista. sortes qui vidit aliqd in verbo potest illud nō vidisse. quia deus potest illud nō ostēdisse. S. pma instātia non valet. Tū primo qz isti termini pscitus z pscitēia includūt istum terminum verus. Tū secundo qz ille ppositiones nō sunt vere nisi intelligant de pscitēia dei z nō d sciētia creature. z ideo instātia non est ad ppositum. Secundo alia instātia nō valet. quia nego assumptus. vñ dico q sic deus nō pōt nō voluisse causasse mūdū sic postqz sortes aliqd vidit in pbo. d. nō pōt voluisse causasse illam visionē. z pntis for. nō potest nō vidisse nec deus pōt illud nō ostēdisse. sicut sortes q cucurrit nō pōt nō cucurrisse. z ita de quolibet alio pterito ideo petit pncipium sua ratio. quare zc.

Scōm pdicta respōdi in pmo pncipio meo ad rationē predicti magistri. vñ quādo dicit cū hoc q fidelis iudicauit zc. stat zc. cōcessi istud z negauit vltra illam pnam iudiciū nō erit ergo talis ex fide falsē iudicauit sed bñ cōcessi ergo falsē iudicauit. vñ dico pmo q nō ē possibile fidei subesse falsum. pater qz fides includit q sit vera z de vero. Secundo dico q fidei pōt subesse falsum. pater. qz illud qd de facto subest fidei potest esse falsus. Dicitur tercio q illa noticia q fuit fides licet nō possit nō fuisse noticia aut iudiciū. tamē potest nō fuisse fides aut iudiciū verum. Sed pnam negatā factāz p suo correlario ipse pbat sic. quia sequit. iste ex fide infusa iudicauit vltimū iudiciū fore z ita erit. ergo ex fide vere iudicauit. ergo simpliciter sequitur talis ex fide zc. z nō erit ergo ex fide falsē iudicauit. Item quia ex fide iudicauit et nō vere ergo falsē. S. hec pbatio non valet. quia licet ista pma sit bona. tamē psequens est impossibile z etia pntis propter incōpossibilitatē prius licz q libet pars sit ptingens. quare zc. Alteri ipse arguit contra hoc qd dicit q fides pōt non fuisse fides. quia habitus qui fuit caritas aut iusticia aut pndentia non potest nō fuisse caritas zc. ergo nec fides zc. Itēz tunc fides potuit esse falsa respectu falsi. et p psequens deus potest decipere. pater cōsequētia. quia non potest non fuisse habitus verus aut falsus. S. ad. hec breuiter dico. Tū ad pmiū nego psequētiāz ratio pater ex regula supra posita. zc. Ad secundū dico. q si decipe precise importz causare noticiā fallā. tūc pcedo psequētiā et psequens. si pō importz aliqd inordinate facere. nego psequētiā nec pbatio sua valet. Et hec de secunda dubitationē zc.

Ad terciā dubitationē alias respondi sub triplici ppositione. Prima fuit q sic voluntas diuina in genere cause efficiētis est prima efficiens causa. sic ipsa in genere legis obligantis est pma lex seu regula. Secunda fuit. q sicut voluntas diuina est efficiēs causa. quia vult aliquid esse vel fieri. sic ipsa est lex obligatoria. quia vult aliquid ad aliquāliter esse vel non esse teneri. Istas duas diffuse pbaui z declarauī in pmo pncipio meo. iō pntē eas suppono. Tercia fuit q sic voluntas diuina est lex obligatoria. sic z intellectus diuinus licz cōueniētius hoc appropriet voluntati q intellectui. qz prima est p se vera. z non secunda. Istam declarauī in secundo pncipio meo. Et primo primā partē quia voluntas z intellectus in deo sunt idem oīno. ideo quid

Principium

quid ex natura rei ouenit diuine voluntati ouenit etiā diuino intellectui. quia expositio arguendo vñū sequit ex alio. qre zc

Secundā ptem declarauī. qz sicut modus loquēdi doctor est q voluntas diuina est cā effectiua rez nō intellectus ex eo qz qdquid volūtas vult est vel fit z nō qdquid intellectus intelligit. ita i pposito qd quid volūtas vult obligari obligat. z non sic de intellectu. Un hec psequētia est bona voluntas diuina vult sortem obligari ad a. ergo sortes obligat ad a. tamē ista nō valet intellectus diuinus intelligit sortē obligari ad a. ergo sortes obligat ad a. z ideo ista est p se vera voluntas diuina est obligatoria. z non ista intellectus diuinus est lex obligatoria. qnis vtrāqz sit vera

Sed contra pdicta multipliciter arguit magister Egidius. nūbū tñ rñdendo ad rationes meas. Un quasi in multitudine exercitus esset victoria belli ipse adeo multiplicauit argumēta q ad ea discurrenda vix sufficeret dies vna. sed fortassis sufficeret vñū breue verbūz dicere q. Marcialis in qdam epigramate cuiā in pñationibz affluenti rñdit. zc. Verū tamen inter nos sit disputatio catholica z nō sophistica discipulatio. ideo silēdiū est ab omī yronico verbo. placuit autē sibi z mihi nō displicuit vt de tot argumētis suis nō oia sed aliqua gūiora p nūc veniat ad mediū cū etiā ad eorū plura satis in secūdo principio sit respōsum. Igit ptra pñam z secundā ppositōes z specialiter ptra secundā posuit istam. scilicet voluntas dei vt sic nō est causa rez p se pductiua. sic nec ipsa ē lex seu regula creature obligatiua. Que conclusio etiam si esset vera tamē nō est contra dicta mea. qz nūqz vsus sum hac locutione. vt sic vel vt nō sic. nec apud vñem tali locutione vellem diu discipulare. loquar prout sic qui voluerit quia nolo loqui sic. Verū tamē quia limitauī sensum dicte secunde ppositiōis dico q licet illa sit vna ppositiō causalis q potest denotare antecedētis ad psequēs causalitatem pñam vel ipsorū cōuertibilitatem p psequētiā mutuā. tamē quicqd sit de primo sensu nihilominus in secūdo sensu volui intelligere ipsam. ideo contra hoc arguit. quia ponere talem causalem z solum per illam intendere cōsequētiē cōuertibilitatem est mirabiliter abuti ppositi

onibus. Sic enim pcedere ista. quia chi mera non est. ideo sortes pōt esse. Ad hāu tem z ad reliquas similes instantias respōdi in secūdo pñcipio meo. q sunt sophistici z falso innitunt fundamento. Pro cui⁹ euidenti declaratione dixi esse sciendū q ista pñunctio quia vel alia similis faciēs p positionē causalem quādoqz figt cāz essendi. z sic facit ppositionēz causale. vt cum dicitur qz sol lucet dies est. quia hō materiā habet hō est corruptibilis. z sic de similibz. Quādoqz hō talis cōiunctio nō significat causam essendi. vt cum dicit. quia aliqua res in diuinis generat filius. aliqua res in diuinis est pater. quia creature sunt a deo deus est dominus creaturaz. Tales enim ppositōes solent cōcedi. z tamen claz est q non denotant antecedētis ad cōsequēs causalitatem pñam. quia sic essent false vt notum est zc. Ita est in proposito quādo dicit qz hec ppositiō voluntas diuina est lex obligatoria. quia vult aliquid zc. non denotat antecedētis ad cōsequēs causalitatem pñam. sed cōuertibilitatem p psequētiā mutuā. volui em p hoc excludere primum sensum in quo illa dictio quia significat causam essendi. quia sic nihil est causa vt diuina voluntas sit lex obligatoria. sz p hoc q dicit q talis ppositiō sicut et alie supradicte signat antecedētis ad cōsequēs cōuertibilitatem per cōsequētiā mutuā nō volui excludere quin aliud requiratur. seu q hoc sufficiat ad veritatē talis causalis. sed dico q hoc requirit. et hoc sufficiebat mihi ad ppositūz. Et si querat quid vltra hoc requirit qro etiam idem ab eo de alijs causalibus supradictis. z ita faciliter respōdebo sibi sicut ipse mihi. nec aliud teneor respondere. quia non habeo hic tractare de veritate causalium nisi aliter cogat vi argumentor. quia ex hoc satis patet ppositūz.

Sed ipse dicit qz hec responsio non sufficit. z ex his patet qz diminute dedi sensūz ppositiōis mee. et ego teneor explicare qd aliud requirat ad veritatē illius causalis. z qz p causale non sufficiēter explico radicem obligatiōis quam tñ videor principaliter inq̄rere. Ego autē hec omnia gratis et sine p̄batione dicta simpliciter nego sicut prius. Et dico qz ipse petit pñcipium sicut prius. z hoc ita clarū est qz qui nō videt nihil videt. Tamē licet ipse non cogat

Libri sententiarum questio prima

dicam sibi quid requirit ad p̄dictaz causa liū veritatē vltra psequētiē cōuertibilitatē.

A Dico em qz ille denotat vñ signat nō qdē cām eēndi. nec antecedētis ad psequēs causalitatem pñam vt dictū est sed cām cōgnoscēdi siue ad psequēs cōuertibilitatē per psequētiā mutuā cū cōnotatione antecedētis cuiusdā prioritatis inferētis respectu illati fm nostz modū p̄sideradi. z ad aliquē talē vel p̄similem sensūz intelligunt causa les supradicte. Unde in oibz illis est talis psequētiā cōuertibilis et vltra in antecedēte ponit diffinitio vel termin⁹ pñēs ad diffinitionē termini positi in psequēte. vt patz. ideo est aliq̄lis pñitas antecedētis ad psequēs propter quā pōt dici antecedēs cā psequētis. z hinc est qz tales cāles pceduntur. Et p̄similiter dico in pposito. Et per hoc ad multa alia dicta sua patet clarissime solutio. ideo plura nō recito zc. Et hec d̄ tercia dubitatione. Uex est qz ego sperauerā z valde optauerā cum isto reuerēdo m̄gro habere longā collationē. et in q̄ esset aliqd grauitatis theologice z nihil sophistice leuitatis. sed ipse insitit in his q nō multum placēt mihi. Ipse autē alias dixit qz in tota p̄positione mea oia erāt ita clara z solida qz nihil aliud in eis sibi vñsum fuit cui posset catholice repugnari. hoc autē si dictū eēt reputare nō eēt vitupandū. Sz cū reuerētia nō est vez. imo multa posui quoz opposita tenet plures magni doctores z q nō min⁹ reputo fore disputāda in scola theologica qz illa q ipse tractauit de p̄sialitate p̄fectiōis nū in deo sine distinctiōe. de distantia creature a deo z a nō esse. de latitudine possibilitatis z cōtingētiē. de tendētiā creature i nō esse. Ego autē malui permanere i catholica simplicitate qz esse de illis qui nihil reputant dici subtile. nisi quod est in intelligibile.

A Arca prolo

gum libri sententiarum for mo talem questionem.

Utrū possibile sit viator rem de veritatibus theologis habere noticiāz euidētem Arguitur p̄mo qz nō. qz impossibile est viatorē de aliquē fūitate habere noticiā euidēte. igit zc. cō/

sequentia est clara. z antecedēs probat. qz aliter se qret qz possibile esset viatorē habere actum infinite rectitudinis z p cōsequēs infinite p̄fectionis. psequēs est falsū cum sit finite capacitatis z finite actiuitatis. Sed cōsequētiā p̄batur. quia noticiā euidēns est in infinitū certior opinioē qn tūcunqz forit. Nam qntumcūqz augeātur ratioēs probabiles in apparētiā nunqz possent generare certitudinē equalē certitudi ni noticie euidētis. igit talis est certitudinis infinite. igit zc. Secundo sic. quia impossibile est viatorē de veritatibz theologis habere noticiā maiorē fide. igit zc. psequētiā patet quia noticiā euidēns ē maior fide. z antecedēs p̄batur per Augustinū. q. de trinitate capitulo tercio. de scriptura sacra fidez habemus de his rebz qz ignorare nō expedit. nec per nos ipsos ydonei sumus zc. Unde patz qz de his de quibus est sacra scriptura solum fidem habemus. nec sum⁹ naturaliter ydonei ad maiorem noticiā deuenire. igit zc. Tercio sic. quia impossibile est viatorē de huiusmodi veritatibus acquirere sciētiāz p̄prie. igit zc. psequētiā patet. quia non est maior ratio de vno qz de alio. z antecedēs probatur. quia omnis sciētiā proprie dicta est per causam. p̄mo posterior. Scire est rem per causam cognoscere. zc. omnes autē veritates theologice sunt de deo de qz nihil potest sciri per causam. igit zc.

In oppositum arguitur sic. quia possibile est viatorē de mltis veritatibus habere noticiā euidēte in diuersis sciētijs. igit hoc non minus est possibile p studiū theologie. consequētiā tenet. quia theologia est sciētiā principalissima z maxime architectonica zc. Et antecedēs patet. quia omnes homines natura scire desiderāt. primo methaphisice. sed vt distinguit ibi cōmētator. impossibile est appetitū humanum esse frustra. igit possibile est homini sciētiā. In ista questioē iuxta materiam argumentor erunt tres articuli. Primo vtrū possibile sit viatorē habere noticiā euidētem de aliqua veritate Secundo vtrū possibile sit viatorē habere de veritatibz theologis noticiā maiorem fide. Tercio vtrū possibile sit viatorē habere de cōclusionibus theologis noticiā sciētificā proprie.

Libri sententiarum

B Quantum ad primū articulū. primo pmissam quorundā terminorum declarationes. Secundo ponā aliquas responsales conclusiones. Tercio obijciā contra pāliq̄ rationes. Circa p̄mū punctū sunt tres termini declarandi scilicet qd sit viator. quid veritas. qd noticia euidēs. Primo ergo declarandū est quid sit viator. vnde dico q̄ viator seu creatura viatrix vt in pposito sumit̄ est rōnalis natura q̄ nec est beata nec damnata. Ex quo sequunt̄ aliq̄. Primo sequitur q̄ ip̄us nunq̄ viator fuit. patet. q̄ ip̄e ab instanti sue pceptionis f̄m naturā humanam fuit beatus. Secundo sequitur q̄ paul⁹ in raptu fuit viator. patet. q̄ licet tūc viderit archana dei. t̄m p illam visionem nō fuit beatus. Tercio sequitur q̄ stat aliquem esse nō viatōrē. t̄m ip̄m esse in statu merendi. patet de ip̄o aū tempus passionis t̄c.

Quarto sequitur q̄ stat aliquē esse viatōrē t̄m ip̄m habere noticiā intuitiua dei. patz de paulo. q̄ f̄m August. in q̄stioib⁹ ad oroz sū t̄m similiter sup̄ Benesim ad lram. Ania pauli in raptu clare t̄m sicut ē diuinā essentiam vidit. Cū patet contra ockam q̄ intellectus viatoris nō bñ describit̄ q̄st ille qui nō habet noticiā intuitiua dei t̄m sibi possibile de potentia ordinata. Per p̄mū intellect⁹ noster excludit̄ q̄ habet noticiā intuitiua dei. Per secundū intellectus damnati cui de potentia ordinata nō est possibilis illa noticiā. t̄c. Cū hec descriptio nō sit sufficiens. patet de paulo q̄ v̄dictū est t̄m cū istemet doctor pcedit in secundo tractatu dialogi de dogmatib⁹ Jo. xxi. ca. ij. noticiā clarā dei t̄m habuit. t̄c. t̄m tunc nō fuit beatus sed viator v̄dictū est. q̄re t̄c.

E Secundo declarandū est quid sit veritas. vñ dico q̄ ois veritas vt hic sumit̄ est ppositio vera. Ad cuius p̄bationē pono aliq̄s ppositiones. Prima est q̄ nulla veritas ē distincta a ppositioe. que sit quoddā p̄plex significabile seu ppositiois significatiū totale. patz q̄ si esset talis veritas seu tale p̄plex significabile nec esset suba nec accidens. nec de⁹ nec creatura. imo ois nō ē vt pcedunt illi qui sic ponūt. sed talis ppositio est intelligibilis t̄m rationabilis. vt p nunc suppono. q̄ alibi declarauī. Secunda ppositio est q̄ nulla veritas est distincta a ppositione que sit res absoluta vel respectiua accidēs ipsi ppositioni vere patet.

q̄ si sic sequit̄ q̄ esset vel esse posset aliqua res alia a deo quā deus nō posset creare. t̄m aliqua quā nō posset annihilare. q̄ nō posset creare veritatē istius. deus nihil creat. nec annihilare veritatē istius de⁹ nihil annihilat. Item sequit̄ q̄ futurū ptingēs de necessitate erit. q̄ veritas istius ppositiois antichrist⁹ erit fuit. ergo sequit̄ q̄ antichristus erit. q̄ nō est bona. sed si illa veritas est aliq̄ res alia a ppositione deus nō posset facere modo q̄n illa res fuerit. t̄m sic antichristus est necessariū illo dato. t̄m psequēs etiā cōsequēs t̄c. Item deus posset talē rē distinctam a ppositioe destruere ipsa ppositioe manēte. t̄m illa ppositio adhuc ē vera. et p cōsequēs veritas t̄c. t̄m ex hoc sufficēter patet ppositum p̄ncipale. Tercia ppositio sequēs ex p̄dictis est. q̄ aliqua veritas pōt causari a deo. tamē nō est possibile q̄ deus causet illam veritatē. patet de ista antichrist⁹. nō t̄m ppter h̄ sequit̄ q̄ aliqua entitas possit causari a deo t̄m nō sit possibile q̄ deus causat illam entitatē. Quarta ppositio etiā sequēs ex p̄dictis est q̄ aliqua veritas fuit quā necessariā est fuisse. t̄m ptingēs est eā fuisse veritatē. patet de ista antichrist⁹ erit.

Sed contra predicta obijciā. p̄mo. q̄ de⁹ seu diuina noticiā est veritas. t̄m deus tamē seu eius noticiā nō est ppositio vera. Igit̄ nō ois veritas est ppositio vera. Secundo aūq̄ aliq̄d ē p̄ter deum veritas seu verum erat mūdum fore. et hec veritas non erat deus quia hec veritas ptingēs erat t̄m deus erat necesse ēē. nec hoc vez erat ppositio. quia nulla erat. igit̄ tale verū erat q̄dam cōpletum significabile. Tercio q̄ si nulla ppositio ēē adhuc veritas ēē nullam ppositionē ēē. Igit̄ nō ois t̄c. Pro solutione istoz pono aliq̄s ppositiones. Prima est q̄ p̄ter oēm ppositionē creatā aliq̄d est verū seu aliqua veritas extra aiaz patet de deo sicut p̄ma obiectio arguit.

Secunda ppositio q̄ p̄ter oēm ppositionē creatā vel increatā nullum est verū seu nulla veritas extra aiaz. patet. quia si cut ois veritas creatā est ppositio creatā vt probatū est sic veritas increata que deus ē. est ppositio increata. vt ostēdam.

Tercia ppositio quam pono probabit̄ t̄m nō assentire pro declaratione p̄cedētis ē q̄ deus seu diuina noticiā sicut est

questio prima

veritas. sic est ipsi intellectui diuino ppositio vera. patz. q̄ si diuina noticiā q̄ deus cognoscit antichrist⁹ fore nō pcedat esse p̄pō hoc nō pōt esse p̄pter aliq̄d nisi q̄ doceret q̄ ad hoc q̄ aliq̄d sit p̄pō requiritur q̄ sit q̄d cōpletū sit q̄ sit ex p̄pō p̄pō essentialiter cōpositū. q̄ vna sit subiectum. alia copula t̄m alia p̄dicatū. q̄d repugnat diuine simplicitati. S3 hoc nō valet. Primo. q̄ p̄pter illā cām nō d̄ p̄pō mētalis v̄neca. imo nulla ppositio mentalis est illo mō pposita sicut pbat m̄r Gregori⁹. q̄. i. t̄m hoc idem q̄liter sit vez et qualiter nō alibi declarauī. Secundo q̄ supposito q̄ illud esset vez de q̄li bet ppositione creatā. t̄m p̄pter hoc nō debet negari a deo q̄ sit ppositio. Verbi gr̄a. licet verū sit de q̄libet noticiā creatā q̄ non stat ipsam esse noticiā et ipsam nō esse rem distinctā ab illo cui est noticiā. t̄m p̄pter h̄ non negamus a deo q̄ sit noticiā seu cognitio q̄s uis sua noticiā nō sit distincta ab eo. q̄re ita pōt dici in pposito. t̄c. D. Ex istis patz responsio ad secundā obiectiōnē vñ q̄n dicitur q̄ ante q̄s aliq̄d esset p̄ter deū. vez erat mūdū fore. distinguo istā. q̄ hec oratio in finitui modi mūdū fore pōt sumi significatiue t̄m psonalr vel materialiter. Si p̄mo mō dico q̄ illa ois p nullo supponit iō. p̄pō nō est vera. imo ois p̄pō in q̄ subijciē vel p̄dicat̄ oratio infinitui modi significatiue sumpta est incongrua de p̄tute f̄monis sic alibi declarauī. Si sō sumat̄ scdo mō. scz materialr. vel capis materialiter p seipsa t̄m sic adhuc est falsa. vt claz est. vel capis materialiter p p̄pōne cui⁹ est dictū. seu cui cor r̄ndet. t̄m hoc vel p p̄pōne creatā et sic p̄pō est falsa. vt patet. vel p p̄pōne increatā que deus est. t̄m sic p̄pō est vera. sic em̄ dico q̄ ante q̄s aliq̄d esset p̄ter deū veritas erat mūdū fore. t̄m illa veritas erat deus. Et q̄n arguit q̄ nō. q̄ illa veritas erat ptingens t̄m deus erat necesse esse. dicēdo q̄ illa veritas erat necesse sic de⁹ t̄c. sed t̄m illa veritas erat cōtingenter veritas. sicut scia dei q̄ antichrist⁹ erit est necessaria. t̄m est ptingenter sciencia q̄ antichrist⁹ erit vt alias declarabit̄. Si sō dicat̄ s. mūdū fore ab eterno fuit vez seu veritas. igit̄ mūdū non fore ab eterno fuit falsum seu falsitas. cōsequētia tenet. q̄ q̄cunq̄ vñ contradictoriū fuit vez alterū fuit falsum. sed deus nec est nec p̄t ē falsitas. igit̄ aliqua falsitas fuit ab eterno q̄ nō

erat deus. Rūdeo negando p̄mā p̄sequētiā. vñ pcedit ista p̄pō quarta q̄ ab eterno fuit aliqua veritas cui nulla erit contradictoria falsitas. patet p rōnem factā. Et p̄ idēz patet ad terciā obiectiōnē. vñ q̄n dicit q̄ si nulla p̄pō esset adhuc vez esset nullā p̄pōsitiōne esse. pcedo istā cōditionalē. q̄ aūcē deus est impossibile. q̄ sicut impossibile ē deum nō esse noticiā sic impossibile est deum nō esse ppositionē verā. dico t̄m q̄ si nulla ppositio creatā esset adhuc vez esset nullā ppositionē creatā esse. capiēdo orationē in finitui modi vt dixi. sed illud vez est de⁹.

Sic igit̄ patz q̄d est veritas t̄m nihil aliud sit q̄s p̄pō vera. Quare aūcē ppositio dicat̄ vera hic nō declaro. t̄m multa alia q̄ circa hec possent dici p̄transco. q̄ de his spectat ad logicā t̄m metaphisicā. t̄m de illis dixi in tractatu de insolubilib⁹. **E** Tercio declarandū est q̄d sit euidētia seu euidēs noticiā. Cū dico q̄d p̄plex est euidētia. quedam est euidētia absoluta q̄lis est euidētia p̄mī p̄ncipij vel reducibilis ad eam. alia est euidētia cōditionata q̄lis est euidētia nostri ingenij q̄ est citra p̄mā.

Euidētia absoluta simplicr pōt describi q̄ est assensus verus sine formidine causatus naturaliter. q̄ non est possibile intellectum assentire t̄m sic assentiendo decipi vel errare. In hac aūcē descriptiōe quatuor p̄tes ponunt̄. Prima est assensus verus q̄ ois euidētia est assensus licet nō ecōtra. Et d̄ verus ad differentia erroris seu assensus falsi vel erronei quantūcunq̄ sit firmus t̄m nunq̄ est euidēs. Secda ps ē si ne formidine ad differentia opiniōis suspitionis vel p̄iecture q̄ nō sunt sine formidine de facto vel de possibili. Tercia ē cātus naturaliter id est ex causis necessitanti bus intellectū ad sic assentiendū ad differentia fidei q̄ licet sit assensus sine formidine. t̄m nō cātus naturalr s3 libere t̄c. Quarta est quo nō est possibile t̄c. Ad differentia assensus causati p sillogismū falsigraphuz q̄ licet possit h̄re p̄ditiones p̄dictas. t̄m habēs illū assensum sic assentiēdo d̄cipit. nō p assensum p̄clusum sed p mediū p̄clusiū.

Ite illa pars ponit ad differentia euidētie p̄m q̄d sine p̄ditionate. de q̄ statim dicitur Euidētia aūcē p̄m quid pōt describi q̄ est assensus verus sine formidine causatus naturaliter. q̄ non est possibile itante dei insit

Libra sententiarum

entia generali et nullo facto miraculo intellectum assentire et in sic assentiendo decipi vel errare. In hac autem descriptione singule partes ponuntur et similitudine sicut in prima. per ter illam stante dei et ponit ad differentiam prime evidencie. et dantur iste descriptiones de evidencia creata. Et hec de terminorum declaratione. et dicitur. Dispositio ponenda sunt tres conclusiones ad hunc primum articulum rursus. Unum advertendum est quod circa hunc articulum due fuerunt opiniones extreme. Una academicorum ponentium quod nulla veritas posset nobis esse evidens. quam opinionem reprobat Augustinus. Alia fuit quondam presumptuosa ratio philosophorum assentientium quod omnis veritas potest naturaliter esse nobis evidens. quam opinionem impugnat thomas brand. libro. i. summe sue parte. xxij. capitulo primo. Igitur mediatio inter istos errores. sit hec prima conclusio. Quod possibile est viator non solum de primo principio sed etiam de multis aliis veritatibus habere evidenciam absolutam siue noticiam simpliciter evidenter. Ista conclusio maxime quo ad primam partem adeo videtur nota quod ipsam phare appareret petiti principii in contra primum potest suaderi. Primum per medium tactum arguendo ad oppositum questionis. Secundo quod aliter sequitur omnes scientias per quod est inconueniens materie mathematicis que secundum philosophum sunt in primo gradu certitudinis. Tercio quod quilibet experit non solum primum principium esse sibi evidens modo predicto sed etiam multas alias. sicut sunt prime petentes principium. ut iste for. est. g. for. est. vel non est. si hoc est hoc est. et multe alie ut iste hoc est g. aial est. si equus currit animal currit. et. Unde assensus talium veritatum habet omnes conditiones supradictas ut patet quod re. Secunda conclusio est quod possibile est viator de multis veritatibus contingentibus habere evidenciam absolutam siue noticiam simpliciter evidenter. ubi g. a quod ipse est. quod ipse cognoscit. et. probat per Augustinum. xv. de tri. ca. xij. Scimus inquit nos vivere. proorsus non metumus ne aliquid similitudine fallamur quod certum est etiam cum qui fallit vivere. Secundo quod impossibile est aliquem de talibus veritatibus rationabiliter dubitare quod contingit possibile positum. et. et. Tercia conclusio est quod impossibile est viator re aliquid extrinsecum ab eo sensibile evidenter cognoscere esse evidenciam simpliciter et absolutam sed bene evidenciam secundum quod est conditionata. Ista conclusio habet duas partes. Prima est quod simpliciter

et absolute nullum extrinsecum a nobis sensibile evidenter cognoscit esse. ut puta quod albedo est. quod nigredo est. quod hoc est. quod hoc est alius ab alio. et sic de similibus. Probat primo quia stat sine contradictione apparere et assentire sic esse et tamen non sic esse. Igitur sic esse non est evidens predicto modo. prout et ex quarta conditione supraposita de evidencia predicta. et ante patet per dei omnipotentiam. quia quicquid deus potest facere mediante causa secunda vel mediata causa secundis potest per seipsum. et quibuscumque duabus rebus datis quoniam una non est pars alterius. de per una illarum conservare aliam destructa. et per prout destructio quilibet sensibili extrinsecum posset conservare in anima sensationem habere positum. et. Secundo si predictae veritates essent sic evidentes vel hoc esset per sensum vel per intellectum. Non per intellectum. quod non sequitur evidenter intellectus intelligit aliam rem ab ipso igitur alia res ab ipso est. nec sequitur intelligendo antequam esse igitur antequam est. Nec per sensum. quod hoc maxime foret per visum. sed hoc non. probat. quod sequitur visus est indispotus et medium est indispotus et obiectum non est de bita distantia. igitur visus non indicat evidenter de suo obiecto. prout est bona. et ante est in evidens sensui predicta evidencia. Igitur prout non est sic evidens virtute visionis. Tercio quod multoties est fortiter quod indicat se videre re aliam quam non videt eam sicut quam realiter videt illam. et non obstante tali iudicio ac firma adhesionem talis decipit et non videt quod credit videre. Igitur propter quod contingit iudicium forte vel firmam adhesionem non cognoscit quod evidenter tali evidencia quod sic est sicut sibi apparet et maxime ubi non sequitur apparet tibi quod sic est et sic est. et per prout ex nullo antecedente evidenter potest alia evidenter inferre aliquam aliam re ab ipsa esse. loquendo de evidencia predicta. Confirmat ratio quod sequitur deus disponit visum et medium. igitur visus non indicat obiecto suo evidenter loquendo de evidencia ut patet. prout est bona. et ante est tibi dubium. igitur prout non est a te negandum. et per prout pars conclusionis. scilicet quod simpliciter absolute nullum. Secunda pars conclusionis est quod loquendo de evidencia secundum quod est seu conditionata. vel ex suppositione scilicet stante dei influentia generali et cursu nature solito nulloque facto miraculo talia possunt esse nobis sufficienter evidencia sic quod de ipsis non habemus rationabiliter dubitare. Probat hoc. quod stante

questio prima

dei influentia et non stat talia nobis apparere et non sic esse. unde quis talis apparatus posset esse ipsis obiectis non existentibus per potentiam dei absolutam tamen propter hoc non habemus rationabiliter dubitare. Nam ex hoc multa in convenientia et absurda sequuntur. Primo sequitur quod possemus rationabiliter dubitare quali qua suba alia a natura nostra divina esset. quod de posset conservare omnia accidentia homini sub statibus corruptis seu destructis ut in sacramento altaris. Secundo sequitur quod non posset sufficienter inferri ex una re alia nec ex causa posset concludi effectus. nec econtra. et sic perirent omnes demonstrationes naturales. Et consequenter tenet. quod duarum rerum distinctarum de potest absolute alteram conservare aliam destructa. Tercio sequitur quod haberemus rationabiliter dubitare demonstrata quicquid creatura. an illa esset deus. an illa esset adoranda. et sic an deus esset asinus. an asinus adorandus. Nam quilibet talis posset de assumere et. et brevitatem multa similia posset inferri quod sunt absurda et blasphemata. quare et. et sic per primo. Contra predictas conclusiones per ordinem instat. Primum per primam quatuor rationibus seu mediis. Primum sic. non est evidens evidencia absoluta aliquid esse primum principium. nec aliquid esse ante aut prout aut prout aut prout et sic de similibus. Igitur tali evidencia nihil est evidens. prout tenet. quod si aliquid est evidenter tali evidencia oportet quod sit per deducta per aliquam prout in qua sit ante prout. sed ante dens. probatur. quia tali evidencia non est evidens plura esse. Igitur nec primum principium esse. et sic de aliis positum in antecedente. ad quod quodlibet inferitur plura esse. Confirmat secundo. quod aliqui negaverunt primum principium ut patet quarto metaphysice. igitur non est evidens. Confirmat tertio quod de facto dubium est quid sit primum principium ut clarum est. Igitur non est evidens. Secundo principaliter arguitur sic. illud non est evidens cui intellectus potest firmiter dissentire. sed intellectus potest primo principio dissentire. quod deus posset homini dissentire in eo causare de sua omnipotentia cum non implicet contradictionem. Secundo confirmat. quod hoc potest ipse intellectus ex impio voluntatis. unde videtur plus impossibile intellectus assentire opposito primum principii ex impio voluntatis quod assentire isti credito una essentia simplicissima est tres res distincte

et quilibet earum. Nam ponendo hunc articulum habemus negare modos arguendi manifestissimos. et quod apparent tenere in virtute primi principii sicut syllogismum exposito rati syllogismum in barbara et consequentiam conversam. sicut patet in exemplis. et. Tercio confirmatur. quod voluntas potest affectata per intellectum impare quod credat supradictum credibilem et ipsum ad hoc subiungere. g. potest esse aliquid voluntas ita male affectata per intellectum subiungere ad assentiendum opposito primum principii. prout tenet. quod cogitatio post lapsum facta est prout ad malum quod ad bonum. intra illud. sensus et cogitatio humani cordis. prout sunt ad malum ab adolescentia. et. Etiam prout affectio potest quantalibet augeri et in evidencia articuli trinitatis et in evidencia oppositi primum principii non se excedit infinite. igitur. Tercio principaliter arguitur sic. nulla falsitas potest a nobis evidenter cognosci. igitur nec veritas. Ante patet primo posterior. falsum non scit. quod non est. Sed prout probat. quod tanta apparentia potest esse de aliquo falso quod sit verum sicut de vero. Nam secundum philosophum. viij. topicorum. nihil prohibet quodam falsa esse probabiliora quibusdam veris et per prout apparentia. imo de facto philosophus ut patet primo philosophi. reputavit esse principium evidens quod ex nihilo nihil fit. et de illo habuit tantam apparentiam sicut de aliqua conclusione demonstrata. Igitur si illud non fuit sibi evidens nec quod contingit aliud. Si autem dicatur quod ad esse evidens non sufficit facile apparere. sed requiritur apparere vere cum apperere false possit esse ita intersum et ita firmum sicut vere. tunc datis duobus talibus apparentibus nescimus quod sit evidens. et sic non quod esset nobis certum vel evidens aliquid esse evidens. et possemus dubitare tale esse evidens et per prout haberemus dubitare illud esse verum. quod sequitur dubito hoc esse evidens ergo dubito hoc esse verum vel saltem non scio. Secundo confirmatur. quia ad esse evidens non sufficit apparere vere. quod si fortes haberet quantalibet apparentiam de aliquo vero et hoc per medium falligrapum. propter hoc non haberet evidenciam. sed non est nobis possibile scire evidenter quod medium sit sophisticium et quod verum. Nam quandoque credimus habere demonstrationem quando habemus sophisticam rationem. quare et. Tercio confirmatur quia ille assensus non est

Libri sententiarum

evidens de aliquo cui omnino similis et eque firmus est in evidens de eodem. sed quicquid de aliquo vero demonstrative probato. poterit dari probatio falligraphica eque vel magis apparens. si ergo secunda non sit evidens nec prima. igitur nihil est evidens per demonstrationem vel saltem non est evidens aliud esse evidens illa evidens etc. Quarto principia paliter arguitur sic. si aliquid esset evidens sequebatur quod quolibet esset equaliter evidens et summe evidens. quod non est manifeste falsum. quod nihil est nobis eque evidens sicut deo et angelis. Similiter principia sunt evidentera conclusionibus. sed prima probatur. quod non videtur unde evidens possit intelli. Primo non quo ad veritatem. quia una veritas non est magis veritas quam alia. seu una positio magis vera quam alia. Secundo non quo ad adhesionem. nam maior vel minor adhesio non facit maiorem vel minorem evidentera. patet de fide etc. Tercio non quo ad claritatem sic quod in una evidentera sit maior claritas noticie quam in alia. quod probatur. quia quilibet talis evidentera de qua loquimur generatur naturaliter ex primo principio per se vel consequentera necessarios evidentes. et per se quod libet talis generatur summa. quia ex causis naturalibus non perveniunt effectus inaequales ceteris paribus. quia agunt secundum ultimum potentie. Secundo confirmatur. quia in huiusmodi generatione non est maior resistentera in uno quam in alio. Nam cum nulla talis evidentera stat aliis gradus dubietatis de obiecto. igitur omnes sunt equales. Tercio confirmatur. quia quilibet talis evidentera summe clare representat suum obiectum. quod totaliter sicut est. aliter non esset evidentera. sed per ipsam falli posset intellectus. igitur etc. Ad istas rationes respondetur per ordinem. et primo ad primam negatur prima. Unde per materia ponuntur alique positiones. Prima est. Aliquid potest scire imo scire de facto aliquam positionem vel consequentiam evidentera primi principii et non scire evidentera tali evidentera quod scitum ab eo sit per positionem vel consequentiam. patet de hoc simpliciter illiterato etc. Secunda est. Aliquid potest evidentera scire primum principium et nescire quod sit primum principium. patet. quod quilibet mente formans primum principium scit ipsum evidentera. et tamen cum hoc stat quod nesciat. videtur sit per positionem vel categoricam etc. Tercia est. Aliquid potest scire evidentera aliquam positionem et non scire evidentera tanta evidentera quod illa positionis sit vera aut falsa. et similiter potest dici quod aliis potest scire aliquam positionem et non scire tanta evidentera an ita sit sicut illa positionis significat. quod potest non scire an positionis sit an significat. Quarta positionis est. Cum predictis stat quod nullus potest evidentera scire positionem aliquam et nullatenus scire quod vel qualiter per eam significatur. patet. quia oppositum implicat et sic patet ad primam rationem et ad terciam confirmationem. Sed ad secundam dicitur quod sicut dicit Aristoteles. illi non negabat primum principium corde sed ore. similiter hoc non est ad positionem. quod si primum principium erat eis inevidens nihil sequitur etc. Ad secundam rationem negatur maior. Unde pono aliquas positiones. Prima est. Aliquid potest scire evidentera dissentire primo principio non sequitur quod illud non sit evidens. sed solum quod potest non esse evidens. puta illi qui dissentiret. Secunda est. Aliquid potest dissentire primo principio vel assentire ei opposito erraret in fide. tamen quod aliis potest dissentire primo principio vel assentire ei opposito non contradicit fidei nostre. Primo patet. quod ex opposito primi principii sequitur oppositum cuiuslibet articuli fidei. Secundo patet. quod dicere quod deus possit huiusmodi assensum vel dissensum causare non contradicit fidei. imo videtur favere articulo de omnipotentia dei. Tercia positionis est. Aliquid potest scire evidentera positionem non est contraria veritati primi principii. et ad hanc positionem non sequitur primum principium esse falsum. quia non sequitur aliquis assentit opposito primi principii. et primum principium est falsum. imo sequitur oppositum etc. Quarta positionis est. Aliquid potest assentire opposito primi principii non infert aliquod impossibile etiam naturaliter. puta contraria esse simul aut aliud simile. patet. quia superposito quod assensus contradictoriorum essent contrarii. et quod esset impossibile naturaliter ipsos esse simul in eadem mente sicut assensus quod assentiret for. et assensum quod assentiret for. tem non esse. tamen non propter hoc videtur impossibile vnum terciu assensum esse in mente quo assentiret for. et non esse. Ex quo patet in generali quod maior ratio est falsa. et minor siue sit vera siue falsa. non est conclusio etc. tamen in speciali dicendum est de materia rationis. Unde quod primo dicitur quod deus posset etc. Tunc dicitur quod circa hoc duplex est opinio.

uno. una quod deus potest se solo causare assensum vel dissensum in mente nostra. et secundum hanc procedendum esset quod deus posset causare huiusmodi errorem circa primum principium. nec propter hoc sequitur quod non sit evidens ut iam dictum est. Alia est opinio quam tenet Dolor. quod. i. arti. iij. quod ponit oppositum. et secundum hanc ponende essent alique positiones. Prima est quod deus non posset se solo causare errorem rem de primo principio. patet. quod omnis error est assensus vel dissensus. Secunda est. quod deus mediantibus causis secundis et secundum naturalem cursum potest causare errorem circa primum principium. patet. quod stat aliquod dubitare et errare circa entitatem primi principii scilicet quod sit primum principium etc. Tercia est quod deus mediantibus causis secundis iuxta naturam iam eis inditam de cursu solito non potest causare errorem de primo principio id est dissensum vel assensum de ei opposito. patet. quod hoc esset ex cognitione alicuius rei. sed quilibet cognitio nata est concitare assensum primi principii. saltem nulla est nata de care dissensum. plusquam caliditas nata est frigidare vel e contra. igitur etc. Quarta positionis est quod deus mediantibus causis secundis et de suo potest se absoluto potest causare errorem de primo principio. patet. quia hoc non implicat. nec hoc infert contraria esse in eodem etc. quod sequitur etc. Ad materiam per se de terciis confirmationibus de impio voluntatis et etiam de affectu voluntatis etc. similiter potest responderi per alique positiones. Prima est quod ex impio vel affectione voluntatis potest sine quocunque apparere aut motu aliquid non contingit credere alicui complexi. patet quia aliter possem opinari libere quod rex sedet. et sic de quolibet alio mihi ignoto etc. quod apparet falsum. sed de hoc alias dicitur. Secunda est quod nullus in fide nostra traditum imo nulla imo nec oia simul iuncta aut aliqua de illis claudunt vel inferunt contradictionem seu oppositum primi principii. nec appropinquat sibi imo infinitum distant ab eo. et tantum quantum aliquid verum necessarium quilibet evidens imo certum ipsummet primum principium. nec propter ipsa oportet negare aliquam primam evidentem seu tenentem in virtute primi principii. Et oia ista patebunt in materia de trinitate. Ubi ostendat quod ille articulus potest sustineri sine ulla contradictione aut bone primae negatione. Tercia positionis est. ad oppositum primi principii cum impio vel affectione voluntatis nulla apparere vera potest concurrere. nec ad hoc aliqua lex iusta potest obligare. Quar-

questio prima

est quod ad ipsa credibilia fidei nostre certum cum ardua cum impio vel affectione voluntatis potest concurrere apparere vera et divina inspiratio sicut alias ostendimus. Ex quo bus omnibus patet quod impium voluntatis et eius pia affectio plus est potestas ad faciendum assentire credibilibus nostre fidei quam quocunque assensio possibilis opposito primi principii et sic patet modus probabilis respondendi ad istam rationem. Tamen adhuc hoc non obstat videtur mihi probabile propter predictas rationes quod intellectus ex impio voluntatis et prava affectione cum alique apparentia licet falsa posset naturaliter dissentire primo principio etc. sed quicquid sit de hoc nihil sequitur contra conclusionem ut sepe dictum est etc. Ad terciam rationem proceditur maior ad bonum sensum. quia licet sit falsa in forma qua ponitur ex eo quod falsitas potest esse veritas. et simile ex eo quod aliqua falsitas potest evidentera cognosci esse falsitas. tamen vera est ad istum sensum quod impossibile est evidentera scire falsum. ideo negatur prima etc. Et ad probationem proceditur illud quod infertur scilicet quod ad esse evidens non sufficit precise apparere sic esse certum cum talis apparentia sit intera. sed requiritur quod apparentia sit vera. et quod infertur quod nunquam esset nobis evidens etc. imo haberemus dubitare etc. R. Pro ista materia ponuntur alique positiones. Prima est quod quicquid non sit necesse omnem habere evidentera de alique experiri illam aut scire illam esse evidentera. tamen omnis homo habet evidentera experiri potest illam et scire potest illam esse evidentera absque aliquo novo motu. imo motiva evidentera quod est actus rectus sufficiunt ad sciendum evidentera esse evidentera. quod est actus reflexus. et hoc mediante advertentia circa actum rectum etc. Secunda est quod non stat aliquod habere evidentera de alique et dubitare se habere evidentera de eodem patet. quod sicut bene tangitur in arguendo si dubito mea apparentia esse evidentera dubito vel saltem non scio ipsam esse veram. et per se ita esse sicut ipsa significat. quare etc. Tercia est per secundam confirmationem. quod quicquid non sit necesse omnem habentem medium verum et non sophisticum ad aliquod evidentera scitum ab eodem. scire actualiter se habere medium verum oia sic bene potest scire evidentera se habere. nec

83

Libri sententiarum

stat ipm dubitare de tali medio patet ex p-
dictis. Quarta pō q cum pdictis stat q
aliqs nō hñs euidentiā de aliq credit illud
firmiter z absq̄ hesitatione z ex medio ne-
cessitate ipm pñc. z pōt credere se scire eui-
denter illud z tñ in vtroq̄ taz in actu recto
q̄ reflexo decipit. nec est possibile stante ta-
li assensu recto firmo habere assensu refle-
xū dubiū plusq̄ in assentiēte euidēter. Et
cōsimilit̄ oīno pōt dici de habere medium
sophisticū qd est possibile q̄ credit se habe-
re demonstratiū z credit se hñe euidentiāz
z ad hoc pcludit illeratiōes z nō plus. tñ
cum istis stat q̄ q̄tuncq̄ q̄s habeat fir-
mū assensum z q̄tuncq̄ credit se hñe eui-
dentiā. tñ eam nō hñs si nō pcurrat ille cōdi-
tiones quatuor supraposite in descriptiōe
euidētie. Ideo ad terciā pfirmationēz
dicat fm pdicta q̄ impossibile est esse duos
assensus vñ euidēte euidētiā de q̄ loqui
mur. z aliū nō euidēte q̄ sint oīno similes
q̄uis i apparētia adherētia z firmitate pos-
sent esse equales. vt patz. quare zc. Ad
quartā rōnem negat psequētia. p quo po-
nunt aliq̄ pōnes. Prima est q̄ suppo-
sito q̄ de aliq̄ seu de quolibet noto habere
mus summā euidentiā id est maximā nob
naturaliter possibilē. tñ nō ppter hoc habe-
rem⁹ equalem cū deo z angelis. nec equa-
liter scirem⁹ pñcipia z pclusiones deductas
ex eis. pñm patet. q̄ deus sciret indepēden-
ter. nos autē dependēter. similr angeli sunt
pñcipioris nature intellectiue z pñs ex
eīdem pñcipijs eandē pclusionē clari⁹ in-
telligerēt q̄ nos ceteris paribz. Scdm pa-
ter pmo posterior. Propter qd vñ quod
q̄ tale z illud magis. cū ergo scirem⁹ pclu-
siones p pñcipia sequitur ppositum zc.

Scda est q̄ necesse est oīa nobis eui-
dentiā esse nobis eque indubia. Patz quia
euidētiā nullū gradū formidinis aut du-
bitatis secū pparit. Tercia est q̄ de fa-
cto nō est necesse euidentiā de aliq̄ eē sum-
mā. imo in euidentiā sunt gradus. q̄ pñm
pñcipiū est euidētissimū. z de idea ma-
gis vel minus fm q̄ magis vel min⁹ appo-
pinquāt ad pñm pñcipiū. similiter de eo
dē pōt haberi euidētiā maior vel minor vl
ppter plura media ad eandē pclusionē. vel
ppter intēsus idē mediū cōsiderare. vel ppter
diuersam dispositionē intellectus seu na-
turalē seu acq̄sitā. Quarta pō p solutio

ne rōnis est q̄ nō bñ pcludit q̄ in intellectu
bus oīno cōsimilibz cōsimiliter dispositis z
pñm pñcipiū applicatis ad pñm pñcipiū. z ceteris
ris alijs paribz pñm pñcipiū z qdlibet ali-
ud de se z pclusionibz equaliter sequentibz
equalē euidentiā imo oēm sibi possibilē ge-
nerabūt. patet. q̄ sicut agētia naturalia zc.
et si de hac generatiōe vel augmētatiōe fie-
rēt aliq̄ difficultates ille eēnt cōsimiles oī
bus formis spūalibz vt de luce z similibus
zc. hec de pma pclusionē. **L** Contra se-
cundā pclusionē arguit etiā q̄tūor rōnibz.

Primo sic. nulli est euidēs q̄ ipse p̄gno-
scit vel intelligit zc. cui nō est euidēs q̄ ip-
se sit creatura rōnalis seu natura p̄gnosci-
tiua. sed secundū nulli ē euidēs. igit nec p-
mū. Maior videt nota. s. minor patz. Nā
de facto cōrigit in somnio vel etiā in vigi-
lia in hoīe grauit̄ infirmo. q̄ credit se ali-
nū vel lapidē z p pñs credit se nō creaturā
rationalē aut p̄gnosciatiua. vñ iocose argui-
tur sic Ego nō sum creatura rōnalis seu i-
ntellectiua. igit nō est mihi euidēs. pñā est
optima. z aūs pōt esse a me creditū in casu
posito. q̄ pñs nō est a me negandū. z pñs
pcedendū vel saltē pōt esse a me pcedendū
zc. Scdo arguit sic. Si pclusio est pñā
vel esset possibile aiām cognoscere distictē.
quālibet suā cognitionē vel nō. si sic. cōtra
q̄ esset possibile q̄ aiā simul hñt p̄gnitio-
nes infinitas distinctas. q̄rū vna nō eēt pa-
alteri⁹. nec aliqd vñus eēt aliqd alterius.
pñā patet zc. z falsitas psequētis apparet.
q̄ nō est possibile aiām simul z distincte in-
finita p̄gnoscerē zc. Si dicat q̄ nō. cōtra.
q̄ nō apparet maior rō de vna q̄ de alia zc
similiter dicat philosophus scdo postero-
rū. q̄ impossibile est nos habere habit⁹ no-
bilissimos ita q̄ lateat nos. quare zc.

Tercio arguitur sic. Si cōclusio eēt ve-
ra. tunc iuxta sententiā Augustini. xv. d.
trinitate. ca. pmo. dicentis. Fidem suā vi-
des vñusquisq̄ in corde suo si credit. vl nō
esse si nō credit. Et post pauca. Si inq̄t est
fides in corde nostro eam esse non ambigi-
mus sed eam tenemus certissima sciētia. se-
q̄retur q̄ euidēter sciremus nos credere
z nos habere fidem. pñā tenet ex conclusi-
one. quia ex p̄dicta auctoritate Augusti-
ni. sed falsitas psequētis patet quia sequi-
tur. scio me habere fidem ergo scio eam eē
veram. z ita esse sicut per eam significatur.

questio prima

quia ex opposito sequitur oppositum zc. Et
psequens est falsum z impossibile. cum fi-
des sit p̄gnitio enigmatica zc. Quarto
arguit sic. Nos nescimus euidēter nos ha-
bere actus intelligendi vel amandi. igitur
nec scimus euidēter nos intelligere vel a-
mare. psequētia tenet. et antecēdes patet.
quoniā de illo sunt opiniones. Unde aliq̄
ponit q̄ nō sunt actus distincti ab anima
et aliq̄ oppositum. zc. **B** Ad istas rō-
nes per ordinem responderetur. Un ponun-
tur aliq̄ p̄positiones. Prima est p̄o
materia minoris sine antecēdentis. q̄ forte
nō est possibile aliquem credere se eē cre-
aturam non cognitiua vel intellectiua.

Secunda est. q̄cquid sit de illo. tñ ratio
nihil plus potest cōcludere nisi q̄ possibile
est aliq̄ op̄inari q̄nihil sibi est euidēs. q̄
contingit op̄inari antecēdes ad hoc z pñāz.

Tercia est q̄ cum hoc stat aliquid esse z
posse esse alicui euidēs q̄uis eīdem homi-
ni nō sint ista possibilīa simul. scilicet q̄ op̄i-
netur nihil sibi esse euidēs z q̄ aliquid sit
sibi euidēs. Quarta est p̄o declaratiōe
p̄cedentis q̄ posse aliq̄ dissentire isti ali-
quid est mihi euidēs. nō pcludit q̄n stet ali-
quid esse euidēs z esse dubiū. sicut supra
tactum est de pmo pñcipio. Ad secun-
dam rōnem ponuntur aliq̄ p̄positiones.
Prima est q̄ anima nō potest p̄gno-
scere distincte quālibet cognitionē suāz.
patet. quia hoc nō foret possibile sine mul-
titudine cognitionum infinita. q̄ cū vna
p̄gnitio non sit distincta cognitioni suā pñā.
vel erit deuenire ad aliquā quam nō co-
gnoscat. vel habebit noticiā infinitas.

Secunda est q̄ quālibet cognitionē su-
am potest aiā nostra p̄gnoscere distictē. pa-
tet inducendo. Tercia est. Ania nostra
scit distincte se scire q̄cqd z quecunq̄ ipsa
scit. patet. quia ipsa scit vel potest scire di-
stincte istam. scio q̄cquid vel q̄cunq̄ scio.

Quarta est q̄ nō quicqd aut quecunq̄
aiā scit ipsa scit se scire distincte. patet. quia
aliter oporzeret ponere actus infinitos zc.
et sic patet ad rōnem. Ad auctoritatē phi-
losofi. q̄ ipse vult q̄ inconueniens sit q̄ ali-
q̄s sciat et p̄sideret actualiter an ipse sciat z
nesciat se scire. z hoc est verū. z sic patz ad
istam rōnem. Ad terciā ponunt aliq̄ p-
p̄positiones. Prima est q̄ q̄uis exp̄iamur
fidem nō tamē exp̄imur ipsam esse fidem z

hoc solum probat ratio zc. Secūda est
q̄ possibile est fidem aliquā esse intuiti-
ue cognitā z euidēter scitā z scire q̄ sic est
oīno sicut significatur p eam. z tñ ipsaz nō
esse euidētem noticiā. patet q̄ videat an-
gelus intuitiue fidē petri in corde suo cui⁹
significatum euidēter nouit in hō. tñ an-
gelo est euidēs sic esse sicut significat illa
fides. z tñ illa non est euidēs noticiā q̄ nō
angelo vt notū est nec petro. Tercia ē q̄
possibile est q̄ viator euidēter p̄gnoscat su-
am fidē z ipsam esse fidem veram. z sic eē si
cur ipsa significat. z tñ fides nō erit sibi eui-
dens noticiā licet sit sibi euidēter nota. pa-
tet. posito q̄ vnus viator hñs fidem aliam/
de sibi acquirat demonstrationē vel exp̄iē-
tiam aut quomodolibet aliter euidentiāz
de significato sue fidei. patet. Nam si eēt as-
sensus euidēs nō esset fides zc. Quarta
est q̄ licet ista psequētia nō valeat. euidēs
est fidem esse z fidem esse veram. igit fides
est euidēs noticiā. ista tamē est necessaria
euidēs est fidē esse veram. igitur fides est
vera. patet satis. z sic apparet quō possum⁹
p̄cipere euidēter fidē nostrā zc. Ad quar-
tam rōnem negat pñā. q̄ licet nos nescia-
mus euidēter q̄ res sint actus intelligēdi
aut volēdi. nō tñ sequit q̄ nihil sciam⁹ eui-
dēter p ipsos sicut satis patet ex supra di-
ctis zc. **A** Contra terciā pclusionem
arguit etiā q̄tūor rōnibz. duabz p̄ primam
p̄tem z duabz p̄tra secundā. Primo sic.
Nō est possibile p quācūq̄ potētā q̄ ania
sentiat obiectū exteriori sensationē z q̄ obie-
ctū nō sit. igit illa p̄ pma est falsa q̄ videt
oppositū supponere z in hoc fidari zc. Sz
aūs pbat. q̄ ista pñā est bona. anima sen-
tit obiectum. igitur obiectum est. sequit ei
bene tāgo calidum igitur calidum est. gu-
stodulce igitur dulce est. video petrū idō
petrus est. quia si video petrum video ali-
quid z nō nisi petrum. igitur petrus est ali-
quid. z sic de alijs. Secūdo confirma-
tur. quia anima nō potest agere sensationēz
de aliquo obiecto ipso obiecto non existen-
te. sed anima non potest sentire obiectū nī
si agat suam sensationēz. igitur zc. Maior
est clara z minor patet. quia sequitur ania
sentit igitur anima agit. Sed sicut omnis
cognitio est actio ita z omne cognoscens ē
agens. solus ergo deus non potest in ani-
ma causare sensationem. Quare zc.

Libri sententiarū

Secundo ad idē arguit sic. si fundamētū conclusionis esset verum scz q illud non est evidens qd potest sic apparere z nō sic esse. zc. sequit̃ p simili rōne q nulla noticia creata vel creabilis esset infallibilis. z p consequēs nulla evidens qd est dīcta. Sz p se quētia patet. qz de qlibet tali sic est q p nō esse sicut ipsa representat. aut q intellectus pōt aliter vti ipsa q ipsa sit vīda. quare zc.

Secundo pfirmat. quia si illud fundamētum esset verū sequeretur q nullus beatus haberet evidentiā de ppetuitate sue beatitudinis. z p sequens nō ēēt assecurat̃. et sic nō esset beatus. qz securitas ē marcia pars beatitudinis. pna patz. qz supposito q beatus firmiter assentiat qita ppetuo remanebit. z q ille assensus non pōt nō fuisse assensus. tñ oppositū pōt nō fore. z p pns nō fuit evidens zc. qre zc. Tercio p secundā ptem conclusionis arguit. nullū est expmētū vel iudiciū qn p nature potentia z cū dei influentia generali possit esse qd illud expmētū vel iudiciū sit. z q nō sit sicut denotat p illud. igit̃ conclusio est falsa z fundamētum nullū zc. pna patet. sed aūs pbat. qz tale iudiciū potest causari dato q non sit ita vel in dormiēdo vel etiā in vigilando. propter indispositionē mediū vel organi. vel p ludificationes sicut patet p expmētū.

Secundo pfirmat. qz si rō fundamētalis conclusionis valeat. sequit̃ q mō sit possibile aristotilē habuisse evidentiā q ppetuo erūt generationes z corruptiones. pns patz manifeste falsum. qz illud fuit falsum z non est possibile ipm scivisse falsum. sed pna pbat qz ipse sic assentit firmiter p rōnes intellectū suū cogentes z mō est possibile q sic sit nec fuit possibile naturaliter q sic assentiret z q non sic erit. igit̃ possibile est q habuit de illo evidentiā zc. Quarto ad idē arguit. sensatio pōt naturaliter generari z cōservari absqz obiecti pntia vel exntia. imo obiecto absente vel destructo. igit̃ illa ps conclusionis est falsa. Aūs pbat de generatione vt patet in somniis z timētibz ludificationis qbz apparent castra z multa q nō sunt. z ista apparetia est sensitiva. de pseruatōe pz qz ex forti obiecto relinqtur in nobis visio causata ipso oculo clauso sicut docz expmētū z Augusti. ij. de trini. ca. i. Secundo cōfirmat. qz expmētū videt ad oppositum conclusionis. Primo de existente in na

ui cui arbores vident moneri. Secundo de circulo apparere in aere ex baculo ignito zc.

Tercio de baculo p medietate in aqua q apparet fractus. Quarto de collo colūbe verso in quo apparet diversi colores.

Quinto de imagine q videt in speculo. in q nō est. Sexto de illusionibz z ludificationibz. Ex qbz oibz patet q naturaliter multa nobis apparent esse q nō sunt z qlia nō sunt. z sic nō quicqd expmētū est evidens esse zc. Q Ad istas rōnes p ordinē respondet. Tñ ad pma ponunt̃ propositiones.

Prima est q ad impugnandū pma ptez conclusionis zc. nō sufficit ponere pbabit̃ q impossibile ē sentire obiecto nō existente seu aliquā p simile ppositionē pbabilem imo oportet hoc evidēter pbare. quia dato q sit solus pbabile qd poterit opinari oppositū. z p pns psequēs ad ipm non erit ab eo negandū. Tñ pōt dari vna regla generalis que valet ad multa in ista materia q si ex aliquo antecedente evidēter z formaliter sequit̃ aliqd pns z aūs sit pō pbabit̃ vel aliqua eius ps. imptinens est pns esse evidēs. ita q nō oportz psequēs ēē evidēs nec hoc repugnat. Secunda pō est q siue ad sensationē ēē sensationē. siue ad potentia sensitivā sentire requirat̃ ipsam potentia agere siue nō. est imptinēs pme parit̃ conclusionis nec ipugnat p hoc zc. Tercia est q supposito q ad potentiam sensitivā sentire. requirat̃ potentia ipsam agere adhuc pōt ipsa pducere vel saltē pseruare sensationem obiecto destructo vel absente simpliciter. i. qz deus pōt supplere vicē obiecti. Quarta est. q possibile est de divina potentia qd potentia talis sentiat exteriōri sensatione obiecto non existente. nec valet consequentia. anima sensitiva sentit. igit̃ obiectum est. plus qz hec anima intelligit antichristum. igit̃ antichristus est. Ideo non valent iste video Petrum. ergo Petrus est. tango calidum. ergo calidum est. zc. Sed bene sequitur Video petrum ergo video aliquid. qz istam negēt multū. dico tamen q non sequitur. ergo petrus est aliquid. sicut bene sequitur. deus intelligit antichristum. ergo intelligit aliquid. sed non sequitur vltra ergo antichristus ē aliquid. z per ista patet ad totam rōnez zc. Ad secundam rationem negatur consequentia. Sed gratia materie ad vidēdū

questio prima

differentiam inter noticia dei z creature. q ad infallibilitatem ponunt̃ propositiones.

Prima est q sola divina noticia est vniuersaliter infallibilis. Ista supponit. Secunda q aliq hūana noticia de necessario z impossibili aliter se habere sicut de pmo principio z simili est infallibilis. patz. qz nō stat ipsam esse z aliter esse q significat. nec est possibile talem noticia aliter significare. hoc em̃ est possibile p potentia nri intellectus. cum illa nō significet ad placitum nec p potentia diuinā. qz quāta necessitate ipsa est significativa vel significat. significat suū significatū. Et ideo licet de pōt set ipsam facere nō esse aut non significare. tñ non posset facere eā significare oppositū sui significati qd modo significat. sicut nō posset facere q caliditas frigeret seu pduceret frigiditatem. Tercia est q aliqua hūana noticia de aliq ptingenti vero ē infallibilis. puta noticia q scio me esse. viue. re. patet. qz talis nō pōt esse noticia z q aliter sit q significat. Tñ si illa p potentia diuinā trāsfertur in aliud subiectū rei pgniti nri. videt̃ pbabile q nō esset noticia dī in esse nec de qcuqz alio. qdqd tñ sit de hoc illa nō pōt esse mihi fallibilis. Quarta est q nulla hūana noticia de ptingenti vero ex trīneco a pgnoscente est vel esse pōt infallibilis. z hoc pbat rō. Ex his sequunt̃ aliq.

Primo sequit̃ q de eodem esse pnt due noticiae idem significantes quaz vna est infallibilis z alia non. patet de creata z increata noticiis de antipō fore. zc. Secundo sequit̃ q oīs evidentiā absoluta de q in pma z secunda conclusionibz est noticia infallibilis. sed nulla evidentiā pditionata de q in hac tertia conclusionē. est infallibilis. patet clare zc. Ad confirmationē pceditur p mūm pns. p q ponuntur propositiones.

Prima est q nullus beatus scit evidenter q sua beatitudo ppetuabit̃. licz hoc credat firmiter z certitudinaliter. qz qlibet scit vel scire pōt q nō implicat p contradictionē q ipse suā beatitudinē credat ppetuari. et tñ q nō ppetuet̃. et hoc bene pbat ratio secunda. et hoc est claz de noticia in pmo genere. qz nō dubitet̃ de noticia in verbo zc.

Secunda est q nō stat q aliqd sit beatus z dubiter an sua beatitudo ppetuabit̃. hoc pbat rō. zc. Tercia est de quolibet futuro ptingenti possibile est q creatura ei fir-

miter assentiat. z tamē nō erit. patz satis.

Quarta ē. q de nullo futuro cōtingenti possibile est q deus sibi assentiat z q nō erit quia sic deus erraret quod est impossibile

Ex pdictis pmo sequit̃ q de eodem pnt esse due noticiae idem significantes. qz vna est simpliciter evidens z alia simplr in evidens. Secdo sequitur. licet oīs evidentiā sit certitudo. tñ non ecōuerso. vñ q sit differentia inter has noticias patet satis ex his que apparēt ad rationē zc. Ad tertiā rōnem ponunt̃ aliq pōnes. Prima est ali qui duo assensus pnt esse oīno eiusdē ratiōnis. quoz vn⁹ erit evidēs z alter nō. patz si videat aliqd hostiā psecratā z assentiat q videat panē. z alter nō psecratā. z p simile assentiat. zc. Secda est q aliqd assensus est in me nūc evidēs ille pōt fieri in evidēs me nesciēte. z similiter ecōtra. patet facili. z hec z nihil plus pbat rō. Unde negat̃ consequētia. quia est evidēs qn ita est z nō alias vt patet ex descriptione evidētie.

Tercia est q nulle rōnes pbabiles cōgunt ad assentiendū sine formidine ppositioni quā pbant. quia nō cogūt nisi ad assensum opinatiū zc. Quarta est q sola expmētū vel demonstratio cogit intellectus ad assentiendū ppositioni. que sine his maneret dubia. Et ex his patet. Ad cōfirmationē negatur psequētia. qz philosophus solum habuit opinionē nec habuit rōnem cogentē. Sed forte ista responsio nō sufficit zc. Ideo posset dici sine assertionē. qz sicut falsum potest nunq fuisse falsum. imo verum. sic q nunq fuit evidens potest fuisse evidens. z sic diceretur concedēdo cōsequens probabiliter zc. Ad quartam rationem premitunt̃ propositiones. Prima est q ex causis naturalibus cum dei influentia generali fieri potest q nihil sentiatur a sorte. et tamen q sortes indicet q ipse sentiat aliquid. z similiter fieri potest q aliquid sentiatur a sorte z sortes non indicet se sentire. Primum patet in dormientibus. Secundum patet sepe in non aduertentibus vt clarum est. Secunda est q ex causis z cetera. fieri potest q homo sentiatur a sorte z sortes indicet se nō sentire hominē. Et similiter q homo non sentiatur a sorte z sortes indicet se sentire hominē. Primum patet de illo qui videtur a remotis. et similiter secundum vt clarum est.

Libri sententiarū

Tercia est q' ex causis naturalibz zc. nō potest fieri q' for. sentiat aliquod obiectum qd est p se obiectū illius sensus quo sentit approximati in debita distātia. organo bñ disposito z etiā medio z for. iudicet se non sentire illud obiectū. patet. quia aliter sensus deciperet circa ppiuz obiectū. Quarta est q' ex causis zc. nō potest fieri q' aliqd sentiat a forte sensu exteriori sensatione sufficiente ad iudiciū. z fortes iudicet se non sentire aliqd. quia tale iudiciū nō posset habere causam aliquā naturāle vt patz zc.

Q Ex his ad rōnez negat antecedēs. z quantū ad id qd dicit de dormiētibz zc. dico q' ipsi non picipiūt p sensus exteriores sed p interiores. p quos pōt naturalit' senti ri absens vel non existens videt in homini q' sentiat. z hoc est ppter species rez derelictas zc. Sed de vigilantibz timentibz vel infirmis dico q' tales nō sentiunt nisi ea q' sunt z p'sentia sunt licet aliter iudicent.

In timentibz aut iudiciū erroneū causat ymaginatio fortis cū sensatione presentis virtute cuius indicat hō q' illud quod sentit sit illud qd timet. In infirmis aut hmoi iudiciū erroneū causat vl etiā ymaginatio fortis vel dispositio organi. Delusificas aut diuerse sunt cause errorz fm diuersas causas qbz ludificationes fieri pnt. de q' bus in scientijs naturalibus z magicis.

Quantum pō ad illud qd dicit de cōseruatione visiois zc. dico q' nō. sed ppter fortē alterationē organi causat iudiciū erroneū quo iudicat idem videri qd p' zc.

Ad confirmationē negat aūs. vñ p materia ponunt aliq' p'p'ositiones. Prima ē q' res sensate taliter possunt applicari sensui interiori. vl' sensus taliter disponi q' sensus virtute talis sensationis nisi aliunde dirigit habebit multa iudicia erronea vtpote iudicabit se videre q' non videbit z econtra. z hoc solum pbant ista exēpla adducta.

Secunda est q' in oibz p'dictis exēplis sensus nō videt nisi ea q' sunt et q' p'sentia sunt. verbi grā. existens in nāui nō videt arbores moueri nec motū arboris. nec generaliter aliq' motū. q' nullus motus ē in arboze nec in aliq' viso ab eo in casu. z p' similit' pōt dici in alijs zc. Tercia est q' in p'dictis exēplis apparet sensui vel appare re p' nisi aliunde dirigit q' sentiat ea q' non sunt. nec p'sentia sunt. pbi grā q' videat motum arborz. igneū circulū zc. baculum fractū zc. Causa aut talium apparentiaz bñt videri in phia z in p'spectiua. z qntum ad ludificationes alijs in astrologia z in arte magica. ideo transeo. Quarta pō sequens ex p'dictis q' naturaliter fieri pōt q' aliquis credat se habere expientia de aliq' de q' solū habet apparentia erroneā. in nō stat q' apparentia erronea sit expientia. q' ipsa solum est de vero. Et sic patet de tertia conclusiōe et primo articulo.

Articulus secundus

R Quantum ad secundū articulū in q' videndū est. vtrū possibile sit viatorē habere d' theologic' noticia maiore fide Primo p'mittā terminoz declaratiōes. Secūdo ponā responsales p'clusiones. Tercio obijciā p' alijs rōnes. Circa p'mū p'ctū tres termini sunt declaradi. Primo q' sunt vitates theologicę. Secūdo qd sit fides z q' liter viator pōt eā acq'rere. Tercio q' noticia maior fide. Primo ergo declarādū est q' sint veritates theologicę. Unū dico q' de ipsis possumus loqui dupl'r. Uno mō stricte. Alio mō large. stricte loquēdo veritates theologicę sūt vitates necessarie viatori ad etnā beatitudinē p'sequentā. vel veritates q' credere viatori est necessariū ad salutē. sed magis large loquēdo veritates theologicę sunt ille veritates q' sunt d' deo formate vel formabiles. vel etiam de creaturis vt bñt attributiōes vel p se ordinē ad deū puta fm creationē. gubernationē. reparationē. iustificationē. remunerationē. z similia. q' p'siderant in theologia vt passiōes subiecti. vñ ad istd facit dictū Augu. x. de tri. ca. j. nō vñ q' qd sciri ab hoie p' in rebz hūanis vbi p'mū sup'vacue vanitatis z notie curiositat' est huic scie tribuō s' illud tūmō quo fides saluberrima q' ad vitam beatam ducit. gignit. nutritur. defēditur. z roborat. Et loq'tur d' theologia.

Ex ista auctoritate sequunt aliq' p'p'ones.

Prima ē q' scda descriptio posita ē magis p'p'ia q' sit p'ma. z h' est d' Ockam q. p. q' ponit illam. patet. q' multe sunt veritates q' valent ad defendendū fides zc. q' nō sunt viatori necessarie ad salutem. zc. Secūda est. q' sole veritates que sunt de rebus diuinis aut humanis quibus veritatibus ipsa fides saluberrima est z cetera. nō sunt proprie dici veritates theologicę.

questio prima

Tercia est que sequit. q' nō oēs vitates theologicę sunt fide credēda sed aliq' soluz probabiles z opinatiue. patet de istis. de pōt facere infinitū. deus pōt creare sup'mā spēm. z de multis similibz zc. Quarta p'positio est q' de oibz rebz mūdi pnt esse veritates theologicę. patz. q' de oibz pnt for mari vitates qbz fides saluberrima zc. Nā de qlibet realia a deo verificat' q' est creata z de deo q' ipse illā creat. z p hoc fides saluberrima zc. Itē circa q'scunq' res creatas vl' etiā increatas potest hō virtuosē vl' etiā viciosē agere. igit' zc. Aūs patz. q' q'cunq' re creata vel increata pōt licite vl' illicite frui vel vi. z p'ia tenet p' August. xij. d' tri. cap. xij. Quidq' prudenter forziter p'pater in ste agim'. ad eā p'tinet sciam q' in euitadis malis bonisq' appetēdis vlat. Unū ex istz p'p'ositionibz patz vñū correlariū qd valet ad defendendū p'dictā p'positionē. Et est q' ista p'ia nihil valet cū vñlibet sciētie veritates sunt de deo vel de rebz creatis tanq' de obiecto vel obiectis. igit' p'tinent ad theologiā seu sunt veritates theologicę sed est fallacia p'ntis. Nā licet tā veritates sciaz p'iculariū q' veritates theologicę sunt de eis dem rebz. in vitates theologicę sunt fm aliam attributionē ad deū. q' attributio vl' ordo est sufficiens ad vnitates talis scie modo q' loquit' p'hus. iij. methaphi. z alijs pluri bus locis. Secūdo patet ex p'dictis qd debet dici de subiecto theologie z de vnitates eius. z quō sit practica. z quō speculatiua fm diuersa. sed de his nihil dico q' lo gicalia sunt vel alibi vidēda. S' Secundo declarandū est qd sit fides. vñ dico q' multipliciter pōt sumi. vt alias videbit. sed vt ad p'ns sumit fides pōt describi. q' ē assensus verus firm' sine formidie nō euidēs. Vel breui'. fides est assensus cert' nō euidēs. Nam certitudo importat p'imas duas p'ditiones. Certitudo em̄ ē assensus verus firm' sine formidine. In hac aut fidei descriptiōe due p'me clause ponunt eadē causa q' in descriptione euidētie. s' ter tia scz nō euidēs ponit ad differētiā euidētie. Et huic descriptiōi p'cordat illd cōe dictū Aug'. Quid ē fides nisi credere qd nō vides. Caput em̄ credere p' certitudinaliter assentire. z caput nō videre p' nō euidenter p'gnoscerē Sed videndū est hic qliter viator possit hanc fidē acq'rere. z de hoc po-

no alijs p'p'ones. Prima est q' impossibi le est viatorē p' rōnem demonstratiuā vl' euidētiē acq'rere fidē. patz fm p'mū demonstratiō ē sillogism' facies scire. g' talis rō generat sciam seu euidētiā et nō fidē. Secūda est q' impossibile ē viatorē p' rōnez dyaleticā p'cile vel pbabilē acq'rere fidē. patz. q' talis qntū est de se solū generat opinionē cū for midine z nō certā fidē. Tercia est q' impossibile est viatorē p' solū impium volūtatē vl' p' solā affectionē acq'rere fidē. patz. q' tale impium vel talis affectio p' se nō p'p' gene rare opinionē. igit' nec fidē. p'ia t'z a fortio ri zc. aūs patz p' expientia. z ad idē p'menta tor. ij. de aia. cōmēto. liij. Ubi d' q' opinari nō possum' cū volum'. Quarta ē q' possibile est viatorē p' impium volūtatē p'ia af fectiōne p'currere ad h' testimonio. vl' aurozi tate vel etiā dyaletica vel pbabili rōne acq'rere fidē. patz p' expientia. Itē alie frustra adducerent testimonia aut rōnes pbabiles ad ea q' sunt fidei. qd nō faciunt Aug' z alij doctores sc'i. Itē capio aliq' qui h'z tā fi dē de aliq' articulo. tūc volo q' adducat ad illd pbandū aliq' rō solū pbabilis. tūc q'ro vl' illa nihil facit. vel destruit fidē aut certi tudinē p'us habitaz. aut generat seu auget fidē. Nō p'mū. q' certitudo p'us hita nō im pedit effectū rōis. Nec secundū. q' tūc mi nus esset piculosum pbare articulos fidei iō sequit' tertiū z habet p'positū. Et istis se quunt aliq' correlaria. Primo seq'tur q' catholicus sol' z null' de alia secta h'z fides vel certitudinē de lege sua qntūcunq' cre dat eā sine formidie. Secūdo seq'tur q' p' suasionē causant tantā certitudinē in pie affectatis sic demonstratiōes in phis. patz in fidelibz catholicis. S' h' arguit q' si sic sequit' q' volūtas possit ipare intellectui q' assentiat plusq' rō pbat. quod videtur fal sum. quia non apparet cur hoc faceret vo luntas Nam sicut impossibile est assentire sine rōne. ita videtur impossibile assentire plusq' ratio probat vel videtur pbare.

Ad hoc dico p'cedendo p'sequēs z ad im pbationē dico q' licet sine apparentia vel ratione non possumus habere fides vl' opi nionem. licet etiam ratio solum probabilis sine imperio voluntatis non sit apta nata causare nisi opinionem. tamen cum impe rio voluntatis potest causare fides seu cer titudinem. sed d' hoc alias respondebit.

Libri sententiarum

Tercio sequitur quod aliquid in evidētia sunt nobis evidētia. et similiter aliquid contingētia et quod potest esse falsa sicut vera necessaria. Primum patet de articulis et conclusionibus fidelibus demonstratis. Secundum patet de istis duobus articulis deus est et resurrectio mortuorum erit. totum facile patet. Quarto sequitur quod licet impossibile sit fidei subesse falsum in fidei potest subesse falsum. Primum patet. quia ista propositio est necessaria fides est. ergo est de vero. Secundum patet quia fides est de aliquid contingenter vero et quod potest esse falsum ut patet de articulo resurrectionis et propositio fides potest esse de falso et fides potest non esse fides imo non fuisse fides et sicut satis patet. Tercio declarandum est quod sit noticia maior fidei. Unum dico quod noticia est multiplex quodam est noticia evidēs. alia non evidēs. et utraque est duplex. Una quedam est noticia cui dens quod est de aliquid vero per se noto. Alia quod est de aliquid non per se noto sed ex alio vero vel alijs veris deducto. Quid autem sit per se notum alias declarabo suo loco. Similiter noticia non evidēs est duplex. quodam cum formidine quod vocatur opinio. Alia cum certitudine quod vocatur fides. Prima est nata causari ex noticia alicuius propositiois vel aliquid propositiois non evidenter sed probabiliter solum. Secunda vero licet etiam predicto modo possit causari. tamen ipsa cōter causas principaliter ex autoritate seu testimonio aliorum. et sic loquitur Augustinus de fide dicens. Absit ut scire nos negemus quod testimonio aliorum didicimus. alioquin nescimus esse verbes vel terras quas celeberrima fama commendat. et sic sunt quatuor modi noticiae. De istis ergo etiam pro ratione pono aliquas propositioes. Prima est quod omnis noticia evidēs est maior noticia in evidētia. patet. quia est clarior. Nam per ipsam magis apparet veritas intellectui et similiter ipsa habet claritatem per suam intrinsecam naturam. vel saltem et aliquid habente talem claritatem. Alia vero non. igitur et. Secunda est quod noticia evidēs quod est de per se noto vel de per se noto est maior quam illa noticia evidēs quod est de deducta ex eis. patet. quia propter quod unumquodque tale et illud magis primo posterior. non dico tamen quod omnis evidētia quod est de vero per se noto sit omni evidētia quod est de vero non per se noto. noticia maior patet. quia stare oppositum. Tercia est quod noticia non evidēs quod ex ratione vel probabilitate inducitur intellectu ad assen-

tiendum est maior ratione probabilitatis quam noticia causata solum ex testimonio aliorum. patet. quia illa noticia est maior isto modo quod est magis perceptibilis et magis apparentibus intellectu et. Confirmatur. quia infidelis magis inducitur per rationem probabilem quam per testimonium seu per autoritatem. Quarta est quod fides ratione certitudinis est maior quam opinio. patet. quia certitudo solum excludit deceptionem et dubitationem. Nec autem non potest esse in fide. ut patet ex dictis sed bene in opinione. igitur et. Confirmatur quia fidelis per fidem assentit vel assentire potest articulis ita firmiter sicut per hunc principium vel conclusionibus demonstratis. sed sic assentiens certius et firmiter assentit quam opinans et. Ex predictis patet quod licet opinio non sit simpliciter maior fidei ipsa tamen aliquid modo est maior. scilicet per quantum illa est ex probabili ratione. hec vero solum ex testimonio vel autoritate. Secundo patet. quia evidētia est simpliciter noticia maior fidei. et non loquor de maiestate gradualiter. Unde Ideo pro prepositione ad presentem articulum iuxta predicta ponam tres conclusiones. In prima videbitur verum possibile sit viatorem de veritatibus theologicis habere opinionem. In secunda. verum possibile sit viatorem de veritatibus theologicis habere noticiam evidētem. In tertia verum possibile sit viatorem de veritatibus theologicis habere noticiam fidei maiores. Prima conclusio est quod naturaliter possibile est viatorem de multis veritatibus theologicis habere opinionem. probatur. naturaliter possibile est viatorem de illis veritatibus habere opinionem ad quas probatur naturaliter potest habere rationes dialecticas seu probabiles inducentes ad assentiendum intellectui indifferenti. sed sic est de multis veritatibus theologicis. igitur et. maior patet. scilicet minor probatur. Unum ad hoc probandum potest adduci illa octo media que ponit Scotus quod sitioe secundum prologi. que sunt autoritas scribentium. concordia scripturarum. rationabilitas preteritum. irrationabilitas singulorum errorum. pronuntiatio futurorum. vivacitas miraculorum. ipsius legis duratio. et diligentia in recipiendo. Sed de istis remitto ad eum et. ideo aliter ostendo propositum. Pro quo sciendum est quod secundum doctrinam rethoricos octo sunt probationum species. scilicet per fidedignum hominem testimonium per autoritatem legis scriptum. per pactum. per iuramentum. per miraculum. per tormentum. per eum in cuius ore non est inuentum mendacium. et per

Questio prima

conformitatem gestuum corporalium et verborum. Et istis octo modis probabiles sunt articuli fidei et theologicæ veritates. sicut ostendi potest. et. Primo per testes seu fidedignum hominum testimonium. Unum dicebat Christus Actuum. I. Eritis mihi testes in hierusalem et in omni iudea et samaria et usque ad ultimum terre. Iuxta hoc potest fieri talis ratio. Illud est probabile quod una magna gentium communitas prudens et discreta in agibilibus. subtilis et profunda in speculabilibus testatur esse verum. sic est de articulis fidei et. igitur et. Secundo per legem seu autenticum legis scriptum. Unum dicebat Christus iudeis Iohannem. V. Scrutamini scripturas in quibus putatis veritatem eternam habere et ille sunt qui testimonium perhibent de me. Ex scripturis enim legis moysi ostendit quod Christus fuit verus propheta et verus messias in lege promissus. et persequens quod et doctrina est vera et credenda. Tercio per pactum. Unum ait apostolus Romanorum. I. quod evangelium Christi ante promiserat deus per prophetas suos et. Ex scripturis enim sanctis ostendit quod doctrina Christi est illa quam deus promiserat in prophetis. et per consequens quod ipsa est vera et nullo modo erronea. Quarto per iuramentum. Unum ait apostolus Iohannem. VI. Qui neminem habuit per quem iuraret maiorem iuravit per semetipsum et. in quo abundavit volens ostendere deus immobilitatem conditionis sui interposuit iurandum et. Deus enim sanctis patribus ea que de Christo futura erant non solum simpliciter verbo promissit. sed etiam iuramento firmavit. que omnia ostendunt ex scripturis iam esse impleta. quare et. Quinto per miraculum. Unum dicebat Christus Iohannem. V. Ipsa opera que ego facio testimonium perhibent de me. Non solum verum est de operibus virtutis sed etiam de operibus miraculorum. Iuxta hoc enim potest fieri talis ratio. Deus non assistit alicui miracula naturæ excedentia faciēdo in testimonium falsitatis. sed deus sic affuit Christo et discipulis eius in testimonium doctrine sue. igitur et. Maior videtur clara in lumine naturali. quod aliter deus esset testis falsus. Minor patet de resurrectione Lazari Iohannem. XI. et de alijs innumeris miraculis Christi et etiam apostolorum et sanctorum in nomine Christi in evangelio et scripturis autenticis que miracula si negent falsitatem hoc unum magnum est et ad intelligendum miraculorum quod sine miraculis maxima pars orbis credit et. Sexto per tormentum. imo diversa genera tormentorum. Unum dicebat apostolus Iohannem. XI. Sancti per fidem vicerunt regna et. Lapidati sunt. secti

sunt. temptati sunt. et in occisione gladii mortui sunt. et hi omnes testimonio fidei probati et. Probabile enim est illud esse verum et eis divinitus inspiratum. per cuius assertio tot homines virtuosos et etatis tot et tanta tormenta patienter et constanter et voluntarie sustulerunt. Secundo patet per eum in cuius ore non est inuentum mendacium. Unum apud Iohannem. VI. Impossibile est menti deum. ideo arguitur sic. Omne revelatum a deo est verum. sed doctrina Christi est revelata a deo igitur et. Maior patet. minor apparet ex miraculis et scripturis sanctis. Ut patet per similitudinem gestuum et verborum. Unum Actuum. I. Loquebantur verbum dei cum fiducia et. Ex gestibus enim Christi et discipulorum suorum patebat quod verba eorum non erant falsa. quia non loquebantur ficticie sed ex corde sine curiositate ostentatione vel apparatu. sed cum charitate affectu et toto affectu. igitur probabile est dicta ipsorum esse vera. quare propositum. Ad declarationem istarum rationum possent induci multe concordantie et. sed diuturno causa brevitas. Et Secunda conclusio quod naturaliter possibile est viatorem de multis veritatibus theologicis habere noticiam evidētem. Probatur. quia per consequens rationem naturalem deventur licet a posteriori ad noticiam evidētem istarum veritatum deus est verus. bonus. simplex. eternus. et. ut patet. vii. philosophorum. et. xii. metha. igitur et. Et si dicatur quod nunquam aliquis per hunc habuit evidētem noticiam de illa. Deus est. et per consequens nec de alijs. quiddam sit de hoc. quia postea de hoc tractabitur. tamen per hunc habuit evidētem noticiam istarum conditionaliū si deus est. deus est bonus. simplex. eternus. et. Tertia conclusio quod naturaliter impossibile est viatorem de omnibus veritatibus theologicis habere noticiam omni fidei maiorem. Probatur. quia si non et. vel talis noticia esset opinio vel evidētia. sed nullo modo potest dici. igitur et. Maior patet a sufficienti divisione. scilicet minor probatur. Primo non potest dici quia talis noticia esset opinio. quia licet opinio aliquid modo secundum quod sit noticia maior fidei ut per se tractum est. tamen simpliciter et absolute fides est noticia maior opinione. Unum secundum Augustinum de sacramentis libro. II. parte. x. c. ij. Fides est opinione superior ideo ipse diffinitio fidei ait. quod est certitudo animi de rebus absentibus supra opinionem et infra sciam constituta. igitur supposito quod esset naturaliter possibile viatorem de omnibus veritatibus theologicis habere opinionem. quod non est clare ut magis postea tangeret in argumentis

libri sententiarum

contra primam conclusionem tamen non propter hoc se queret quod esset naturaliter possibile viatorum de omnibus et habere noticiam omni fidei maiorem et secundo non potest dici quod talis noticia esset evidenter. quia licet naturaliter possibile sit viatorum de aliquibus veritatibus theologicis habere noticiam evidentem et per consequens omni fidei maiorem. ut patet in secunda conclusionem. tamen non est naturaliter possibile de omnibus huiusmodi veritatibus. sicut patet de istis deus est trinus et unus deus per generatorem deum filium. deus est homo. corpus christi est in sacramento. et sic de multis similibus. Nam si esset naturaliter possibile viatorum de illis veritatibus habere noticiam evidentem. tunc quilibet infidelis posset naturaliter cognoscere ad assentiendum eis. quod apparet falsum per experientiam. Si autem aliquis dicat oppositum: respondetur ad infideles et hereticos convertendum. et dicitur autem notiter in conclusionem et per probationem. quod non est naturaliter possibile. et non dicitur simpliciter impossibile. Unde pono aliquas propositiones. y Prima est quod simpliciter possibile est viatorum manentem viatorum habere de deo noticiam et per consequens de predictis veritatibus de deo formatam intuitivam noticiam seu cognitionem. Patet ex dictis supra in primo articulo in descriptione huius termini viatorum in quarto correlario. Secunda est quod simpliciter possibile est viatorum manentem viatorum de predictis veritatibus habere noticiam evidentem. patet ex predicta. Tertia est quod non est possibile per aliquam potentiam viatorum de omnibus veritatibus theologicis habere evidentem simpliciter absolutam. Patet de veritatibus de futuro contingenti sicut de illis. resurrectio generalis erit. antichristus predicabitur et sic. sicut tactum est super in secunda conclusionem contra tertiam conclusionem primi articuli. Quarta est quod possibile est per absolutam dei potentiam viatorum de omnibus veritatibus theologicis habere evidentem secundum quod siue per additionem. Patet quia si non maxime videretur de illis de futuro iam dictis. sed de illis est possibile. si in casu quod viator haberet noticiam dei intuitivam. et. Nam isto casu posito possibile esset viatorum habere noticiam cui conveniret omnes conditiones evidentie secundum quod et. sicut patet facilius et. Contra predicta arguitur aliquibus rationibus et primo contra primam conclusionem ostendendo quod non sit naturaliter possibile viatorum de veritatibus theologicis habere opinionem seu probabilem rationem. Unum arguitur sic. Quia ad hoc quod aliqua ratio sit probabilis respectu alicuius vel generet opinionem. requiritur quod

apparere veritatem in antecedente. et consequentia excedat apparentiam falsitatis in consequente seu conclusionem probandam. sed nulla est ratio ad probandum veritates fidei in qua viatorum appareat in antecedente. et consequentia maior apparentia veritatis quam sit apparentia falsitatis in multis positionibus theologicis. Igitur. et. Maior huiusmodi ratio videtur nota. sed minor patet in veritatibus theologicis. de trinitate. de incarnatione. et de eucharistia. Unum ad probandum quod una res est tres res et quilibet eorum. vel quod deus est homo. vel quod corpus christi est sub sacramento altaris et sub qualibet eorum parte. non videtur posse fieri aliqua ratio in qua antecedens et consequentia habeant maiorem apparentiam veritatis quam consequens habet apparentiam falsitatis. et hoc circumscribitur fide. Si enim sit aliqua de illis et. Confirmatur. quia nulla ratio probans trinitatem est viatorum demonstrativa. sed articulus de trinitate circumscribitur fide eque vel magis apparet falsus sicut oppositum conclusionis demonstratur. Igitur maior est apparentia ad oppositum articuli. quam ad eorum probationem. consequentia tenet. quod conclusio demonstrata magis apparet vera quam solum dialectice probata. et hoc si appareat et huiusmodi modi probationis sit dialectica. Secundo arguitur contra illud quod dictum est. quod fides est noticia simpliciter maior opinione. et ostendendo quod naturaliter possibile sit viatorum de veritatibus theologicis habere opinionem omni fidei maiorem quia illa noticia simpliciter est maior fidei que est certior et firmitior sed positum est aliqua opinio certior et firmitior fidei. Igitur et. Maior patet sed minor probatur. quia aliqua ratio probabilis facit opinionem alicuius adhesionem et firmitatem. Igitur tales due faciunt in duplo firmiter adherere et quattuor in quadruplo et sic in infinitum et per consequens ultra omnem adhesionem fidei potest adhesio opinionis firmitior. et per consequens certior generari et. Confirmatur. quod aliqui ita firmiter adherent his de quibus habet opinionem sicut alij his de quibus habet scientiam. quia sicut de viis ethicorum. quod opinatum non dubitat sed existimant se scire. et nihil minus credunt his que opinantur quam alteri his que sciunt. Sed nullus ita firmiter per fidem adheret credibilibus. sicut scientis per scientiam scibilibus que ipse novit per causas et quoniam illorum sunt causa et quoniam. Igitur et. Tertio ad idem arguitur sic. quia opinio potest tantum augeri quod faciat intellectum alicuius sentire contra imperium voluntatis. Igitur talis opinio erit certior et firmitior fidei. consequentia tenet

Questio prima

quia fides hoc non potest. sed antecedens probatur. quia scientia facit intellectum assentire contra imperium voluntatis. igitur et opinio hoc potest. consequentia tenet per auctoritatem iam positam. Confirmatur. quia capio oppositum huiusmodi articuli. deus est trinus et unus. tunc respectu illius potest habere intellectus aliqua rationem inducentem ad assentiendum illi. et potest habere in duplo maiorem et sic ultra. et per consequens eque inducentem sicut demonstratio. et sic agens contra imperium voluntatis. et per consequens potest esse aliquis de necessitate seu coacte infidelis. et. igitur per positum. Quarto arguitur contra tertiam conclusionem ostendendo quod naturaliter possibile sit viatorum de omnibus veritatibus theologicis habere noticiam evidentem. et per consequens omni fidei maiorem. Unum arguitur sic. noticia evidens de omnibus veritatibus theologicis non est infinite difficultas. ideo per studium theologicum potest acquiri a theologis. antecedens patet. quia aliter nulli creature esset possibilis. Sed consequentia probatur supponendo unum quod videtur etiam per experientiam. et super quo fundatur Aristoteles. et est commentator. ad probandum quod intellectus sit spiritus immaterialis. in de anima. commento. vii. et est quod intellectus noster intelligendo fortificatur. et post noticiam unius veritatis acquisitam disponit ad acquisitionem alterius. Unum igitur multe sunt veritates theologicæ ad quas noticia naturaliter deveniunt per philosophum. ut patet et. Sequitur quod per noticiam illarum intellectus poterit disponi ad maiores et maiorem noticiam cuiusque finitæ difficultatis et per consequens ad noticiam evidentem per exercitium studij. consequentia potest deduci et. Confirmatur per auctoritates. Prima est ad Romanum. i. super illo quod notum est dei manifestum est illis. gloria. quod noscibile est deo manifestum est illis. habent enim unde noscere possunt quod noscibile est de deo. scilicet naturalis ratio. et loquitur de gentilibus philosophis. unde statim post super illo inuisibilia dei per ea que facta sunt et. post multa adpositum dicit glossa. quod per ea que facta sunt illi summe trinitatis noticiam habuerunt gentium philosophi. et. Unde etiam. Verba terminantur de quo Augustinus meminit. d. in libro suo de verbo eterno. quod deus est monas. et quod monas gignit monadem. id est. deus est. et. Secunda auctoritas est super illo passu Exodus. ubi magi defecerunt in tertio signo. d. glossa philosophos pervenisse ad noticiam duarum personarum sed non tertie. igitur portiorum et. Tertia est Richardi de sancto Victoris in libro de trinitate. Credo sine dubio ad

quecunque que necessario est esse non tamen probabilis imo necessaria argumenta non deesse. Igitur ad articulum de trinitate et. et per consequens ad omnes alios quia ille est excellentior et. et.

Ad istas rationes respondetur per ordinem. Unum ad primam promittenda est una distinctio que est quod aliquid esse probabilis potest dupliciter intelligi. Uno modo simpliciter. alio modo secundum quid. Unum secundum philosophum illud dicitur probabilis simpliciter quod videtur omnibus vel pluribus vel maxime sapientibus. Que descriptio sic intelligitur. quod probabilis est quod cum sit verum et necessarium non est tamen evidens sed apparet omnibus vel pluribus vel maxime sapientibus. Per primam clausulam excluduntur falsa et vera contingentia que stricte loquendo non dicuntur probabilis licet aliquando improbe. sicut dicit philosophus quod nihil philosophis falsa esse probabiliora quibusdam veris. Capitulum enim probabilis proprie per apparet et. Per secundam excluduntur omnia principia et conclusiones demonstrationum. Per tertiam excluduntur necessaria que apparent falsa omnibus vel pluribus et. Sed alio modo et magis large aliquid dicitur probabilis secundum quid. quod cum sit verum siue necessarium siue contingens non est tamen evidens sed apparet aliqui vel aliquibus. Et proportionabiliter posset distinguere de ratione probabilis. quia vel est ex probabilibus primo modo vel secundo modo vel simpliciter vel secundum quid et. Et hac distinctione sequantur aliquæ propositiones. Prima est quod nulla ratio probabilis seu dialectica est falsigrapha siue peccans in materia vel in forma. Secunda est. quod non omnis ratio probabilis seu dialectica facit semper dubitationem seu formidinem. sed frequenter firmam adhesionem. Patet. quia quicquid adheremus ita firmiter probabilibus sicut evidenter notis. Tertia est quod nullus potest secundum communem cursum evidenter cognoscere de aliquo syllogismo topico ipsum esse topicum. Patet satis. potest tamen de hoc habere assensum firmum.

Quarta est responsio ad rationem quod non omnes theologice veritates sunt primo modo probabiles. nec ad omnes possunt haberi simpliciter probabiles rationes. Patet primo. quia multe sunt huiusmodi veritates contingentes et non necessarie et. Secundo quia multe sunt huiusmodi veritates que apparent false omnibus vel pluribus. et maxime sapientibus. et hoc intelligendo de sapientibus huiusmodi mundi per se innatis rationi naturali. quia isto modo accipitur sapiens in descriptione probabilis. Sic enim sapientes mundi scilicet quidam philosophi irridebant paulum et reputabant

libri sententiarum

bant ipsum insanire. Actum. viii. Et hoc p/bat ratio et nihil plus. Tamen cum istis stat q/multe veritates theologice sunt pbabiles p/mo modo. et hoc sufficit. qz conclusio non est posita de omnibus generaliter. Similiter omnes sunt pbabiles secundo modo. s. fm qd et apd multos sicut apud illos q modicum vel nihil comprehendunt de difficultate articuloz. et tñ probationes ipsoz bene considerant utpote qz videt superiores suos q eos predicat et eis cōformiter operant et cōtra hoc nō vadit ratio sicut potest faciliter apparere. zc. **AA**

Ad secundā rōem respōdetur pmittendo quandā distinctionē que est de certitudine.

Unū sciendum est q ab eadē causā noticiā de aliquo obiecto et ipsi noticiā certitudinis. s. a veritate ipsi rei cognite. Sic enī se habet unūquodq ad cognitiōem sicut ad veritatem. Cū igit veritas sit equatio rei ad intellectum. ideo ex utroq potest oriri certitudo vel ex pte rei cognite vel ex pte ipsi cognoscētis. Primo modo fides ē noticiā certissima vel salte ita certa sicut aliqua alia. qz res cognita p eā est prima veritas et omne aliud notum p eā innitit veritati prime. que ē res certissima necessaria et immutabilis. et de tali certitudine loquitur phus pmo merba. dices. certissime scientiaz maxime sunt pma veritatum. id est substantiaz separatar. et tamen cōstat q ista certitudo nō est ex pte nostri intellectus. cū se habeat ad ista sicut oculi noctue ad lucē solis. ut dicit ibidē. Igitur zc. Secundo modo est vel antedicitur certitudo ex parte cognoscētis. et hoc dupliciter. quia vlt est certitudo firmitatis et adherētie. vel pbationis et apparētie. Primo modo fides est noticiā certissima vel salte ita certa sicut quecūq opinio vel scia. Unū dicit Augustinus de veritate credēdi. q nihil est certi⁹ hōi sua fide. sed alio modo fides nō est ita certa sicut opinio vel scia. qz nō est de ita apparētibz intellectu. Et de tali certitudine loquitur Linconiensis dices. q illa sunt certiora que sunt magis apprehensibilia ab intellectu et magis penetrabilia. et sic credibilia p fidē non sunt ita certa sicut cognoscibilia p sciam vel opinionē. sed ista incertitudo seu minor certitudo credēdoz fidei puenit ex indispōitiōe seu imperfectōe cognoscētis. et est incertitudo fm qd. Exemplū de sole respectu visus. zc.

Sic ergo patet quō fides est certior opinione et quō non. Sed qñ arguit q opinio

possit esse firmior et psequens certior ratōe adherētie. hoc negat sicut iam patz zc. Ad probationē quādo dicit q vna ratio facit opinionem alicui⁹ firmitatis. igitur dupla i duplo zc. Rñdetur vno modo. q nō est naturaliter possibile rōes pbabiles sic in infinitum fortificari. zc. Itē alio modo dicit q supposito q illud esset possibile. tamen nō sequit q intellectus p rōes tales firmiter adheret opinabili sicut p fidē credibili. quia intellectus sic ducit p rōem p se semper adheret cum aliqua formidine. nisi illa tollat ex impio voluntas. Et sic nō erit p pte opinio sed fides. Item tertio dicit pbabiliter q respectu cuiuscūq ppositionis cui⁹ oppositū nō est evidens firmiter assensum potest i intellectu agere voluntas p suū imperiū cū aliquo motivo. qz quecūq persuasio sine hōi imperio. Ideo assensus causa p voluntatem firmior est qz aliqz causa sine voluntate p rōem pbabilem zc. Itē quarto dicit ad cōfirmationē et auctoritatē phi. q ipse vult q aliqz ita afficiuntur opinionibz suis q ex impio voluntatis ita firmiter adheret eis sicut alij ppositionibz scit. et hoc nō est cōtra dicta. zc. Similiter negatur minor ibidē assumpta. sicut patet ex distinctione zc. **BB** Ad tertiā rōem ponuntur aliquę ppositiones. Prima est q rō siue i intellectus pot induci ad assentiendū et affectionē voluntatis p ei⁹ imperiū. Ad dico tñ q sine motivo zc. Patet. qz pmo ethicoz dicit q in bestialibz rō corrūpit p voluntatē. Itē Anselm⁹ de pceptu regnali. c. iiii. dicit q omnes alie vires quo ad act⁹ suos sūt subiecte voluntati. et c. i. de nos et potestate que i nobis est subiecta voluntati. ut ad imperiū eius nō possim⁹ nō facere qd vult. zc. Item sup Job. omel. vi. cetera potest hōmo nolēs. credere aut nō nisi volēs. Itē sup illo Isai. liii. Dñe quis credidit auditui nostro. dicit glossa. Si em querat quare indei credere nō poterant. Rñdeo qz nolēbāt. Ex his patet 5 Holkot. q act⁹ credendi est liber et in libera voluntatis potestate et meritori⁹ vite eterne. Sed de his magis alias. Secunda ppositio est. q nō potest intm augeri opinio q cogeret intellectū ptra imperiū voluntatis assentire alicui cōpleto. Patet. quia alit fieri posset ut aliquis esset coacte infidelis. Tertia est q quis nō sit ita fortis aut ita cogēs ratio facies opinionē quin possit magis cogēs dari salte p divinā potentia m ptra quālibz

Questio prima

talē potest voluntas puertere intellectū i pte oppositam. Quarta est. q sciētia facit maius assensum cōtra quē nō potest voluntas imperiū. s. ptra quēlibet assensum cōtra sciam seu evidentia potest voluntas auertere intellectū ad oppositū. zc. Ad dico tamen q hoc possit voluntas p se p suū imperiū sicut alias tenet superi⁹ zc. Ista aut ppositio est probabilis. sed etiā videt mibi q eius oppositum eque pbabiliter posset poni. Sicut enim fidelis p imperiū voluntatis cū aliquo motivo paruo assentit q vna res est tres res et qlibet eaz. ita videtur possibile q aliquis assentiret opposito alicui⁹ pclusionis sibi demōstratē per imperiū voluntatis cū aliquo motivo. puta ex auctoritate alicui⁹ dicentis. Pone exemplū zc. **CC** Sed cōtra hoc et pro illa ppositione arguit. quia si voluntas p suū imperiū posset cōtra assensum evidentē sequi q possibile est q aliquis nunqz faceret cōtra cōscientiā. et q damnati possent libere tollere maximam partē pene sue. qz posset vermē sciētie deponere. imo possent suam penā diligere. et sic nō est pena. quia nihil est penale nisi quod est ptra voluntatem ut patet p Augustinū. ix. de trini. c. iiii. Ista omnia sunt absurda. sed cōsequētia patet. qz voluntas posset p imperiū suū cum aliqz motivo impare intellectui q assentiat p omnia cōformiter sicut voluntas vult. et tūc tollitur omnis vermē sciētie. quia facere ptra cōscientiā seu habere vermē sciētie nō est aliud q voluntatē dictamini ratōis ptraire. Similiter voluntas damnati posset intellectui suo impare q assentiat isti cōpleto. hec pena est summe nobilis et pueniēs. sed facto isto imperio nō est ratio quare intellect⁹ nō assentiat nisi quia aliqua sunt dictamina rationis ita evidētia. et quia peccata dānatoz sūt eis ita evidētia q intellect⁹ nō posset propter qd cūq imperiū voluntatis talibz dissentire vel cōtraire. quare zc. Sed tenēdo oppositū diceretur de dānatis. q hoc nō pnt. quia deus nō vult ad tale imperiū pcurrere. zc. De hac autē materia alias et alibi videbit. Nec aut ad pns sufficiant. qz satis patet ad rōem. zc.

Ad quartā rōem rñdetur cōcedendo assensum et negādo psequētia. Et ad pbationē cōcedo q intellect⁹ fortificat zc. et tamen non sequit q ad cuiuslibet veritatis noticiā possit naturalit puenire. zc. Dico igit q rō concluderet vtz de omnibz veritatibz quaz dif-

ficultas subest facultati naturali ipsi intellectu. sed sic nō est in pposito. quia in omni cognitione obiectū se habet in rōe cause efficiētis fm Augustinū et phum. Ideo ad illā cognitionē ad quā causandā non sufficit obiectum naturalit agens requirit obiectū sup/naturale. sic aut est hic. quare zc. Ad assensum ad pma auctoritatē dico. q apostolus et glossa illa voluit q gētilēs naturaliter devenērūt ad cognoscendū unū e dēū. vna primā causam. ideo redarguunt⁹ id idolatriā quia colūt creaturā pro deo. Similiter ad illud qd ibidē subdit glossa. dico q nō vult aliud. nisi q philosophi devenērūt ad cognoscēdum appropata triū personaz. scz potentia. sapientia. bonitatem. nō tamen ppter hoc sequit q ad distinctionē psonaz. Et si forte ille hermes ad hoc puenit. nō tamen naturalit sed p divinā inspirationē. Nec hoc fuit impossibile in gentibz sicut patz de sybilla que multas arduissimas veritates fidei propheticē dicit. ut testat Augustin⁹ li. de ciui. dei. verus eius recitās. Ad secundā auctoritatē dico. q illa glossa que est Augustini nō vult aliud dicere nisi q phi nō venerūt ad noticiā tertie psonę. id est. potissimū effectū bonitatis. s. incarnationē. nec hac digne venerati sunt. et sic min⁹ pfecte cognouerūt appropriatū tertie psonę qz aliaz zc. Ad tertiā auctoritatē dico. q nō desunt rōes quantū est ex pte rei. sed bñ quantū est ex pte intellectus nostri q nō potest media inuenire ex qbus tales veritates evidēter inferat. Et sic patet q pdictę rōes nō sunt cōtra dicta. Et hec de secundo articulo. **DD**

Quantū ad tertiū articulū in quo videndū est. Utrū possibile sit viatorē habere de pclusionibz theologice noticiā scientificaz proprie. Primo pmitit terminoz declaratiōes. Secundo ponā rñsales conclusiones. Tertio obijciā p aliquas ratiōes. Circa pñ punctū tres termini sunt declaradi. Primo quid sit theologia. Secundo quid sit proprie pclusio theologica. Tertio quid sit noticiā proprie scientifica siue scientia proprie dicta.

Primo ergo declarādum est quid sit theologia. Unū dico q multipliciter potest capi. Uno modo pro scriptura sacri canonis. Alio modo p actu vel habitu mentis respectu illoz que i sacra scriptura pñtūtur. Et hoc modo itez dupliciter potest sumi. Uno modo pro aliquo vno actu vel respectu ali-

libri sententiarum

cuius veritas sacre scripture. Alio modo p multis actibz vel habitibz respectu plurium talium veritatu, sicut etia plures act? vl? habi tus respectu plurium veritatu geometrie di/ cunt geometria z vna scia geometrie prop? vnitate subiecti. ad qd habet attributionem. Et h? modo itez dupliciter potest sumi. Uno modo p actibz vl? habitibz qbz qd notat sen sum sacre scripture z scit vnu dictu e? p ali/ ud exponere z pbare. z alia q no formalit co tinent in ipa ex his que in ea continent dedu/ cere z inferre. Alio mo p actibz vel habitibz adhesiuis in aio fidelis acqstis p discursuz theologicu vel discursus theologicos de co clusionibz theologicis. Et licet quolibet isto rum modoz qnz sumat theologia in mag? pprie sumit vltimo mo zc. Et ista distinctio ne sequunt aliquas ppositioes. Prima est q sumedo theologia pmo istoz duoz modoz possibile est aliquem ee infidelem seu no catholi cum z in ee theologu. Patet qz oem actum vel habitum pter fide que acqrit theologus si delis. posset etia acqrere infidelis si eet nu trinus inter xpianos. z erudit? in studio the ologico. sicut patet zc. Secunda est q su mendo theologia secundo illoz duoz modo ru impossibile est aliquem ee infidelem seu no ca tholicu z ee theologu. patet ex dictis z loqr d infideli simplr. q nulli parti sacre scripture dat fide qualis eet purus gentilis vl? pagan? Tertia ppositio est. q ad esse ppter theo logum no requirit scire omne sacre scriptu/ resensum. Patet qz hoc no eet bene possi/ bile. sed sufficit scire de pncipalioribz. z ma/ xime litterale zc. Quarta est q ad ee pro/ pte theologu requirit credere fidelit expli cite vel implicite qcquid i sacra scriptura co tinetur ee ver. z scire aliqua exponere defen dere z cu omni pitate pcordare. Un ee theo logu suscipit magis z min? qz q plura scit l melius. dz magis theologus. z q oia. esset p fectus theolog? sicut satis patet. zc. **EE** Secundo declarandu est qd sit ppterclu sio theologica. Ad qd ostendendu pmit? vi/ dendu est qd sit ppter discursus theologicus quia ex hoc patet que sunt pncipia theologi ca z conclusiones theologicæ. Dico igitur q discursus ppter theologic? est q pstat ex dictis seu ppositioibz in sacra scriptura pntis. vl? ex his que deducunt ex eis vel ex altera hmoi. Patet quia fm beatu Dyoni. in de di. no. ca pinto. ij. No assentiendi sacre scripture no pt

manuductio fieri ad theologia zc. Igitur. Item tuc solu dicim? aliquid theologicæ p/ bari quando ex dictis sacre scripture pcludit sicut Augustin? pcessit in libro de trini. qui. libro. j. ca. iij. ita dic. Omnes quos legere po tui. quia an me scripserut de trinitate que de? est hoc intendit fm scripturas docere q pa ter z filius z spussance? vni? z eiusde substan tie sunt zc. No em ait fm aliquas scientias humani? adinuertas aut p pbabiles ppositio nes sed fm scripturas zc. Ex hac descri/ ptione patet que sunt pncipia theologica. Sunt em ipe sacri canonis veritates. qm? ad ipas fit vltimata resolutio theologici dis/ cursus. z ex eis pmo singule conclusiones the ologice deducunt. Secundo patz que sunt conclusiones ppter theologicæ distinguendo co clusiones cotra pncipia. Sunt em ille veri tates que no formaliter i sacra scriptura co tinent. sed ex pntis i ipa de necessitate sequa tur. siue sint articuli siue n. siue sint p eciam determinate siue no. siue sint scire siue non.

Tertio patet q loquedo de veritatibz the ologice large. sicut in secundo articulo dixi. multe sunt veritates tales que nec sunt pnci pia theologica nec conclusiones. Ptz vbi dictu fuit aliquem sint pbabiles pntis. que nec pntent in sacro canone. nec inde sequunt? necessitate. Quarto patet q nullus discursus q est ex ppositionibz pbabilibz vl? ex al tera hmoi. est ppter theologicus ptra aureo lum. qstione pma. Patet ex dictis. Item qd talis ex se nat? est causare solu opinionem de sua pclusionem zc. It? fm istu doctozes null? discursus ex ambato euidentibz est ppter theo logic? Igit nec ex ambato pbabilibz. pna te net p dicta eius. qz ratio quare pns non est theologic? est. quia habit? causat? ex eo non supponit fide vt ipe dicit. sz fm eundem etiam opinio no supponit fide. imo nec ea compati tur. vt dic eade. q. arti. iij. Igit zc. Item fm eundem null? discursus ex pbabilibz ad pclu sione credenda nondu determinata est theo logicus. igit nec ad pclusionem ia determina tam. pna patet. qz si illa pclusio p eccliaz de terminaret eet psumilis pcessus zc. Ex dictis potest dari vna regula meo iudicio valde utilis. Qz si ex aliquo antecedere euidenter vl? formaliter sequat aliqd pns. z antecedes sit ppositio pbabilis vel aliqua e? ps. tuc imp/ tinens est pns esse pclusionem theologicam ca/ tholicam seu firmiter fide credendam. Ita

Questio prima

q nec istud ex illo sequit. nec sibi repugnat. z hoc satis patz intuitu. zc. **FF** S?tra pmi correlatiu arguit. qz sicut dz pmo topi coz. pncipia sunt q no p alia sz p seipsa habet fidem. sz auctoritates pntes in sacro canone no p seipsas. sz p aliud hnt fide sz p auctori/ tate ecclie. iuxta illud Augustini ptra eplaz fundameti. ca. ij. Ego euangelio no crederez nisi mihi ecclie catholice comoueret aucto/ ritas. Confirmat. qz nulla scia pcedit ad sua pncipia pma pbanda. sz pot? ex eis ad alia. sed theologia pcedit ad pcludendu articu los z alia que i scriptura pntent. vñ docto res format conclusiones de articulis z eos p bant. Pro ista roe pono aliquas ppositioes.

Prima est q no est intelligendu q prima pncipia no habet fide p alia. sic q nihil aliud ab ipis sit causa assentiendi eis. Na multa pnci pia sumunt p experientias singulariu. qru assensus causa est experimentu. vt patz scdo posterior? i finet in phemio methaphisice.

Secunda est q pma pncipia no hnt fides p alia sz pncipia ex qbz ipa demostrent. ita q assensus illoz alioz sit p se causa assensus circa ipa. z ad huc assensum concedit maior. z negat minor. Tertia p? q p auctori/ tem Aug. no habet q ipe crediderit euage/ lio p auctoritate ecclie itaqz p pncipiu theolo gicu et q euangelii theologicæ pbetur eet ve/ rum. sz solu tanqz ex causa mouete ipm ad fi/ dem euangelij. ac si ipe aut ali? dixisset. no cre dere euangelio nisi me ecclie sanctitas aut tpi miracula comoueret. in q dicto licz fidi euā gelij causa aliqua assignet. no in aliqd pnci piaz pns. cur? fides causa sit vt euangelio cre datur. Sz forte diceret q imo sz istud. om ne qd ecclia iubet esse credendu est veru. Ex quo pncipio cu ista minore habita p experi/ entia. i. euangelio iubet ecclia esse credendum pcludit euangelii esse ver. zc. Pro h? sit q? ta p? q pposito q Aug? ex tali pncipio cre/ didisset euangelio. qd in ex e? auctoritate no habet. in illud no fuit i eo p se pncipiu theo/ logie ita q assensus theologic? acqreretur i eo p aliquem theologicu discursum q reduce retur i ipm vltimate z p se. Qd pz. Primo quia illa maior et sacra scriptura e deducta z sic est magis pclusio theologica qz pncipi um zc. Secundo qz si illud esset p se pnci/ pium discursus theologic? sequer? q qlibz articulo fidei theologicæ pcluderet arguen/ do modo pdicto. sz pstat q qnis vere et bñ

concludat. no in theologicæ. alioqn quilibet fidelis adult? etia nouiter baptizat? anteq audisset vel legisset sacra scriptura recipies euangelii videdu ab ecclia. z hns illud pnci pium theologicæ pcluderet quelibet articu lum. z sic absq studio z noticia sacre scriptu/ reforeret theolog? qd videt absurdu. Ad confirmationem negat minor. sz intelligitur d articulis expse in sacra scriptura contentis. Un si theologo aliqd tale neget nulla theo logica pbatio ei restat nisi ostendere illud ee scriptu in canone. Ad pbandu aut illos ar/ ticulos no sic expse pntes. vñqz theologicæ pcedit ex dictis scripture. Doctores aut dis putates articulos z pbantes eos aliunde q ex scriptura sacra no faciunt hoc p habitu the ologicu. sed p aliu methaphisicu vel phisi/ cum aut aliu aliqd. Un pur? phus no fide lis similiter facere posset z forte aliqui mel? zc.

BB Tertio declarandu est qd sit no ticia ppter scientifica vel scia ppter dicta. Un? dico q est noticia euides veri necessarii na ta causari p pmissas applicatas ad ipam per discursum sylogisticu. z capio sciam fm qd distinguat ptra illos habit? intellectuales. d quibz loquit phs. vi. et bi. Per pma ergo pnculam excludit error. opinio. suspitio. z fides z aue omis noticie que no sunt euidentes. Per secundam excludit noticia euides veroz ptingentiu que no est ppter scia. Per tertia exclu/ ditur noticia euides pmoz pncipioz. qd il/ la no habet p discursum sylogisticum. Dico aut nata causari. qz no oportet q d fcto cau/ setur p tales pmissas. Na potest p experiēti/ am causari. potest em aliqd sine syllogismo euidenter scire q luna est eclipsabilis p solaz experientia sine syllogismo. Qz aut ista sciētia sit sciētia ppter dicta. Patet. qz ipa est habit? veridic? sz fm phm. vi. et bi. no sunt nisi qn/ qz tales. i. intellect? sapia. scia. ars. z pruden tia. z pstat q no est aliqd istoz nisi scia. Igit zc. Sz ptra hoc arguit pmo. qz no est si/ millis mod? acqrēdi noticiā pncipioz z con clusionu. sed noticia aliquoz pncipioz acq/ ritur p experientiam sine demonstratione. Igit zc. Secundo aut ista noticia est eiusde spe cie cu noticia acqstia p demonstrationem re spectu eiusde aut no est eiusde speciei. Non potest dici pmi qz distincte cause specie cau sant distinctos effect? specie. sed scie quaruz vna est p experientia z alia p demonstratione causant p distinctas causas specie. igit sibi

libri sententiarum

plus differunt scientia acquisita per experientiam. et scientia acquisita per demonstrationem quam scientia qua. et scientia propter quod. sed iste differunt specie. i. posterior. Igitur secundum esse. Pro istis pono perpositos. Prima est quod potest esse consimilis modus acquirendi noticiam aliquorum principiorum et aliarum conclusionum. sed propter istum modum communem est unus proprius noticie conclusionum. scilicet per demonstrationem. que nullo modo potest competere noticie principiorum primorum. Et sic patet ad primum. Secunda est quod noticia conclusionis acquisita per experientiam et noticia eiusdem acquisita per demonstrationem sunt eiusdem speciei quia non est inconueniens distinctas causas specie habere eisdem effectus specie. sicut sol et ignis produciunt eundem calorem specie. ita in proposito. Tertia propositio sequens est quod si primo sciatur conclusio per experientiam et postea eadem per demonstrationem non causabitur noua scientia distincta specie. sed fiet unum et gradu procedente et sequente. sicut si primo ponatur calor per solem et postea intendatur per ignem. Quarta propositio est quod scientia quia et scientia propter quod dupliciter accipi possunt. Uno modo pro demonstratione quia et propter quod. Alio modo pro noticia causata a primis talium demonstrationum. Si primo modo sic dico quod specie distinguuntur respectu eiusdem conclusionis sicut ille demonstrationes. et sic loquitur philosophus primo posteriorum. Secundo modo dico quod non distinguuntur specie quantumcumque noticie primarum que sunt cause efficientes noticie conclusionis distinguuntur specie. Et sic patet ad secundum. et apparet descriptio scie prope dicte. **Ad** Ex qua sequitur aliquod correlarium. Primo apparet quod sit scibile proprie dictum. unde dico quod est propositio necessaria dubitabilis nata fieri euidens per propositiones necessarias euidetes per discursum syllogisticum applicatas ad ipsam. Prima conditio scilicet quod sit propositio necessaria patet per hoc et excluditur propositio contingens que quis possit esse euidenter nota quia tamen potest esse falsa non dicitur scibilis scia proprie dicta. Secunda conditio scilicet quod sit propositio dubitabilis patet per hoc et excludit propositio per se nota. que quis sit necessaria quod non est dubitabilis non dicitur proprie scibilis. Item patet per hunc in eisdem primo posteriorum. c. j. ubi dicitur. quod scientia principiorum non est acquisita per doctrinam quod non docemur vel addiscimus nisi illud quod cum primo accipimus est nobis dubium vel apparet falsum.

et post dubitationem manifestat nobis veritas. Item secundo posteriorum dicitur. quod questiones sunt equales numero his que vere scimus. Igitur omne scibile est queribile et persequens dubitabile. Tertia conditio est scilicet quod sit nata fieri euidens. et. Quia per ista distinguitur ab aliquibus principijs que non sunt per se nota et per consequens dubitabilia. quod tamen non possunt fieri nota per discursum syllogisticum. ideo non sunt proprie scibilia. Verbi gratia. de ista propositione calor est calefactibilis que est necessaria et dubitabilis. quia si aliquis intelletus apprehenderet calorem intuitu solis per intellectum minus sensus. ille calor calefacere. puta si nulum calefactibile fuisset alicui calori sibi intuitu cognito approximatum. ita posset dubitare an calor posset producere calorem. sic dubitare an albedo posset producere albedinem. et sic ista est propositio dubitabilis. et tamen per nullam aliam potest fieri euidens. quia est simpliciter prima sed tantum per experientiam. Igitur. et. Sed contra secundam conditionem obijciunt. quod si omnis propositio scibilis esset dubitabilis. sequeretur quod ille intellectus qui non posset dubitare vel errare non posset aliud scire quod est falsum. quia scia nullam imperfectionem includit. igitur non debet negari a diuino intellectu. Respondendo dico quod intellectus diuinus non habet sciam sic stricte sumptam. nec ista scientia dicitur perfectionem simpliciter sed includit imperfectionem scilicet quod sit nota produci ab alia completa noticia. Secundo sequitur contra aliquos quod res extra non est obiectum scientie seu illud quod sciatur scientia proprie dicta. patet ex dicto correlario. quia tale obiectum est ipsa propositio demonstrationis. Item si sic. sequitur quod multe scientie essent de contingentibus et possibilibus aliis se habere contra primum. vi. ethicorum. et primo posteriorum. Item sequitur quod idem esset obiectum scientie opinionis fidei et erroris. Tercio sequitur contra Gregorium. q. j. arti. j. quod complexum significabile seu significatum totale conclusionis demonstrationis non est obiectum scientie proprie dictae. Patet ex primo correlario sicut precedens. Item quia iste doctor concludit quod tale complexum significabile seu significatum totale nihil est et quod nihil est obiectum scientie. sed nullum videtur posse maius inconueniens concludi. nec rationes sue prouincunt. sed eas dimitto quia ad logicam et metaphysicam spectant. Quar- to sequitur contra eundem doctorem eadem. q. arti. iij. conclusio demonstrationis mentalis proprie acce-

Questio prima

pte non est noticia vel assensus. Oppositum posuit iste doctor in tribus conclusionibus. sed tamen patet propositum. quia non est idem scientia et actus scientie et obiectum scientie. sed conclusio demonstrationis est prope obiectum scie ut dictum est igitur ipsa non est scia vel assensus scientificus. quare. et. Item contingit intellectum formare huiusmodi conclusionem. et tamen ignorare an ita sit sicut ipsa significat et dubitare. immo et dissentire sicut patet per experientiam. Et similiter secundo posteriorum dicitur. Quod omnis conclusio est questio et persequens dubitabilis propositio ut iam dictum est. Igitur nulla conclusio est formaliter noticia vel assensus saltem talis qualis habet per demonstrationem. Item aliter sequeretur. quod eadem propositio in mente esset successiue. immo etiam simul credere opinari et scire. Quod successiue satis patet ex predicta ratione. sed quod etiam simul patet si simul haberet auctoritatem cui assentiretur et medium probabile et medium demonstrationis. tunc enim haberetur quodquid requiritur ad quilibet tale actum. Item fidelis et infidelis possunt formare propositiones in materia fidei omnino eiusdem rationis. et tamen unus assentit eis quas format et alius non. Igitur neutrum est assensus fidei. et persequens eadem ratione nec conclusio est assensus scientie et habet propositum. Verum est quod predictus doctor multum probabiliter sustinet oppositum. et apparet breuiter transeo. quia ad aliam festinar intendere. **¶** His premissis respondendum est ad articulum in quo querebatur. Utrum possibile sit viatore habere de conclusionibus theologicis noticiam scientificam proprie dictam. An aduertendum est quod iste articulus duas habet difficultates. unam generale. Utrum absolute et simpliciter possibile sit viatore per aliquem discursum syllogisticum habere de conclusionibus theologicis scientiam prope dictam. Alia specialia. Utrum de comuni lege et naturaliter possibile sit viatore per discursum theologicum de predictis conclusionibus habere talem scientiam. De prima autem satis patet ex predictis in isto articulo. et similiter in secunda et tertia conclusionibus primi articuli quod de aliquibus sic et de aliquibus non. sed de hac materia remitto ad ea que tractat g. ockam contra scotum. q. ij. pl. gi. quia nolo hic insistere. id dicam solum de secunda difficultate. Sunt autem diuerse opiniones circa hoc sicut recitat ockam. q. vij. et Gregorius. q. j. prologi. Sed nolo omnes re-

citare ideo unam solam que apparet mihi probabiliorem volo hic breuiter transire. Est igitur opinio quod ex decursu theologico acquiritur scientia proprie dicta. et subalterna scientia dei et beatorum. Eius probatio est. quia omnis habitus procedens ex principijs sibi creditis et notis in lumine superioris scientie est proprie scientia subalterna. patet de musica que vtiq. est scientia proprie subalterna quia procedit ex principijs sibi creditis et notis in arismetica. et consimiliter in perspectiva. Sed theologia procedit ex principijs tamen in ea creditis quia sunt articuli et alia in sacra scriptura contenta. notis autem in superioris scientie lumine scilicet scie dei et beatorum. Igitur. et. Confirmatur ratio. quia deus posset prouidere in intellectu sortis habitum musice que est scientia subalterna non prouidendo in eo habitum arismetice. sed in tali intellectu illa musica esset proprie scientia. et tamen de principijs suis illa haberet fidei solum et non euidetiam. Igitur. et. Pro predicta opinione facit quod omnes theologie doctores vocant eam sapiam. Unde Sapientia. x. dedit illi scientiam sanctorum. Sicut. j. loz. xij. Alii dant primo scie. et. Et Augustinus. xij. de trinitate. q. ij. huius scientie tribuitur. et. vi. ethicorum. dicitur quod habitus intellectuales veridici sunt tamen quod et theologia non est aliq. illorum nisi scientia. Sed contra istam opinionem arguitur sic. quia omnis scia proprie dicta est noticia euidens ut patet ex dictis. sed theologia non est noticia euidens. ut patet ad experientiam. igitur. et. Confirmatur. quod ad hoc quod ego habeam scientiam de aliqua conclusione. non sufficit quod principia eius sint alteri nota. quoniam per nullam noticiam etiam stentem in alio causari potest immediate et naturaliter aliqua scia in mente mea. Cum igitur principia theologie non sint aut fuerint nobis euidenter nota ut isti procedunt. sequitur quod theologia que acquiritur de comuni lege in nobis vere non est scientia. Confirmatur item quia si scientia subalterna potest acquiri suis principijs non notis acquiratibus sed tantum creditis. notis autem alicui habenti superiore scientiam. similiter etiam scientia non subalterna poterit acquiri ab aliquo esto quod non nouerit eius principia dummodo credat illa. et alius nouerit illa. non enim potior ratio videtur hic quam ibi. et per consequens non oportet dicere quod scientia est subalterna sed absolute scientia. et. quod isti negant. et. **¶** Pro solutione autem rationum predictarum opinionis pono propositiones. Prima propositio quod nulli scientie

libri sententiarum

siue subalterne siue non subalterne sua principi sunt credita vel nota. quia nulla talis est suorum principiorum nota fides vel intellectus ideo maior illi rationis est falsa de virtute sermonis.

Secunda propositio est. quod si illa maior intelligitur ad bonum sensum ut dicitur. aut quod omnis habitus procedens ex principijs in lumine superioris scientie tamen notis est scientia subalterna. tunc hoc potest intelligi dupliciter. Uno modo quod illa principia sunt nota habenti ipsam scientiam cui sunt principia. et sic potest procedi. sed minor sic est falsa. quia principia theologie non sunt nota theologo ut iustinet dicitur. Alio modo potest intelligi. quod non sunt nota illi sed tamen credita et nota alteri. et sic est falsa. quia ex noticia principiorum existere in uno non causatur scientia conclusionis in alio. Tertia propositio rursus adpositum est. nullus ignorans arithmetica nisi principia musice per experientiam aut aliam viam noscat. sed tamen credit acquirit musicam quod est scientia subalternata. sed tamen quendam habitum crediturum quod si vellemus possemus vocare musica crediturum. Quarto propositio per conclusionem illam rationis est. quod non omnis musica est scientia sed illa quod solus est evidens noticia ex evidentiis principiorum suorum immediate vel mediate genita. vel aliqua alia eiusdem rationis quam deus immediate per semetipsum vellet causare. Idem si de aliqua musica quod nunc est de facto scientia conservaretur absque arithmetica adhuc ipsa esset scientia apta nata in actu si scilicet in quo nunc est si cetera pariter procederet. Non tamen ex hoc sequitur quod musica acquisita in non habere arithmetica esset scientia. Ad auctoritates ibi inductas potest dici quod scientia capit ibi large et non sicut habet. Vel aliter potest dici quod theologia est scientia capiēdo theologia uno modo super dicto. scilicet per habitum quod quis novit sensum sacre scripture exponere. defendere et probare. et. Quod ibi allegatur quod solum quod sunt habitus intellectuales veridici intelligendi est de habitibus evidentiis. qualis non est theologia ut hic sumitur. sed est fides ut dicitur. **II** Pro ratione ergo ad precedentem articulum ponam tres conclusiones. Prima igitur conclusio erit quod theologia per discursum theologicum naturaliter acquisita non est scientia proprie dicta. sed est in animo fidelis quedam adhesio siue cognitio adhesiva. Secunda conclusio erit. quod theologia habet non est adhesio cum formidine. sed est quedam fides firma siue credulitas cum certitudine. Tertia conclusio erit quod theologia in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti non est naturaliter compossibilis scientie vel

opinionis. scilicet actu vel habitu habitui. Prima conclusio duas habet partes quarum prima facta per ex predictis. sed iterum probatur. quia per nullum discursum acquiritur scientia proprie dicta que non est expositio habitus primis et immediatis. vel ex his quod per tales media te vel immediate notata sunt. patet primo posteriorum. ubi dicitur quod sine his utique erit falsis sed non faciet scientiam. Costat autem quod discursus theologicus non est ex talibus ut patet in secunda descriptione. Confirmatur quia omnis discursus per se et proprie faciens scire est demonstratio. primo posteriorum sed demonstratio est syllogismus faciens scire. Costat autem quod discursus theologicus non est demonstratio. aliter cogeret infidelē assentire et

Secunda pars probatur. quia si theologie probetur aliqua veritas non formaliter preta in scriptura. nec per ecclesiam determinata cuius animi habet probationem non assensum fidelis. costat quod in animo talis fidelis acquirit assensum de conclusionem sic probata. quam impossibile est naturaliter assentire premissis et non assentire conclusioni si consequentia sit evidens. Dico autem notanter in animo fidelis siue assentientis sacre scripture quia costat quod per discursum theologicum non causatur adhesio in animo infidelis siue non habetis fidem de sacra scriptura quod talis noscat conclusionem sequi ex premissis. sic videtur fidelis vel theologus. quia non assentit premissis quare et. Secunda conclusio etiam duas partes habet. Prima probatur. quia omnis adherens siue formidine conclusioni quam cognoscit sequi ex illis patet clare. sed fidelis siue fidei datus sacre scripture assentit indubitanter premissis discursus theologicus. ut patet. igitur et. Secunda pars sequitur ex prima. quia omnis assensus siue evidentiis et siue formidine est fides siue credulitas firma. sed adhesio causata in animo fidelis per discursum theologicum est talis et. **III** Tertia conclusio includit multas partes. ideo ad declarationem eius pono aliquas propositiones. Prima est quod theologie actus non est naturaliter compossibilis in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti scientie actui. et nec similiter habitus habitui. Prima pars probatur. quia si actus fidei et actus scientie essent naturaliter compossibiles respectu eiusdem. tunc non esset necessarium quod accedente scientia vel clara noticia fides cedat et per prius in prima simul cum visione fides remaneret. hoc autem est falsum. quia contra Augustinum primo de doctrina christiana dicente. quod cum quis

Questio prima

ad eterna pervenerit de ceteris fide et spe. caritas auctorior permanebit. et eandem sententiam dicit libro. i. sol. ca. xij. Item. xij. super Beati ad Iram. Fides et spes que nunc transiunt peregrinationis valde necesse sunt. non erunt in illa vita. propter quam adipiscenda sunt necessarie. igitur et. Secunda pars probatur. quia quorumque habituum naturaliter acquiruntur actus sunt incommpossibiles etiam ipsi habitus sunt naturaliter incommpossibiles sed habituum theologie et scientie respectu eiusdem actus sunt incommpossibiles. ut dictum est in prima parte. ergo et. Maior patet inductive. Item ratione. quia si actus habituum sunt incommpossibiles: cum habitus naturaliter non acquiritur nisi per actus tales habitus non poterunt simul acquiri. Item de opposito pari ratione dicitur quod nulli habitus sunt incommpossibiles quod de tali incommpossibilitate non potest stare nisi per incommpossibilitatem actuum. ergo et. Secunda propositio est quod theologie actus habitus est compossibilis scientie actui et similiter contra. Probatur. quia non minus iste habitus illi actui est compossibilis quam habitui virtutis vel vici sit compossibilis actus de genere actuum habitus oppositi. vel etiam actuali scientie habitus erroris oppositi. Sed ista sunt compossibilia. patet per experientiam. quia aliquis habitualiter viciosus potest elicere unum actum de genere virtutis non totaliter perdendo habitum vici. Similiter videtur habere habitum erroris potest elicere unam demonstrationem non perdendo habitum predictum. Quod patet. quia si obliuisceret illam demonstrationem reperiret se promptum ad assentientiam conclusioni opposite sicut prius. Tertia propositio est. quod theologia actus non est naturaliter compossibilis in eodem subiecto et respectu eiusdem obiecti opinionis actui. nec similiter habitus habitui. Prima pars patet. quia impossibile est aliquem adherere alicui formidando de veritate oppositi. et adherere eidem non formidando. Patet. quia aliter formidaret et non formidaret de eodem quod implicat contradictionem ergo impossibile est eundem simul assentire et deum assensu theologico et assensu opinionis consequentia patet. quia hec est differentia precise inter fidem et opinionem. quia fides est adhesio siue formidine. quam ubi dubitatio est fides non est. Item Hugonem li. primo de sacramentis. et parte. x. ca. ij. et per Augustinum. viij. de trinitate. c. iij. ubi vult quod eis que ad fidem pertinent non licet dicere forte. Assensus autem theologicus est quidam modo fides ut dictum est. opinio vero est adhesio cum formidine secundum Augustinum. vi. naturalium. parte. v.

ca. i. ubi diffinit opinionem. quod est conceptio ad quam accedit cum formidine alterius partis Et ideo dicitur linconien. in fine primi posteriorum. et. Secunda pars patet ex prima sicut per nos probatur est quod habitus scientie et fidei non sunt compossibiles ex incommpossibilitate actuum

Quarta propositio est quod theologia habitus est compossibilis opinionis actui et similiter contra probatur. quia actualis assensus theologie non sit esse est compossibilis habitui opinionis et sic esse. ergo theologie habitus de sic esse est compossibilis opinionis actui de sic non esse. consequentia tenet per locum a minori quod minus videtur de primo quam de secundo. Antecedens probatur quod non quilibet assensus etiam siue formidine de uno opposito elicitur post habitum intentum de altero opposito corrumpit totaliter illud. sicut nec quilibet actus boni totaliter corrumpit habitum alicuius malicia intellectus ad actum oppositum. eodem modo potest probari quod habitui theologie sit compossibilis assensus actualis opinionis et contra idem. igitur et. Et sic patet conclusio. **II**

Sed prima propositio arguitur et primo per primam partem. quia non est maior repugnancia fidei ad scientiam quam auctoritatis ad demonstrationem. Patet. quia si sit repugnancia cum illa non perveniat ex obiectione. oportet quod perveniat ex medijs. medium autem scientie est demonstratio. fidei vero auctoritas. sed auctoritas et demonstratio non sunt incommpossibiles. quia quod potest simul habere demonstrationem et auctoritatem. Confirmatur. quia per hoc frequenter per demonstrationes aliquarum conclusionum adducuntur auctoritates antiquas. igitur et. Secundo arguitur sic. quia cuiusque est possibile medium theologicum. et assensus circa premissas illi eadem est compossibilis assensus theologie. quia assensus conclusionis consequens est ad assensum premissarum. sed scientie alicuius conclusionis theologie compossibile est medium theologicum et assensus circa premissas. ut patet ad experientiam. igitur et. Tercio arguitur de secunda parte. quia actus theologie compossibilis est habitui scientie. igitur et habitus habitui. Ans. pars ex secunda propositio et prima pars quod ex actu generatur habitus. Quod quod si in habitu scientie non staret habitus theologie. quod est quedam fides. periculosum esset theologis conari acquirere scientiam eorum quam credunt. quia sic conarentur ad id per quod perderet fide et per consequens meritum et. Ad ista respondet. Ad primum dico primo quod auctoritas per duplicem sumi. Uno modo per assensum quod adhibet dicto seu sermoni alicui. sic dicimus aliquid de magne auctoritatis cui adhibet magna fidelis. Alio modo per sumi per ipso merito de per se magno

libri sententiarū

Secundo dico q si sumat auctoritas primo modo. negada est minor. qm assensus q ppe est auctoritas no est copossibilis demost rationi metali illi scz q est assensus seu que i ducit sciam Tertio dico q si sumatur auctoritas secundo mo negada est maior. qm d mostratiōi est copossibilis auctoritas sic sumpta. vt scz pztintuēti zc. Quarto dico ad pbationē illi maior cu dicit q illa repugnantia ex obiecto absolute. est tñ ex obiecto fm qd inqntū em est obiectū huius. ipm est tale scz ignotū. inqntū pō est illi? ipm nō est tale. sed est notū. z hoc sufficit ad incopossibilitatem illoz actū sicut pz in fili in actibz volūtatibz. Desideriū em z coplacētia circa idem sunt obiectū z similis spes z fructio z tñ non sunt copossibiles circa idē. vtpz zc Ad cōfirmationē dico q Aristo. post demōstrationes nō inducit auctoritates. sed bñ post suas dyalecticas rōes z pbabiles argumētatiōes sed etiā si illud faceret hoc non esset vtpz eas causaret aliquē assensum. qz hoc nō est possibile zc. sz vt ostēderet puenientiā doctrine sue cū doctrinis alioz. vel vt q demōstrationes capenō sunt idonei. auctoritatibz dent assensum aut alia aliqua causa est. Ad secundā negat maior z ad pbationē dicit q non semp assensus circa pclusionē natus causa/ri ex assensu circa pmissas psequēs est ad illos assensus. sz hoc solū fit qm potētia nō est nata recipere. intellectus aut pns assensum sciētificū de pclusionē nō est aptus tñ recipere assensum creditiū seu fidē. Et est exemplū sicut lumē solis licet sit causatiū caloris. tñ nō calefacit speras zc. Ad tertiā dico q actū illū habitū eē copossibile potest dupliciter intelligi. Uno modo sic q p ipz nec tollatur nec remittat. z sic negat antecedēs Alio modo sic q nō tollat ex toto. z sic pcedit illud z hoc modo intelligit illa secūda ppositio vt patet ex pbatione. z tñ negat psequētia. Et ad pbationē dicit q p nullū actū generat habitus cū quo actu stat habitus oppositū accipit de generationē ppe p inductione forme. s. illi? habitus. z sic patet solutio. Ad quartā nego psequētia z ad pbationē dico q vtiqz tales conarent ad illud p qd pderent fidem non qdem infusam. sz illā acqūitā q dicitur theologia. Necesse conat pculosus est sz vtilis Nec p hoc pdit meritū. qz sicut dicit Tho. secula scde. q. ij. ar. x. In sol. scdā articuli. z m/

ti alij doctores. licet tales sciētie tollāt fides qz faciūt esse euidentē illud qd pponit. non rationem diminuit rōem charitatis. p quā volūtas pmpria est ad illud credendū. etiā si nō esset euidentis. ac p hoc nō diminuit rōem meriti. quare zc. **Q** Sed adhuc p tertiā ppositionē in cuius pbatione dictū est q opinio habet necessario annexā formidinet arguit z pmo sic. quia capio aliquē q habet opinionē de aliquo vero necessario. vt ergo talis estimat illud possibile aliter se habere. aut non. si sic igit talis opinio d vero est falsa. qd p talē estimat illud possibile aliter se habere psequēs est falsum. qz omnis opinio qua d opinat verum: est vera. z sic erit vera z falsa. Si vero nō estimat illud verū possibile aliter se habere. igit illa opinio est sine formidine quia oīs noticia qua quis estimat rem eē si cuti est z nō aliter est sine formidine. Secūdo quia nō omis actus opinatiū p sui reiteratio nem corrūpit habitū firmitū. ergo nō omnis talis est formidolosus. psequētia patet ante dens pbatur. qz pbs z alij circa ea de qbus habet sciam faciūt rōes pbabiles z opinati uas. nec ppter hoc pdunt sciam quā habent similiter fideles ad ea que tenent fide zc. Tercio si formido esset de essentia opiniōis sequeretur q aucta opinione augetur formido. z q quāto d vellet fortis opinari. tanto vellet fortis formidare. psequētia videt notā z falsitas psequētis patz. quia alit multū eēt inutile multiplicare rōes pbabiles ad aliqd pbandū. zc. Quarto arguit auctoritate pbi. vij. etbi. dicētis. q aliqui tantū adherēt opinionibz suis quāntū alij pclusionibz suis demonstrat. **P** Pro solutiōe pdicta/ rum ppositionū notandū q opinio multipliciter sumit. Uno modo p psumptionē seu assensu temerario q d estimat se scire qd nescit. z sic sumit Augustinus in de vtilitate credendi. c. xij. Tria sunt inqnt hominū genera pfecto improbanda ac detestāda. vnum est opinantiū. id est. eoz q se arbitrant scire qd nesciunt. zc. Et infra. qd opinamur inqnt de bemus errori. Et sic nō sumitur hic nec cōmunit. Alio modo sumit p assensu alicuius p ppositiōis indifferēt. z sic fm lincomētū. in fine pmi posterior pōt triplī sumi. s. cōiter. p ppe. z magis ppe. Opinio cōiter vt dicit est pceptio cū assensu z sic ē gen? scie. fidei. z opinionis ppe. z magis proprie dicte. Opinio aut proprie dicta est conceptio vnius partz

Questio prima

contradictōis cum timore alicuius alterius. z fm hoc vt dicit sciētia nō est opinio. sed tñ idem est scibile z opinabile. Opinio aut magis ppe dicta est cōceptio veritatis ptingētis inquantū h? mōi. z fm hoc nec sciētia est opinio nec scibile est opinabile. Tñ secūdo modo hoz triū modoz sumit hic z cōmunit. zc. Ad pnam rōem dico. q nō est necesse q habēs opinionē de aliquo vō necessario. ipm estimet possibile aliter se habere. nec tamē sequit q talis opinet sine formidine pps oppositē. Aliud em est timere de opposito aliud possibile ipm aliter se habere. Verbi gra Si quis opinet circulus posse quadrari vtiqz dubitat de opposito. nō tamē estimat ipm nō posse quadrari. qz sic sit estimaret contradictoria. nec estimat possibile esse ipm nō posse quadrari. multū em rudis esset qui nō cognosceret q si circulus posset qdrari. nō est possibile nō posse quadrari. Si queratur vñ pueniat ille timor opinati. dico q vel ex pbabilibz que d habet ad oppositū vel ex ineuidentia mediū qd habz ad ppositū. Et istud secūdu magis videtur dicēdum. Ad secundā nego antecedens z dico q habentes sciam vel fidē de aliqua pclusionē. licet vtant rōibus pbabilibz. nō tamē vtūtur actibz formidolosis q soli ppe dicunt actus opinatiū vt de opinione hic loqmur. qd tales pbationes nullū in eis causant assensum sicut si aliquis de aliquo p se noto inducerz pbabilia argumēta: nullū in eo causaret assensum **Q** Si querat quare p phus inducit cū talibz demōstrationibz tales pbabiles rōes zc. potest dici sicut supra d auctoritatibz zc. Ad tertiā nego psequētia. qntum em ad pmi psequēs patet instātia i suspiratione de qua non est dubiū qn sp annexā habeat formidinet z tñ nō augetur formido aucta suspiriōe. quia quāto d vebemēt? suspiratur: min? dubitat. Similiter instātia est de cōtinentia que annexā habet difficultatē. z tamē cū auget nō augetur difficultas Si dicat tamē q possent multipliciter augeri rōes probabiles. qz totaliter tollerēt formido. z sic esset opinio sine formidine. Dico q si totaliter tollerēt formido: etiā tolleretur opinio. qz quāto opinio possit magis z min? esse cū formidine. nō tñ potest eē sine formidine sicut suo modo videri potest i suspiratione z pntinentia. Dico igit q si rōes pbabiles mētales sint tales quibz assentiāt cū formidine

tunc quātūcūqz multiplicent nūqz tolleretur formido de pclusionē cū quelibz secūz propria ferat formidinet. Si autē sint tales quibz assentiāt sine formidine tñ cōcedo q tollent formidinet z similiter opinionē z generabūt fidem. Quātū pō ad secundū cōsequēs patet instātia de pntinentia sicut pntinentia dicitur. Similiter fides z spes habent annexā carentiā visionis z fructiōis nec tamen quāto quis magis vult credere vt sperare magis vult carere illis zc. Ad quartā potest dici q hic phus accipit opinionē p psumptionē iuxta acceptionē Augustini su pradictā qd innuit p illud qd ibidē pcedit. Quidā em opinantiū nō dubitat sz estimat scire. Vel accipit opinionē cōmunitē pro adhesionē p distincta cōtra sciam. z sic est cōis ad opinionē z ad fidē ppe dictas. z hoc sufficit ad intentionē suā. Et hec de tertio articulo questionis **R** R Tūc ad rōes pncipales questionis. ad pma negandū est antecedens. sicut patz ex pmo articulo. Et ad pbationē negat cōsequētia. z dico pmo q loquēdo de pte fmonis noticia euidentis nō est infinitū certior opinione. qz nulla opinio est certitudo siue certa cognitio ppe loquēdo. Secūdo dico q loquēdo improprie d certitudine scz apparētia d sic eē. adhuc noticia euidentis nō est infinitū apparētia opinioe. quia euidentia nō est infinita apparētia Tercio dico ad pbationē illi? q quātūcūqz augetur rōes pbabiles in apparētia loquēdo de rōibz pbabilibz que habēt annexā formidinet z que habēt generare opinionē. ille nūqz possent generare certitudinē. id est. apparētia equalē apparētie noticiē euidentis. qz vbi est formido ibi nō est equalis apparētia noticiē euidentis. Quarto dico q tamē ex his nō sequit. q apparētia euidentie excedat in infinitū apparētia opinionis. z sic essz infinita. zc. Verbi gratia. Licet pfectio asini quātūcūqz replicata nūqz redderet perfectionē hominis nec ei equaret. tamen homo nō excedit infinite asinū in perfectionē. quia aliter esset infinite pfectionis. sed de hoc alibi videndū zc. Ad secundā patet quid dicēdum est d antecedere ex secūdo articulo secunde cōclusionis. vbi de hoc vltimū est scis. Auctoritas autē Augustini ibi adducta facit pro dictis in tertio articulo zc. Ad tertiā primo dico q quidā sit de antecedere loquēdo simplicit? absolute nō cōsequētia

primi sententiarum

nō valet. quia de hoc aliqua habet evidētia vel haberi potest absq; hoc q; de illo habetur sciētia. p;dicta sicut potest apparere ex primo articulo. Secūdo dico q; ab solute et simpliciter possibile est viatores de multis veritatib; theologice habere sciētiā. p;dicta licet nō de omnib; et de paucis cōmuniter habet. Tercio dico ad p;bationē antecedē. q; ibi p;supponit falsum scz q; omnes veritates theologice sint d; deo sicut patet ex secūdo articulo. sed tamē omnes denominant a deo fm etymologiā nōis. q; plures sunt de deo. et q; omēs cōsiderant fm attributionē ad deū vt patuit. Quarto dico q; de veritatib; de deo potest haberi sciētiā p;dicta q;uis deus nō habeat causas nec philosoph; diffinitēs scire capit ibi causas p;rie p; causa incōpleta reali. sed large p; omni illo cui cōpetit aliquid demonstrare. et sic ratio nō p;cedit. Ad quartā rationē factam. post oppositū questionis. negat p;sequētia. et ad p;bationē negat antecedēs. q; supponit q; theologia sit sciētia. p;dicta. q; d; falsum vt patet ex articulo tertio. Et hec de p;ma questione et nihil plus circa plogū Sequit distinctio prima

Arca prima de

distinctiōe primi libri In q; magister agit de fructu deī. Quero vtrū nobis sit evidēter notū solū deū esse fructu obiectū. Arguit primo q; non quia fructio deī nō est possibilis creaturæ rationali. igitur questio falsa. cōsequētia est nota et antecedēs p;batur. q; in tali fructiōe obiectum est ip;portio natiū virtuti create cum sit infinitū. et virt; sit finita. sed inter obiectū et potentia p;ceptiua debet esse aliqua p;portio. igitur Un scō de aīa p;mento. xiiij. dicit q; sensus cōsistit in quadā p;portione qua nō existēte sensus nō potest sentire. igitur eadem ratio potētia intellectiva et volitiva. cū non sit infinite potētior. Secūdo sic. solū deo nō est fruendū. igitur questio falsa. cōsequētia nota. antecedēs p;bat. q; fructio ē fruendū fm magist; in p;ma distinctiōe. ca. v. vbi dicit q; fructus ppter se diligim; et. Tercio sic ad p;ncipale questū. nihil q; d; apparet esse cōtra rōem naturālē est nobis evidēter notū. sed deū esse sup oīa diligendū. et p; se quens solo deo esse fruendū apparet p; ratio

nem naturālē. fm quā nihil est ab aliquo diligendū plus q; seipsum. Un homo est maximus amic; sibi ip;si. et ethi. igitur et. In op;positū arguit sic. Nobis est evidēter notum solū deū esse summū bonū. sed oīno videt evidēs summū bonū esse summe diligendū fm p;hm p;mo ethicoz. igitur et. Hic erunt tres articuli. In p;mo articulo ponam tres distinctiōes. ex quib; patebit quid ē fructio. In secūdo intra tria argumēta ante oppositū et ad respōdēdū ad questū probabitur triplex cōclusio. In tertio circa materiā questionis monebit; et soluet triplex dubitatio.

B Quantiū ad primū articulū quia v;us et fructio sunt act; volūtatis sit hec p;ma distinctiō. Ex aliqd potest assumi facultate volūtatis dupliciter. vel ppter se vel ppter aliud. Primo mō aliqd assumit in facultate volūtatis qn aliqd representatū voluntati p; intellectu. etiā si sine oī alio representat; assumere in facultate volūtatis. Alio mō do aliqd assumit in facultate volūtatis. qn do assumit alio p;sentato. ita q; si aliud non p;sentat; volūtati illud sine alio nō assumere in facultate volūtatis. Prim; actus nō est referēs vel saltē potest esse nō in aliud referēs. qn scz volūtas elicit aliqd actū circa aliqd ita q; eundē actū eliceret etiā posito q; nihil aliud sibi ostēderet. sicut si alicui clare ostēderet deus. ille appeteret eū nullo alio sibi ostēso. Secūdos act; est referēs. quādo scz nō eliceret ille actus circa illud si nihil aliud ostēderet vel assumere in facultate volūtatis. Sicut si aliqd appetit potior nem amara quā nō appeteret si nō appeteret sanitatē. vel saltē si nō ostēderet sibi sanitas. Primus aut; mod; scz q; aliqd act; sit non referens potest esse dupliciter. vel sic q; obiectuz acceptet a volūate tanq; summe diligēduz ab ea. et hoc est diligere aliqd tanq; finē vltimū. et talis act; apud theologos proprie et stricte vocat fructio. Un Augustin; libro p;mo de doctrina xpiana. ca. xxvij. dicit; nos ea re frui quā diligim; ppter se. Et infra Si s; in inferis atq; p;ma;eris finē in ea ponēs leticie tue. tūc vere et p;rie dicendus es frui. vel aliter talis act; nō referēs fertur in obiectum absolute sic q; absolute acceptet et assumatur in facultate volūtatis nec vt summū nec vt nō summū. nō tamē referēdo in aliqd tanq; finē. et talis act; improprie et large posset dici fructio. Un hoc mō tenet Adam: q;

Questio secunda

aliud a deo est fruendū. capiēdo scz fructiōē vt dictuz est p; amore absoluto quo aliquid amat; ppter se siue hoc q; amor ille i aliud referatur magis amati. et hoc pbat p; magis strū dī. p;ma. vbi auctoritate Ambrosij dicit; q; fructus ppter se petende sunt et amandē. et. Secūdos etiā mod; scz q; aliquis actus sit referēs potest esse dupliciter. Uno modo sic q; obiectū acceptet a volūate p; se ppter aliud. et nō ppter se. et talis p;rie est v;us et stricte Alio modo sic q; tale obiectū acceptetur ppter se et ppter aliud. vt si q; diligat vinū ppter se quia delectabile. et tamē si post cōsiderat bonū sanguinē p; ipm generari et inde sanitatē cōservari. incipit diligere illud tam ppter se q; ppter aliud. Et talis actus large p; vocari v;us. Et satis proprie oīs actus quo aliquid diligitur ppter aliud vocādu; ē v;us Hoc autē potest esse dupliciter. q; quando aliquid diligit ppter aliud vel sic q; vtrūq; actu diligit. vel vtrū actualiter diligit ppter aliud quod habitualit; est dilectū. sicut multi fideles amant facere elemosynas et multa opera ppter deū. q;uis de eo actu nō cōsiderent. Secūda distinctiō est q; fructio proprie et stricte dicta qua assumit aliqd in facultate volūtatis ppter se tanq; summū bonū est duplex. quedā est ordinata. aliā inordinata. Fructio ordinata est quādo aliqd summe diligēduz summe diligit. Fructio aut; inordinata est quādo aliqd summe et ppter se diligit quod min; et ppter aliud esset diligendū. Sed fructio ordinata ē duplex. Quedā est de bono p;sentis et iā habito q; qui erat simpliciter voluntatē qualis est fructio patrie. Aliā est de bono absente et nō sic habito que nō simpliciter quietat qualis ē fructio vic

Tertia distinctiō est q; v;us capis dupliciter. Uno modo large et improprie p; illo quo vrimur aliqd tanq; obiecto. et sic omīs actus volūtatis est v;us. fm Augustinū. x. de trinitate. ca. ij. Alio modo stricte et p;rie prout distinguit cōtra fructiōē proprie dictam. et sic vti est sumere aliqd in facultate voluntatis ppter aliud. Et talis v;us est duplex. qui dā ordinat; quidā inordinat; V;us ordinatus est quādo aliquid diligit ppter aliud q; fruendū est. Et talis act; appropriate aliquādo dicit; v;us. et sic diffinit Augustin; p; de trinitate. c. j. vrimur eis que ad aliud referimus q; fruendū est. Et sic distinguit vti p;tra abuti. V;us aut; inordinat; est. quādo

aliquid quo fruendū est diligit ppter aliud et talis actus quādoq; appropriate dicit; abusus. et sic dicit Augustin; p;mo de doctrina xpiana. ca. viij. V;us illicit; abusus potius vel abusus nominādu; est S; ista acceptiō est nimis stricta. Ideo et. D Ex predictis sequitur aliqua. Primo patet qd est fructio proprie et fm qd de ea hic loquimur Est em fructio act; voluntatis quo aliquid assumitur i facultate volūtatis ppter se tanq; summe diligēdu. Secūdo patz qd est v;us proprie et scdm qd de v;u hic loquimur. Est em actus volūtatis quo aliquid assumitur i facultate volūtatis non ppter se finaliter. sed ppter aliud. Unde nō capit hic v;us put cuiuslibet potētie operatio dicit; eius v;us. qualiter dicit; cū v;us bonus ipsum quoq; bonus. Hec loquimur de v;u quo dicimur vti potētis ad eliciendū actus suos. nec de v;u quo dicimur vti habitibus cū volum; nec de v;u quo dicimur vti ipso actu cū volumus. sed de v;u quo dicimur vti aliquo tanq; obiecto. nec tamen omīs talis act; in proposito vocatur v;us. patet ex dictis et. Tercio patet ex predictis q; aliquis est act; volūtatis medi; qui nec est proprie fructio nec v;us. scz quo aliquid amatur. nec est tamē finis simpliciter vltim;. nec tamē in aliud actualiter refertur Et si dicatur. si quid amatur et nō proprie aliud. igitur ppter se. sed omne tale amat; tanq; finis vltimus. Dico q; aliquid dicit; amari ppter se. quia scz si nihil aliud ostēderetur voluntati adhuc amaret. et tamen stat q; tale nō ametur tanq; finis vltim; nec ppter aliud saltē positine et actualiter. quia tūc tantū amatur aliqd tanq; finis vltimus. qn do acceptat tantū tanq; super omia amandū. sed isto modo nō omne amatiū ppter se est amatiū tanq; finis vltimus. quia aliqd apprehendēs virtutē et nō cogitans de felicitate. appetit virtutē nō ppter felicitatē. nō tamen appetit virtutē tanq; super omia diligendā. Et si petatur vtrū talis act; semper sit malus cum per ipsum diligatur aliquid quod est ad finem. et non tamen ppter finem. Dico q; actus respectu alicuius ordinati ad finem potest non esse malus. q;uis non diligatur ppter finem. vel non referatur positine et actualiter ad finem. et hoc maxime si non apprehēdatur finis. Et si dicatur q; omnis defect; circumstātie req;sit

primi sententiarū

ad actū bonū facit actū malū. sed circūstan-
tia finis est requirita ad actū moraliter bonū.
Igitur quicquid talis deficit. actus est moraliter
malus. sed hic deficit. Igitur 2c. Dico quod non
omnis defectus circūstantie requiritur ad actum
bonū facit actū esse malū vel peccatū. Tūc
enī ignorātia nunquā excusaret quod est peccatū
doctrinā. sed quādo deficit aliqua circūstan-
tia ad quā eliciēs actū p̄ tūc obligatur. tūc
est actus malus. si autē tūc nō obligat ad illā
circūstantiā tūc nō est malus. Sic autē nō est
impossibile. quia iste in tali casu nō est obliga-
tus ad volendū istud ppter finē. si tamē talis
eliceret actū circa hoc p̄stituendo illud tan-
quā finem sibi respectu omnium aliorum peccaret.
Quarto patet ex p̄dictis quod aliquis est actus
voluntatis quod simul est fructio et usus. i. quo di-
ligitur finis. et ea que sunt ad finē ppter ipm.
Et istud pbat Ockam. quod sicut intellectus se
habet ad p̄ncipia et conclusiones. ita voluntas
se habet ad finē et ad ea que sunt ad finē. Sed
intellectus licet possit intelligere conclusionem
distincto actu ab actu intelligendi p̄ncipia.
potest tūc unico actu cognoscere utrumque. Igi-
tur sic erit de voluntate. Maior satis patet.
sed minor pbat. quia nō min⁹ repugnat intel-
lectui intelligere vnu discursum vel vnā cō-
sequentiā quā vnā p̄positionē vnico actu. sed
secundū potest. 2c. Confirmatur. quod sicut cōmu-
niter loquētes intellectus in patria vnico actu
intelligit verbum et res in verbo. et similiter sicut
sic loquētes voluntas vnico actu diligit de-
um et creaturas. Igitur hoc nō est negandum
ab istis i. via. ex quo nō apparet euidēs rō in cō-
trariū. nec experientia. nec auctoritas scripturę
Igitur hoc erit probabile. 2c. Sed cō-
tra istud vltimū correlariū arguit primo. quod
finis et illud quod est ad finē nō possunt diligi
vno actu. quod p̄mo posterior. ppter quod vnum
quodque tale et illud magis. Sed illud quod est
ad finē diligitur ppter finē. Igitur finis magis di-
ligitur quā ordinatū ad finē. sed idē actus nō po-
test esse maior et minor dilectio. Igitur 2c.
Confirmat quia si eodē actu diligeret vtrū
quod ergo eque intēso et eque p̄fecto actu aliq̄s
diligeret deū et creaturā meritorie. et p̄ cōse-
quēs nō magis diligeret deū quā creaturā. et
sic de nō esset summe et sup̄ oīa diligendus.
quod est absurdū. Secundo sic etiā sequeretur
quod aliq̄s actus vtrū aliquo actu frueretur
p̄fectior. cōsequēs falsus. quod nō est aliq̄s actus
voluntatis p̄fectior fruiōne dei. cōsequētia

patet. quia quādo aliq̄s actu respiciunt plura
obiecta ab aliqua potētia. et eque p̄fecte. ille
actus est p̄fectior quā alius quo respiciunt pau-
ciora. i. isto posito actus frueretur esset tūc respē-
ctus finis. actus vero vtrū esset et respectu finis et
respectu illius quod est ad finē. et eque p̄fecte re-
spectu finis sicut actus frueretur. quod p̄ hoc quod ali-
quis diligit aliquā creaturā ppter deū. non
minus diligit deū. ergo actus vtrū creaturā
erit p̄fectior actu frueretur deo. Tertio volū-
tas nō potest simul et semel habere duos actus
p̄fectos vnu et eiusdē obiecti. sed posito actu
meritorio in voluntate quo aliq̄s diligit deū
ppter se. potest offerri voluntati aliq̄d diligibi-
le ppter deū. quod potest tūc voluntas diligit
ppter deū. et nō oportet quod voluntas dimittat
actū primū. Igitur iste actus p̄cise terminabitur ad
creaturā. Aliter enī respectu dei essent similes
et semel duo actus in voluntate. Igitur 2c. Quar-
to sicut aliq̄s potest diligit aliquā creaturā ali-
ud dilectū ita potest diligit aliquā creaturā ppter ali-
ud dilectū. Igitur si actus diligit aliquā creaturā
aliud est vnu actus numero habēs vtrūque p
obiecto. pari rōne actus desiderat aliq̄d ppter
amorem alium erit vnu actus habēs vtrūque p
obiecto. sed hoc est impossibile. quod tūc idē
actus esset amor et odiū velle et nolle 2c. F
Pro solutiōe p̄dictorum et maxime p̄merito
Et p̄ intellectu dictorum p̄mitto istā distincti-
onē. Quod aliquē vnā rem pl⁹ diligit quā alias
potest quadrupliciter intelligi. Uno modo
quod maiori actu dilectōis diligit vnā quā alias.
et ista maiortas potest esse vel attēdi vel penes
gradualē intētiōē. vel penes essentialē p̄fe-
ctionē. id est. dilectō potest dici maior. vbi
gradualit̄ intēsiō. vel quod essentialit̄ p̄fectior
Secundo modo quia vult vnu maius bonū
quā alteri. Tertio modo quod firm⁹ et naturalit̄
inest sibi dilectio vnu quā alteri. Quarto mo-
do quia si deberet alteri amorē et electione
dimittere. eligeret ponere dimittere amorē vnu
quā alteri et illā diceret magis diligit eū
ius amorē magis eligeret p̄seruare. Et sicut h
pono aliquas p̄positiones. Prima est. quod deus
nō est ab homine magis diligendus quā creatu-
ra p̄mo modo. exponēdo magis diligit. id
est. maiori dilectōe. Verbi grā. Dico proba-
biliter quod Sortes nō tenet diligit deū maio-
ri dilectōe quā seipm vel aliā creaturā. siue h
intelligit de maiortate gradualis intēsiōis
siue essentialis p̄fectionis. Patet ex dictis. quod
eodē actu potest Sortes diligit meritorie

Questio secunda

deum et creaturā. Itē patet quod Sortes potest
ita remisse diligit deū sicut vult. dūmō si-
bi velit summū bonū et summū honore. et quod
tali actu diligit ipm. et propter se nō propter
aliud tanquā ppter finē. similiter Sortes potest licite
diligit creaturā ita intēse sicut vult. dū-
modo nō velit sibi summū honore. et nō dili-
gat ipam ppter se tanquā vltimū finē. Nā p̄ce-
ptum diuinū de dilectōe dei et creature non
determinat ad certū gradū intētiōis. vel eti-
am p̄fectōis actus. 2c. Secunda p̄positio est
quod deus est ab homine magis diligendus quā aliq̄
creatura secundo modo exponēdo magis di-
ligere. id est. ad maius bonū. patet clare. et sic
p̄ceptū diuinū de excessu dilectōis habet
de ad deū supra dilectōne habendā ad cre-
aturā. intelligit nō de maiortate actus vo-
lendi seu diligendi. sed de maiortate boni vo-
liti. Tertia p̄positio est quod deus nō est ab ho-
mine magis diligendus quā creatura tertio mo-
do exponēdo magis diligit. id est. firm⁹ et
naturalit̄ adherere. patet. quia quilibet homo
firmius et naturalit̄ diligit se quā aliq̄d aliud.
Tūc nono ethicorum dicitur. quod homo est maxim⁹
amicus sibi ipsi. et quod amabilia que ad alie-
rum p̄supponūt amabilia que ad seipsum.
Quarta p̄positio est quod deus est ab homine ma-
gis diligendus quā aliqua creatura quarto mo-
do exponēdo magis diligit. Patet. quia nul-
lo modo deberet creatura dimittere dilecti-
onē dei p̄ dilectōe alterius rei. Et sic patet quod
bus modis deus est summe diligendus et quibus
nō. Nullo autē p̄dictorum modorum deus pl⁹ dili-
git vnā rem quā aliā. sed omnis equaliter. nisi
solū secundo modo. quibus etiā p̄dictorum modo-
rum potest licite rationalis creatura pl⁹ dili-
gere seipm quā aliquā aliā. nisi solū secundo
modo. Aliqua enī rationalis creatura tene-
tur pl⁹ diligit. id est. velle mai⁹ bonū hūa-
nitati christi vel beate virginis. quā sibi ipsi. sed de h
alias. Et p̄dictis dico ad p̄mā rati-
onem. quod licet idē actus nō possit esse maior et
minor. intēsiō et remissiō. tamē eodē actu
potest aliq̄d magis diligit. aliud minus. sicut
deus eodē actu magis diligit seipm quā crea-
turam. Ad sensum dicti. Ad cōfirmatio-
nem patet ex p̄dictis. quod nō valet ista p̄sequen-
tia eque intēso actu diligit deus et creaturā. et
eque intēse. quia diligit eque intēse pl⁹ cō-
norat. 2c. Ad secundā dico quod nō est incō-
ueniens aliquē actū vtrū aliquo actu frueretur
ille p̄fectione. quādo se ille actus vtrū est ei

am actus frueretur alio obiecto. Tūc nō videtur
quod actus quo creatura diligit p̄cise ppter de-
um. sit imp̄fectior quā actus quo diligit p̄cise
deus. et h si sit actus eque intēsus. quod nō semp
cōtingit. Unde dicit iste doctor quem inse-
quor p̄ maiori p̄re in hac materia quod fructio
beatifica in patria erit p̄cise a solo deo. et re-
spectu soli dei erit p̄fectior quā quicquid quod po-
test esse simul respectu dei et respectu creatu-
re. Nā illa que simul potest esse respectu dei
et respectu creature potest elici a voluntate crea-
ta. alia autē nō. Quod autē actus fructiois qui est
beatificus sit nō actus a voluntate sed a solo deo.
p̄suadet sic iste doctor quia visio dei beati-
fica cit a solo deo actus erit fructio. 2c.
Antecedēs et similiter cōsequentiā. pbat sic
quia quādo aliqua duo sic se habent quod sunt su-
pernaturalia. si imp̄fectius illo propter sui
p̄fectionē ponat esse a solo deo creabile. et id
quod est p̄fectius erit a solo deo creabile. i. ha-
bitus charitatis et lūmē glorie. si ponatur sūt
sup̄naturalia et imp̄fectiora quā actus sup̄natu-
rales sibi correspondentes. et sunt a solo deo
actus sicut cōmuniter loquētes. Igitur 2c. Itē
aliter sequeretur quod voluntas beati simpliciter pos-
set facere se nō esse beatū. cū ipa respectu cu-
iuslibet obiecti sit libera. et ipsa simpliciter possit
cessare ab actu suo libero. Itē damnatus
nō habet se actus respectu alicuius actus vo-
luntatis. quod aliter posset se facere sine illo actu
et p̄sequēs se posset facere sine tristitia et si-
ne pena. igitur nec beatus 2c. H Secunda
istam viā cōcedende sunt iste p̄positiones.
Prima p̄positio est. quod beatus clare vidēs
diuinā essentiā potest circa eā actus elicere
actū fructiōis. Patet. quod voluntas nō minus
est potēs in patria quā in via. Secunda pro-
positio est. quod talis actus fructiōis a beato acti-
ue elicitus nō erit beatificus. nec maxime de-
tariū. patet. quia alius qui est a solo deo est
p̄fectior et magis dētar. Si autē dicat quod tūc
haberetur ipse beatus duos actus frueretur deo. vnus
a solo deo et alius actus a seipo. Ponit ter-
tia p̄positio. quod hoc cōsequēs est probabile
Patet. quod voluntas beati tenetur diligit de-
um omnib⁹ modis quibus potest. Igitur si potest
actus se habere ad aliquā fructiōē eliciet
eam. si nō impediatur. sed nō impeditur p̄ actum
beatificū. quia cū illi actus distinguant specie
et nō contrarietur vnus nō impedit alium. Igi-
tur 2c. Si vero aliq̄s vellet negare illud dūm
posset dicere quod ille actus nō elicitur a voluntate

primi sententiarum

propter hoc solū quia deus nō vult sibi coagere. Quarta propositio est q̄ nullo modo repugnat imo magis puenit nobilitati voluntatis et etiā ratiōi p̄m̄ q̄ voluntas sit pure passiva respectu act⁹ beatifici. Prīmū p̄ quia quāvis agere in cōmuni sit nobili⁹ p̄ti in cōmuni eo q̄ nobilissimū agēs est nobilissimū passio. m̄ aliq̄ pati aliquo agere est nobili⁹. et respectu eiusdē et respectu diuersorū. Respectu eiusdē patet q̄ nobilissimū est intellectū vel sensum recipe et pati intellectuē vel sensationē. q̄ lapidē agere illas cognitiones vt obiectū. et respectu diuersorū patet q̄ nobili⁹ est recipe intellectuē q̄ pducere vñū calozē. et. Secundū patet q̄ quāvis de ratiōe meriti sit q̄ sit actiue a merente. tamē de ratiōe p̄m̄ est q̄ sit pure passiuē i p̄m̄ato. et soluz actiue a p̄m̄ante. imo si esset actiue a p̄m̄ato hoc nō pueniret sibi vt p̄m̄ium. nec in hoc haberet rōnem p̄m̄. et. Hec ergo via est p̄babilis. nec est demonstratiue improbabilis. sicut nec est demonstratiue est q̄ magis p̄babile videt q̄ nulla res creata sit alicui potētiē cognitio vel volitio. nisi sit ab ip̄a actiue. s̄ de hoc p̄ nūc transeo. quia de hoc alias videbī. et. Ad tertiam rōem dico. q̄ voluntas potest simul h̄re duos actus p̄fectos respectu eiusdē obiecti. marime quando illud est obiectū totale respectu vñū act⁹. et tñ parziale respectu alteri⁹. sicut est in p̄posito. quia qñ diligī finis p̄cise propter se. tñ finis est obiectū totale. illi⁹ actus quādo autē diligī illud qd est ad finē p̄pter finem. tñ finis est tñ obiectū parziale. Ad quartā dico. q̄ nō est incōueniēs q̄ idē actus numero respectu vñū sit act⁹ delectadi. et respectu alteri⁹ sit act⁹ amadi. s̄ qñ vñico actu aliquid delectat p̄pter aliud amari. Si autē dicat q̄ ista sūt opposita et p̄sequēs nō p̄nt eidē puenire. Dicendū est q̄ ista sunt opposita sic q̄ nō p̄nt p̄ eodē supponere. seu eidē cōuenire respectu eiusdē. s̄ bñ respectu diuersorū. sicut est de naturali et libero. p̄tingentiz necessario. q̄ non p̄nt cōpetere eidē respectu eiusdē. m̄ bñ respectu diuersorū. sicut voluntas diuina vel p̄ in diuīs est p̄ncipiū pducendi sp̄m̄ sanctū naturalit̄ et necessario. et tamē est p̄ncipiū pducendi creaturā p̄tingentiz et libere. Sīl̄r idē act⁹ diuine voluntatis ē dilectio dei et est odiū peccati. sicut nō est incōueniēs eundē actū voluntatis numero sortiri diuersas deuotiones p̄pter diuersi-

tatem obiectoz. vt q̄ voluntas eodē actu dicatur velle vñū obiectū et nolle aliud. diligere vñū obiectū et odire aliud. q̄uis ista opinatur respectu eiusdē obiecti. Et sic patet ad istas rōes. Et h̄ de p̄mo articulo.

Quantū ad secūdū articulū iuxta materiam triū argum̄torū. Et r̄ndēdo ad quēstū ponā tres p̄clusiones. In p̄ma videbī vñū fructio dei sit possibilis creature rōnali. In secūda vñū sit p̄cedendū q̄ nullo alio a deo est fruendū. In tertia vñū sit nobis euidentē notū solo deo esse fruendū. Prīma cōclusio. Sicut fructio dei est possibilis viatoribus. sic est eis possibilis ex puris naturalibus.

Secūda p̄clusio. sicut q̄libet alio a deo ē vtendū. sic nullo alio est fruendū. Tertia p̄clusio. sicut solo deo ē fruendū est veracit̄ p̄tendū. sic nō est nobis euidentē notum.

Prīma p̄clusio p̄bat. et p̄mo p̄ma ps q̄ in hoc om̄es catholici p̄sentīūt. et sīl̄r ad hanc rōnalis creatura finalit̄ ordinat̄ et naturalit̄ inclināt. igit̄ est sibi possibilis. Secūda ps p̄bat ratiōib⁹. Volkor. Prīmo q̄ om̄e qd in intellectu human⁹ ex suis naturalibus potest credere esse summū bonū et summe diligendū p̄t voluntas humana ex suis naturalibus summe et sup̄ oīa diligere q̄ irrōnale videt q̄ homo dicitur aliqd ab eo esse summe diligendū et tñ q̄ nō possit illud summe diligere. cū nihil magis sit i potestate ipsi⁹ voluntas q̄ ip̄a voluntas. iij. de li. ar. c. iij. Sed intellect⁹ hūanus ex suis naturalibus potest credere deū esse summū bonū et. Nā possibile est q̄ aliqd sic assentiat p̄pter auctoritatē alicui⁹ dictis. vt etiā p̄pter aliquā rōem. s̄ q̄ de⁹ est p̄ma causa oīm et. Hec oportet ad h̄ credendū q̄ deus aliquē sup̄naturalē habitū infundat. igitur nec ad diligendū. Secūdo hō potest p̄ sola naturalia diligere deū p̄ q̄ ista rē demonstrato Platone. et p̄ q̄ ista rē demonstrato sorte. et sic de singul⁹. s̄ sup̄ om̄ia. p̄sequētia tenet. antecēdes p̄bat. q̄ intellect⁹ potest dicere q̄ de⁹ est melior q̄ sortes. et q̄ plato. et sic d̄ alijs. et q̄ magis tenet diligere illū quod est mai⁹ bonū. igit̄ cū voluntas sit libera seq̄ et.

Tertio homo p̄t ex puris naturalibus vel ledē esse deū. et nihil aliud a deo esse deum sed talis deo vult maximū bonū et nullū alteri vult tātū bonū. ergo p̄t diligere deum. et.

Quarto homo errans potest diligere creaturam sup̄ oīa. et frui creatura ex puris naturalibus. q̄ pari rōe potest frui deo sine habitu

Questio secunda

sup̄naturaliter infuso. et sic patet p̄clusio.

R. S̄ p̄tra istā p̄clusionē arguitur. Et p̄mo p̄tra p̄mā p̄tem. q̄ nulla dilectio infinite p̄fectōis est creature rōnali possibilis. s̄ fructio dei est h̄mōi. igit̄. Maior patet. quia creatura rōnalis est finite p̄fectionis et finite capacitatis. Minor p̄batur. quia obiecti p̄fectionis est p̄fectior dilectio. et p̄sequēs i finiti obiecti dilectio erit infinite p̄fectōis. Aliē cū cuiuslibet finiti ad finitū sit proportio. esset dare aliquā dilectionē creature q̄ nō esset dilectio dei. et tamē esset equalis vt maioris p̄fectionis q̄ dilectio dei obiecti infiniti. quod videtur omnino impossibile. et.

Secūdo p̄tra secūdā p̄tē. q̄ si et. sequit̄ q̄ creatura rōnalis posset recte agere sine gratia. p̄sequēs est falsum et p̄tra glosam Augustini sup̄ illo Ro. ix. nō est volētis neq̄ currēt. et. vbi d̄. et est verbū Aug. in li. de p̄fectione iusticie. q̄ voluntas nostra nihil boni agit nisi diuini⁹ adiuta p̄ grām. Cōsequētia p̄bat q̄ si voluntas posset frui deo sine gratia. posset et recte agere sine grā. Nā sicut dicit Anselmus. mono. lxviij. Nihil aptius q̄ creaturam rōnale ad h̄ esse factā vt summā essentia amet sup̄ oīa sicut ip̄a est summū bonū. s̄ p̄stat ratiōnale creaturā nō esse factā nisi ad opationem bonā et rectā. Tertio q̄ si et. Luz diligere deū sup̄ oīa sit maximū mandatu⁹. Math. xij. sequit̄ q̄ esset possibile ex puris naturalibus obsequare oīa mādāta et sic frustra daretur grā. Cōfirmat. q̄ sequit̄ q̄ homo ex puris naturalibus posset vitare om̄e peccatum. Nā sicut d̄ possit diligere deū sup̄ om̄ia sic naturaliter posset p̄formare se diuīs p̄ceptis p̄ oīa sed sic faciēdo vitaret om̄e peccatū. quia cū tali p̄formitate nō stat peccatū. et. Quarto quia si et. sequit̄ q̄ magis diligens deū min⁹ diliget a deo. p̄sequēs falsum et p̄tra illud. Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. p̄sequētia p̄bat. q̄ caplo aliquem q̄ sibi ex puris naturalibus acquirit habitū intēsum diligēdi deū. et caplo aliū i grā nō habentē habitū talē. tñ p̄m̄us potest intens⁹ diligere deū in hac hora q̄ secundus. ponatur ita esse. ergo secūdus intens⁹ diligit et tñ p̄t diligēdi quia habet grām. Cōfirmat quia si p̄m̄us decederet dānaret. et secūdus saluaretur. ergo secūdus plus diligitur. et.

Ad p̄mam rōem nego minōrē. et ad p̄bationē q̄ d̄ obiecti p̄fectionis est dilectio p̄fectior. p̄cedo ceteris parib⁹. s̄ nego p̄mam

igitur infiniti obiecti est dilectio infinite p̄fectionis. Nec p̄ter hoc sequit̄ q̄ sit aliqua dilectio que nō sit dilectio dei que sit equalis vel maioris p̄fectionis q̄ dilectio obiecti infiniti. Non oportet est q̄ cuiuslibet finiti ad quodlibet finitū sit isto modo proportio. q̄ vñū aliquoties replicatū possit reddere p̄fectionē alteri⁹ seu eam attingere vel excedere sicut alibi videndū est. Si autē dicat q̄ in infinitum p̄fecti⁹ est diligere deū q̄ lapidē. seu aliud creatū. ergo diligere deū est infinite p̄fectionis. Uno modo potest dici negādo antecēdes sicut tactū fuit in fine p̄cedentis questionis. in solutiōe p̄me rōis ante oppositum. Alio modo dicūt aliq̄ negādo illā p̄sequētiā. Cū dicūt q̄ est instātia qñ sit cōparatio inter distincta fm̄ sp̄m̄. sicut nō sequit̄ in finiti Sortes est p̄fectior alino. s̄ Sortes est infinite p̄fectōis. Sīl̄r nō sequit̄ q̄ corp⁹ in infinitū excedit lineā et lineā punctū. p̄nēdo q̄ talia sint res quedā. s̄ corp⁹ est infinitū. vel lineā est infinita. Q̄ antecēdes sit verum probat q̄ corp⁹ excedit sup̄ficiē. et lineā punctum plus q̄ i duplo plus q̄ in triplo. et sic in infinitū. Et sic posset argui de Sorte et de alino. Sīl̄r datur instātia sic. Nō sequitur a. in infinitū mouet veloci⁹ q̄ b. s̄ a. mouetur in infinitum veloci⁹. Ponatur q̄ b. sit vñū mobile motū difformit̄. sic tñ q̄ nunq̄ moueat ita veloci⁹ sicut sol. sed p̄ vñā horā tard⁹ et tard⁹ moueat. et sit a. sol. tñ hec est vera. in infinitū mouet veloci⁹ a. q̄ b. q̄ b. mouetur in infinitū tardius q̄ a. quia p̄t q̄ in duplo p̄t q̄ in triplo tardius. et sic i infinitum. Nā de a. q̄ nō tñc oportet cōcedere. q̄ in certa p̄portioe b. mouet tard⁹ q̄ a. sit ḡ in quadruplo. Cōtra. q̄ in aliq̄ p̄te hore mouetur b. tard⁹ q̄ i quadruplo. ergo nō p̄cise in q̄druplo mouet b. tard⁹ q̄ a. Itē alit̄ probatur sic i p̄ma p̄portione habi⁹ hore b. moueat tardius q̄ a. et i secūda tard⁹ q̄ i p̄ma. et i tertia tard⁹. et. Et sic nulla tarditas fuit maxima q̄ b. mouebat. igit̄ i infinitū mouebat tard⁹ q̄ a. et tñ nō est vez q̄ b. mouebatur infinita tarditate. nec a infinita velocitate. sic potest dici in p̄posito et. Sed de hac materia videndū est i materia de p̄fectōe speciez. Ad secūdā rōem r̄ndēdo et p̄ ea et sequētib⁹ pono quattuor p̄pōses.

Prīma est q̄ null⁹ homo potest stāte lege p̄ pura naturalia implere p̄ceptū d̄ dilectōe dei sup̄ om̄ia. Patet. quia lex que est iubet q̄

Primi sententiarum

actus eadē sub pcepto fiat in grā. que ē habitus supnaturalis. q̄ licet cōstēs extra gratiam p sola naturalia posset diligere deū sup oīa. nō tamē implet pceptū ad intēones p̄cipiens nisi sit in grā. Et hoc est qd̄ multi doctores dicūt q̄ homo potest implere pceptū quantū ad subam pcepti vel facti cādenis sub pcepto. nō tñ quantū ad circumstantiā facti et intēone p̄cipiens. Et ad h̄ determinatio ecclie. r̄c. dist. Qui dixerit q̄ sine gratia possum mādata dei implere p libe rum arbitriū anathema sit. Un̄ p̄trariū fuit heresis plene ip̄oz pelagianoz r̄c. Scda est q̄ null⁹ homo potest stāte lege p pura naturalia recte agere meritorie. Et loq̄r de merito vite eterne. Patet ex p̄ma. et iō si q̄s p pura naturalia eliceret actiū dilectōis dei su per oīa. nō esset sic meritorius r̄c. Tertia est q̄ null⁹ hō potest stāte lege p pura natura lia sine grā recte agere simplr et absolute. pa tet. quia null⁹ simplr et absolute agit recte ni si que agit conformit̄ legi diuine. s̄ null⁹ sic agit nisi sit in grā fm legē statutā r̄c. Quarta est q̄ aliq̄s potest stāte lege p pura naturalia si ne grā moraliter recte agere. Patet. q̄ p re cte agere moraliter nihil aliud intelligo nisi agere cōformit̄ dictamini rōis. quam p̄hi mores sicut Aristoteles. Tullius. Seneca aut aliq̄ siles vocassent rōem rectā. s̄ p̄stat q̄ aliq̄s cōstēs extra grām potest sic agere Igi tur r̄c. Et p ista patet ad rōnem et apparet solutio ad multas auctoritates sanctorū q̄ i hac materia vident sibi inuicē repugnare.

Ad tertiā patet ex dictis qualiter homo ex puris naturalib⁹ possit obsequare dei manda ta et qualiter nō. Ad p̄firmationē negat conse quētia loquēdo fm legē statutā r̄c. Ad q̄r tam et cōfirmationē dico pmo q̄ psequen tia nō valet. nō em̄ sequit̄. de⁹ infundit ip̄ia charitatē vel p̄uat v̄l auget et nō ip̄i b. ergo plus diligit r̄c. Similit̄ nec sequit̄. deus sal uaret a. si nūc decederet in grā et damnaret b quia nō est nūc in grā. ergo plus diligit a q̄ b. Instātia patet. si b. sit p̄destinat⁹ existens nūc in mortali peccato et a. sit p̄scitus existēs nūc in grā r̄c. Secūdo dico q̄ psequens nō est impossibilē. Nā de facto v̄z est in exem plo iā dicto similit̄ p̄destinat⁹ qui dormit et actu nō diligit deū pl⁹ diligit a deo q̄ p̄scit⁹ quātūcūq̄ diligit deū. A Dico tertiō p̄intellectu scripturę. q̄ ly diligere capite q̄ uoce i scriptura Uno modo p̄monu v̄l actu

volūtatis quo vult deo bonū. Alio modop ut idē significat q̄ p̄ueniēter viuere fm dei mādata iuxta illud. q̄ mādata r̄c. ille est q̄ di ligit me. r̄c. Quarto dico q̄ q̄ secūdo mo do pl⁹ diligit pl⁹ diligit. s̄ nō oportet p̄mo mō. Nā p̄ps pl⁹ dilexit petz q̄ negauit eum q̄ iudā q̄ ip̄e etiā erat i gratia. q̄ ad maius bonū. et sic patet ad rōem. Et hec de p̄ma cō clusione Secūda conclusio p̄bat et p̄mo p̄ ma ps. q̄ q̄dlibet aliud a deo p̄pter deū et p̄p̄ ip̄m factū est. Nā ip̄e est finis vltim⁹ et p̄ma causa effectiua oīm alioz. Igit̄ omni alio a deo p̄pter deū est vltimū. Secūda ps pa tet. q̄ nihil aliud a deo est sup oīa diligēdus r̄c. Tamē ad maiore declarationē cōclu sionis pono q̄tuor p̄posiōes. Prima ē. q̄ licet q̄dlibet ens sine de⁹ siue creatura possit esse obiectū act⁹ v̄tēdi. tamē de⁹ nō ē obiectū vsus ordinati. Prima ps patet. q̄ q̄dlibet qd̄ volūtas pōt referre ad aliud potest eē ob iectū act⁹ v̄tēdi. sed volūtas ex libertate sua potest referre qd̄libet ad aliud et quocūq̄ si bi ostēso potest aliud magis diligere. et p̄ cōse quēs potest diligere ip̄m p̄pter aliud. Se cūda ps patet. q̄ de⁹ est finis vltim⁹. sed tale nō est ad aliud referibile. Secūda p̄posi tio est q̄ q̄dlibet aliud a deo potest esse obie ctum vsus ordinati. Patet. q̄ q̄dlibet aliud a summe acceptato pōt assumi ordinare i sa cultatē volūtatis p̄pter summe acceptatū. Nā q̄dlibet tale aut est bonū aut malū. si sit bo nū. p̄pter summe acceptatum pōt ordinare amari si sit malū pōt odiri p̄pter ip̄m deū sū me amari. r̄c. Tertia est q̄ aliqd aliud a deo potest esse fructiōis obiectū inordinate. Patet. q̄ aliqua creatura pōt seipam dilige re sup oīa et tanq̄ sine vltimū. et sic ex hoc pa tet r̄ctio ad formā q̄stionis. r̄c. Quarta ē. q̄ nihil aliud a deo est aut esse potest s̄q̄tē fm legē statutā p̄ nūc ordinatē fructiōis obiectū. Patet. q̄ oīs dilectio qua aliqd aliud a deo diligit sup oīa sine tanq̄ finis vltim⁹ esset inordinata et culpabil⁹ fm legē statutā. Et dico fm legē statutā. q̄ nō videt̄ impossibi le nec implicare p̄tradictionē q̄ de⁹ possit ab solute obligare creaturam ad v̄tēdū deo et fruendū seipā. aut alio obiecto creato. Et hic aduertendū q̄ q̄n dico q̄ de⁹ nō est obie ctum vsus ordinati nec creatura est obiectū fructiōis ordinate nō volo dicere q̄n aliquo actu q̄ est vsus. ordinate diligit de⁹ et aliquo actu q̄ est fructio ordinate diligit creaturā.

Questio secunda

Nam eodē actu v̄l supra dictū est ordinare diligit deus et creatura p̄pter deū. et tal act⁹ v̄sus et fructio. et habet v̄tēq̄ p obiecto. sed volo dicere q̄ de⁹ nō est obiectū quo ordina te v̄tamur. nec creatura est obiectū quo or dinare fruamur. et sic patet diuersus sensus tituli q̄stionis r̄c. Q S̄ p̄tra istam cō clusione arguit et p̄mo p̄tra p̄mam p̄tē. quia odio dei nō est v̄tēdū. igit̄ nō quodlibz a deo. r̄c. Ans. p̄bat. q̄ odio dei nō est ordinate in deū referibile. Nā sequit̄. refertur. ergo ē. sed nō potest esse ab aliqua volūtate sine pec cato. ergo nec potest referri i deū ab aliqua volūtate sine p̄cto. quare r̄c. Secūdo nō quolibet alio a deo potest volūtas abuti. q̄ nec ordinate v̄tē. p̄ma tenet q̄ v̄sus et abusus habet fieri circa idē. Ans. patet. q̄ fm Aug. libro. ij. de libe. ar. Virtutib⁹ nemo male v̄t tur. ceteris aut bonis nō solū bñ sed etiā ma le quisq̄ v̄t potest. Tercio arguit p̄tra ie cundā p̄tē. omni illo est fruendū qd̄ potest satiare voluntatē. sed aliud a deo est h̄mōi. igitur maior videt̄ nota. Probatur minor. q̄ quādo aliq̄ actus alicui⁹ potētie sic se h̄nt q̄ vnus est simplr p̄fectior si actus simpliciter imp̄fectior potest satiare illā potētiā. mul to magis hoc potest actus p̄fectior. S̄ p̄pos sibile est q̄ aliquis act⁹ volūtatis respectu ali cuius creature sit p̄fectior q̄ act⁹ volūtatis respectu dei. quia cū act⁹ respectu dei sit fi nitus et p̄ h̄ns habeat certā p̄portionē in p̄f ecione ad alios act⁹. possibile erit q̄ fiat ali quis actus p̄fectior respectu creature r̄c. v̄l q̄ tñ multipliciter respectu creature q̄ eq̄ ualcant actui respectu dei r̄c. Quarto. q̄ si deus est summe diligēdus h̄ nō est nisi quia summū bonū est summe diligēdū. s̄ fm p̄hi losophū. ij. thopi. sicut summū ad summū et magis ad magis r̄c. et p̄ h̄ns si summū bo num est summe diligēdū. et magis bonum erit magis diligēdū. et sic angel⁹ erit magis diligēd⁹ ab hoīe q̄ ip̄emet. qd̄ est p̄ phum. it. et h̄i. et Augustinū de doctrina christiana vbi ponit ordinē charitatis r̄c. P Ad istas r̄ndet. Ad p̄mam rōem negat̄ antedēs et ad p̄bationē dico q̄ licet ista p̄ma possz ne gari odiū refert̄ r̄c. q̄ est. v̄t patet. satis tñ cō cesso p̄sequēte. dico q̄ nō sequit̄ odiū dei nō pōt eē libere a volūtate aliqua sine peccato. q̄ nō potest referri in deū a volūtate aliqua sine peccato. Nā ab alia volūtate nō odiēte potest referri p̄ actū detestādū seu nolēdi. i q̄

non solū nō peccaret s̄ mereret r̄c. Ad se cundā dico q̄ isti termini v̄t et frui accipiūt equiuoce. Nā vno modo dicimur v̄t i frui aliquo tanq̄ potētia vel habitu. sic dicimur artifice v̄t arte sua. et hoc modo etiam dice remus q̄ fructōe fruendū est. s̄ do. Alio mo do dicimur v̄t vel frui aliquo tanq̄ obiecto. Et sic capitur i p̄posito v̄t patuit. Si q̄ p̄mo modo capiatur v̄t et p̄portionabiliter abuti. v̄z est qd̄ assumit. et sic intelligit Aug⁹. nō secūdo modo Ad tertiā dico p̄mo q̄ nihil aliud a deo potest satiare voluntatē obiecti ue. hoc aut solū fide creditur nec ē euidentis

Secūdo dico q̄ null⁹ actus volūtatis re spectu alteri⁹ a deo potest ip̄am formalit̄ sa tiare. quia null⁹ alius act⁹ excludit omnē an pietatē et tristitiā. quia quocūq̄ alio obiecto creato habito potest volūtas aliquid aliud cū tristitia appetere Tercio dico ad p̄bati onem q̄ act⁹ fructiōis diuine essentia est p̄f ecissimus act⁹. et ille sol⁹ est detatū⁹ volūta tis create Quarto dico. q̄ licet iste act⁹ sit finitus et finitē p̄fect⁹. nō tamē poterit attin gi ab aliquo alio actu seu alijs actib⁹. Unō argumentū solū habet locū. q̄n talia quodū vnū est p̄fectius et alijs imp̄fect⁹ sūt eiusdē rōis. Sed dicet. solū finitē bñ est creature rōnali p̄ fructiōnē respectu dei. s̄ i infinituz p̄tingit bñ esse creature rōnali p̄ aliud a frui tione sine subducta fructōe. Igitur ita bene vel melius p̄tingit esse rōnali creature p̄ ali ud a fructiōne sicut bñ est ei p̄ fructiōnē. p̄ma videtur nota et similit̄ p̄ma ps antedētis. sed secūda p̄bat. q̄ ostēdat volūtati aliqd obie ctum aliud a deo sub rōe boni et delectabil. tñc volūtas potest illud diligere et in eo de lectari quātū illud apparet sibi bonū et dele crabile. Itēz ostēdat sibi duplū diligibile i b rōe in duplo diligibilis et delectabil. tñc po terit in duplo plus et diligere et delectari. et sic arguā de tertiō. quarto. quinto. et de in ceps. Igit̄ r̄c. Q Ad hoc r̄ndet v̄n⁹ ne gando p̄nam p̄mā. s̄ i iudicio meo licz sit fa cile sic dicere. nō est tamē facile itelligere. nā ip̄e videt̄ negare manifeste v̄z. s̄ illā p̄nam et p̄cedere falsum. s̄ p̄tē antedētis secundam quare r̄c. Iō p̄cessa p̄ma nego illā p̄tē secun dam antedētis. et ad p̄bationē dico Primo q̄ esset deuenire aliqui in tali p̄cessu ad aliqd obiectū qd̄ nō amabit a volūtate nec dele crabit eā. Et h̄ est p̄babile p̄pter limitationē capacitat⁹ volūtatis. Nam quādo dilectō ē

primi sententiarum

delectatio voluntatis respectu illoz objecto-
rum sic presentator erit rata quantā potest ca-
pere voluntas objectū vltimū pntatū nō dele-
ctabit. qre zc. Secūdo dico q quātūcū-
q fiat in voluntate delectatio aut dilectio re-
spectu talīū objectoꝝ nūq̄ tñ satiat propt
hoc. Et rō est q dlibet aliud a deo secū af-
fert quādā indigētā potissime illi potētie q̄
est capax dei. sicut dicitur auaro. z hmoi. sic
etia possit poni exemplū q rōes dialēctice et
natura sui semp adducit formidīnē. ideo q̄
quor sint nō pnt causare ita pfectū assensuz.
sic demonstratio Dico tertio q aliq̄ fruitio
respectu dei est ita pfecta q p ipam satiat
volūtas creata. q fruitio beatifica excludit
omne indigētā. z h naturalit. qd dico qz
forte de potētia absoluta possit cōpari secūz
tristitia sicut fuit i xpo fm aliq̄s zc. Quar-
to dico q cuilibz rōnali creature frui dō be-
atifice est summe bñ ēē sibi possibile. Patet
ex p̄dictis. qz licet p fruitiōē solūz finite bñ
sit rōnali creature. tñ p nihil aliud potest si-
bi ita bñ esse subducta fruitiōe. Qd patet. qd
si aliter possit zc. hoc videt̄ maxime p vni-
onem ypothetica. s. h nō quia ista puenire p̄t
tam rōnali q̄ irrōnali creature. s. fruitio so-
li rōnali creature. Igit̄ zc. p̄na tenet qz sic p-
bat p̄his. i. et h. in voluptatibz carnalibz nō
esse felicitatē. Sed de hac materia in tertio
R Ad quartā dico pmo q solus deus est su-
me diligēdus. qz est summū bonū. Et quan-
do d̄ q sicut maximū ad maximū. zc. Dico
q illa ppositio n̄ est vniuersalit̄ vera. qz sum-
mū ens ē pductiū summi effect̄. z tamē nō
semp pfecti ens est pductiū effect̄ pfectio-
ris. Hā angel̄ nō potest pducere nisi acci-
dens z tñ multa min⁹ pfecta pducūt subam

Secūdo dico de p̄nte q homo potest li-
cite magis diligere angelū q seipm. i. velle
maius bonū angelo q̄ sibi ipsi. Patet. qz po-
test licite velle angelū esse angelū z nō velle
sibi aliqd bonū ita magnū sicut est bonū an-
gelum esse angelū. zc. Uerz est aut q hō saltē
viator potest licite pl⁹ diligere se q̄ angelūz.
Id est. ad mai⁹ bonū intelligendo de bono be-
atifico. quia de illo intelligit̄ ordo charitat̄.
zc. Tertio dico q homo pōt licite imo te-
netur magis diligere aliquā aliā creaturā q̄
se. id est. ad mai⁹ bonū etiā beatificū. Patet.
Claro sic tenet magis diligere humanita-
tem xpi. quia tenet credere deū velle se hā-
bitūz tñ bonū beatificū sicut xps. Igit̄ zc.

Quarto dico q hō potest licite imo tenet
magis diligere se q̄ aliquā aliā rōnale crea-
turā in statu vie. i. ad mai⁹ bonū beatificū.
Patet. qz iste est ordo charitat̄ de quo dicit̄
charitas est ordinata. i. pmo ad deū. deinde
ad seipm. postea ad primūz. Uñ h̄ intelligit̄
de rōnalibz creaturis existētibz in statu vie.
p primū em̄ intelligit̄ rōnalis creatura via-
trix. Qd patet. quia de beat̄ hoc nō debz in-
telligi. Hā quilibet beat⁹ aliū beatū quālibz
tenet diligere ad tantū bonū beatificū quātū
videt q de⁹ vult ipm habere. et sic q̄libz mi-
nus beat⁹ plus diligit aliū magis beatūz q̄
seipm. z ad h̄ tenet. z sic patet qualiter debet
intelligi pceptū de dilectiōe dei sup oia et sui
post deū. z primi post seipsum zc. Et bec de
conclusionē.

Tertia conclusio probatur. z pmo prima
pars. qz deo est fruendū z nullo alio ab ipso
est fruendū. Igit̄ zc. p̄na patet z secunda p̄-
antecedens. z scda p̄ conclusionis secunde. s. z
pma patet p Augustinūz. pmo de doctrina
xpiana. Res q̄b fruendū est sunt pater. filius.
z spūs sanct⁹. Uñ ista est conclusio catholica zc.

Secūda p̄ conclusionis pbatur. quia nō
est euident̄ notū deū esse. igit̄ nec est euiden-
ter notū solo deo esse fruendū. imo nec dō eē
fruendū. p̄na patet. qz ex opposito sequit̄ op-
positū. z aīz patet. qz deū esse sola fide tenet̄
ad Heb. xi. Credere em̄ oportet accedentes
ad deū qz est zc. Itē supposito q aliū de q̄ p
fidem h̄ possit p̄babiliter haberi. non tñ eui-
denter vt post probabit̄. Tamē ad maio-
rem declarationē hui⁹ p̄tis pono q̄tuor p̄o-
positiones. Prima est q non est nobis eui-
denter notū nullo alio a deo esse fruendū
Patet. qz dicit̄ q aliquo creato est fruendū
z tale est sap oia diligendū. nō potest euidē-
ter p̄bati oppositū sicut si qd diceret q hō de-
bet seipm sup oia diligere. Hā p̄his videt̄ h̄
dicere. ix. ethicoz. z ad h̄ etiā quilibet homo
naturalit̄ inclināt zc. Secūda est q n̄ est
nobis euident̄ notū deo esse fruendū. Patet
p rōem iā factā. Dicit̄ dicit̄ vn⁹ q licet non
sit euidēs siue euident̄ demonstrabile deo eē
fruendū siue deū esse ab hoīe sup oia dilige-
dum. tñ ista ypothetica aditionali si deus est
deus est sup oia diligēd⁹ ab hoīe. est euidēs
seu naturalit̄ rōe demonstrabilis. Et hoc p-
bat ex significato hui⁹ vocabuli de⁹ seu p̄ce-
ptū quē habem⁹ de deo. i. q sit vnū creans z
p̄seruans libere oia. ad cui⁹ nō esse sequitur

Questio secūda

nō esse omniū. sine quo nihil possum⁹. z cete-
ra bona que de deo p̄cepim⁹. Uñ arguit sic.
Illud est summe diligendū ab hoīe qd scit̄
ab eo esse summū bonū sibi. sed si sciatur ab
homine q de⁹ est. scitur q ipē est summū bo-
nū hoī. Igitur. zc. Sed istud dictū nō est
vex meo iudicio. Unde dico q illa cōditio
nalis nec est euidēs nec euident̄ demonstra-
bilis. nec ratio facta valet. Primo. quia sup
ponit falsūz. i. q significatū siue diffinitō qd
nominis hui⁹ termini de⁹ sit illa oratio com-
posita ex omnibz p̄dicat̄ significatibz pfecto-
ne dei. quod si esset vex pari ratione argue-
retur q iste cōditionales essent euidentes. si
deus est de⁹ est trinū. si de⁹ est deus generat
deum. zc. Secūdo ergo dico q quid no-
minis hui⁹ termini de⁹ est ista oratio summū
bonū in entibz siue aliqua proportionabilis
ideo ratio nō valet. quia licet aliquis sciat q
deus est z p̄sequens q aliquid est summūz
bonū in entibz. nō tamē sequit̄ q sciat q illd
est summū bonū. nec p̄sequens q sit ab eo
summe diligendū. id patet q nec cathegori-
ca nec ypothetica est euidēs zc. Tertia. p-
positio est q nō est nobis euident̄ notum q
volūtas nō possit q̄tari aut satiari in aliq̄ ci-
tra deū. Patet. quia nō potest euident̄ p̄ba-
ri qū voluntas possit recipere vnū actū ab ali-
quo ente creato sicut a causa imediata. que
satiaret totū appetitū voluntatis. imo difficile ē
sustinere oppositū sicut patuit sup. Et hoc
sequitur q opinio Anicenne q ponit q infe-
rior intelligētia beatificatur in intelligentia
superiori nō potest euident̄ improbari. Pa-
tet ex dictis z satis notū est. Quarta p̄o-
positio est q nō est nobis euident̄ notū q volū-
tas possit q̄tari aut satiari p aliquē actūz
Patet. qz nō potest euident̄ probari quā-
quocūq̄ actu possibili posito in ipa volūta-
te possit libere velle aliqd aliud. z tristari eti-
am si careat illo. z ita nec est euidēs q volū-
tas possit satiari aut q̄tari fruitiōe beati-
fica quā ponim⁹ nec q non possit q̄tari aut
satiari aliqua respectu alicui⁹ creature. Et
hoc sequit̄ q nō est nobis euident̄ notum q
fruitio beatifica quā speram⁹ sit nobis possi-
bilis. sed hoc est tñ fide creditū. vel etiā dya-
lenica z p̄babilis rōe p̄suasum. patet ex p̄dicat̄
zc. Sed p̄tra p̄dictā conclusionē argu-
itur. z pmo p̄tra p̄mā p̄tem. p̄bando q ipso
deū nō est fruendū. qz fruitio succedit desi-
derio. igitur erit idē objectū fruitiōis z desi-

derij. sed desiderij est respectu act⁹ q postea
habebitur de⁹. z non respectu dei absolute.
Hō em̄ desideram⁹ deū nisi quia desiderā-
mus videre eū. ergo fruitio nō est de deo ab-
solute s. de visione zc. Cōfirmatur. quia
fruitio est respectu alicui⁹ cōplexi. qz respec-
tu eiusdē respectu cui⁹ est desiderij. s. desi-
derium est respectu alicui⁹ cōplexi. nō em̄ de-
sideram⁹ deū sed videre aut habere eum. zc.

Secūdo p̄tra eandē p̄tem probatur q n̄
solo deo est fruendūz. quia ipa fruitiōe est
fruendū. igit̄. Aīz p̄batur. quia fruitio ē di-
ligenda. aut ergo dilectiōe que est ipiamet l̄
alia. Si ipsamet ergo fruitiōe diligēda est
fruitio z p̄ cōsequēs fruitiōe fruendū ē. Si
alia itē illa est diligēda z p̄ cōsequēs ponē-
da est alia dilectiō qua diligatur. z sic tertia
quarta. z sic infinite erūt simul vel erit aliqua
dilectiō nō dilecta Cōfirmatur. qz signifi-
ceta. deū. z b. fruitiōe fontis de deo. vel er-
go fontes tenetur equaliter diligere a. z b. et
p̄ cōsequēs frui vtroq̄. vel tenet̄ magis di-
ligere a. q̄ b. z p̄ cōsequēs velle. a. esse q̄. b.
esse. igitur citius deberet velle omne illd qd
repugnat ad velle b. esse. sed odiū dei repu-
gnat ad velle b. esse. ergo citius deberet vel-
le odiū dei esse q̄ velle a. nō esse. sed velle b.
nō esse est odire deū. ergo citius deberet vel-
le se odire deū q̄ se nō odire deū. qd est ip̄o-
sibile. quā sic simul deberz odire deū z non
odire. Tertia arguitur cōtra secundā p̄te
cōclusionis probādo euident̄ rōe q solo deo
est fruendū siue q ipē solus est sup omnia di-
ligēdus. quia homo naturalit̄ debet dili-
gere ordinata ad finē. z p̄ cōsequēs magis
finē q̄ ea q sunt ad finē. qz p̄pter qd vnū qd-
q̄ tale z illud magis. zc. sed deus est finis ho-
minis z finis vltim⁹ omniū qui mouet vt de-
sideratū z amatū. xij. methaph. cōmē. xxxvi.
ergo hō debet deū sup oia diligere. vnde ad
h̄ facit qd ibidē dicit̄ cōmētator. si motor cor-
porū celestū est magis bon⁹ oibz necesse est vt
sit desideratū magis bonis oibz. igit̄ zc. Cō-
firmat̄ qz bonū cōe et diuinū est magis dili-
gendū q̄ bonū p̄culare. pmo ethicoz. q̄
illud quod est summe diuinum z maxie cō-
mune bonū est summe diligendū. tale ē de⁹
Igitur. zc. Quarto sic illud quod antiq̄
phi sequendo rōem naturalē posuerunt ip̄i
euident̄ p̄bauerūt. sed deū esse sup omnia
diligendū. antiqui phi posuerūt. igitur. zc.
maior satis patet. et minor p̄batur. quia fm

primi sententiarum

apostoli Ro. j. Gentiles p. creaturas visibiles deueniunt in noticiam dei. Unde dicitur. Deus enim reuelauit illis inuisibilia enim ipsi a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt. sempiterna quoque virtus eius et diuinitas. etc. quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt. Ex quo arguitur sic. Ipsi philosophi tanta et euidenter cognitiō habuerunt de deo quod fuerunt inexcusabiles de deo quod non coluerunt et glorificauerunt eum sicut deum. ergo ita euidenter noticiā habuerunt de deo quod sciuerunt ipsum esse colendum sicut deum. sed colere aliquid sicut deum est diligere ipsum super omnia. ergo sciuerunt deum esse super omnia diligendum etc. Confirmatur quia antiqui philosophi naturales illud cognouerunt et naturali ratione probauerunt quod precipue iure naturali. sed diligere deum super omnia precipitur iure naturali. igitur etc. Maior patet. quia illi philosophi cognouerunt ius naturale. sed minor probatur quia illud precipit lege diuina. et per consequens etiam iure naturali. quia omnes leges diuine natura constant. humane autem moribus. secundum Aristotelem. Et habetur in decretis dist. i. omnes etc. **U** Ad ista respondetur. Ad primam vno modo potest dici sicut dicitur. Ockam quod fructio patrie non proprie succedit desiderio. sed succedit fructioni. vi. que est actus quo deus diligitur in se amore amicitie et non amore concupiscentie. ita bene siue non magis quam fructio patrie. et ista fructio est alius actus ab actu desiderij et ista duarum fructiōnū id est obiectū scilicet deus. Et per idē diceretur ad confirmationem quod licet desiderij esset respectu alicuius completi. non tamen fructio. quia non est idem obiectum primum desiderij et fructiōis. Nam desiderij est proprie respectu alicuius futuri. ideo quia actus beatificus est futurus et non deus. concederet quod obiectū desiderij quod est summe desideratū etc. est actus beatificus. et sic summe desideratū non est obiectum fructiōis sed obiectum illius summe desiderati. etc. Alio modo potest dici quod obiectū desiderij est ipse deus vel omnino nihil est secundum illos qui ponunt complere significabilia hoc est nulla res vel entitas est videre deum. Sed quia ista secunda pars distincti non placet mihi. quia non intelligo complere significabilia isto modo. nec bene concipio quo modo ista stant simul videre deum est obiectū desiderij. et nihil est obiectum desiderij. ideo concedendo primum per

secundum quod deus est obiectū desiderij. quia illud est obiectū desiderij quod vere et convenienter respondetur ad questionem factam per quid desideras. aut sibi equiualeat. sic est de deo. Non nego tamen quod actus beatificus sit obiectū desiderij etc. Quando dicitur quod desiderij est respectu completi et respectu futuri dico quod non oportet. Nam desiderij bene est respectu alicuius obiecti. quod de facto et principaliter est etc. et sic tale non est futurum. sed bene verum est quod desiderij non est respectu iam habiti sed habendi. etc. Ad secundam nego antea. scilicet quod fructio sit fruendū scilicet tanquam obiecto. Et ad probationem quod dicitur. fructio est diligenda vel ergo seipsa vel alia dilectione. dico hic quod siue sic siue sic non concludit illud antecedens. Nam si concedatur quod seipsa etc. non tamen valet ista consequentia. diligo fructiōem fructiōem. ergo fruor fructiōem. sicut non sequitur visu diligo deum. ergo vtor deo. Unde tenendum quod ipsa met fructiōem diligatur fructio diligatur tamen propter deum. Et ideo illa fructiōem diligo deum fruendo et diligo ipsam fruendo ea. Si vero concedatur quod fructio diligatur per similem dilectionem et non seipsa sicut melius videtur non sequitur processus in infinitum. quia procedendum est quod est aliqua dilectio in intellectu non actu dilecta. sicut est aliqua cognitio non distincte cognita. sicut alibi dixi. Ad confirmationem quando dicitur. Sortes tenet magis diligere. a. quam b. concedo antecedens. et nego consequentiam. ergo citius deberet velle omne illud quod repugnat b. quam quod repugnat a. quod est dare aliquid quod communiter repugnat scilicet odium dei. ideo si concederetur illud consequens sequitur quod citius deberet velle odire deum quam non odire deum. sicut arguitur. quod est falsum etc.

Ad tertiam rationem dico. Quia licet istud argumentum sit bonum et concludat probabiliter verum. non tamen euidenter. Pro cuius declaratione pono aliquas propositiones. Prima est. Quod non est nobis euidenter quod sit aliquis finis ultimus omnium propter quod omnia fiunt. Unde si philosophus hoc posuerit bene euidenter non probauit. Secunda est. Quod nec est nobis euidenter quod homo debeat ordinare omnia opera sua ad alium finem quam ad seipsum. et ad suam perfectionem. Et per consequens non est nobis euidenter quando homo sit sibi finis ultimus et quando seipso debeat frui et non alio. Tertia est. Quod nec est nobis euidenter quod ista consequentia sit bona siue hec conditionalis. Si aliquid est finis ultimus omnium ille est maxime diligendus et propter seipsum. Iam patet ad rationem

Questio secunda

Quarta propositio per affirmationem rationis est quod non est nobis euidenter quod bonum cōe sit magis diligendum quam bonum particulare. imo si non est verum vniuersaliter nisi quod bonum particulare includitur in bono cōe. Alii sequuntur quod homo magis deberet eligere salutem vniuersalem quam suam ipsam. et se damnamus quam vniuersalem cōitatem. non esset per se. quod est falsum. **S**ed dubitatur quod si sit finis ultimus naturalis creature rationalis. vix de se fructio dei. Et circa hoc pono aliquas propositiones. Prima est quod fructio dei non est finis naturalis creature rationalis in qua tendat tanquam in finem sui appetitus naturalis. Patet. quia si ita esset ille finis esset a creatura rationali naturaliter acquisibilis. etc. Secunda est quod creatura rationalis non tendit in deum tanquam in finem ultimum sui appetitus naturalis. Patet. quia aliter sequitur quod natura possit habere finem naturale. Tertia est quod creatura rationalis tendit in seipsum. id est in perfectionem et in bonum suum ipsam tanquam in finem ultimum sui appetitus naturalis. patet ad experientiam cuiuslibet etc. Quarta est quod creatura rationalis appetit rationalem et libero potest de se tendere in aliud quam in seipsum tanquam in finem ultimum. id est in deum. Patet ex dictis. **S**ed prima propositio instat quod creatura rationalis naturaliter appetit suam beatitudinem scilicet ipsa fructio est eius beatitudo. Igitur ea naturaliter et appetit naturaliter appetit. Et ultra. igitur si sibi naturaliter possibilis. quod appetit naturaliter non appetit sibi naturaliter impossibile. Pro isto pono alias propositioes. Prima est quod creatura rationalis si nunquam audiuisset id quod de beatitudine quā speramus. ea non appeteret appetitum naturaliter distincte et absolute. Patet. quia ignoraret istā beatitudinem nec ad eam cognitiōem possit venire per naturalem rationem. Secunda est quod creatura rationalis beatitudinem quā speramus appetit appetitum naturaliter et confuse. patet. quia quilibet talis naturaliter appetit quod bene sit sibi. et quod nihil tristabile vel contrarium sustineat. et hoc est beatitudinem appetere. saltem confuse. scilicet ex hoc non sequitur quod beatitudo sit creatura rationali naturaliter possibilis. quia si sic dicitur est naturaliter appetat. Unde sit tertia propositio. creatura rationalis appetitum naturaliter et confuse bene appetit aliquid quod est sibi naturaliter impossibile et appetitum rationali etiam distincte bene appetit quod est sibi simpliciter impossibile. scilicet quod non possit tristiari vel dolere etc. Quarta est quod creatura rationalis rationalis non appetit distincte et absolute sibi impossibile quod credit esse tale. patet factis. Et dico quod credit etc. quod aliis rationalibus in casu appetit sibi impossibile. quod non credit illud esse sibi im-

possibile. dico etiam absolute. quod aliis sub ratione in casu rationabiliter appetit quod credit sibi esse impossibile sic penitus appetit per se rationem non fuisse sub ratione si esset possibile. si tamen debet absolute. quod licet quod debeat simpliciter et absolute appetere aliquid quod nescit euidenter esse sibi possibile. sic esse beatum eternalem. non tamen debet aliis sic appetere quod credit sibi impossibile. Et sic patet ad rationem. Ad quartam dico. primo quod philosophi etiam sequendo rationem naturalem multa posuerunt quod non euidenter probauerunt scilicet solū per suasuam et dialecticam. imo pauca demonstrauerunt euidenter. multa etiam posuerunt sine magis probatione miscendo se opinionibus vulgi et legibus etc. Secundo dico ad auctoritatem apostoli quod autem ortu philosophorum magnoz fuerunt patriarche et cultus dei sunt reuelati hominibus. et ideo philosophi hoc sciuerunt. et tamen addam eorum eum non coluerunt. sed timore tyrannorum vel eis placeret coluerunt ydola. et illi fuerunt inexcusabiles. et hoc reprehendit apostolus. Sed contra. apostolus dicit inuisibilia dei. etc. ergo hoc potuerunt per rationem philosophi naturaliter probare. Dico dico tertio quod licet potuissent si aliqua naturali ratione persuadere. non tamen euidenter probare. similiter habita reuelatio quod deus est credendi deum esse multa possunt ex cognitiōe creaturarum concludi de deo que aliter non concluderetur. Et ideo patet ad rationem. Quarto dico ad confirmationem quod aliquid precipitur iure naturali dupliciter. Uno modo expressis et formaliter sicut illud factas aliis quod tibi vis fieri. Alio modo latenter et virtualiter et quasi in antecedente. et ista sunt adhuc in duplici differentia. quod sequitur aliquid vel euidenter vel solū per consequentiam fideliter credenda. Illa ergo quod primo modo precipiunt iure naturali vel eo euidenter sequuntur cognouerunt philosophi euidenter non alia sicut sunt illa quod in euangelio habentur per maiorem partem. et tale est deum esse summe diligendum quare etc. Et hec de tertia conclusio. Nunc ad rationes factas in principio questionis. Ad primam negat antea. sic patet in prima conclusione. Et ad probationem dico. quod obiectum fructiōis est inproportionatum fructui create. loquendo proprie de proportionem sic mathematici loquuntur. quia sic infiniti ad infinitum non est proportio. sed tamen bene est ei per proportionatum tali proportionem que sufficit ad vitalem immutationem potest perceptive ab obiecto perceptibili de qua tangit in sequenti questionis. ideo transeo. Ad secundam etiam negat antecedens sicut patet ex secunda conclusione. Et ad

primi sententiarum

probatione dico qd pntia nō est fruendū. Et ad maiore dico qd licet pntes sint ppter se di ligende nō tñ sequit qd eis sit fruendū salte3 obiectiue. rō quare negat psequētia patet ex pmo articulo qñtionis statim post diffinitio nem vsus et fructiōis. Ad tertiā qd qd sit d añcedere patz et tertiā pclusionē qd rō pclu dit vez. Igit rē. Ad quartā factā post op positū qñtionis p3 ex tertiā pclusionē qd vtra qd pñcedēt est negada. tñ rñdendo ad for mam tituli qñtionis et sup dictis qñtuor pa tēt. Primū est qd aliud a deo pōt esse fructio nis obiectū. s. fructiōis inordinate. Secun dū est qd aliud a deo pōt esse etiam ordinate fructiōis obiectū. s. fructiōis que est vsus rē. Tertiū est qd solo deo est fruendū. s. obiecti ue. Quartū qd nō est nobis euidentē notuz sc3 p statū vie. Sic igit patz rñdendo ad qñ tum fm intētiōē tytuli qñtionis. Et hec de scdo articulo pncipali y Quantum ad tertiū articulū mouēde sunt 3 soluēde tres dubitatōes circa materiā qñtionis. Pria est vtrū rōnalis creatura posset frui essentia diuina nō fruēdo aliq psona vel etiā vna pso na nō fruēdo alia. videt qd sic. qz nō mag3 re pugnat essentia diuine terminare actuz fruēdi sine psona vel vni psonae sine alia qd ipi pso ne repugnat terminare depēdentiā nature as sumptae sine essentia vel sine alia psona. Igit cū psona filij terminet depēdentiā nature as sumptae sine essentia vel sine alia psona. sequi tur rē. Qd positū videt qd nō est nisi vñ ob iectū qd licite est fruendū. Igit nō stat frui ipō nisi fruēdo oī illo qd est ipm. Secūda du bitatio est vtrū rōnalis creatura teneat ma gis diligere vñā personam diuinā qd ali am. Videt qd sic qd tenet diligere filiū. qz re demit ipam et qz passus est p ipā. et nō sic te net diligere pēm. igit magis rē. oppositū vi det. oīs psonae diuine eque bone sunt et cūi de bonitatis. igit eque diligēde rē. Tertia dubitatio est. vtrū rōnalis creatura licite di ligat deū ppter aliqd aliud ab ipō et nō p cise ppter seipm. videt qd sic. qz aliqd licite diligit deū qz creauit et redemit ipm et ppter sua bñ ficia et ppter suā retributionē. Un pō. Inclī nant cor meū ad faciendū iustificatōes meas ppter retributionē. Qd positū videt qd b esset vtrū deo quod est illicitū. similē ppter qd vñū quodq tale et ipm magis. rē. Ad bñā du bitationē teneo ptra scotū et pono quattuor propositiōes Pria est qd nulla rōnalis cre

atura sine in via sine in pñā potest cognosce re vel diligere diuinā essentia nō cognosce do vel diligēdo quālibet psonā. Probatur. qz nunq de eadē re seu de termis supponen tibus p eadē re debet pcedi cōtradictoria nisi hoc habeatur ex scriptura sacra vel ex deter minatione ecclie vel ex talibus inferat. cū igit eadē res sit essentia et psona nō est pcedendū qd aliqd possit cognoscere vel diligere essen tiam et nō psonā cū hoc nō habeat aliquo p dictioz modoz. Maior patz. qz cū difficulti mū sit intelligere ptradictoria verificari de eadem re. hoc nō est ponendū nisi solū vbi si des cogit. quare rē. Secūda ppositio est. qd nulla rationalis creatura sine in via sine i patria potest cognoscere vel diligere vnam psonam nō cognoscēdo vel diligēdo quam libet psonā diuinā. Probatur p illud di ctum xpi. Qui videt me videt et patrē. Et si dicatur qd istud pcedit de facto et nō de possi bili. tñc sequitur qd ista cōsequētia christi nō valet. quia antecēdes pōt eē verū sine cōse quente. Similit hoc est cōtra expositiones Augustini pmo de trini. ca. x. dicētis qd neu ter sine altero ostēdi potest. Itē probat for tius quia sequit. pater diligitur. ergo essen tia diligitur. sicut patet p pñam ppositiones et p probationē. Et similē bñ sequitur. essen tia diligitur. ergo filius diligit. sicut patet p idem. ergo sequit. pater diligit ergo filiū. rē. Tertia est qd aliqua rationalis creatura i via potest assentire se cognoscere vel dilige re diuinā essentiam nō assentiendo se dilige re vel cognoscere. imo assentiendo se non co gnoscere vel diligere aliquā diuinā psonāz pater de pñis qui nō cognouerunt trinitatē personaz. et de hereticis qui credunt nō esse tres personas. et tamē cognoscunt et etia3 di ligunt vel credunt se cognoscere et diligere diuinā essentiam. Et intelligēdo predicta d cognitione et dilectōne que de p se termina tur ad diuinā essentia vel personāz tanqm ad obiectū propriū. Pro quo sit quarta p positio qd rationalis creatura in via pōt co gnoscere et diligere p accidens vñā psonam diuinā nō cognoscendo vel diligēdo aliam. Patet. quia aliquis potest cognoscere bñā nitatem xpi non diligendo patrē aut spī ritum sanctū. Igitur potest diligere filium nō diligendo patrē aut spīritum sanctū. Conle quētia tenet ppter cōmunicatōz idyomatuz. Ad cuius declarationē distinguendū

Questio secūda

est qd viatorem frui vna psona sicut persona filij vel eā diligere aut cognoscere. potest in telligi dupliciter. Uno modo p ppe. qd tal persona est ens vel obiectuz talis fructiōis de p se. Alio modo potest intelligi viatorem di ligere filiū dei p accidēs. s. p cōmunicatōne idyomatū. quia sc3 obiectū sue fructiōis vel dilectionis est humanitas vnita filio dei p ppter quā vnionē hec est pcedēda. Iste dili git filiū dei sicut passio illata humanitati est causa quare pcedim qd filius dei est passus et isto modo potest pcedi qd aliqd potest dili gere vñā psonā nō diligēdo aliā. vel etiā nō diligēdo essentia. quia pñcata que sic pueni unt psonae vnite humane nature. p cōmuni catōne idyomatū pñt negari ab alia psona. Et similiter ab essentia. sicut cōmuniter cō creditur qd filiū est incarnat⁹ et passus et nō pa ter. nec etiā essentia fm aliquos Si ergo ali quis diligeret humanitatē xpi et odiret deū. pater ppositū. Et fm istū modum loquendi essent pcedēde aliq ppositiōes mirabiles. Prima est qd stat qd aliquis diligit deū su per omnia et tamē eadē dilectōe mortalit⁹ pec cat. Patet. quia ponat qd aliquis delectetur in humanitate xpi et fruatur ea. seu diligit sup omnia nesciēs qd est assumpta. tñc iste morta liter peccat. quia fruatur creatura. s. hac hu manitate. et tamē eadē dilectōe diligit deū sup omnia p cōmunicatōne idyomatuz. vt patet. Igit rē. Sed ptra quia sequit. iste fru itur hac humanitate. ergo diligit eā plus qd deū. qz diligit eā sup omnia alia ab ea. ergo p cōmunicatōne idyomatū diligit deū pl⁹ qd deū. et pari ratōe iste essent pcedēde. Iudei oderūt deū plus qd deū. et viderūt deū clari us qd viderūt deū. Et pari ratōe Maria mi nus dilexit filiū qd dilexit spūm scm. quia mi nus dilexit humanitatē filij qd spūm sanctū. Imo sequit qd de⁹ min⁹ diligit se qd diligit se. qz filiū min⁹ diligit humanitatē suā qd diligit se. Igit si oīa pñcata que pueniunt nature sic vnite pueniūt etiā filio dei p cōcatōne idyomatū hoc pñcatū min⁹ diligit filio qd filius diligit a se pueniūt filio. Et filius b el let pcedēda. xps vult qd min⁹ diligit eū3 qd diligit eū. qz vult qd min⁹ diligit suam humanitatē qd diligit eū. s. dilectōe ordia ra. Igit. rē. Ad ista posset dici sequēdo vi am pñcatā qd nō est maior rō quare sit cōica tio idyomatū in istis pñcat⁹ tangit. pcutit. crucifigit. qd in istis fruit diligit. cognoscit.

ideo pcederent pñcte pñctiōes. Nō em vl derur incōueniēs pcedere qd de⁹ min⁹ diligit se qd diligit se. sicut pcedit qd de⁹ min⁹ dili git se fm naturā humanā qd diligit se fm na turā diuinā. et sic d alijs. Alio mō si b via nō placet pōt dici qd multa pñcata sunt que cōueniūt nature humane. que nō pueniunt filio dei. sicut natura humana est vnita filio dei et nō filiū. Similit natura humana ē cre atura et est realiter distincta ab essentia diui na et inceptit esse. et tñ nō filiū. s. sufficit sanct⁹ qd natura humana cōicet idyomata. i. pñcie/ rates nature humane sicut nasci de muliere sūre. esurire. mori. rē. nō sic aut in istis frui. diligit. cognoscit. rē. S3 qz iste mod⁹ dicēdi videt oīno volūtari⁹ pma via videt pñabil. Iō fm illā viāz sit scda ppositio. qd stat qd aliquis odit deū et tamē eodē actu mereat. Patet. qz ponat qd aliqd odit humanitatē xpi. nesciēs eā esse humanitatē christi. s3 cre dens eam esse humanitatē alicui⁹ alterius hoīs malī et ppter hoc odit eā decept⁹ erro re inuincibili. sequit ppositū. Tertia est. qd stat qd aliqd simul et semel eadē re fruatur et vta tur meritorie. Patet. qz ponat qd aliquis di ligat deū sup oīa et talis videat xpm nesciēs tñ ipm esse xpm s3 credēs eū esse petz quem diligit ppter deū. sequit ppositū arguēdo ex positorie rē. Quarta est qd stat qd aliqd sit et semel eadē re fruatur meritorie quā odit me ritorie. patet. qz ponat qd aliqd sume diligit xpm et nūq viderit ipm nec sciat ipm discer nere ab alio et tñ odit iudā qz pñdit xpm. tñc occurrat sibi iudas et credat ipsum esse xpm decept⁹ errore inuincibili. sequit pposi tum arguēdo ex positorie. Existis ergo pa ter veritas quare ppositiōis principalis et intellect⁹ pme et secūde sicut patet intuenti. AA Sed ptra pñam ppositionē prin cipalē arguit sic. qz qñ vñū nō est de intello ctu alteri⁹ nō est incōueniēs vñū intelligi si ne alio. s3 psona diuina non est de intellectu qdditatio essentie diuine. igit nō est ptradictio qd essentia diuina intelligat nō intellecta psona. Igitur rē. Secūdo ali⁹ est conce ptus essentie et alius est cōceptus psonae. igit tur est aliqd pcept⁹ essentie qd nō est pcept⁹ p/ sone. et ita ptradictoria verificant d essentia et psona quāuis sint vna res. Tertiō phi habuerūt aliquam cognitiōē de deo et di uina essentia sed nullā penit⁹ de psona. Igit nō obstant⁹ identitate dei et persone diuine

primi sententiarū

aliqd affirmatur de deo qd negat de psona. Quarto contra secundā positionē qz quis idem nō possit affirmari z negari de eadē re nō tamē est incōueniēs aliqd vere affirmari de vna re z vere negari de alia. Igitur quicqd sit de essentia z psona que sunt eadē res tam possibile est qz cognosci z diligēte affirmare de vna psona z negare de alia. Ex quo sūt distincte res zc. Ad ista rōndetur. Unā ad pma potest dici qz quādo aliquid nō est de intellectu alteri. nec idē realiter cū illo pōt tūc intelligi alio nō intellectu. nō sic autē in pposito zc. Tamen potest hic distinguī qz ali quid esse de intellectu alicui potest intelli gi dupliciter. Uno modo quia nō potest in telligi nisi illo intellectu. z sic psona est de in tellectu quidditatio essentie. Alio modo qz est psona eius vel sūstētēs ipm z sic psona nō est de intellectu essentie nō tamē potest essentia intelligi sine psona ppter idēpstatē reālē es sentie z psonē. Et similiter de psona. Ad secundā dicit qz oīs cōceptus essentie est cōce ptus psonē z cōuerso. tū aliqz cōceptus pmi mo dicit de essentia qz de psona. Et ratio ē. qā est aliqz qui vere dicit de oīi illo de quo dicit es sentia diuina z de nullo alio. z tamē nō sic re spicit aliquā psonā. quia dicit de aliquo d quo nō dicit illa psona. sicut esse sapiēs. esse creati uum. z hmoi. que pmo cōpetūt essentie z nō psonē. Hō em̄ esse creatiuū pmo cōpetit pti qz cōpetit filio qd nō est pater. Si vero dicat qz ista rōis destruit rōem pme. propositiōis quia hic vere aliquid affirmat de essentia qd vere negat de psona. sicut dicit qz essentie pmo cōpetit aliquis cōceptus z patri nō cōpe tit pmo ille idem cōceptus. Rōdeo qz ista af firmatio z negatio debet pcedi quia sequun tur euidenter ex illis que fide tenem. quia eo ipso qz fide tenem qd de est creatiuū z quicqd est de est creatiuū. s. quelibet psona diuina. etiā hoc tenem qz pater nō est fili. euidenter sequit qz iste cōceptus pmo cōpetit essentie z nō patri. qz pmo cōpetere alicui est cōpetere illi z nulli alteri. nisi de quo ipm verificatur cōpetere aut nō pmo est cōpetere alicui. z tamē cū hoc cōpetere aliq. de quo ipm nō ve rificatur. Et ita si esse cōceptū alicui est rep sentare seu significare aliqd z nō aliud cōce dendū effect qz aliqis est cōceptus psonē qd nō est essentie. quia est aliqz cōceptus psonē qd pōt cōpetit vni psonē z nō alteri. z p conse quēs nō est cōceptus essentie ex quo nō vere cō

petit omni de quo dicit essentia. **BB** Ad tertiā dicit qz quācūqz cognitionē habuerunt phi de diuina essentia. habuerūt etiā de pso na. qz phi nō habuerūt cognitionē de diuina essentia nisi habēdo aliquos cōceptus simpli ces cōmunes deo z creaturis. vel pceptus p prios negatiuos z cognitiuos. sed oīes ta les cōceptus ad quos potuerūt phi deueni re equaliter competebat cuilibet psonē sicut diuine essentie. cuiusmodi sunt tales. immat eriale. summi. eternū. sapiēs. zc. Dico ta men secūdo qz hoc nō obstat phi potuerūt scire tales ppositiōes de est immaterial. sum mus. eternū. z nō istas. de est trinū z vni. de us est pater. filius. z spūs sanctus. z hoc modo dicit cōmunitē qz potuerūt naturalitē cognos cere diuinā essentia z nō trinitatē psonarū zc. Tercio dico. qz loquēdo de pte fmo nis sicut cōceditur qz ex puris naturalibus phi diuinā essentia cognouerūt. ita pceden dum est qz trinitatē psonarū cognouerūt. sed nō cognouerūt trinitatē psonarū id est. deus esse tres psonas. Quarto dico qz stat qz ali quis trinitatē psonarū cognoscat z diligat z tamē nō cognoscat se trinitatē psonarū co gnoscere aut diligere. imo credat oppositum scz se trinitatē nō cognoscere z eam odire zc. Patet clare. vñ apparet qz aliqua cōsequētiā nō valet. z tamē nō stat qz aliqz assentiat an cedenti illi. qz an assentiat psequenti. Patet ista deū trinū z vni cognosco. g. cognosco deus trinū zc. Ad quartū dico qz nō est pceden dum aliqd vere affirmari de aliqua re et p negari ab alia re. que tamē est vna res nume ro simplicissima z vna res singularissima est quelibet illaz rez nisi vbi fides cōpellit. mo do in pposito quis pater z fili distinguūtur realiter. tū vna res simplicissima est p z fili us. z ideo qd qd vni cōpetit competit alteri nisi vbi fides cogit dicere oppositū. licet autē nō est hic. imo magis pcedit propositū. Hā Augustinū pmo de trini. ca. x. ex idēitate pa tris ad filiū probat qz vñ sine alio oīdi nō potest simpliciter in diuersis locis ex idēitate ipsorū. probat qz neuter creat sine alio. Igit eodē modo probabit qz neuter sine alio pōt intelligi zc. Ad argumentū pncipale dico qz plus repugnat essentie diuine terminare ac tum intelligēdi sine psona qz repugnat vni p sone terminare de pendentia nature assumpte sine alia. sicut fm beatū Augustinū plus re pugnat vni psonē creare sine alia qz incarnari

Questio secunda

sine alia. Dico secūdo qz nō est nobis cui dens qz sit maior repugnātia hic qz ibi. nec ista repugnātia potest pcludi rāde natura li. vnde seclūdo articulo fidei p nullā rōnem potest pbari qz vna psona potest incarnari sine alia plus qz possit pbari qz vna pōt cre are sine alia z ita in pposito. Dico tamē ter tio qz vñ est tenendū z aliud nō. Et si que ratur vñ cōstat ad hoc dico qz p scripturam sacrā z determinationē eccie z nō aliunde. Dico quarto z hoc sequit ex pdictis. Qz probabiliter potest pcedi diuinā essentiam terminare de pendentia nature assumpte. pa tet p rōem supra factā cū nō cogat fides ad oppositū vt videtur. Sed de hac materia vi dendū erit in tertio libro. Nec de prima du bitatione. zc. **CC** Ad secundā dubita tionem rōdeo z pono quattuor ppositiōes. Prima est qz nulla rōnalis creatura tene tur magis diligere vñ diuinā psonā qz ali am. Patet. qz eadē est bonitas oīniū ppter quā debet rōnalis creatura eas diligere. Secunda est qz nulla rōnalis creatura possit sine licite siue illicite magis diligere vñ diuinā psonam qz aliā. patet ex dictis i pma dubitationē. quia quacūqz dilectōe dili gitur vna diligat alia z loquor de dilectione que terminat de se z nō de p accidēs ad p sonam diuinā zc. Tertia ppositio est qz tra aliquos qz nulla rationalis creatura pōt ali quā causam tenere diligere vñ psonā di uinam ppter quā nō tenet diligere alia. Op positum dicit aliqz ppter rōem factā pmo nēdo dubitationē. qz diligo filiū ppter hanc causam qz redemit me. z nō diligo patrē qz redemit me zc. Sed rō nō valet qz licet nō diligā patrē quia redemit me vel qā passus aut mortuus est p me. tamen eadē causa qz dili go filiū. qz scz fili redemit me. z qz passus zc. diligo similiter patrē z spūs sanctū. qz fi lius redemit me. qz quantū opatus est filius ad redemptionē tū illi opati sunt. z sic nō valet rō. Probatur ergo ppositio. quia se quitur bñ ppter a. causāz diligo filiū. ergo ppter eandē causam diligo spūs sanctū. z si militer patrē. Igit zc. pna tenet. z antedēs patet. s. qz illa pna sit bona per illa que dicta sunt in secūda dubitatione. Quarta pposi tio est qz nō obstantibz pdictis illa eadē cau sa propter quā rational creatura diligit qm libet psonam diuinā. p diuerlas ppositio nes causales exprimit in cōparatōe ad aliā

z aliā psonā. Patet. qz vere dicit. diligo filiū quia ipse redemit me. z nō diligo patrē. quia ipse redemit me. sed quia fili redemit me. E hoc probat ratio. zc. **DD** Ad tertiā du bitationē sunt diuersi modi dicēdi. Unā di cit vnus doctor. s. magister Gregorius. Qz oīs actus quo aliquis diligit deū pōt ali quid aliud a deo est illicite viciosus z abusi uus. Et ad hoc facit plures rōes tra vnū alium doctore qui tenet oppositū. s. eas cau sa brenitatis dimitto. videat eas qui vult. iij q. dif. pme. ar. ij. Ad auctoritatē aut psal miste supra inductā respōdet. qz ibi ly pōpē nō tenetur causaliter ita qz retributō sit cau sa finalis dilectionis vel iustificationis. sed cōsecutiue ita qz iustificationes illas sequit eterna retributio. z sic actus dilectionis dei cōsequitur retributio pmi. sed nō debet fie ri ppter intuitū premij fm Bern. de diligen do deū. nō sine premio inquit diligit deus. z si absqz intuitu premij diligendū sit. Et eu dem sensum habet glosa ibidē. Sed qz vide tur mihi qz iste modus dicēdi nō euacuat to taliter difficultatē. Ideo cōtra hoc pbabili ter dicā aliqua. Unde dimitto istā distin ctionē. Qz hec dictio ppter quādoqz capitur cōsecutiue. z tūc denotat ordinē cōsecutiōis vnus rei ad aliā. vt cum dicit. premiūz dat propter meritū. Nihil em̄ aliud significatur nisi qz post meritū datur premiū. z non nisi post meritū sicut alias patebit in materia de merito. Quādoqz vero capit causaliter. z h dupliciter. qz quādoqz denotat causalitatem motiua siue efficientē vt cū dicit. intellectus as sentit cōclusioni ppter euidentia pmissarum. Quādoqz vero denotat causalitatem finales. vt cū dicit. creatura diligēda est ppter deum. De pma autē significatōe nō est h difficultas. Sed de alijs pono quattuor ppositiōes. Prima est qz nulla rationalis creatura li cite diligit deū propter aliqd aliud ab ipso tanqz ppter causam efficientē motiua preci sam aut pncipalem. Patet. quia in oīi dile ctione licita respectu dei. pncipalis causa efficiens motiua debet esse summa bonitas diuina. que est obiectū charitatis sicut i om ni credulitate licita respectu articuli fidei pncipalis causa efficiēs motiua nō debet eē rō seu pbabilitas sed auctoritas diuina que p cipit sic credere. Secūda ppositio est qz ra tionalis creatura licite diligit deū ppter ali quid aliud ab ipso tanqz ppter causam effica

Primi sententiarum

entem motuam. nō tamē p̄cisam aut p̄ncipalem. Patet quia sicut aliquis licite credit articulu fidei propter rōem seu apparētiā aliquā mouētem. imo sine hoc nō posset credere. vt alias dicit. nō tamē propter hoc p̄cise aut p̄ncipaliter debet credere vt dictū est. sic aliquis diligit deū propter b̄nficia sua et propter retributiōē; eternā tāq̄ propter causam motuā ad dilectiōem. nō tamē p̄ncipaliter aut p̄cise sed p̄ncipaliter propter ipsum mer deū. Un̄ ad hoc videt̄ facere auctoritas psalmiste p̄dicta. et similiter experientia. q̄ videmus q̄ doctores et p̄dicatores volentes mouere fideles ad dilectiōē dei: mouēt ad b̄nficijs creatiōis redēptiōis. et saluatiōis. et cōstat q̄ audientes h̄mōi motiua accēdūt ad maiore dilectiōē dei p̄ hoc. et nimis eēt durū dicere q̄ in hoc peccaret. Igitur et

Tertia propositio est. q̄ nulla rationalis creatura licite diligit deū propter aliqd aliqd ab ip̄o tāq̄ propter causam finalem p̄ncipalē et simpliciter vltimā. Patet. quia hoc est per uertere ordinē diligēdoz cum deo et n̄b̄li aliud sit simpliciter vltimū finis. Et est vti fructus et frui v̄tēdis. que est maxima pueritas fm̄ Augustinū et hoc probat optime ratios et auctoritates p̄dicti doctoris. vt patet intuitu entis. Et quarta propositio est q̄ rationalis creatura licite diligit deū propter aliqd aliud ab ip̄o tāq̄ propter causam finalem. nō tamē p̄ncipalē aut simpliciter vltimā. Un̄ ad declaratiōem istius propositiōis i qua difficultas p̄ncipaliter iacet distinguēdū est. Ex diligere deū propter aliqd aliud v̄puta p̄pter a. tāq̄ propter finē potest dupliciter intelligi. Uno modo q̄ talis dilectiōe diligatur deus referēdo seu ordinādo ip̄m i aliud tantū i finem. et tūc dico q̄ talis dilectiō est illicita. et est v̄sus dei et abusus viciosus. et hoc est cōtra illū doctore quē reprobant magister Gregori⁹. quia tenet q̄ aliquis. v̄sus dei est licitus. hoc em̄ sufficiēter reprobāt ratios eius. Un̄ cū deus et n̄b̄li aliud a deo sit simpliciter vltimū finis. et tāq̄ vltimū finis diligēdus. deus nō est licite ordinabilis i aliqd aliud tāq̄ i finem siue vltimū siue n̄ vltimū ideo oīs dilectiō qua sic referret esset illicita et abusua. quia est amor cōcupiscētie et nō amor amicitie. omīs autē amor cōcupiscētie p̄supponit amorē amicitie. ita q̄ quando aliqd diligitur amore cōcupiscētie est aliqd magis amatum amore amicitie. et p̄ p̄ns om̄is

amor cōcupiscētie respectu dei est illicit⁹. igitur. et. Alio modo potest dici vel intelligi deum diligi propter aliqd aliud tāq̄ propter finem. nō sic. quia dilectiōe illa referatur deus i aliqd aliud tāq̄ i finem. sed quia illa dilectiōe refertur seu ordinatur i aliqd aliud tāq̄ i finem. Nō quidē vltimū sed vltimū ordinatū i deum. Et tūc dico. q̄ sic intelligit̄ p̄dicta propositio. et sic aliqua dilectiō dei qua diligit̄ propter aliud tāq̄ propter finem. est licita. et illa n̄ est v̄sus dei sed fructio. licet b̄n sit v̄sus creature. Verbi gr̄a. Si quis diligit deū sup̄ oia et tāq̄ finem vltimū. referēdo seu ordinādo illam dilectiōem i beatitudinem seu felicitatē siue eliciēdo eā propter felicitatē tāq̄ propter finem simpliciter vltimū. sed vltimū ordinatū i deum. Dico q̄ illa dilectiō est licita. Nō patet. quia oīs dilectiōe vie potest licite ordinari i beatitudinē tāq̄ i finem. non tamē cōstituēdo beatitudinem tāq̄ finē vltimū sed vltimū ordinādo eā i deum. et diligēdo eā propter deū sūme bonum. Nec p̄tra hoc valēt rōes vel auctoritates quas magister Gregori⁹ facit. sed solum probāt p̄mā et tertiā propositiōes et n̄b̄li faciūt p̄tra secundam vel tertiā p̄tra quartam intellectuam modo p̄dicto. sicut patet et. Si autē dicatur cōtra id qd modo dictū est. q̄ beatitudo n̄ est finis vltim⁹ et. quia dicit p̄phus q̄ felicitatē n̄all⁹ eligit propter aliud. igit̄ beatitudo est finis vltim⁹ quo fructū est. Ad hoc vno modo potest dici. q̄ p̄phus de dilectiōe dei et beatitudie imperfecte loquitur quia eā soluz v̄mb̄ratice somnauit. Alio modo potest dici q̄ beatitudo siue felicitas tripliciter potest sumi. Uno modo p̄ obiecto beatificatē. et sic est v̄z qd dicit philosoph⁹. Alio modo p̄ beatitudie n̄ sic obiectiue. sed formaliter nos p̄ficiēte et ista est creatura et diligēda propter aliud sc̄z propter deū. Tercio modo p̄ beatitudie cōphēdēte beatitudinem. p̄mo modo dicta. et similiter secundo modo. et om̄ia ad statum beatitudinis pertinetia que multa sūt vt alias videbitur. Et sic sumit Augustin⁹ cū dicit. Beatus est q̄ habet quiddā vult et n̄b̄li malū vult. Et similiter Boetius dicit. q̄ beatitudo est stat⁹ oīm bonorum aggregatiōe p̄fecta. et sic loquendo patet q̄ beatitudo n̄ est propter aliud diligēda. q̄ includit deū. sed secundo modo intelligit̄ qd dictum est. Et hec de dubitatōe tertia et toto tertio articulo.

Questio tertia

Distinctio Secūda.

Intra secundam

distinctionē huius primi in qua magister ostēdit vnitatē dei. for̄mo istam questionē. Vtrū nobis sit euidenter notū in vniuersitate entis vnū esse deum.

Arguitur p̄mo q̄ nō. quia nō est nob̄ naturaliter cognoscibile deus esse. igitur q̄stio falsa. Patet p̄mā et aīis probat̄. quia noticia propria deitatis nō est nobis naturaliter possibilis. Nam si sic vel esset intuitiua vel abstractiua a sufficiēti diuisione. Nō p̄mā q̄ illa solum en̄ sup̄naturaliter comunicabilis nec secūda eo q̄ ipsa p̄supponit p̄mā. Et cōfirmatur. quia deus nō est a nobis sensibilis. ergo nec naturaliter intelligibilis. aīis deus patet. p̄mā probat̄. quia oīs nostra naturalis cognitio intellectuā depēdet ex sensitiua. vt habet p̄mo posterior. et. Secūdo quia illud nō est nobis p̄ se notū qd pōt esse naturaliter dubiū. et cū possumus credere oppositū. sed sic est de ista propositiōe deus est. iuxta illud ps. Dixit insipies in corde suo. n̄ est deus. igit̄ et. Et cōfirmatur auctoritate Auicēne p̄mo methaph. dicētis. Ex deus esse nec est manifestū p̄ se nec desperatū manifestari. Igit̄ et. Tercio quia nō est nob̄ euidenter notū tantū vnū esse deū. igitur nō est p̄ se notū aliqd esse deū. p̄mā tenet. quia p̄ deū n̄b̄li aliud intelligimus q̄ vniū ens summū in entibz. Igit̄ cū nō possit esse nisi vnū summū bonū si esset p̄ se notū aliqd esse deū euidenter. sequeretur tū vnū esse deū. quare et. Et aīcedēs p̄batur quia dicēti q̄ sunt tres dī nō potest euidenter p̄bari oppositum plus q̄ dicēti q̄ sunt tres p̄sone quāz quilibet est deus possit oppositū euidenter probari. quare et. Cōfirmatur. q̄ tū vnū esse deum est articulu fidei. igit̄ nō est euidenter notū nec euidenter potest p̄bari. p̄mā tenet q̄ fides est argumētum nō apparētiū. Ad Debre. ij. In oppositū arguit̄. q̄ nobis est p̄ se notum illud esse qd nō potest cogitari nō esse. q̄ esse est de quidditate rei. et p̄ p̄ns nō potest cogitari deus qn̄ cogitetur esse. Cōfirmat̄. p̄ deum intelligim⁹ necesse ē. sed nō possumus cogitare necesse esse non esse. quare et. In ista questione erūt tres articuli iuxta tria argumenta aī oppositū questionis. Prim⁹ est vtrū nobis sit naturaliter notū deum esse.

Secūdus vtrū nobis sit p̄ se notū deum esse. Tercius vtrū nobis sit euidenter notū tantū vnū deū esse. Circa p̄mū articulu p̄mo videbit̄ quid sit noticia siue cognitio. Secundo qualis noticia nobis sit naturaliter possibilis de deo. Tercio instabitur p̄tra dicta multiplici argumēto.

Quantū igit̄ ad p̄mū articulu p̄mo videndū est qd sit noticia siue cognitio. Un̄ potest sic describi. Noticia est act⁹ aliqd re p̄sentās potētie vitaliter p̄ceptiue. Vel sic. Noticia est act⁹ vniēs potētiā p̄ceptiua vitaliter cū obiecto. Et capio hic actū nō put̄ distinguītur p̄tra habitū. s̄ pro illo quo potētia vitalis formaliter p̄cipit. Un̄ apparet q̄ nulla res est noticia nisi fm̄ habitu dīnem quā habet ad potētiā vitalē p̄ceptiua. Ideo ad maiore declaratiōē p̄dictae descriptionis et ad euidentiam hui⁹ materie. vident de sunt hic tres difficultates satis viles.

Prima erit p̄ quid siue p̄ quā habitudinē cōueniat alicui rei esse noticia siue cognitio.

Secūda vtrū aliqua noticia possit alicui esse magis vel min⁹ noticia q̄ sit essentialiter p̄fecta. Tercia vtrū minima essentia possit esse intellectui creatō formalis noticia.

Ad p̄mā difficultatē pono quatuor propositiōes. Prima est q̄ nulla qualitas seu quēvis d̄ genere accidētis essentia. est intrinsece et essentialiter noticia. Probat̄ quia quilibet talis potest esse et nō esse noticia. Igit̄ et. p̄mā tenet p̄ qd notis. quia illud dicit̄ intrinsece et essentialiter tale q̄ sic est tale q̄ nō stat ip̄m esse et nō esse tale. Sicut bō i intrinsece et essentialiter d̄ rationalis quia bō n̄ potest esse et nō esse rationalis. Aīcedēs patet. quia qd cūq̄ accidēs si esset sine s̄biecto. vel etiā in s̄biecto nō vitaliter p̄ceptiua ip̄z nō esset noticia et. Et hoc ergo patet q̄ nullū accidēs est noticia per denotatiōem intrinsecā sed solū extrinsecā et. Secūda propositio est. Ex nulluz accidēs est noticia alicui per hoc p̄cise q̄ est ab illō causaliter effectiue. Probat̄. quia stat ip̄m causari seu fieri ab aliquoz ip̄m nō esse illi aut alteri noticia. Igitur p̄cise p̄ hāc habitudinē nō cōuenit sibi esse noticia. cōsequētia patet. et aīcedēs apparet quia si deus sol⁹ causaret illō et n̄b̄li aliō. illō n̄ eēt alicui noticia. et sic ex causalitate efficiētie p̄me causenō capīt q̄ sit noticia. et per cōsequens nec etiā ex causalitate effectiua alicuius creature. quia cau-

primi sententiarum

talitas dei effectiva nō minus potest dare ta-
les denominationes q̄ causalitas effectiva cre-
are potēte. Itē obiectū cognitū ipam noti-
ciam causat et tamē claz est q̄ nō propt̄ hoc
capit ipa noticia talē denominationē. Igitur
nec p̄cise propter hoc q̄ ipm causat potētia
perceptiva. zc. Tertia propositio est. Q̄
nullū accidēs est noticia per h̄ p̄cise q̄ est i
alio formaliter inherēbile. Probat. q̄ si tale
accidēs informaret subiectū nō viues nō ef-
fet noticia vt patet. Igitur ista denominatio
non cōuenit sibi p̄ hoc p̄cise q̄ informat ali-
quod subiectū seu inheret alicui subiecto. s̄
pendēdo ab eo i genere cause materialis seu
sui esse sibi intrinsece formaliter comunicā-
do. Itē nulla forma suo subiecto formali cō-
municat p̄ informatōem intrinsecā p̄cise
illud qd nō habet i se extrinsece. sed nulla for-
ma habz i se intrinsece vt sit noticia. igit̄ nul-
la talis p̄ informatōem intrinsecā p̄cise com-
municat suo subiecto q̄ sit cognoscēs. et per
p̄ns nec per hoc puenit sibi vt sit noticia si-
ne cognitio. B̄mo: patet ex p̄ma propositi-
one. Maior aut̄ apparet per qd nois infor-
matiois intrinsece. Nam p̄ informare intrin-
se nō intelligo aliud nisi cōicare alicui p̄cre-
tue illud qd aliquid p̄ns abstractive. sicut
aīma que est abstractiue vita cōicat corpori
q̄ sit viues. Quarta propositio est q̄ qd li-
ber accidēs qd est noticia p̄ hoc est noticia p̄-
cise q̄ est a potētia vitaliter p̄ceptiva effecti-
ue et est i ea informatiue. Probat̄ quia li-
cet nullū illorū p̄cise sufficiat vt satis patet
p̄ predicta tamē vtrūq̄ simul requirit̄ et suf-
ficit vt aliquod accidēs sit noticia. igit̄. p̄na
patet. S̄ ad declaratiōem antecedētis po-
no quatuor p̄positiōes. D̄ Prima est q̄
ad hoc q̄ accidēs sit noticia nō sufficit s̄ b̄n
requirit̄ q̄ sit effectiue a potētia vitaliter p̄ce-
ptiva. Patet. q̄ em̄ hoc nō sufficit apparet sa-
tis ex secūda p̄positiōe p̄cipali. Itē ad hoc
q̄ aliquid sit noticia requirit̄ q̄ sit i potētia
vitaliter p̄ceptiva. aliter oportet dicere q̄
esset possibile q̄ aliquid accidēs existēs i ac-
ret nō existēs i intellectu eēt ipi intellectui no-
ticia qd est absurdum. Igit̄ sequit̄ q̄ ad hoc
q̄ accidēs sit noticia nō sufficit s̄ b̄n requiri-
tur q̄ sit effectiue a potētia vitaliter p̄cepti-
ua. nā si esset ab ea et nō in ea non eēt noticia
Sed qd hoc requiratur p̄suaderi potest sed
nō demonstrari. Un̄ arguo sic. quia si nō. zc.
sequitur q̄ lapis vel aliud quodlibet obie-

ctum sufficiēter p̄ntatum intellectui posset si-
bi esse noticia de seipso. ita b̄n sicut qualitas
producta i intellectu ab obiecto. hoc aut̄ vi-
detur absurdū. sed p̄na patet. q̄ nō apparet
ratio de vno magis q̄ de alio nisi quia tale
obiectū licet sit p̄ns intellectui tamē nec ē nec
esse potest sibi cognitio. quia nō potest eē ef-
fectiue ab eo. nō sic aut̄ est de ipa noticia.
Si vero dicatur q̄ alia est ratio scz quia ta-
le obiectū nō potest informare talem itelle-
ctum sicut potest ipa noticia. ita q̄ diceretur
q̄ noticia est noticia p̄ hoc q̄ ipa est sic suffi-
ciēter p̄ns potētie p̄ceptiue q̄ ipa informat
ipam. aut propter hoc q̄ ipa formalit̄ actu-
at subiectū vitale et nō quia est ab eo effectiue
Sicut cū habemus oculos apertos et albe-
do est i p̄spectu nostro nō est possibile q̄n vi-
deamus albedinē et hoc nō est nisi quia potē-
tia vitaliter p̄ceptiva est iformata visioe. igit̄
tur. zc. Ad hoc dico q̄ habitudo informa-
tionis siue causalitatis formalis ad hoc nō suf-
ficit sed requiritur habitudo causalitatis ef-
fectiue. Un̄ quis nō eēt possibile rem talem i
formare potētiā p̄ceptivā et ipam nō eē sibi
noticiā. n̄ tamē sequitur q̄ istam denomi-
nationē capiat p̄cise per hoc q̄ informat ta-
lem potētiā. sed simul p̄ aliud inseparabilē
cōcurrēs quādo talis res talem potētiā i-
format. Sicut licet nō sit possibile formam
aliquod subiectū actuare q̄n subiectū sit effe-
ctus talis forme i genere cause formalis. nō
tamē sequitur q̄ illud subiectū sit effect⁹ ta-
lis forme i genere cause efficiētis. sed solum
effectus formalis vel forte nullo modo ē ei⁹
effectus fm̄ illos qui ponūt q̄ subiectus for-
male nō est effectus formalis ipm forme s̄ to-
tum cōpositū. Igitur zc. Sic ergo potest di-
ci probabiliter licet hoc nō possit p̄bāri euidē-
ter vñ alia opinio videtur valde probabilis
sed tamē ista probabilior et magis p̄sona do-
ctrine pariparheticoz. quia cum intelligere si-
ue cognoscere sit perfectōis. ista perfectio ē
magis attribuēda potētie p̄ceptiue fm̄ rōez
efficiētis siue agētis. q̄ fm̄ rōem subiecti si-
ue patiētis cum ceteris paribz perfectius sit
agere q̄ pati. et efficere q̄ iformari. Igit̄. zc.
Secūda p̄pō est. Q̄ ad hoc q̄ accidēs sit
noticia nō sufficit sed b̄n requiritur qd sit in-
formatiue i potētia vitaliter p̄ceptiva. pa-
tet. Q̄ em̄ hoc nō sufficit apparet satis ex ter-
tia propositiōe p̄cipali et ex immediate dictio-
ne. Sed qd hoc requiratur p̄suaderi potest.

Questio tertia

q̄ vt iam dictū est ad hoc q̄ aliquod accidēs
sit alicui potētie p̄ceptiue noticia. nō sufficit
q̄ sit ab ea. nisi etiā sit in ea. Igitur zc. Si
vero dicatur q̄ sufficit q̄ sit ab ea et etiam sit
in ea p̄ inexistētiā seu coexistētiā et nō re-
quiritur q̄ sit i ea p̄ informatiōem intrinsecā
Ad hoc dico q̄ nō sufficit. et quis hoc non
posset euidēter probari. potest tamē proba-
biliter cōcludi. Un̄ arguo sic. Pono q̄ sunt
duo angeli siue duo intellectus localiter se-
parati. i. a. et b. et videat vnus alium. ita q̄ a.
agat visioē seu cognitionē sui in b. tūc cer-
tum est q̄ illa visio nō est ipi a. cognitio q̄n sit
ab eo. Si ergo deus poneret a. et b. in eo-
dem loco. nō tamē sequit̄ propter hoc q̄ illa
visio esset ipi a. cognitio magis q̄ ante. Igit̄
tur ad hoc q̄ ipa sit sibi cognitio: nō sufficit
q̄ sit ab eo et q̄ sit in eo p̄ talem coexistētiā
sed requiritur q̄ sit in eo p̄ informatiōem in-
trinsecā. E Tertia propositio ē. Q̄ ad h̄ q̄
accidēs sit noticia nō sufficit nec requiritur
q̄ sit inherēbile in potētia vitaliter p̄ceptiva
Patet. q̄ em̄ hoc nō sufficit apparet ex p̄di-
ctis. zc. Sed qd nō requiratur p̄suadeo
Pro quo sciēdum est. Q̄ differētia est in-
ter inexistere. informare. et inherere. vnde li-
cet cōueniat per esse in. differūt tamē q̄a nō
omne qd inexistit alicui informat illud. Si-
cut patet de deo qui inexistit cuilibz rei et tū
nullam informat. Similiter nō omne quod
informat inheret. sicut patet de intellectu hu-
mano qui informat corp⁹. zc. et tamē nō inhe-
ret ei. q̄ inherere vltra informare requirit̄ q̄
illd qd inheret alicui subiecto depēdeat ab
ipso in genere cause materialis. sicut autē non
est de intellectu cū nō sit eductus de potētia
materie sed creatus. Sed de hoc alias i ma-
teria de creatōe. et causalitate formalis et ma-
teriali dicat̄. Dico igitur Q̄ ad hoc qd ali-
quod accidēs sit alicui intellectui noticia nō
requiritur quod educatur de potētia sub-
iecti seu q̄ educat̄ vel depēdeat a subie-
cto causalitate materiali. Nam si tale sit a po-
tētia intellectiva effectiue. et sit in ea infor-
matiue. hoc sufficit. Si vero dicatur qd nō
est possibile. quia eo ipso qd aliquod accidēs
est ab intellectu effectiue. et est in eo informa-
tiue. sequit̄ qd est i eo sic qd educitur de po-
tētia ipi subiecti et depēdet ab eo propria
causalitate materiali. et p̄sequēs inherēbile.
Aliud sequitur qd intellect⁹ posset creare et
Ad hoc dico qd nō habeo p̄ in cōueniētiā.

qd intellectus seu alia creatura possit crea-
re isto modo. Qd qualiter sit verum decla-
rabo in quarto libro. zc. Quarta propo-
sitiō est. Q̄ ad hoc qd accidēs sit noticia suf-
ficit et requiritur qd sit a potētia vitaliter p̄-
ceptiva causaliter effectiue et in ea formalit̄
et intrinsece. Patet ex predictis. et ex his pa-
tet quarta propositio principalis. F
Ex predictis sequitur aliqua. Primo
sequitur cōtra vnū doctorē qd oē accidēs
quod est noticia capit vt sit noticia per habi-
tudinē proprie causalem et proprie effectua-
lem ad potētiā vitalem. Patet ex dictis. q̄a
capit per hoc qd est ipsi potētie vitaliter per-
ceptiue causa formalis. et est effectus ipi vt
cause efficientis vel agentis zc. Secūdo
sequitur contra eundē qd nullū accidēs po-
test esse noticia per aliquem habitudinē ad
potētiā vitalem. aliam q̄ per causalem et effe-
ctualē. Patet. quia nō est imaginabilis alia
habitudo. zc. Undelicet doctor tenens opo-
positum dicat qd noticia nō capit hanc de-
nominationē p̄ hoc qd intellectus efficit eā
et qd informat eam sed per hoc qd vitaliter i-
mutat intellectū. tamē nō efficaciter probat
vt patet ex dictis. nec sufficiēter explicat qua-
lis sit ista habitudo seu quid est vitaliter im-
mutare nec videtur hoc explicabile nisi tenē-
doviam p̄dictam. zc. Igit̄ zc. Tercio seq̄-
tur qd deus non potest se solo in intellectu
creato aliquā cognitionē vel volitionē cau-
sare ipso nō comunicate vel coagente. De
cognitione patet ex predictis. sed de volitio-
ne patet p̄ simile. quia nō videtur ratio diner-
sitatis. zc. Quarto sequitur qd hoc nō ob-
stante omnē cognitionē vel volitionē potest
deus causare. ipso intellectu creato non co-
gente. Patet. Quia quidquid deus potest
causare cum causa secunda potest se solo.
zc. Verū est tamē qd tūc talis res non essz
cognitio vel volitio. zc. Exēplum oēm actū
meritoriū potest deus pducere sine creatu-
rā pcurrēte. zc. sed tūc talis actus nō essz me-
ritorius. zc. Ex his ergo patet quid sit co-
gnitio et p̄ quā habitudinē pueniat sibi hec
denominatio. Nec de p̄ma. zc. S̄ Ad secū-
dam difficultatē etiā pono aliquas p̄pōes.
Prima q̄ omis noticia seipā est similis ob-
iecto ab ea distincto et p̄ ipam cognitio. Pa-
tet quia nisi esset similis non plus rep̄ntaret
vnum obiectū ipi potētie q̄ aliud. qd est fal-
sum. vt patet. Qd seipā sit sibi obiecto appa-

Primi sententiarum

ret. quia alias ipsa non repñtaret directe et immediate ipsum obiectum. imo magis illud per quod esset similis obiecto quod supponit esse falsum. Secunda propositio est quod licet aliqua noticia seipsa seu sua perfectio intrinseca sit magis similis uni obiecto quam alia tamen noticia et obiectum non possunt esse magis vel minus seipsis similia quod de facto sunt dum existunt in rerum natura. Prima pars patet. quia noticia propria et intuitiva alicuius obiecti est magis similis obiecto quam generalis et abstractiva. Secunda pars patet de se. quia nulla duo entia se ipsis similia possunt esse magis vel minus similia seipsis quod de facto sunt sicut non possunt esse maioris vel minoris perfectio essentialis quam de facto sunt. Tertia propositio est. quod nulla noticia potest esse magis de aliquo noticia quam ipsa sit illi obiecto seipsa similis dum obiectum est vel foret similis si obiectum esset. et sic non potest magis esse de aliquo noticia quam ipsa sit intrinsece et essentialiter perfecta. Patet clare ex predictis. Quarta propositio est. Quod noticia potest minus esse de aliquo noticia. quam ipsa sit seipsa siue per suam essentiam similis suo obiecto. et sic potest minus esse noticia quam sit quod dicitur perfecta. Patet. quia aliqua noticia alicui intellectui potest esse ita magna quod alteri non posset esse alicuiusque magna et tamen utriusque potest esse noticia. Igitur et. Consequenter patet et antecedens apparet. quod aliqua noticia intellectui angelico potest esse ita magna quod intellectui humano non possit equaliter esse magna cum ipse sit minoris capacitatis vitalis. et tamen illa utriusque potest esse noticia. quia de facto noticia est uni et posset alteri applicare in oino simili habitudine. igitur et. Si vero dicatur quod illa noticia minori intellectui non possit esse noticia sed bene maiori. Contra hoc arguitur. quod sequitur quod aliqua visio dei etiam creata esset vel esse posset ita magna quod anima ipsi non posset videre per eam etiam sub quocumque gradu. et tamen angelus superior bene posset quod videtur absurdum et. Confirmatur. quod excellens intelligibile non corrumpitur intellectu. igitur per quacumque cognitionem quantumcumque perfecta potest intellectus cognoscere quantumcumque sit per capacitatem quamvis non cognoscat per eam totam latitudinem illius sed per capacitatem suam. et. Sed contra illud quod dictum est et quod supponit tota ista imaginatio instatur. probando quod aliqua sit noticia que non est similis obiecto. quia aliqua est noticia precise ad placitum vel per se sola institutionem voluntariam re-

presentas aliquod obiectum. Igitur et. Prima patet. quia non videtur quod per liberam impositionem illud quod non est simile obiecto fiat sibi simile. Et antecedens apparet de preceptu huius vocis homo quod licet repñtetur naturaliter ista vox homo. ad placitum tamen repñtatur. Sicut et platonem et omnes hereticos quod non est similis. Ad huiusmodi similes alios modis dicendi. Rñdeo breviter quod preceptum huius vocis homo proprie loquendo non est noticia hominis nec repñtatur hominem sed per consuetudinem est quedam colligatio seu mutua communitas inter preceptum naturale hominis et concieptum huius vocis homo propter quam uno concieptu moro per obiectum suum. scilicet quod audis ista vox homo. statim mouet aliquid preceptum siue spiritus naturalis hominis. et sic obiectum est cognoscitur. non quidem per spiritum illius vocis sed per propriam spiritum. Et quod ita sit patet. quod si deperderet spiritus naturalis hominis. id est spiritus illius vocis homo nullo modo repñtaretur hominem et.

Ad tertiam difficultatem pono aliquas propositiones. Prima est quod non est ita de facto quod diuina essentia sit intellectui creato formalis noticia. Patet per extranagatem domini benedicti. et. Secunda est quod non est ita de facto quod deus vel spiritus sanctus sit voluntati create charitas formalis siue dilectio. Sequitur ex prima per simile. et hoc non tenetur magister a doctoribus. et. Tertia est quod non est possibile quod diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato vel voluntati create formalis dilectio. Et hoc est contra unum doctorem qui tenet oppositum. Etiam patet quod cum non sit de facto ut dictum est si esset possibile ita esse. sequitur quod anima ipsi perfecti posset cognoscere et diligere deum quod faciat de facto et perfectius posset beatificari quod de facto sit. Consequenter est absurdum et. et prima patet. quod perfecti esset diligere et cognoscere et beatificari per diuinam essentiam formaliter. quam per aliquam creaturam informate accidentali. et. Quarta est. Quod non est nobis evidens vel euidenter demonstrabile esse impossibile quod diuina essentia sit formalis noticia intellectui creato vel voluntati create formalis dilectio. Patet. quia licet dictum sit quod ad hoc quod aliquod accidens sit noticia requiritur quod sit effectiue a potentia vitali preceptiva et quod sit sibi forma. tamen hoc non est evidens imo bene dicitur quod oppositum est probabile. Item supposito quod hec habitudo requireret ad hoc quod aliqua res creata esset alicui noticia ut videtur probabile. tamen per hoc non habetur quod ita sit de no-

Questio tertia

icia increata. Sicut quis sit probabile. quod nulla potentia preceptiva creata possit cognoscere seipam aut aliquam rem aliam per suam essentiam. tamen propter hoc non negatur quod diuina potentia preceptiva hoc possit. et. Igitur. Si ergo aliquis dicat sicut tenet quidam doctor. Quod ad hoc quod diuina essentia sit noticia intellectui creato non requiritur intrinseca informatio ipsius potentie cognoscere nec effectiua perductio ipsius noticie. sed sufficit quod sit per se potentie cognitiue tamque spiritus cognoscibilis ipsam potentiam vitaliter immutans. et quod diuina essentia absolute potest se habere in tali habitudine. et. non video quod hoc possit euidenter improbari. sed oppositum apparere probabilius propter dicta. Et hec de primo primi articuli.

De premissis videndum est qualis noticia sit nobis naturaliter possibilis de deo. Circa quod premitam tres distinctiones. deinde ponam tres conclusiones. Prima distinctio est. Quod noticiarum nobis possibilium quedam est sensualis. alia intellectualis. Uocatur autem sensualis omnis noticia ad quam causandam per se percurrat virtus aliqua sensitiva. aut aliud existens in ipsa. Intellectualis vero vocatur omnis noticiam intellectus. siue omnis noticia sensualis hominis sit intellectualis siue non. de quo aliter et aliter esset dicendum secundum aliam et aliam opinionem de distinctione et identitate potentiarum anime. sed de hoc alias. Parum autem noticiarum tamque sensualium quam intellectuum alium quedam est simplex et incompleta. alia vero complexa. Complexarum autem alia distans ut propositio vera aut falsa. Alia indistans. ut oratio que nec est vera nec falsa. loquendo de veritate cui opponitur falsitas. Qualiter autem debet intelligi ista complexio in oratione mentali. alibi declarauimus. Sed quod noticia sensualis possit esse complexa sicut et intellectualis patet. quia animalia bruta in quibus non est noticia intellectualis habent aliquam noticiam complexam de sensibilibus. quod apparet. quia aliquando videmus unum brutum apprehendere aliquod sensibile sicut panem et moueri ad ipsum. aliquando vero apprehendere idem et non moueri ad illud. ergo motus iste qui sit per appetitum naturalem. et talis appetitus qui sequitur apprehensionem presupponit preter simplicem apprehensionem rei sensibilis noticiam complexam. quia indicat talem esse sibi utilem et bonam. Ad hoc est etiam experientia

multipler et specialiter de canibus venaticis. Et per hoc est auctoritas Avicene. vi. naturalium. pre. iij. c. primo. ubi probatur in brutis esse sensum communem. Undem etiam quedam bruta esse disciplinabilia. disciplina per se non fit sine completa noticia. Nec valet ratio quam facit Adam dicens quod secundum hoc in talibus brutis esset intellectus practicus et deberet talia vocari rationabilia. Hoc enim non sequitur loquendo ad sensum in quo dicimus hominem esse rationalem et habere intellectum practicum. quia homo non tantum habet singularia iudicia. sed etiam vniuersalia. nec tantum circa sensibilia rationalia. similiter intellectus practicus non solum ex singularibus. sed ex altera vniuersali quantitate consiliatur. Et propter hanc differentiam et multas alias illa prima non valet. Si tamen quis vellet vocare illa rationabilia nomina sunt ad placitum et in pura obedientia. sic etiam unus alius volens vocare omnia cognoscencia rationabilia. posset negare a brutis omnem cognitionem etiam simplicem et inferre. quod alias ipsa essent rationabilia. quare et. De noticia autem sensuali siue simplici siue complexa non plura dico. quia magis spectat ad naturales philosophos et medicos. et quia satis notum est quod talis non est nobis naturaliter possibilis de deo. ideo de intelligibili dicendum est hic. et.

Secunda distinctio est quod duplex est noticia incompleta nobis possibilis. quarum una solet vocari abstractiva. alia intuitiva. Dupliciter autem potest accipi noticia abstractiva. Uno modo quod est respectu alicuius abstracti a multis singularibus. et sic cognitio abstractiva non est aliud quam cognitio alicuius vniuersalis abstractibilis a multis singularibus. Alio accipitur cognitio abstractiva secundum quod abstracta ab extentione et non existencia et ab alijs accidentibus quod contingit accidere rei vel predicant de re. non quod aliud cognoscat per noticiam intuitivam quod non cognoscat per abstractivam. sed idem totaliter et sub omni eadem ratione cognoscitur per utrumque. sed distinguuntur per istum modum. quod noticia intuitiva rei est talis noticia. virtute cuius potest sciri verum res sit vel non sit. ita quod si res sit virtute eius statim cognoscitur euidenter rem esse. et similiter si esset talis noticia per diuinam potentiam conservata de re non existere virtute illius noticie euidenter cognoscere rem non esse nisi forte si impediat preter imperfectum ipsius noticie. Nam aliqui propter imperfectum ipsius noticie intuitivam. sed quod est valde remissum

primi sententiarū

et obscura vel propter alia impedimēta et p
te obiecti vel mediū vel alterius potest prin
gere q vel nulle vel pauce veritates ptingē
tes de re sic intuitiue cognita pnt cognosci. s3
quādo est sufficiēter perfecta virtute ei po
test euidenter cognosci existētia vel nō existe
tia rei vt dictum est. Similiter quādo aliq
res intuitiue cognoscitur quaz vna inheret
alteri vel vna distat loco ab altera: vel alio
modo se habet ad alteram statim virtute il
lius noticie incomplexe scitur si res inheret
vel nō si distat vel nō. s3 sic de alijs veritatib3
cōtingētib3. et vniuersaliter omis noticia
incomplexa virtute cui potest euidenter co
gnosci aliqua veritas ptingēs maxime de p
senti est noticia intuitiua. Noticia autē ab
stractiua est illa. pntuē cui de re existētiā nō
potest sciri euidenter verum sit vel nō sit. Et
per istum modū noticia abstractiua abstra
bit ab existētia et nō existētia. quia nec per ip
sam potest euidenter sciri de re existēte qd exi
sit. nec de nō existēte qd nō existit per opposi
tum ad noticiā intuitiua. Similiter per no
ticiā abstractiua nulla veritas ptingēs ma
xime de pnti potest euidenter cognosci: sicut
de facto patet. quia quādo cognoscitur for
tes et albedo eius i absentia sortis noticia ab
stractiua incomplexa virtute illius noticie nō
potest sciri q Sortes est nec q nō est nec q
est albus nec q nō est albus nec q distat a ta
li loco vel nō. s3 sic de alijs veritatib3 ptingē
tib3 et tamē cōstat q iste veritates pnt cui
denter cognosci. omis autē noticia comple
xa vltimate reducitur ad noticiā incomplexa
terminorum. Igitur illa noticia incomplexa vtu
te ei pnt ille veritates euidenter cognosci erit noti
cia intuitiua et ista ē noticia a q icipit noticia
perimētalit. qz vniuersaliter ille qui potest
accipere experimētum de aliqua veritate con
tingere et mediāte illa de aliqua veritate ne
cessaria habet aliquā noticiā incomplexa et
aliquo termino quā nō habet ille q nō potest
sic experiri. Et ideo sic fm phm pmo metha
phi. et scdo posterior. sciētia istoz sensibilib3
que accipit p experientiam icipit a sensu. id ē.
a noticia sensitiua intuitiua istoz sensibilib3
ita vniuersaliter noticia sciētica ipozū pu
re intelligibiliū accepta p experientiam icipit
a noticia intuitiua intellectiua ipozū intelligen
um. Et istis sequuntur alique pposi
tiones. Prima est q noticia intuitiua et ab
stractiua nō differunt p obiecta. s. qz abstra

cta potest esse indifferēter existētiā et nō exi
stētiā pntis et nō pntis. intuitiua tñ existētiā
et pntis realiter. sicut multi imaginātur. siue
quia abstractiua nō attingit obiectū i se sub
perfecta rōe. sed tātum i quadā similitudine
diminuta. intuitiua aut attingit obiectum in
se et sub perfecta rōe. vt dicit vnus doctor.

Primū patet quia obiectum in quātū ter
minās aliquā noticiā habet respectū illi rā
tionē causē aut nō. Si sic cum nō possit ha
bere rōem nisi causē efficiētis. vt patet. sequi
tur q illa noticia potest fieri sine illo obiecto
quia quiddā deus potest p causam efficiētē
mediā potest immediate se solo. Si nō argui
tur sic. omis effectus sufficiēter dependet ex
suis causis. ita q illis positis omnibus alijs
circumscriptis potest sufficiēter poni effectus
Igitur si obiectum noticie intuitiue in quātū ter
minās nō habet rōem causē respectu illius
si tale obiectū i quātū terminās simpliciter
destruatur fm oēm existētiā sui realem po
test adhuc poni ipa noticia intuitiua et per cō
sequēs ipa fm se et necessario nō plus est exi
stētiā q nō existētiā pntis q nō pntis. et c.

Secūdum patet. quia idem totalit et sub
eadem rōe a parte obiecti est obiectum intui
tiue et abstractiue nec potest aliquid cogno
sci intuitiue quin possit cognosci abstracti
ue. Secūda propositio est. q noticia intui
tiua et abstractiua nō differunt per rāōēs mo
tinas formales siue per quascūq3 suas cau
sas. scilicet quia i cognitōe intuitiua res i pro
pria existētia est motina per se obiectiue et in
cognitione abstractiua est aliquid motiuū
in quo res habet esse cognoscibile. sicut di
cit idem doctor. siue quia i ipa intuitiua ob
iectum mouet vt pnt in propria existētia.

In abstractiua vero obiectum mouet vt p
sens in aliquo ipum representante. sicut ponit
idem. Patet totum. quia sicut iam tactū est
deus per idem totaliter potest causare vtrā
q noticiā nec requiritur simpliciter q res
moueat i propria existētia. etiam obiectiue.
nec q sit pnt. et c. Verum est tamē q natura
liter noticia intuitiua nō potest esse sine exi
stētiā rei. que est vere causa efficiēs ei me
diata vel immediata. Abstractiua autē po
test esse naturaliter ipa re nota simpliciter de
structa. Sed tamē per hoc nō differunt for
maliter iste noticie. sed seipsis differunt.

Pro cur maiori declaratiōe sit b
tertia ppo. q noticia intuitiua tā sensitiua q

Questio tertia

Intellectiua potest simpliciter et absolute ef
se et de re nō existēte. probatur aliter q prius
quia oīs res absoluta distincta loco et subie
cto ab alia re absoluta. potest p diuinā potē
tiam absolutā existere sine illa. Nō em vide
tur verisimile q si de vult destruere vnā res
absolutā existētem i celo q necessitatur de
struere vnā aliam existētem i terra. Sed vi
sio intuitiua tā sensitiua q intellectiua est res
absoluta distincta loco et subiecto a suo obie
cto sicut si videā intuitiue stellā in celo. ergo
ista visio potest manere stella destructa. Et
firmatur. quia de habet noticiā intuitiuam
oīm siue sint siue nō sint. et ita euidenter co
gnoscit res nō esse que nō sunt sicut res eē q
sunt. Igitur et c. Quarta propositio est. q i
tellectus noster p statu isto intuitiue cognoscit
etiā aliqua intelligibilia q nullo modo cadūt
sub sensu p q substantia sepata. Patet de in
tellectōib3 et volitōib3 nostris q homo po
test expiri sibi esse et tamē nō sunt sensibilia.
Euidenter em cognosco q ego itelligo et ego
diligo et c. et talis noticia accepta est imedia
te ex noticia incomplexa terminoz et certum est
q ad hoc nō sufficit noticia intuitiua mei. q
requirit noticiā intuitiua ipi intellectōis et di
lectionis. quare et c. Et firmatur quia ista ē no
ticia accepta p experientiam qz ita experimur
ista i nobis sicut quēcūq3 sensibilia. sed talis
nō potest esse sine intuitiua sicut pus tactū est
quare. et c. Et pdictis aut satis est notū q ta
lis noticia intuitiua nō est nobis naturaliter
possibilis de deo. ideo de abstractiua dicen
dū est hic. et c. Tertia distinctio est q du
plex est noticia abstractiua nobis naturalit
possibilis. Nā quedā est qua res ipa imedia
te cognoscit i seipsa et ad ipam obiectiue ter
minat ita q nihil aliud ab ea distinctum ter
minat illā noticiā. Alia est qua res ipa nō in
se cognoscit. s3 i alio nec ad ipam re immedi
ate terminat. s3 ad ei spēm seu ei imaginem i
gia existētem. Itē taliū noticiā quedam est
simplex et qdā cōposita. Itē quedā est cōmu
nis et qdā ppria. Itē quedā ē absoluta et que
dam pnotatiua. Un oēs iste differētie re
periunt in noticia abstractiua incomplexa vo
cādo large oēm illā noticiā incomplexa q non
est ppo. Et sic ex pdictis trib3 distinctōib3 p3
qualit dīuersi modi noticiā sunt nob natu
raliter possibiles. et de aliq3 satis apparet q
deus nō est illis modis a nob naturalit co
gnoscibilis. A Difficultas q hui ar

ticuli pncipaliter est de noticia incomplexa
qualis possit naturalit haberi de deo. nā ni
si aliqua talis eēt nobis naturalit possibilis
nullā veritatē completā de deo hēre possem3
cū ista psumponit alia. et c. id circa hoc ponat
tres conclusiones. Prima est q deus non est
a nobis naturalit p statu vie cognoscibilis i
mediate i seipo. s3 bñ in aliquo alio ei repre
sentatiuo. Prima pars probat qz nihil natu
raliter pōt cognosci i seipo: nisi p cognoscat
intuitiue. sed de naturaliter nō pōt cognosci
a nobis intuitiue. igitur et c. Vnōz patz. qz fm
apostolū. visio facialis dei nō habet. nec i hac
vita nec videt intuitiue et i seipo immediate
sic q nullū aliud mediū terminet illam visio
nem. Vnōz pbatur. qz nō est maior rāō q
vna res posset a nobis cognosci i se sine pre
uia noticia intuitiua q alia. sed multe res nō
sunt a nobis cognoscibiles i se nisi p reuia i
tuitiua cognitōe. quia fm phm. cecus a na
tuitate nō potest habere sciētiā de colore
nec potest cognoscere colores intuitiue. Igitur
vniuersaliter vna res nō potest i se cognosci
nisi p cognoscat intuitiue. q si creatura nō
possit multo magis nec deus. Quare et c.

Secūda pars cōclusionis patebit ex cō
quētib3. et sequitur ex pma. quia cū deus nō
sit naturaliter cognoscibilis in seipo. sequit
q in alio. Alias nullo modo esset naturalit
ter cognoscibilis. qd est falsū. Ex hac cō
clusionē et eius probatiōe sequitur q omis
noticia qua res cognoscitur i seipsa est no
ticia intuitiua vlt ex noticia intuitiua accepta

Secūdo sequitur q nulla substantia cor
porea exterior a nobis naturaliter est i se co
gnoscibilis quiddā sit de aīma intellecti
ua vel quacūq3 alia substantia que est d essen
tia cognoscēti. Un cum video ignē ei sub
stantia nō cognoscitur in seipsa. quia non co
gnoscitur intuitiue sed de facto nō cognoscit i
se nisi accides ignis. et c. Secūda cōclusio
est q deus nō est a nobis naturaliter p ita
tu vie cognoscibilis i aliqua ppria specie vel
cōceptu simplici sibi pprio et absoluto. sed be
ne i aliquo tali simplici et absoluto. cōmuni
sibi et alteri ab ipo. Prima pars probatur
ex pma parte cōclusionis pcedētis. qz nullū
rei pceptum simpliciter propriū sibi et abso
lutum seu nō pnotatiuū habere possum3 na
turaliter nisi illi ob quā immediate i seipsa ap
prehendere possumus nec per talē cōceptum

primi sententiarū

aliquid cognoscit nisi qd aliud immediate in
seipso p̄cognoscit. Secunda ps probatur
quia vt statim dicit de^o est naturalit̄ cogno
scibilis i aliquo p̄ceptu simplici p̄prio. ⁊ cō
notatiuo. ois aut̄ p̄ceptus cōnotatiu⁹ aliqm
cōceptum absolutū p̄supponit cui attribuit̄
sicut album attribuit̄ alicui absoluto. Ali
quid em̄ est qd d̄r album. s. lapis aut lignū.
Et istud patet ex diffinitōe qd nois zc. Igit̄
cum cōceptus cōnotatiu⁹ deo p̄prio attri
buitur alicui cōceptui absoluto ⁊ nō propo
deo. vt patet ex p̄ma parte. nec proprio crea
ture vt patet de se. igitur cōmuni deo ⁊ crea
ture. Sic igitur oportet p̄cedere aliquē vnū
cōceptū cōmunē deo ⁊ creaturis in quid p̄
dicabile de ip̄is. aliter impossibile est ⁊ salua
re qd deus sit naturaliter cognoscibilis a no
bis. Utrum aut̄ iste cōceptus sit p̄ceptus en
tis vel substantie vel alius. ⁊ vtrū p̄ eandē rō
nem oporteat ponere aliquē p̄ceptum cōmu
nem quidditatiū substantie ⁊ accidenti habz
videri i metaphisica. zc. **Q** Tertia p̄lo
est. Qd deus est nobis naturaliter p̄ statu vic
cognoscibilis i aliquo cōceptu complexo si
bi proprio. ⁊ etiā in aliquo simplici sibi pro
prio cōnotatiuo vel negatiuo. Prima ps
probat̄. quia aliquē cōceptum proprium
deo possum⁹ cōponere ex cōceptiōibus sim
plicibz ab alijs rebz abstractis. sicut sunt ta
les cōceptus. ens. necessariū. summū. bonū
sapientiā infinitā zc. Secunda ps proba
tur qd possum⁹ de deo habere tales p̄ceptus
creatiū. beatificatiū. eternū. increabile. i.
passibile. immutabile zc. Et iste p̄ceptus est
simplex fm cōiter loquētes: q̄uis distincta
significet sine p̄ncipalit̄ sine secūdario hoc ē
in recto vel i obliquo. Ex hac cōclusiōe se
quitur. Primo qd nos habem⁹ de deo multos
cōceptus quos nescim⁹ esse p̄cept⁹ dei nisi p̄
discursum. Patet de istis p̄ma causa ens oi
potes. zc. Secūdo sequitur qd nos habem⁹
mus de deo multos p̄ceptus quos natura
liter nō possum⁹ scire esse p̄ceptus dei. s. sō
lum credim⁹. Patet de istis. trinitas p̄sona
rum. generas deū. zc. ⁊ nulli talīū p̄ceptū
deo sunt p̄p̄i simplices ⁊ absoluti. sed opor
tet qd sint cōmunes vel cōpositi vel cōnotati
ui. quia ois p̄ceptus propri⁹ simplex. ⁊ abso
lutus potest cognosci vere sine discursu.
zc. **P** Sed cōtra ista instatur proba
do qd de^o nō est a nobis cognoscibil⁹. Pri
mo qd si sic sequit̄ qd esset a nobis comp̄hēsi
b

bilis. nō est falsum ⁊ p̄tra illud **Diēre. xxi**
Potēs es ⁊ magn⁹ consilio ⁊ incomprehēibilis
Ad idē Augustinū li. de vidēdo deo. ⁊ Da-
maſcen⁹ libro p̄mo. De est incōprehēibilis
ſed n̄a probat. quia illud cōprehēdit a co-
gnoscēte qđ cognoscit eſſe tātum q̄tum eſt.
patet p̄ Augustinū de vidēdo deū **Unde**
de inquit cōprehēditur qđ ita videt qđ nihil
illius later vidētem. ⁊c. ſed cognoscēdo rem
quāta eſt nihil ei⁹ later. cognoscēs autē deus
cognoscit ens infinitū. ⁊ p̄ nōs cognoscit de-
um tātum quātus eſt. igit̄ cōphēdit deum
Cōfirmatur. qz omne simplex aut totalit̄ ſci-
tur aut totalit̄ ignoratur. quia i eo non po-
teſt eſſe pars ſcita ⁊ pars ignorata. ſi ergo de
us nō totalit̄ ignoratur. ergo totalit̄ ſci-
tur ⁊ p̄ cōſeq̄s cōphēditur. **Et fm Au-**
guſtinum in. xxi. de trinitate. ca. xviij. Quid-
quid ſciētia cōprehēditur ſciētis cōphēſio
ne finitur. deus autē eſt infinitus. Igitur ⁊c
Secūdo arguit̄ ſic. quia dictū eſt qđ deus
nō cognoscitur a nobis immediate in ſeip̄o.
ſed i aliquo rēſentatiōe creato. ſed probat
hoc eſſe impoſſibile. quia nullū medium co-
gnoscēdi ducit i cognitōē alicui⁹ niſi p̄o-
pter ſimilitudinē quā habet ad ip̄m. quia ſi-
cut patet ex p̄s dictis. om̄is cognitio ſi rō-
ne aſſimilatiōis mediū cognoscēdi ad ip̄ſum
cognitū. ⁊ quāto eſt minus ſimile tāto imp̄-
fectiorē cognitōem inducit ſed i infinitū ma-
ior eſt diſſimilitudo inter deū ⁊ creaturā. q̄
ſi ſimilitudo. ⁊ etiā in infinitum maior eſt ſi-
militudo inter vnā creaturam ⁊ aliam q̄ in-
ter deū ⁊ creaturā. ⁊ tñ eſt dare duas crea-
ras inter quas nō eſt tāta ſimilitudo vt vna
ſufficiat ducere i cognitōem alteri⁹. igitur a
multo fortiori nulla creatura poteſt ducere
in cognitōē dei vel eſſe cognitio dei ſeu me-
dium eū cognoscēdi **Cōfirmat̄ pbādo qđ de**
us ſeu alia res nō pōt cognosci i alio qz qñ il-
lud qđ denoiat aliqđ ē totalit̄ extrinſecū al-
teri. nō p̄pter h̄ denoiat illud aliter. igit̄ ex h̄
qđ aliqđ p̄cept⁹ ſeu aliqua ſpēs vel imago ali-
cui⁹ rei cognoscit̄ nō ſequit̄ qđ illa res co-
gnoscit̄ **Tertio arguit̄ ſic. Nullū obiectū**
infinitū pōt cognosci a potētia p̄ceptina fini-
ta. ſz de eſt obiectū infinitū ⁊ intellect⁹ n̄ eſt
finit⁹. igit̄ ⁊c. **Vino. parz. maior pbatur. qz**
inter obiectū cognitū ⁊ potētiam cognoscē-
tem debet eſſe portio. vñ aliqđ eſt obiect⁹
qđ maxime eſt proportionatū intellectui ad
cognoscēduz ⁊ illud nō eſt obiectū infinitū

Questio tertia

vt notum est. igitur finitū. ⁊ tamē illud obie-
ctum est i certo gradu difficultatis ad cogno-
scēdum. ⁊ p om̄is om̄e qđ excedit illud est ma-
ioris difficultatis ad cognoscēdum. s; de ex-
cedit obiectū om̄e datū in infinitū igit est in
infinitū maioris difficultatis ad cognoscēdū
Igit ⁊c. Cōfirmatur quia sicut est aliqđ ob-
iectū visus cor palis qđ ppter suā magnitu-
dinem n̄ est pfecte apprehensibile a visu vt sol
⁊ similiter est aliud obiectū qđ ppter parui-
tatē suā nō potest pfecte moueri visum. et
est aliqđ maxime proportionatum visui. et
si esset aliqđ obiectū qđ infinite recederet ab
illa pportione nullo modo apprehenderetur
Ita similiter videtur de intellectu. quare ⁊c.
Quarto arguit sic nulla cognitio infinite
pfectior est nobis possibilē cū intellectus n̄
sit finite capacitas sed cognitio dei est infini-
te pfectioris. q; pfectioris obiecti est perfectior
cognitio. igit ⁊c. Cōfirmat q; cognitio q̄ i
finita cognosceretur ⁊ qđlibet eorū distincte
esset cognitio infinite pfectioris. quia equiva-
leret infinitis p̄p̄is noticijs illoz infinitorū
si essent sed p̄us est obiectū equiuales v̄ ex-
cedēs illa obiecta infinita Igit cognitio e; ē
infinite pfectioris. quare ⁊c. Ad ista re-
sponderetur. ad p̄mum. q; ibi fit mētio de cōp-
hensione seu cognitōe cōphensiuā dei Iō
de hac materia pono quattuor p̄positiones
Prima est q; deus nō potest a nobis cog-
nosci quātū est de⁹ cognoscibilis Patet. q; de-
fuit cū sit infinitū ens ⁊ p om̄is infinite co-
gnosibile ex natura sua. nō est tamē a nobis
infinite cognoscibilē. ⁊ sic nō est cōphensibilis
a nobis. bñ tamē cōcedēdum est q; deus po-
test a nobis cognosci esse rātus quātus ē. q̄a
potest cognosci esse infinit⁹ quātus veracit̄
est. Secūda p̄positio est q; de⁹ potest a no-
bis cognosci totalit̄ sine totus vt notet tota-
litas re; cognite sic q; nihil ei⁹ lateat vidētē
Et isto modo posset dici cōphēdi. Nō tñ
cōcedēdum est q; sic totaliter cognoscitur q;
om̄is veritas de eo cognoscibilē cognoscat.
Et sic cōiter capit cōprehēdi Tertia p̄pōz
sequēs gr̄a materie erūt de cōphēsiōe cre-
ature. Et sit hec tertia. q; creatura est a nob
cognoscibilis totalit̄ ⁊ cōphēsiue sic q; co-
gnoscit̄ a nobis rāta cognitōe in esse cogni-
tionis quāta ip̄a est ex natura sua cognosci-
bilis. Patet q; ip̄a nō est infinite cognoscibi-
lis cum nihil sit mag⁹ cognoscibile q̄ sit ens
seu pfectū in sua natura. sicut nihil est mag⁹

risibile aut rationale quod sit homo. Igitur 22.
 Non tamen procedendum est quod aliqua creatura
 sit a nobis cognoscibilis totaliter et compre-
 hensive. sic quod sit nobis possibile cognoscere om-
 nem veritatem de ea cognoscibile. quia finite
 veritates sunt de ea cognoscibiles 22. Quar-
 ta propositio est quod nulla creatura est a nobis
 cognoscibilis tanta cognitione quanta ipsa est co-
 gnoscibilis. Patet. quia deus potest ipsam
 cognoscere et de facto cognoscit infinita co-
 gnitione. quia eadem qua seipsum. Igitur 22. Non
 tamen propter hoc sequitur quod sita nobis cog-
 noscibilis quantum ipsa est cognoscibilis ad
 sensum prout dictum. quia ipsa non est plene cogno-
 scibilis quod ens. Ideo dicunt aliqui quod creatu-
 ra non est tantum cognoscibilis quantum deus po-
 test ipsam cognoscere. et negant istam consequen-
 tiam. deus potest infinite cognoscere a. crea-
 turam. igitur a. creatura potest infinite cogno-
 sci. vel est infinite cognoscibilis. Nam aliter
 esset concedendum ipsam esse infinite et consequenter
 equaliter cognoscibile sicut deus est cognosci-
 bilis quod non videtur bene sonare. Sed istud di-
 ctum videtur omnino impossibile. nam illa conse-
 quentia est evidens. unde dico quod si concedatur quod deus
 potest infinite cognoscere creaturam oportet
 concedere quod creatura potest infinite cognosci
 et per consequens quod est tantum cognoscibilis quantum
 deus. et consequenter quod ipsa est simpliciter magis
 cognoscibilis quam ipsa sit ens ex natura sua. id
 quia istud non apparet mihi rationabile. Di-
 co quod deus non potest infinite cognoscere crea-
 turam. et nego istam primam. deus cognoscit
 cognitione infinita creaturam. ergo infinite co-
 gnoscit eam sicut istam. deus dilectione infinita
 diligit creaturam. igitur infinite diligit eam. Si
 autem aliquae auctoritates repugnent quod dicant quod
 deus infinite cognoscit creaturam intelligendum
 est infinite cognoscit. id est cognitione infinita. vel
 infinite cognoscit. id est infinitas vires de ea co-
 gnoscit. sed tamen loquendo in coplere solum finitum
 ducit cognoscit creaturam et finitum diligit. Si
 dicatur. ergo creatura est simpliciter a nobis tantum
 cognoscibilis quantum est a deo cognoscibilis quia so-
 lum infinite est a deo cognoscibilis et per se tamen
 quantum ipsa est ex natura sua cognoscibilis et tamen cog-
 noscibilis est ipsa a nobis ut ponit tertia propositio. igitur.
 22. Ad hoc probabiliter dico concedendo prout saltem
 de aliquo creato. et dico de aliquo et non de omnibus. quia
 forte aliqui est vel esset perfecta quod illa non esset a
 nobis cognoscibilis quantum est ex sua natura cognosci-
 bilis. non tamen concedo quod aliqui creatura sit tam perfecta

Primi sententiarū

nobis cognoscibilis q̄ perfecte est cognosci bilis a deo. Sicut licet concederem q̄ causa secūda ita perfectū pducit effectū sicut cau sa p̄ma. nō tamē q̄ tam perfecte. quare zc.

Ex his ergo patet qualiter de⁹ vel creatura est comprehensibilis z qualiter nō. Et sic pa tet ad p̄mam rōem. **R.** Ad secundā rati onem de similitudine dei z mediū p qd̄ cogno scitur sit p̄ma ppositio. Q̄ aliquid potest eē similitudo alteri⁹ duob⁹ modis. Uno modo in essendo z in pfectione quidditativa. Alio modo in rep̄tando z in ratiōe rep̄sentativa.

Secūda est q̄ p̄mo modo maior ē simili tudo inter quācūq; creaturā z aliā. q̄ in ter creaturā z deū. imo fm aliquos inter deū z creaturā est infinita dissimilitudo isto modo. Isti tamē negat p̄nam. ergo nulla est similitudo. fm alios vero illa p̄na pceditur quia si est infinita dissimilitudo. igitur q̄ta maior cogitari nō potest z p̄ p̄ns sine aliqua similitudine. Item si est infinita dissimilitu do. igitur de⁹ est equaliter dissimilis omni bus creaturis. z p̄ns si cum sit similitudo erit equalis z erūt omnes creature eque simi les deo vel nō vna pl⁹ q̄ alia. Ideo isti cōce dunt q̄ inter bec nulla est similitudo i essen do siue in pfectione quidditativa qz essentie habent repugnates pditiones essendi. nam vna est necesse esse. alia cōtingens esse. quid quid tamen sit de his patet p̄positio.

Tertia p̄positio maior est h̄mōi simili tudo inter aliquā creaturā z deū q̄ in om nem creaturā z aliam. licet nō sit ita de om nib⁹ generaliter. Un̄ ad p̄ns potest hic assi gnari triplex similitudo. Prima est maior colligātia creature ad deū. qz scz creatura ē effectus z causa relucet aliq̄ modo in suo ef fectu. rōe cui⁹ q̄s ex noticia creature ducit i cognitionē dei. magis q̄ ex noticia hui⁹ cre ature in noticia alteri⁹ cui⁹ nō est effect⁹. nec habet tale colligātia ad aliā. Secūda similitudo est ex hoc q̄ omnis creatura ex q̄ omnē suā pfectionē recepit a deo ē mediū cognoscēdi pfectionē dei. z sic pfectior crea tura pfectior dei similitudo existit. sicut d̄ na turali pfectione. patet in hōie qui d̄ imago dei z de morali pfectione patet in hōie iu sto in quo plura relucet de deo. Tertia similitudo est p̄ p̄dicatōne qz. s. multa p̄dica ta pfectionalia p̄dicant de deo z creatur⁹. z plura de deo z vna creat⁹ q̄ de alia. Quar ta p̄positio est q̄ ois similitudo quā habem⁹ de

deo in infinitū differt ab entitate z pfectione dei. z ideo ois cognitio quā habem⁹ de deo in infinitū differt in rōe cognitōis ab entita te dei in rōe cognoscibilitat⁹ ita q̄ entitas di uina in infinitū mag⁹ est cognoscibilis q̄ h̄ cognitio sit cognitio z hoc pbat rō. Ad cō firmationē h̄o dico q̄ denominatōe extrin seca aliqd̄ potest dici cognosci. z h̄ est q̄ ali qd̄ aliud imediate cognoscit qd̄ supponit p eo z puenit ei. Et ideo nō sequit. pcept⁹ nō est de⁹. igit p h̄ q̄ cognoscit cōcept⁹ nō cog noscit de⁹. s. h̄ sequit q̄ nō cognoscit ime diate z in se s. in alio. Et h̄ nō est aliud nisi qz nō possum⁹ deū i se cognoscere vtimur p eo vno pceptu sibi attributo z illi pceptui attri buim⁹ qd̄ p̄ deo attribui nō p se s. p deo. z sic d̄ de⁹ cognosci i alio. Alio mō pōt dici qd̄ de⁹ nō cognoscit i se. qz nō cognoscit cog nitiōe sibi p̄pria s. cōi sibi z alijs. s. tē i signi ficādo licet nō in supponēdo. z iō nō d̄ in se cognosci. qz pcurrit aliqd̄ aliud i rōe obiec ti q̄uis de⁹ i rōe obiecti imediate terminet il lū actū cognoscēdi. Et iste mod⁹ videt mibi p̄babil⁹. **S.** Ad tertiā d̄ p̄p̄tōe obiecti ad potētiā zc. pono q̄tuor p̄p̄tes. Prima est q̄ aliqd̄ ē obiectū marie p̄portionatū intel lectui v̄l pōt esse. z illud nō est infinitū. z ē i certo gdu difficultat⁹. Secūda ē q̄ oē illud qd̄ excedit illd̄ obiectū i pfectionē ē maior⁹ dif ficultat⁹ ad cognoscēdū. z n̄ ita pfecte cog noscit ab intellectu. z si ita pfecte h̄ est cū ma iori difficultate. Tertia ē q̄ n̄ p̄t h̄ sequit. q̄ obiectū qd̄ excedit illd̄ i infinitū sit infini te difficultat⁹ ad cognoscēdū. s. h̄ sequit qd̄ ē infinite difficultat⁹ ad cognoscēdū ita pfecte sic intellect⁹ intelligit illd̄ obiectū marie sibi p̄portionatū. Un̄ h̄n̄ cedat. z h̄ pbat rō. Q̄ n̄ intellect⁹ n̄ pōt pfecte cognoscere deū nec ita pfecte sic illd̄ obiectū. Ex his seq̄ q̄ta p̄p̄. Q̄ intellect⁹ n̄ fm suā facultatē. cogni tiōē dei recipit z n̄ fm dei cognoscibilitatē z iō cognitio dei n̄ d̄ in nob̄ finita vel infini ta a re cognita finita vel infinita. s. a faculta te cognoscētis. Et sic nō sequit. de⁹ ē infini tus. igit cognitio n̄ra de deo ē infinita. s. q̄a intellect⁹ n̄ finit⁹ est iō finite cognoscit deū. z sic patz ad rōem. Ad affirmatiōē de sen su pceditur assumptū. z h̄ est qz excellēs sen sibile corrūpit sensum n̄ sic aut ē d̄ intellectu. quare. zc. Ad quartam conceditur maior z negatur minor. Et ad probationem dico. Q̄ q̄uis vna noticia sit perfectior alia quia

Questio tertia

pfectionis obiecti nō tñ simpliciter z vniuersa liter oportet sic eē s. cū ista circūstantia cete ris paribus. possz em̄ aliūde noticia fore ita impecta q̄ maior pfectio obiecti nō faceret eā magis pfectā. h̄n̄ sequit tamē eaz eē mag⁹ pfectā pfectione pueniēte ex pte obiecti abso lute p̄siderati z sic patz q̄ nō est necesse i fini ti obiecti noticia eē infinite pfectōis sed stat ipam eē min⁹ pfectā q̄ sit aliqua noticia ob iecti min⁹ pfecti. q̄re zc. Ad affirmatiōē di co q̄ illa cognitio q̄ infinita distincte cogno sceret eē infinite pfectōis i rōne cognitōis qz equalerz i finit⁹ cognitōib⁹ p̄p̄is. et nego p̄sequētiā q̄ ergo illa cognitio quā habem⁹ de deo sit infinite pfectōis s. solū illa qua de⁹ ca gnoscit se qz licz ista cognitio quā habem⁹ de deo sit de obiecto qd̄ equalerz illis i finit⁹ tñ in infinitū min⁹ facit cognoscere illd̄. q̄ illa cognitio faceret que eē i finit⁹ obiecto ruz. Un̄ si ista cognitio quā habem⁹ de deo face ret ipm cognoscere tantū quātū cognoscibi lis est rō h̄n̄ pcluderet. igit zc. Et sic patz ad p̄ dictas rōes. Et h̄ de toto p̄mo articulo. **T.**

Quantū ad scdm articulū in q̄ videndū est vtrū nobis sit p se notū deū eē. Primo p̄ mitā diffinitōez qd̄ nois quid dicat p se no tū. Secūdo ponā p̄clusiōes respōsales ad articulū. Tercio arguā in p̄trariū z b̄eniter inter diuersos modos dicēdi eligā hic vnū zc. Quantū igit ad p̄mū punctū dico q̄ il lud qd̄ p̄re dicit p se notū est ipa p̄positio et nō ipius p̄positiōis signatū. qz nō pono aliqd̄ p̄plere significabile seu significatū totale ipi p̄positiōi adequatū sicut imaginant aliq̄. iō p se notū pōt describi. q̄ est p̄positio que vel alia sibi equalens in significādo cuiuslibet vti rōne potēti naturalit pōt eē nota absq; indi gentia noticie alicui⁹ extrinseci. Dico p̄mo q̄ vel alia sibi equalens zc. vel ois similis qz nulla vna numero est cuiuslibet nota. Dico se cundo cuiuslibet vti rōe zc. qz ipa p̄positio per se nota debet eē talis q̄ cuiuslibet aduertēti eā sit euīdēs nec possit naturalit eē dubia. p̄mū excludunt p̄positiōes dubie credite vel opinatē. p̄ secundū vero p̄positiōes que licz n̄ sint dubie tamē possunt eē dubie ante demō stratiōez vel exp̄ientiā. Dico tertiū sine in digentia noticie zc. qz si ad suāz noticiā alia noticia eē necessaria iam nō eē p se nota. Sz quarto addo alicui⁹ extrinseci qz nō ex ludit noticia terminoz p̄ hoc q̄ dicit p se nam sine noticia terminoz nō potest aliq̄ p

positio eē nota. Un̄ dicit p̄hus q̄ p̄ncipia co gnoscim⁹ in q̄ntū terminos cognoscim⁹ quod intelligendū est de illis p̄ncipijs que vocant⁹ dignitates nō aut de illis que sumunt p viā sensus z exp̄ientiē. Nec igit descriptio sic i tellecta est d̄ intentōe philosophi scdō poste riorz z cōmētatoris tertio de ania cōmento. xxxv. vbi loq̄tur de dignitatib⁹ z p̄positiōib⁹ que sine doctrina z sine antecedēte cognitōe veniūt in mentē. Et p̄dicta descriptiōe se quit alia correlaria. Primū est q̄ nulla p̄po sitio cōtingens est p se nota qz nulla vel sibi equalens potest naturalit cuiuslibet eē nota si ne zc. cū q̄libet p̄ exp̄ientiā primo fiat no ta. Un̄ nulla istaz ego intelligo ego diligo zc. p̄re dicit p se nota qz quilibet p exp̄i entia intellectualē est nota z licet sit mibi no ta nō tñ cuiuslibet alteri z si ita est de h̄is seq̄ tur ita eē de oib⁹ alijs a formoz. Secūdo se quit q̄ nō ois p̄positio imediata est p se nota qz multe sunt imediate que absq; exp̄ientiā cognoscit possunt sicut iste aliqd̄ mouet ca lor est calefacti⁹ zc. Tercio seq̄tur q̄ nulla p̄positio demonstrabilis ē per se nota qz om̄is talis est dubitabilis sed nulla dubitabilis ē per se nota z hoc ē p̄tra aureolū qui tenet q̄ quedā cōmunes animi p̄ceptiōes z per se no te p̄positiōes veniūt in mentē quodā sillogis mo inceptibili v̄t q̄ om̄e totū sua pte quā titatiua est mai⁹ p̄bat ex hoc qz cōtinet partē z addit super eam z ad hoc est alacen. ij. per spectiue caplo scdō dices q̄ plures sunt p̄po sitiones que reputant q̄ sint p̄me z tamē nō cōprehēdunt nisi per rōem verbigratia de p̄ dicta p̄positiōe. Sed istud nō valet qz siue il la p̄positio sit per se nota siue nō dico tamē q̄ nō est demonstrabilis q̄uis sit sillogisalis sil logismo ex veris z necessarijs qz licet iste sil logism⁹ sit bon⁹ z ex necessarijs om̄e qd̄ cōti net tantū z ampl⁹ est magis eo om̄e totū cō tinet partē z ampl⁹ ergo zc. quia p̄misse nō sunt notiores p̄clusiōe v̄t patet ideo nō est d̄ monstratio s. p̄positio zc. Quarto sequit q̄ nō om̄is p̄positio cuius p̄dicatū includit in rōe subiecti ē per se nota nec etiaz om̄is p̄positio nis per se note p̄dicatū includit in rōne sub iecti hoc est p̄tra aliquos doctores. Pri mū tamē patet qz aliter sequit q̄ om̄is p̄posi tio in qua p̄dicat diffinitio vel pars diffiniti onis de diffinito eē per se nota p̄sequētia pa ter z falsitas p̄sequētis nota est. scdm etiā pa ter quia iste sunt etiā per se note homo est as

primi sententiarum

nus vel non est asinus. Si ab eilibus eilia et tunc predicata non sunt de rebus hiis ut notum est. igitur et. Sic ergo patet quod sit per se notum et. **U**bi ergo promissis ponat tres conclusiones rursales ad presentem articulum. Prima et principalis est quod licet ista propositio deus est non sit per se nota nobis et tunc in via ipsa tunc qua format beatum in patria est per se nota. Prima pars probatur quod illa propositio qua de facto habemus est naturaliter dubitabilis. igitur et. sequentia patet ex dictis et antecedens apparet de se et. Secunda pars probatur quod beatum apprehendens illos terminos et formas propositionem naturaliter assensit et sicut primo principio nec possit ea plus dubitare quam primum principium et ita est de liberalitate intellectus formate tale propositionem et. igitur et. Antecedens patet et sequentia tenet quod illa propositio est per se nota quod licet non naturaliter veniat in mentem tunc ipsa formata sine voluntarie sine naturaliter sine supernaturaliter et evidenter naturaliter venit in mentem ex sola noticia terminorum. Sicut enim videtur propositio per se nota non excludit noticiam terminorum sic nec noticia terminorum excludit sufficiens talis noticie sed cum noticia terminorum requiritur formatio propositiois. quare et. Et prima preclusio sequitur quod deus esse non est primum principium et primum omnium verorum ea naturaliter precedens auctorem de causa dei ab ipso caplo versus finem. et. primum primum summe sine pelagii. patet quod primum principium debet esse per se notum. Item patet ex uno ab ipso doctore frequenter assumptum scilicet quod primum natura est a quod non puerit subsistendi sequentia postulat autem quod evidenter sequitur deus est ergo deus est vel non est et e converso non sequitur evidenter ut patet. igitur et. **U**bi gratia hinc ponam hic quatuor conclusiones primas principii omnium verorum. Prima est quod tale primum principium debet esse completum patet quod loquimur de primo principio in cognitione et non in causalitate. Secunda est quod debet esse omnium propter non similitudinem. patet quod debet esse primum in evidenter et. Tercia est quod debet esse ex terminis communissimis et communissimum. patet quod debet ad omnia alia vera se extendere. Quarta est quod debet esse propositio affirmativa vel saltem non pure negativa et propositio ipotetica vel saltem non pure categorica. patet quod affirmatio est per puram negationem et propositio pura negativa non potest esse primum principium. Et categorica non potest esse primum principium quod nulla talis est evidenter ut patet inductivem. igitur et. Quis quod primum principium completum est propositio ipo-

tetica affirmativa sicut ista aliquid est vel nihil est vel est propositio non pure categorica sed de ipotetico extremo nec pure affirmativa nec pure negativa quod est ista quodlibet est vel non est. Et sic et hinc patet quod primum principium completum est illud deus est. Et secunda parte conclusionis sequitur quod illa propositio deus est qua formamus et illa qua format beatum non sunt omnino similes specifice sed una est perfectior alia in specie. patet aliter una est per se nota sicut alia quod est falsum. Sic ergo patet quod non est nobis per se notum deus esse.

Sed videndum est utrum sit nobis evidenter notum seu demonstrabile. Et de hoc sit secunda conclusio quod licet ista propositio deus est non sit nobis evidenter aut evidenter demonstrabilis ipsa tamen est naturaliter probabilis. Prima pars declarabitur secunda pars patet quod per naturam rationem probaverunt primum motum esse. prima causam esse primum principium esse ut patet. viii. philosophorum. et. methaphysice. igitur et. Sed ad declarationem prime partis pono aliquas propositiones. Prima est quod ex nullis apparentibus naturaliter potest concludi deus esse evidenter. patet quia si sic maxime hoc est ex processu philosophi argueris ex mutatio et novitate rerum cum finito processu in causis moventibus et motus sicut patet. viii. philosophorum. et. methaphysice et in pluribus passibus philosophice et methaphysice. Nullus enim videtur fortior modus probandi. Sed licet iste modus bene sit probabilis tamen non demonstrativem nec evidenter concludit deum esse ut postea ostendatur igitur et. Secunda propositio est quod vni doctorem pariter. praedicta. Non ex quolibet gradu eendi evidenter inferri imensitas gradus philosophi. Patet quia vel hoc est supponendo processum finitum in gradibus essendi et hoc non quia non est evidens vel supponendo processum infinitum et hoc non quia tunc nullus talis gradus concluderet primitas sicut nec ex infinito processu in partibus continui concluditur aliquid illarum ultimitas unde patet quod deductio illius doctoris petit principium et. Tercia est contra eundem quod ex nulla entitate imateriali seu quantitate in mente nostra creabili specie intellectibili precise potest evidenter cognosci deus esse. Patet quia quacumque tali posita in mente adhuc deus libere obicit se menti nostre ut obiectum cognoscibile. igitur et. Quarta ex solo dei gratuita unione cum mente nostra per modum obiecti visibilis ac luminis sufficienter de se lucens cum alijs ex parte potentie nostre intellective requisitis potest evidenter cognosci

Questio tertia

sci dei esse. Pars exclusiva patet ex precedētibz sed affirmativa apparet quia talis presentia seu unio dei ad mentem nostram non minus sufficit generare evidens iudicium de sui existentia quam obiectum sensibile et. Et hinc ergo patet prima pars conclusionis et. Tercia conclusio est quod licet ista propositio deus non sit primum falsum ipsa tamen non minus implicat contradictionem quam primum principium contradictorium. Prima pars patet ex precedentibus quia sua contradictoria non est primum verum. Item non inferri evidenter quodlibet falsum. igitur et. **S**ed ad declarationem secunde partis pono aliquas propositiones. Prima est quod sicut vni impossibile non est impossibile alio sic ex quolibet impossibile sequitur contradictio. Primum patet de se. Secundum sequitur ex primo et. Item probatur quod impossibile est ita esse sicut per antecedens impossibile signat quod ita sit sicut per quodlibet sequens signat. igitur et. Item cum nullo impossibile stat primum principium. igitur per regulam communem oppositum primum principium sequitur et. Secunda propositio est sicut quodlibet impossibile implicat contradictionem sic non quodlibet impossibile evidenter inferri falsitatem. Primum patet quod ex quodlibet impossibile sequuntur contradictoria ut dictum est. modo hoc intelligitur per implicare contradictionem. igitur et. Unde apparet ex hoc quod magister Hugolinus male negat istam conditionalem si deus non esset deus non esset non implicaret. Respondet enim quod magister adhuc implicaret sed ego non concedo quod si deus non esset adhuc deus non esset implicaret sed propter hoc non est alia conditionalis neganda et. Secundum patet de duobus contradictorijs de possibili opinabilibus ad utrumlibet sic sunt iste deus potest facere supremam speciem deus non potest facere supremam speciem. Altera enim est impossibile et. Tercia propositio est quod licet bonus logicus sciat ex quolibet impossibile sequi contradictionem tamen ex aliquo impossibile bono logicus non scit sequi falsitatem. Patet ex dictis. Quarta est licet bonus theologus ex aliquo impossibile cognoscat sequi quodlibet certitudinaliter tamen ex eodem impossibile non scit sequi aliquod falsum evidenter. Patet de isto impossibile deus non est vel non est trinitas. Sic ergo patet ex hijs quod ista deus non est implicat contradictionem licet non explicet. non sit nobis evidens ipsam inferre contradictionem. Et sic patet tertia conclusio et responsio ad istum articulum. **E**t **S**ed contra praedicta arguitur primo contra illud quod dictum est in prima conclusione et in secundo correlario et. patet quod ista propositio deus est qua formamus

et illa qua format beatum sunt eiusdem speciei per consequens si una est per se nota et alia. quia vel ad illam qua format viatorum currunt de tanquam obiectum agens et causans ac terminans illam propositionem vel non. Si sic cum intellectu sit eiusdem speciei et obiectum idem sequitur quod utraque cognitio erit eiusdem speciei. sequentia patet per primum viii. methaphysice. Si materia sit eadem et agens idem forma erit eadem. Si non sequitur quod illa propositio qua formamus de deo non erit cognitio dei et per consequens quod nulla eius cognitio erit nobis naturaliter possibilis contra praedicta in primo articulo sed sequentia probatur per Augustinum nono de trinitate. c. ix. ligando tenendum est quod omnis res qua cognoscimus generat in nobis suam noticiam. Ab utroque enim patet noticia scilicet cognite et cognito. Secundo arguitur contra primam partem conclusionis secunde et primum per positionem et probatur demonstrativem deus esse scilicet per processum philosophi et arguitur sic. Manifestum est aliqua moveri sed omne quod movetur ab alio movetur et non est processus in infinitum igitur est deuenire ad aliquid movens immobile. Similiter arguitur manifestum est aliquid esse noviter productum et non a se igitur ab alio. Et non est processus in infinitum nec est articulatio igitur est deuenire ad aliquid productum in productum. Et illud est deus igitur cum ista deductio sit evidens sequitur evidenter deus esse. Tercio ad idem argui potest per processum venerabilis Anselmi in libello suo contra insipientem dicentem in corde suo non est deus ubi multis capitulis demonstrare deus esse. Sed quia rationes sue non solum non sunt demonstrativem imo pure philosophice et peccantes in logica per cuius defectum iste deus non solum non solum in hoc loco sed in alijs passibus sepe deceptus fuit ut dicitur vni doctor et patet intuitu ideo nolo in processu suo insistere. Sed tamen breuiter arguo sic demonstrabile est veritatem esse igitur et deus esse sequentia patet et antecedens apparet quod Anselmus credidit hoc demonstrare mono. xviii. Cuius vis stat in hoc quia si veritas non est ergo veritatem non esse verum est ergo veritas est et sic veritatem esse sequitur ex utraque parte contradictionis quare et. Quarto arguitur contra tertia conclusionem et dicta ibidem probando quod ista deus non est nec quilibet impossibile implicat contradictionem quia intellectus potest intelligere impossibile ergo non quodlibet impossibile implicat praedictum. patet tunc quod intellectus non potest intelligere contradictionem. Antecedens apparet quod intellectus bat ut ista propositio deus est qua formamus

Primi sententiarum

min⁹ potest intellectus intelligere impossibi-
le q³ voluntas velle impossibile sed hoc po-
test voluntas quia voluntas est impossibili-
um. iij. c. bicoz. Patet etiā de penitēte q³ vel-
let nō fecisse q³ fecit. Itē de lucifero qui ap-
petuit equalitatem dei Itē de pelagianis qui
voluit esse p^{ri}mi dñi suozū actū. Itē de odiē
te dei zc. **AA** Ad ista respōdet ad p^{ri}-
mū dico p^{ri}mo q³ ad illā cōcurrūt deus tā-
q³ obiectū agens z terminās nō tamē imme-
diatē terminās vt patet ex supradictis in p^{ri}-
mo articulo. Dico scōdo ad illā auctoritatē
philosophi q³ si subiectū sit idē z agens idē
sequit eadē forma quando agens naturalit⁹
agit z eodē modo se habet ad passum z sub-
iectū est eodē modo dispositū sed nō est inco-
ueniēs q³ idē intellect⁹ de obiecto habeat co-
gnitiones specie distinctas scōdā aliā z aliā
habitudinē vel dispositionē intellect⁹ obie-
cti vel mediū sic in p^{ro}posito. Dico tertio ad
illā partē antecedētis q³ licet omē subiectū
cognitū terminet suā cognitionē ex eo q³ ali-
q³ obiectū terminare aliquā cognitionē nō
est aliud q³ ipm cognoscere tāq³ nō om-
ne obiectū cognitū agit suā cognitionē quia
aliq³ est obiectū cognitū quod nō est nec fu-
it et nihil tale agit vt egit zc. Dico q³ rto ad
auctoritatē Augustini q³ illa debet intelligi
de re quā cognoscim⁹ immediate i seipā z sic
est vera vñ patet ad rationē. Ad scōdam di-
co q³ ille p^{ro}cessus philosophi nō pbat demō-
stratiue deū eē. vnde p^{ri}mo dico q³ est euīdēs
euīdētia summa aliqd moueri diceret enī
p^{ro}terius quia licet sic appareat tamē nō sic ē.
Scōdo dico q³ licet esset euīdēs aliqd
moueri nō tamē illud ab alio moueri dice-
ret enī p^{ro}terius q³ aliqua seipā mouet ad re-
plendū vacuū zc. Similiter ipā calefacta se
ipā reducūt ad frigiditatem zc. q³ re zc. Ter-
tio dico q³ licet eēt euīdēs omē q³ mouetur
ab alio moueri z cōcesso q³ nō est p^{ro}cessus in
infinitū in mouētibz q³ nō est euīdēs tamen
per hoc nō cōcludit mouēs imobile diceret
enī p^{ro}terius q³ mouet. b. z licet. b. p^{ro} tunc sit
mouens imorū nō tamē imobile. Quarto
dico q³ nō est euīdēs q³ circulatio non sit
possibilis imo sic est q³ est possibilis diuerso
genere cause quare zc. Et cōsimiliter posset
respōderi ad alios modos pbandi deū esse.
De affirmatiōe autē q³ est de nouitate rerū
zc. postea dicā. Ad tertiā dico p^{ri}mo q³ ista
p^{ro}sequētia nō est euīdēs veritas ē ergo de⁹ ē

zc. Scōdo dico q³ antecedēs nō est euīdēs
ratio nec hoc demonstrat Anselm. vnde ad
p^{ro}bationē eius dico tertio. q³ licet ista cōditi-
onalis sit vera si veritas nō est veritatē non
esse verū est quia antecedēs est impossibile vt
alias dixi tamē illa nō est euīdēs sicut nec ista
si homo nō est asin⁹ hominē nō esse asinū est
vez. Quarto dico q³ ista p^{ro}sequētia nō ē euī-
dens nulla veritas est ergo ista p^{ro}positio ē ve-
ra vel eius cōtradictoria zc. quia stat q³ nec
ipā nec sua p^{ro}tradictoria est vera vt p^{ro}ter et sic
ista ratio peccat p^{ro} logicā zc. **BB** Ad
quartā cōcedo antecedēs z nego p^{ro}sequētiā
vnde p^{ri}mo dico q³ intellect⁹ potest intellige-
re impossibile nō solū intellectōne apprehēsiua
s³ etiā indicatiua. Scōdo dico q³ intellect⁹
potest intelligere cōtradictoria z licet de in-
tellectōne indicatiua hoc possit negari tamen
de apprehēsiua null⁹ negat. Tertio dico q³
licet intellect⁹ possit assentire alicui impossibi-
li z ipē nō possit assentire p^{ro}positioni impossibi-
li que est copulatiua ex cōtradictorijs nō ta-
men sequitur quin q³libet impossibile implicet
cōtradictionē licet nō explicet p^{ro}tradictionē
sicut talis copulatiua. Et ratio diuersitatis
est quia talis copulatiua euīdēter implicat cō-
tradictionē z hoc ego voco explicare seu im-
plicare p^{ro}tradictionē nō sic aut q³libet aliud
impossibile. quare zc. Quarto dico ad cō-
firmationē q³ voluntas potest velle impossibi-
le vel saltē impossibile potest velle. z hoc vi-
dere meo bene p^{ro}bant ille sex rōnes ibidē in-
ducte vt patz intueti z deducēti zc. Et sic pa-
tet ad istas rōnes. Et hec de scōdo articulo
CC Quantū ad tertiū articulū in q³ vi-
dendū est vtrū nobis sit euīdēter notū tan-
tum vñ deū esse. P^{ri}mo p^{ro}mittā descripti-
onē siue quid nomis huius termini de⁹ Se-
cundo ponā cōclusiones. Tertio obiciā cō-
tra zc. Quantū igit ad p^{ri}mū punctū notā-
dum ē q³ ad describendū deū nō oportet om-
nes eius cōditiones z p^{ro}prietates includere i
eius diffinitōe quia hoc nobis foret impossi-
bile. ideo dicūt aliqui q³ sufficit omēs vñ plu-
res vel aliquas earū de ipō notiores z sibi
solī cōpetentes in eius descriptione ponere
z inde est q³ eius dantur diffinitiones diuer-
se a diuersis sicut patet in libris sanctorū z
doctorū. Ad cōuenienter autē describendū
datur ab aliquibus hec regula q³ deus de-
bet describi per omne terminū signantē per-
fectionē simpliciter siue bene esse simpliciter

Questio tertia

sic q³ in omī materia melius est ipm eē q³ nō
esse z hoc cum isto aduerbio summe. vt dicē-
do q³ deus est ens summe bonū. summe sa-
piens. summe potens. z sic de alijs zc. z quā-
to plures termini ibidē congregātur tanto
melior z perfectior est descriptio zc. Se-
cundo notandū est q³ ista regula nō videtur
omnino rationalis quia scōm istū modum
dicendi nō erit aliqua certa descriptio dei.
P^{ro} cuius declaratione aduertendū est q³
aliqua est perfectio simpliciter q³ qua nō est
nobis euīdēs q³ sit perfectio simpliciter si-
cut est ista posse facere q³libet aliū a se. z ita
stat aliq³ de deo aliqua eius proprietatem
z perfectionē simpliciter negare dubitare vñ
opinari quam alius firmiter credit. Sunt
enī multe perfectiones simpliciter z proprie-
tates dei que pure credunt ex fide vel quas
nullo modo est euīdēs deo conuenire sicut
esse liberū. actiū. z infiniti vigoris. z sic de
multis alijs. quare zc. Ideo ad cōuenien-
ter describendū deū pono istā regulā q³ de-
us debet describi per illō quod cōmuniter
conceditur deo cōuenire ab omībus qui cō-
cedunt deū esse vt dicendo q³ deus est ens
summe bonū z perfectissimū in entibz. Om-
nes enī cōcedentes deū esse cōmuniter cōce-
derent deo illud conuenire z sic ista descri-
ptio erit certa z cōmunis apud omēs conce-
dentes deū eē. Nō sic aut esset si in sua descri-
ptione deberet poni cōmuniter z indifferen-
ter aliq³ termini signantes perfectiones sim-
pliciter qui de deo nō ab omībus sed solum
ab aliquibz vel a fidelibus cōcedūtur. sicut
sunt isti essentia productiua omīū aliorū a
se. essentia infiniti vigoris. cōmunita
bilis tribus suppositis. cōmunita creatiua de ni-
bilo zc. Tertio notandū q³ sicut iam pa-
tet ex dictis in descriptōe dei debet poni istō
aduerbio summe vel alijs superlatiuis in-
cludens ipm. sicut dicendo q³ deus est ens
summe bonū. vel perfectissimū in entibus.
Et ideo sicut superlatiuis potest dupliciter ex-
poni affirmatiue z negatiue sic iste termin⁹
deus potest habere duplicem descriptionē.
P^{ri}ma est q³ deus est ens omni alio a se
melius z perfectius. Secunda est q³ de-
us est ens quo nihil est melius vel perfect⁹.
DD Hijs p^{ro}missis pono tres conclusi-
ones. P^{ri}ma q³ licet p^{ri}mo modo descri-
bendo deum nō possit a nobis euīdēter p^{ro}-

bari tantū vñ deum eē. tamē sic potest euī-
dēter probari q³ ad deum eē sequitur tan-
tum vñ deū eē. P^{ri}ma pars p^{ro}batur quia
ista p^{ro}positio deus est nō est per se nota nec ex
per se notis demonstrabilis nec est nobis p^{ro}-
experientiā euīdēs vt satis patet ex dictis i
p^{ri}mo articulo. Igitur ista tantū vnus de⁹
est nō potest nobis euīdēter probari descri-
bendo deū illo modo. Consequentia patet.
quia secunda euīdēter infert p^{ri}mā zc.

Secunda pars probatur quia euīdē-
ter sequitur deus est ergo tantū vnus deus
quia si datur oppositū scilicet q³ sint duo dñi
z plures dñi illo modo describendo deū euī-
dēter sequitur contradictio quia sequitur.
a. z. b. sunt duo dñi ergo per illam descriptio-
nem. a. est perfectior. b. z similiter ergo. b. est
p^{ro}fectior. a. z p^{ro}sequens. a. est p^{ro}fectior z ip^{ro}fecti-
or q³. b. z. b. q³. a. quare zc. Secunda con-
clusio q³ licet secūdo modo describenda de-
um nō possit a nobis euīdēter probari tan-
tum vñ deū esse nec q³ ad vñ deum eē seq³
tur tantū vñ deū eē. tū q³ nō possit euīdē-
ter probari nō possum⁹ euīdēter p^{ro}bare. P^{ri}a
pars p^{ro}batur q³ dicēti q³ sunt plures dñi eqli-
ter p^{ro}fecti nō p^{ro} euīdēter oppositū probari plus q³
possit euīdēter probari oppositū dicenti q³
sunt plures res eqli-
ter perfecte quarū quelibet est deus sicut arguebatur ante oppositū
zc. Secunda pars probatur quia licet
rationes probantes vnitatē dei possint appa-
renter solui p^{ro}pter quod bene concedo q³ vni-
tas dei nō potest nobis euīdēter probari ta-
men nō potest euīdēter ostendi q³ ille ratio-
nes nō concludunt. quia hoc nō possit euī-
dēter ostendi nisi euīdēter soluendo ratio-
nes illas quod nō possum⁹. P^{ro}pter q³ cō-
cedo q³ ista negatiua vnitatis dī nō potest euī-
dēter probari. nō potest a nobis euīdēter
probari sicut licet ista sit vera trinitas perso-
narū nō potest a nobis euīdēter probari ta-
men ista negatiua nō potest euīdēter proba-
ri zc. Tertia cōclusio q³ licet nullo p^{ro}di-
ctorum modorū describendo deum sit nobis
euīdēs aut possit esse in naturali lumine tātur
vñ deum esse tamē hoc est probabile natu-
rali ratōe. P^{ri}ma pars sequitur ex dictis
supposito quid nomis huius termini lumē
naturale. per quē intelligo lumē siue cognitio-
nem sine errore intellectui possibilē de cōmu-
ni cursu nature. Et dico sine errore quia cō-

primi sententiarum

gnitio erronea nō debet dici lumē naturale sed potius tenebra. sic ergo fumendo lumē naturale. patet q̄ in naturali lumine non est nobis per se aut per experientia notum. tantum vñū deum esse vt clarum est. nec ex tali ter notis potest nobis euidenter probari vt dictum est quare sequitur q̄ hoc non est nobis euidenter nec potest esse. igitur zc. Secunda pars probatur supposito quid nominis huius termini ratio naturalis per que intelligo rationes sumptam ex hīs que nobis apparēt de communi cursu nature. Sic ergo fumendo patet q̄ multe rationes naturales possunt fieri z facte sunt a philosophis concludentes tantū vñū deū esse licet non euidenter tamen probabiliter z probabilius q̄ posset concludi oppositū vt post patebit.

EE Ex hīs sequuntur aliqua. Primo ex prima parte huius conclusionis sequitur q̄ nec oppositum articuli de veritate dei nec oppositū alicuius alterius articuli si dei potest probari in lumine naturali. Patet quia licet ad probandum opposita horū articuloz fidei possint fieri alię rationes naturales pbabiles tamen tales nō probāt in lumine naturali q̄ semper peccant vel in materia vel in forma zc. quare z cetera.

Secundo sequitur q̄ articulum de vnitāte dei crediderunt philosophi z probauerunt in lumine naturali. Patet in libris Aristotelis z alioz plurimū philosophozum.

Sed contra hoc est magister Hugolinus qui tenet q̄ philosophus nunq̄ formauit propositionem mentales veram de deo z ratio eius est quia cōceptus illi quos Aristotelis opinabatur vel credidit supponere p deo. pro nullo supponebant. Verbigratia p mūm ens infinitū in vigore vel cognoscens per suam essentiam z nihil extra se vel prima causa naturaliter agēs vel summa perfectio solum in vno supposito existens z cetera. isti enī conceptus pro nullo supponunt eo q̄ implicat aliqd qd non potest vere dici de deo quare z cetera. Sed hoc dictū videtur pererile nec eget reprobatione. Primo enim patet falsitas in negatiuis z cetera. Secundo in affirmatiuis potest euidenter ostēdi quia licet hoc totū a finis rationalis pro nullo supponit non tamen sequitur q̄ si alius per se nullo modo supponat. quare z cetera. Unde ad euidentem huius declaratio-

nem. Primo suppono q̄ aliqua res bene concipitur pluribus cōceptibus pro ea supponibilibus. Secundo q̄ cōceptus vñus rei potest non componi cuz alio cōceptu eiusdem rei vel non adiungi sibi per modū determinationis cum suo determinabili.

Tertio q̄ isti conceptus prima causa et finitum in vigore sunt diuersi conceptus.

Tunc arguitur sic stat q̄ aliqua res concipitur vno conceptu pro ea supposita absq̄ hoc q̄ alius conceptus priori adiungatur p modum determinationis ad suum determinabile ergo si talis conceptus predicetur de se erit propositio affirmatiua vera z per consequens Aristotelis formans istam mentalem. prima causa est. prima causa formabat veram propositionem z cetera. Item aliter sequitur q̄ quicunq̄ opinaretur aliquę cōceptum supponere pro aliqua re pro qua nō supponit tunc non possit habere conceptum supponentem pro illa re de qua false opinaretur. Consequentia patet sed absurditas consequentis patet quia sic quicunq̄ aliqd falsum opinaretur de deo vt qd possit facere sit premam speciem zc. nullum vñū crederet de deo. z ita in alijs zc.

Tertio sequitur q̄ articulus de vnitāte dei licet nō possit nobis fieri euidenter in lumine naturali tamen hoc potest in lumine superiori. Patet quia in lumine supernaturali zc. Quarto ex hoc sequitur q̄ articulus de vnitāte dei potest esse magis euidenter q̄ nobis sit euidenter veritas p mūm pncipiū. patet q̄ pbabile est q̄ pphenores in lumine patrie supernaturali clari⁹ vident cōclusiones q̄ nos viatores pncipia. nā cū finite z nō multū clare videam⁹ z p lumē minus tā pfectoaliter q̄ gradualiter. videt q̄ quilibet veritas necessaria possit absolute a nobis videri clari⁹ q̄ nos mō p lumē naturale p mūm pncipiū videam⁹ zc.

FF Sed contra p dicta arguit probādo q̄ vnitās dei pos sit naturaliter demonstrari. Primo quidē sic q̄ euidenter est aliqd posse nouiter esse z p psequēs tale esse pducibile z nō a se ergo ab alio. Et de illo quero vt prius z sic p vltra. vel ergo deueniā ad aliqd simpliciter p mūm habetur ppositū vel erit pcessus in infinitū qd est euidenter impossibile zc. Et si dicat q̄ p mūm in generationib⁹ est possibile pcedere i infinitū hoc nō valet q̄ philosophus nō cōcedit pcessum in infinitū in causis cēntali-

questio tertia

ter ordinatis. sed tantū in accidentaliter ordinatis. Secundo arguitur cōfirmādo predictā rationē z pbando q̄ nō sit possibilis pcessus in infinitū in causis essentialiter ordinatis quia vñuersitas causatoz cēntaliter ordinatoz est causata igit ab aliquo qd est supra illā multitudinē z nō est aliqd illius multitudinis. aliter enī idē esset causa sui ipsius. quare zc. Item aliter sequeretur q̄ idē effectus haberet simul infinitas causas actu ipsi causantes z p cōsequens in causis essentialiter ordinatis erit aliqd simpliciter p mūm. Tertio arguit per rationē cuiusdam doctoris qui tenet q̄ predicta argumentatio valet ita bene in accidentaliter ordinatis sic in essentialiter ordinatis si bene formet. Capio inquit totam multitudinē illorum quorum qdlibet habet aliqd prius se. Tunc arguitur sic. Tota ista multitudo habet aliqd prius se. ergo pter totam illā multitudinē oportet dare aliqd prius vel ergo illud est simpliciter p mūm z habetur ppositum vel nō z hoc est contra ppositum quia ipm erit pars multitudinis illorum quoz qdlibet habet aliqd prius. quare zc. Quarto arguitur sic si cēnt plures dii aut distinguereēt specie aut solo numero. si specie tūc nō essent eque perfecti z per cōsequens minus perfectus nō esset deus. si solo numero tunc possent esse infiniti. quia quādo sunt plura indiuidua distincta solo numero. nō apparet contradictio quin sint plura. nec potest assignari status ad certum numerū quin maior possit esse zc. **BB** Ad ista respondet ad primū z secundū similiter respondēdo quia faciunt vñā rationē. vnde p mō dico. ista ratio nō probat euidenter tantum vñū deum esse. qd patet multipliciter.

Primo quia in ista ratione presupponitur nouitas rei que nō presuit nec aliquid eius. talis aut nouitas nō concluditur euidenter ex apparentib⁹ naturalibus cū multe mutationes valde apparenter saluētur a modernis absq̄ pexistētia distinctaz nouitate sicut de motu locali z de motu ad quantitatem zc. Et tali modo diceret pteruus q̄ possent saluari omēs mutationes ad accidentia z etiā ad substantias a fortiori. q̄ nō sunt sensibiles nisi p mutationē factā in accidentib⁹ sensibilib⁹ z sic si talia saluarent⁹ p res aliter se habere vel apparere res aliter se habere solū. nō requireret aliqd agens extrinsecū a re ipsa alie se hūte. nā res aliquando aliter se habet vel

apparet aliter se habere se ipsa sola sine extrinsecō agente sensibili vel apparente. Secundo in predicta ratione presupponit bonitas huius con sequentie. si aliquid nouiter est illud producit⁹ ab aliquo hec autem cōsequētia non est euidenter z cetera. Diceret enī pteruus q̄ sicut nō sequitur euidenter a nouiter nō est. igit ab aliq̄ nouiter nō est. sic nō euidenter sequit⁹ a nouiter ē igit ab aliq̄ zc. q̄ sicut aliquis potest dīnere esse p solā absentiam cōseruantis nullo ad hoc positine agere. sic potest incipere esse p solā absentiam impediētis nullo ad hoc positine cōcurrēte imo diceret pteruus valde apparenter q̄ multūz difficile est exprimere quid est vñā rem esse ab alia siue effici aut produci ab ea maxime vbi vñā potest esse sine alia. obigratia tu dicis q̄ ignis efficit vel producit calorem z est eius causa efficiens constat tamen q̄ iste calor possit esse z nō esse ab illo igne. sed a solo deo. igne se habente ad illum calorem omni nō similiter sicut prius. scdm omne nostraz apparentiā zc. quare zc. Tertio ista ratio presupponit q̄ aliq̄ sunt cause essentialiter ordinate hoc aut nō ē euidenter q̄ ille p dīctōes causarū essentialiter ordinataz quas inferi⁹ ponā nō possent euidenter pbari puenire aliquib⁹ causis vt patet intueri. Quarto ista rō p supponit q̄ nō sit possibilis pcessus in infinitū i causis essentialiter ordinatis. h aut nō est euidenter. tum p mō q̄ scdm phos talis pcessus cōcedit⁹ possibilis in causis accidentali⁹ ordinatis. tum secūdo q̄ fides possit pbabiliter dici qd pōt posset facere infinitas causas actus existentes sibi essentialiter ordinatas zc. Quinto cōcessis omib⁹ p dictis adhuc ratio nō pbat euidenter. quia pteruus diceret q̄ in causis essentialiter subordinatis esset circulatio ita q̄ quilibet esset ab aliqua z sic nec esset pcessus in infinitum nec aliqua simpliciter prima. q̄ autem talis circulatio non sit possibilis potest euidenter probari.

Sexto concessis omnibus presuppositionib⁹ z etiam q̄ non sit talis circulatio possibilis ad hec ratio non probat aliqd eē simpliciter primum exponendo affirmatiue. i. quo nihil est prius z sic ratio nō probat euidenter illud primum efficiens esse tantum vñū. quia pteruus diceret q̄ plura essent prima efficiētia. ita q̄ nullo aliquid esset prius efficiēs. diceret etiā q̄ licet vñū esset tantū primum efficiens. illud tamē nō esset sim

Primi sententiarum

pliciter primū ens et perfectissimū quia ali-
quid esset eo prius quod nō ēt efficiens sed
eius vltimus finis ppter quod ageret. et sic p-
mum efficiens nō ēt deus. Patet ergo qd p-
dicta ratio nō probat euidenter tantū vnū
esse deū. **¶** Ex predicto processu
apparet qd in philosophia seu doctrina Ari-
stotelis nulle vel pauce sunt rationes euidē-
ter demonstratiue patet quia illa ratio vide-
tur apparentior inter omnes quas vnqz Ari-
stotelis fecit etc. Item sequit qd philosophia
Aristotelis seu doctrina magis debet dici opi-
nio qm scientia etc. et ideo valde sunt reprobē-
sibiles qui nimis tenaciter adherent aucto-
ritati Aristotelis etc. **¶** Secūdo principa-
liter dico ad predictā rationē qd ista ratio li-
cet nō sit demonstratiua ipa tamē est proba-
bilis et debet dici bona ratio naturalis. Pa-
tet quia licet proterius possit eaz multiplici-
ter euadere vt patuit. tamen pbabilius per-
suadet qd possit persuaderi oppositū etc.

¶ Tercio dico qd ista ratio potest apparenti-
ter efficiens formari qm Aristotelis ea forma
nit vnde sicut dicit Ockam apparentius po-
test probari primitas efficientis et eius vni-
tas per conseruationē rei a sua causa qd per
productionē accipiendo productionē scdm
qd est rem accipere esse immediate post nō ēt
huius ratio est quia nimis difficile ēt pro-
bare qd nō sit processus in infinitū in causis
eiusdem rationis quarū vna possit esse sine
alia. sicut philosophi posuerunt hominē ge-
nerantē ante hominē generatū in infinitū.
Similiter difficile est probare per produ-
ctiones qd vnus homo nō possit produci ab
alio sicut a causa totali. modo si ista duo cō-
cederentur nō posset probari qd iste proces-
sus in infinitū nō esset possibilis nisi ēt ali-
quid vniū semper manens a quo tota ista in-
finitas dependeret. Et ideo ratio potest me-
lius sic formari quicquid realitē producit
ab aliis qd diu manet in eē reali ab aliquo rea-
liter cōseruatur. sed iste effectus producit
igitur qd diu manet ab aliquo conseruatur.
tunc quero de illo conseruante aut potest p-
duci ab alio aut nō. si nō tunc est efficiens p-
mum sicut est conseruans primū quia eē cō-
seruans est eē efficiens vt ostendā in quarto
Si aut illud conseruas producit ab alio
igitur conseruatur ab alio et de illo alio que-
ro si prius et sic vel oportet procedere in
infinitū. vel oportet venire ad aliquod pri-

mum conseruans nō conseruati et tale est p-
mum efficiens. Sed nō ē possibile eē proces-
sus in infinitū in conseruationibus quia tunc
actu ēt infinita quod est impossibile saltes
naturaliter. sicut posset probari per rationes
philosophi et aliorū que sunt satis rationabi-
les. Et per consequēs per istā rationē patet
sufficienter licet nō euidenter qd oportet da-
re primū conseruans et ita primū efficiēs.

¶ Differt aut ista ratio ab alia ratione
facta sub alia forma quia ista arguit per cō-
seruationē alia per productionē modo sem-
per omne conseruans aliud siue mediate siue
immediate est actualiter cū suo conseruato
et conuerso. nō aut omne productū ab alio re-
quirit illud a qd est productū sit simul actu
cum eo et sic quis possit poni processus in i-
finitum in causis producentibus sine infinita-
te actuali. nō tamen in cōseruantibus etc. qua-
re etc. Et sic patet quomodo predicta ratio
potest apparenter fornicari. Quarto pn-
cipaliter dico circa predictā rationē qd ipsa
solum valet arguendo in causis cēntialiter
ordinatis nō in accidentaliter ordinatis si-
cut prius tactū est. ideo ad declarationē bu-
ius videndū est que sint cause cēntialiter or-
dinate et que accidentaliter ordinate. Et de
hoc dico qd inter eas est triplex differentia.

Prima est qd in causis essentialiter ordi-
natis secunda dependet a prima in causan-
do. Cause aut accidentaliter ordinate sunt
quarū neutra ad productionē alicuius effe-
ctus alia requirit naturaliter in causando.

Secunda differentia est que sequitur ex
prima qd in causis essentialiter ordinatis est
causalitas alterius rationis et alterius spe-
iei qd cause cēntialiter ordinate sunt alteri spe-
iei. quia ad causationē vnius effectus suffi-
cit vniū vnius rationis. quare etc. Tercia
differentia est qd omnes cause cēntialiter ordi-
nate simul requiruntur ad causandū effectus
in causis aut accidentaliter ordinatis nō re-
quiruntur earū similitas in causando. quare
etc. Et si dicatur qd vnus et sol cēntialiter
subordinatur in causando mure et tamē non
requiritur eaz similitas. dico qd licet vnus ef-
ficienter subordinatur ad solē nō tamē cō-
uerso etc. Unde circa predictā sciendum
est qd causarū concurrentiū ad determinan-
tū effectū si vna nō possit concurrere nisi alia cō-
currat ita dēder vna ab alia i causando sic
cōuerso generalit in illa qd est prior et illimi

questio tertia

tior nō sic omnino dependet a posteriori
causa eiusdē effectus sicut e conuerso. verbi
gratia. dico qd in generando hominē homo
essentialiter a sole dependet et cōuerso. quia
nec homo sine sole nec sol sine homine potest
hominē generare sed tamē sol sine sole po-
test hominē generare et sic causa vniuersali-
or et illimitatioz nō omnino dependet ab in-
feriori. scilicet sol ab homine sicut inferior a
superiori et vniuersaliori ppter causam di-
ctam scilicet quia sol in pduendo homines
nō requirit necessario hoc singulare puta for-
tem ad cōproducendū sed cōtra. Aliquan-
do aut nō ē sic mutua dependētia causarū
cōcurrentiū in causando sicut quādo sol et
mus generant murē quia licet vnus nō pos-
sit generare murē sine sole. sed tamē potest si
ne mure. et per hoc potest apparere quomo-
do procedūt et quomodo multe instantie qd
in hac materia mouet ockam contra scotū
ponentē predictas differentias etc. Ex p-
dictis sequit primo qd nō est nobis euident
per experientia nec per demonstrationē sed
solum opinatū vel creditū aliquas causas
sic esse essentialiter ordinatas. patz satis per
predicta. Secundo sequit qd fm fidem
omnis causa creata nō solū in essendo sed et
am in causando essentialiter dēder a deo.

Tercio sequit qd deus a nulla causa depē-
det essentialiter in causando. Quarto se-
quitur qd fm fidē simpliciter et absolute ni-
hil essentialiter dēder ab aliqua causa cre-
ata siue in causari siue in esse. **¶** Circa qd sciendū qd aliquid essentialitē de-
pendere ab alio potest dupliciter intelligi.
Vno modo simpliciter et absolute. quia scili-
cet sine illo nō posset esse vel conseruari ali-
is quibuscunqz positis. et sic nihil cēntialiter
dependet nisi a solo deo. Alio modo fm qd
quia scilicet de facto ponit in eē et conseruat
ab illo et sine illo nō fieret nec naturaliter fie-
ri posset licet bene absolute. et sic aliquid ef-
ficienter dependet a causa creata quia fm
cursum nature causarū et conseruat ab illa etc.

Sic igitur patet ad predictā rationē quan-
tum probat et quantum nō et qualiter debeat
intelligi etc. Ad tertiā rationē dico qd non
valet. vnde ipa habet multas instantias. nā
consimiliter probaret primū instans tempo-
ris et pmiū pūctū in cōtinuo et qd in eo nō sūt
partes infinite et qd mund⁹ nō durabit in in-
finitū sicut patet intuitū etc. Unde maior ē

falsa si li rota capiat cathogorice nec pbatur
ad illū sensum. et sic nō valet ratio gratia for-
me. gratia tamē materie tener de primo agē/
telicet nō quincat etc. Ad quartā dico qd
licet illa sit bona ratio naturalis et probabi-
liter concludens qd non possunt esse plures
dij nō tamē euidenter probat. quod patet qd
nō potest demonstrari qd species plurifica-
bilis in indiuiduis nō terminet se ad certū
numerū indiuiduorū. Non enī potest demo-
strari quin aliqua astra sint eiusdē speciei et
tamē illa fm philosophos sibi determinant
certū numerū indiuiduorū sub qualibz spe-
cie ita qd nō possunt plura esse sub eadē spe-
cie. Similiter sol est eiusdē speciei cum suis
medietatis et tamē determinat sibi certū nu-
merum medietatū. Similiter fm catholi-
cos tres persone diuine sunt eiusdē speciei et
tamē determinat sibi certū numerū. Et ita
dicere posset proterū qd species diuina de-
terminat sibi certū numerū ita qd sunt duo
vt tres dij eiusdē speciei. nec possunt plures
esse nec oppositū possit euidenter probari p-
qd possit euidenter probari qd tres persone eius-
dem speciei et equalis pfectionis quarū qua-
litas est deus nō possunt esse imo apparenti-
us posset probari qd sunt tres tales persone
qd nō sint tres dij quia ad saluandū pmiū
oportet ponere qd vna res est tres res et que-
libet illarū. et ppter hoc negare consequētiā
valde apparentes. scilicet logismū expositiorum
barbara et cetera vt post patebit nō aut pro-
pter secundū. Et similiter valde difficile est
saluare qd sint tres tales persone absqz hoc qd
ponatur tres dij. vt magis post apparebit.
Et per hec que dicta sunt patet. quomodo
potest responderi ad omnes rōes que possunt
fieri ad probandū vnitatem dei ostendendo
qd non demonstrant sed semper aliquod assu-
munt dubium vel eque aut magis incuidēs
sicut illud quod probant et sic petunt princi-
pium vt ostendit ockam contra scotum pri-
mo quolibet. questioe prima. Et hec de ter-
tio articulo. **¶** Tunc ad rationes
principales. Ad primam patet ex primo ar-
ticulo qd antecedens est negandum. Et ad
probationem dico qd est cognitio abstracti-
ua et non omnis talis presupponit intuitū
uā illius rei cuius est sed alterius et sic habe-
mus de deo cognitionē abstractiuā ex co-
gnitione intuitiua creature per modum ibi-
dem dictum. Qualis autē sit ista cognitio

Primi sententiarum

vel dictū est. Ad confirmationē conce-
ditur antecedens et negatur consequētia et
ad auctoritatē philosophi dico q̄ ip̄e loqui-
tur de cognitione intellectiva causata a fan-
tasmate ipsius rei intellecte et de omni tali
verū est q̄ ip̄a dependet ex cognitione sen-
sitiua eiusdē rei. cur? ratio est q̄ de nulla re
potest haberi fantasia sine sensatōe p̄nta illi-
us rei ibi ergo philosophus solū loquit̄ de co-
gnitione intellectiva rerū sensibiliū causata
ex fantasmatibz et sic illud intelligit̄ tertio de
ania q̄ nequaquā sine fantasmate intelligit̄ ani-
ma. Propter hoc tamē nō sequit̄ q̄ de deo nō
possit haberi cognitio intellectiva nisi de eo
p̄cedat cognitio sensitiua quia de ip̄o nō ha-
betur cognitio cāta ex fantasmatibz sicut ha-
betur de sensibiliū sed solū ex discursu ratio-
nis qui mod⁹ potest fieri sine fantasmatibus
et sensatōe. quare zc. Ad secundā patz ex se-
cundo articulo. q̄ ip̄a cōcludit verū et est pro-
dictis ibidē. Ad tertiā patet ex tertio arti-
culo. q̄ antecedēs et consequēs est verū et de p-
batione psequētie patuit ibidē. Ad aliā post
oppositū negat̄ minor et clare patet q̄ pbatio
nō valet zc. quia ita argueret̄ q̄ qualibz alia
re q̄ cuilibet rei esse de sua q̄dditate zc. Ad
p̄firmationē q̄quid sit de maiore negat̄ mi-
nor. quia ista est dubitabilis et nō per se nota
imo nec evidētē demonstrabilis necesse esse
est zc. et hec de tertia questione.

Distinctio tertia.

Arca tertiam di-

stinctionē huius libri primi i q̄
ostendit magister qualiter in crea-
turis ē vestigiū et imago trinitatis forme istā
questionē vtrū creatura rōnalis sit vestigiū
et imago increate trinitatis. Arguit̄ p̄mo
q̄ nō. quia nulla creatura est vestigiū increa-
te trinitatis. igit̄ zc. p̄sequētia patz et antecedēs
pbat. q̄ vestigiū ducit in noticiā illi? cui? est
sed nulla creatura ducit in noticiā trinitatis
imo pot⁹ ex creaturis naturalit̄ cōcludit̄ q̄
nulla res sit res res et q̄libet earz zc. Se-
cūdo sic q̄ creatura rōnal nō sit vestigiū tri-
nitatis quia in illo quod ē vestigiū trinitatis
inuenit̄ triū rez realis distinctio sicut in ip̄a
trinitate sunt tres p̄sone realiter distincte s̄
aliqua creatura rōnalis sicut ania vel ange-
lus est simplex et indivisibilis i qua nō est di-
stinctio. igit̄ zc. Tercio sic q̄ creatura rō-

nalis nō sit imago trinitatis. quia si zc. vel
esset rōne substantie anie. vel rōne suoz actu-
um. nō rōne substantie q̄ cū sit simplex nec in
ip̄a sit distinctio rez ip̄a nō representaret distin-
ctionē p̄sonarū nec rōne suoz actuū quia
nō representaret cōsubstantialitatē p̄sonarū zc.

In oppositū arguit̄ quia scdm Augusti-
nus. vi. de trinita. caplo ultimo. Dp̄ortet vt
creatorē per ea que facta sunt intellecta con-
spiciētes trinitatē intelligam⁹ cuius in crea-
tura quomodo dignū est apparere vestigiū
Et si hoc verū sit d̄ aliqua creatura maxime
videt̄ de rōnali quā etiā in pluribz locis di-
cit̄ esse imaginē trinitatis scdm mentē. vt pa-
tet. xij. de trinita. caplo. xviij. et alijs diuersis li-
bris eius zc. p̄mo p̄mittit̄ tria notabilia ad
terminorū declarationē. Secūdo ponā ad
questiū triplicē cōclusionē. Tercio soluā cir-
ca istā materiā triplicē dubitationē. Cir-
ca primū in p̄mo notabili videbit̄ quomodo
vestigiū et imago in aliquibz cōditionibz cō-
ueniūt et in aliqbz differūt. In secūdo quo-
modo vestigiū sumit̄ multipliciter. In tertio
quomodo imago similiter.

B Pro
quo notandū scdm ockam q̄ vestigiū et ima-
go aliquas habet cōditiones et p̄prietates cō-
munes et aliquas p̄prias. Prima p̄prias cō-
munis ē q̄ tam vestigiū q̄ imago differt ab
illo cuius est. Secūda q̄ vtrūq̄ ducit i no-
ticiā illi? cui? est. Tercia q̄ vtrūq̄ ex natura
sua nō plus representat vnū indiuiduū q̄ ali-
ud sibi similitū. vnde q̄ representat vnū indi-
uiduū et nō aliud hoc est ideo. quia nō inue-
nitur aliud indiuiduū sibi similitū. Tamē cir-
ca hoc est aduertendū q̄ aliquid ducere in
noticiā alterius potest dupliciter intelligi.
Vno modo quia est causatiū cognitōis al-
terius mediante sua noticiā ita q̄ noticiā ip̄i
us sit causa noticie alterius. Alio modo q̄a
est causatiū cognitōis alterius immediate
sine noticiā sui sicut intellectus ducit tanq̄
causa in noticiā cuiuslibet intelligibilis.

Primo modo adhuc contingit duplici-
ter. quia vel ducit in primāz talē noticiā.
vel tantū facit rememorationē de aliquo
habitualmente noto. Primo modo noticiā
singularis est causa noticie vniuersalis et no-
ticiā p̄missarū noticie conclusiōis. sed nū-
q̄ isto modo noticiā vnius rei incōpleta est
causa sufficiēs alterius noticie prime alteri⁹
rei incōplexe. Secundo modo vna res incō-
plexa mediante noticiā sua potest esse causa

questio quarta

partialis rememorationis alterius rei habitu
aliter nocte illa aut noticia habitualis necel-
sario p̄currit in ratione cause partialis. et isto
modo tam vestigiū q̄ imago representat il-
lud cuius ē sicut patet ad experientia de ima-
gine herculis que solū representat herculez
illi qui primo habuit noticiā d̄ hercule et sic
de vestigio zc. Et hīs sequit̄ q̄ aliqua duo
possunt se representare mutuo patz si sint duo
homines multū similes et sint noti aliquibus
vtrq̄ indifferētē poterit ducere in recorda-
tionē alteri⁹ zc. Sed etiā vestigiū et imago i
aliqbz differunt. Prima differentia est
quia de rōne vestigiū est q̄ sit causatū ab il-
lo cui? est quia vestigiū vt patz inductiue di-
citur illud q̄ est derelictū ab alio. de ratiōe
aut̄ imaginis nō est q̄ sit causata ab illo cui?
est quia imago herculis potest esse ab alio q̄
ab hercule. Secūda differentia sequit̄ ex pri-
ma. q̄ vestigiū nisi sit impeditū ducit nō tan-
tum in noticiā recordatiuā illius cui? est sed
etiā in noticiā p̄pletā alicui⁹ veritatis p̄tin-
gentis de ip̄o. verbigratia vestigiū ex pede
bonis nō tantū facit recordari d̄ boue habi-
tualmente noto s̄ ducit cōmuniter in noticiāz
hui⁹ q̄ bos hic trāsiuit q̄uis q̄q̄ possit ēē
error zc. imago aut̄ quia nō necessario cau-
satur ab illo cui? est ideo nō facit regulariter
noticiā alicui⁹ veritatis cōtingentis d̄ illo cu-
ius ē nisi forte recordatiuā de q̄ nunc nō est
sermo et sic patz zc. Secūdo notandū
q̄ vestigiū p̄t vna creatura dici vestigiū
alteri⁹ accipitur tripliciter Vno modo large et sic
vestigiū est effect⁹ derelict⁹ ex aliq̄ causa re-
memoratiū ip̄us et ducēs cōmuniter in noti-
ciā alicui⁹ p̄positiōis cōtingentis enūciat⁹ ēē
vel fuisse. vt alicui⁹ talis de ip̄a causa et sic su-
mus derelict⁹ ex igne vel cōbustio derelicta
potest dici vestigiū ignis. et etiā odor dereli-
ctus ab aiali vestigiū aialis. Secūdo modo dici-
tur vestigiū magis stricte p̄ imp̄sione alicui⁹
ius in aliqd sibi cedēs remanēte in absentia
illi⁹ et sic in cera relinq̄tur vestigiū sigilli.
Tercio modo strictissime et sic dicit̄ imp̄sio ali-
cuius p̄is alicui⁹ ton⁹ in aliqd sibi cedēs de-
relicta et manēs in absentia illi⁹ et ducēs i re-
cordationē ei⁹ zc. Tercio notandū q̄ ima-
go etiā accipit̄ tripliciter Vno modo strictissime
et sic imago est substantia formata ab artifice
ad similitudinē alteri⁹ scdm aliq̄ accidētia con-
formia accidētibz illi⁹ ad cui⁹ similitudinē sit
distincta ab alijs representas sibi dissimilibz i

aliqbz accidētibz suis. verbigratia. Zignifi-
formas ad similitudines herculis vt habeat
p̄similē figurā qualē habuit hercules et cōsi-
miles colores p̄pter q̄ facit cognoscentē veni-
re i recordationē ist⁹ herculis scdm q̄d ē ali⁹
ab alijs hoibz qui nō habēt p̄similia accidē-
tia. et isto modo imago nō est p̄mo similitudo to-
tius. sed est p̄mo similitudo accidētis q̄ acci-
dentia sunt similia in eis sed nō subie zc. Et
sic accipiendo imaginē de rōne imaginis ē q̄
fiat ad imitaciōz illius cui⁹ est. hoc tñ nō cōpe-
tit sibi ex natura sua s̄ hancū ex intētiōne agē-
tis. quia posset simpliciter fieri nō ad imitatio-
nem illi⁹. Secūdo accipit̄ imago p̄ tali for-
mato siue fiat ad imitationē alteri⁹ siue non.
Tercio modo p̄ oi vniūo p̄ducto ab alio q̄d
fm rōem sue p̄ducit̄ ois p̄ducitur vt simile. et
sic filius possit dici imago patris qualiter apo-
stolus vocat filiū dei zc. D His p̄mis-
sis ponā tres cōclusiones. Prima est q̄ rōna-
lis creatura et generaliter q̄libet alia pōt ra-
tionabiliter dici vestigiū trinitatis inquātū
sc̄z appropriata creatur⁹ possunt aliq̄ modo
ducere in noticiā appropriatōz in diuinis p-
sonis. patet q̄ possunt ducere in noticiā re-
cordatiuā. Verbigratia ex specie in creatu-
ra cōcludit̄ pulchritudo q̄ est vniū appropri-
ati diuine p̄sone. postea accurrete aliq̄ pul-
chra creatura incipit intellect⁹ recordari de
pulchritudine diuina et sic ducit in noticiāz
recordatiuā ip̄ius et h̄z rōem vestigiū et ista
est p̄ma p̄uenientia cū vestigio corpali. Secū-
da ē q̄ sicut vestigiū corpale est causatū ab
illo cui⁹ est vestigiū ita q̄libet creatura a deo
zc. Et qua sequit̄ tertia q̄ sicut vestigiū cor-
porale ducit i noticiā p̄pletā alicui⁹ veritatis
p̄tingentis de illo cui⁹ est. ita creatura ducit i
noticiā p̄pletā de deo p̄tingentē vt q̄ de cau-
sat hoc vt b̄mōi. Quarta q̄ sicut vestigiū cō-
uenit cū illo cui⁹ est in aliqbz accidētibz et nō
in omibz ita creatura habet aliq̄s p̄cept⁹ vni-
uocis cūz deo et aliquos non. Quinta q̄ si-
cut vestigiū corporeale est similitudo aliquo
modo et nō simpliciter expressa. ita creatura
respectu dei. Pro scda p̄uenientia vidē-
dum est que sint illa i creatura in quibz consi-
stet vestigiū. vnde dico q̄ aliquādo vestigi-
um consistit in realiter distinctis quia aliq̄
rei substantia representat aliquod appropri-
atū patri et vna qualitas vel actio represen-
tat aliquo speciali modo aliquod appropri-
atum filio ad aliud accidens. aliud appropri-

Primi sententiarum

atque spiritui scō et tūc vestigiū p̄stare in iūb
stantia et diuersis accidentibz et hoc patet per
Augustinū. vi. de trinit. c. vi. ubi assignat quo i
creaturis est vestigiū trinitatis in q̄ assignati
one partes vestigiū distinguunt. Patet etia
fatis in distinctione et dicitur in ḡri et auctoritati
bus ibide et. aliquid aut nō distinguunt realit̄
sed ē vnicū qd̄ foris diuersas denotatōes v̄l
cōtentū sub diuersis p̄ceptibz et quo possunt
haberi diuersa appropriata in deo et tūc in il
lo qd̄ est vestigiū nō sunt multa sed est tantū
vñū tamē et illo possunt haberi in recorda
tione plura recordabilia de deo appropriata
diuersis personis. p̄mo mō nō om̄is creatu
ra est vestigiū trinitatis qz nō quilibet habz
diuersa accidentia. sed scō mō quilibet cre
atura est vestigiū trinitatis et sic patz p̄ma cō
clusio et. **E** Scōda conclusio est qz creatu
ra rōnalis et nulla alia ē imago trinitatis. patz
qz vt apparet et dictis imago f̄m qz inuenit̄
in creaturis dicitur p̄pter p̄formitatem aliquid si
militudinis in illo cuius est imago et in imagi
ne qd̄ est natū ducere in recordationē illius
cuius est imago et per p̄sequēs illa creatura
matricipre dicitur imago dei que aliqd̄ habet
deosilitudinē ita qz est p̄cise cōe vniocū dō
et illi. s. sola creatura rōnalis est talis. qd̄ pa
tet qz nihil cōmune vniocū deo et cuiusqz
creature est tale quā possit p̄petere creature
rōnali. patz etia qz entitas bonitas veritas p̄
fectio et sic de om̄ibz alijs q̄ p̄ueniūt p̄prie dō
et creature rōnali et nō solū f̄m similitudinē
p̄ueniūt etia deo et creature rōnali multa ac
p̄prie p̄ueniētia deo sunt p̄cise cōmunia deo et
creature rōnali sicut ē intellectū volitūz
iusticia misericōdia sapiētia et sic de alijs. iō cre
atura rōnalis sola dicitur imago dei quia nō
ita p̄fecte sicut si intellectio volitio et cetera ac
cidentia in deo vt in creatura et. **T**ertia
conclusio ē qz creatura rōnalis sic ē imago tri
nitatis qz rō imaginis p̄stare radicalit̄ et ori
ginalit̄ in ipa aia f̄m suā subam. s. in p̄fecti
ue et p̄pletue p̄stare in substantia aie et duobz
actibz ab ea p̄ductis. **P**rima pars patz p̄ Au
gustinū. xiiij. de trinit. c. viij. **E**o ania imago
dei est qd̄ capax ē particeps qz ē potest. et sic d̄
q̄cunqz verificat ē capax dei posse qz ē esse
p̄ticeps de illo solo verificat imago dei ideo
ania solū sensitua v̄l etia intellectua f̄m par
te sensitua nō dicitur imago dei sed aia intel
lectua scōm suā substantia est capax dei. igit̄
et. **S**i vero dicat qz aia nō ē capax dei nisi p̄

actus. R̄spondeo qz li per p̄tē dicere circūstanti
am subiecti seu denotati tali demonstratōe
vel circūstantiā p̄notati sine q̄ nō sic denota
tur. **P**rimo mō aia est capax dei per suā sub
stantiā qz ipa ē illud qd̄ capax dei. **S**ecūdo
mō ipa ē capax dei p̄ actū suos sine quibz nō
p̄t capere deū et. scōda pars patz et. p̄tra sc̄m
thomā qui ponit qd̄ imago p̄stare in poten
tiā aie et nō in actibz. **S**z p̄tra hoc ē Augu.
in quodā sermone dicens qz si bō seruasset in
se bonū qd̄ in illo creauit deū id est imaginē
suā nō solū sp̄ laudaret deū lingua s. et vita
ergo f̄m Aug. creata fuit in boie imago dei
quā nō seruauit s. hoc nō potest intelligi de
substantia aie aut potētis ergo intelligit de
aliq̄ accidente creato qd̄ bō perdidit p̄ pecca
tum ipsius. **S**z tale nō p̄t poni nisi actū in
telligendi aut volēdi vel habitus et si habitus
p̄tineat ad imaginē multo magis ipi actus.
Confirmat qz om̄es ponūt imaginē in tribz
p̄stare habitibz ordine origis inter se s. aia
aut potētis aie nō originant. iō oportet po
nere aliq̄ decidētia originata p̄tinere ad ima
ginē trinitatis in create. **S**ic ḡ patz qz p̄pleta
ratio imaginis p̄stare in ipa substantia aie et
duobz actibz scilicet actu intelligēdi et volē
di et etia p̄t p̄stare in ipa substantia aie et du
obz habitibz cōridentibz dicitur actibz. vñ
quibz sunt multi actus et habitus diuersarū speci
erū sic iusticia. misericōdia. ars. sciētia. prudētia
et. c. in oia reducunt ad duo genera ideo po
nūt imago in duobz. **F** Tūc igit̄ loquē
do de actibz naturalibz p̄t assignari iste or
do qz sicut pater in diuinis habet secunditā
tē ad p̄ducendū filiū et spiritū sanctū et p̄mu
nicat filio secunditā p̄ducēdi spiritū sanctū
et sic pater et filius p̄ducūt sp̄m sc̄m. **S**ic ipa
substantia aie est secūda et p̄ductua tā actū in
telligēdi qz volēdi et tūc iste due cause. s. s. b. a.
aie et actū intelligēdi possunt p̄ducere actū
volēdi ita qz sic filius in diuinis etia ab vno
et sp̄m sc̄m est a p̄re p̄ducere et filio p̄ducto
et sic imago p̄t aliq̄ mō rep̄tare distinctas
p̄sonas s. originē ac ordinē earū. qz i ista ima
gine est actualis re et trinitas s. nō est p̄sub
stantialitas nisi in quātū illi duo actū in eade
substantia rep̄unt et sic p̄t imaginari imago
Sz etia p̄t assignari imago in ipis potētis
nō qz sunt realit̄ distincte s. p̄ hūc modū quia
eadē substantia aie dicitur memoria. intellectus et
volūtas. **D**icitur etia intelligētia in quātū ipa
potest p̄ducere verbū seu actū intelligēdi sic

Questio quarta

pater p̄t p̄ducere filiū et dicitur memoria i q̄n
tum ipa retinet habitū de obiecto cognito p̄
verbū sicut filius est eternalit̄ verbū patris. et di
citur volūtas in quātū ipa cū p̄bo p̄t p̄du
cere actū volēdi sicut pater cū filio p̄ducit.
s. s. et sic sicut in diuinis est p̄substantialitas sic
aliq̄ mō est hō sic qz in mente nostra sint ali
qua tria que sint vñū s. sic qz isti tres termini
p̄ vno supponūt. s. p̄ ipa aia. **E**t sicut in diuinis
est distinctio realit̄ triū suppositoꝝ sic isti tres
termini diuersa p̄notat vt dictū ē. et i potētis
aie p̄t poni imago trinitatis licet imperfecte.
Expressius t̄m ponit in substantia et actibz f̄m
qz ponit **O**ckam vt iā dictū est. **B** Tūc
ad rōnes p̄ncipales. **A**d p̄ma negō antece
dens et ad p̄batōz dico qz vestigiū nūqz du
cit i noticiā illi cuius ē nisi p̄supposita noticia
habituali ipsius et iō si trinitas p̄sonarū nō p̄
cognoscere. quia creatura tūc nō duceret i
cognitionē trinitatis de facto adhuc t̄m possz
ducere iō dicitur p̄t vestigiū trinitatis q̄l ac p̄t
sic ducere dictū est. **A**d scōdam negō ante
cedēs et ad p̄batōnē dico qz nō oportet in oī
vestigio trinitatis capiendū vestigiū vno mō
supdicto inueniri aliq̄ tertia s. sufficit qz ex il
lo possit habere noticiā triū appropriatoꝝ mō
supdicto. **S**ilicet quia in substantia intellectu
ali nō sit distinctio realis triū rez intrinseca
et essentialis ibi est t̄m talis distinctio extrinse
ca et accidentalit̄ s. sufficit. **A**d tertiā negō
antecedēs et ad p̄batōnē dico aliq̄ p̄positio
nes. **P**rima ē qz imago trinitatis dicitur creatu
ra rōnalis tā rōne aie qz rōne actū et. **P**a
tet qz imago p̄t p̄stare in ipa substantia aie
et actū simul. **S**ecūda ē qz creatura rō
nalis ē imago trias magis rōne substantie aie qz
rōne actū et. **P**atz qz ipa est q̄ p̄prie ē capax
dei. **U**n ista terminus imago supponit p̄ ipa aia
bene t̄m p̄notat ipos actū qz nō sunt imago dei
licet ipa aia in p̄patione ad illos actū quos p̄
ducere p̄t f̄m ordinē supdictū expressius di
cat imago et iō cū habeat illos actū accidentia
liter et quibz habeat et quibz nō. patz qz ipa aia
p̄t vna vice dicitur expressius imago qz alia. **T**er
tia p̄positio est qz creatura rōnalis f̄m substantia
aie deficit a rōne imaginis p̄fecte. patz
qz nō rep̄tat distinctōes p̄sonarū vt bñ dicitur
nec bestinēcūenies qz f̄m magistrū in lūte
ra nō p̄t in nobis rep̄ri ratio imaginis ad
pleniū. **U**n in aia nō est tanta similitudo tri
nitatis quin sit maior dissimilitudo. ipa tamē
qz intelligit meminire et vult. inuat ad noticiā

aliquale trinitatis et emanatōis p̄sonarū.
Aliqui tamē ad saluandū rationē imaginis
in substantia aie p̄cedūt distinctionē seu non
idēp̄tate inter substantiā aie intellectū et vo
luntatē s. talis distinctio nō p̄t p̄bari vt be
ne dicitur **S**corus nec videt necessaria aut vti
lis ad saluandū p̄positū qz siue sic siue nō in
potētias aie nō saluat originatō. **Q**uar
ta est qz creatura rōnalis f̄m p̄pationē ad su
os actū deficit a rōne imaginis p̄fecte. patet
qz vt sic nō rep̄tat cōsubstantialitatem p̄sona
rum vt bene arguit tamē signa rep̄sentatiua
illoꝝ actū seu alios cōseruatiā vere affirmā
tur de eadē substantia qz eadē substantia est me
moriam intelligētia et volūtas. **I**sti em̄ termi
ni licet p̄notent diuersa et distincta realit̄ ab
ipa aia supponūt tamē p̄ ipa que ē cōsubstan
tialitas. quā intēdūt **A**ugustinus et alij docto
res et sic patet ad quēstū respōsio. **Q**ue tamē
p̄ sequētia ampliū declarabit et. **H**ir
ca p̄dicta moueo tres dubitatōes. **P**rima
est quia videt qz imago trinitatis nō cōsistat
in substantia aie et duobz actibz ab ea p̄ductis
Primo quidē qz arguit qz imago nō cōsi
stat in substantia aie qz imago necessario re
quirit distinctionē aliquā sed in ipa non est
distinctio aliqua cū sit indiuisibilis et p̄ cōse
quēs ipa nullo mō habet rationē imaginis.
Unde **A**ugustinus vbi cūqz exp̄ssit imaginē
exp̄ssit ea p̄ aliqua distincta sicut. ix. de trini.
p̄ mentē. noticiā et amorē. et. x. deinceps p̄ me
moriam intelligētia et voluntatē. quare et. **E**o
firmat qz **A**ugustinus in sermone de vno mar
tyre dicit qz si bō seruasset bonū qd̄ i illo cre
auit deū id est imaginē semp laudaret deū et
et sic imaginē nō seruauit. **I**tem. x. de trini. c.
vii. imago ita deformis et obscura facta ē vt
pene nulla sit. sed substantia aie integra remā
sit. quare et. **S**ecūdo p̄ncipaliter argui
tur qz imago nō p̄stare in actibz aie quia in
partes imaginis debet ē cōsubstantialitas s. et
inter substantiā aie et illos actū nō est et.
Confirmat quia **A**ugustinus. xiiij. de trini. c.
iij. di. qz imago creatoris immortalit̄ insita ē
aie sed tales actū nō insunt aie immortalit̄
Item ibide cap. lo. v. dicit qz imago nō est po
nēda in trāseuntibz et. **S**ecūda dubita
tio vtrū secūda pars imaginis s. actualis
cognitio gignat a p̄ma s. ab aia et tertia s. et
actualis volitio a p̄ma et scōda s. ab aia et et
noticia sicut supradictū est. **P**rimo em̄ ar
guitur qz nō om̄is cognitio seu noticia p̄du

Primi sententiarum

catnr ab aia cui est noticia qz aia ē sibi ppi co-
gnitio seu noticia. igit̃ zc. cōsequētia patet qz
idē nō pducit a se. z antecēdēs pbat̃ quia in-
telligere vel cognoscere ē vivere. vivere aut̃
ē esse. ēē vero ē ipa res. que est. igit̃ intelligere
ē ipa aia intelligēs. Itē aia est eēntialiter in-
tellectiva. nā p hoc reponit̃ gradu specifi-
co ergo nullo accidere indiget vt intelligat zc.
Itē intelligere cōpū aie nō est nisi moueri i
tentionalit̃ sicut corp⁹ mouet localit̃ sed pro-
babiliter pōt sustineri qz in corpib⁹ mo-
calis realit̃ nō differt a mobili igit̃ i spiritib⁹
hoc pōt saluari zc. Itē sicut saluat̃ deum ali-
quid intelligere p suā eēntiā ita qz nūc intelli-
git̃ aliquid esse q̄lter pns nō intellexit zc. p
pter hoc solū qz nūc ita est q̄lter pns nō itel-
lexit neqz pns fuit ita videt̃ posse p̄bilit̃ sal-
uari de q̄libet alio intelligere q̄re frustra po-
nit̃ pluralitas sine necessitate zc. Secun-
do pncipalit̃ arguit̃ qz nō ois volitio sit effe-
ctiue ab actu intelligēdi quia sicut arguit̃ sco-
tus libro pmo di. iij. q. vltima. noticia genita
est accidēs cui nō cōcatur fecūditas pducē
di actū volitōis talē em̃ accidēs nō est nat⁹
esse format̃ intelligēs z volēs igit̃ mens nō
cōcatur tali accidēti pducto illaz fecūditatem
quā pns habuit qz nō cōcatur sibi naturā ean-
dem s3 aliā. similiter Augusti. dicit̃. it. d. trini.
c. viij. q. verbū amore p̄cipit̃ ergo amor ē cā
effectiua verbū magis q̄ cōtra. Itē appetit⁹
sensitiu⁹ potest̃ ēē sine sensatōe igit̃ z appetitus
intellecti⁹ sine intellectōe. Antecēdēs patet
qz naturā aliq̄s pōt habere famē z sitis eti-
am si nūqz sentiret aliquid ab extrinseco s3 fa-
mes z sitis sunt quidā appetit⁹ scdm cōmēta-
tōrē. ij. de anima cōmēto. xij. Itē voluntas
pōt impare cognitionē de aliq̄ de quo actu-
aliter nō cogitat. Aut̃ igit̃ illud apprehendit̃
actualiter z tūc frustra p̄cipit̃ fieri qd̄ p̄f-
fiebatur aut nō apprehendit̃ z tūc volūtas opa-
tur circa incognitū. Itē cognitio habitualis
pōt sufficere. qz habitib⁹ vnamur cū volum⁹
igit̃ nō requirit̃ cognitio actualis. salte vide-
tur qz nō requirit̃ ad eius cōseruationē. quia si
cū species sensibilis nō causat sine p̄sentia
rei sensibilis in ipa causata aliquādo sine ea
p̄seruat̃ vt patet i claudē oculos postqz vi-
dit aliquod lucidū. sic p̄tionalit̃ volitio li-
cet nō causet sine actuali intellectione pote-
rit salte sine ea p̄tius cōseruari zc. Ter-
tia dubitatio est vtū partes imaginis crea-
te sint equales inter se videt̃ qz nō quia ima-

go creata nō habz partes distinctas inter se
igit̃ zc. In oppositū est dictū cōe zc.

Ad p̄mā dubitationē dico qz ad p̄fectaz
imaginē trinitatis requireret̃ aliq̄ distinctio
sed substantia aie est ip̄fecta imago qz q̄uis
longinquā habeat similitudinē cū deo tamē
maiorē q̄ sit inter deū z creaturā aliā. vnde
quādo Augustin⁹ locis ibidē allegat̃ expri-
mit̃ imaginē trinitatis ad habendū p̄formi-
tatē aliqualē iter partes imaginis z p̄sonas
in diuinis exp̄mit̃ eā per nomia significātia
substantia aie cōnotādo tñ ipos actus. z iō
it. de trini. assignat̃ imaginē p̄mentē. noticia
z amorē. vbi p̄mentē intelligit̃ substantia aie
p̄noticiā ipam substantia aie cōnotādo ver-
bū qd̄ est act⁹ secund⁹ pducibilis ab ipa sub-
stantia aie. p̄amorē etiā intelligit̃ ipam substa-
tia aie cōnotādo actū volēdi pducibile ab
ipā substantia aie z p̄bo pducto. Ex em̃ sic in-
telligit̃ Augusti. patet ibidē vbi dicit̃ qz amor
est substantia z nō corp⁹ z mens nō est corp⁹ s3
spiritus neqz tamē amor z mens duo spirit⁹
sed vnus. neqz due eēntie sed vna. Et subdit̃
hec aut̃ duo relatiue ad inuicē dicunt̃. z sic
vult qz mens z amor ip̄ortāt vnaz eēntiā aie
dicuntur tamen relatiue. i. cōnotatiue z eo-
dem modo intelligit̃ caplo. v. vbi pbat̃ qz co-
gnitio z amor sunt in mētē nō tanq̄ accide-
tia in suo subiecto p̄pter hoc quia accidēs
nō excedit suū subiectū. mēs aut̃ amore quo
se amat potest̃ etiam amare aliud p̄ter se. si-
militer nō se solā cognoscit mens sed multa
alia. ergo amor z noticia nō sunt accidentia
ipius mentis. hoc em̃ argumentū nō vale-
ret de amore z cognitione actuali z elicto vel
etiam habituali acq̄siti. vt patet. Intelli-
git̃ ergo de amore z cognitione habituali i-
trinseco que est ipa mens. que potest̃ vocari
habitus quia ē principii actū respectu co-
gnitionis z amor actualis sūp̄p̄us z sic isti
termini amor z noticia capiunt̃ equiuoce zc.

Si dicatur qz fm̄ predicta eadē esset assi-
gnatio imaginis quā ponit̃ Augustinus. it.
de trini. per mentē. noticia z amorē z quā po-
nit̃ postea per memoriā. intelligentiā z volū-
tatem z per cōsequēs vna nō esset euidētis
or̄ alia. Lūius oppositū dicit̃ Augustinus.
p̄. d. trini. c. iij. rēpōdēdo qz iste due assigna-
tiones sint eiusdē rei z nō differunt nisi scdm
nomia diuersimode idē exp̄mentia. Se-
cunda tamē aliquo modo est euidētis qz p̄-
ma quia intentio beati Augustini est inueni-

Questio quarta

gare quomodo tres p̄sone distinguūt̃ in-
ter se z tñ sunt vnus de⁹ quia scdm vsū lo-
quendi magis dicit̃ qz eadē res est memoria
intelligentia z volūtas q̄ sit idē mens no-
ticia z amor. ideo quantū ad hoc est euiden-
tior quia euidētius est notū illa tria predica-
ri de eodem zc. Ad p̄firmationē dico qz
imago capit̃ dupliciter. Uno modo vt sup-
ponit̃ p substantia aie que est memoria intel-
ligentia z volūtas z sic nō p̄didit homo ima-
ginē dei licet p peccatū bene p̄diderit effica-
ciaz bene opandi ex impedimētis q̄ inueniūt̃.
Alio modo capit̃ vt est nomē collectiui sup-
ponēs p substantia aie z actib⁹ cognitōis et
dilectōis dei. istos aut̃ p̄didit homo p statu
nature lapsē. Ad scdm rationē dico qz
nō oportet qz inter p̄tes imaginis sit p̄substa-
ntialitas nisi sicut sup̄ dictū est. Et ad aucto-
ritatē Augustini rēpōdēdo qz intentio Augu-
sti est qz imago est immortaliter zc. qz illa p̄q̄ par-
tes imaginis exp̄munt̃ sp̄ p̄dicant̃ d̄ ipa aia
Nam hec sp̄ est vera aia est memoria intelli-
gentia z volūtas z h̄mō loquēdi sepe vrant̃
sancti. z sic patz ad p̄mā dubitatōz. k.

Ad scdm dubitatōz dico qz sic sicut dictū
est sup̄. Et ad p̄mā rōnēz dico qz antecēdēs
est falsum. vñ ad p̄mā p̄bationē potest̃ multi-
pli ceter rēpōderi. vno mō scdm tenēs cō-
plexū significabilia qz intelligere vel cogno-
scere vel aiam vivere vel ēē nō est aia nec ali-
qua entitas sed aliq̄d complexū significabile
Alio mō scdm illos qz nō ponunt̃ cōplexū si-
gnificabilia p̄t dicit̃ qz ille p̄positōes sunt im-
proprie z incōgrue capiēdo infinitū verbalit̃
ter quia verbū nō potest̃ reddere sup̄positūz
verbo nec etiā oratio infinitiui mōi. quare zc.
Alio mō p̄cedēdo illas p̄positōes posset̃ dici
qz intelligere nō est intellectio. s3 est res intel-
ligens. cuius oppositū supponit̃ argumentū
Deiū tamē videt̃ mibi dicendū qz p̄ tales
p̄positionē intelligere est vivere. intelligatur
ista quod intelligit̃ vivit. z nihil plus. quare
zc. Ad scdm rationē dico qd̄ licet aia sit
essentialiter intellectiva nō tamē est essentia
liter seu p suā essentia intelligens nec sua es-
sentia est sua intellectio z licet hoc p̄cederet
posse esse. tamē de facto aliud ab ipa est sibi
intellectio. Ad tertiā dico qd̄ siue aia i-
telligendo moueat̃ intentionalit̃ siue nō ta-
mē ponādū est qd̄ aliqua qualitas pmanēs
est intellectio. Ad quartā dico qd̄ licet h̄
posset̃ sine p̄tradictione saluari nō tamē ita

rationabiliter. quia deus nō indiget aliquo
extrinseco ad sui p̄fectionē cetera vero indi-
gent. Ideo dicit̃ qd̄ nō frustra ponit̃ in aia
zc. q̄uis in deo hoc nō ponat̃. Ulterius ra-
men circa hoc dico qd̄ nō est euidēs quin
aia possit cognoscere seipam vel aliquā rē
aliā puta angelū vel fm̄ aliquos deū nul-
la alia re posita p̄ter potentia z obiectū Et
si queratur in casu isto. que res esset cognitō
vel res cognoscens vel res cognita. Ad
hoc posset̃ p̄babiliter dici qd̄ si obiectū esset
p̄fectius cognite z cognosceret̃ claret̃ ipz
esset cognitio sed si enigmatice nō oportet.

Si vero obiectū sit eque vel minus per-
fectū cognite ita qd̄ cognoscēs cōtineat̃ illō
p̄fectionalit̃ tunc nō oportet qd̄ obiectūz
sit cognitio. Et hac imaginatione sequi-
tur qd̄ intellectus noster per suā essentia nō
pōt clare cognoscere essentia diuinā aut
angelicā. Secundo sequit̃ qd̄ nō est eni-
dens quin intellectus noster p suā essentia
possit cognoscere seipm z qd̄libet sue speciei
z circa specie suam. tamē h̄mō nō obstantib⁹
probabiliter ponit̃ qd̄ intellectus noster qe-
quid intelligit̃ p cognitionē a se z obiecto co-
gnito distinctā cognoscit. Ad scdm rari-
onem dico qd̄ actus volēdi est effectiue ab
actu intelligēdi qd̄ probat̃ Dckam qz omne
absolutū necessario p̄suppositūz alteri ha-
bet respectu illius rationē cause sed actus in-
telligēdi necessario tāqz ad absolutū p̄sup-
ponitur actui volēdi igit̃ habet respectu il-
lius rationē cause z nō nisi effectiue vt patet.
igit̃ zc. Unde ad p̄mā instantiā concedo an-
tecedēs sed nego cōsequentiā quia etiā fm̄
Scotum aliquid pōt esse causa effectiua
intellectionis z volitionis qd̄ nō est natum
esse intelligens aut volens. i. aliquod obie-
ctum. quare zc. Et ad auctoritatē Augusti.
dico qd̄ sicut patet ex processu suo per ver-
bum intelligit̃ ibi noticia completā elicitaz
ex habitu. z per amorē voluntatem. z quan-
tum ad illud verbū concurrūt̃ voluntas. qz
verbum completū quod est determinate af-
firmatiuū vel negatiuū fm̄ aliquos non sit
nisi mediāte voluntate tamē respectu illius
actus voluntatis est noticia scilicet incōple-
ta termini vel terminorūz que est concausa
ipius. Similiter quando verbū habet̃
actualiter z distincte z ad cōseruandū p̄-
cipue concurrūt̃ ipa volūtas quia intelli-
git̃

primi sententiarum

mus cū volumus qd est intelligendū post no-
ticiam habitualē acquirā. Ad sedam ne-
go antecēdēs z ad pbationē dico qd fames et
sitis licet possint haberi sine sensatōe extrin-
seca nō tū sine sensatōe ab extrinseco scilicet
ex actione vnius partis i alia. qualis potest
haberi sine sensatione ab extrinseco. sicut pa-
ter in habētibz dolorē capitis vel dentium zc
vel potest dici qd fames z sitis nō sunt actus
appetitiui eliciti respectu cibi z potus sed sūt
quidā languor ex dsecato cibi z potus loqū-
do de fame z sit pueniētibz omnē experie-
ntiam cibi z potus. Ad hoc ergo qd sint actus
appetitiui requirit prima sensatio zc. Ad
tertiam concedo qd voluntas potest impare co-
gnitionē actualē de aliquo nō prius cogita-
to actu distincto sicut cūz occurrerit alicui
qd audiuit aliquid z nō cogitet quid fuerit il-
lud tunc voluntas picipit intellectui vt inq-
rendo recogitet z sic frequēter inuenit. imo
cōmuniter iste est pcessus in reminiscēdo di-
co tamē qd illud apprehēdebat prius nō disti-
cre sed cōfuse ideo precogitabat vno modo
z alio modo precipiebat cognoscēti dico eti-
am qd supposito qd voluntas pcepit et eandē
cognitionē quā prius nō tamē pū frustra p-
ciperet quia p hanc potest illa cōseruari zc.
Ad quartā dico aliquas ppositiones.
Prima est qd voluntas nō potest diligere seu
velle incognitū pater p Augustinū. Inui-
sa diligere possumus incognita neqz. imo
fm qd ponit Adam omnis volitio est quedā
cognitio de quo alias videbit. Secda est
qd ad hoc qd voluntas elicit actū volitionis
nō sufficit cognitio habitualis vñ l3 habiti-
bus vtamur cū volumus aliquid haberi vt nō vo-
lumus nisi cū de eoz vñ distincte vel p fūse
actualiter cogitam. Dicant aduertē-
dum est qd habens habitū z nō cogitās actu-
aliter de obiecto illi pōt moueri ad cogitan-
dum de illo nō solū a voluntate sed aliunde
multipliciter scilicet vel a motore extrinseco
vel ab influentiā celi vel a dispositione cor-
porū. sepe tamē mouet a voluntate retrahē-
te intellectū ab alijs. vel trahente ad illud nō
tamē semp vnde fit vt frequēter habituat in-
cipiat cogitare de aliquo z nesciat vnde mo-
uetur ad cogitandū de illo plusq de alio.
Tertia ppositio est qd ad hoc qd voluntas
cōseruet actū volitionis nō sufficit cognitio
habitualis pater sicut pcedens. Quar-
ta est que sequit ex alijs z est qd ad hoc qd vo-

luntas eliciat aut cōseruet actū volitionis
requiritur naturaliter cognitio actualis pa-
ter ex dictis. Unde sequitur qd volitio plus
dependet in essēdo z pmanendo a cognitio-
ne qz species in sensu a re sensibiliciz forte nō
plus dependeat in fieri z nō plus pcludit
argumētū. Secundo sequit qd volitio pl⁹
dependeat a cognitione qz executio exterior
libera dependeat a volitione. quia executio
exterior sicut ire ad ecclesiā potest ab homie
fieri etiā meritorie absqz hoc qd sit ab actu vo-
luntatis sed sufficit qd in fuerit zc. quare zc.
Uerū est tamē qd talis executio nō dicat libe-
ra intrinsece sed solū extrinseca denominatōe
quia ab actu voluntatis zc. Tercio sequi-
tur qd cognitio potest esse causa effectiua cō-
trariarū volitionū successiue in eodē subie-
cto z eodē modo disposito. pater quia eadē
stante cognitione eiusdē obiecti voluntas po-
test illud velle z nolle zc. Quarto sequit
qd idē agens naturale potest cōtrarios effe-
ctus causare in idē passūz eodē modo dispo-
sitū vnde hoc nō est incōueniens de causa d
terminabili ad varios effectus p concurrūz
esse libere sicut hic zc. Ad tertiam dubitationē pono aliquas ppositiōes. Pri-
ma ppositio est qd loquēdo de virtute sermo-
nis z prie partes imaginis create nō sunt eq-
les inter se quia nulle plures res distincte sūt
partes imaginis create vt satis pater de ani-
maz eius actibz. quia nō cōstitunt aliquid
vñū. Similiter de intelligentia memoria et
voluntate pater qd sunt idēz. z per psequens
nō sunt partes alicui. tamē improprie vocā-
do ista partes imaginis ipas esse equales po-
test intelligi multipliciter. Unde sic sedā
ppositio qd ptes imaginis vno mō possunt in-
telligi esse equales ratōe obiectozū suoz scz
quia qequid est obiectū vnius potest esse ob-
iectū alterius. z eodem modo scz habitū vel
actu z sic pcedunt esse equales tā in via qz in
patria. Tertia ppositio est qd ptes imagi-
nis alio modo possunt intelligi esse equales
ratione suozū actūz sic scz qd nulla earū scz
sua dispositionē naturalē est magis ipedita
a suo actu qz alia z sic nō oportet qd sint equa-
les in via. vnde in quibūsdā videm qd me-
moriam excedit intelligentiā quia bene retinet
sed nō facilius substantia liter intelligunt tali-
is econtra. In alijs amor excedit intelligen-
tiam z memoriā. in alijs econtra. s; erūt equa-
les in patria quādo erūt ab omni languore sa-

Questio quinta

nate. sicut dicit. r. de trini. Quarta pposi-
tio est qd ptes imaginis alio mō possunt intel-
ligi esse eqles rōne suoz actūz sic scz qd respe-
ctu eiusdēz habeat actus eque intensos z sic
clarū est qd in via nō sunt equales. S; etiaz
videt qd būsda qd ipossibile est qd isto mō sint
eqles in patria. respectu dei. z qd ibi ē sp inten-
sior actus dilectionis qz cognitionis. Alijs
videt qd in patria erit eque intensa cognitio si-
cut dilectio. Quod pbat auctoritate magi-
stri in scdo di. xxi. vbi videt dicere qd in patria
tātū qsqz cognoscit quātū diligit. Istud tū
nō cogit qd magister ibidē nō vult aliud di-
cere nisi quod qd plus diligit plus cognoscit
ita qd noter pportionē nō equalitatē. S; em suf-
ficit ad intentōz magistri qd nō intendit ibi p-
bare nisi qd seraphin plus cognoscit deū qz
cerubin. qz plus diligit. Dico tū qd ista que-
stio vtrū illi act⁹ beatifici sint eque intensi in
sua specie est qstio facti. de qua nō cōstat iue-
reuelatōe dei z sic pater qd ptes imaginis
debēt cōcedi equales z quomodo nō zc. Si
vero dicat ptra sedam ppositionē qd act⁹ ma-
lus hic in via potest esse cognitus a beato et
tamē nō volitus qz tunc beat⁹ peccaret. nec
nō volitus quia tunc nō esset de omibz sicut
vellet. igit zc. Respōdeo vno mō potest cōce-
di qd actus peccati est volit⁹ a beato sicut ē eti-
am volitus a deo nec in hoc peccat qz nec d
us nec beat⁹ male vult illū actū. Alio mō po-
test dici qd actus peccati est volitus a beato
sicut a viatore sicut ex charitate zc. Nec opor-
tet qd omnia fiant circa alios qd fieri optant cir-
ca eos tū circa seipos fiunt qd qz fieri optāt
saltē vt in pluribz. licet nō in oibz forte circa
iudiciū qz ante beate optāt vniri suis corpo-
ribz zc fm Augustinū z fm hāc viā dicēdū
ēet qd nō oportet volitatē beatā cōformari
deo in omni volito qd videt deum velle zc.
Et hec de ista questione.

Questio quinta.

Arca tertiā dis-
tinctionē z alias multas seqn-
tes in qd magister agit de cō-
tione diuine vnitatis z psonarū trinitate. quero
vtrū ppositio fidei de dei vnitatis z psonaz tri-
nitatis pbabiliter valeat sustineri. Arguit
pmo qd nō qz tal ppositio nō est a nob imagina-
bils. igit nec pbabiliter sustinibil. psequētia te-
net qz nō videt qd illud possit pbabiliter susti-

neri qd nō pōt imaginari. Et antecēdēs p⁹
qz imaginatio nō capit qd vna res simplicis-
sima sit tres res z qlibet earū vñ sepe dicunt
doctores h nō esse imaginabile. Si em Anf-
helmus dicit de incarnatione pbi cito post
pncipiū. qd xpiana fides multū pfitet qd intel-
lectu capere neqz zc. Secūdo sic talis po-
sitiō nō potest sine ptradictione saluari. igit
nec pbabiliter sustinere. psequētia tenet. z an-
tecedēs pater. qd ista ppositio idē de eodē affir-
mat z negat vt pater in istis ppositionibz de
generat deū. de nō generat deū. z tū non est
nisi vnus deus. similiter de istis cēntiā nō ge-
nerat. pater in diuinis generat. z tamē omni-
no idē est cēntiā z pater in diuinis zc. Ter-
tio sic talis ppositio sine negatione forme sil-
logistice aut formalis psequētie nō potest de-
fendi igit zc. psequētia tenet z antecēdēs pa-
ter qz ppter illā ppositionē oportet negare sillo-
gismū expositoriū sicut istuz hic pater gene-
rat. hic pater est essentia diuina. ergo essentia
diuina generat. Similiter istum quecunqz
res est pater est pater. fil⁹ est res que est pater
ergo filius est pater. qui tamen videt esse in-
dariū. Similiter psequētiā cōuersiua sicut
istā nulla cēntiā diuina generat ergo nulluz
generans est essentia diuina. in hīs omibz
antecēdēs est verū z psequēs falsuz scdm po-
sitionē fidei zc igit. In oppositū arguitur
quia fides nostra est vera z saluberrima z p
psequēs incōueniens esset qd nō posset defen-
di z pbabiliter sustineri. Etia frustra la-
borarent circa studiū fidei fideles catholici
z doctores theologi nisi possz pbabiliter ab
omni falsitate tueri. In ista questione erūt
tres articuli iuxta tria argumēta iam facta.

In pmo videbit qd concedat ppositio fi-
dei de trinitate. In secundo qualiter hec po-
sitiō possit sustineri sine ptradictione. In ter-
tio qualiter etiā sine forme sillogistice aut al-
ter⁹ bone psequētie negatione. Et sunt hec
tria valde vtilia in theologia. B In
pmo articulo ponā z deducā tres pclusiōes
In pma videbit qd pcedat hec ppositio fidei.
In scda vtrū h ppositio possit euidenter pbari
In tertia vtrū possit imaginari aut pbabiliter
sustineri. Prima pclusio est qd ppositio
fidei pcedit qd vna res simplicissima ē tres
res z qlibet earū scz qd vna diuina cēntiā est
punctum p⁹ z fil⁹ z spū sanctus z est singillatī
pat⁹ z est etiā fil⁹ z ē spū sanct⁹ qruz trā rerū
vna nō est alia sed sunt eadē indiuisibiles.

primi sententiarum

sentia. q̄ quidē eēntia nullā illaz triū rez ge-
nerat nec ab aliqua generat vel aliqua pdu-
cit nec ab aliqua pducit sed vna illaz triū scz
pater a nulla re generat vel pducit sed gene-
rat z pducit vna illaz triū scz filiū z pater et
filiū tanq̄ vnu p̄ncipiū pducit sed nō gene-
rant sp̄m̄ctm̄. Ista p̄clusio patet ex symbolis
p̄ eccliam factis z p̄ eā approbatis nec aliter
p̄bo eam. Sed ad sciendū q̄ p̄posiciones d̄
beant cōcedi fm̄ hanc p̄ositionē fidei ponaz
aliquas distinctiones z inde eliciā plures p̄-
positiones satis viles. Prima distinctio
est q̄ nomia significātia deū sunt in mltipli-
ci differētia. quedā sunt eēntialia. quedā pso-
nalia. quedā cōmunia. quedā nocionalia.
Essentialia aut̄ dicunt̄ que sic supponūt p̄ es-
sentia vel natura q̄ si essentia z suppositū i di-
uinis realiter distinguēnt̄. illa supponerēt
p̄ essentia nō p̄ supposito. nomia vero psona-
lia sunt illa que ex vsu loquēdi sic supponūt p̄
supposito q̄ si suppositū z essentia distingue-
rent̄ adhuc supponerēt p̄ supposito z nō p̄ es-
sentia. Uel aliter loquēdo essentialia sūt
q̄ supponūt p̄ psona vt psona est. z licet p̄di-
ce locutōes forte nō sint vere de virtute ser-
monis tñ qualiter debeant intelligi. patebit
in sc̄do articulo magis. Noia aut̄ cōmunia
sunt q̄ ex vsu loquēdi supponūt p̄ supposito z
essentia. z si suppositum et essentia distingue-
rentur adhuc supponerent p̄o vtroq̄. No-
mina vero nocionalia sunt illa que dicuntur
de vna p̄sona vel de pluribz non tamē de
qualibz z si illa dicerent̄ de creatura suppo-
nerent p̄ quibz dā actionibz creaturaz. Exē-
pla aut̄ istorū patebunt. Secunda disti-
ctio est q̄ nomia essentialia sunt in multipli-
ci differētia. quedā sunt substantia vt hoc
nomē deitas. quedā adiectiua vt ē cōmunica-
bile. Itē substantia. quedā sunt numerabi-
lia vt trinitas. quedā nō numerabilia vt eēn-
tia sapiētia bonitas veritas. Itē nomia pso-
nalia sunt in multiplici differētia. quia q̄daz
sunt cōmunia. sicut sunt ista suppositū psona
quedā vero p̄pria sicut pater filiū z ista sunt
duplicita quia q̄dam sunt abstractiua vt pa-
ternitas filiatio. z ista dicunt̄ p̄prietates pso-
narū. z alia p̄cretiua z ista q̄q̄ sumunt sub-
stantiue z tunc ab antiquis doctoribz ex eis
dicunt̄ esse predicatio idēptica vt dicēdo
essentia est pater. quandoq̄ aut̄ adiectiue et
tunc dicunt̄ predicatio formalis z sic ista a-
pud quosdā esset falsa essentia est pater. Itē
nomina cōmunia sunt in multiplici differē-

tia qz q̄dā sūt q̄ sp̄ tenent̄ cōiter sic res ens zē
q̄dā vero sunt vlt̄ saltē aliq̄d ē q̄d q̄q̄ sumit̄
cōiter q̄q̄ p̄cise eēntialit̄ q̄q̄q̄ vō p̄cise pso-
nalit̄ sicut h̄ nomē de⁹ de q̄ postea dicet̄ magi.
Itē nomia nocionalia sunt in multiplici sal-
tem in duplici differētia. qz aliqua sunt q̄ so-
lum supponūt p̄ vna psona sicut generatio a-
ctio spiratio passio. quedā vero supponūt p̄
aliq̄bus psonis sicut spiratio actio pductio
passio. z hec oia patent facilius cuilibet ad-
uertenti zē. Tertia distinctio ē q̄ verba
que dicunt̄ in diuinis sunt in multiplici dif-
ferētia quedā sunt substantiua sicut ista est
exiit̄. quedā sunt adiectiua z ista sunt in du-
plici differētia quedā sunt psonalia vel no-
cionalia sicut generare spirare q̄dā essentia-
lia sicut cōmunicari plurificari. quedā vero
cōmunia sicut creare velle intelligere. z cōsi-
militer potest fieri distinctio de p̄cipijs.

¶ Hīs p̄missis possunt poni multe p̄po-
siciones seu regule. Prima est q̄ noia es-
sentialia substantiua nō numeralia vere dicū-
tur de essentia z de q̄libet supposito in singu-
lari vt dicēdo eēntia est deitas pater est dei-
tas. Secunda nomia eēntialia substanti-
ua numeralia vere dicunt̄ de eēntia in singu-
lari z nō de supposito vt essentia est trinitas
nō pater est trinitas. Tertia noia essenti-
alia adiectiua dicunt̄ de eēntia z nō de suppo-
sito vt eēntia est cōmunicabilis z nō pater.

Quarta noia eēntialia cuiuscūq̄ p̄ditio-
nis existat dicunt̄ de nomibz cōibz ac etiā de
isto termino de⁹ vt aliq̄ res est trinitas aliq̄
res est cōmunicabilis. Quinta. nomia p-
sonalia cōia dicunt̄ de eēntia z q̄libet supposi-
to vt eēntia est psona p̄ est psona. Sexto
psonalia p̄pria abstractiua dicunt̄ de eēntia z
aliq̄ supposito vt eēntia est p̄nitas pater ē pa-
ternitas. Ratio est qz nō p̄t p̄dicari nisi sub-
stantiue z idēptice z nūq̄ adiectiue vlt̄ forma-
liter vel fm̄ modū loq̄ndi antiquoz. Se-
ptima p̄pria psonalia p̄creta dicunt̄ de essen-
tia z aliq̄ supposito. vt eēntia ē pat̄ z h̄ q̄ p̄di-
cāt substantiue z idēptice s̄ si adiectiue vlt̄ for-
malit̄ solū dicūt̄ de vna psona vt p̄ est p̄ et
nō de eēntia. Octaua noia nocionalia ab-
stractiua dicunt̄ de eēntia z aliq̄ supposito vlt̄
aliq̄ s̄ nō de oibz vt eēntia ē generatio acti-
ua. Nonā. oia p̄ba tā substantiua q̄ adiecti-
ua z cōia dicunt̄ de eēntia z q̄libet supposito.

Decima oia p̄ba adiectiua essentialia di-
cuntur de eēntia z nō de aliqua psona. vt eēn-
tia cōmunicatur non p̄sona. Undecia

questio quinta

p̄ba psonalia adiectiua dicunt̄ de psona nō
de eēntia nisi forsan cū aliā addito q̄d facit il-
la nō teneri adiectiue respectu eēntie. vt eēn-
tia ē res generas vel q̄ generat. S̄ vidēduz
est etiā quō tales termini p̄t dici in plurali.

¶ Cū sit duodecima regla q̄ noia q̄ supponūt
p̄ supposito z p̄ eēntia z q̄ nō supponerēt p̄ es-
sentia. s̄ p̄ q̄libet supposito si ipa distinguē-
tur dicunt̄ vt plurimū de tribz psonis plura-
lit̄ z nō singularit̄ vt tres p̄sone sunt tria sup-
posita z nō vnu suppositū tres ipostales z nō
vna. Ab hac regla excipit̄ h̄ nomē de⁹ quia
ex vsu doctorū nō dicit̄ pluralit̄ s̄ singularit̄
z tñ si suppositū z eēntia distinguēnt̄ suppo-
neret p̄ supposito nō p̄ eēntia. de h̄ tñ postea
dicā. Deciatertia noia q̄ nō supponerēt ni-
si p̄ eēntia z nō p̄ supposito si distinguēnt̄ dicūt̄
de tribz psonis z nō pluralit̄ vt tres persone
sunt deitas z nō tres deitates. Decima q̄r-
ta. noia absoluta q̄ supponūt p̄ eēntia z q̄libz
supposito z ita supponerēt si distinguēnt̄ dicūt̄
tur de tribz psonis z pliter z singularit̄. sicut
tres p̄sone sunt tres res z sunt vna res tria
entia z vnu ens. Decima quinta noia adie-
ctiua q̄ supponūt p̄ eēntia z q̄libet supposito.
z ita supponerēt si distinguēnt̄ dicunt̄ vt plu-
rimū de tribz psonis vnu creator vni etern⁹ z nō
tres creatores vel tres eterni nisi cū addito
vt tres p̄sone sūt tria supposita creantia. tria
supposita eterna. Ab hac regla excipiunt̄ isti
termini coeterni coeques. Cū i simbolo bñ
cedunt̄ tres coeterni. idē mīroz q̄re ibidē ne-
gant̄ tres eterni nec video rōez diuersitat̄.

Deciasexta. noia q̄ supponunt p̄ supposito
vno z nō p̄ alio nūq̄ dicunt̄ veri de tribz p-
sonis nec singularit̄ nec pliter s̄ bñ de isto ter-
mino de⁹ singularit̄ vt de⁹ est p̄ s̄ nō tres pso-
ne sunt p̄. Regule p̄t multiplicari z poni
de p̄bis z p̄cipijs. s̄ ex p̄dict̄ sat̄ p̄z q̄d de
beat cēdi vlt̄ negari i materia de trinitate fm̄
positōz fidei. verūm̄ aū oia p̄uāda ē ista regu-
la null⁹ hoim̄ i hac matia ex p̄prio sensu aliq̄d
audeat asserere q̄d n̄ sit a sc̄ris doctoribz ap-
probatū. sic ei docet̄ hilari⁹ dicēs q̄ forma fi-
dei certa ē nō q̄ aliq̄d addidū ē s̄ mod⁹ p̄sti-
tūed⁹ audacie z h̄ allegat̄ mgr̄ li. i. di. cxxij. et
ē p̄bū notabile. Et h̄ de p̄ma p̄clusiōe.

¶ Secda p̄clusio ē q̄ sic p̄dicta positō fidei
ē nob̄ nasalit̄ euident̄ nec p̄t euident̄ p̄bari. sic
nec ipa ex sc̄ptur̄ noui aut veteris testam̄ti p̄t
euident̄ p̄cludi. P̄ria ps p̄z. qz tal̄ positio n̄

ē p̄ se nota. nec p̄ exp̄ientia vt claz ē. Un̄ q̄ h̄
negaret̄ idigeret sensu. Nec ipa p̄t euident̄ de-
monstrari i lumie nasalit̄. qz tūc infideles pos-
sent cogi vi rōis natural̄ ad assistēdū fidei ar-
ticul̄ q̄d ē falsū. vñ si q̄s dicat oppositū vadai
q̄ ad infideles p̄ntēdū. Secda p̄bat̄ illaz
nō assero s̄ solū pono p̄babilr̄ vñ ad h̄ p̄ba-
tionē suppono tria. Primū ē q̄ p̄dicta po-
sitio nō p̄tinet formalit̄ z exp̄sse in scriptura
nouī z veteris testam̄ti seu i textu biblie. p̄z
intuēti scripturā. etiā aliter ecclia in suis cō-
cilijs z sancti in suis libris nō laborassent ad
p̄cludendū illā p̄ositionē ex scripturis zē.

Secdo suppono q̄ p̄dicta positio cōcedit̄
aliq̄d p̄pter q̄d oportet negare aliquā p̄leq̄n-
tia multū apparentē imo apparēt̄ euident̄
cuilibet non catholico sicut sillogism⁹ ex-
positoriū vel sillogismū quā Aristotelis re-
putasset in dārij vel cōsequentiā quā ipse re-
putasset cōuersuam sicut arguebatur in ter-
tia ratione ante oppositū vt post̄ patebit.

Tertio suppono q̄ nulla p̄positio euident̄ cō-
cludit̄ per aliquā p̄sequentiā min⁹ apparentē
q̄ sit illa cōsequentiā quā oportet negare p̄-
pter illā p̄ositionē patet clare. Tūc arguo sic
p̄dicta positio nō potest cōcludi ex scriptur̄
zē. nisi per aliquā p̄sequentiā tūc quero de il-
la p̄sequentiā vel ipa est magis aut min⁹ aut
eque apparēs. sic illa quā oportet negare p̄t
illā positōz vt dicit̄ secunda suppositio. Non
potest dici primū scilicet q̄ sit magis apparēs
quia nec Augustin⁹ nec alius vnq̄ fecit ali-
quē talem vt patet. nec tertiū scilicet q̄ eque
quia nulla reperitur talis. Item nec hoc suf-
ficeret ad euident̄ concludendū sed solum
peteret principijz ergo oportet dicere scdm̄
scilicet q̄ p̄ minus. z p̄ p̄leq̄ns. z per illā non
p̄cludit̄ euident̄ vt dicit̄ tertia suppositio. q̄re zē.
Edista rō videt̄ mibi foris nec sc̄re eā solue-
re zē. ¶ Secdo specialit̄ arguo q̄ ex scri-
ptur̄ n̄ p̄t euident̄ p̄cludi q̄ eēntia diuina nul-
lā rē in diuinis generat nec ab aliq̄ generat.

¶ Ubi sciēdū ē q̄ fm̄ aliq̄s ex duobz euidentibz
suppositis vna cū illis q̄ manifesta sūt i fide mgr̄
euident̄ p̄cludit̄ q̄ eēntia diuina n̄ generat zē.

¶ P̄ria suppositio eoz ē h̄ q̄ nulla res gnat̄ se
ipaz. Secda ē q̄ tāta ē idēptitas eēntie diui-
ne ad quālibz psonā sic eēntie ad seipam.

Hys ei suppositis arguit̄ sic Si eēntia diuina
generat z gnat̄ eēntiā diuinā aut p̄ez aut fi-
liū aut sp̄m̄ctm̄. n̄ p̄mū p̄ p̄mā suppositionē
nec secundū aut quartū quia hoc est mani-

Primi sententiarum

teste hereticū nec tertiū p secundā suppositi/ onē. etiā fm August. pmo de trini. caplo pzi mo 7 de immortalitate aie caplo. xij. Nihil ge nerat idē qd ipm est. Sic em format rōnem magister Brego. 7 videt multis evidēs illa/ tio. Sed salua omniū reuerētia dico q ex di ctis suppositiōibus vna cū omibz manifestis in fide ante determinatōz i qua magister sen tentia 7 approbat 7 eius sentētia. nō cōclude/ batur evidēt illud nec ab Augustino nec a magistro nec ab aliq alio qd patet. qz qzūis cōcederet secūda suppositiō q scz essentia sit tam idē patri zc. quod tamē nō est evidēs vt post patebit. nō tamē sequit pater generat. er go essentia generat. ergo pari rōne nō sequit evidēt nec formaliter essentia generat filiū ergo generat se. Ideo dicūt aliq q nō sequit nisi q essentia diuina generat idē qd se. sicut bene pcedit q pater generat id qd se. quare zc. Sic igit dupliciter potuisset respōde ri magistro ante determinatōz. Uno modo q licet essentia diuina nō generet essentia di/ uina nec generet ab essentia diuina. tamē ge nerat filiū 7 generat a patre nec oppositū eui denter cōcludit pdicta ratio. Secundo mō potuisset dici q licet essentia generaret essen tiam nō tamē sequit euidenter essentia diui/ na generat diuinā essentia. ergo generat se ef fentia vel alia sicut ipse magister negat istā. d us generat deū ergo se deū vel aliū deū. Et si dixisset q nō est simile quia iste termin⁹ de us qzqz sumit psonalit. nō aut iste termin⁹ essentia. Contra h est Augustin⁹ qui sumit hunc terminū eēntia psonalit qn dicit eēnti am de eēntia 7 ita sepe faciebāt doctores aliq ante illā determinatōz pclū zc. Si ergo di catur q magister p illā ppositionē eēntia non generat essentia nō intēdit aliū nisi q res q ē plures res 7 quelibet illaz nō generat zc.

Ad h dico q illd nō seqbatur euidenter ex manifestis in fide an illā determinatōz dam namus extra de sum. trini. zc. Si aut dicat quare ergo ecclia talē positionē ita mirabilē acceptauit 7 determinauit. ex q nō poterat e uident cōcludi ex scriptur zc. Dico pbabilr q ipa in bar. 7 in pluribz alijs multa determina uit q nō poterat euidenter pcludi zc. sed tales veritates de voluit credia catholicis qre vo luit ipas reuelare ecclie 7 p ea determinari 7 sic qzqz determinatōes ecclie nō sp. pcedūt p euidentē illationē ex scriptur zc. Si p specialē re uelationē factā catholicis. Si vero qra

tur qūo cōstat de tali reuelatōne zc. Dico q difficile est pscare nisi illis qbus reuelatio sit ideo donū dei speciale ē credere recte zc. Et hec de secūda. **T**ercia pclusio est q sicut pdicta positio fidei est a nobis imagi nabilis sic ipa pbabiliter est sustinibil. Pri pars pbaf qz talis positio fidei pōt a nob cre di. igit 7 imaginari. antecēdēs patz 7 psequē tia tenet qz credere aliqd est apparere sic esse vel saltē non stat aliqd credere 7 nō apparere sic eē sed p imaginari nihil p nūc aliud intel ligo q apparere sic eē. qre zc. Unō si q aucto ritates vident sonare oppositū intelligende sunt q h nō est a nobis imaginabile scz natu raliter pfecte 7 clare. Scda ps pbaf qz il la positio pōt pbabiliter sustineri que potest imaginari 7 credit ad cui apparētia possunt aliq rōnes pbabiles fieri 7 que potest sine cō traditione sustineri s pdicta positio potest credi 7 imaginari vt dicit pma pars. 7 ad ei⁹ apparētia possunt aliq rōnes pbabiles fieri sicut miracula 7 pualioēs vt dictū fuit in p ma. q. ar. scdo. Et ipa p sine pdictōe sustine ri vt dicit in scdo ar. hui⁹ qstionis. Et sic ptez minor sed maior pbaf qz ille sunt tres p ditiō nes reqsite 7 sufficientes ad h q aliq positio possit pbabiliter sustineri 7 sic patet tertiā cō clusio 7 p psequēs respōsio ad istū articulū.

S3 arguit pbando q pdicta positio nō possit pbabiliter sustineri. Primo sic talis po sitio repugnat simplicitati dei. igit zc. psequē tia tenet quia catholicus concedens deū eē simplicissimū non potest probabiliter susti nere aliquid huic repugnans seu contrariū. Antecēdēs pbatur quia vbi est pluralitas ibi nō p esse summa simplicitas Nam illud videtur simplicius in quo nulla omnino est pluralitas q illud in quo est pluralitas. Cō firmat. qz si pluralitas triū psonaz nō repu gnat simplicitati dei. pari rōe nec qtetnitas 7 psequēs nec infinita pluralitas. psequētia te net. qz oīno videt p illis rō. 7 p cōsequēs ē ab/ surdū zc. Scdo pdicta positio repugnat vni tati dei. igit zc. psequētia p3 sic pus. 7 antecēdēs pbaf qz ista psequētia ē bōa vni ē tale q magi cogitari nō pōt q illd est de⁹ Ita pari rōne ista erit bona tria sūt talia qz qlibz ma⁹ cogitari nō pōt. q sūt tres dii. qz nō apparet rō dissimilitu dinis s3 antecēdēs scdo psequētia s3 pdicta po sitio pcedit d psonis diuis igit zc. Cōfir/ mat qz psonaz pluralitas arguit oppositōez cōtradictoria iter psonas qz pater est pater

quæstio quinta

7 filius nō est pater 7 oppositio pcontradictoria ē maxima scdm p hūm igit psonarū pluralitas arguit oppositōem maximam. s3 illa excludit vnitatē summā qz minor oppositio scz pcontrari etas excludit illā. igit zc. Tercio pdicta positio repugnat infinitatē dei. igit zc. psequē tia patz vt pus. 7 antecēdēs pbaf quia si pso ne diuine distinguunt vel ergo finite vel in/ finite. Si finite ergo cū ista distinctio vni⁹ psonē ab alia nō sit nisi psona 7 illa distinctio esset finita sequit q illa psona erit finita. 7 p psequēs de⁹ erit finitus nō ergo infinit⁹ qd ē ppositū. Si infinite ergo tūc ipa distinctio eēt infinita 7 p psequēs nulle alie res magis dis tinguere q tres psonē nec de⁹ a creatura nec due creature intra se quod est falsum qz distinguunt psonaliter 7 eēntialiter 7 psonē diuine solū psonalit. Confirmat. qz si infi nite ergo si p impossibile essent duo dii illi nō magis distinguere inter se q psonē diuine.

Quarto pdicta positio repugnat pfectio ni dei. igitur zc. psequētia patet vt pus 7 an/ tecedens pbaf quia vel esse patrē est alicui⁹ pfectionis vel nulli⁹. Si nulli⁹ ergo nihil ē esse patrē in diuinis. Si alicui⁹ ergo cū fili⁹ nō sit patrē sequit q aliqua pfectio puenit pa tri que nō puenit filio. 7 per psequēs filius si est summe perfect⁹. igit zc. Confirmat. qz vt quelibz persona est sufficienter perfecta ad agendū omnia que omēs possunt vel nō. si nō. ergo nō quelibet est oīpōtēs. nec p cōsequēs summe perfecta. Si sic. ergo plures qz vna supflunt. quare nō sunt plures ponēde. cō/ sequētia patet per magistrū li. pmo. di. tertia caplo secūdo vbi pbaf vnitatē dei sic. Si ei sent duo dii. tūc aut vterqz haberet qd ali⁹ haberet aut nō. Si nō. aliqua eorū esset iluffi ciens. si sic. alē supflueret zc. **R** Ad ista respondet. Ad primā p materia pmitto istā distinctionē q simplicitas potest capi multi pliciter. Uno modo vt excludit pluralitatē 7 hoc dupliciter quia vt excludit ab aliq re omnē pluralitatē tam essentialē qz realē vt excludit solū pluralitatē essentialē nō reale. Alio modo potest capi simplicitas vt exclu dit compositionē 7 sic sumit cōmuniter 7 h dupliciter quia aliqd potest dici sic simplici ter simplex vel quia ex nullis rebz cōponitur vt quia nec sic componit nec est alicui rei cō ponibile. Et intra hoc pono positiones.

Prima est q de⁹ seu diuina eēntia primo modo nō est simpliciter simplex patet quia nō

excludit pluralitatē suppositorū et hoc pbat pma rō. Et q patet q illo primo mō eēntia diuina nō est tam simplex q simplex est di/ uina persona. Patet qz essentia est plures res 7 nō psona quare zc. Scdo patz q eēsim plex illo modo nō dicit pfectionē simpliciter patet quia nō cōuenit essentie diuine. Se cunda est q solus de⁹ scdo modo est simpli/ citer simplex patet quia ipse excludit omnem pluralitatē essentialē sed a creatura sim pliciter excludit omnē pluralitatē realem vt essentialē quia si aliqua excludat sic plurali tatem q nō est plures res vel essentie vt an/ gelus vel aīa tamē nulla si excludit plurali/ tatē quin ipa sit plures res vt in ipa sint aut esse possint plures res p modū inherētie.

Tercia ppositio est q non solus deus est tertio modo simpliciter simplex. Patet quia licet deus sit sic simpliciter simplex q ex nul lis rebz pponitur tamē etiā aliqua creatu/ ra isto modo est simpliciter simplex. Probat quia autania vel angelus est isto modo sim pi citer simplex vel nō. si sic habet ppositū si nō tūc quero aut talis res est cōposita ex ma teria 7 forma aut nō si nō tūc nō apparet quo modo sit cōposita. si sic quero de sua forma aut est simpliciter simplex aut non si nō tūc erit pcessus in infinitū in cōpositione vt da bitur aliquid in cōpositū et habet ppositum. Cū est q ista ratio pbaf q est dare aliquid simpliciter simp ex p negationē ppositionis ex partibz alternis 7 alterius ratiois sicut ma teria 7 forma potētia 7 act⁹ sed dicenti q aliq res creata componitur ex partibus eiusdēz rationis vel extēsis sicut calor 7 lux vel non extēsis sicut anima vel angelus vt aliqui di xerunt. contra hoc non demonstrat ratio qz certum est q omē continuū est diuisibile in componibilia in infinitū. tamē sic dicere de anima vt angelo videtur gratis dictū qzuis oppositum non sit per se notum. Quarta ppositio est q solus deus est quarto mō sim/ pliciter simplex. Probat 7 primo q deus sit illo mō simplex 7 nullo mō alteri pponibi lis s3 ptez 7 supponit eē vtz qz nihil aliū ab ipo sit illo mō simplex imo q oīs creatura sit alteri pponibil pbaf qz oīs creatura est sub/ stātia vt accidēs de accidētibz aut satis patz sed de substantiis idē pbaf qz si aliq substantia eēt incōponibilis alteri rei maxime h videre tur de angelo sed h est falsum qz nulla repu gnātia eēt q angel⁹ pponeret alicui rei ita q

Primi sententiarum

et eo et illa re fieret vñ sicut ex intellectu hu-
mano et corpe sit vñ et. Aliq aut hoc voluit
pbare. s. q ois creatura substantia ē alteri rei
pponibil p hō ipā pōt s̄stare accidētib. vñ
arguit q angel⁹ est pponibilis q recipit su-
as affectōes et ad h videt esse intērio Augu-
stini. c. xix. vbi dicit. Nihil simplex mu-
tabile ē ois creatura mutabilis ē ergo nulla
creatura vere simplex ē. S; ista ratio nō va-
let qz ex substantia et accidētib nō pponit vñ
nec ex āgelo et suis affectōib. id ex hoc q sub-
stantia subsistit accidētib nō pcludit pponi-
bilitas ei⁹ ideo dico q Augustin⁹ nō arguit
ibi de simplicitate excludere pponibilitatez
qz sic argumētū nō pbar et s; intendit loqui
de simplicitate. Secūdo mō. s. excludere ab
aliqua repluralitate essentialē. Nō patet ex
hoc q ibidē et eodē caplo subdit q iō aīa nō
ē simplex quia in aīa aliō est cupiditas aliō
timor. aliud leticia. aliud tristitia. quare et.
Et dicit patet q absoluta simplicitas exclu-
det oēm pponibilitatē est denotatio pfecti-
onis simplicit. Secūdo patet q simplici-
tatis fm qd sicut simplicitas excludet p̄cise
pponibilitatē p̄cise diuersitaz rationū nō ē de
nomiatio pfectionis simplicit. patz aliq rea-
cui denotatio h̄ uenit ē minus pfecta aliq
alia cui talis denotatio nō p̄p̄t. p̄z d̄ mate-
ria et p̄posito. Sic igit ex dictis patz q̄liter
solus de⁹ est simpliciter simplex et q̄liter nō.
quare et. **H** Tunc ad formaz rōnis
patz q ipā pcedit p̄mā p̄positionē tñ dico q
vbi est pluralitas ibi potest ēē et de facto est
summa simplicitas. s. excludet pponibilita-
tem de qua cōiter loquūtur doctores nec il-
lo modo aliqd est simpliciter qz i eo nō est plu-
ralitas. Ad p̄firmatōz dico q trinitas p-
sonaz nō repugnat simplicitati dei s; q̄terni-
tas seu quelibet maior pluralitas ei⁹ repug-
nat qz trinitas ē ponibilis s; maior pluralitas nō
est ibi ponibilis. Cōcedo tñ istā p̄ditionalē
q si ēēt infinite p̄sone starēt cū summa sim-
plicitate et etiā istā q si ēēt infinite nō starēt
cū summa simplicitate qz vtriusqz atcedēs
est impossibile et p p̄sequens p̄sequētia bona et sic
patz ad p̄mā rōnez. Ad scdā grā mate-
rie p̄mitto istā distinctionē q iste termin⁹ de⁹
sicut sup tactū suū dupliciter sumit qñq es-
sentialiter qñq vero suppositaliter seu p̄so-
naliter. p̄mo modo supponit immediate p̄cēn-
tia diuina et sic est synonym⁹ cū. et termin⁹ cēn-
tia diuina seu diuinitas. Scdō mō suppo-

nit immediate p̄ p̄sona diuina et sic est synonym⁹
cū isto termin⁹ p̄sona diuina. quid aut sit im-
mediate supponere p aliquo et. postea pate-
bit in scdō articulo. Tñ intra istā distincti-
onē pono aliquas p̄positōes. Prima q nō
est simpliciter pcedendū tres esse deos s; tñ
vñ esse deū. patet q illud nō est simpliciter
pcedendū qd simpliciter negat in simbolo
s; illud simpliciter pcedendū qd ibi simpli-
citer pcedit. In simbolo aut simpliciter di-
citur ita de⁹ pater deus fili⁹ deus sp̄s sanct⁹
et tamē nō tres dñ sed vnus est de⁹. igit et.

Secūda p̄positio quā solū p̄babiliter et nō
assertiue pono ē q capiēdo istū terminū de⁹
cūdo mō. s. suppositaliter sicut iste sunt cōce-
dende nō tantū est vna p̄sona diuina vel tres
sunt p̄sone diuine quaz quelibet ē deus sic
iste sunt cōcedende nō tantū est vn⁹ deus vel
plures sunt dñ. patz quia tales equalent p̄-
nitus fm illā acceptionez. vt apparet p quid
nomis. Tamē sicut iā dixi tales nō sunt cō-
cedende simpliciter id est sine addito s; fm
quid id est cū addito addendo s; q ille ter-
minus de⁹ ibi capiat p̄sonaliter nō essentiali-
ter. talis aut locutio licz sit vera et p̄p̄ia ap̄
doctos. nō tamē est p̄sura et p̄pter simplices
iō abstinendū ab ea et. Intelligendū est et
am fm vñā descriptionē hui⁹ termini de⁹
s; d̄scribēdo deū q ē ens q nullū est melius
vel pfecti⁹. Sic em tres p̄sone sunt tria en-
tia qz quolibz nihil ē meli⁹ s; d̄scribēdo de-
um q ē ens omī alio meli⁹ vel pfecti⁹ nō sic p̄t
dici sic p̄z intuiti. sic nullo mō posset h̄c ve-
ritatē q tres p̄sone diuine sūt tres dñ et. **I**

Tertia p̄positio sequens ex p̄dictis ē q isti
termini de⁹ et deitas nō sunt oīno synonymi s;
solū sūt synonymi qñ iste termin⁹ de⁹ capiat es-
sentiali et nō suppositali. vt patz qz alit seqt q
sp̄ loco vñ⁹ possz p̄eali⁹ dici qd ē falsū. qz sic
sic vere d̄ de⁹ generat deū ita vere dici possz
deitas generat deitatem. Et sequētia patz qz lo-
co sp̄ vñ⁹ synonymi p̄t vere reliquū dici.
Quarta p̄positio etiā sequens ex p̄dictis ē q i sim-
bolo iste termin⁹ de⁹ nō vbiqz capiat synonymie
vel eodē mō. Patz qz alit sumit cū dicit q ē tñ
vñ⁹ de⁹ et nō plures dñz alit cū dicit q de⁹ ge-
nerat deū seu q sp̄s ē fili⁹ dei. Et ex p̄dictis si
vera sint qd videt qñq nō asserit mltā argu-
mēta i materia de trinitate facili⁹ soluunt q
alit dicendo nō videt facili⁹ posse solui si
cū post patebit in scdō articulo. Tunc
ad formam rationis patet ad quem sensum

questio quinta

p̄sequens posset pcedi. tunc dico q simplici-
ter loquēdo illa p̄sequētia nō valet tria sunt tria/
lia quoz qdlibet est de⁹ ergo sunt tres dñ. Et
tota ratio est q iste termin⁹ deus nō cōcedit
simpliciter in plurali de tribz p̄sonis. tamē be-
ne sequit q tria sunt talia quoz qdlibet ē de-
us. Si vero arguit sic sunt tria talia qd
maiora cogitari nō possunt ergo tres dñ. cō-
sequētia tenet quia a diffinitōe ad diffinitūz
valet cōsequētia in singulari et p̄ p̄sequens i
plurali. Ad hoc potest dici negādo ante-
cedens quia nō sunt tria magna sed vn⁹ ma-
gnus et vna magnitudo sicut nō tres eterni
et. Sed adhuc cōcessio antecēdēte p̄sequētia
nō est formalis nec oportet q valeat in plu-
rali sicut in singulari. Instantia potest dari
bene sequit hoc est aīal nō videns et aptum
natiū videre ergo ē cecū. Et nō sequit ista sūt
aīalia nō videntia et apta nata videre ergo
sunt ceca demonstrat em duobz quoz vnū
est cecū et aliud nō antecēdēs est vez p̄sequens
falsum. Ad p̄firmationē dico p̄mo q op-
positio p̄dictoria nō est nisi termin⁹ aut
p̄positionū et nō rez. Iō in trinitate nō est vl-
la oppositio p̄dictoria. Dico secūdo q
aliqua p̄dictoria bene vere p̄dicant de ter-
minis supponētibz p̄ rebo in diuinis sicut bñ
arguit. Dico tertio q cū hoc stat summa
vnitas essentialis triuz p̄sonaz. vnde sequit
quarto q talis oppositio nō arguit summam
distinctionē sed bñ aliquale nec excludit su-
maz vnitatē et qñ dicit q minor oppositio dis-
tinctionē cōcludit que excludit vnitatē scilicet
cet oppositio p̄traria h̄ vez ē in creaturis et.
Ad tertiā rōem sunt diuersi modi dicēdi.
Aliq em dixerūt q p̄sone diuine nullo modo
distingunt different s; tñ infinite distinguū-
tur in p̄possibilit. p̄mū aut clare ē vez qz int
illa nō est differentia q sunt idē vt supponit ex
qd nōis s; p̄sone diuine sunt idē igit et. Se-
cundū vero si sit vez pari ratione erit vez d
qd nōis qz duobz rebo qz qz īcompossibile est
q vna p̄sona diuina sit alia et īcompossibile ē
q q cūqz alia res sit alia. Et sic p hoc nō eua-
cuat difficultas. Aliq vero dixerūt q p̄sone
diuine nec finite nec infinite distinguunt s; b
nō est bñ intelligibile q distinguant et nō fi-
nite nec infinite. Quia si distinguunt oportet q
finite vel nō finite. cū isti termini sūt p̄dictori
et si nō finite s; infinite et sic manet argumētū.
Silitur si nec finite nec infinite s; distinctio p
sonaz nec ē finita nec infinita. distinctio aut il-

la ē aliqd in diuinis q aliqd est in diuinis nec fi-
nitū nec infinitū et. **R** Ideo alit dico et
pono aliquas p̄positōes. Prima ē q sicut distin-
ctio vñ⁹ p̄sone ab alia ē ipā p̄sona distincta
sic talis distinctio ē infinita. p̄ma ps patz qz
iste termin⁹ distinctio p̄s a filio supponit p
aliq qz si p nullo supponeret tunc nulla esset
distinctio inter personas. sed nō potest dici
q supponat pro aliquo qd nō est deus quia
distinctio personaz nō est aliqua res creata
ergo supponit p deo et nō potest pueniēti⁹ di-
ci qz q supponit p patre. igit et. Si vero que-
ratur vtrū supponat p essentia vel pro filio di-
co q sic scilicet q supponit p essentia sed non
immediate. p filio vero nō supponit plus qz iste
termin⁹ pater et proportionabiliter dico de isto
termino distinctio filij et. Secūda pars
sequit ex prima quia omnis distinctio in diui-
nis est persona infinita quare et. Secū-
da p̄positio est q distinctio vnus p̄sone di-
uine ab alia ē maior distinctio ē alicui⁹ crea-
ture a creatura. sequit ex p̄ma quia distinctio
creature a creatura ē finita. igit et. Tertia
ē q persone diuine distinguunt infinite. patz
quia distinguunt sic q vna nō est alia et tam
quelibet res ē infinita. Et ad istū sensū cōce-
do q distinguunt infinite id est sūt res dis-
tincte q sunt infinite vel qz quelibet est infinita
et iste sensus videtur satis conueniens.

Quarta q nō obstante predicta p̄positi-
one tamē aliquo modo potest vere conce-
di q deus et creatura vel vna creatura ab a-
lia plus distinguitur qz persone diuine. pa-
tet quia ad istum sensum q pluribus modis
distinctionis id est aliquo modo distinguun-
tur scilicet essentialiter qualiter non distin-
guuntur persone et. Tunc ad formā ra-
tionis dico q ista consequentia nō valet dis-
tinctio vnus persone ab alia est infinita vel
distinguitur infinite ad sensum predictum
ergo nullē alie res magis distinguuntur et.
quia distinctionem vocando rem distinctā
distinctio potest esse maior et tamē res min⁹
distinguit. Sicut si similitudo sit res simi-
lis similitudo potest esse maior et tamen res
minus est similis. sicut similitudo dei ad cre-
aturā est maior qz creature ad creaturā. qz p
ma est de⁹ scdā ē creatura. de⁹ tñ ē min⁹ simi-
lis creature qz creatura creature et. Ad cō-
firmationē dico q si ēēt duo dñ illi nō ma-
gis distinguerent et similit magis distingue-
rent et. qz ad impossibile sequit qdlibet.

Summi sententiarum

Uerunt si q̄s p̄sequēter loquēdo p̄cede-
ret duos deos haberet dicere q̄ magis disti-
guunt. i. aliq̄liter q̄liter nō plonezē. 2

Ad quartū dico q̄ si ista orō infinitū mōi
ēē patrē capiat significatiue z p̄prie. tunc ista
orō est incōgrua ēē patrē est alicui⁹ p̄fectōis.
Est enī incongrua q̄ talis orō significatiue
sumpta z p̄prie sc̄z capiendo verbū infinitiui
mōi & balit nō pōt reddere suppositū s̄bo nec
est subiectū p̄positōis si dūt caperet materia/
liter patet q̄ nō ēēt ad p̄positū. Secūdo
dico q̄ si illa orō infinitiui mōi capiat signi/
ficatiue z ip̄prie sc̄z capiendo illū infinitiui
nōialit vt ista orō ēē patrē tantū valet q̄ ista
ēēntia patris tūc illa est p̄positio cōgrua z ve
ra esse patrē est alicui⁹ p̄fectōis. Et sic cōce/
dendū est q̄ ēē patrē est ēē filiū id ēē ēēntia pa
tris ēēntia filij. Ideo dico tertio q̄ licet
pater nō sit fili⁹ nec ecōtra tam nulla p̄fectio
puenit vni que nō pueniat alteri q̄ eadē es
sentia vtriusq̄ ē p̄fectio vtriusq̄. z eadē p̄fe/
ctione vterq̄ ē summe p̄fect⁹ z sic patet ad
formā. Quarto dico ad p̄firmatōez q̄ q̄li
bet p̄sona est eq̄līter sufficient p̄fecta ad agē
dum om̄ia q̄ oēs possunt agere. patet q̄ ea/
dem p̄fectōe. sc̄z nego p̄sequētia ergo plures
q̄ vna sup̄fluit z ad argumentū ingri dico
q̄ nō pbat efficaciter tñ gr̄tia materīe valet
de dñs z nō de p̄sonis q̄ ille sunt idē vñd si
vna p̄sona nō ēēt idē ēēntialit cū alijs alie su
p̄fluerēt sicut magister arguit de dñs. Nec
de p̄mo articulo. **B** Quātū ad scōm
articulū i q̄ vidēdū vtrū positio de trini. pos
sit sustineri sine p̄radictōe. Primo p̄mit/
tā tria notabilia faciētia ad p̄positū. Secū
do ponā tres p̄clusiōes ad arti. Tertio ar
guā in oppositū. Primo ergo notandū ē
q̄ p̄radictio est manifestissima repugnātia.
i. affirmatio vni⁹ z negatio eiusdē. Et ista est
duplex q̄dā est terminoz sicut est termini fi
nitū ad terminū infinitū vt hō nō homo. Alia
est p̄positionū sicut ē p̄positōis vniuersalis z
p̄cularis eorū dē terminoz z diuersarū q̄li/
tati z duarū singulariū eorū dē terminoz et
diuersarū q̄litati zē. Et ista pōt poni triplex
q̄ vel vocalis tñ v̄l m̄talis tñ vel vocalis
z m̄talis sunt. De p̄ma vero nō est curā
dū sc̄z reliq̄ sūt ad p̄positū. Cū de ip̄is pōrda
ri ista regla **O** p̄radictio solū m̄talis ē ita
euidētē impossibilis sicut vocalis z realis.

Secundo notandum qd ad h qd aliq. propositio sit
sufficiet vniuersal oportet qd subiectu sit suffi

ficiēter distributū p h totū ois res q̄ est vel
 q̄cquid ē. seu equalens nec fit sufficiēter vni
 uersalis p h signū ois. Sicut ad hoc q̄ ali
 qua ppositio sit sufficiēter singularis oportet
 q̄ subiectus sit termin⁹ vere singularis. p̄prie
 aut loquēdo ille termin⁹ nō est vere singula
 ris q̄ pōt vere affirmari d̄ terminis supponē
 tibus p rebo realiter distinctis zc. Tercio
 notādū est q̄ suppositio alicui⁹ termini in di
 uinis est duplex q̄daz est suppositio mediata
 alia imediata vñ ille termin⁹ supponit media
 te p patre in diuinis q̄ supponit p p̄re. z tñ non
 puerit cū isto termino pat. pueritōe reglata
 p h signū ois res q̄ est. z sic iste termin⁹ pater
 supponit p eēntia nō imediate. Et similis iste
 termin⁹ eēntia p patre. qz licet pat sit eēntia z
 ecōtra. nō tñ sequit̄ q̄cunqz res q̄ est pat ē ef
 ficientia ergo q̄cunqz res q̄ ē eēntia est pat. vi p̄
 iō zc. S; ille termin⁹ supponit imediate pro
 p̄re in diuinis siue p re q̄ pducit z nō pducit q̄
 puerit p uersione reglata p h signū ois res
 q̄ est null⁹ aut ali⁹ termin⁹ supponit imediate
 p patre. Et sic dicendū est de filio suo mō et
 de spū sancto z de eēntia zc. ¶ Existis
 infero aliqs regulas bñ notādas. Prima
 ē null⁹ termin⁹ psonalis supponit imediate p
 eēntia in diuinis sicut sunt isti termini pat si
 lius z spū sanct⁹. Et patet clare. Secun
 da null⁹ termin⁹ eēntialis supponit imediate
 p psona in diuinis sicut isti deitas eēntia.

Tertia ois termin⁹ eēntialis supponit me
diate vel imediate p qualibet rei in diuinis.
patet qz iste termin⁹ eēntia vel deitas suppo
nit p eēntia imediate z p qualibet psona me
diate zc. Quarta null⁹ termin⁹ psonalis
supponit p qualibet rei diuinis parz qm iste
termin⁹ pat nō supponit p filio nec econtra.
nec spūsanct⁹ p pze. nec ecōtra zc. m̄ iste ter
min⁹ pat bñ supponit mediate p re q ē fil⁹ scz
p eēntia Quinta licet quilibet termin⁹ pso
nalis nō collectiuus imediate supponat p p
sona z mediate p eēntia m̄ null⁹ talis suppo
nit p pluribz rebz in diuinis copulatiue nec
etiā disiunctiue. parz qm ista copulatiua ē fal
sa pater ē pat z pat ē fil⁹ zc. Si sit ista de co
pularo extremo est falsa pat est pat z filius. z
sic li pat nō supponit collectiue p pluribz re
bz. nec pisi. n̄ nec diuisim zc. Sexta ē
q licet iste termin⁹ trinitas supponat imedia
te p omibz psonis diuinis collectiue. m̄ pzo
nulla earū p se sumpra supponit. nec mediate
nec imediate. Prima pars patet qm hoc

nec immediate. Prima pars patet qm hoc

Questio quinta

est vera quecūq; res que ē trinitas ē pater ⁊
filius ⁊ spūſſctūs. ⁊ ecōtra quecūq; res que
est pater ⁊ filius ⁊ spūſſctūs ē trinitas. igit.

Secūda patz qm nec trinitas ē pater nec
ecōtra Ex qua sequit seprima qd ē aliquis ter
minus scz trinitas q supponit p aliqua rei di
uinit licet mediate tñ p nulla psona suppoit
mediate vel immediate. Prima ps patet qz
hec est vera trinitas ē essentia ergo supponit
p eēntia. patz p diffinitionē suppositōis.

Secunda pars patet quia hec non est vera trinitas
essentia nec eorum. igitur Octava est quod nul
la res in diuinis est dueres quoniam illa sunt tres
res. Existud magis postea declarabitur.

Si autem dicat pductio actiua ē due res. s. pater ⁊ filius ⁊ tñ nō est tres res igit ⁊c. Similiter pductio passiua ē due res. s. filius ⁊ spiritalis sanctus ⁊ tamē nō est tres res ⁊ sic ē de spiratione actiua. Ad hūc dicat q̄ anteq̄ argumētū valeat requirirē nō solū q̄ spiratio actiua sit due res s; etiā q̄ spiratio actiua sit vna res. modo ego dico q̄ spiratio actiua non est aliqua res quin illa sit res res q̄uis spiratio actiua si sit res res ē tamē res que ē tres res sed de hac materia aliās videbitur ⁊c.

D Ex p'dictis etiā patet alique distincti-
ones. **P**rima est q' aliq' termini dicunt' s'
deo tantū in singulari numero z aliq' in sin-
gulari z plurali exempluz p'mi sicut sunt isti
termini natura essentia vita intelligētia veri-
tas zc. z generaliter termini essentialēs essen-
tialiter capti. exemplū scōi sicut sunt isti. res.
p'sona. z aliqui etiā z adiectivi. sicut sunt isti
coeterni. equales. plures. duo. tres. sed nulle
dicunt' in plurali quin dicant' etiā in singu-
lari z hoc si habeant singulare sicut sunt isti
termini duo tres zc. **S**ecunda distinctiō
sequēs est terminoz essentialiū quidā sunt q'
modificationē certā nō admittunt sicut sunt
isti natura essentia deitas z plures aliq' quo-
niā scōm sup'dicta nō possum' vere dicere in
divinis q' natura genita est aliqd' nec q' een-
tia genita est aliquid qz fm determinationē
nulla est eēntia diuina genita. Aliq' aut' sunt
essentialēs q' b'mōi modificationē b'n' admit-
tunt sed tūc per illā modificationē efficiunt'
p'sonales sicut sunt isti sapiētia amor zc. **U**n-
de dicim' q' sapiētia genita ē aliquid in di-
uinis scz filz zc. Et h' de nobis p'mittendū ē.
P **H**is p'missis pono tres cōclusionēs ad
istū articulū respōsales. **P**rima est q' li-
cet positiō de trinitate pcedat terminos con-

tradictorios d terminis supponibilibz p eodē
 ipa tamē nō cōcedit ppositiones tradictori
 as nec vllā implicat tradictionē. Prima
 pars patet quia ipa pcedit q essentia nō ge
 nerat z q pī generat z sic cōcedit istos termi
 nos generare z nō generare qui sunt vere cō
 tradictori de istis terminis essentia diuina
 z pater in diuinis. qui tamē supponunt p co
 dem licet vnus mediate z alius immediate zc

Secunda pars patet quia omnis positio concedens positiones contradictorias vel implicates contradictionem est impossibilis ut notum est sed positio de trinitate est possibilis imo vera igitur etc. Secunda conclusio est quod licet positio de trinitate possit sine contradictione apparere sustineri tamen quod ipsa non concedat positiones realiter seu mentaliter contradictorias siue quod non implicet contradictionem contra primum non potest euidenter probari. Prima pars probatur quia absurdum esset dicere quod fides catholica concederet aliquam positionem que non posset sine contradictione apparere sustineri hoc enim esset dicere quod fides negat primum principium sicut blasphemauerunt quidam dicentes primum principium non tenere in diuinis. Quicunque autem hoc dixerit anathema sit. Secunda pars probatur primo ostendo quod non posset euidenter probari ista negatiua positio de trinitate non implicat contradictionem quia si des oppositum sequitur quod possit euidenter probari quod illa positio sit possibilis consequentia tenet quia sicut omne quod implicat contradictionem est impossibile de contra sic omne quod non implicat contradictionem est possibile de contra scilicet falsitas consequentis satis patet. Secundo ostendo quod non posset euidenter probari contra primum ista negatiua positio de trinitate non concedit positiones mentaliter contradictorias. Alii enim dicunt quod sic et supponunt quod positio trinitatis est ponere unam rem esse tres res et qualibet illarum scilicet essentia diuina esse patrem et esse filium et esse spiritum sanctum et etiam sigillatim eorum patrem et esse filium et esse spiritum sanctum. Ex quo inferunt quod potest concludi euidenter etiam per primum vel bereticum quod illa positio non est iudicio manifesta neque tamen mentalis neque vocalis et realis quoniam ista positio non ponit nisi puras affirmatiuas et expurget affirmatiuas posset sequi etc. Sed istud non sufficit quod isti arguant ac si positio de trinitate non poneret aliud nisi unam rem esse tres res et qualibet illarum et ac si non poneret nisi puras affirmatiuas modo hoc est falsum. ponit enim aliud

Primi sententiarum

et cedit positioes negatiuas scz q pater nō est filius q eētia diuina nō generat tñ res que est eētia generat q diuinitas nō generat tñ de' generat. **Modo** diceret pterius hereticus q licet tales positioes nō p̄dicant vocaliter tñ p̄dicant realiter z mētaliter si cut nullū aīal currit z aliqd qd est aīal currit. vel iste mar' nō currit z tull' currit. po/ sito q sint nomia synonyma zc. nec oppositū huius posset euidēt p̄bāri p̄tra p̄teritū q/ uis oppositū hui' posset defendi p̄tra ipm zc. **Dico** tamē q p̄t euidēt p̄bāri p̄tra p̄teritū ista negatiua. positio de trinitate nō cedit p positioes vocalit' z mētaliter p̄tradictorias. patet quia talis positio nō ponit aliquas du as vñā p̄fecte vniuersalē z aliā p̄ticularē co/ rūdes terminoz z diuersaz qualitatū. vñ du as etiā p̄fecte singulares eorūde terminoz z diuersaz qualitatū vt patet inductiue z ma gis declarabit zc. **Tertia** conclusio est q li cet positio ponens q nulla creatura est vel esse p̄t q sit tres res z quelibet illaz sit vera z rōnabil' tñ ipa nō est nob euidēs vel euidēt demonstrabilis. **Prima** pars p̄bat quia si eēt aliqua creatura q esset tres res z quelibz eaz vel si dē absolute potest facere talē crea turaz eadē rōne posset facere q vna creatu ra esset omēs ille q iā sunt z quelibet illarū. **Sequētia** tenet qz non videt maior ratio de vno qz d alio s; p̄eāns est irrationabile qm tunc idē eēt p̄tētū z imp̄fectū. diuisibile z in diuisibile z quātū z diuersaz speciez scilicet hō azin' zc. imo humanitas z azinuitas zc. qd videt absurdū qre zc. **Scda** ps p̄bat quia ponēdo talē creaturā esse vel esse posse nulla manifesta p̄tradictio potest inferri in lumine naturali. quia sicut sustineri p̄t i di uinis absqz p̄tradictione q vñā res sit tres res z quelibet earū eadē rōne z eodē modo i creaturis posset defendi z p̄sequēs n̄ scim' euidēt vñū talis creatura sit possibilis vel nō. quare conclusio vera. **Confirmat** quia de facto aliq antiqui p̄bi posuerūt q gen' est realiter omēs sue spēs z spēs quodlibet suū indiuiduū z p̄sequēs habebāt cedere q aliqua res que nō erat de' esset plures res et qlibet illarū. mō licet ista opinio sit falsa tam nō posset euidēt i probari sicut nec positio de trinitate in diuinis. qre zc. **Ex p̄dicta** co/ clusione sequunt' aliqua. **Primo** sequit' q licet aliqua creaturā que sit tres res z quelibet earū posse fieri p̄ absolutā potentiaz dei

possit sine p̄tradictione sustineri. tamē hoc de/ bet a catholicis negari. **Prima** pars patz ex dictis scda pars qz nō negat ab aliquibz tamē p̄bat sic. **Un** p̄ isto pono duas reglas. **R** **Prima** est q aliqua positioe posse sine p̄tradictione sustineri nō est sufficiens ratio q talis positio nō debeat negari. patet quia multe sunt veritates rationabiles z p̄bables quaz oppositae falsitates possunt sine p̄tradi ctione sustineri sicut patet in p̄bia naturali zc. **Scda** est omīs positio debet a catho/ licis z ab omibz negari cur' oppositū circūscri pra fide apparet euidēs in lumine naturali z hoc nūtiā d cceditū ipam cogat auctoritas fidei. patet clare zc. **Ex** hoc arguit' sic circū scripra fide apparet euidēs in lumine natu/ rali q nulla res potest eē tres res. z quelibet eaz. z nulla auctoritas scripture vel fidei co git ad concedendū oppositū in creaturis im mo magis videt consonū fidei dicere q h in finite p̄fectionis est z q solū puenit deo rōe sue inenitantes. igit' zc. **Secundo** sequit' specialiter ex scda regula q ccedētēs aliqd vñū esse plura indiuidua vñus generis vel speciei nō sunt digni vocari p̄bi. patet qz illi nō sunt digni vocari p̄bi qui ccedunt aliqd ita difficile ad sustinendū sicut z positio d tri nitate absqz hoc q ad h cogant fidei auctori tate. **Istud** patet qz p̄prietas p̄bi ē q innitaf lumini naturali nisi vbi oppositū docet lum' fidei. **Sz** sic ē q aliquod gen' vel specie ali/ quā esse realiter plura indiuidua z quodlibz illoz est ita difficile ad sustinendū sicut eēn/ tiam diuinā esse tres p̄sonas z quālibet illa/ rum imo videt aliq mō difficult' qz fides nō ponit p̄sonas distinguī eēntialiter z tñ duo indiuidua eiusdē speciei distinguunt' eēntia/ liter z tñ ad h nō cogit auctoritas fidei imo forte magis ad oppositū vt posset declarari sed nō curo. igit' correlariū vey zc. **S** **Sz** p̄tra p̄dicta arguit' z p̄bat q positio de trinitate implicat' cedit p̄tradictionē. p quo tria supponunt'. **Primū** ē vñū ccessus in isto articulo scz q p̄dictio tñ mētalit' ē tāta z tā euidēs repugnantia z impossibilitas sic mē talis z vocalis simul. **Scdm** est q eēntia diuina nō ē mīn' idē p̄i qz si nō eēt aliq res nī si pat'. **Tertiū** ē q si nō esset nisi suppositus p̄is in diuinis eēt p̄dictio mētalit' q eēntia di uia affirmaret de aliq de q nō affirmaret pat' z sicut ecōtra. z etiā eēt p̄dictio mentalis q eēntia diuina verē negaret de aliq de q affir/

Questio quinta

matr pater z ecōtra. **Istis** suppositis ar/ guo sic si nō esset nisi vñū suppositū patris in diuinis cōtradictio mētalit' esset q eēntia di uina esset aliqua res z pat' nō esset illa res vñ ecōtra per tertiā suppositionē. **Sed** nūc sic ē q eēntia diuina nō mīn' est pater aut idem patri qz si nō eēt nisi pater p secundā. ergo nī minus est p̄tradictio mētalit' q aliqd affir/ metur de eēntia z nō de patre aut neget vel ecōtra nūc qz tunc ergo cū tunc esset p̄tradi ctio mentalit' nūc erit. sed illa nō minus ē euidēt' impossibilis qz vocalis z mentalis simul p p̄mā suppositionē. ergo formalis cō/ tradictio est q eēntia nō generat z pat' gene ret. **Scdo** cōfirmat' sic p̄pter idē p̄tita/ tez inter marcū z tullū cōtradictio est mar cum currere. z tullū non currere sed non est minor idē p̄tita tez inter eēntiā diuinā z et patre qz inter marcū z tullū ergo nō minus p̄tradiūt eēntiaz zc. **Scdo** arguit' q illa positio nō solū ccedat p̄tradictionē mēta/ lem. s; etiā mētalē z vocalē. quia ccedit vñi uersalē z p̄ticularē eorūde terminoz z diuer sarū qualitatū igit' zc. **Sequētia** patet antece dens p̄bat quia concedit istas duas oīs de' generat aliquis deus nō generat. de p̄ma pa tet quia ccedit q de' generat z q nō est nisi vñus deus ergo omīs deus generat. de scdā da patet. qz ccedit q fil' nō generat z ille est deus igit' zc. **Secundo** p̄firmat' q illa po sitio ccedit duas singulares eorūde termino/ rum z diuersarū qualitatū. igit' zc. **Sequētia** patet antecedēs p̄bat. qz ccedit istas q de' gnat z de' nō gnat vt p̄t ex p̄dicta rōe. qz cūz nō sit nisi vñ' deus habet ccedere q idē de' generat z idē de' nō generat. siue q hic deus generat z hic de' non generat. quare zc. **Tertio** p̄ncipaliter arguit' p quo supponit' q aliquid implicat p̄tradictionē licet nō expli cet illā mentalit' p̄t. qm alias frustra labora rem' ostēdere aliquid implicare aut ducere ad p̄tradictionē. **Nā** quocūqz dato aut illud est p̄tradictio mētalit' z vocalis manifesta z sic nō oportet illud reducere ad p̄tradictioēz quia tā est reductū vel est solū mentalis con tradictio z dictū est pus q illa euidēt' ē cō/ tradictio z repugnantia sicut vocalis z mē talis simul. z sic nō oportet etiā illud reduce re nisi forte per diffinitionē qd nomis. vel nō est manifesta s; est reducibile ad p̄tradictioēz z sic illud implicat nec explicat zc. **Tunc** ar guit' sic aliqd solū implicat p̄tradictionē z eā

nō explicat z tamē illud nō potest sustineri si ne p̄tradictioe sicut est illud dīamet' est sicut id est dīamet' est cōmēsurabilis costē. sed nō magis potest sustineri p̄babil' positio trini tatis qz illud. qd tamē nō p̄t sustineri vt di/ ctū est. igit' nec positio illa zc. **Ex** nō magis p babiliter zc. p̄t qz negat vias seu modos ar/ guendi p quos reducere ad p̄tradictionem ita apparet sicut sunt illi p quos alia ad cō tradictionē reducūt. imo forte eosdē. **Se/ cundo** p̄firmat' quia nulla est positio quine/ qliter p̄babil' sustineret sicut ista sine p̄tradi ctione. igit' ista nō p̄babil' sustinet' p̄sequētia patet ex dictis s; antecedēs p̄bat qm si sicut aliqua de illa z ostendā q sit zc. **Unde** si eēt aliqua dabilis marie videret ista positio scz q aliqua res esset necessaria z esset res p̄tin/ gens s; pari mō quo sustinet' positio de trini tate posset illa positio sustineri puta q a. eēt. b. q nō posset nō esse z eēt. c. qd potest nō esse z istud nō potest p̄babiliter sustineri. **Igitur** nec positio trinitatis. **Quarto** arguitur sic positio trinitatis nō p̄babiliter sustinet' qz oppositū alicui' p̄ncipij per se notū sine p̄tra/ dictione. ergo nō p̄babiliter sustinet' zc. **p̄sequē** tia tenet. quia tale nō p̄babiliter sustinet' sine p̄tradictione. **Alias** em̄ nihil esset quin p̄ba biliter posset sustineri sine p̄tradictione qd ē falsum z p̄tra suppositionē quartā. **Qd** tamē patet qm opposita p̄ncipioz per se notoz mī nus p̄t p̄babiliter sustineri sine p̄tradictioē qz aliqd aliud eo q sunt immediatus p̄tra p/ mū p̄ncipiū in quo fundat' p̄tradictio. **Sed** antecedēs p̄ncipale patet qm equaliter vñ fa cilius sustineret q a. est equale. b. z tamē a. z c. non sunt equalia qd est contra illud p̄in/ cipiū quocūqz vñ sunt equalia zc. sicut su/ stineret q pater est ista eēntia diuina z fil' est illa eadē tamē filius nō est pater. **Se cūdo** p̄firmat' sic causa defectus apparet ma ior ad h mōi positionē sustinēdā qz causa ap/ parentie sit magna. igit' zc. **p̄sequētia** videtur nota antecedēs p̄bat quia si nō detur q cau/ sa apparetie q maior ē p̄t z i probabil' imo fuit i probatū. q p̄ma hui' ar. **Secūdo**. **Ad** ista p ordinē. **T** **Ad** p̄mā rōnez qz nō tertiā suppositio posset calūpniari qz ē vna p̄dicti/ onalis cui' antecedēs ē impossibile ex q sequitur qdlibet p̄ p̄eāns oppositū p̄sequēntis sicut il lud p̄eāns. tñ qz p̄ h nō euaderet difficultat' id ad formā rōis negat' p̄sequēntia. z ad p̄bat/ onē qz nō mīn' ē impossibile nūc qz tūc. **Dico** dī

primi sententiarum

co. q. nūc q. eēntia diuina idēptificat cū alio supposito q. cū supposito p. is ideo nō est nūc impossibile imo necessariū q. diuina eēntia af firmet de aliq. de q. nō affirmet pat. s. tūc fo ret impossibile scz si eēntia nō est alia res q. pater nec econtra. Ad cōfirmationē dico q. idēptitas inter a. z. b. p. c. se sumpta nō ē ra tio sufficiēs ad pbandū q. si de a. affirmat ve re aliqd. q. p. ter hoc debeat illd. de b. affirma ri sed vltra idēptitatē inter a. z. b. requirit q. neutru eoz idēptificet cū aliquo a quo nega tur reliquū. mō sic nō est inter eēntiā z. patrē q. uis sic sit inter marcū z. tulliū. Ad secū dam rationē notandū est vt dicit Ockam q. iste terminus de q. uis ex mō significandi habe at supponere p. supposito in tantū q. si supposi tū realiter differet a diuina eēntia sicut nō suppositus verbi differt realiter a natura sua humana. iste terminus de q. ex modo suo signi ficandi nō supponet nisi p. supposito nō pro natura z. si ex vsu loquentiū aliq. supponet p. natura nō ēt nisi rōe alicui adiuncti zc. Tame q. natura diuina z. suppositū sunt vni simplici. Ideo ex vsu sanctor loquentiū et maxime p. ter hereticos ne de eis occasio er randi z. decipiēdi simplices q. nesciūt virtu tē fmonis. iste terminus de q. supponit p. natura z. p. supposito respectu omis p. dicati qd. p. co p. terē nature z. supposito sic q. loco isti termi ni licitū est ponere respectu talis p. dicati taz natura q. suppositū. S. respectu p. dicati qd. p. c. se p. terē nature p. c. se supponit p. na tura. z. respectu p. dicati quod p. terē cōpe tere supposito p. c. se supponit p. supposito. Un siue h. sit ex modo significandi termini aut d. virtute fmonis v. l. solū ex vsu z. b. n. placito lo quentiū nō est vis. tū rōnabilē possum? sic vti. tū p. ter hereticos q. si ille terminus p. c. se sic supponet p. supposito m. l. te. p. positōes eēnt d. f. tute sermōis p. cedēde q. s. heretici p. ponētes simplici facerēt eos credere pluralitatē de o. z. multitudinē diuine essētie. Tū etiā p. p. ter idēptitatē dei z. deitaz q. ei sunt simpli citer idē. iō q. c. quid p. dicat deo z. de deitate et econuerso. nisi cui? oppositū habet ex fide. q. re nisi aliqd. tale obsit iste terminus? sp. supponit p. diuinitate z. supposito. U. Ex istis se quunt aliq. p. positiones. Prima est q. h. est simpliciter d. virtute sermonis concedēda de q. generat deū. patet q. h. ponit aliqd. quod p. c. se est cōpetere supposito. iō p. c. se supponit p. supposito. z. iō sicut bec ē vera. pater gene

rat filiū ita etiā illa ē vera de q. generat deū. Et si dicat ergo vel se deū vel aliū deū magister negat p. sequētiā. tū p. bat ad bonū sensū di co q. bec est de p. tute sermonis p. cedēda de q. generat aliū deū scz aliū deū in p. sona nō in eēntia. id est aliā p. sonā q. est de. Nec istud a liquo mō est incōueniēs b. n. intelligētibz cuz li de. ibi vtrōq. capiat p. sonalit nō eēntia liter. S. cōda p. positio q. h. est de p. tute ser monis p. cedēda de q. nō generat deū patet q. d. filiū nō generat deū mō scdm artē z. formā lo gice terminus non habet aliū et alium mō dū supponendi in affirmatiua z. negatiua. iō sicut ista de q. generat deūz verificat p. patre. sic ista deus nō generat deū. p. filio z. sp. scia Aliqui tamē negant illas p. ter hereticos ne decipiant simplices inferentes q. si deus nō generet deū q. ergo ibi nō sit aliquis filiū ge nitus quia ex vsu loquentiū p. ter idēptita tem dei cū quolibet qd. est in diuinis deno tatur q. nūc quod est realiter deus genere deum. z. sic de istis deus nō est pater deus nō est filius. sed p. mus modus dicendi magis ē formalis z. iam satis in vsu nec est p. eric aluz illam z. similes concedere. Tertia p. posi tio est q. bec est de virtute sermonis negan da omis deus generat deū patet quia hic li de q. nō supponit essentialiter vt p. z. p. dicta z. sic etiā esset falsa supponit ergo personaliter z. sic est falsa. sicut ista omnis persona diui na generat deū. Ex quo patet ad rationem nec valet p. batio deus generat z. non est nisi vnus deus igit. omis deus zc. quia in p. ma li deus capitur personaliter in scda essentia liter z. sic variat suppositio. q. re zc. Quar ta p. positio est q. bec est de virtute fmonis ne ganda deus generat z. idē deus nō generat. Et similiter ista copulatiua. hic deus gene rat z. deus nō generat eodē supposito demon strato. patet quia hoc esset formalis p. tradi cto sed p. diuersis suppositis ille due singula res sunt vere sed tunc nō sunt contradicto rie vt patet. Et sic apparet ad cōfirmationē Nam ad p. bationē negat consequentia sicut p. us zc. Ad tertiā concessa suppositione z. maiore rōnis potest negari minor scz q. nō magis p. ter p. babiliter sustineri sine contradi ctione positio trinitatis q. q. diameter est si meter Istud potest negari z. ad p. bationem etiāz potest negari assumptū scz q. cōsequētie p. quas illud demonstratur esse impossibile nō sunt apparentiores imo minus vel eedez

Questio quinta

illis que negant ad sustinendū positionē tri nitatis. Et causa potest dici qm diameter eē simetrū potest ostendi impossibile p. seque tias regulatas p. dici de omi aut de nullo v. l. per reducibiles ad eas modo nulla talis ne gatur ad sustinendū positionē trinitatis vt post ostēdet zc. Ad p. firmationē qm dici tur nulla est positio quin egliter p. babilr zc. negat hoc antecēdēs z. quādo dicitur de tur il la. hic potest dici q. illa positio p. quā negare tur forme regulate p. dici de omi vel de nul lo nō esset p. babilr sustinibilis z. m. nō possz p. prie reduci ad p. traditionē p. tra p. teruū z. logicū. quia fieret petitiō p. ncipiū zc. S. qm vltra dicit q. si eēt aliqua dabilis maxime zc. hoc negari potest sicut patet ex immediate di cto. vnde siue hoc possit p. babiliter sine p. tra dictione sustineri siue nō. nūc sequit p. cedē do tamē bene q. sic dices nō possit enidenter duci ad manifestā p. traditionē nec etiā co geret negare formas sillogisticas regulatas p. dici d. omi aut p. dici de nullo. zc. X

Ad quartā qua tangit q. nō plus potest p. babiliter sustineri sine p. traditione positio trinitatis q. illa positio que poneret q. a. z. c. nō sunt eglia cū tamē oppositū reputat p. ncipiū per se notū. Hic potest multipliciter re spōderi. Uno modo posset dici q. si ad vnuz nō plus eēt auctoritas vel p. babilitas aliū de q. ad aliud argumentū p. cederet s. nō est hoc saltē de auctoritate clarū est zc. Alio mō potest negari assumptū quia etiā aliq. p. bi antiqui sicut plato ponens ideas vt recitat Aristoteles. v. n. methaphisice p. cedebāt ean dem rē v. n. in e. l. e. esse plures res singlares q. positio nō minorē habebat difficultatē q. nos ad saluandū trinitatē. Similiter multi posuerūt z. reputati subtile sicut Scot? eā dem humanitatē eē plures homines qd. non minus videt difficile q. positio de trinitatez tamē isti nūq. p. cessissent eē possibile q. duo fuissent vni z. eidē equalia. z. tamē nō eēt in ter se equalia. Alio modo potest dici q. vocā do illud p. babiliter sustineri sine p. tradictōe qd. nō potest duci ad p. traditionē manife stam in lumine naturali p. seque tias regula tas p. dici de omi aut de nullo tūc vtrūq. po test sustineri sine p. traditione vt bene argui tur. Alio mō potest dici q. p. prie loquēdo ad hoc q. aliqd. dicat p. babiliter sine p. tradictōe sustineri nō sufficit illud quod nūc imedia te dictū est. sed illud requirit z. vltra hoc q.

possit imaginari z. ad eius apparentiā possit aliq. rationes p. babiliter fieri vt tangebāt in tertia p. clusione p. mi articuli. hoc aut pōt esse in positione de trinitate z. nō in alia. qua re zc. Ad p. firmationē quādo dicit q. cā apparētie falsitatis in b. m. d. i. positione est ma ior q. causa apparētie veritatis dico q. in illo qui credit hoc nō est vez quia credere est ap parere vez. Sed de hac materia satis alias dictū est. ideo nō plus dico nūc zc. Ex p. dictis sequunt aliq. Primo sequit q. valde piculosum est imperitos aliqd. diffini re in materia de trinitate aut in eadē ex p. pio capite respōdere. patet qm aut tales sciūt dif ferentiāz inter sillogismos bonos z. palogis mos z. tunc non essent imperiti aut nesci unt z. sicut in differēter negabūt vtrūq. scz bene regulatū z. male regulatum aut p. cedēt vtrūq. Si p. mū hoc est maximū incōueni ens quonā illa positio vt dictū est esset irra tionabilissima que negaret omnē formāz eti am nō petentē p. ncipiū. Itē ex alio patet hoc esse incōueniēs quonā ostēdi potest infide li in logica erudito q. maior est apparētia p. teruitatis negare sillogismū bene regulatūz p. dici d. omi q. illū quē oportet negare p. ter positionē trinitatis. Itē tales quantū in eis est exponerent fidē nostrā derisioni. Si aut detur scdm scz q. p. cedāt vtrūq. valere zc. sa tis patet q. ipi statim p. cedent hereticū quia in n. regulato stat p. missas esse veras z. catho licas z. p. clusionē eē hereticā vt post patebit.

Secundo sequit q. valde vtile est stude re in materia trinitatis quia valet vt sciam? eam sustinere sine p. traditione vt patebit in hoc articulo z. absq. forme bene regulate ne gatione. vt patebit in sequēti articulo vbi da bitur ars recte sillogisandi i hac materia. iō apparet blasphemā quorūdā impiozuz ca / tholicoz maxime iuristaz p. latorū z. aliozuz qui dicunt inutile esse de hac materia dispu tare sed sufficit simpliciter credere sed ana / thema sit qui hoc dixerit. arbitroz eniz vili? ep. m. de hac magna disputare q. de seculari bus vetularū negotiis z. vilibz litigiis disce / prare. y Quantū ad tertiū articulū in q. videndū vtrū positio de trinitate possit sustineri sine forme sillogistice z. alterius bo ne p. sequētie negatōe. Primo p. mittā qual dam p. sequētiā que negant z. vident for males. S. cōda ponā ad articulū p. clusiōes r. sales. Tercio ostendā illozū palogismoz

Primi sententiarum

Solutiones. Quantū ad p̄mū p̄ma instan-
tia est de sillogismis expositiōis sic sunt isti
hec essentia est pater hec essentia est filius er-
go filius est pater. Itē hec eētia nō generat
hec essentia est pater ergo pater nō generat.
Item iste pater generat. Iste pater est hec es-
sentia ergo hec essentia generat. Item. Iste
pater generat. hec essentia non generat. er-
go hec essentia non est iste pater. Secunda
instantia est de sillogismis nō expositiōis s; ex
cōibus terminis sicut sunt isti om̄is essen-
tia diuina est pater ois filius est eētia diui-
na ergo om̄is filius est pat. itē nulla essentia
diuina generat om̄is pater est eētia diuina
ergo nullus pater generat. p̄mus est in barba-
ra. scōs in celaret q̄ sunt modi euidentissimi
arguedi z p̄similiter posset dari instantia in
om̄ibus alijs modis. p̄stat aut q̄ in p̄dictis p̄-
mis secedunt catholice z p̄clusiones sunt he-
retice. igit p̄sequētie sunt negande z Ter-
tia instantia est de p̄sequētijs nō sillogisticis
sed p̄uersiuis sicut sunt iste. nulla eētia diui-
na generat ergo nullū generas est eētia di-
uina. Om̄e generans est essentia diuina ergo
aliqua essentia diuina generat. p̄ma est con-
uersio simplex. scōda p̄ accidesz in vtrāq; an-
cedens est catholice z p̄sequens hereticū vt
patet igit sunt negande z p̄sequēs videt q̄
p̄dicta positio de trinitate nō possit sustine-
ri sine bone p̄sequētie negatione s; p̄dictis
nō obstantib; pono tres p̄clusiones quarū
Prima est q̄ positio de trinitate potest susti-
neri sine forme sillogistice aut alterius bone
cōsequētie negatione. p̄bat sic q̄ positio de
trinitate est vera similiter om̄is forma sillo-
gistica aut bona p̄sequētia est positio vera z
necessaria sed om̄e verū potest sustineri abs-
q; negatione alicuius veri. quia s̄m Aristotele
om̄e vez om̄i vero cōsonat nec aliqd vez at-
teri vero repugnat. igit zc. Secunda cō-
clusio est q̄ om̄es p̄dicti modi arguedi sunt
palogismi sine sophistici. p̄batur quia sunt
modi arguedi apparētes z nō existētes igit
zc. p̄sequētia est clara. z antecedēs patet p̄ri-
mo q̄ sint apparētes notū est quia circūscripta
fide z lumine naturali apparerent euidentes
sed q̄ sint nō existētes patet quia in om̄ibus
cōsequēs est falsum sed impossibile est ex vero
sequi falsum. igit om̄es peccant vel in mate-
ria vel in forma cōi. q̄re zc. Tertia p̄clusio
est q̄ pure creditū est nec ē euīdēs in lumine
naturali q̄ p̄dicti modi arguedi sint palo-
gismi siue sophistici. p̄batur quia licet per fi-

dem credam q̄ oēs illi peccāt in materia vt
in forma tamē per artē logice seu quāuis ali-
am nō possumus euīdenter ostendere in lu-
mine naturali q̄ nō sunt boni. quare zc.

Z Hunc ergo restat ostendere q̄liter s̄m
fidē habeam ad dictos palogismos r̄ndere

Unde ad p̄mā instantiā que est de sillo-
gismis expositiōis norandū est q̄ ad hoc q̄
aliquis sillogismus sit expositiōis z sit bonus de
forma requirit q̄ medius ei supponat p̄ vna
re z nō p̄ plurib; z si supponat p̄ plurib; reb;
distinctis nō est expositiōis vel salte nō est bo-
nus. Et hoc patet. Ex quo sequit q̄ nullus sil-
logismus cuius medius est terminus essentia-
lis est p̄rie sillogismus expositiōis secus si me-
dius sit terminus p̄sonalis aut imēdiatē suppo-
nens p̄ persona. patet ex dictis in scōdo articu-
lo quia om̄is terminus essentialis sp̄ supponit
p̄ pluribus. ideo ibidē dictū fuit q̄ iste termi-
nus hec essentia diuina nō est p̄rie singularis.
Non sic aut de termino p̄sonali. zc. quare zc

Secūdo sequit q̄ duo palogismi p̄me i-
stantie nō sunt p̄rie sillogismi expositiōis. pa-
tet quia ibi medius est iste terminus hec eētia
quare zc. Nō sic aut de alijs duob; quia me-
dius est terminus p̄sonalis vt p̄z zc. Scōdo no-
tandū est q̄ sine illi palogismi om̄es vocent
sillogismi expositiōis sine nō q̄ de om̄ib; nō
est curandū cum significet ad placitū. tamē
dico q̄ illi modi arguedi nō valent in diui-
nis sed solū tenēt in creaturis. Et rō est quia
sillogismus expositiōis fundat i hoc q̄ q̄lib; q̄
vni z eīdē sūt eadē int se sūt eadē. i. q̄cūq; res
est aliqd. ipa est q̄cūq; est illud. modo istud
de directio z simplicit̄ negat in diuinis quia
ibi p̄cedit q̄ vna res est tres res z quelib; ea-
rum. sed illud fundamentū nō debet negari
in creaturis vt patet ex dictis in scōdo articu-
lo. quare zc. Ex quo sequit q̄ nullus sillogismus
expositiōis est p̄sequētia formalis. patet q̄ cō-
simili forma retenta nō valet in om̄ib; termi-
nis vt patz ex dictis. Secundo sequit q̄
sicut catholicus negat sillogismū expositiōis
um in diuinis. sic phus si ponerz aliquā cre-
aturā cē tres res z quālibet earz haberet ipm
negare in creaturis. patet ex dictis quia illa
est tota rō quare negat i diuinis. q̄re zc. Ad
scōdam instantiā q̄ est de sillogismis ex cōibus
terminis sūt diuersi modi r̄ndendi. Quidā em̄
dicūt q̄ i illis palogismis est fallacia figure
dictōis vl accidens. Et licet ista positio pos-
sit totalit̄ exponi q̄ coincideret cū vera solu-
tione. t̄m de p̄tute s̄monis illa positio ē nō p̄-

Questio quinta

tendit sed magis vni absonū indicit reddē-
do causam quia scilicet propter variationez
predicationis in maiori et minori nō sequit
cōclusio. Sed ex tali dicto sequeret q̄ talis
sillogismus om̄is homo est animal albi est
homo ergo albi est animal nō valeret. quia
in maiori genus predicat de specie z i mino-
ri species de accidente. ideo p̄dicta respōsio
est oīno absurdā nec est alicui apparētie ap̄
intelligētes. Ad improbandū aut ipam
magister Greg. infert q̄ sequit q̄ mltē demō-
strationes nō valent sed ipē petit p̄ncipiū
quia illis q̄s dicit ē magis incōueniēs q̄ ne-
gare demōstrationes illas esse demōstrationes
in quib; esset talis variatio p̄dicatōis. ideo
de ista opinione nihil plus Alij dicunt sicut
recitat Gregorius q̄ talis modus arguendi nō
tenet in diuinis eo q̄ ibi vna res est plures res
z quelibet illarū sed in creaturis tenet quia
nulla est plures res z quelib; illaz. **AA**

Sed ista solutiōe magister Gregorius
reputat oīno irrationabilē. Et ratio eius est
q̄ sic dicentes tollunt om̄e viā ad p̄bandū
vl iprobādū aliqd circa diuina. Nā cū catho-
lici arguēt p̄tra hereticos quāntūcūq; bene
regulē argumentū dicent hereticū argumē-
tum nō valere sicut dicunt catholici s; sal-
ua reuerētia magistri Gregorij si ista solutio
velit dicere sicut eius p̄ba p̄tendūt q̄ in tali
modo arguedi in creaturis nunq; cōcluditur
falsum ex p̄missis veris sed in diuinis hoc bñ
p̄tingit tūc clare patet illud dictū esse verū.
Nec rō magistri Gregorij p̄cludit oppositū
Unde negat sibi q̄ per illud dictū tollat oīs
viā ad aliqd p̄bandū vel iprobādū quonā
alius est modus rigorosior qui valet tam in
diuinis q̄ in creaturis vt patebit. sed tamen
bene p̄cedo q̄ illa solutio nō est oīno suffici-
ens eo q̄ nō explicat modū arguedi tenentē
in om̄ib; terminis tam in diuinis q̄ in crea-
turis nō ergo sufficit dicere q̄ illi modi pec-
cant p̄ fallaciā seu q̄ nō tenent in diuinis s;
solū in creaturis id est nō sunt sufficienter re-
gulati vt teneant in oib; terminis licet in talib;
ex p̄missis veris nō sequit falsum in creaturis
s; q̄dlibet istoz dictoz sit vez t̄m oportet vl-
tra ostendere q̄liter peccāt z q̄liter dāda sit ars
formalis z generalis in oib; terminis arguē-
di. id circa h̄ videndū est z licet de h̄ diffuse
tractet adā z greg. ego t̄m volo explicare vni-
brenē modū mihi placentē z apparentē inter
oēs formaliorē Pro q̄ p̄mo norandū est q̄

regula per quā tenent om̄es boni sillogismi
ex cōib; terminis est dici de oī vel dici de nul-
lo sicut dicit phus p̄mo p̄orū imo addūt ali-
qui q̄ etiā p̄ hanc regulā equaliter regulant
boni sillogismi expositiōis quia licet aliā ibi
eximat Aristoteles scz hāc q̄ medio exite h̄
aliquid. id est sufficienter p̄prio necesse est ex-
trema iungi. tamē talis medius terminus sic
existens sufficienter p̄prio equiualeat medio
iuxta regulā de dici de oī vel de nullo dis-
tributo. verbigratia. iste homo currit iste ho-
mo disputat. ergo disputans currit. Op̄or-
tet em̄ si iste sillogismus sit expositiōis q̄ ista
positio iste homo currit valeat ista. quicqd
est iste homo currit. Et ita proporcionabili-
ter de secūda. alias nō est bonus discursus
vt patet quia imaginato q̄ natura humana
esset entitas realis p̄munis om̄ib; homib;
indiuidualis nō sequeret hec natura cōmuni
est fortes. hec natura est plato. ergo fortes est
plato. Et ratio est quia ista hec natura est pla-
to nō equiualeat isti om̄e q̄s est hec natura ē
plato ergo om̄is sillogismus perfectus de
se euīdēs regulatur vere vel per equiuale-
tiam per dici de om̄i aut de nullo quicqd
tamen sit de illo q̄ hic dictum est de expositi-
ōis sillogismo tamē de alijs hoc est certū.

Secundo norandū est quid est dici de oī
z dici de nullo siue sillogismū per ista regula-
ri. vnde dico q̄ dici de oī ē q̄n nihil est su-
mere sub subiecto de quo nō dicat p̄dicatū
z sillogismus regulat p̄ dici de oī q̄n cōponi-
tur ex p̄missis z p̄clusionē i mō z figura dispo-
sitis z p̄missis vniuersalē denotat q̄ nihil
sit sumere sub subiecto. de q̄ nō nō dicat p̄di-
catū. s; dici de nullo ē q̄n nihil est sumere
sub subiecto de q̄ nō remoueat p̄dicatū z sil-
logismus regulat p̄ dici de nullo q̄n cōponit
ex p̄missis z p̄clusionē dispositis in mō z fi-
gura z p̄missis vniuersalē denotat q̄ nihil
est sumere sub subiecto de q̄ nō remoueat p̄-
dicatū solū sillogismus sicut regulat est bonus
BB Ex istis sequit aliq. Primo seq̄t
q̄ si i aliq sillogismo accipiat aliq p̄missa vni-
uersal. q̄ nō denotet dici de oī si sit affirmatiua
vl de nullo si sit negatiua ipa nō ē sufficiēt vni-
uersal vniuersalitate requisita ad regulādū sil-
logismū vt sit bonus de forma. Scōdo seq̄t q̄
si i aliq sillogismo accipiat p̄missa sufficiēt
vl s; t̄m s; termino distributo sumat aliqd
p̄ q̄ nō distribuit ille terminus nō valz sillogis-
mus de forma p̄z clare. Tercio sequit q̄ sillogis-

Summi sententiarum

mi facti in secunda instantia et generaliter oēs palogismi ex terminis cōtribus q̄ p̄nt fieri i hac materia peccant ex eo quia nō regulant p̄ dici de oī aut de nullo et hoc si p̄misse sint vere. Qd̄ notant addo quia in illis duobus palogismis p̄misse possunt habere tale sensus q̄ eēt sufficienter vniuersales ad regulandū sillogismū p̄ dici de oī aut dici de nullo s̄ tūc nō eēt vere s̄ iste mod⁹ dicēdi declarabit i solutione tertie instantie. Si autē p̄misse sint vere patet satis q̄ nō regulant p̄ dici de oī aut de nullo q̄ conclusiones sūt false. sed positio fidei nō habet cōcedere q̄ ex veris seq̄t falsum nec habet negare sillogismū bñ regulatū. quare zc. Quarto sequit̄ in p̄dictis palogismis seu in q̄buscūq̄ alijs i hac materia fieri p̄suetis q̄ nulla p̄missa ē simplicit̄ et sufficienter vniuersalis. patet q̄ nulla dñorat sufficienter dici de oī vel de nullo ut patet ex dictis. Et hoc si p̄misse sint vere. Qd̄ addop̄ causam tactā et inferi⁹ declarandā et sic patet solutio illorū palogismorū. **EE** S̄ hic videndū est et declarandū quid sit positio sufficient̄ et simplicit̄ vniuersalis et quale distributiuū requirit̄ ad hoc q̄ p̄ eam sillogismus regulet̄ dici de oī aut de nullo in oībus terminis siue in creaturis siue in diuinis. Unde p̄ isto distinguendū est q̄ positio vniuersalis ē duplex qdā est in q̄ de forma subiectū simplicit̄ distribuit̄ id ē p̄ quā de notat̄ q̄ quocūq̄ dicit̄ subiectū de eodē dicit̄ tur p̄dicatū si sit affirmatiua sic dicendo oīs res que est a. est b. vel q̄ quid est a. ē b. Aliā est in qua de forma subiectū nō sic plenarie et simplicit̄ s̄ scdm̄ quid distribuit̄ ut ista oēs a. est b. Prima potest vocari vniuersalis simpliciter. Secda vero vniuersalis scdm̄ quid Et ad p̄mā vniuersalē seq̄tur scda et nō eodē tra. ut patet in diuinis et licet i creaturis mutuo se iferat q̄ i eis nulla res ē plures res et q̄libz earū. si tamē aliquis cōcluderet aliquā creaturā esse plures res et quālibet illaz haberet ponere inter eas differentia. ideo differūt de forma. Prima ergo vniuersalitas siue distributio req̄rit̄ et sufficit ad h̄ q̄ sillogism⁹ reguletur p̄ dici de oī aut de nullo s̄ nō scda zc. Et h̄ sequitur aliq̄. Primo seq̄tur q̄ licet ista signa oīs et null⁹ sint sufficientia distributiuā ad faciendū positionē vniuersalē s̄m qd̄ nō tñ ad faciendū eā vniuersalē simplicit̄ et d̄ forma. patet q̄ licet sufficient̄ distribuāt terminum supponentē p̄ creaturis que sunt aut eē

possunt nō tñ sufficienter distribuāt terminum eēntialē in diuinis nec ē euidens vtrū sufficient̄ distribuāt in creaturis ut patet ex dictis in secundo articulo et p̄sequēs nō sūt sufficientia distributiuā de forma. Et hoc capiēdo illa scdm̄ vsum cōiter p̄suetū. Quod notanter addop̄pter illa que dicā in solutioe tertie instantie. Secdo sequit̄ q̄ ista signa p̄pleta oīs res que est vel nulla res que est aut eis equiualentia sunt sufficientia distributiuā ad faciendū positionē vniuersalē simplicit̄ de forma patet ex dictis. **DD** S̄ p̄tra oīs res que est pater est pater. filius ē res que est pater ergo filius est pater p̄misse sunt vere et conclusio falsa. ut patet et subiectus maioris est distributiuū p̄ hoc signū oīs res que est. Ad hoc respondet q̄ ibi istud signū oīs distribuit hoc totū res que est pater quod est subiectū positionis et sumendo sub illo nō regulat̄ per dici de oī quia tūc solū oīs est ibi signū quod nō sufficienter distribuit ut dictū est sic aut̄ fit ibi subsumptio quare nō valet discursus. sed tamē in p̄dicta positione est aliud signū sc̄ hoc totū oīs res que est. qd̄ distribuit solū illū terminū pater. qui est subiectū distributōis de qua hic loquimur et p̄sequēs sumptio debet fieri sub illo alias subiectū distributōis maioris nō erit p̄dicatū minoris quia ergo i minori p̄dicti palogismi iste termin⁹ pater nō est p̄dicatū sed hoc totū res que est pater seq̄tur zc. Ex his patet p̄tra greg. q̄ ip̄e insufficient̄ soluit illū palogismū q̄ ip̄e assignat causam defect⁹ eo q̄ maior nō ē sufficienter regulata. cū dicit̄. oīs res q̄ est pater ē s̄ oportet s̄ ip̄z dicere oīs res q̄ est. res q̄ est pater aliter maior nō est sufficiēs p̄ p̄ma figura. vnde ex hac solutioe seq̄tur q̄ nō possem⁹ bñ regulare sillogismū i diuinis nisi facerem⁹ maiores falsas i p̄ma figura ut p̄t qd̄ tñ ē absurdū.

Alter⁹ apparet qdā q̄ ip̄e frustra laborat soluere palogismos p̄ circulo curōz alicuius termini additi cū medio sic est h̄ circulo curio id ē p̄t̄ v̄l id ē deitativ⁹ id qd̄ ē id ē v̄t di cendo omne id ēz patri est pater filius est id ē p̄t̄ ergo filius est pater. q̄ s̄m aliq̄s p̄misse sūt vere et conclusio falsa. Quicqd̄ tñ sit de h̄ siue maior sit vera siue falsa. tñ alio mod⁹ videt̄ forma lior q̄ s̄m illū nō oportet se implicare in talibz circulo curōibz q̄ vident̄ oīno volūtariē nec aliquo modo p̄tinere ad formam sillogismi. quare zc. Tertio sequit̄ q̄ nō est nobis e

questio quinta

uidens q̄ istud distributiuū oīs res que ē tantū distribuāt quātū dici de oī requirit̄ patet quia si aliquis poneret q̄ de p̄posset facere q̄ eēt due creature. b. et c. et tñ q̄ a. esset. b. et nō eēt. c. sed eēt b. et c. licet ista positio esset falsa tñ nō eēt euidēter impossibilis ut patet ex dictis in scdo ar. imo quidā magister simile p̄cessit d̄ ip̄o sc̄z q̄ ip̄s erat due nature et erat natura diuina et nō erat natura humana zc. S̄ tūc patet q̄ quocūq̄ res que ē a. et b. et tñ aliquid est sumere sub subiecto de q̄ nō dicitur p̄dicatū q̄ b. et c. sunt a. et tñ b. et c. nō sunt b. ut patet in casu zc. Un⁹ patet q̄ ad distributionē euidēter bonā requirit̄ illud distributiuū quocūq̄ res q̄ est et quocūq̄ res que sūt Apparet in p̄dicto casu. quia tūc nihil est sumere subiectū zc. **EE** Quarto sequit̄ existis q̄ min⁹ rigorosa regulatio sufficit ad saluandum positionē trinitatis q̄ requirit̄ ad hoc q̄ saluet̄ euidēter dici de oī etiam in creaturis. patet ex p̄dictis. quia istud distributiuū quocūq̄ res que est sufficit in materia trinitatis. s̄ nō sufficeret in aliquo casu imaginabili in creaturis qui casus licet sit i possibilis. tamē nō est euidens. quare zc. Et sic patet ad scdam instantiā et ad oīs files zc. Ad tertiam p̄ncipalē instantiā que est de p̄sequētis p̄uersis. notandū est q̄ ista positio negatiua nulla eēntia diuina generat. potest exponi dupliciter. Uno modo sic essentia diuina nō generat et nulla res ē eēntia diuina que generet et sic ē vniuersalis simpliciter et valet ad regulandū sillogismū per dici de oī et ad faciendū p̄sequētā p̄uersiua sed sic ip̄a est falsa. Alio mod⁹ potest sic exponi essentia diuina nō generat nec est aliqua essentia diuina que generet et sic nō est vniuersalis simpliciter sed tñ s̄m quid ē est vera sed nō valet ad sillogisandū. et p̄sequēs nec ad cōuertendū. licet in creaturis nō sit dare sile quia nō est talis res zc. **FF** Secundo notandū q̄ etiā illa positio affirmatiua omne generas est eēntia diuina p̄t̄ similiter dupliciter exponi. Uno modo sic aliquod generans est eēntia diuina et nulla res est generans quin sit eēntia diuina et sic ē simpliciter vniuersalis et vera et potest p̄uerti in istaz. ali qua essentia est generas id est res generans capiēdo li generans substantiue a parte p̄dicati sicut a parte subiecti. sed licet ista vniuersalis sit vera tamē aliqua alia cōsimilis sic exponendo esset falsa sicut ista oīs essentia di-

uina est pater ut notum est. Alio modo potest sic exponi aliquod generans est essentia et nullū est generans quin sit essentia. et cōsimiliter illa oīs essentia diuina est pater. et sic nulla est simpliciter et sufficienter vniuersalis ad sillogisandū vel ad cōuertendū de forma. licet gratia materie valeat in creaturis sic q̄ nunq̄ ex vero sequitur falsum p̄pter causam iā sepe dictā. sed si deus faceret vnā rem esse plures res et quālibet illarū. contineret in creaturis sicut in diuinis et sic patet ad illas p̄sequētias cōuersiuas et pari modo ad oīs alias. Et istis patet vnus brevis modus et vtilis respōdendi ad oīs palogismos per distinctionē positionum vniuersaliū modo iam dicto quia scdm̄ vniū sensum talīū positionū hoc signū omnis ē quales huic distributiuo omnis res que est zc. Et nullus. nulla res que est et cetera.

BB Et si queratur quē predictorū sensum faciunt ille positiones de virtute sermonis. Ad hoc potest dici q̄ exercitatis in materia trinitatis tales positiones sunt e quinoce nisi aliquis sit qui semper velut eis vti i vno sensu et nō in alio. nō exercitatis aut videtur prima facie q̄ faciant secundū sensum et videtur vltus cōmuniōz. Sic ergo patet quomodo positio trinitatis potest sustineri sine bone consequentie negatione. et h̄ de tertio articulo. Ad rationes principales. Ad primā dico nego antecedens ut patet ex tertia conclusione primi articuli. Et ad probationē dico q̄ imaginari multipliciter potest capi. Uno modo id ē est quod mente concipere. et isto modo nō solum vera sed etiam impossibilia et contradictoria p̄nt imaginari q̄ nō est aliqd̄ q̄ mētē formare ali quā positionem. Alio modo idem est q̄ mētē formare aliquā positionē cū apparentia q̄ ita sit vel cum apparentia q̄ nō sit repugnātia quin ita possit esse et isto modo dicūt multi q̄ p̄radictoria nō possunt imaginari. S̄ sic loquendo concedo q̄ positio de trinitate est imaginabilis a viatore. Unde Augustinus loquens de ip̄a p̄mo de trinitate. Adoratur inquit creditur et intelligitur. Et si alique auctoritates inueniantur dicere q̄ ip̄az imaginari aut capere nō possumus intelligendum est q̄ nō perfecte et clare sed tamen imperfecte et enigmatice zc. Ad scdam et tertiam patet ex scdo et tertio articulis. Et h̄ de q̄